

George
Meredith

Diana din Crossways

roman

Editura Eminescu

GEORGE MEREDITH

Diana din Crossways

104

Traducere de Georgeta Pădureleanu

**EDITURA EMINESCU
1975**

Clasic al literaturii engleze, George Meredith (1828-1909) – în același timp poet, dramaturg și romancier – a reînnoit arta romanului introducând o aprofundare psihologică deosebit de subtilă a raporturilor umane. În acest context se înscrie și romanul „Diana of the Crossways” (*Diana din Crossways*), una din lucrările cele mai cunoscute ale scriitorului.

Prin studiul analitic al unui caracter feminin, autorul face o critică ascutită a sentimentelor de exaltare pasională și romantică, în favoarea valorilor durabile ale vieții, cu frumusețile dar și cu vicisitudinile ei de fiecare zi. Ca atare, impresia finală lăsată cititorului este aceea a unui sentiment de încredere în eficacitatea acțiunii umane – măsură supremă a adevărului.

Cuprins

Capitolul I Despre jurnale intime și despre autorii lor în legătură cu eroina noastră	8
Capitolul II Un bal irlandez	29
Capitolul III Interiorul domnului Redworth și exteriorul domnului Sullivan Smith	43
Capitolul IV Cuprinzând frânturi din experiențele de viață ale Diane și din urmările lor	54
Capitolul V Privitor la gentlemanul scrupulos care a sosit prea târziu	69
Capitolul VI Cuplul	81
Capitolul VII Criza	92
Capitolul VIII În care se arată cum un bărbat cu spirit practic și o femeie cu darul divinației învață să se respecte unul pe altul	102
Capitolul IX Arată cum o doamnă și un domn au făcut față, cu naturalețe, unei situații delicate fără a-și aduce jigniri unul celuilalt	117
Capitolul X Conflictul de peste noapte	128
Capitolul XI Povestește călătoria într-un faeton poștal, cu o parte din dialog și cu un mărunț incident petrecut pe drum	133
Capitolul XII Între Emma și Diana	142
Capitolul XIII Referitor la primele zile ale eliberării ei condiționate	150
Capitolul XIV Oferind câteva priviri fugare asupra Diane în dizgrația ei în fața lumii, cât și asupra uceniciei ei în continuare	161
Capitolul XV Introduce pe onorabilul Percy Dacier	176
Capitolul XVI În care e vorba despre un sunet de clopot la miez de noapte și despre o scenă în zorii zilei	189
Capitolul XVII Prințesa Egeria	207

Capitolul XVIII Autoarea	219
Capitolul XIX O plimbare cu trăsura pe o zi cu soare și o altă plimbare la lumina lunii	230
Capitolul XX Noaptea de veghe a Diane în camera mortuară	242
Capitolul XXI <i>Tânărul ministru de stat</i>	252
Capitolul XXII Între Diana și Dacier: vântul de răsărit peste un ținut pustiu	267
Capitolul XXIII Relatează o vizită făcută Diane de către una din doamnele virtuozose ale societății	278
Capitolul XXIV Arată un suflet care e gata să ajungă la disperare	290
Capitolul XXV Din nou „răscrucea drumurilor” și o schimbare de direcție	298
Capitolul XXVI În care un îndrăgostit dezamăgit primește o mulțime de lecții	309
Capitolul XXVII Conține substanță pentru o explozie ulterioară	325
Capitolul XXVIII Dialog în jurul modelului unui portret, cu unele indicații despre încercarea la care era pusă Diana	342
Capitolul XXIX Arată apropierea crizei politice în același timp cu cea domestică	359
Capitolul XXX În care se descrie savoirea unui mic dineu și gustul amar pe care l-a lăsat	377
Capitolul XXXI Un capitol conținând importante știri politice și, odată cu ele, intruziunea zeului iubirii	388
Capitolul XXXII În care suntem martorii unei amețitoare schimbări de direcție la fantomatica „răscruce a drumurilor”	395
Capitolul XXXIII Înfățișează explozia unei mine într-un articol de ziar	403
Capitolul XXXIV În care se vede în chip misterios cum judecătorul unui criminal poate fi criminalul iubirii	411
Capitolul XXXV Dezvăluie cum adevărata eroină a romanului de dragoste sfârșește prin a-și trăi momentul de triumf	420

Capitolul XXXVI Care e concludent în privința lipsei de inimă a femeilor prea inteligente _____	431
Capitolul XXXVII Un spectacol dat de niște apărători ai îndureratei doamne _____	443
Capitolul XXXVIII Convalescența unui cuget sănătos, tulburat de durere _____	456
Capitolul XXXIX Despre natură și una din fiicele formate de ea, precum și o scurtă incursiune în reversul evenimentelor _____	464
Capitolul XL În care vedem cum natura face dintr-o femeie din nou o copilă, și întreit de capricioasă _____	476
Capitolul XLI Cuprinde o dezvăluire asupra originii tigroaicei din Diana _____	489
Capitolul XLII Penultimul: arătând o ultimă luptă pentru libertate și o acceptare a jugului _____	500
Capitolul XLIII Capitol nupțial; și cum a ajuns să înflorească sentimentul iubirii în sufletul unei femei resemnate să consimtă _____	513

O doamnă de o deosebită distincție din punct de vedere al spiritului și al frumuseții, descendentă a unei ilustre familii irlandeze, a căzut victima unei calomnii. Ulterior, cazul ei a fost cercetat și calomnia dată în vileag ca neîntemeiată. Povestea vieții Dianei din Crossways trebuie să fie citită ca o narațiune cu caracter imaginativ.

G.M.

Capitolul I

Despre jurnale intime și despre autorii lor în legătură cu eroina noastră

ÎN JURNALELE INTIME APĂRUTE

pe la începutul celui de-al doilea pătrar al veacului nostru, se amintește adesea despre o doamnă vestită pe atunci pentru frumusețea și spiritul ei; „o îmbinare neobișnuită”, după expresia premeditată a unuia dintre memorialiști, care, totuși, nu e înclinat spre ironii jignitoare când vorbește de ea. Atitudinea lui e tocmai contrară: căci o împunsătură la adresa sexului frumos în general putem s-o trecem cu vederea, socotind-o drept tot atât de puțin dăunătoare femeilor ca și piatra aruncată de vreun ștregar asupra sânelui mamei Terra; deși oamenii trebuie să se aștepte s-o vadă întorcându-se împotriva lor într-o bună zi, ceea ce se va întâmpla negreșit; și, într-adevăr, îl vom auzi cu siguranță pe necugetatul nostru băiețandru plângându-se, la anii vârstei coapte, de straniul atac al unor proiectile furioase, năpustindu-se asupra sa cine știe de unde; întrucât suntem cu toții sortiți să primim înapoi ceea ce dăm, chiar din partea aceleia pe care o numim natură neînsuflețită.

În *File din jurnalul intim al lui Henry Wilmers* se găsesc presărate numeroase exemple de vorbe de duh rostite la dineurile epocii, nu întotdeauna vrednice de a fi citate a doua oară; căci replicile mușcătoare sunt croite pe o anumită măsură, multe cerând să fie spuse à *brûle pourpoint*¹ sau în bătaia pistolului, ca să lovească; deci, cu alte cuvinte, majoritatea sunt îndreptate nemijlocit către

¹ Pe negândite (fr.) (n.tr.).

sistemul nostru muscular, și nu mai au niciun efect când ne aflăm în afara bății focului. Dimpotrivă, ele aruncă o umbră asupra resorturilor ilarității la înaintașii noștri din generația precedentă – cu rezerva cuvenită, bineînțeles, meritului unei anumite vivacități înăscute căreia se pare că-i era de ajuns un stimulent atât de mărunț. Cu aceeași ușurință își descărcau veselia în hohote nestingherite și țăranii noștri de altădată când se întorceau la culcușurile lor, peste izlazuri pline de ferigi scăldate în lumina lunii, de la vreo sărbătoare a recoltei, în vecini. Totuși, ușurința de a râde e o admirabilă și fructuoasă temelie pentru dezvoltarea umorului la un popor; și nu încapă îndoială că notarea într-un jurnal a unei glume atribuite cuiva e mărturia exploziei de voieșie pe care a stârnit-o. Asta ar trebui să ne mângâie în timp ce răsfoim scânteietoarele pagini ale *Filelor*. Când o națiune va fi recunoscut că se află abia în perioada pugilistică a artei de a condensa înțelepciunea cea mai limpede în fraze de aur, va ști să acorde o mai înaltă prețuire adevăratului talent: care nu constă în a ne lua ochii și în a ne izbi nasul luat prin surprindere, în a ne împunge în coaste, ori pieziș, în a ne năuci și a ne roti, a ne îmbrobodi și amăgi, a ne gâdila și crispa prin abilități de floretă și întorsături verbale, ci în a înfige rădăcini adânci în spirit, acea grădină a Hesperidelor cu roade minunate.

Vom pune preț, atunci, pe „îmbinarea neobișnuită”. O femeie plină de duh e o comoară; o frumusețe care are spirit e o forță. Este ea însă o frumusețe autentică, are un adevărat dar al umorului? Nu e un simplu tip de frumusețe fizică, cu fluxurile și refluxurile ei, acreditând orice frivolitate nostimă sau orice prețiozitate care, pentru moment, te zăpăcește? Admirând „îmbinarea”, ea va apare ca o veritabilă regină a epocii, demnă de omagiul public, sau cel puțin meritând din partea noastră înclinarea de a crede despre ea tot ce e mai bine în pofida celor mai rele zvonuri; pentru că izvorul adevăratului spirit e însuși adevărul, cupa care adună prețioasele picături ale unei judecăți sănătoase, scăpărarea înțelepciunii; și nicio ființă posedând și răspândind spirit în

jurul ei nu poate deveni, cu dreptate, ținta ironiilor lumii, oricât de bine înarmați ar fi cei care o înfruntă. Lumea noastră vremelnică – babă credulă și totodată ștrengar care aruncă piatra își închipuie că e cu puțință ca o femeie să fie vioaie la minte până la luciditate spirituală și în același timp păcătoasă cu trupul; o călăuză în viață și o ființă care mușcă din fructul pierzaniei; o fire deopotrivă sinceră și fățarnică. N-a fost încă deprinsă să prețuiască o calitate care își atestă cetățenia legală cu tot atâta autoritate ca sute de pogoane cu drept de moștenire, sau sipeturi pline cu titluri, acțiuni și numerar, reprezentând însă o cheazășie cu mult mai nepieritoare. Nenumăratele zvonuri rele, pe care le ia drept dovezi, sunt îndreptate împotriva victimei fără a se mai cerceta natura acesteia, frumusețea ei ispititoare constituind un temei de delict suficient de grav. Societatea nici nu pretinde să cunoască totalitatea faptelor nude; știe de ajuns pentru incertitudinea ei care o ia razna; exceptându-i pe sentimentali, o ceată aflându-se veșnic pe urmele frumoaselor, gata să se aprindă ca un foc bengal și să împodobească cerul cu stele la cel mai mic semn de înduioșare; exceptând de asemenea, din întâmplare, pe vreun apărător tenace, sau pe vreo femeie generoasă, capabilă de loialitate față de năpăstuita ei soră, izolată de ceilalți, lumea noastră trecătoare face să tremure ca pânza în vânt făptura aceasta plâpândă. Scandalul dovedește vina iar împrejurările întăresc dovada. Și cât de isteată e femeia asta! Inteligența e un atribut al celor mai de soi locțiitori și misionari ai lui Satan. Domnul să ne păzească de istețimea ei: aruncă vorbe meșteșugite care îi iau pe bărbați prin surprindere. Cei precauți își astupă urechile, cei rezistenți fac ca vorbele ei cele mai izbutite să se întoarcă împotriva-i. Totuși, lumea, în măsura în care e creștină, își aduce aminte de profesiunile ei de credință și, în parte, se alătură celor cu moravuri solide acordându-i vinovatei o aproximativă milostivire; preferabilă unei alifii sentimentale, dar cea mai grea lovitură pentru cineva care dă din mâini ca să se mențină la suprafață.

Jurnalele intime și memoriile vremii atestă că doamna despre care e vorba a fost în nenumărate rânduri citată. Belșugul acesta provine în egală măsură din mărturii directe și indirecte: căci era o noutate în Anglia, unde (în societate) bărbații sunt vorbitori marcanți, iar femeile, pe planul conversației, niște frumoase circaziene. Așa sunt, sau așa știu ele că se cuvine să fie: tot acolo ieșim. Din fericire, civilizația noastră nu le-a impus și vâlul. Ici și colo, aceste ființe fără glas poartă o scurtă caracterizare sau o etichetă agățată de numele lor: sunt „de o rară frumusețe”, ori sunt „foarte atrăgătoare”, iar uneori se spune despre ele că sunt „extraordinar de amuzante”; în ce fel, se întreabă curioasă posteritatea, care în atâtea privințe e lăsată să sară la nesfârșit peste semnul gol și căscat al întrebării deasupra propriului său punct. Trebuie să fie mari doamne, amestecate în urzeala intrigilor politice, pentru ca să aflăm ceva despre conversația lor. Henry Wilmers nu se mulțumește s-o citeze pe frumoasa doamnă Warwick; el încearcă să-i facă portretul. Doamna Warwick este „tipul elenic”. Ar putea „poza pentru o statuie”. Ne-o înfățișează, în contururi cioplite în fugă și zugrăvite cu o spoială de culori școlărești, stil ce produce efect asupra celor pe care îi mișcă moda „suvenerurilor”. Are nasul drept, buzele roșii, părul ca pana corbului, ochii negri, pielea albă, bustul remarcabil de bine format, umblet frumos și voce plăcută; de asemenea, „extremități delicate”. Memorialistul era predestinat popularității, dacă ar fi voit să-și prezinte arta pe piața noastră literară.

Perry Wilkinson nu e atât de minuțios: o descrie, în *Amințirile* sale, ca pe o încântătoare brunetă care eclipsa pe toate blondele din preajma ei; și „mai mult, frumoasa făptură știe să vorbească”. Se arată mirat, deoarece era tânără și își făcuse de curând intrarea în societate. După aceea se rușinează de surprinderea sa, dând explicația că „nu știa că este irlandeză”, și constată că „e fiica lui Dan Merion”.

Putem presupune că ar fi auzit dacă pronunția ei avea

vreun iz dialectal. Felul puțin cam prea conștiincios în care articula sunetul „r” este notat de lady Pennon: „Și ultima, dar nu mai puțin binevenită, fermecătoarea doamnă Warwick, la douăzeci de minute după ora dineului, și *r-r-realmente* temându-se că e în întârziere”. După o aluzie la influența calmantă a frumuseții și inteligenței sale asupra supărării gazdei, blânda marchiză bătrână adaugă cum că nu era de mirare dacă întârziase „întrucât cu o clipă înainte de a pleca de acasă își părăsise definitiv bărbatul, astfel încât intra în salon absolut lipsită de orice acoperiș care să o adăpostească”. Asta n-a împiedicat-o să fie „uimitor de scânteietoare”. Observațiile ei erau adesea „atât de neașteptat de nostime încât râdeam cu lacrimi”. Ca urmare, lady Pennon a devenit una dintre apărătoarele dârze ale doamnei Warwick.

Alții nu s-au lăsat așa de ușor cucerțiți. Perry Wilkinson se arată șovăitor când e vorba de altceva decât de spiritul și de frumusețea ei. Henry Wilmers trece peste procesul de divorț și o acceptă așa cum este. Vărul său, inteligentul și cinicul Dorset Wilmers, a cărui metodă de a-și exprima opiniile fără a le formula era celebră, repetă, cu două prilejuri, când numele ei apare în paginile sale, „frumoasă, vioaie, spirituală”; iar repetiția accentuată, de o concizie voită, tocmai în timp ce un scandal răsunător legat de numele doamnei era în toi, implică un fapt ce trage greu în balanță – rezerva unui baston de polițist care, dintr-o lovitură, ar fi putut, în mod legal, să-i răstoarne reputația la pământ. Nu e nevoie să ne întrebăm cum judeca lucrurile. Dar Dorset Wilmers era un adversar politic al eminentului „*pair*” care aducea al doilea nume în scandalul menționat, iar politica, pe vremea aceea, înfierbânta opiniile oamenilor. Scurtele sale referiri la „afacerea Warwick-Dannisburgh” nu cuprind malițiozități verbale. Ajungându-i la ureche termenii în care își redactase lordul Dannisburgh testamentul, îi notează fără niciun comentariu. Poate că ciudățenia acestui act juridic, într-o anumită privință, îl va fi servit, dar nu avem niciun temei să-l considerăm răutăcios. Cu moartea

dușmanului său își încheie aluziile cu privire la doamna Warwick. Îmbătrânea și, din cauza gutei, cercurile în care se învârtea deveniseră mai înguste. Dacă ar fi știut că această apariție „frumoasă, vioaie și spirituală” e o femeie care are propriile ei vederi politice și sociale, n-ar mai fi fost – ne închipuim noi – atât de rezervat în privința întepăturilor. Anglia noastră îmbracă un aspect deprimant în *Amintirile* sale. Lovea aspru în dreapta și în stânga, oriunde se ducea; avea din fire un ochi care lua și luciul și culoare. Formulările lui neîmpodobite și severe, numai în substantive, excluzând epitetele, dau memoriilor sale înfățișarea unui corp de fapte, atrăgător pentru muza istoriei care a învățat să-i prețuiască pe acei giganți vânjoși și zdraveni mărșăluind cu ghioaga pe umăr, neînsoțiți de niciun fel de suită, și să-i prefere acelor cavaleri înarmați până-n dinți, cu scutierii lor pântecoși, odinioară favoriții ei și golindu-i de conținut paginile, destul de indigeste în ultimă analiză.

Prezentarea pe care i-o face dușmanului său, lordul Dannisburgh, e din aceeași categorie cu portretele de nobili pe care le vedem legănându-se deasupra bolții de la intrarea vreunui han, grosolan de neasemănătoare în asemănarea lor. Posibilitatea ca lordul să fi făcut sau să fi spus cutare sau cutare lucru conturează și ideea de improbabilitate: avea ceva din omul care ar fi fost în stare de acea acțiune sau de acel cuvânt, dar prea mult bun simț pentru a îndeplini acțiunea sau a rosti cuvântul. Așa am gândi, și totuși umbra îndoielii stăruie în jurul gândurilor noastre. Lordul Dannisburgh era un om cu tact ministerial, cu o mare capacitate profesională și cu o etică de păgân; un admirabil administrator, chiar dacă nu era un geniu în arta guvernării. Dar era indiferent față de opinia publică, neceremonios și iubitor al râsului. Știm că se pricepea să fie cavaler cu femeile, cu toate încurcăturile în care le vâra, și asta nu se vede din jurnalul intim al lui Dorset.

Cronica lui e mai puțin răuvoitoare în privința doamnei Warwick decât însemnările lui Perry Wilkinson, un flecar, oferindu-ne imaginea veșnicei limbuții, ca acele figuri de

ceară ale reclamelor de stradă pentru extrageri de dinți fără dureri. Nu are nici convingeri, nici suspiciuni; numește părțile interesate, pro și contra; istorisește procesul cu discreție, chiar cu exagerată discreție; descrie scena de la tribunal, enumeră martorii, înregistrează verdictul: iată cum a decurs judecata, și unii au gândit una, alții alta; relatează ca pozitiv doar faptul că o miniatură a doamnei incriminate a fost strecurată juriului pe furiș, cu multă dibăcie, și oricine știe că juriile care judecă astfel de cazuri, de când cu înmărmurirea lor în fața Frinee... Apoi ne povestește o anecdotă în legătură cu soțul, despre care se spune că n-ar fi fost băiat rău înainte de a se fi însurat cu Diana; și numele zeiței îi amintește că a doua persoană pusă sub acuzare e numită acum pretutindeni „bătrâiorul Endimion”; dar îndată după clopotele nupțiale acest soț a devenit acru și insuportabil; și ori ea avea mania să-i arate în public că nu are dreptate, ori el pierdea orice rușine făcând pe tiranul conjugal necioplit. Exemplele citate sunt de necrezut din partea unui gentleman. Perry Wilkinson ne dă două sau trei; unul din ele se sprijină pe mărturia unui prieten personal care a asistat la scena respectivă, la masa de whist din casa Warwick, unde frumoasa Diana își făcea auzit, în răstimpuri, râsul ei cristalin. De-abia împlinise douăzeci de ani, ar fi trebuit să danseze în loc să stea ținută la o masă. Diferența de cincisprezece ani între vârstele perechii conjugale explică prea puțin purtarea soțului, oricât de serioasă ar fi o îndeletnicire cum e jocul de whist. Citim că, în cele din urmă, a izbucnit furios, îngânându-i cu sarcasm râsul și curmându-i brusc veselia. Încălcase eticheta mesei pătrate doar în timpul cât se amestecau cărțile. Poate că tăcerea ei prea mormântală după aceea, ca și cum s-ar fi străduit să reînvie palpitațiile unei păsări rănite de moarte, în pieptul ei, a lăsat să se vadă prăpastia dintre cei doi soți, căci momentul a fost fixat în timp ca profetic de îndată ce a fost trâmbițat.

Dar o înșiruire de asemenea exemple, care nu pot servi altui scop decât unei apologii, constituie o apărare

sărăcăcioasă a inocenței. Cu cât ni se dau mai multe, cu atât mai obscure devin concluziile. În situațiile delicate, guralivul nu poate fi decât nociv. Doamna Warwick a avut numeroși apologeți. Acei care au avut încredere în perfecta ei corectitudine au fost mai rari. Libertatea de exprimare și de acțiune pe care și-o îngăduia îi va fi pus greu la încercare, probabil, pe apărătorii ei, într-o țară ca a noastră; căci la noi, rigoarea jocului vieții – în stare să-și arunce umbra până și asupra zvăpăiatului public de la galerie – e de așa natură încât, chiar dacă uneori dă impresia de destindere, îl poate satisface și pe cel mai grav jucător de whist. Doamna Warwick nu dorea contrariul, chiar când revendica privilegiul unui moment de râs vesel, „respirația inimii ei” cum îl numea ea, și cum e firesc să-l considere un temperament viu, în zorii tinereții. Ea, mai mult ca oricare, cu noianul ei de percepții rapide și de mijloace imaginative, cu conciziunea observațiilor și cu ascuțitul ei simț al umorului, avea nevoie de o asemenea libertate.

Aflăm de la Perry Wilkinson că uniunea acestui cuplu divergent era asemuită unei alte uniuni, aflându-se și ea mereu în instanță de judecată. Exista totuși o deosebire; majoritatea analogiilor furnizează câte una; în cazul cuplului vedem o Anglie și o Irlandă cu rolurile schimbate, până mai târziu, după ruptură, când englezul și irlandeza și-au reluat o anumită asemănare cu cele două insule asociate.

Henry Wilmers, cum am mai spus, se ocupă exclusiv de spiritul și de farmecul ei feminin. El tratează scandalul în aceeași manieră cum am face-o și noi dacă n-ar trebui să-i istorisim viața. Dar aici nu e vorba de reportaj jurnalistic: scandalul va tulbura prea puțin aceste pagini. Am privit situația în față, și atâta tot. E una din acele situații de luptă inerente condiției femeii, cea mai dură pe care o are ea de înfruntat. S-ar cere mai mult decât dreptate din partea bărbaților, ar fi nevoie de mărinimie, civilizația noastră nefiind încă dintre cele mai desăvârșite. Acel urllet de zăvozi când justiția dă în vileag o femeie e instinctiv. Ea fuge, iar ei își fac auzit lătratul; e o ființă hăituită. Chiar dacă scapă

nesfârtecătă, va rămâne consemnat pentru posteritate că a fugit în mod public, iar câțiva copoi bătrâni vor persista s-o considere mai șireată decât virtuosele care nu se pun niciodată într-o asemenea situație, ci torc din furcă în căminul lor. Reputația unei femei nu trebuie să lase nicio urmă de adulmecat! Cât adevăr! Dar ce adevărat este în același timp că femeile de ceară nu lasă niciodată o astfel de urmă; și nici femeile fericite în căsnicie; nici cele de la sfintele mănăstiri și nici cele norocoase în șiretlicurile lor. E semnul distinctiv al celor civilizați să vadă și să audă, fără să mai adauge hămăitul lor la spectacol.

Nenumărați sunt cei care au meditat asupra felului cum un autor de jurnal intim poate zădărnici slujba noastră de înmormântare. Izbutește să distrugă nu numai piosul ritual săvârșit de preot, dar și treaba groparului. Scormone mormintele și transformă viermii liniștiți, ocupați cu un singur biet trup pașnic, în șerpi înaripați care tulbură cerul și pământul cu zborul lor mortal în zigzaguri, ca de rachetă militară, printre cei vii. Și dacă aceștia din urmă sunt obișnuiți să plângă din cale-afară de ușor ca să li se mai ia în considerație sentimentele delicate, nu se poate spune că Istoria cere să fie jupuiți de vii. Dar niște simpli memorialiști, gutoși sau flecari, își pot permite astfel, lăsându-ne moștenire un alai întreg de amintiri, să ne arunce în aer templele (căci chiar și templele noastre au rezerve de pulbere), tezaurele, căminele noastre colcăind de dinamită; ba mai mult, să tulbure o venerație tradițională, să disloce legătura intimă dintre bucla blondă de pe frunte și un titlu nobiliar.

Lui Henry Wilmers nu i se poate aduce o asemenea imputare. Ba chiar nu i-am putea reproșa nimic, s-ar spune, dacă ar fi fost mai puțin copios, sau nu atât de servil, în a înregistra orice manifestare verbală a doamnei Warwick; căci deși cuvintele de duh ale unei femei pot fi de o concizie elegantă și absolut spontane, cum, uneori, era în mod sigur cazul cu această doamnă, alteori e predispusă la prolixitate când își deapănă firul meditațiilor împodobindu-se în fața

oglinzii sau singură la gura sobei, iar câteodată spiritul ei e imitativ; admiratorii ei ar trebui să se ferească de a-l expune la lumina nimicitoare a tiparului; ea însăși, citându-l pe un obscur traficant de maxime, spune despre aceste fraze lapidare că nu au decât „*valoarea unor ouă de cretă, ademenindu-i pe gânditori să le clocească*”, și, am putea adăuga, ispitindu-i pe cei cu mintea goală să se silească a face același lucru; în plus, măgulind omenirea și lăsând-o să creadă că e mai bogată în ouă de aur decât este în realitate. Henry Wilmers notează o mulțime de asemenea cuvinte. „Conversația a alunecat către ideea că suntem făpturi ale obișnuinței, și în ce măsură e bine acest lucru. Ea a intervenit: «Uite așa ne vedem proptiți pe două cârje – dragoste îmbătrânită și indiferență care, îmbătrânind, devine dragoste.»” Urechi critice care n-au fost de față la conversație au surprins un ecou al maximelor și aforismelor de dincolo de Canalul Mânecii cu toată vibrația feminină din ironia „îmbătrânind, devine dragoste”. Citatul se numără mai curând printre mărturiile farmecului doamnei Warwick.

E mai originală când vorbește de războiul dintre sexe. Iată o frază între multe altele, deși nu reprezintă, de fapt, decât un iscusit înveliș literar pentru o acuzație comună: „Bărbații au ocolit, poate, promontoriul Seraiului, dar n-au trecut încă de Capul Turcului”.

E vorba într-adevăr de război, și, din partea bărbaților, de război în legea otomană; experiența ei de viață o constrângea să gândească astfel cu convingere. Principala ei experiență personală provenea dintr-un mediu social care are încă pasiunea primitivă a vânătorii, păstrând un caracter de haită sub pojghița de rafinament.

Odată, pe când pleda în apărarea scumpei sale Irlande, a încheiat o discuție despre agitația irlandeză adăugând cu destulă abilitate: „I-ați învățat că, e în firea englezului, ca și a omului în general, să simtă interes față de câinele care l-a mușcat”.

Câinele simulează periodic turbarea ca să atragă atenția; deducem atunci că Anglia, tremurând de mânie, îl pune la

încercare dându-i o papară cu apă pentru a demonstra că nu suferă de nimic.

În legătură cu preotul irlandez² (deși ea nu făcea parte din suita lui), pe când era socotit revoluționar, Henry Wilmers îi notează următoarele cuvinte: „Acordați-vă strunele după el; el este nota fundamentală a armoniei. Este păstor, medic, infirmier, alinător de dureri, povestitor de anecdote și creator de veselie pentru biata lui turmă; și vă mai mirați că toți ai lui văd în el poarta de foc a intrării în ceruri? Câștigați încrederea preotului”.

În parte s-a înfăptuit acest lucru, târziu însă, după ce biata turmă și-a găsit doftoriceala și păstoria în altă parte: „cartoful și alăuta”, asta cerea ea pentru compatrioții ei ca să reziste și să nu poată fi smulși cu totul de pe peticul lor de pământ plin de mlaștini și tufăriș, fără să-și dea seama cătuși de puțin de uriașa amplificare a alăutei dincolo de Oceanul Atlantic și de acuta disonanță a celei mai recente dintre sprintările ei melodii de gigă.

Doamna Warwick nu putea să admită ca urmările „obositorului duel irlandez de veacuri între Onoare și Foame să fie arbitrate de jurii care au grijă să-și facă învârtelile lor”.

Era neapărat nevoie să fii frumoasă ca să fii suportată într-o vreme când englezii erau mai fățiș ca oricând partizanii forței pentru menținerea Regatului Unit. Trupele de inamici erau la comanda ei.

De obicei subiectele ei de conversație aveau o sferă mai largă de cuprindere, fiind acelea ale unei femei care îmbina informația directă cu lectura, observația cu meditația. Nu auzai niciodată la ea exclamațiile tânguitoare caracteristice femeilor când sunt în stare de război, și care conțin o treime de substanță speculativă la două treimi de sentimentalism – argument feminin pentru a obține simpatie și un cavalier la picioare; în asta consta, probabil, motivul (întrucât nu există niciun temei ca să presupunem vreo cauză afectivă) pentru care exercita o vădită dominație asupra unui englez atât de

² E vorba de arhiepiscopul de Dublin (n.tr.).

cinstit și de sincer ca Henry Wilmers. I-a dezvăluit acestuia că citea repede, „pagini la rând, dintr-o sorbitură”, și că gândea într-o străfulgerare – manieră tipică a făuritorilor de cugetări. De scris, mărturisea că scrie laborios. Dorința de a simplifica, a concentra, a suprasatura era un supliciu pentru neastâmpărul femeii care scria sub imperiul necesității de a câștiga bani. Cântecelile izvorau ca din instinct; proza era sarcina dificilă. „A fi rațională în mod deliberat, spunea ea, e pentru mine mult mai greu decât să mă las în voia unui delir inefabil.” Când vorbea, însă, nu dădea această impresie, remarcă Wilmers. Nu ne surprinde că le apărea ca o cabotină celor cu spiritul searbăd. Dar fondul naturii ei de femeie era flacăra nestinsă. În toată povestea vieții ei nu vedem nimic histrionic. Capricioasă ori entuziasă în tinerețe, nu glumea niciodată cu sentimentele; și dacă s-a amuzat cu unele formule de efect căutat, iar uneori a proferat banalități cu străluciri ieftine, fiindcă era adesea încurajată s-o facă, felul ei de a gândi era sincer, totdeauna cuprinzător și cinstit, general omenesc și în același timp feminin.

Afirmția ei că „o femeie la stâlpul infamiei redă bărbaților lătratul fraternității lor inițiale” nu este altceva decât strigătul unei suferințe personale. În poala ei se află mere de aur. Despre viață spune: „Când nu sunt în stare s-o îndrăgesc cu fiecare fibră a trupului meu, flacăra lăuntrică se stinge”, și vorbele ei pătrund ca picăturile de ploaie, până la rădăcină. Se exprimă generos despre lume, chiar dacă ideea se termină în vârf de săgeată: „Considerându-l din punctul de vedere al îngerilor, monstrul acesta hidos, ieșit numai pe jumătate din mâl, trebuie să ne apară drept unicul și statornicul nostru erou”.

Am putea interpreta malițios, dar să ne abținem.

Iată ce spune despre romantism: „Tinerii care ocolesc acest tărâm evită titlul de nebun cu prețul pierderii unei coroane cerești”. Despre poezie: „Cei care au suflet își întâlnesc semenii acolo”.

Ar vrea să ne eliberăm, însă, de sentimentalism.

Sentimentalii, după expresia ei, „scârțâie din scripcă armonii pe coarda senzualității”, spre deliciul celor care rămân cu gura căscată mai mult la virtuozitatea execuției decât la muzică. Căci în momentul de față lumea noastră e aproape în întregime o lume a senzației, aflată în durerile facerii spre a da naștere unei lumi mai cumpătate, mai curajoase, mai optimiste. Așa mi se pare că trebuie să-i interpretăm reflecțiile. Afirmă că „viciile jumătății mai nobile a omenirii sunt, astăzi, feminine”. Trebuie să ne ferim de „concepțiile pe jumătate necoapte despre înțelepciune, de bunătatea isterică și de caritatea nervoasă” – ca și de acele stări elementare ale altruismului ce se pot caracteriza drept suferințele și crispările egoismului nostru când își leapădă prima piele. E aici o idee. Partea curioasă e că găsim idei în romanele pe care ea le-a scris din interese pecuniare. E limpede că doamna aceasta nu avea condei „cameleonic”, după culoarea publicului; nu făcea parte din masa ostașilor de rând, mărșăluind în sunet de tobe și fluier ca bravi interpreți ai gusturilor populare și ducându-se, sau fiind duși de mult, la locul amuțirii și al umbrelor de gheață.

Observațiile introspective nu lipsesc: „A avea simțul eternului în viață e un zbor incomplet pentru spiritul nostru. A-l fi avut, iată ce înseamnă vitalitatea sufletului”.

Și tot astfel: „Atenuarea gravității unui păcat reprezintă refugiul ființei hăituite, ispita ei finală. Bătălia noastră se dă întotdeauna între spirit și trup. Spiritul trebuie să înfieze carnea pentru ca să poată trăi”.

Sunteți rugați să vă stăpâniți neliniștea. De preferință era plină de tact și proceda subtil, iar aprecierea ei despre oratorie că „e cu atât mai impresionantă cu cât cuprinde acel grăunte de temperament care o face mai puțin demnă de crezare” e destul de facilă.

În materie de politică e retorică și șovăitoare; a scris pentru a stimula ambiția unui tânăr politician: „Politica e îndeletnicirea principală a bărbaților, o școală pentru mediocri, o cocină pentru ambițioșii nesătui, un amfiteatru pentru oratorul plicticos, o forță titanică pentru cei însetați

de acțiune, Olimpul pentru geniu”.

Ceea ce gândește o femeie despre femei e piatra de încercare a propriei sale naturi. Ea vedea limpede atitudinea lor în acel moment, dar avea convingerea că se află pe calea progresului, ceea ce bărbații nu erau dispuși să creadă. Susține că „în aprecierile lor despre femei, bărbații gândesc ca femeile, ei reprezintă glasul actualei dileme (sexuale)”. Ei își doresc „o femeie liniștită, care să se simtă bine în tovărășia permanentă a acelor ei de păr și de cusut”. Prin comprimare creează un vulcan și pe urmă se miră că erupe. „Trăim singure și nu ne dăm seama de acest lucru până când nu suntem vizitate”. Vizitatorul e, după cât se poate presupune, dragostea. Despre sentimentul singurătății, mai acut la femei, spune următoarele: „Provine din îngrădirea impusă intelectului lor, de care devin conștiente într-o stare de zbucium. Dacă zidurile ce le-nconjoară ar fi năruite, ele ar înțelege că singurătatea e soarta comună tuturor oamenilor și unica lor șansă de dezvoltare, ca spațiul pentru arborii pădurilor”. Cât despre ceea ce vor simți femeile după doborârea zidurilor, recunoaște că marea masă a celor sfioase, tremurând înfricoșate, vor tânji de dor după vechiul cuib-închisoare, potrivit inteligențului pronostic al bărbaților; dar zborul câtorva curajoase va alcătui o avangardă. Și ne mai informează că începutul unei vieți stimulative la femei trebuie să se producă în intelect, ca și la bărbați (nicidecum un truism în momentul când scria acestea). De asemenea, că „bărbații nu se tem atât de mult că vor pierde inima femeii care gândește, cât atenția ei, odinioară îndreptată exclusiv spre favorurile venite din partea bărbaților”. Piața actuală, asta doresc bărbații să păstreze: o observație care mai are și astăzi răsunet. Îndeobște, în figura ei de luptătoare feminină există o întorsătură a frazei, ca o gropiță în obraz, arătând că e conștientă de faptul că nu exprimă decât o porțiune caustică a adevărului. Umorel ei scilicet, totdeauna prezent, o împiedică să se lase amăgită de patima cu care, după spusele ei, „ne biciuim spre a ajunge la acea exprimare

persuasivă ce ne deosebește de animale”.

Autorii de jurnale intime fac aluzie la spiritul ei mai mult în folosul celor care au cunoscut-o și pot sorbi întreaga atmosferă a momentului dintr-un cuvânt. Nostimadele, comicăriile, vorbele de duh rămase de pomină, sunt ca mirosul de friptură, dispărut odată cu ingerarea bucății de carne. Ideea e singura aromă viabilă. Exprimarea umoristică rareori cuprinde o idee, sau poate că ea îi scapă cronicarului. A spune despre marea excentrică și abandonată, lady A. ***, după ce a acceptat consolările lui Bachus, că numele ei e indicat, așa cum se cuvine, prin steluțe, „întrucât ea este acum în fiecare noapte o Ariadnă pe bolta cerului grație zeului ei”, sună pentru noi ca un fel de circumlocuție cu puțin spirit pe undeva și cu haz pe nicăieri. Dar stând la masă ca să gustăm friptura am fi gândit, poate, altfel. Perry Wilkinson nu e mai fericit inspirat când îi citează răspunsul la complimentul adresat de el în legătură cu elogiul unanim al criticilor pentru umorul și patetismul ei: „— Veselul măscărici și sărmanul Pantalone pe care publicul ni-i cere în fiecare roman”, spune ea, deplângând obligația scriitorului de a continua să-i aducă pe amândoi în avanscenă pentru aplauze până când li se înmoaie genunchii de bătrânețe. Lady Pennon ne informează despre „cea mai amuzantă descriere a primelor impresii culese la Paris de o englezoaică frumușică, dar cam naivă”, prilej de a pune într-un contrast ridicol maniera franceză și cea engleză de a asalta pe cineva cu complimente – „fluieratul cu care prinzi pasărea vrăjită în mreje”, cum se exprimă în alt loc doamna Warwick; dar lady Pennon o cunoștea pe credula femeie de care era vorba, de aceea găsea amuzantă „minunata asemănare” a portretului cu realitatea.

Memorialiștii episoadelor pline de haz sunt datori să ne ofere un tablou realist al epocii, fără de care nu izbutim să-i gustăm savoarea. E nevoie de mirosul îmbietor al fripturii, ba chiar de o felie din ea, afară de cazul când respectiva glumă ar fi înzestrată cu forța supranaturală de a cutreiera pământul ca o entitate nemuritoare în mijlocul unui grup

mai puțin numeros decât zeii mitologici. „Dă mese bune”, explica un critic bătrân cu toată candoarea, când era întrebat cum se făcea că era în stare să-l laude pe un anumit poet. Într-o insulă bântuită de frig și cețuri, *coelum crebris imbribus ac nebulis foedum*³, simțul comicului, ca și alte simțuri, depind de stimularea sucurilor gastrice. Iar o asemenea reînviere a realității, de către oricare dintre noi, ar fi lipsită de tact, chiar dacă încercarea ar fi cu putință, fără ea, în prealabil, organismul nostru să fi fost fortificat cu ajutorul filosofiei. Atunci i-ar fi îngăduit memorialistului doar să relateze faptele, iar noi am putea să le copiem.

Atunci, da! abia atunci, pe lângă asta, arta romancierului – care acum nu e nici copil fără pudoare, nici om în toată firea – își va fi împlinit vârsta majoratului. Putem fi atunci de o veridicitate istorică, putem da o transcriere onestă a realității. Trandafiriul ca și cenușiul murdar vor fi pierit deopotrivă. Filosofia e dușmana amândurora, iar absurda lor dispută până la nimicire, mereu reînnoită într-un joc de extreme, așa cum se întâmplă întotdeauna acolo unde domnește iluzia și contrafacerea, nu ne va mai frustra de contemplarea formelor naturale ale trupului, nu va mai înăbuși sufletul care se naște din lupta noastră neconținută. Filosofia ne invită să constatăm că nu suntem nici atât de frumoși ca rozul trandafirului, nici atât de respingători ca cenușiul murdar; și că înfățișarea noastră nu alternează veșnic între aceste două aspecte sterile, ci e sănătoasă, suportabilă, rodnică, în sfârșit o desfătare. Numai să fim conștienți că suntem pe cale să ajungem la filosofie și pasul către ea va fi ca de uriaș – un veac într-o zi. Și să ne închipuim cereasca reconfortare de a avea parte de bună-cuviință cinstită în locul celei prefăcute; carne adevărată; un suflet născut activ, uneori clătinându-se, totuși în ascensiune. Vrednic de cinste va apărea atunci romanul; demn de tot respectul – un izvor de viață, un reazem vieții, viu ca sângele nostru. Numai cât îl privești și

³ Un cer sluit de ploi dese și neguri (lat.) (n.tr.).

îți devine drag – și să nu-l încurajezi? – sau numai atunci când reprezintă darul unor mâini dispărute? Mai grav decât de alternativa cenușiului murdar, trandafiriul ce reapare mereu poate fi compromis prin destăinuiri hidoase despre obscenități dezgustătoare; căci natura își croiește drum cu orice chip, și dacă încerci s-o înăbuși, înecând-o, ea tot iese la suprafață, și nu cu cea mai frumoasă parte deasupra. Citiți-i cu atenție pe realiști – care, de fapt, ne pedepsesc pentru că n-am îmbrățișat încă filosofia. Așa cum se dezvoltă în făptura vie atunci când e îngrijită în mod judicios, natura este mai presus de orice acuzație, aidoma unei flori, și totuși o floare care nu trebuie luată ca un simplu ornament, ci împreună cu tulpina, ghimpii și rădăcina ei, ca și cu pământul gras al răzorului de trandafiri. În felul acesta s-a dezvoltat, afirmă romanul istoric; așa înflorește acum, ar spune transcrierea modernă a realității, interpretând lăuntricul și totodată înfățișând aspectul exterior.

Și cum poți ști că ai ajuns pe tărâmul filosofiei? I-ai atins hotarele atunci când îi împărtășești ura față de amabilitatea ipocrită și ironizarea sentimentalismului. Te contopești cu ea atunci când – dar nu vă doresc să fiți cu o mie de ani mai bătrâni! Ajungeți la ea, dacă nu altfel, pe calea sentimentalismului: acea cărare foarte cotită care te aduce iarăși și iarăși la punctul impulsului inițial, unde ți se răsucesc arcul pentru o nouă rotire; punctul impulsului inițial fiind acela al materiei brute și nicidecum al spiritului. E cât se poate de adevărat că sentimentalismul izvorăște din prima, maimuțărindu-l doar, și încă stângaci, pe cel de-al doilea; floare gingașă fiind, sau culme ascuțită de flacără a senzualității, oare ar putea face altfel? – și însoțind materia străbate întinderi de pustiu, ici și colo culcându-se în câte o oază, culegând cu o mână fructe, cu alta culori; închipuindu-și că în față îl așteaptă o taină, e îmboldit de poftă și susținut de simple satisfacții ale plăcerilor. Oricât ar scoate armonii din scripcă, vrea să aibă cu orice preț aceste satisfacții. Iar dacă nicio plăcere nu e de aflat, ajungem de îndată la Peștera Disperării, sub ochiul sinistru al lui

Glaucom, în mijlocul unor personaje înjunghiate cu pumnalul, cu beregata tăiată, sau spânzurate în ștreang, având pe piept placarde pe care stă scris: Dezamăgit, Necredincios, Agnostic, Miserrimus. Aceasta e calea sentimentală spre progres. Nu spiritualitatea o luminează, ci visurile evanescente, servindu-i drept slab opaiț, adesea cu feștila strâmbă.

O mie de ani! Puteți număra multe mii de ani pe calea asta până să fiți una cu dumnezeiasca filosofie. În timp ce gândirea, dintr-un singur avânt, poate să ajungă la ea și s-o cuprindă, dându-vă savoarea adevărului, dreapta folosire a simțurilor, dulceața infinită a realității; căci asemenea lucruri se găsesc în cuprinsul filosofiei; iar ficțiunea, care înseamnă rezumatul vieții reale, a celei interioare ca și a celei exterioare, este – fie că se exprimă în proză, fie în versuri, târându-se greoi sau luându-și avântul – slujitoarea de elecție a filosofiei. În vederea atingerii unui astfel de scop să ne încordăm strădaniile, știind că orice formă de muncă, chiar și aceasta, pe care o socotiți cea mai ușuratică, trebuie să constituie un instrument al progresului. Dacă în vreuna din ramurile activității noastre suntem sub așteptări în privința dezvoltării, există, știți bine, un vechi monstru autohton și democratic, care pândește să ne doboare; să doboare negreșit acea ramură, ba poate întregul copac; și, pentru propășirea vieții, cădem. Aveți conștiința acută a acestui monstru străvechi când vi se adresează pe un ton declamator în politică. Păziți-vă de el în inima voastră; fiți, mai ales, prevăzători să nu vă inspire dezgust hrana intelectuală. Cu ceva trebuie să vă hrăniți. Substanța care nu e hrănitore pentru intelect nu aduce alt folos decât să alcătuiască trupuri care sunt azvârlite la mormanul de gunoi. Hrana intelectuală nu e o hrană săracă; sursa de alimentare a romanului este istoria vieții lăuntrice, și a o presupune anostă e cea mai profundă eroare; cât de profundă, veți înțelege când vă voi spune că ea constituie mingea de joc a diavolilor în după-amiezile lor de sărbătoare din iad. Ei o lovesc cu piciorul din amuzament; sunt

inteligențe pervertite. Tot ce e comic, aventuros sau tragic în această istorie devine, prin ei, diabolic, ca să le întărească ilaritatea potopitoare. Dar fie ea comică și picantă, fie aventuroasă, ori tragică și instructivă, istoria aceasta a vieții interioare, în împletirea ei cu preocupările omului trebuie să ne dea parfumul epocii moderne, reînviind în același timp pe aceea a marelui nostru poet, între el și noi căscându-se largă prăpastie a Timpului. E neîndoios că-i datorăm ceva timpului, ca să-i încurajăm înaintarea; de asemenea ceva posterității și țării noastre. Zeci de scriitori vor veni să astupe acea gură larg deschisă a prăpastiei, numai dacă cititorii vor voi să se strângă în jurul stindardului filosofiei. Sunt sătui de marionetele de lemn pe care le fac să joace, ca la panoramă, în hohotele de râs ale celor ușuratici. Și dacă nu zeci, măcar o mână de scriitori; există condeie curajoase; putem vorbi de ele la plural. Cutez să afirm că s-ar mulțumi cu un public cât de restrâns pentru început. Și ca să-l rețină ar fi în stare să piară de inaniție, nehrăniți și neaplaudați, ba chiar răspunzători în fața justiției, poate, pentru vreun atac asupra ultimei perechi de urechi sau de călcâie ce le-a mai rămas. Dar totul este exemplul; trebuie să ne așteptăm la jertfe. Exemplul, nădăjduim, ar putea modela gustul. Un mare scriitor modern, cu ochiul și mintea limpede, acum în repaosul de veci, un scriitor care, în epoca lui de activitate, ar fi avut darul să ne înfățișeze femei iubind meditația și bărbați cugetători, gемеа, manevrându-și marionetele, că nu îndrăznește să le însuflețească, deși erau ființe de carne, cu scânteia gândirii adevărate. Ar fi putut s-o facă și nu mai e printre noi. Dacă ar fi avut curajul, ar fi izbutit (căci era un Titan) să înalțe arta romanului pe același pedestal de demnitate cu istoria, depășind însă, din punct de vedere al interesului stârnit, nararea faptelor publice, în aceeași măsură în care inima și gândirea omului, în contopirea lor, sunt mai pasionante decât liniile simple ale acțiunii până la deznodământ. Veșnica pantomimă, la care face aluzie doamna Warwick în exclamația adresată lui Perry Wilkinson, e luată în derâdere, și pe drept cuvânt, de către

predecesorii noștri mai serioși. Ei numesc o asemenea artă a romanului „nutreț pentru imbecili”, o metodă sigură de a imbeciliza întreaga populație care a prins gust pentru lectură; și care descoperă curând că poate și ea să scrie, cel puțin genul acesta de vorbe deșarte. Se poate risca profetia că, dacă nu ne grăbim să îmbrățișăm filosofia în roman, acest gen literar e sortit să se stingă, înăbușit de strălucita mulțime a profesioniștilor săi. Curând-curând vor face să dispară și ultimele palpări ale flăcării. De aceea, în loc să vă răsculați împotriva timidelor intruziuni ale filosofiei, solicitați-i prezența, vă rog. Istoria, fără ea, e o simplă hartă schițată a evenimentelor, iar romanul, un tablou de personaje zugrăvite fără cea mai vagă cunoaștere a anatomiei lor. În schimb, cu ajutorul filosofiei, fiecare din ele înflorește, dobândind o armonioasă formă umană. A ni se cere o înfățișare veridică a realității îndepărtându-se filosofia, e ca și cum am pretinde unui doiv să facă pași de balet. Așa cum e nevoie de picioare ca să dansezi, filosofia e absolut necesară pentru a face credibilă și acceptabilă natura noastră omenească. Romanul vă imploră să respirați mai adânc pentru ca odată cu el, să absorbiți și pe această cerească tovarășă care îl ferește de primejdii, și care este inspirația și însăși esența lui. Trebuie să vă educați concepția despre imaginea feminină, pe care ați înălțat-o ca pe-o icoană ca să vă plecați genunchii civilizați în fața ei, în sensul că e necesar să-și tempereze capriciile rafinate și să evite grosolănia unei delicateți excesive. Sau, ca să vorbim în limbaj filosofic, trebuie să vă întoarceți împotriva propriului eu, să-l urmăriți cu hotărâre și să-l prindeți pe acest scormonitor, să-l curățați și să-l purificați; în cursul cărui proces veți ajunge la concepția despre adevărata femeie eroică, demnă de adorarea voastră; și dacă vă veți dovedi un spirit de oarecare elevație, s-ar putea să atingeți un ideal de tip feminin eroic căruia întreaga omenire să-i aducă omagiu – o imagine întrezărită până acum numai în poezie, în cele mai înalte sfere ale vieții spirituale umane.

Atât de bine ne cunoaștem, încât toți, până la ultimul

dintre noi „luăm hotărârea să descoperim o ființă mai pură”, spune eroina paginilor mele. Filosofia, în cadrul romanului, ne atrage atenția, printre altele, asupra primejdiilor unei legături prea intime și măgulitoare cu această „ființă mai pură” – personaj mai mult decât inutil pentru noi după ce idealul pe care îl întruchipează îl va fi înălțat pe om de la cremenea și săgeata cavelor până la lumina relațiilor reciproce. Căci atunci când această ființă fictivă și-a îndeplinit rolul de a ajuta omenirii să se civilizeze, ea devine cea mai primejdioasă dintre iluzii, făcându-l pe individ mai întâi să disprețuiască masa, apoi să se alăture masei spre a-l strivi pe individ. Și acum să dăm curs povestirii, căci spuma s-a revărsat din sticlă.

Capitolul II

Un bal irlandez

ÎN SALOANELE CONSILIULUI MUNICIPAL din capitala insulei surori se dădea un bal public pentru a sărbători întoarcerea în Irlanda a unui erou britanic de sânge irlandez, după o campanie victorioasă în India; o crâncenă bătălie strălucit încheiată; și s-ar fi putut spune, fără exagerare, că întreaga Irlandă dansa ca să-l întâmpine. Dar pe când în incinta clădirii se adunase floarea dansatorilor și, fără discuție, elita comesenilor, afară, cina se lua în felul lui Lazăr, mai ales printr-o neobișnuită încordare a organelor de auz și de văz, ceea ce comunica dorința de mai mult, situație care, după declarațiile doctorilor, provoacă o digestie bună. Unul zărea figura eroului la o fereastră și se simțea sătul; altul, doar auzind, rumega îndelung cele istorisite; unii spuneau că l-au văzut urcând treptele: și nu încăpea îndoială că la un anumit ceas din noapte, puțin interesa când anume, sau dacă atunci avea să se scuture vreun nor de ploaie, el urma să coboare aceleași trepte, primit cu noi urale de conaționali săi, ca să-i fie somnul ușor. Căci Irlanda este aceea care îi dă Angliei și soldați și generali. Mai departe, peste câmpii și mlaștini, paharele cu whisky își îndeplineau vechiul și minunatul lor rol de a-i umezi pe cei uscați și de a-i usca pe cei uzi, cu închinarea: „Binecuvântat fie lordul Larrian, fala țării noastre!”, după care urma un ușor oftat, frânturi de povestiri și râset zgomotos, băutură, un oftat din rărunchi, domolindu-se în nesfârșitele taclale despre isprăvile viteazului lord Larrian și despre regimentul irlandez pe care

îl prefera – nu-i plăcea să treacă la atac fără sprijinul „băieților” săi. Ferit-a Sfântul! Nu pornea niciodată la bătălie dacă nu-i avea alături; pentru că atunci când lovea, lovea tare – așa spunea el. Avea o rană la șoldul drept și-i lipseau două degete de la mâna stângă; a sângerat pentru Anglia ca să arate ce pot irlandezii atunci când sunt bine tratați.

Chipeșul bătrân războinic care stătea în picioare la capătul din fund al lungii săli, înalt și drept ca bradul, cu păr cărunt, marțial la înfățișare și cu pieptul plin de decorații, era vrednic de a fi ținta entuziasmului general. Ochii săi mari și cenușii se aprindeau din când în când în timp ce-și plimba privirea peste perechile care se perindau, aruncând câte o întrebare aghiotantului său, căpitanul sir Lukin Dunstane, un arătos model de ofițer de cavalerie, deși cam uriaș de statură, la fel de fericit ca și superiorul său să treacă în revistă însuflețitele trupe de doamne. Le numea pe toate cele care-i erau cunoscute. A trece în revistă femei splendid împodobite în vederea inspecției, toate surâzând fermecător și fiecare în felul ei, e o destindere după monotonia regimentelor de ostași. Irlanda își dăduse toată silința să-i ofere eroului ei național o variație agreabilă; iar el, la rândul său, își exprima satisfacția patriotică ori de câte ori auzea că figurile pe care le admira mai mult erau din insula sa natală. Privirea îi căzu asupra uneia care se apropia de el în vârtejul dansului, la brațul unui tânăr ofițer, pierzându-se apoi în mulțimea dansatorilor, și o urmări cu ochii un lung răstimp până ce puse obișnuita întrebare. Abia când o văzu revenind în rotirile valsului se interesă:

— Cine este?

Sir Lukin nu știa.

— E o figură nouă; a înclinat din cap salutând-o pe soția mea; am s-o întreb.

Printr-o manevră abilă, izbuti să ajungă din câțiva pași la locul unde se odihnea soția sa. Informația pe care o culese în folosul șefului său fu că încântătoarea făptură răspundea la numele de domnișoara Merion; era irlandeză; vârsta între optsprezece și nouăsprezece ani; prietenă bună cu soția sa și

s-ar fi cuvenit să și-o amintească, dar era o copilă când o văzuse ultima oară.

— Dan Merion, îmi amintesc, a murit cam în ziua când m-am imbarcat eu spre India, spuse generalul. Poate că e fiica lui.

Strălucitoarea stea a seratei ocoli sala până la el în întreșeserea pașilor de vals, întorcând ochii ei negri către lady Dunstane, și mistuindu-se din nou printre perechile înlănțuite.

Lordul Larrian își croi drum – ciocnit cu grație de o pereche care își ceru mii de scuze – până la lady Dunstane; așezându-se pe locul eliberat alături de ea, își exprimă speranța că nu se obosise prea mult.

— Mărturisește, replică ea, că mori de curiozitate să afli mai mult decât ți-a putut spune Lukin. Vreau să aud că o admiri; îmi face plăcere; și ai să auzi ceva care are să-ți placă tot atât de mult, îți promit, generale.

— Da, o admir. Cine n-ar admira-o? spuse el cu franchețe.

— A traversat Canalul în mod special ca să danseze aici, în seara asta, la balul dat în onoarea dumitale.

— Acolo unde apare ea, personajul principal trece pe planul al doilea și acceptă smerit pierderea întâietății.

— Asta e vocea unui suflet nobil.

— Are puterea să prefacă totul din sala asta în pulberea din jurul unui giuvaer strălucitor.

— Are puterea să prefacă un ostaș în poet. Ei bine, ca să-ți dai seama câtă plăcere îmi face, e prietena mea cea mai dragă, deși e mai tânără decât mine, după cum se și vede; e singura mea prietenă. Am avut grijă de ea când era mică: tatăl meu și domnul Dan Merion erau prieteni intimi. Ne-a despărțit căsătoria mea și voiajul în India. Încă n-am avut timp să schimbăm măcar o vorbă: a fost acaparată, bineînțeles, din clipa când a intrat în sală. Știam că are să devină o fată atrăgătoare, dar nu bănuiam cât de adorabilă. Ai dreptate, le eclipsează pe toate celelalte. Avea o vioiciune de spiriduș și, judecând după scrisorile ei, calitatea asta n-a pălit cu timpul. E un premiu pentru care se poate concura,

generale.

Lordul Larrian încuviință toate cele auzite, încheind cu simularea unei clătinări de regret, a capului. „Cel mai sărac dintre subalternii mei” suspină el, în maniera teatrală, dar cordial melancolică, a bătrânului încă verde, care contemplă deliciile insulei Cythera.

Cel mai sărac dintre subalternii săi era mai bogat decât el în ceea ce privește mijloacele de a concura pentru un asemenea premiu.

— Care e numele ei afară de Merion?

— Diana Antonia Merion. Tony pentru mine, Diana pentru ceilalți.

— Locuiește dincolo de Canal?

— În Anglia, sau în altă parte; oriunde e poftită. Nădăjduiesc că va sta mai mult la mine.

— Și e irlandeză veritabilă?

— O, da! irlandeză.

— Ah! Și generalul se simți irlandez din creștet până în tălpi în seara aceea.

Până să mai poată rosti o vorbă, frumosul obiect al dialogului veni înspre el ca săgeata, parcurgând distanța în scurte avânturi, cu brațele întinse și cu un zâmbet afectuos luminându-i întregul chip; iar strigătul ei fu o dovadă a sângelui irlandez: „Emmy! Emmy! scumpa mea!”

— Tony dragă, nici n-aș fi venit dacă nu speram să te văd aici.

Lordul Larrian se ridică în picioare și primi un fugar răspuns de mulțumire pentru politețea sa din partea aceleia care îi uzurpase locul.

— Emmy! am putea să ne sărutăm și să ne îmbrățișăm; doar suntem în Irlanda. Ard de nerăbdare! Dar, sper că nu mai ești bolnavă, scumpa mea. Spune-mi că nu! Febra aceea indiană trebuie să fi trecut. Ești încă puțin cam palidă; arăți obosită.

— Un singur dans m-a extenuat. De ce-ai venit așa de târziu?

— Ca să le dau celorlalte o șansă? Ca să produc o

impresie mai puternică lăsându-mă așteptată? Nici una, nici alta. Ți-am scris că stau la familia Pettigrew. Am prins diligența, am prins vaporul, am sosit la bal numai cu două ore de întârziere; așa încât am făcut minuni. Biata doamnă Pettigrew se necăjește pe undeva să-și termine toaleta. Mă aflu în aglomerație căutând-o peste tot pe Emmy a mea, când primarul m-a informat că e de datoria fiecărei irlandeze să-și tocească picioarele dansând, dacă vrea să arate cine este. Și într-o clipită un bărbat m-a și prins de talie, în timp ce eu muream de dor să te găsesc.

— Cine era bărbatul?

— Nici dacă m-ai pune pe rug n-aș ști să-ți răspund!

— Trebuie să-i faci o reverență ceremonioasă lordului Larrian.

— Întâi să stăm puțin de vorbă!

Rugămintea nu-i fu luată în seamă. Era vădit că eroul serii zăbovea ascultând, în așteptare. El și frumoasa fură prezentați unul altuia și statură de vorbă în timp ce se dansa un cadril. Sir Lukin îi prezintă soției sale un fost coleg de școală de la Harrow, domnul Thomas Redworth.

— Prezicătorul vremii, meteorologul nostru, adăugă el, ca să le dea un subiect de conversație; îți amintești că în India ți-am atras atenția asupra semnatarului unui articol pe această temă. În general, te puteai bizui pe pronosticurile lui în zilele când se juca cricket.

Lady Dunstane păru, cu amabilitate, că-și amintește și îndreptă conversația în jurul acestui subiect, fiind întreruptă din când în când de câte un brusc: „Cum ați spus?” sau: „Scuzați-mă, n-am auzit”, căci era limpede că privirea interlocutorului și una din urechi, dacă nu amândouă, erau absorbite de tânăra doamnă care stătea de vorbă cu lordul Larrian. Frumusețea e rară; din fericire e rară, sau altfel, judecând după impresia pe care o produce bărbaților, și chiar celor mai bravi dintre ei, lumea noastră ar fi, implicit, o planetă mai plină de sminteală decât vedem că este, în detrimentul ocupațiilor serioase, al politeții, al drepturilor de proprietate și al multor altora. Observă că e pe

cale să devină și el o victimă, una din sutele pe care le prevedea și, cu multă îngăduință, continuă să vorbească: „Vremea și femeia se cam aseamănă, spun unii. E adevărat oare că acel ce știe s-o ghicească pe prima știe s-o descifreze și pe a doua?”

Tocmai atunci lordul Larrian izbucni într-un hohot de râs zdravăn, exclamând: „Excelent!”

Redworth își încruntă sprâncenele groase. „Vă rog, cum ați spus? Ah, femeile! Vremea și femeile? Nu; gradul de variabilitate mai mare la femei le face total diferite”.

— Poți să-mi spui de ce râdea generalul?

Nevinovatul englez căzu în laț la iuțea. „A spus – dar cine e ea, îmi dați voie să vă întreb?”

Lady Dunstane îi menționează numele.

Fiica vestitului Dan Merion? Tânăra merita să fie cercetată atent măcar de hatârul tatălui ei. Dar când îi reaminti de cuvintele ei ilariante, Redworth se încurcă; recunoscă că-i scăpase sensul glumei și își declară, cu candoare, incapacitatea de a înțelege poanta. „A spus că, pe timp de furtună, canalul St. George ar trebui să se numească St. Patrick – sau așa ceva – n-am prins totul. Melodia asta de cadril, Pastourella, sau altceva...”

— A explorat canalul noaptea trecută, continuă lady Dunstane, și amândoi, în timp ce se găseau în aparentă conversație, prinseră frânturi de la perechea vecină, în timpul unei pauze a dansului.

Scânteietoarea Diana îi spunea lordului Larrian: „Refuzați, într-adevăr, s-o faceți mândră măcar pe una dintre noi, femeile, acordându-i un dans în seara asta?”

Generalul răspunse: „Pe două picioaroange aş face-o, poate; pe un singur picior de lemn nu pot”. Își atinse piciorul infirm.

— Dar cu siguranță, zise ea, că primește un impuls de la partenerul sănătos, în mișcare; e suficient dacă unul singur ține pasul.

El făcu un semn de tristă negație. „Scumpă și tânără doamnă, spui lucruri întunecate unor fire de păr argintiu!”

Ea ripostă: „Dacă am fi în Anglia și m-ați stigmatiza că spun lucruri întunecate, n-aș mai rosti un cuvânt care să nu fie socotit obscur”.

— Fiindcă strălucești prea viu pentru ei.

— Cred mai degrabă că e amintirea dintelui care a mușcat odată dintr-o piatră când se aștepta la zahăr.

Generalul râse din nou; arăta mulțumit și înveselit. „Da, așa sunt ei, așa sunt!” și își repetă cuvintele fetei în gând, micșorându-le importanța odată cu gravarea lor în memorie, dar admirând cu atâta entuziasm pe frumoasa interlocutoare, încât îi socoti gluma ca un prinos adus patriei strămoșești, și i-o și spuse. Spiritul irlandez predomina până la efervescență.

Lady Dunstane, nu mai puțin încântată, ridică ochii către Redworth, ale cărui sprâncene erau încruntate a nedumerire deasupra unei priviri intense, pierdute. Și el își întipărea cuvintele ei în memorie, spre a vedea ulterior dacă mai cuprindeau o rămășiță de înțeles. Formidabil de precoce, gândi despre ea. Lady Dunstane, din adâncă simpatie pentru prietena ei, îi citi gândul nefavorabil de pe față. Dar în timp ce îi deslușea gândul corect, deducția pe care o făcea cu privire la sentimentul corespunzător era total greșită.

Muzica reîncepu, spre tulburarea auzului celor ce trăgeau cu urechea.

Fură martorii unui spectacol ciudat: un gentleman, în mod vădit un englez, se apropie cu intenția clară de a-i reaminti frumoasei regine a balului dansul făgăduit și revendicând-o, cum s-ar spune, din gura leului. Făcu un pas, se retrase, iar făcu un pas și iar se retrase; dornic să-și ia premiul, dar nu prea întreprinzător; copleșit de venerație față de ilustrul general cu care discuta fata – după toate aparențele fără a observa cătuși de puțin prezența pretendentului; când deodată se auzi un glas: „O, dacă știam că vreți să dansați menuet în fața doamnei, nici nu m-aș fi gândit să vă disput acest drept, domnule”. Căci se părea că existau doi pretendenți pe teren, un irlandez și un englez; primul având un simț mai viu al situației, se ținea deoparte

pândindu-i privirea; celălalt se îndrepta ca să-și lovească direct prada și își continua pașii de menuet, clipind acum des din ochi, îmbujorat la față, furios, conștient de situația penibilă și de încurcătura din care nu mai izbutea să iasă. La ironia rivalului său începu să clipească din ce în ce mai des. Generalul îl observa, dar ca pe un obiect depărtat și mărunț, o muscă sau un țânțar. Chipul scânteietoarei Diana era cu desăvârșire consacrat celui pe care îl distra.

Pe buzele ladyei Dunstane flutură umbra unui zâmbet cuviincios în timp ce spunea: „Ce ciudat că ostașii noștri arată într-o lumină atât de puțin favorabilă într-o sală de ball! I-am văzut la primejdie, și atunci se disting față de oricare alții, încât te simți mândru de ei. Ar trebui să se găsească totdeauna în încleștare cu stihiiile sau pe câmpul de bătălie”. Aruncă o privire spre dansatorul de menuet, care devenise o siluetă împietrită, tremurând încă de emoție, înclinată înainte, întrebătoare.

Redworth nu-și dădu asentimentul față de proclamarea unui dezavantaj englez. Suflul de ostilitate celtică din atmosferă îi puse tot zelul în acțiune. „Oriunde e pusă la încercare *bărbăția*”, rosti el.

— Doamnă! și gentlemanul irlandez se înclină în fața ladyei Dunstane. „Am avut onoarea... Sullivan Smith... la castel...”

Ea îi răspunse la salut, iar Sullivan Smith începu să-i povestească, pe jumătate în cuvinte, pe jumătate în foarte deslușite puncte de suspensie, despre politicoasa controversă dintre gentlemanul englez și el însuși cu privire la dreptul de a o invita pe cea mai frumoasă parteneră la acel anumit dans ce avea să urmeze, și cum se repeziseră amândoi simultan, de la instanța inferioară, adică de la carnetele lor de bal, la cea superioară, anume doamna în chestiune; iar Sullivan Smith își întemeia dreptul de întâietate în parte pe originea irlandeză a doamnei și în parte pe faptul că-l cunoscuse pe distinsul defunct, tatăl ei – una din stelele cu veșnic nimb ale nestinsei sale patrii.

Lady Dunstane simpatiza cu el, pentru că nu-și impunea

pretențiile în timp ce tânăra doamnă era ocupată, ca și pentru faptul că-i găsea plină de umor logica sa fantezistă.

— Se va dansa destul după supeu, îl liniști ea.

— Dacă aş reuși să obțin un singur dans cu ea, m-aş întoarce acasă fără cină și sătul ca după un ospăț, zise el. Și asta e mult spus în mijlocul hoardelor de ostași flămânzi; care stau ca pe ghimpi așteptând semnalul pentru bufet. Observați, doamnă, pe acest gentleman, ca să-i spunem așa, priviți cum își exersează fără încetare *gama da capo*. A, dar e ca oaia în blana lupului; are privirea ovină și colți de lup, e patetic și totodată prădalnic! A, dar cine ar fi crezut! – a îndrăznit... Mai curând mi-ar fi trecut prin minte să comit un sacrilegiu într-o catedrală!

Într-adevăr, personajul, ca să-l cităm pe indignatul său rival, „lua cu asalt fortăreața” și-i arăta Diane Merion „numele ei scris pe bucata lui murdară de hârtie”; un spectacol revoltător când singurul lucru la care se putea face apel, și unicul arbitru, era memoria doamnei. „Ca și cum fiecare dintre noi n-am fi putut scrie la fel, ca și cum n-am făcut-o!” Sullivan Smith gemu de dezgust. Ura proasta creștere, mai ales în cazurile în care erau la mijloc doamne; iar lipsa de maniere a unui saxon îi aprindea înverșunarea împotriva nației; pe unii membri izolați se fălea însă că-i iartă și-i îmbrățișează, ba chiar îi prețuiește. Astfel, individul defăima nația în ochii săi și tot individul scuza întreaga nație. Dar aversiunea sa împotriva proastei educații era puternică și s-ar fi extins și asupra unui compatriot. Propriile sale maniere aparțineau veacului precedent, fiind prin urmare venerabile.

Diana se întoarse de la urmăritorul ei, cu o ridicare comic-jalnică a sprâncenelor, către buna-i prietenă. Lady Dunstane îi făcu semn cu evantaiul și Diana veni, cu capul plecat.

— E adevărat că i-ai promis?

— Nu cred. Și aş dori mult să mai stau de vorbă cu generalul. E încântător și atât de modest – visul meu despre un adevărat militar! – și-mi povestește despre ultima lui

mare bătălie, frântură cu frântură, după cum îl ademenesc eu întrebându-l.

— Amână-l pe acest personaj pentru un dans în patru spre sfârșitul listei și ia-l pe Redworth – domnișoara Diana Merion, domnul Redworth; el te va aduce înapoi la general, care nu trebuie să te acapareze cu totul, sau își va pierde popularitatea.

Diana încheie pe loc un tratat cu stăruitorul apărător al propriilor sale drepturi, căruia, de îndată ce se depărtă de ea, Sullivan Smith i se adresează:

— Vai, domnule, aplicăm legea așa, cu strictețe, când e vorba de o doamnă! Ești omul expulzării cu forța, presupun, și al procedurilor antiumane. Tocmai litera aceasta a legii stă între dumneata și mine, între ai mei și ai dumitale. Dar ai fost concediat, felicitările mele!

— Era un angajament precis, spuse inamicul.

Sullivan Smith îl ironiză.

— Strașnică parteneră ți-ai mai pregătit pentru clipa când va fi silită să-și păstreze angajamentele precise față de dumneata!

O imploră pe lady Dunstane să-l consoleze cu un tur de dans. Ea invocă osteneala. Propuse atunci să se așeze lângă ea ca s-o distreze. Ea zâmbi, dar îl avertiză că era englezoaică până în măduva oaselor. Ceea ce îl făcu să exclame: „Irlandezi și englezoaice! deși e ca și cum ai pune căruța înaintea calului – bănuții de aramă acolo unde ar trebui să fie monezile de aur. Deci iată-l pe domnul care a luat stridia, ca avocatul din fabulă. Englez? Dar, cum scrie la carte, cel de pe urmă va fi cel dintâi. Iar englezoaicele împreună cu irlandezii alcătuiesc cele mai potrivite perechi de pe glob”.

— De! trebuie să te resemnezi să vezi o irlandeză care se lasă condusă de un englez, zise lady Dunstane, informând-o în același timp pe ascultătoarea Diana – care tocmai îi acorda mâna domnului Redworth pentru a face plăcere prietenei sale – că era un coleg de școală de-al soțului ei.

— Privilegiile vin prin rotație, altfel nu se poate, decât în împrejurări cu totul excepționale, iar el se găsea înaintea

mea, cu dumneata, și ia ceea ce mi se cuvenea mie, de aceea mi-ar veni greu dacă n-aș fi pe deplin despăgubit. Sullivan Smith se înclină. „I-ați ajutat să spargă gheața primelor clipe de conversație; erau absolut străini unul de altul; el nu pare a fi băiat rău pentru un însoțitor temporar, cu toate că nu e perfect stăpân pe picioarele sale. Dar vom ierta acest lucru oricărui bărbat care conduce o atât de fragedă tinerețe cu ochi strălucitori – ca stelele unei nopți de iarnă când se lasă gerul peste Columkill, sau unde voiți, numai să fie în Irlanda, ca să fim siguri de asemănarea cu ea”.

— Mama ei era pe jumătate englezoaică.

— Nici vorbă că era! Ce spuneam eu despre căsătoriile mixte? Dan Merion a făcut-o irlandeză pe de-a-ntregul. Are și o picătură de sânge spaniol, de la el a moștenit, dealtfel, coloritul. Dar vorbești de căsătoriile mixte sau eu vorbeam. O! un bărbat știe să rămână ferm pe poziție cu o neisprăvită de nevastă englezoaică: nu-l poate pune cu botul pe labe. Femeia n-are forța de rezistență ca să țină piept unui bărbat. E flușturistică, e frivolă; o guralivă și o moară stricată – n-am auzit eu ce se spune în Anglia despre fetele irlandeze? Când se mărită, s-a dus cu vioiciunea ei. Trebuie să-și aleagă în patrie partenerul cu care să trăiască în armonie desăvârșită.

Lady Dunstane își exprimă părerea că perechea ei dansa de minune.

— Ar fi un spectacol dureros dacă tânărul n-ar ști nici măcar să danseze, după ce mi-a luat rîndul la dans! suspină Sullivan Smith. Am auzit vorbindu-se de ea în Anglia. O numesc Perla Neagră și Crinul Irlandez – pentru că e brunetă. Își storc bietul creier ca să rîdă de noi.

— Iar eu stau și te-ascult, zise lady Dunstane.

— Ah! dacă întreaga Anglie, sau măcar jumătate, un sfert, o părăsesc din țară ar fi ca dumneata, doamna mea, aș fi un supus credincios până în vârful degetelor. Și acum spuneți-mi, e cumva logodită? Când pot sta de vorbă cu ea?

— Are abia nouăsprezece ani, nici atât, și i s-ar cuveni, cred, să aibă vreo cinci ani buni de libertate.

— Cinci ani buni de sclavie i-aș sluji numai s-o cuceresc!

O privire pe sub pleoape o asigură pe lady Dunstane că Sullivan Smith n-ar avea prea mari șanse nici după o viață întreagă de robie, așa cum o cunoștea ea pe Diana, în ciuda verbozității sale, a tactului, a trăsăturilor inteligente și a umerilor lați.

Brusc, el se ridică în picioare. Diana venea la brațul domnului Redworth.

— Nicio băutură răcoritoare, spunea ea; apoi, „aici e înprospătarea mea”, luând locul oferit de Sullivan Smith, care exclamă:

— Trebuie să mă duc să aflu numele acelui domn!... Avea nevoie de un adversar.

— Știi că ești liberă să cochetezi cu generalul oricând vrei, Tony, îi spuse prietena ei.

— Da, cu generalul.

— E un bătrân impresionant.

— Majestuos. Și nu mai spune „bătrân”. Cu uniformă, cu statura și cu părul lui cărunț, parcă e o zi splendidă de octombrie, exact înainte de căderea frunzelor veștede.

Diana fredonă o frântură din melodia lui Planxty Kelly, cântecul preferat al copilăriei ei, cum bine își amintea lady Dunstane, și amândouă zâmbiră la amintirea scenelor și vremurilor pe care le evoca acest cântec.

— Mai scrii versuri, Tony?

— Aș putea scrie despre el. La un moment dat, în timpul bătăliei, a crezut că avea să fie învins. Trupele inamice erau superioare în ceea ce privește artileria, și atunci a lansat, ca fulgerul, o șarjă de cavalerie asupra lor, traversând călare câmpul de bătaie ca să dea personal ordin celor două regimente, ciuruite de gloanțe, care pe urmă au câștigat victoria. Asta se cheamă viață – când bravăm moartea ca să trăim! Mă mir de bărbați – care sunt realmente bărbați – că se mai fac altceva decât militari! Ți-am mai spus-o, *madre*, scumpa mea Emmy, te-am iertat că te-ai măritat, fiindcă ai luat un ofițer.

— Poate că tot un ofițer va fi fericitul și în cazul tău. Dar nu mi-ai spus niciun cuvânt despre tine. Ce s-a făcut cu

vechiul Crossways?

— Casa, cum știi, e a mea. Și e tot ceea ce am: zece pogoane de pământ și locuința, mobilată și închiriată cu mai puțin de două sute de lire pe an. Ah! cât de mult doresc să-i dau afară pe chiriași! E cu neputință ca ei să aibă sentimentele mele pentru locul în care m-am născut. Sunt oameni cu relații destul de influente, potrivit de înstăriți, presupun, cu numele de Warwick și, după câte înțeleg, se cramponează, ca să fie aproape de colinele Downs din Sussex pentru un nepot, căruia îi place să călătorească pe dealurile acelea. Mi-am luat un fel de angajament, nu tocmai clar, de a-i vizita la o dată neprecizată, și nu pot suporta ideea unor stăpâni străini în casa bătrânească. Va trebui să mă împingă acolo nevoia, pentru adăpost, pentru un acoperiș. Și așa putea face un pelerinaj pe ploaie ori pe zăpadă numai ca să-mi desfăt ochii privindu-i exteriorul. Asta e Tony a ta.

— E dragostea mea.

— Parcă vorbesc eu însumi. Dar vocea ta sau a mea, *madre*, e un singur suflet. Fii sigură că o să-mi dau duhul când voi înceta de a mai fi un singur suflet cu tine, scumpă, cea mai scumpă! Niciun fel de secrete, nici măcar o umbră de vicleșug, sau am să simt că nu mai sunt vrednică să trăiesc. Am fost oare o corespondentă rea când erai în India?

— Destul de bună. Scrisori îmbelșugate, atunci când scriai.

— Eram timidă. Știam că trebuie să-i scriu lui Emmy și *altuia*, și numai atunci când se revărsa paharul reușeam să-l uit. E splendid clădit și înclin să cred că are capul bine înfipt pe umeri. Am citit despre vitejiile lui în India și m-am cutremurat. Bărbații sunt niște obstacole pentru firescul desăvârșit, cel puțin când e vorba de fete, cred eu. Tu mi-ai scris pe același ton din totdeauna, iar eu a trebuit să lupt, la început, ca să-ți răspund. Tocmai eu, care am mândria că sunt în orice împrejurare eu însămi!

Se formaseră două semicercuri de privitori, unul cu fața spre Erou, celălalt spre Frumusețe. Pe nesimțite, semilunile

dispărură umplându-se și deveniră o barieră fixă.

— Da, se uită, fu răspunsul Dianei la comentariile ladyei Dunstane asupra indiscretei impertinențe. Începea să se deprindă, iar prietena ei avu satisfacția să constate cât de puțin îi afecta acest lucru desărvârșita naturalețe.

— Ieși mereu în lume – dineuri, baluri? întrebă ea.

— Lumea e gentilă.

— Vreo cerere în căsătorie?

— Tentative.

— Liberă sufletește?

— Absolut.

Chipul luminos al Dianei sfida orice primejdie de umbrire.

Grupul compact al îndrăzneților privitori începu să se destrame. Generalul își dispersase grupul de sateliți printr-o mișcare, la braț cu primăreasa, pe care ceilalți au interpretat-o drept semnalul procesiunii către masa supeului.

Capitolul III

Interiorul domnului Redworth și exteriorul domnului Sullivan Smith

— AR FI BINE SĂ IEI BRAȚUL domnului Redworth; o să eviți astfel îmbulzeala, spuse lady Dunstane Diane. Eu nu supez. Hai, du-te. Trebuie să mănânci și el e cel mai nimerit ca să te conducă!

Diana își aminti de doamna care o însoțea și de ora târzie. Murmură, ca să-și adoarmă conștiința, „Biata doamnă Pettigrew!”

Și încă o dată Redworth, imperturbabil în aparență, fu în al nouălea cer al unei fericiri ce semăna a furtună. Vorbea, și nu-și dădea seama ce articulează. Misiunea lui era să-i dea acestei fete fără pereche tot ce se găsea mai bun de mâncat și de băut, și și-o aduse la îndeplinire. Lucru ciudat, pentru un om care nu era împovărat de vreun proiect anumit, se apucă, punând ordine în creierul său activ și cuprinzător, să-și calculeze venitul, prezent și viitor, în timp ce ea ședea la masă, iar el stătea în picioare în spatele ei. Alții se ciorovăiau pentru locuri, scaune, farfurii, pahare, plăcintă cu vânat, șampanie: ea le avea; doamna în grija sa avea să le aibă negreșit; până aici, toate bune; iar el avea șapte sute de lire pe an – șapte sute cincizeci, în cazul cel mai bun, cu oarecare indulgență...

— Da, lucrul cel mai plăcut pentru mine, după ce am lucrat toată ziua, e să ascult o operă de Carini, spuse el, în deplin acord cu gustul ei; cu Tellio ca tenor, desigur.

...O sumă destul de frumoasă pentru un celibatar: patru sute ca venit personal și perspectiva unor dividende

superioare care să-l sporească; trei sute și ceva de la slujba pe care o avea, dar acolo nu existau niciun fel de perspective imediate de sporire; nimeni nu murea acolo, niciun martir vârstnic nu putea fi convins să moară spre avansarea celor mai tineri; erau prea vânjoși ca să se gândească la retragere. Să zicem șapte sute cincizeci... opt sute, în cazul când comerțul țării ar fi fortificat banca la care își plasase averea; sau opt sute cincizeci; sau nouă sute, o mie...

— L-aș putea numi și poetul meu. Redworth subscria la gustul ei în materie de poeți. Scrisorile lui sunt printre cele mai frumoase din câte s-au scris ori s-au publicat vreodată: cea mai savuroasă engleză pe care o cunosc. Sincer, direct; niște descrieri minunate. Autorii englezi de scrisori sunt tot atât de valoroși ca și cei francezi – nu ți se pare? în felul lor, bineînțeles. Eu consider că noi nu cultivăm îndeajuns această artă. Avem nevoie de suplețea verbală pe care ne-o poate da numai o viață de relații sociale mai strânse.

...Opt sute, sau o mie. Un venit bunicește pentru un om care stă într-un apartament de holtei. A visa să devii cap de familie cu o asemenea sumă, în ziua de astăzi, ar însemna o aberație: iar un om doar la două trepte de titlul de baronet n-are dreptul să-și facă socotelile contând pe diverse decese – sau atunci devine un fel de asasin cu premeditare. Dar unde le-a fost capul ursitoarelor când l-au fixat pe un om cu posibilitățile intelectuale ale unui Tom Redworth într-un birou de ministru? E limpede că l-au destinat să rămână celibatar pe viață. Și pe urmă l-au trimis în Irlanda, în inspecție pentru o lună, ca să-i apară înaintea ochilor o frumusețe irlandeză...

— Crezi că războiul e cea mai frumoasă temă pentru poeți? exclamă el. Categorie, nu: nu sunt de aceeași părere. Cred tocmai contrariul. Că războiul stimulează cele mai nobile trăsături ale caracterului omenesc? Pe unele: dar sub imperiul surescitării, când n-ai întotdeauna omul real. Te rog, nu zâmbi ironic la adresa vieții domestice. A fost, parcă, o umbră de dispreț. Ba da, îl respect pe erou, militar sau civil; cu această distincție că eroul militar urmărește

recompensa personală.

— Bravează rănilor și moartea, întrerupse Diana.

— În timp ce eroul civil...

— Iartă-mă, dar dă-mi voie să neg că soldatul-erou are drept obiectiv răsplata personală, întrerupse ea din nou.

— Dar o primește.

— Dacă nu e învins.

— Și atunci nu mai este erou.

— Pentru mine tot este.

Avea admirația adânc înrădăcinată a femeii pentru profesiunea armelor. Redworth se strădui s-o aducă la rațiune. Recunoscă grandioarea poeziei lui Homer. Suntem cu câteva secole în progres față de Homer. Noi nu mai ucidem fecioare drept jertfă pentru a îmblânzi mânia cerească; nici nu ne mai delectăm cu amănunte de măcel... Îi oferi argumente raționale; îi istorisi cazuri cunoscute de el cu eroi civili și-i obțină asentimentul în privința caracterului eroic al faptelor lor, dar un asentiment pasiv, sau nu atât de înfocat cum meritau faptele – ori cum știa să fie tânăra doamnă; și stăruia asupra eroului civil, mânat de mobilul inconștient de a o face să vadă ceea ce gândea el, și în același timp ceea ce era el – un cuget cinstit și o natură realistă. Poate că ea întrezări acest lucru. După un scurt duel, în cursul căruia el fu impresionat de vibrația tonului ei când vorbea despre eroii militari, Diana se ridică de la masă spunând: „O discuție între unul care cinează și altul care-i aduce farfurii pline e cam inegală când e nevoie de elocvență. Așa cum i-a spus Pat polițaiului când era cu mâinile legate: «Tu m-ai bătut cu pumnii, dar spiritul meu se înalță și dă năvălaș din picioare.»”

...Opt sute? O mie pe an, două mii, sunt ca nimic în socotelile unui cap de familie care are intenția ca stăpâna casei să aibă cele mai alese fructe și flori ale celor patru anotimpuri; iar Thomas Redworth jurase, de la prima ochire asupra lumii femeilor, că nicicând nu se va întâmpla ca vreuna dintre ele care se va afla sub protecția lui, să se plângă că nu le are din belșug. În consecință era un celibatar

convins. În calitate de holtei filosof, detașat și fără aspirații, analiza revelațiile caracterului ei așa cum se vedeau în frumoasa fecioară devotată tunicii sângerii. Tremurul vocii ei când vorbea despre soldații eroi îl străbătea ca de pe celălalt mal al unei prăpăstii. Neștiind de ce, căci nu avea în minte niciun plan, disperat sau de alt fel, el, cel mai puțin sfios dintre bărbați se simțea intimidat de gusturile și de aplombul ei, de absența oricărui element supărător în manierele ei emancipate și în siguranța de sine pe care o manifesta – indiciu al unui fond natural pur – ca și de inegalabila ei vivacitate și degajare, dovezi că se trăgea din sângele lui Dan Merion – un sânge cam sălbatic. Candoarea privirii ei când vorbea, puterea de a-i privi pe bărbați drept în ochi, de a exprima, prin înfățișarea ei, ceea ce spunea, jocul buzelor ei volubile, repausul lor semnificativ în tăcere, felul ei de a cântări cuvintele pe care le rostea, pentru o clipă, înainte de răspunsul prompt și oportun, până la simpla citare a lui Pat, îl alarmau; nu se întreba de ce. Eul său viril nu se amesteca nechemat în cugetările sale. Cele doar opt sute, sau o mie, de lire pe an nu aveau ce căuta în mijlocul lor. O privea calm, alegând rangul care i s-ar fi potrivit mai bine: un militar distins, sau un om de stat, ori un nobil bogat: nu avea decât de ales. Războiul i-ar fi oferit pe ostașul decorat pe care și-l dorea. Războiul! Așa sunt femeile de felul acesta! Gândul îl umplu de revoltă și-i ascuți pofta de mâncare. Fiind promovat la rangul de cavaler al doamnei Pettigrew, după expresia domnișoarei Merion, o servi pe aceasta la masă, îmborsăvindu-și apoi el însuși forțele, în picioare.

— Malkin! Țsta e numele tipului, auzi chiar lângă urechea sa.

Sullivan Smith golise o cupă de șampanie, cu sticla în mână, și sorbea acum din următoarea. Ridică din sprânceană la privirea mirată pe care i-o aruncă Redworth. „Malkin! Și acum o să vedem cum e făcut pe dinăuntru, dacă e cenușiu, negru, târnat sau pestriț, sau de oricare altă culoare din neamul Malkin.”

Îi explică lui Redworth că-i ceruse lui Malkin să-i dea satisfacție ca gentleman pentru că o numise pe domnișoara Merion o cochetă mincinoasă. „Individul a afirmat în prezența mea, domnule, că ea l-a tras pe sfoară, și asta înseamnă că a făcut-o mincinoasă. Nu e nici cea mai mică diferență, nici măcar o umbră. L-am auzit eu. Providența a vrut să mă aflu alături când a numit-o în mod public o cochetă mincinoasă. Și mi-e de ajuns că e femeie pentru ca să mă aibă apărător. La fel aș fi procedat dacă era o eschimosă. Cât voi trăi nu voi suporta să aud că o femeie e insultată.”

— Doar nu vrei să spui că ești atât de nătărău încât să provoci un duel! izbucni cu glas aspru Redworth, în timp ce gusta din friptura de curcan umplut.

— Dar pentru o doamnă irlandeză, tânăra frumusețe a Erin-ului! Sullivan Smith își revărsa mai departe indignarea. Deveni glacial și se înclină politicos: „Două dueluri, domnule, dacă nu aveți bună-cuviința să retrageți termenul jignitor până nu se răcește și nu mai poate fi șters!”

— Prostii! și naiba să te ia! se înfurie Redworth.

— Poate că o palmă ușoară pe obraz vă va convinge, domnule!

— Încearcă asta afară, și nu mă sâcâi cu asemenea aiureli când îmi iau masa. Dacă sunt lovit, lovesc și eu. Pistoalele le păstrez pentru nelegiuți. Hai să ciocnim un pahar, spuse Redworth, animat de o idee mai fericită în privința felului cum trebuie tratat un extremist din insulă. Ești un gentleman și n-o să faci scandal în societate. Pe curând.

Perspectiva plăcută a acestui „pe curând” îi readuse lui Sullivan Smith pacea sufletească. Își atinseră cupele spumoase, după care Sullivan Smith, cu un aer cât se poate de amical, propuse ca amândoi să iasă afară de îndată ce Redworth își va fi isprăvit cina – cina *completă*: pentru motivul că termenul de „nătărău” aplicat persoanei sale îi stătea ca o tichie de măgar cu clopoței sunători, pe creștet, și totodată pentru că îi rămăsese în gât.

Redworth declară că termenul era doar ipotetic. „Dacă te

bați în duel, ești un nătărău fiindcă faci una ca asta. Dar nu te vei bate!”

— Ba mă voi bate.

— Nu se va bate el.

— Atunci, pentru onoarea țării dumitale, trebuie să te bați dumneata. Dar aş prefera să fie el primul, fiindcă n-am băut împreună cu el, și numai în caz de absolută necesitate poți trece un glonț sau câțiva centimetri de spadă prin trupul celui cu care ai băut un pahar. Și ceea ce mai atârână în favoarea dumitale e faptul că ea a dansat cu dumneata. Mi-a făcut impresia că te simpatizează, iar omul pentru care ea simte cea mai mică atracție e de neatins pentru mine, chiar dacă nu-mi stă la inimă. În caz că retractează cele spuse!

— Ipotetic, nu.

— Dar prin supoziție?

— Desigur.

— Atunci să ne strângem mâna. Ori Malkin, ori nimic! zise Sullivan Smith, întorcând călcâiele, gânditor, pentru a porni în căutarea dușmanului său. Cum putea un om în toate mințile să-l numească nătărău pe un altul fiindcă se bătea ca să spele onoarea unei tinere doamne nevinovate era un lucru care îi depășea puterea de judecată.

Sir Lukin se grăbi spre Redworth pentru a sta de vorbă despre anii de școală și foștii colegi.

— Să-ți spun ceva, zise civilul, există irlandezi și irlandezi. Am întâlnit printre ei oameni așezați și oameni prevăzători, și l-am cunoscut amândoi pe Jack Derry, care era talentat aproape la toate. Dar irlandezul burlesc e cu neputință de caricaturizat. Natura s-a silit să-l zămislească într-un acces de absurditate și tot ceea ce-i rămâne Artei de făcut e să copieze.

Acesta fu preambulul unei descrieri a domnului Sullivan Smith pe care, ca exemplar omenesc, se bucura că l-a cunoscut.

— Să nu se întâmple vreo trăsnaie, zise sir Lukin.

— Nu știu nimic despre individul numit Malkin. Mă voi interesa imediat.

Vorbi despre planurile sale de viitor și despre femei. Se puteau vedea defilând și alte frumoase, după părerea sa, afară de domnișoara Merion; schiță două sau trei dintre partenerile sale cu câteva trăsături largi de penel.

— Nu s-ar cădea ca numele domnișoarei Merion să fie amestecat într-un duel, spuse Redworth.

— Nu, dacă e vorba să-și încerce norocul în Anglia, răspunse sir Lukin. Dar totul nu e decât fum fără foc, probabil.

Abia îi ieșiră din gură cuvintele, când un rotocol de fum metaforic, însoțit de foc și detunături, făcu să tresară grupul bărbaților care supau. Cu glasul pițigăiat Sullivan Smith îl acuză pe Malkin în public că e o javră mojică ce se maimuțarea și-și dădea aere de filfizon.

— Și nu asta e vina principală a ticălosului. Căci ce credeți? Măsluiește un angajament la dans din partea unei frumoase doamne, și fiindcă ea nu-și amintește, o obligă sub cuvânt de onoare, la un dans următor, și pe urmă, după ce a făcut-o captiva lui prin promisiune, stă îmbufnat, pleacă, se bosumflă, nu mai dansează și nu face altceva decât să țipe prin colțuri că l-a tras pe sfoară. A pronunțat cuvântul. Zeci de gentlemen l-au auzit. Pretind ca „domnul” Malkin să-și ceară scuze – sau dacă nu...! Și, te poftesc, mai lasă amenințările belicoase din cap și fanfaronada, „domnule” Malkin. Cazul urmează să se rezolve ca între gentlemen.

Hărțuitul gentleman cu numele de Malkin, adus la disperare de cel ce-i căzuse pe cap ca o năpastă, stătea încordat în atitudinea engleză de apărare. Cel care-l cicălea se apropie și mai mult de el.

— Bagă de seamă, te avertizez, dacă mă atingi măcar cu un deget, te fac una cu pământul, spuse.

Înveselit la culme, Sullivan Smith scoase un strigăt melodios în tonalități grave. „Ce mai maniere într-o societate de doamne și gentlemen... Ia spuneți-mi...” se adresă el cercului din jurul său, pentru a-și pune adversarul cu desăvârșire în culpă înainte de a da curs provocării la război. Apoi, ca și cum ar fi avut intenția să-l dojenească

prieteneste, și când tocmai era pe punctul de a întinde degetul până la umărul lui Malkin, Redworth îl apucă de braț, spunând: „Sunt al dumitale; întâi cu mine; e dreptul meu”.

Sullivan Smith privi cum îi dispărea dușmanul într-o mare de capete. Acum era furios pentru motive vădit raționale. Amenință întreaga gintă saxonă. Unul peste altul, provocă toată rasa asta de mocofani cu picioare scurte, îndesați și cu cap pătrat: n-au decât să se bată cu pumnii dacă tremură fierea în ei la ideea pulberii și a glonțului! Redworth, luptându-se să-l tragă afară, primi un ghiont de la el. „Ai încasat-o! singur ai vrut-o!” răcnea celtul.

— Cere scuze persoanelor de față pentru o sfortare greșit îndreptată, zise Redworth; și făcu observația generală: „Niciun gentleman irlandez nu lovește când se află în societate”.

— Adevărat ai grăit! Și îmi cer scuze – dacă vii cu mine și cu vreo doi prieteni. S-a mai făcut asta și altădată la lumina torțelor – și așa cum trebuie.

— Hai vino, și vino singur, spuse Redworth.

Li se făcu loc să iasă. Sir Lukin se repezi după Redworth, care nu avea însă niciun fel de îndoieli în privința abilității sale de a-l îmblânzi pe Sullivan Smith.

Îl îmblânzi atât de bine pe acest om cu sentimente alese și doar amator de senzație, încât lady Dunstane împreună cu Diana, după ce aflaseră îngrijorate despre zarva de jos, îi văzură intrând în sala cea mare ca doi prieteni, cu înclinările din cap și cu înfățișarea unor gentlemeni în cea mai pașnică armonie.

Ceva mai târziu lady Dunstane îi puse întrebări lui Redworth, iar el îi liniști temerile, exprimându-și opiniile, spre marea ei mângâiere, astfel: „În niciun caz n-ar fi fost pronunțat numele vreunei doamne. Întreaga afacere a fost dealtfel absurdă. E un tip strașnic în felul lui, capabil să se comporte, ca un om de lume și ca un gentleman. Doar că are, sau își închipuie că are, ca nenumărați dintre compatrioții săi, o rană vie – sau o mâncărime care simte

nevoia scărpinatului până la sânge. Peste așa ceva dacă mai torni și șampanie... Irlandezii, atât cât îi cunosc eu, sunt ca și caii, niște pachete de nervi, și trebuie să-i stăpânești, ca pe orice creatură nervoasă, cu hotărâre, dar și cu blândețe. Nu trebuie niciodată să-ți ieși din fire cu ei. N-au nevoie de pinten și de bici; te răstoarnă cât ai clipi din ochi dacă încerci. Ceea ce le trebuie e frâul. Asta mi se pare a fi taina caracterului irlandez. Noi, englezii, nu suntem răi călăreți. E surprinzător că facem gafe în felul cum conducem un asemenea popor.”

— Aș dori să te văd în situația de a-ți pune metoda în aplicare, spuse ea.

El ridică din umeri: Sunt puține șanse!

Spre a-l răsplăti pentru spiritul său prevăzător și practic, ea făcu astfel ca Diana să-i acorde ultimul dans; iar frumoasa fată zâmbi cu promptă cordialitate la invitația lui. Mai mult, el fu conștient, din privirile și vorbele ei, că progresase în considerația pe care ea i-o dădea, nemaifiind un simplu stâlp învârtitor, un partener al unei tinere doamne. De unde înțelese cu modestie că prietena ei îl aproba. O dulce nebunie îi învălui mintea. Viața unui cap de familie începe adeseori cu opt sute de lire pe an; chiar cu mai puțin, cu mult mai puțin; uneori cu nimic altceva decât cu hotărârea de a realiza un venit corespunzător, de a făuri o avere. Opt sute de lire pot fi evaluate drept o bază superioară de plecare. Suma reprezintă o poziție categoric avantajoasă. Dacă nu înseamnă caleașcă, pălării la Paris și o situație demnă de una dintre stelele societății, înseamnă oricum siguranță; și pe urmă, dacă inima bărbatului e puternică și sănătoasă...

— Da, îi răspunse el, mi-a făcut plăcere să cunosc Irlanda și pe irlandezi; mai mult chiar decât aș fi crezut, Canalul St. George ar trebui traversat mai des și dintr-o parte și dintr-alta.

— Mă bucur întotdeauna când mi se întinde mâna, zise Diana.

El făcuse aluzie la popoarele celor două insule. Îngădui ca

interpretarea ei să rămână personală de dragul delicioasei senzații ce i se strecura în sânge.

— Te întorci curând în Anglia? cuteză el să întrebe.

— Sunt invitata ladyei Dunstane pentru câteva luni.

— Atunci ai să vii. Sir Lukin are o moșie în Surrey. Vorbește despre plecarea lui din armată.

— Nu pot să cred!

Vibranta emoție a lui Redworth îngheță brusc. Sentimentul ei față de profesiunea armelor mergea până la adorare!

Cu bravură, generalul și eroul încărunțit în lupte stătu până târziu în noapte, pentru ca petrecerea să nu se spargă prin plecarea sa; poate, într-o oarecare măsură, și pentru a prelungi bucuria unui spectacol măgulitor. În cele din urmă, sir Lukin primi ordin de la el și se alătură soției sale. Diana traversă cu pași repezi salonul până la îndatoritoarea ei însoțitoare, pe care, de hatârul altor cinci minute împreună cu iubita ei Emma, o convinsese, cu vorbe plăcute, să meargă în suita lordului Larrian, și porniră de-a lungul unei cărări între două șiruri de capete ce se plecau și de reverențe, asemănându-se cu stejarii și mestecenii îndoiți de suflul unui vânt blajin, până la amănuntul frunzelor căzute, întrucât ici un turban era cules de sir Lukin, colo un cercl cu pietre scumpe de către membrul autoconstituit al escortei, Thomas Redworth. Sub portic răsunară niște aclamații înviorătoare, meritând cu adevărat să fie auzite. De plouat ploua, iar pălăriile deveniseră informe, ca la prima concepție a acestui edificiu al capului, spinările erau umede, apa scârțâia muzical în cizme, luleaua consolării pufăia anevoie, după ce trăgeai din greu prin coada pipei, dar uralele se înălțară mărețe, crescând până la un vuiet ce atinse în același timp bolta cerului și inima Dianeii – sau, cel puțin, le atrase una către cealaltă: căci ea se simți purtată în slăvi, extaziată, la fel de mândră de compatrioții ei ca și de eroul lor.

— Țsta-i trifoil irlandez natural, după cel artificial! îl auzi pe Redworth spunând, chiar în spatele ei.

Ea se întoarse și-i aruncă una din fugarele sale ocheade scânteietoare, drept recunoștință pentru un cuvânt potrivit spus la vreme. Și nu uită niciodată remarca, și nici el privirea.

Capitolul IV

Cuprinzând frânturi din experiențele de viață ale Diane și din urmările lor

LA DOUĂ SĂPTĂMÂNI DUPĂ ACEST memorabil bal, principalii actori de ambe sexe traversară Canalul înapoi în Anglia și bătrâna Irlandă rămase cu ploile ei de sus și cu ținuturile mlăștinoase de jos; cu aburii ei atmosferici și cu fumurile intelectuale; cu durerile și cu tămăduitorii ei, odrasle ale mlaștinii; în ceea ce îi privea pe aceștia din urmă, țara guvernantă se bizuia pe faptul că ori aveau să-și țină gura, ori aveau să discute, cu umorul lor proverbial.

Reședința lui sir Lukin Dunstane, din comitatul Surrey, moștenită de el în cursul recentului său stagiu în armata indiană, era situată pe coline, unde o zi de cer italian, sau mai bine-zis, o zi cu vântul nostru rece de sud-est, spălată de ploile nopții, dăruiește vederii un turn în depărtare și o pânză întunecată, nu lipsită de culoare: steagul veșnic fâlfâind al capitalei, sau fumul coșurilor ei, dacă preferați un limbaj mai simplu. La prima inspecție, casa nu-i plăcu ladyei Dunstane, de aceea se dădu un anunț pentru închiriere, iar samsarul îl formulă în jargonul său. Gustul ei era delicat; avea sensibilitatea unei invalide: citi de două ori aroganta reclamă a atracțiilor conacului Copsley, și când o auzi pe Diana calificând stilul drept „un limbaj de pluș”, o trecură fiorii; hotărî că nu se cădea ca locuința în care trăise familia soțului ei să fie scoasă la mezat, împodobită cu fluturi lucitori și zugrăveli de proastă calitate ca o baracă de bălci, pentru momeală, deși autorul de reclame grandilocvente îl

asigură pe sir Lukin că publicul larg, care cască gura după o îmbucătură zdravănă și arătoasă, nu poate fi prins cu procedee mai sobre; și, după cât se pare, chiar așa și e. Ea retrase trâmbițătoarea placardă. Să retractăm și noi „steagul metropolei”. Limbajul „de pluș” pândește orice efort de a umfla proza citadină și de a-i da strălucirea princiarului stil al poeziei.

Totuși, însăși lady Dunstane putea numi acel nor de fum stindardul Londrei când privea spre nord-est din pavilionul ei de vară; și era o persoană cu spirit critic, bine înzestrată spre a distinge o metaforă simplă de un stil umflat. Un an de stat într-o locuință o determină să-și ascundă antipatia față de casă transformând-o în afecțiune: dragostea de casă a pisicii însă, recunoștea ea. Aici, îi mărturisi Diane, dorea să trăiască până în ultima zi a vieții. Iar ziua aceasta părea îndepărtată, într-un loc unde aerul tare al înălțimilor îi puneă culoare în obraji; dar tăinui față de prietena ei unul din motivele care o făceau să vorbească astfel.

Copsley era o moșie de aproape o mie două sute de pogoane, întinzându-se peste crestele dealurilor până la pantele nordice și sudice. Șapte comitate își rostogoleau spinările sub această înălțime impunătoare, astfel că un porumbel călător ar fi fost greu pus la încercare ca să parcurgă în zbor, într-o oră, toată fâșia de ținut vizibilă de la fereastra conacului. Răsăritul la dreapta, asfințitul la stânga – hotarele domeniului cuprindeau ambele orizonturi în flăcări. Rareori îi e dat unei locuințe atâta cer și pământ. Neajunsul era construcția, care nu avea niciun farmec și abia dacă poseda o fizionomie. „E scris că trebuie să locuiesc mereu într-o cazarmă”, spunea lady Dunstane. Coloritul general al clădirii comunica până și albului o impresie de tristețe. Atașamentul de pisică față de colțurile familiare din interior nu izbutea niciodată să îmbrățișeze și pereții exteriori. Mai mult, sensibilitatea ladyei Dunstane era supusă la tortură de spectacolul de jalnică urâtenie pe care fațada o oferea peisajului. O asemuia cu o fetișcană de la țară cu trăsături grosolane care, dacă se spală și se

dichisește, dă chipului un zâmbet silit și face să sară în ochi asprimea înfățișării ei. Murdară, dărăpănată, năpădită de bălării, casa ar fi fost mai suportabilă. Încercă să vadă ce efect ar produce diverse plante agățătoare, dar arătau ca un fard tipător. Cu ce aducea atunci exteriorul, nu mai avea curajul s-o spună.

Poți, totuși, să descoperi o plăcută resemnare în acceptarea unor compensații importante, așa cum o invită Diana să se convingă, când primul val de dezgust începu să se retragă. „Mai bine de o sută de oameni de-acolo – arată ea spre Londra – ar considera casa asta raiul pe pământ ca loc de refugiu”. Prietena ei suporta cu blândețe să i se reamintească astfel de lucruri. Amândouă citeau cărți de toate felurile – politice, filosofice, economice, romantice – și contopeau în gândurile lor diversele lecturi, cum face tinerețea plină de zel și pasiune. Romanticismul influența politica, transfigura economia, iradia filosofia. Discutau încurcata chestiune: de ce nu se realizau într-adevăr lucrurile care, în chip mărturisit, trebuiau să fie înfăptuite? Și tăiau nodul. Bărbații, cei care se intitulează oameni de Stat, refuză să execute această operație, pentru că alții, vezi Doamne, nu admit să fie săvârșită asupra lor. Dar umanitatea de rând declară că e spre binele obștesc! Dacă e așa, atunci e limpede că aceasta e conduita ce se impune: noi, femeile închidem ochii la logică și la lăudatele legi ale economiei. Ele reprezintă nodul pe care îl tăiem: sau l-am tăia dacă am avea sabia. Diana făcea acest lucru pe melodia lui Garryowen sau a lui Planxty Kelly. O, de-am avea un despot! Oftau după un despot binefăcător, firește: un despot mărinimos, cu vederi largi. Pe scurt, un despot care să asculte de poruncile lor. Persoanele tinere cărora le place să mediteze și care cugetă prin intermediul inimii ajung repede la concluzia că inima e tocmai acel despot binefăcător pe care ele ar dori să-l întrupeze. Ea vindecă suferințele și creează o armonie nouă. Ea vede toate dificultățile prin optimistele-i nuanțe rubinii. Ea e poetul-muzicant al problemei, pretinzând doar rezolvarea ei ca să poată cânta:

dovadă limpede a necesității de a o rezolva fără întârziere.

Până atunci, în cercetarea celor mai bune metode de guvernare a unei națiuni pentru a o face fericită, Diana fusese conducătoarea. Vibranta ei ardoare de înaltă clasă, mai mult chiar decât timbrul convingător al glasului, pasionata rapiditate cu care tânăra fată se arunca pe orice cale întrezărită în acel labirint, sau cu care dăruia obstacolele ca să-și deschidă drum, ajungând grabnic la o soluție oarecare, făceau din ea elementul principal dintre cele două democrate în problemele cerând rezolvare urgentă. Citind mereu autori valoroși, căutând să judece cu propria lor minte, li se revelă treptat adevărul că neobișnuita lor nerăbdare venea, poate, din arzătoarea dorință de a ajunge la o concluzie comodă a investigației: inima zbuciumându-se pentru omenire își căuta un culcuș pentru ea însăși.

La urma urmei, trebuie să-ți trăiești viața. Filosofia tinereții o reînsuflețea, deși o situa pe un pedestal mai umil în propria ei stimă; iar dacă diminuarea sentimentului ei de mândrie personală era demoralizantă, ea începea să vadă avantajul dobândirii unui ochi lăuntric.

— E infinit preferabil s-o știu, Emmy – sunt un om de nimic! Plăceri ici, plăceri colo, mereu mă gândesc la plăceri. O să renunț la cugetări ca să mă las în voia valurilor vieții. Nici una dintre noi două nu poate face mai mult decât să-și deschidă punga, iar a mea e cam goală. Dacă vechiul conac de la Crossways n-ar avea chiriași, punga mea ar căsca gura de-a binelea. Iar filantropia e chinuită, ca tot ceea ce facem. Numai că spun cu toată tăria – da, sunt sigură, în ciuda bărbaților care susțin că au spirit practic: bogații nu vor ceda nimic fără să-i îmboldim cu țepa. Eu am și păstrez – tu vei flămânzi și vei râvni, până când vei fi destul de puternic ca să-mi forțezi mâna – așa cuvântează bogații. Și sunt creștini! Cu numele. Slavă Domnului că sunt în război cu mine însămi.

— Întotdeauna născoci câte o frază care merită să rămână în amintire, Tony, spuse lady Dunstane. În război cu noi înșine înseamnă cea mai mare fericire pe care o putem

avea.

Ei i se potrivea, cu o sănătate plăpândă și o înțelepciune ce năzuia spre fericirea spirituală. Dar în sufletul Dianei războiul cu ea însăși era departe de a aduce fericire. Ea simțea nevoia vieții exterioare, a acțiunii, a unor domenii de desfășurare a energiei, care să o abată de la lupta lăuntrică. Pe ea lupta asta o rodea și o făcea să se simtă neliniștită, în timpul singuraticelor plimbări călare cu sir Lukin. Într-un lung anotimp de iarnă, îl îngrozi pe bunul, dar convenționalul gentleman lansând, ba chiar susținând teorii aproape nelegiuite după aprecierea unui proprietar de pământ. Îi vorbi despre reformă; despre abrogarea Legii cerealelor ca un simplu început al acordării drepturilor cuvenite poporului. Asemenea idei îi veneau cu siguranță de la prietenul lor Redworth, care făcea din când în când câte o vizită la Copsley; dar un bărbat n-are decât să fie nerod și să gândească ce-i place, dacă posedă vocabularul cu care să-și susțină opiniile. O femeie – considera sir Lukin – era prin firea ei sortită să rămână mută în politică. Despre ceea ce se chema o femeie cu convingeri radicale nu putea să aibă altă părere decât că era un lucru monstruos: „cu nasul mare”, o descria el; și, fără îndoială, cu dinți de cal, cu fălci de toporișcă, șleampăt îmbrăcată, încălțată neglijent, groaznică. Dar o tânără fată necăsătorită, distinsă, frumoasă după mărturia generală, dacă se apuca să imite exclamațiile unui bărbat, devenea ridicolă, și chiar insuportabilă câteodată, căci Diana știa să fie străpungător de sarcastică. Vocabularul ei, când devenea ironică, era o tolbă plină de săgeți. O admira și avea pentru ea o nespusă simpatie, plângându-se doar de înclinarea ei către subiecte lipsite de feminitate. O ierta în privința mărunțului diferend dintre ei referitor la plecarea lui din armată, deoarece aici era încăpățânată din patriotism. Toată lumea știa că el se retrăsese cu scopul de a-și supraveghea moșiile de la Copsley și Dunena, dar de fapt ca să-și îngrijească soția și să-i țină tovărășie. N-o părăsise decât de patru ori în cinci luni: în tot acest timp stătuse doar trei săptămâni departe de

ea, la Londra. Nimeni nu putea tăgădui că-și ținuse făgăduiala, deși lady Dunstane se ocupa de lecturi, idei și subiecte străine de gustul său și de înțelegerea sa, după cum era dispus să recunoască. Iar Redworth aprobase retragerea sa voluntară, deoarece disprețuia milităria. „Exact cât îi disprețuiești dumneata pe civili, te asigur”, îi spuse sir Lukin, trecând dintr-o dată de la politică la supărătorul subiect personal. Disprețul ei neexprimat era contrariant.

— Redworth elogiază munca; el îl respectă pe ostașul activ, spuse Diana.

Sir Lukin exclamă că fusese un ostaș activ și dacă țara avea nevoie de el era gata s-o slujească din nou. O sfătui să arunce anatema asupra păcii în loc să disprețuiască un om pentru că își îndeplinea cele mai apropiate obligații, iar menționarea păcii îl readuse dintr-un salt înapoi la politică. Cită afirmația unui distins orator din partidul conservatorilor în sensul că orice perioadă mai îndelungată de pace dă naștere la gărgăuni în mintea unora.

— Redworth a menționat-o; și drept răspuns a tradus un pasaj din Aristofan, zise Diana.

— Ei, suntem iar prieteni, nu-i așa? și sir Lukin îi întinse mâna.

Ea îl privi surprinsă de acest inutil apel la o demonstrație de prietenie; îi atinse mâna cu vârful a două degete făcând remarca: „Așa cred și eu”.

El socoti prudent să aducă vorba față de soția sa că Diana Merion părea să mediteze asupra lui Redworth.

— Ar fi o gravă nenorocire, dacă e adevărat, zise lady Dunstane. Gândea astfel pentru două motive: Redworth era, în linii mari, în dezacord cu Diana și o contrazicea atât de categoric încât dădea impresia că nu împărtășește nici măcar admirația curentă față de frumusețea ei; pe urmă, ea spera ca Diana să facă o căsătorie strălucită. Tentativele timide de cerere în căsătorie amenințau să devină din ce în ce mai cutezătoare. Existase una, într-o epistolă – o efuziune originală din partea unui gentleman care mărturisea că o văzuse și că nu dansase cu ea în seara balului irlandez.

Cererea fu respinsă, dar Diana gemu sub povara obligației de a răspunde nefericitului pretendent în așa fel încât să nu-l jignească. „Mă întreb, oare va trebui de multe ori să fac acest lucru”? zise ea.

— Până când vei capitula, îi răspunse prietena.

Exclamația Diane: „De-aș mai rămâne liberă timp de zece ani!” o îndemnă pe lady Dunstane să presupună că soțul ei se înșelase.

În primăvara următoare, Diana se duse într-un prim pelerinaj la casa ei bătrânească de la Crossways, și fu bine primită de unchiul și mătușa unui nepot adorat, Augustus Warwick. Merse călare împreună cu el pe colinele Downs. O vizită de o săptămână făcu mai umană părerea ei despre intruși. Îi scrisese aproape cu duioșie ladyei Dunstane despre amfitrionii ei: aveau doar „un singur cusur: acela de a-și răsfăța nepotul”. Pe el îl descrie ca pe un „funcționar manierat”, ceea ce corespundea întocmai imaginii acestuia. Avea treizeci și patru de ani. Părea că „îi sunt dragi meleagurile ei”. Apoi condeiul cutreiera colinele Downs. Lady Dunstane nu se mai gândi la „funcționarul manierat”. Era un avocat care nu pleda: întru nimic omul potrivit pentru Diana. Scrisorile ei continuară să sosească de la familia Pettigrew din Kent; de la Londra; de la Halford Manor din Hertfordshire; de la Lockton Grange din Lincolnshire; după care încetară de a mai sosi de trei ori pe săptămână; și, citind-o pe ultima din ele, lady Dunstane parcă simți un condei cuprins de neastâmpăr. Scrisoarea care urmă după intervalul de tăcere nu cuprindea niciun fel de scuze și era scurtă. Se găsea acolo o ciudată exclamație cu privire la senzația epuizantă de a rătăci mereu, ca o frunză în vânt. Diana pomenea de nerăbdarea cu care aștepta revenirea plăcutelor zile de iarnă de la Copsley. Acolo era limanul ei. Ori va fi avut vreo experiență care a răvășit-o, ori Copsley îi era drag din cauza lui Redworth, gândea îngrijorată cititoare; căzând pe gânduri, lăsându-se în voia visării, alăturând diverse frânturi de corespondență și verificându-le cu profunda cunoaștere pe care o avea despre caracterul

Dianeii, lady Dunstane înțelese că frumoasa fată lipsită de ocrotire suferise o persecuție, poate o jignire. Își repetă unul câte unul numele musafirilor de la casele unde fusese invitată. Lordul Wroxeter avea o reputație proastă; căpitanul Rampan, personalitate de frunte în lumea curselor de cai, se bucura de o notorietate asemănătoare. Și e cu neputință, într-o casă mare, ca stăpâna casei să-și întindă pavăza spre a proteja pe fiecare doamnă și domnișoară prezentă. E nevoită să se bizuie pe discreția femeilor și pe educația bărbaților.

„Cât de brutali pot fi uneori bărbații!” – astfel suna una din observațiile întâmplătoare ale Dianeii, într-o scrisoare ulterioară, referindu-se la moravurile bărbaților în general. Pe vremea aceea, faimosul argument ancestral, al „pasiunii bărbatului pentru aceea care l-a vrăjit” nu primise încă lovitura de grație în societatea de provincie, unde sticla cu băutură își menținea domnia, iar frumoasa care aprindea dorința bărbaților era ținută să aștepte sfioasă efectele violente asupra sângelui lor încins. Existau, ba aflăm că mai există încă, rămășițe ale masculului primitiv, care, dacă întâmpină rezistență la curtea făcută unei femei, deduce că e disprețuit, ceea ce îl înfurie, alții a căror „pasiune pentru femeia care i-a vrăjit” e un instinct de a doborî la pământ stindardul sexului opus impunându-și, cu neobrăzare, o superioritate pur fizică ori de câte ori îl observă că flutură cu un aer de viteză independentă; în sfârșit alții care își consacră viața studiului vicleșugurilor folosite de regele păcătoșilor, până când provoacă criza necesară manifestării demonice. Prin asalt sau asediu, ei își realizează triumfurile, dominând un sistem nervos mai fragil; iar o femeie tânără fără tată, sau frate, sau soț care s-o apere e în chip strigător la cer, o făptură slabă, invitând prin urmare la un asemenea gen de eroism. Lady Dunstane era ageră la minte și avea un soț vorbăreț; știa câte ceva despre înalta societate a vremii. Se bucură din inimă când o regăsi pe Diana alături de ea.

Ea nu rosti niciun cuvânt despre vreo experiență gravă de viață. Cu un singur prilej, în timpul unei conversații între

ele, venind vorba de indulgența Dianei, un val de sânge i se urcă în obraji și încruntă sprâncenele protestând zgomotos: „Ba am descoperit că pot fi o tigroaică!”

Prietena ei îi apăsă ușor mâna, spunându-i: „Pentru o cauză dreaptă!”

— Femeile trebuie să lupte.

Mai mult nu spuse Diana. Situația ei izolată în societate dusesse la vreo experiență supărătoare.

Lady Dunstane nutrea acum, în parte, speranța că s-ar putea ca Redworth să vadă în această frumoasă fată, lipsită de ocrotire, ființa demnă de stima sa. Îi oferì prilejuri favorabile și era limpede că o plăcea. Și ea părea că manifesta o simpatie mai pronunțată pentru el. Aprecia calitatea superioară a omului. Dar ca pereche de îndrăgostiți nu existau speranțe, atât erau de prietenoși unul cu altul. Amândouă doamnele observară la el o privire absentă, adesea chiar în timp ce conversa, ca a unui om cufundat în calcule; o puseră pe seama unor gânduri ambițioase. Totuși Diana spuse cu acel prilej, și de atunci repetă mereu, că el fusese primul care o învățase arta observației. În general, căsătoria strălucită părea perspectiva cea mai firească pentru ea; o previziune cât se poate de echitabilă, gândea adesea lady Dunstane, admirând aerul majestuos pe care îl dobândea pe zi ce trece frumusețea Dianei, căci nicio femeie parcă nu avea un fel mai mândru de a-și purta capul și nu-și făcea mai tulburător simțită prezența; de-ar fi fost măcar o actriță apărând în fiecare seară pe o scenă londoneză, ar fi cunoscut demult glorioasa apreciere pe care o merita – te cuprinde tristețea când te gândești!

Diana își regăsi la Copsley fericita ei seninătate sufletească. Nu avea niciun fel de ambiții, își închipuia ea. Monotonia locurilor răspândea un anumit farmec pentru o fire care își revenea dintr-o turburare spre obișnuita-i curgere lină. Aer, lumină, cărți, și prietena ei – avea aceste bunuri și ele erau tot ceea ce își dorea. Făcea plimbări, călare sau pe jos, în tovărășia lui sir Lukin ori a lui Redworth; sau împreună cu musafiri de sâmbătă și

duminică, lordul Larrian, admiratorul ei declarat, fiind printre ei. „De-aș fi cu douăzeci de ani mai tânăr!” își spunea el înălțând din umeri, cu un zâmbet serios și cu colțurile gurii ridicate în sus pentru a modera amărăciunea exclamației; iar ea îi mărturisea prietenei că n-ar fi avut inima să-l refuze. „Deși, adăuga ea, vorbind în general, nu-ți pot spune ce creatură străină ar fi un soț în împărăția mea.” Experiența trăită îi deșteptase o aversiune sexuală, destul de pronunțată pentru a face ca mândria ei de femeie să pretindă independență totală, ca să se poată bucura de acel calm îngăduind imaginației să-și ia zborul. Închipuirea îi lărgise orizonturile vieții, și pe un asemenea tărâm, sub astfel de ceruri, un soț care nu e izvor de fantezie e, fără doar și poate, un animal straniu: reprezintă nota discordantă, îngustează universul eteric, stinge tot ce e radiație. El constituie faptul brut, cureaua care strânge, botnița, hamul, gluga, tot ceea ce e de nesuferit pentru membrele libere, pentru simțuri. Fu un prilej de amuzament pentru lady Dunstane s-o audă pe Diana spunând, într-o seară, când conversația lor lunecă din întâmplare spre viitorul fetei, că ideea mănăstirii era mai binevenită pentru ea decât cea mai splendidă căsătorie. „Căci, adăugă ea, o dată ce sunt sigură că n-am să cunosc niciodată nimic din iubirea despre care toți pălăvrăgesc și aiurează, aș face mai bine să-mi văd singură de calea mea; și am un avertisment lăuntric că orice pas în afară ar fi o greșeală – vreau să spun pentru mine, scumpa mea!”

Dorea ca părerea ei despre jugul conjugal să fie considerată ca pur personală, nefiind dedusă din niciun fel de pilde și comparații. Ireproșabilul sir Lukin își petrecea o mare parte din timp la Londra. Soția sa nu avea pentru el niciun cuvânt de reproș; era un soț respectuos și atent când se găsea de față; dar prezența lui era atât de nesigură din cauza bruștelor solicitări mondene, încât Diana, care trebuia să se ducă la Crossway pentru o a doua vizită, se îndoia că avea să-și poată părași prietena, a cărei stare nu-i îngăduia să fie lăsată singură la Copsley. Sir Lukin veni, totuși, cu o zi

înainte de data fixată pentru plecarea ei într-un circuit de vizite. Mulțumită de purtarea lui, ea îl lăasă să vadă acest lucru, spre a-l încuraja în respectarea îndatoririlor de soț. Unul dintre cai șchiopăta, astfel încât plecară să se plimbe pe jos, la stăruințele ladyei Dunstane. Era o încântătoare după-amiază de primăvară, cu un soare roșu al cărui disc enorm asfințea îndărătul crengilor întunecate de fag. Diana își aminti multă vreme după aceea de suava simplitate a senzațiilor pe când aspira mireasma florilor de câmp de-a lungul cărărilor și intra în pădure – ca în gura de câpcăun a unei alte experiențe scandaloase. El luă deodată un ton sentimental, iar un bărbat care sosea din înfierbântata viață londoneză în acele păduri falnice putea fi scuzat pentru atâta lucru, deși ei i se păru puțin cam ridicol. Se supuse însă, cu indulgență acestor toane; cită un fragment dintr-o poezie și fața lui se plecă toată către ea, cu rugămintea să-i repete versurile. Din cale-afară de impresionat arăta acest gigantic fost dragon! Ah! ce frumos! Sublim! Ar prefera să asculte așa ceva mai curând decât orice operă: era mult mai divin!

— Da, poezia bună e divină, încuviință ea.

— De pe buzele dumitale, replică el. Ea râse.

— Nu sunt o recitatoare deosebit de melodioasă. El jură că ar putea s-o asculte la nesfârșit, o eternitate. Chipul lui, printr-o răsucitură a gâtului și a umerilor, era acum în continuu întors pe trei sferturi spre ea. A! urma să plece.

— Da, și ai să constăți că întoarcerea mea are să fie chiar prea grabnică, spuse Diana, pășind ceva mai energic. El ridică brațul în toată lungimea lui, ca pentru o invocare.

— În toată Londra nu există o femeie demnă să-ți lege cureaua de la pantof! Pe legea mea! Cât aș privi: nu vād alta! De acest soi era elocvența lui măgulitoare.

Ea îi spuse să nu se considere obligat a-i face complimente. „Și încă într-un asemenea loc!” Se găseau în desișul pădurii. Își simți mâna apucată – apoi mijlocul. Chiar și atunci – atât de peste putință e să concepem neînchipuitul, chiar și când apariția lui ne izbește – ea

aștepta să se producă vreo absurditate în semn de protest, sau nădăjduia că el a observat ceva în calea ei. Ce-i fu dat să audă? Și încă de la soțul prietenei sale!

Dacă fusese cumplit de stupid, rămânea totuși un gentleman; tigroaica pe care Diana o descoperise în alcătuirea propriei ei personalități nu avu nevoie să fie provocată; câteva cuvinte, directe, ascuțite ca niște colți, fură de ajuns ca armă de apărare: „Bărbatul care i-a jurat fidelitate Emmei!” Dezgustul încărcat de reproșuri al privirii nu putea fi pus la îndoială; era nimicitor și la fel de paralizant ca o forță fizică superioară exercitată asupra mușchilor lui. Drept ce-o luase oare? – se întreba ea în gând, ca și el pe sine însuși, reflectând cu respirația întretăiată. Ochii ei îi apăreau ca prin ceață, fulgerând de mânie; avea înfățișarea unei zeițe cuprinsă de furie. El bâlbâia, pledându-i peste umăr, din fugă: „Vai! groaznic, dezgustător, demn de tot disprețull... O aberație de-o clipă... din cauza frumuseții ei... merita să fie împușcat... nu s-a putut opri să n-o admire... și-a pierdut capul... pe cuvânt de onoare! Nu se va mai repeta!”

Ajunși în șosea, iar conacul Copsley apărând în raza privirii, ea își opri pasul de săgeată ca să-și tragă răsuflarea, și-i fu aproape milă de descurajarea nefericitului, atât de recunoscătoare îi era că păstra tăcere. Nimic nu-l disculpa, dar cel puțin avu delicatețea să nu-i implore discreția. Ar fi fost o intolerabilă văicăreală de om laș, iar ei i-ar fi sporit sentimentul de umilire. El se abținu; rămase la îndurarea ei fără să i-o ceară.

Nu era femeia care să coboare la micimile răzbunării. Dar era profund umilită, avea impresia că întreaga ei ființă e acoperită de ocară. Întrebarea: am fost oare vinovată de vreo frivolitate, de vreun gest care să invite la un asemenea lucru? nici măcar nu se putea pune. Și cât de mult își compătimea prietena! Casa aceasta, căminul sufletului ei, nu mai însemna acum pentru ea decât o epavă: ba mai rău, o citadelă ostilă. Povara sarcinei de a o întâmpina pe Emma, cu chipul deschis, o apăsa ca însuși sentimentul vinovăției.

Cu toate astea reuși să facă față. După o oră petrecută în camera ei, izbuti să-și ferece sufletul și să cheme spiridușul jocului de teatru pe limba și pe trăsăturile ei: care spiriduș, prompt slujitor al suferinței gazde, dădu cea mai veselă reprezentare în tot cursul serii, spre amuzamentul Emmei și spre mirarea inculpatului, fostul dragon, în a cărui minte, ca să spunem adevărul, vioiciunea ei spumoasă și glumeață născu ideea că era mai puțin criminal decât își închipuise, împreună cu o vagă imagine despre sine ca despre un imbecil dovedit pentru că nu se făcuse și mai vinovat cu o inofensivă picătură în plus. Dar ca să fim dreپți și să pătrundem mai bine lucrurile, trebuie să recunoaștem că era vorba numai de efectul farmecului personal al Dianei asupra temperamentului său. De aceea imboldul ținut doar o clipă, când acestui jalnic personaj îi trecu prin minte că, pentru a obține o singură sărutare de pe acele buze proaspete și scânteietoare de spirit, era în stare să îndure pedepse și chinuri, orice afară de tortura de a sta cu capul în piept, ca un vinovat, în fața Emmei lui. După oarecare gândire însă, mintea i se limpezi. A conta pe discreția cuiva nu e un leac întăritor și în niciun caz nu-i priește curtezanului aventuros care a întâmpinat un refuz, afară doar dacă reputația doamnei nu va fi fost ferm statornicită în capul său – sau peste capul său – încețoșat de ștrengar. Gândindu-se mai bine înțelese că vrednica de cinste, generoasă și mândra fată îl cruța de hatârul casei care-i era dragă. După o noapte de zvârcolire, se sculă căindu-se din toată inima. Lăsă să se vadă acest lucru în modul cel mai elegant, fără dramatism. Când ea îi acceptă oferta s-o conducă până jos în vale cu trăsura, ca să iasă în calea diligenței, o adevărată iluminare de recunoștință sinceră îi înnobilă spiritul, făcându-l să arate și în același timp să se simtă, superior lui însuși. Ea consimți fără nicio șovăială, pe când el aproape se așteptase la un refuz. Vorbi pe drum ca de obicei, voioasă, chiar dacă nu cu aceeași însuflețire. Câte o sclipire din umorul ei fără pereche, îl reduse la acea stare abjectă a bărbatului – față de frumoasa pe care a tratat-o cu

impertinență – stare pe care cerem îngăduința s-o descriem drept „moale ca terciul”. Era cu desăvârșire învins.

Apariția lui Redworth pe șoseaua văii fu o ușurare pentru amândoi. Dormise într-una din casele din vale și le spuse că tocmai avea intenția să urce până la Copsley. Sir Lukin îi propuse să-l ia cu trăsură. Redworth aruncă o privire Dianei, tot cu aerul acela al său absent, cufundat parcă în calcule; drept care ea îl persiflă. El mărturisi că era absorbit de problema căilor ferate, a noilor drumuri de fier proiectate să împânzească țara, pe care aveau s-o acopere curând cu o întreagă rețea.

— N-ai băgat bani în afacerea asta, sper, spuse sir Lukin.

Răspunsul fu: „Ba da; tot ce posed”. Și Redworth o privi pe Diana pentru o fracțiune de secundă, indiferent la exclamările de stupefacție ale lui sir Lukin în fața unei asemenea aventuri financiare din partea unui om precaut.

O întrebă unde putea fi întâlnită, unde i se putea scrie în timpul verii, în cazul când ar fi dorit să-i trimită vești.

Ea replică: „Cel mai sigur loc va fi Copsley. Sunt totdeauna în corespondență cu lady Dunstane”. Se îmbujoră brusc la față. Amintirea transformării sentimentelor ei față de conacul Copsley îi năpădi gândurile feciorelnice.

Ciudata îmbujorare trezi în Redworth îndemnul de a-i vorbi pe loc despre temerarele sale speculații în întreprinderea căilor ferate. Dar cum avea ea să înțeleagă riscurile lui, în raport cu importanta miză pentru care juca el? Amână pe altă dată. Diligența sosi în trapul cailor, admirați de sir Lukin, ivindu-se după colț. Diana urcă, urmată de camerista ei, portiera se trânti cu zgomot, caii porniră din nou la trap. Plecase.

Destinul ei, aflat la răscrucea drumurilor, innoda o legătură, zăvora o poartă și indica o nouă direcție a căii în acea splendidă dimineață de primăvară, când mugurii de fag stăteau să se desfacă, ciuboșica cucului îmbrăca în aur pajiștile livezilor, iar ciocârlile făceau să vibreze văzduhul cu cântecul lor.

Ani de-a rândul Redworth păstră în amintire, drept

comentariu al înclinării lui spre tergiversare și al scrupulozității excesive în chibzuirea faptelor, imaginea unei diligențe albastre.

Refuză locul rămas în trăsură lui sir Lukin, făgăduind să vină ca să petreacă la Copsley câteva zile peste vreo două săptămâni – de sâmbătă într-o săptămână. Voia, spunea el, să aibă o convorbire cu lady Dunstane. Era limpede că îl obseda construirea căilor ferate, de aceea sir Lukin își avertiză soția să se pună în gardă împotriva maniei speculațiilor și, dacă putea, să-l povățuiască pe amicul lor în sensul prudenței.

Capitolul V

Privitor la gentlemanul scrupulos care a sosit prea târziu

ÎN SÂMBĂTA ANUNȚATĂ, RED-worth sosi la Copsley cu privirea și mai absorbită de gânduri sub sprâncenele-i stufoase – o deprindere permanentă la el în ultima vreme. O găsi pe lady Dunstane la biroul ei, cu condeiul în mână și hârtia neatinsă; avea un aer preocupat, întrucâtva asemănător cu al lui, ceea ce ar fi băgat de seamă imediat dacă ar fi avut spiritul destul de liber că să observe altceva decât că scria o scrisoare. O rugă să continue, propunând să citească o carte până când ea avea să dispună de un moment de răgaz.

— Trebuie să scriu un răspuns și nu prea știu cum, zise ea, înseninându-și chipul ca să-l facă pe musafir să se simtă la largul său, și așezându-se într-un fotoliu, lângă foc: Aș prefera să stau de vorbă vreo jumătate de oră.

Vorbi despre vreme, geroasă, dar înviorătoare; neprielnică pentru ultimele zile de vânătoare, dar bună pentru agricultori și pentru economia regiunii, după speranțele generale.

Redworth încuviință din cap. Se putea presupune că medita asupra căilor ferate în care își plasase banii. Ah! drumurile astea de fier! Ea nu întârzie să ajungă la exclamații de imputare, atât pentru a-și exprima tristețea personală în fața desfigurării iubitei noastre Anglii, cât și pentru a avea prilejul să ofere un mic și modest sfat de femeie temerarului care se lansase în speculații nechibzuite; căci în felul acesta putea să-și lase la o parte, cu folos,

dilema în care se găsea, pentru o clipă. Drumurile astea de fier! Oare când avea să mai fie liniște la țară? Unde avea să mai rămână un singur locșor de ascunziș și scăpare de ele? Iar englezii, așa cum au ei simțurile tocite la zgomot și zarvă, se vor desfăta în şuierături și țipete, pufăit și scrâșnete, astfel încât călătoria va deveni o insuportabilă calamitate.

— Vorbesc oarecum în calitate de suferindă, recunosc eu. Evoc tot felul de orori, fluieratul în noapte pe sub ferestrele noastre și fumul trenurilor răpind farmecul peisajului; apoi groaznicele accidente. Vor fi cu toptanul și nu vom avea încotro. Închipuie-ți o ciocnire! Am suportat multe schimbări cu sânge rece, am pretenție la un anumit grad de înțelepciune, dar mania asta de a sfărteca pământul țării mă face realmente să le plâng de milă urmașilor noștri. Ei nu vor mai vedea Anglia pe care am văzut-o noi. Va fi peticită și crestată, desfigurată... un fel de chip barbar de maori – Anglia cu mască neozeelandeză. Ai să spui, poate, că e un punct de vedere sentimental. În cazul acesta, sunt categoric sentimentală: îmi iubesc țara. Mi-e nespus de dragă Anglia liniștită, rurală. Și pe urmă, iubesc frumosul, simplitatea. Toate astea vor fi distruse când „deșeurile” orașelor vor inunda ținuturile – dacă excludem întâmplarea, cum spune Lukin. Se pare că nimic altceva nu ne mai poate salva.

Redworth aprobă: „Nimic”.

— Și nu regreti? îl întreabă ea.

— Cătuși de puțin. Am mai avut un schimb de păreri asupra acestui subiect. Simplitatea trebuie să dispară, iar orășeanul trebuie să găsească un egal în omul de la țară. Cât despre frumusețe, aș sacrifica-o pentru ca să pun în circulație spiritul practic. Se bat câmpii cu tot felul de nerozii pro și contra: totdeauna e așa când e vorba de o inovație. Ce suntem noi acum pe cale să facem înseamnă doar un pas mai mare și mai rapid, atâta tot.

— Și un nou domeniu pentru cei ce fac speculații financiare.

— Da, și eu sunt unul dintre ei, și chiar asta e chestiunea

pe care voiam s-o discut cu dumneata, lady Dunstane, spuse Redworth, aplecându-se înainte, cu întreaga lui ființă concentrată asupra punctului principal al problemei.

Ea declară că se simțea măgulită; era sensibilă la prețuirea pe care i-o acorda și nădăjduia că sfatul ei putea să-i fie de folos, remarcând cu delicatețe că avea un cap de femeie: dar „nu mai puțin” era implicat în aceeași măsură cu „nu mai mult”, pentru a da tărie împotrivirii care avea să urmeze din partea ei.

Toți banii lui, îi mărturisi el, erau în joc în întreprinderea căilor ferate. Într-un an de zile putea să aibă o avere frumoasă: și, bineînțeles, se putea întâmpla să fie ruinat. Nu presupunea că avea să fie cazul; totuși, înfrunța anumite riscuri. Și acum, zise el, vin să mă consult cu dumneata. Nu sunt considerat, printre cunoscuții mei, ca un candidat la însurătoare, cum se spune.

Făcu o pauză. Lady Dunstane socoti că era un prilej să-l laude pentru circumspecția sa.

— Vrei să spui că nu amesteci pe nimeni decât pe dumneata în acest risc? În ochii ei se citea aprobarea. Totuși, e posibil să vină o zi... spun numai că e cu puțință: și dorința de a te căsători îmbracă totul în trandafiri... te face parcă să zbori peste dificultăți și piedici până la realizarea faptului. Și atunci se poate întâmpla să regreti vreo nesocotință anterioară.

Oamenii aceștia cu spirit practic sunt uneori mărginiți: ea stăruia asupra acestei imagini a viitorului.

El ascultă, apoi reîncepu:

— Concepția mea despre căsătorie este că un bărbat nu trebuie să-i ceară unei femei să-i fie soție decât dacă are din belșug mijloacele ca s-o întrețină în viața tihnită, ca să nu spunem îmbelșugată, cu care e deprinsă. Privirea îi rătăcise spre biroul ei; rămase ațintită acolo. E scrisul domnișoarei Merion, rosti el.

— Scrisoarea? zise lady Dunstane, și întinse mâna ca să preseze o foaie ce se ridicase. Da, e de la ea.

— E bine, sănătoasă?

— Presupun că da. Nu-mi vorbește despre sănătatea ei.

Se uita persistent în direcția scrisorii – un gest care nu se înscrisa tocmai pe linia bunei-creșteri. Scrisoarea aceea, dintre toate, era tainică și sacră pentru prietenă. Cuprindea cel mai hotărâtor dintre secrete.

— Ei nu i-am scris, spuse Redworth.

Era uimitor!

— Cui? Dianeî? Puteai foarte bine s-o faci, mă tem numai că ea nu știe nimic, că nu și-a îndreptat niciun gând măcar către acțiuni și efecte de căi ferate: nu poate suferi speculațiile de Bursă.

— Și nici pe cei care se ocupă cu ele, îmi închipui.

— E foarte probabil. Lady Dunstane accentuă cuvintele, căci, întrucât ținea la Diana, avea să fie impresionat de ideea de a-i pierde stima.

— M-ar blama dacă aș comite vreun lucru dezonorant.

— Cu siguranță.

— Nu-i voi da niciodată motiv s-o facă.

— Lady Dunstane începu să-l contemple ca pe un nor încărcat cu îndepărtate furtuni; dar, deocamdată, încă nu bănuia nimic. Impresia nu dură însă decât o clipă. Când el continuă și, în chip foarte straniu, îi turnă cu glas monoton în ureche:

— Cu cât un bărbat iubește mai mult o femeie, cu atât ar trebui să fie mai sigur, înainte de a o cere în căsătorie, că ea nu va fi silită să consimtă la o decădere a situației, iar eu aș prefera s-o pierd decât să nu reușesc să-i ofer totul – decât să nu fiu sigur, atât cât poate fi sigur un om, că-i voi da tot ceea ce cred eu că merită – atunci norul se luminează într-o străfulgerare, iar porțile înțelegerii ei se dădură larg la o parte ca să facă loc unei imense mirări. Urmă o durere violentă. Compasiunea de care fu cuprinsă era atât de puternică încât o făcu să treacă peste dojana pe care și-ar fi adresat-o în gând pentru necugetata ei iluzie că el ar fi avut intenția să vorbească despre afaceri unei femei. Deși nu pomenise numele Dianeî, era limpede că la ea făcuse aluzie. Și pentru ce întârziase să-i vorbească? Din cauza acestui

risc al resurselor sale materiale spre a-și făuri o avere, pentru asigurarea mulțumirii ei viitoare! Iată, în fața ei se găsea cel mai bun bărbat pentru o fată, și care nu-i plăcea nici ei; un bărbat de treabă, viguros, demn de toată încrederea, plăcut la vorbă și la chip, cu singurul cusur că fusese prea scrupulos în dragostea lui; cu vreo două săptămâni în urmă și-ar fi închipuit despre el că nu avea nicio șansă; iar acum știa că ar fi avut o șansă minunată în momentul acela; abia acum știa, după cele dezvăluite în scrisoarea Dianeii, care spunea că nu mai există nicio șansă.

— A face curte unei femei, continuă el pe același ton, nu e cinstit, după părerea mea, până când un bărbat nu posedă din plin posibilitățile cu care să-și sprijine cererea în căsătorie. Iar dacă el aruncă tot ceea ce posedă pe o miză... spre a o cuceri – a-i da ceea ce are dreptul ea să pretindă, s-ar cuveni... Decât că, în momentul de față, perspectivele sunt frumoase... S-ar cuveni, desigur, să aștepte. Cum spuneam însă, valoarea acțiunilor pe care le dețin s-a dublat și crește mereu. Urmăresc cu atenție piața. Am prieteni – agenți de Bursă și directori ai companiei de căi ferate. Mă pot bizui pe ei.

— Te rog, interveni lady Dunstane, precizează – sunt cam nelămurită – care este problema anume pentru care îmi faci onoarea să mă consulți? Se lua în râs în sinea ei pentru că își închipuise că un asemenea om venea să-i ceară sfatul într-o chestiune de afaceri.

— E următoarea, spuse el: dacă, așa cum stau lucrurile acum – am un venit de la biroul meu și de la o proprietate personală... să zicem între o mie trei sute și o mie patru sute de lire pe an, pentru început – dacă socotești că sunt justificat să-i cer unei doamne să-mi împărtășească soarta?

— De ce nu? Dar vrei să-mi spui numele doamnei?

— Atunci pot să-i scriu imediat? După aprecierea dumitale... Da, doamna. N-am numit-o. Nu aveam dreptul. Afară de asta, mai întâi chestiunea generală, pentru imparțialitate față de solicitant. N-ar fi fost de neînțeles să

pretinzi condiții superioare pentru o prietenă. Ea putea face o căsătorie, așa cum ai spus dumneata... bolborosi ceva despre „strălucită” și „la cel mai înalt nivel”; iar umilința acestui bărbat onest, îndrăgostit, o mișcă pe lady Dunstane. Îl văzu acum ca pe acel bărbat al tăriei imorale pe care l-ar fi ales dintre o mie de pretendenți ca s-o călăuzească pe prietena dragă.

Se agăță de un pai: Spune-mi, nu e Diana?

— Diana Merion!

De îndată ce rosti cuvântul, el avu intuiția milei și își încordă tot trupul ca să primească lovitura. — Iubește pe cineva?

— E logodită.

Se ținu tare. Era un om cu pieptul lat, și acea chinuitoare contorsiune lăuntrică ce se produce când învârtirea roților creierului își frânge mersul, scrâșnind în sens opus celui al inimii, fu dată în vileag doar printr-o scurtă înălțare a bustului, cu răsuflarea întretăiată, o comprimare a violentei transformări pe care o suferea.

— De ce n-ai vorbit mai înainte? întrebă lady Dunstane. Glasul îi tremura.

— N-aș fi avut nicio îndreptățire.

— Ai fi putut s-o cucerești! Îi venea să plângă; simpatia pentru el și compătimirea față de ea însăși, în decepția pe care i-o pricinuiseră hotărârea Dianei, se uneau ca să reverse preaplinul duioșiei ei de femeie.

Respirația scurtă și clipirile dese ale bietului om îi amintiră, privind retrospectiv, de cruzimea unor cuvinte rostite de ea. Pentru a-și ușura spiritul de regrete, generaliză, printr-o aluzie indirectă, fără să-l jignească: „De fapt femeile nu sunt niște păpuși. Ele nu iubesc luxul din cale-afară. E bine ca femeile tinere, la începutul căsniciei, s-o ducă puținel mai greu”. Constată că ținea și ea un discurs monoton, cum făcuse el.

Dar el nu avea urechi pentru altceva decât pentru faptul în sine.

— Prin urmare, vin prea târziu!

— Astăzi am aflat și eu.

— E logodită! În mod sigur?

Lady Dunstane privi îndărăt către epistola de pe birou. Avea de răspuns la cea mai bizară dintre scrisorile ce-i sosiseră în toată viața ei, și era din partea scumpei ei Tony – cea mai seacă înștiințare despre vestea cea mai importantă pe care o poate comunica o femeie prietenei sale intime. Sarcina de a-i răspunde era acum de două ori mai grea.

— Mă tem că da, așa mi se pare, răspunse ea, și ardea de dorința de a-și mai arunca o dată ochii peste scrisoare ca să vadă dacă nu cumva exista vreo fisură îndărătul rândurilor.

— Atunci trebuie să mă plec în fața situației, spuse Redworth. M-aș duce să fac câțiva pași.

Ea zâmbi cu blândețe.

— Rămâne o taină între noi.

— Îți mulțumesc din suflet, lady Dunstane.

Nu știa să înflorească fraze la durere. Rezerva lui tăioasă era destul de grăitoare pentru ea și îi plăcu mai mult astfel; aproape i-ar fi mulțumit că o părăsește atât de repede.

Când rămase singură sorbi conținutul scrisorii dintr-o ochire fugară. Avea un singur paragraf și își descărca lovitura ca o armă cu gura îndreptată spre pieptul ei:

„Draga mea Emmy,

Am fost cerută în căsătorie de către domnul Warwick și am acceptat. Fă-mi cunoscută aprobarea ta, căci eu am hotărât că e lucrul cel mai înțelept pe care îl poate face o făptură fără căpătâi. Vom locui la Crossways timp de patru luni pe an, așa încât voi regăsi în jurul meu pe tata în zilele lui cele mai bune și toate visurile mele de tinerețe, răsăriturile mele de soare și roua din zori: vechea casă a copilăriei va fi noul meu cămin. Scriu în grabă, ție înaintea tuturor, arzând de nerăbdare să am un răspuns de la tine. Trimite binecuvântare prietenei tale în viață și în moarte, prin toate metamorfozele,

Tony.”

Asta era tot. Niciun cuvânt despre îndrăgostitul care urma

să fie decorat cu titlul de soț. Niciun fel de mărturisire de iubire, și niciun cuvânt care să implore iertarea prietenei pentru hotărârea atât de neașteptată în vederea unui pas atât de important. Descrierea anterioară a înfățișării lui de „funcționar manierat” i-l evoca într-un mod cât se poate de dezagreabil. E adevărat, ar fi putut face o alegere și mai nefericită: vreun nătâng de lord sau vreun erou al scandalurilor; dar dacă un funcționar cu maniere de gentleman era făcut dintr-un aluat mai durabil, nu izbutea să realizeze o consonanță cu imaginea unei creaturi ca Tony. Poate că nici Redworth nu îndeplinea toate condițiile. Unde era omul potrivit ca să-i stea alături? Redworth era, totuși, un om plin de bărbăție și pe care te puteai bizui, un tip saxon dintre cele mai alese ca fizic și caracter. Avea mari calități, iar excesul lui de scrupulozitate inspira o profundă compasiune.

Citi: „...lucrul cel mai înțelept pe care îl poate face o făptură fără căpătâi”. Suna a disperare. În chip fâțiș, Tony îl acceptase fără să-l iubească. Sau își tănuia pasiunea? Nu: dacă era vorba de iubire, i-ar fi scris cu totul altfel prietenei ei.

Lady Dunstane își înăbuși durerea rănii provocată de neașteptata exprimare a Dianei în termeni laconici, acolo unde tandreței sale i s-ar fi convenit cea mai îmbelșugată revărsare sufletească, și expedie felicitări pe textul unui rând inițial: „*Minuni se întâmplă oricând*”. Scrise astfel ca să-și ascundă supărarea sub masca surprizei; firește, lăsând-o să se întrevadă. „*Sunt nevoită să nădăjduiesc și să mă rog ca nu cumva să te fi pripit*”. Curiozitatea ei de a-l cerceta îndeaproape pe cel mai fericit dintre bărbați, partea cea mai autentică a scrisorii, era exprimată cu răceală. După ce isprăvi de scris, reciti totul și nu se recunoscă pe ea însăși în propriul ei limbaj, deși căutase să ascundă, cu toată grija, ofensa pe care Tony a ei o adusese prieteniei lor – într-o oarecare măsură aducând o jignire femeii în general. Căci acum, după un asemenea exemplu, toate aparențele erau că femeia nu poate fi la înălțimea unui sentiment de încredere

desăvârșit, limpede ca cristalul: – impulsurile, capriciile, disperările, șiretlicurile și ascunzișurile lor, răstoarnă o prietenie sinceră. Nu era nimic de făcut – mâine, dacă nu astăzi, prietenia lor se putea poticni. Lady Dunstane se resemnă cu tristețe la o imagine diminuată a caracterului pe care Tony a ei se dovedea să-l aibă. Acesta fu actul ei inconștient de represalii! Scânteietoarea, iubita ei Tony, uluitoare doar ca frumusețe și inteligență, aparținea, în esență, genului comun al femeilor. Și-a dorit o viață așezată, Warwick a cerut-o în căsătorie și, de dragul de a locui la Crossway, l-a acceptat ca soț – ea, semeța disprețuitoare a căsătoriilor care nu se fac din dragoste! care spusese – de câte ori! că nimic altceva decât dragostea nu justifică un asemenea pas! Degradase înaltul pedestal pe care situau amândouă femeia. Diana se găsea într-o eclipsă, cel puțin pe trei sferturi. O întuneca silueta masivă a funcționarului cu maniere de gentleman pe care îl alesese. „Am scris însă cu multă precauție”, reflectă lady Dunstane în timp ce punea răspunsul în sacul poștal. Într-adevăr, fusese atât de prudentă, încât, spre a-și ascunde sentimentele, scrisese ca și cum ar fi fost alta. Femeile ai căror bărbați își pierd vremea fără folos au datoria să-și păstreze prietenii.

Redworth își purta povara amărăciunii prin atmosfera geroasă, cu un pas atât de rapid încât ar fi topit și ținuturile din Groenlanda. Mergea fără să se gândească, drept înainte, către purpura apusului, după cum descoperi când se opri ca să-și consulte ceasul. Mai era timp ca să se întoarcă în același ritm și să se îmbrace pentru masa de seară; se întoarse în loc și începu să culeagă amintirile emoțiilor pe care le presăraseră pe drum. Ea cunoștea pădurile astea; umbla pe urmele pașilor ei; era logodită și urma să se căsătorească. Da, principiul lui de a nu cere unei femei să-l ia de bărbat, de a nu-i face curte, fără asigurarea printr-un cont bancar a posibilităților de a o întreține într-un confort agreabil, era just. Îl menținea și recunoștea că fusese un netot fiindcă se ținuse de el. Între eul lui și excelentul său principiu se declarase război, fără să existe nici cel mai mic

dezacord. Avertizat de primejdia de a o pierde, ar fi procedat din nou la fel, recunoscându-se drept un imbecil pentru strădaniile zadarnice. Principiul era bun, pentru că era datorat femeii. Loialitatea lui strictă față de principiu îl făcu să se apuce să-și care pumni în coastele lui de nătărău, ca un drept ce i se cuvenea. Căci ar fi putut reuși s-o cucerească, timp de două ierni în șir. Prilejurile fuseseră nenumărate. Aici, în pădurea asta de fagi; lângă tufișul acela de mărăcini; pe panta cu ienuperi de la colțul acela unde calcarul se îmbina cu nisipul până la colțul de argilă și calcar; pe toată lungimea crestei împădurite era câte un loc care-i evoca prezența ei și neprețuitele șanse ce i se oferiseră; și cu toate astea normele lui de comportare îi spuneau „nu”, în timp ce inima îi sângera.

Avea sentimentul că existase posibilitatea să fie acceptat. Mai perspicace decât lady Dunstane, prin faptul că nu purta niciun fel de pică, el presimțea, în hotărârea bruscă a Diane de a consimți la o propunere de căsătorie, un motiv obiectiv și rațional, corespunzător dorinței ei de a duce o viață așezată. O! de i-ar fi vorbit! Dacă i-ar fi vorbit, ea ar fi putut să-i acorde lui mâna, unei brute lipsite de onoare! O brută fericită. Dar se comportase mai rău decât un imbecil. Da, principiul lui era just, și se biciuia cu el, se împungea cu el în coaste, se alunga în pustietățile sterpe unde viața de holtei recoltează buruieni vătămătoare pe care nu le luminează niciun astru venerat, și totuși se agăța de acest principiu, zdrobit și însângerat cum era.

Blândețea ladyei Dunstane îi alină suferința pe toată durata unei vizite care semăna mai mult a purgatoriu ușurat cu lacrimi de înger. Fu bucuros că pleacă și amărât după ce plecă. Ea îi distrăgea atenția de la neîncetatul conflict între nesupusul său eu și principiul său care îl dojenea sever, dar pe care îl recunoștea ca stăpân absolut. Depart de ea, se simți victima unei flagelări atât de cumplite, încât ajunse aproape la răzvrătire împotriva stăpânului pe care îl slujea. Totuși, într-un anumit fel, sumedenia de amintiri de la Copsley îl îndepărta de acolo. Sir Lukin, de câte ori vorbea

despre „logodna Dianeî cu tipul acela, Warwick”, o ridică în slăvi cu un entuziasm extraordinar, nespun de greu de îndurat pentru „imbecilul” care o pierduse. În momentul acela, locul cel mai drag lui Redworth, de pe tot pământul, devenise un loc de chin.

Între timp, valoarea investițiilor în căi ferate creștea pe piață cu iuțea capetelor de sparanghel bune de tăiat: o împrejurare care adăuga ghimpi meditațiilor sale. Dacă ar fi fost numai puțin mai îndrăzneț, ceva mai puțin devotat fanatic al normei sale de onoare masculină, nu atât de mult sclavul literei succesului... Dar de ce să mai stea și să mediteze? Iată că-l aștepta un venit apreciabil, poate și un loc în Parlament; o poziție pentru a-și expune opiniile – și o situație socială pentru soția care-i era acum refuzată. De aici înainte soția îi era refuzată; o alta nu mai vroia. Bărbatul reticent, tenace, dominat de un principiu tiranic, își unise până la capăt, în minte, viața lui cu a Dianeî; felul ei de a vedea lucrurile trona alături de al său, până și în neînțelegerile lor. El percepea, fie că era sau nu de acord, mecanismele judecății ei, ca la nici o altă femeie; și tocmai asta îi imprima ei un caracter aparte, o separa de celelalte, o înălța deasupra lor, ridicând-o în slăvi. Refuza să-și împartă viața cu oricare alta.

Mai înainte de a fi putut afla ce fel de om era Warwick – un permanent obiect al cercetării sale – clopotele de nuntă sunară și Diana Antonia Merion își pierdu numele de fată. Deveni doamna Warwick a lumii acesteia atât de avidă să se distreze pe socoteala vieții noastre lăuntrice.

De ce s-a căsătorit, n-a spus niciodată. Se prea poate ca, ulterior, uluită de ea însăși, să fi uitat motivul exact. Ceea ce atârna greu la tinerețe și ne împinge la acțiuni, disperate poate deveni un fleac pentru ochi mai vârstnici și simțuri mai tocite, în cuprinderea unei înțelegeri mai luminate. Prietena ei Emma întreprinse zadarnic sondaje pentru a afla motivul. Îi fu revelat lui Redworth în parte prin conjecturi și juxtapuneri de fragmente, dar în toată limpezimea, ca prin atingerea unor antene, într-o seară petrecută cu sir Lukin

Dunstane, când lăcrămosul fost dragon și fiu al trândăviei
băuse ceva mai mult.

Capitolul VI

Cuplul

FIIND CĂSĂTORITĂ DE ȘASE LUNI, Diana veni la Copsley ca să-și prezinte soțul. Străbătuseră Italia: „peninsula italiană”, îl cita ea pe el într-o scrisoare către lady Dunstane; acum își mobilau casa de la Londra. Primele ei scrisori din Italia păreau să aibă o nuanță de sentimentalism. Pomenea de Augustus spunând că-i place cutare și cutare lucru din țara frumuseții, încuraja arta și era o plăcere să-l auzi vorbind despre operele de pictură și sculptură; avea o informație bogată despre ele. „Este o autoritate.” Curând, umorul ei începu să fluture în jurul norocosului om, căruia se părea, după impresia cititoarei, că nu-i vine tocmai bine veșmântul sentimental. Motivul lui de fală era acela de a fi foarte englez pe continent, și exemplele Dianei cu privire la trufașele lui aprecieri despre comorile artei și ale naturii, ca și despre umbletul lui statuar printre ele, ar fi fost mai hazlii dacă prietena ei le-ar fi putut pune în concordanță cu imaginea cuplului. Descrierea unui „scurt moment de ciondăneală între noi” la Lucca, unde un șef de poștă italian, în călătorie de inspecție, a pretins să împartă cu ei caleașca și a încercat, cu insolență, să între, era comică, dar producea un sunet discordant. Avea ea oare să-și piardă într-o zi gustul de a savura ridicolul, și să-l privească pe el cu detașare? Era generos, spunea Diana: ea vedea în el calități alese. Poate că se arăta risipitor în călătoria de nuntă. Ea declara că e mărinimos, binevoitor, afabil cu egalii săi, prietenos cu cunoscuții pe care îi întâlnea. Poate că defectul lui cel mai mare era un aer

superior și afectat față de străini, deloc neobișnuit în acele vremuri. „Trebuie să știi, dragă Emmy, că noi, englezii, suntem aristocrația Europei.” Lady Dunstane înclina să creadă că într-adevăr suntem; totuși, în gura unui „funcționar manierat” aroganța rece adăuga o trăsătură caricaturală la comportamentul său. Pe de altă parte, zvonurile spicuite despre el de către sir Lukin sunau favorabil. Nu era socotit a fi un tip peste măsură de ceremonios, nici deosebit de inteligent, dar era om cumsecade; bun călăreț, bun vânător, bună reputație. Pe scurt, englezul mijlociu, distingându-se la echitație și la tir, și manifestându-se ca un supus disciplinat. Asta reprezenta un etalon oarecum ridicat pentru Emma. Decât că ea nu s-ar fi gândit niciodată să prevadă un tip mijlociu pentru omul care urma să se însoare cu Diana. Avea el s-o înțeleagă și să prețuiască tot ceea ce era mai bun în ea? O altă întrebare, rămasă fără răspuns era: cum fusese ea în stare să se coboare până acolo încât să se mărite cu un tip mijlociu? În mod limpede, exista un secret nemărturisit ei, ca prietenă.

Își făcu, în sfârșit, apariția. Impresia ladyei Dunstane despre el se repetă la plecare. Întrebarea fără răspuns îi răsuna în urechi, deși își amintea că arta cu care Tony îl scotea în evidență temperase în cea mai mare parte a vizitei rigiditatea critică a caracterizării ei despre căsătoria lor. Dar faptul că avea nevoie să fie scos în evidență era împotriva lui. Având în vedere subiectele, conversația sa era acceptabilă. Subiectele abordate tratau despre politică, tablouri, călătorii pe continent, industria națională, bogăția țării și cauzele ei: cauze cât se poate de bine cântărite. Era chipeș pentru un bărbat: destul de înalt, nu prea corpulent, corect în ceea ce privește tăietura modernă a hainelor, cu o pereche de favoriți care încadrau o depresiune palidă până la nasul subțire și drept și cu buze închise strâns indicând un orificiu. Contracția gurii exprima informația că atitudinea sa era ferm negativă. Buzele se deschideau într-un surâs, dinții erau fără cusur și produceau impresie, chiar dacă impresia era de răceală – cu atât mai mult cu cât ochii nordici nu

participau la surâs; niște ochi din acel amestec de nor și de senin care dă un fel de cenușiu neutru și impresionează mai ales când privesc fix și autoritar. Fără a contrazice, căci era de o politețe riguroasă, înfățișarea sa trăda omul conștient de a fi născut ca să comande: în fine, un aristocrat printre „aristocrații Europei”. Divergențele sale de păreri erau introduse printr-un: „Iertați-mă, vă rog”, și un zâmbet încremenit, cu dinții vizibili; apoi o frază sau două, succint formulate, o reglementare perfectă a disputei. Nu-i plăcea argumentarea. Așa spunea, iar Diana remarcă despre el acest lucru, vorbind ca o soție care se mulțumește să noteze o trăsătură caracteristică. Înăuntrul hotarelor sale avea fraze precise, opinii cu duimul. Dincolo de ele, după cât se părea, lumea era lipsită de un interes deosebit. Sir Lukin, ale cărui hotare ar fi dat în vileag un câmp intelectual și mai îngust, dacă ar fi fost precizate, nu avea niciun fel de șanse în fața lui. Încercă o luptă corp la corp „*tory*” contra „*whig*” și fu doborât la pământ. Fură de acord pe tema vinului. Warwick avea gusturi rafinate la vinuri. Ședințele lor de după-masă erau consacrate acestui subiect, ca și celui înrudit aliterativ⁴, la fel de plăcut galantului fost dragon, de unde rezultă că lady Dunstane primi despre oaspetele ei informații satisfăcătoare, după judecata unui bărbat, „Warwick e un tip inteligent și un om de lume, ascultă-mă pe mine, Emmy”. Sir Lukin mai făcu observația că era un bărbat cu maniere de gentleman. „Un funcționar manierat!” Schița inițială de portret pe care i-o făcuse Diana îl urmărea cu stăruință, atât de autentică era. Cât despre ea, părea că o uitase. Nu numai că se străduia să-l pună într-o lumină favorabilă încurajându-l să iasă în evidență, dar se retrăgea pe planul al doilea, subordonată, afectuoasă, se lăsă de-a binelea la fund, mulțumită să stea în umbră pentru ca el să strălucească; iar cuvintele despre soțul ei în budoarul albastru al prietenei – tribunalul lor secret unde, pe când era

⁴ În lb. engleză cuvintele „wine” (vin) și „woman” (femeie) constituie o aliteratie (n.tr.).

fată, puneau lumea la cale și se sfătuiau împreună – dădeau să se înțeleagă cât de mult îi admiră calitățile. Mergea minunat călare, cunoștea legile, era pregătit pentru orice poziție socială, știa să țină o conferință ca un adevărat orator; îl ascultase la o întrunire locală. Și iubea casa bătrânească de la Crossways aproape la fel de mult ca și ea. „Mi-a fâgăduit că nu-mi va cere niciodată s-o vând”, spuse ea cu o naivitate care nu putea fi mimată.

După ce plecă, lady Dunstane gândi că purtase o mască, în felul firesc al femeilor care caută să se împace cât mai bine cu alegerea făcută; și o iertă pe biata ei Tony pentru meșteșugita prezentare a lui în detrimentul ei. Dar n-o putea ierta că-l luase de soț. De la prima ei impresie până la ultima, îl asemuise cu o casă încuiată și goală – o casă londoneză mobilată convențional și împodobită de tapițer, fără locuitori înăuntru. Cum fusese în stare o fată frumoasă și ageră la minte să comită o asemenea nesocotință, aici era enigma care o nedumerea – cu atât mai încurcată cu cât omul era indolent, iar Diana ambițioasă; disprețuia trândăvia la bărbați, avea groază de ea. O locuință goală până și de suflet! Lipseau și umanul și spiritualul. Mintea care studia un astfel de om cădea într-o inerție meditativă.

„Să nu fiu nedreaptă!” se grăbi lady Dunstane să exclame la murmurul de protest din gândul ei: cel puțin dovedise că o prețuia pe Tony, căreia prefera să-i zică Diana, după cum își aminti ea cu plăcere; și legătura caldă dintre cele două prietene reînvie din nou pentru o clipă, când îi reveni în gând mișcătoarea mică rugămintă a iubitei ei Tony: „Ne mai inviți?” și cum licărise atunci în frumoșii ei ochi negri imaginea afecțiunii lor de altădată care acum se stingea. Nu trebuia să se mai gândească la unul fără celălalt. Recunoștea că a fi prezentat de soția sa prietenei acesteia înseamnă pentru oricare bărbat un moment extrem de penibil: se poate ușor întâmpla ca ei să producă o impresie inferioară realității. Totuși meritul de a o fi prețuit pe Tony căsătorindu-se cu ea, fu întrucâtva diminuat prin informațiile date de sir Lukin, care îl descriesese ca pe un

admirator înfocat al femeilor frumoase. Se putea s-o fi luat de soție numai pentru frumusețea ei, nu și pentru calitățile spirituale! În momentul de față nu prea părea conștient de existența lor. Dar, pentru a fi pe deplin dreaptă, nici nu și le manifestase în mod deosebit, sau măcar în treacăt, în timpul acestei prime întrevederi, iar el, stând de vorbă singur cu amfitrioana sa, prinsese ocazia de a-i declara că e cel mai fericit dintre oameni. Spusese acest lucru cu nuanța cea mai apropiată de pasiune pe care lady Dunstane o observase până atunci la el. Poate că însuși faptul că nu produsese o impresie grozav de favorabilă ar fi trebuit să fie socotit ca pledând pentru el. Așa cum era, era el însuși, și nu un prefăcut. Abia aștepta informațiile lui Redworth despre el.

Compasiunea ei față de sentimentele lui Redworth când o vedea pe femeia inimii lui devenită soția altuia nu atenuă caracterul presant al ordinului pe care i-l dădu, anume să plece fără întârziere și să-i viziteze cât mai des cu putință. Și îi explică motivul: „pentru că doresc ca Diana să știe că n-a pierdut nici măcar un singur prieten prin căsătorie, ci e mai bogată cu unul”.

Redworth se apucă de treabă cu hotărâre. Aparținea acelei categorii de compatrioți de-ai săi care posedă o carceră subterană pentru sentimentele cărora nu le este îngăduit să se reverse cu glas tare în afară, și în această *oubliette*⁵ le azvârli, lăsându-le să se hrănească așa cum vor putea, sau să piară. Acolo în străfunduri se afla inima lui, și nu-i dădea ascultare, nici n-o încuraja vreodată în meditații voite. Stăpân pe sine cu îndârjire, stătea în fața lumii lipsit de orice emoție. Există oameni vrednici de laudă care i se aseamănă și se spune despre ei că sunt profunzi. El avea profunzimi de temniță. Prizonierul din adânc putea să țipe și să sară; nimeni nu-l auzea și nu știa de el, nici nu vedea vreodată lumina zilei. La sincera exclamație a Dianei: „Ah, domnule Redworth, ce bucuroasă sunt că vă văd!” răspunse cu

⁵ Temniță subterană unde erau închiși odinioară condamnații pe viață (n.tr.).

formalismul calm al urărilor de fericire. Deveni oaspetele casei lor de la Londra, și informațiile sale despre viața casnică a soților, mai cu seamă despre stăpânul casei, o satisfăcură pe lady Dunstane mai mult decât cele primite de la soțul ei. Întrevedea exact ce fel de om era, atât cât pot fi văzuți oamenii la suprafață; și își putea exprima asentimentul, fără îngrijorare, la observațiile lui Redworth privitoare la Warwick, indicând un om abil în afaceri, dar banal pe lângă soția sa. Gentlemanul nobil pentru Diana nu se născuse încă – erau amândoi de acord în mod tacit. Până una, alta, nu înseamnă că un soț muritor trebuie supus la cazna focului pentru meritele soției – și aici erau de aceeași părere. „Poți fi sigur că ți-a rămas prietenă constantă”, spuse lady Dunstane ca să-l mângâie; și își aminti ulterior că resimțise o umbră de dezamăgire la răspunsul lui imperturbabil: „Am prevăzut acest lucru”. Căci deși nu dorise câtuși de puțin să asiste la o criză sentimentală, era dornică să vadă că păstra în suflet, ca pe-o icoană, imaginea Diane – cu prisosință femeia în stare să înflăcăreze poeți și eroi, elita neamului ei; și era un ciudat capriciu al soartei că amândoi bărbații care se îndrăgostiseră de ea nu erau mai mult decât niște oameni obișnuiți, virtuoși, impasibili și pricepuți în afaceri. Altundeva, în afara Angliei, Diana ar fi fost o femeie cântată în versuri, ridicată în slăvi. Aici, destinul ei era să-i înflăcăreze pe Redworth și pe Warwick, doi directori de companii de cale ferată, preocupați să brăzdeze țara în chipul liniilor de șotron trase de un copil pe pietrișul curții.

Ca la toți cei suferinzi, plăcerea de a re trăi trecutul era și la ea chinuită de zbuciumul pe care i-l evoca, și doi ani mai târziu își reaminti de acest protest împotriva soartei. În momentul acela s-ar fi rugat tocmai ca Diana să nu mai aprindă altfel de bărbați decât ca aceștia doi. Greșeala inițială fusese, desigur, acea căsătorie pripită și întru totul inexplicabilă, un pas asupra căruia victima care fusese împinsă să-l facă păstra o tăcere totală. Lady Dunstane auzi zvonuri de neînțelegeri. Diana nu-i pomeni nimic despre ele.

Îi vorbi de neșansa soțului ei în speculațiile cu căile ferate, de o anumită strâmtoare bănească în gospodărie, și nimic mai mult. Într-o zi îi scrise despre o funcție la stat pe care o primise soțul ei, încheind astfel: „*În sfârșit am pus capăt necazurilor noastre*”. Prietena ei se bucură, dar mai târziu, privind retrospectiv acel moment de satisfacție, văzu în el tocmai cumplitul început al necazurilor.

Numele lordului Dannisburgh, ca unul dintre admiratorii doamnei Warwick, fu aruncat în treacăt de vreo două ori de către sir Lukin. Luase masa la soții Warwick și îl întâlnise pe eminentul membru al cabinetului ca oaspete al lor. Nu e nimic rău într-un sentiment de admirație, mai ales când vine din partea unuia care, ca și mulți alții, contemplă o stea. Nu se poate aduce nicio imputare când soțul unei femei frumoase acceptă o numire de la puternicul ministru care o admiră. Așa gândea lady Dunstane, căci era sigură de Diana până în adâncul sufletului. Dar curând își dădu seama, observându-l pe sir Lukin, că vechea lume câinoasă se pregătea să latre pe urmele vânatului. El, din firea lui, aparținea haitei care vânează și, cu tot sentimentul cordial pentru pradă, era alături de lumea lui în așteptarea de a o vedea fugărită și în entuziasmul de a participa la urmărire. Nu se mai întâmplase niciun scandal de seamă de câteva luni. Lumea avea nevoie de noutate; iar el, ca și ceilalți, în ciuda sentimentului de prietenie față de animalul hăituit, nădăjduind din tot sufletul că avea să scape, adulmeca pământul de pe acum adunând dovezi pe urmele ei. Nu-i comunica prea multe soției, dar lumea lui devenise atât de zgomotoasă, încât, după exemplul ei, nu se putea opri să nu încrețească puțin din buze, ca pentru șuieratul fin al unei aluzii răutăcioase. Redworth se găsea în America, ocupat să cresteze cu linii emisfera cealaltă. Lady Dunstane nu avea altă sursă de informații decât întâmplătoarele bârfeli despre viața mondenă ale soțului ei; Londra însemna moartea pentru ea, iar Diana, scriindu-i cu fidelitate de două ori pe săptămână, păstra tăcere în privința lordului Dannisburgh, afară de faptul că-l pomenea printre invitații ei. Îi scrisese

următoarele fraze, care puteau să aibă o tainică semnificație personală: „*Noi, femeile, suntem verbele pasive ale alianței matrimoniale, așa ne învață viața, și dacă ne vine gustul să trecem la forma activă, conjugarea noastră suferă o teribilă perturbare. Noi avem datoria să mergem pe un traseu indicat, ca trenurile; altfel nu ajungem în nicio gară, ne facem praf și pulbere. Am ghinionul să știu că m-am născut ca să fiu activă. Cum mi-o fi norocul*”.

Într-o împrejurare, alătură numele lordului Larrian de acela al lordului Dannisburgh, remarcând că avea o fatală forță de atracție pentru antichități.

Moartea unchiului soțului ei și boala mătușii acestuia, o siliră să se retragă la Crossways, unde rămase timp de câteva luni spre a da îngrijiri, citind cu sârguință, după cum arătau scrisorile ei, și urmărind apropierea morții. Covârșită de meditațiile în fața inevitabilului, scria ca și cum ar fi fost din nou Diana cea de odinioară. Lumea încetă să mai chelălăie ca haita în preajma vânatului. Lady Dunstane putu să presupună că Warwick încerca acum un sentiment de reconciliere, cunoscând nobilele calități ale soției sale. Poate că în realitate le prețuia mai mult decât lăsa să se vadă. Vorbindu-i lui sir Lukin despre ea, avu doar aceste cuvinte de laudă: „E o infirmieră atentă”. Prin moștenire, atunci când el și soția sa rămaseră singurii locatari de la Crossways, venitul său spori considerabil, dar neplăcându-i casa – din motive greu de explicat la un om care mai înainte afirmase că împărtășește atașamentul soției față de conacul părintesc – dorea s-o vândă sau s-o închirieze, pe când ea nu voia nici una, nici alta. Decât să se despartă de Crossways, ea propuse ca ei să continue să stea în mica lor locuință londoneză, ceea ce, spunea el, era ridicol: oamenii trebuie să trăiască la nivelul rangului lor; și, pentru că lua în bătaie de joc vechea casă bătrânească, ea se simți oarecum jignită, căci era mai susceptibilă acum, când focul slab al unei noi tentative de a aduce căldură între ei pâlpâia și dădea să scoată câte o flăcăruie, după ce capacitatea ei de a se devota fusese verificată. Devotamentul față de el și de rudele sale

era un lucru care îl mișca. Îi respectă pasiunea pentru Crossways, dar se mutară într-o casă mai mare la Londra, „la nivelul situației lor” – ceea ce înseamnă întotdeauna cu o treaptă mai sus – și începură să ofere dineuri de gală la care veneau personalitățile cele mai de vază. Gelozia lui era ațipită. Cum pe vremea aceea îl bătea gândul să obțină un loc în Parlament și o avansare într-un post superior celui pe care îl deținea, Warwick socotea că e înțelept să cultive un protector puternic așa cum putea fi lordul Dannisburgh; iar soția sa îi punea interesele la inimă, ziceau gurile rele. Zvonurile se redeșteptară. Tot felul de versiuni despre lordul D. și doamna W. biciuiau lacoma urmărire. Reputația moralității importantului lord *whig* și frumusețea doamnei alcătuiau o materie inflamabilă.

„Ești prudentă în toate privințele?” îi scrise lady Dunstane Diane; iar prietena ei îi trimise un răspuns copios: „Ai cel mai deplin drept de a o întreba orice pe Tony a ta și voi răspunde ca la Judecata de Apoi. Faci aluzie la lordul Dannisburgh. Are aproape vârsta pe care ar fi avut-o tata și este, cred că pot s-o afirm, după răposatul meu tată și după Emmy a mea, prietenul meu cel mai drag. Am un sentiment de afecțiune pentru el. Aș putea striga acest lucru pe străzi fără să-mi fie rușine: și doar nu-ți închipui că pot fi o nerușinată. Oricum îi va fi fost firea în tinerețe, e în stare să fie prietenul unei femei în mod onorabil, crede-mă. Văd până în fundul inimii lui; nu poartă niciun fel de mască; și în afară de cazul când ar trebui să mă consider îngropată odată cu căsătoria, e sigur că-l voi păstra printre comorile mele. Îl văd aproape zilnic; mi-e cu neputință să cred că mă înșel; și atâta vreme cât îmi face onoarea să-mi prețuiască fărâma de inteligență venind la mine pentru ceea ce este atât de gentil să numească sfatul meu, voi lăsa gura lumii să vorbească. Între noi fie zis, sunt incredințată că fac un oarecare bine. Știu că-i sunt utilă în diferite chipuri. Fără îndoială, există pericolul ca o femeie să-și sucească mintea, gândindu-se că un ministru puternic care guvernează un regat n-a socotit-o prea neînsemnată ca să-l sfătuiască; iar eu sunt conștientă de acest lucru. Te

asigur, iubita mea, că știu să mă feresc de o asemenea primejdie. Nu asta m-ar face să mă atașez de el, cât naturalețea prieteniei lui. Este cel mai simpatic, mai vesel și mai blând dintre oameni; nu are în el niciun sentiment de ostilitate, deși, firește, dușmanii lui sunt mulți și veninoși. Are spirit de observație și umor din plin. Te-ar amuza extraordinar! În multe privințe ar fi de acord cu tine. Iar eu n-aș fi câtuși de puțin geloasă. Într-o zi îți voi cere permisiunea să-l aduc la Copsley. În momentul de față, în timpul sesiunii parlamentare, e prea ocupat, cum știi. Mie – «izvorul lui cristalin de înțelepciune» – nu-mi poate acorda mai mult decât o oră în cursul după-amiezii sau câteva minute seara. Uneori primesc un bilet scris în fugă de pe băncile Camerei, cu o anecdotă, sau cu noutăți despre vreun dezacord de opinii. Sunt sigură că găsesc prilej de înveselire.

Așa că ți-am scris totul, simplu și deschis. Ai perfectă încredere în Tony a ta care se leagă prin jurământ că ar prefera să moară decât să tulbure inima iubitei ei.”

Scrisoarea se încheia cu una din anecdotele lordului Dannisburgh, stârnind hazul în epoca prosperității ei, și cu un postscriptum informativ: „Augustus așteaptă o misiune – cam pe timp de o lună; nu e sigur dacă îl voi însoți”.

Warwick plecă în misiune. Diana rămase la Londra. Lady Dunstane îi scrisese rugând-o să petreacă la Copsley acea lună – timpul ei favorit din an, când violeta cedează locul ciuboțichii cucului. Invitația n-a putut fi acceptată, dar în ziua următoare Diana îi trimise vorbă că avea o surpriză pentru duminica următoare și că va aduce un prieten la masa de prânz, dacă sir Lukin îi va întâmpina la cotitura șoselei din vale spre înălțimi, la o oră precizată.

Lady Dunstane îi dădu distratului baronet dispoziții, făcând observația:

— E ciudat, nu mai vine niciodată singură de la căsătoria ei.

— Straniu, zise el cu cea mai senină absență de conștiință; și înclina puternic spre părerea că ceva nu e tocmai în ordine.

Capitolul VII

Criza

BĂNUIALA FU CONFIRMATA CÂND îl văzu pe lordul Dannisburgh pe capra unui atelaj cu patru cai, având-o lângă el pe neîntrecuta Diana, iar la spate aflându-se lacheii cu cocarde, în livrea simplă, și camerista doamnei. Dar vizita lordului Dannisburgh era un lucru măgulitor, și capriciul său de a conduce caii, sub razele Aurorei, într-o dimineață calmă de duminică, o distracție grozavă; de aceea, cu o veselie menținută la același diapazon pentru ca și firava Emma să fie părtașă la ea, porniră în huruitul roților spre înălțimi, le urcară, și Diana se aruncă în brațele prietenei, gângurind în șoaptă ca să-i ceară iertare că o luase prin surprindere, făcându-se vinovată de o undă de lingușire: lordul Dannisburgh dorea atât de mult să-i fie prezentat, și ea dorea atât de mult ca Emma să-l cunoască, și spera să-i fie iertat că-i reunea astfel „pentru ca ea să fie acompaniamentul lor!” „Acompaniament” era un drăgălaș eufemism din partea unui glas vibrant și dominant. Era din nou Diana cea strălucitoare din prima zi a ieșirii ei în lume, la înfățișare ca și la vorbă, o parteneră majestuoasă, un spirit țâșnind și licărind ca un izbuc de munte. Nu ispitea, ci răpea. Judecata cădea captivă în mrejele ei. Cât despre ștregăreasca escapadă a vizitei lor, Emma se bucură din toată inima, îndrăgind-o ca pe o zi de sărbătoare a ei, și, privind-o cu nespusă tandrețe pe frumoasa și frageda făptură cu ochi negri ce purta numele divinei protectoare a vânătorilor, văzu în ea o adevărată Diană, ca statură, umblet și însușiri, pe deasupra și cu geniul râsului. Nimeni pe lume

nu avea un râs atât de zburdalnic, nimeni nu provoca atât de spontan și de triumfător o reconfortantă atmosferă de franchețe. Conversația ei desfătătoare, ca și scânteierea meditativă a ochilor când asculta, stimulau o acută percepere a vieții. Deși fusese adorabilă dintotdeauna pentru prietena ei Emma, în acea zi făcu să se reverse un nou izvor de afecțiune în memoria acesteia. Și era mai mare dragul să contempli admirația ilustrului lord în fața acestei minuni a naturii. Puteai crede cu tărie în prietenia lor și în faptul că el extrăgea idei din belșugul clocotitoarei fântâni. Un zâmbet îi lumină fața în repetate rânduri, când o asculta sau când o urmărea cu privirea. Unele feluri din cele servite la masă erau preferatele Diane, iar el le savură, cerând și a doua oară și remarcând că gustul ei era rafinat și aici ca în toate. Luară masa de prânz mâncând cu o poftă de băieți infometați. Se plimbară apoi prin parcul de la Copsley, de-a lungul drumeagurilor de țară, peste livezile smălțuite cu flori de ciuboțica cucului, flecărind, sporovăind, însuflețind aerul rece, fericiți ca niște copii care mușcă din mere zemoase rupte de-a dreptul din pom. Numai că pomul, distribuitorul de daruri rumene, era Tony. Avu o clipă când rămase pe gânduri, doar o clipă, iar Emma simți întreruperea șovăitoare ca și cum un nor ar fi aruncat o umbră asupra lor și o suflare de viață ar fi fost zăvorâtă undeva. Amândouă își mărturisiră fericirea dându-și sărutarea de despărțire. Acea undă de melancolie de pe creasta culminantă a valului, inherentă inimilor conștiente de obligatoriul declin, se repetă la una ca și la cealaltă, iar pleoapele Diane clipiră ca să strivească o lacrimă.

— Ai cumva supărări? întrebă Emma.

— Numai tristețea bunului rămas de la iubita mea, răspunse Diana. Niciodată n-am fost mai fericită – și nu voi mai fi! Acum că îl cunoști, gândești ca mine? Știam eu. L-ai văzut așa cum este întotdeauna – afară de momentele când se înarmează pentru bătlie. Are cel mai bun suflet. Și am spus într-adevăr suflet. E unicul dintre bărbați care îmi sugerează că bărbații au suflet.

Elogiul era exaltat. Lady Dunstane făcu gura mică pentru un „O!”, drept corectare a nuanței hiperbolice, deși își amintea de conversațiile lor trecute despre bărbați – ciudate ființe mai sunt! – și înțelese ce voia să spună Diana.

— Serios! pe cuvânt de onoare! accentuă Diana exagerata laudă, ca să i-o întipărească repede în minte. — Să-l auzi vorbind despre Irlanda!

— Nu cumva vorbește despre Irlanda pe tonul potrivit ca să cucerească o irlandeză?

— Nu mai are gândul la cuceriri, scumpa mea. La vârsta asta bărbații sunt bălți cu pește, sau orice vrei: nu mai sunt pescari. Anul viitor, dacă ne inviți, venim din nou.

— Dar nu vii să stai aici la iarnă?

— Ba da, desigur. Vorbeam însă de una din zilele mele de sărbătoare.

Se sărutară cu multă căldură. Doamna urcă în trăsură; căruntul și impunătorul lord o urmă; sir Lukin pocni din bici, iar Emma rămase să mediteze asupra ultimelor cuvinte ale prietenei: „Una din zilele mele de sărbătoare”. Nu făcuse nicio aluzie în detrimentul soțului ei. Raza rătăcită, iluminându-i funest căminul conjugal, îi scăpase involuntar. În seara aceea sir Lukin fu supărător cu exclamațiile lui, și nu mai isprăvea făcând supoziții asupra timpului când atelajul cu patru cai avea să ajungă la Londra; fapt de care depindeau multe, gândea el. Plecaseră din oraș odată cu zorile și dacă se întorceau târziu n-aveau să fie văzuți, deoarece toate gurile-sparte se îmbrăcau, cu siguranță, pentru masa de seară, iar ei n-aveau să treacă pe lângă cluburi.

— Eu nu le puteam sugera asta, spuse el. Dar Dannishurgh e vulpe bătrână. Se spune însă că nici nu se sinchisește de clevetiri, că-și bate joc de ele. De, n-au nicio importanță pentru el, poate, dar într-o partidă în doi... O! totul va ieși bine. Nu pot ajunge la Londra înainte de căderea serii, iar pisica nu-i acasă.

— E mai de neînțeles ca niciodată pentru mine cum s-a putut mărita cu omul acela, zise soția sa.

— Am renunțat de mult să înțeleg, adăugă el.

Diana îi trimise, în scris, mulțumiri pentru încântătoarea primire, povestindu-i despre întoarcerea acasă, la fum și singurătate, cu o grămadă proaspătă de impresii romantice ca să-i țină tovărășie. Îi scrisese de trei ori în săptămâna aceea, și tot cu o scrisoare în plus față de numărul obișnuit și în săptămâna următoare. Apoi, timp de trei săptămâni, niciun rând. Sir Lukin aduse vești de la Londra că Warwick se întorsese, ceea ce nu explica întru nimic tăcerea. O scrisoare adresată la Crossways trecu de asemenea neobservată. Supoziția că se aflau într-un circuit de vizite părea verosimilă; dar se scurseră multe săptămâni până când sir Lukin primi o foaie imprimată într-un plic cu adresa scrisă de mâna unui fost camarad de arme, care marcase un paragraf. Era una din acele reviste, astăzi greu de închipuit, dedicate descompunerilor morale din cercurile aristocratice, și în paginile cărora inițialele unor nume proprii înălțau lămpi demascând câte o cloacă, iar Asmodeu⁶ ridica vreun acoperiș vârându-și în interior hidoasele-i priviri pofticioase. Mii de oameni urau publicația, dar își îndopau gușile cu noutățile ei. Fiarele domesticite, cu obiceiuri superioare celor de rând, își îngăduie câte o voluptoasă rostogolire în murdărie, spre reînvierea instinctelor lor primare. Societatea înaltă era în mare măsură cumpărătoarea asiduă a revistei. Dezgustătoarea publicație era temută ca o năpastă, salutată ca o băutură înviorătoare, alimentată ca un parazit. Afișa o cinste neînfricăată, dar opera în felul viermilor creșcuți în stârvuri. Succesul era justificarea cu care se lăuda. Lumea animalică, atunci când nu e supravegheată cu strășnicie, încununează întotdeauna cu succes mașinăria care îi satisface apetiturile. Vechea lume căinoasă de la această revistă aștepta semnalul. Diavolul șchiop își agita copita de lemn, creaturile erau expuse în văzul tuturor și vânătoreea începea cu o zarvă nemaipomenită. De ce să părem mai buni

⁶ Asmodeu, personajul principal al romanului de moravuri *Diavolul șchiop* de Alain René Le Sage (1668-1747) (n.tr.).

decât suntem? Jos cu ipocrizia, striga acest *censor morum*⁷, condimentând regretabilele delincvențe ale unuia sau altuia dintre personajele de seamă, masculine și feminine. Argumentul corupției sângelui în omenire, pentru a servi drept scuză satisfacerii în public a unei pofte chinuitoare nu e mai puțin străvechi decât păcatul; și oferă o zi veselă de zburdălnicie individului animalic care a pierdut orice rușine văzând mereu pe unul sau pe altul dintre semenii săi despuiat, stigmatizat și culcat la pământ. Sir Lukin citi despre domnul și doamna W. și despre un distins „*pair*” al regatului. Paragraful era scurt; avea însă savoare. Făgăduiala de a reveni cu amănunte atâtă curiozitatea. Îl citi turbând de mânie, din simpatie pentru soția sa; îl citi din nou, indignat, din simpatie pentru Diana. A treia lectură îl dădu în vileag: le compătimea pe amândouă, dar, ca membru al lumii șopotitoare care se afla departe de locul acțiunii, râvnea după insinuările făgăduite, numai așa, ca să știe ce puteau spune, sau ce îndrăzneau să spună. Nu arată ladyei Dunstane foaia de revistă. O scurtă vizită la Londra fu de ajuns ca să-l arunce în plin șuvoi al bârfelilor care rupseseră orice stăvilă. Numele erau pronunțate pe față și duse din gură în gură de către amatorii de calomnii, fiecare din ei adăugând noi amănunte. Bătu la ușa Diane, dar fu informat că stăpâna casei era plecată. O gravitate mai mult decât oficială însoțea informația. Adresa ei nu era cunoscută. Sir Lukin găsi cu cale că acum era momentul să-i destăinuie soției sale adevărul. Începu cu ocolișuri ezitante, ca s-o pregătească sufletește pentru vestea cea rea. Ea ghici numaidecât că era în legătură cu Diana și, silindu-l să vină la subiect, îi smulse toată povestea dintr-o singură frază. Simți apoi că i se oprește inima.

Un fior de moarte o cuprinse în agitatul mers retrospectiv de la uitare la amintire. De ce nu venise Diana la ea, se întreba, și îl întreba și pe soțul ei, care, ca de obicei, era absolut incapabil să dea o explicație. Dacă l-ar fi strâns cu

⁷ Cenzor al moravurilor (lat.) (n.tr.).

ușa, ar fi răspuns că n-a venit fiindcă nu putea să mintă cu atâta ușurință în fața prietenei sale intime: și gândea acest lucru cu toată experiența lui personală cu privire la generozitatea Dianei. Avea însă alte experiențe personale cu femeile și știa că acestea sunt în stare să tragă jos luceafărul de pe cer și să-l înece.

Fericita zi a vizitei lordului Dannisburgh se statornici în convingerea Emmei drept cauza neiertatelor bănuieli și cruzimi ale lui Warwick. Judecând după impresiile ei personale dintr-o zi care însemnase pentru ea întoarcerea plăcutei senzații de sănătate în trupu-i firav, îi era cu neputință să vadă în purtarea Dianei altceva decât cea mai drăgălașă și capricioasă nevinovăție, și își amintea de privirile, de cuvintele ei, de fiecare gest fugar și chiar de sincera admirație pe care nobilul om de stat o manifesta față de ea, spre umilirea poltronului și nevrednicului ei soț. Și Emma era, cu toate astea, o persoană care cugeta cu multă chibzuință; numai că inima ei se afla în fruntea gândurilor și deschidea drumul, astfel că raționamentul funcționa corect pe căi greșite. Toată noaptea inima i se zbătu în piept ca de fierbințeală. Îl făcea să îngenunche pe soțul pocăit, și pe urmă se îndoia, nu era cătuși de puțin convinsă că avea să intervină pe lângă Diana pentru ca să-l ierte, că putea face acest lucru, ținând seama de demnitatea prietenei sale. Dimineața căzu într-un somn profund. Sir Lukin plecase la Londra, devreme, după alte noutăți. Ea se trezi spre ora prânzului și găsi o scrisoare pe pernă. Era de la Diana. Atunci, în timp ce degetele rupeau plicul cu nerăbdare, curajul ei – cavaler pornit la luptă peste noapte – o părăsi. Avea nevoie de sprijinul faptelor și se temea de ele: nu din neîncredere față de draga ființă prigonită, ci fiindcă cea mai vitează dintre inimi e, prin esență, un apărător care palpită, impresionabil în prezența oricărei oști vrăjmașe, implorând un reazem material, până în clipa când mintea și spiritul înlătură acest apărător, fixându-i locul de secund și nu de comandant.

La lumina posomorâtă a unei zile cețoase de noiembrie citi

un amestec de lucruri cumplite și mângâietoare, și stărui asupra celor din urmă în deznădejdea ei, îmbrățișându-le, deși conștientă de răul care se produsese și de puținele motive care puteau aduce consolare.

Partea finală a scrisorii constitui o adevărată lovitură. După ce o înștiința, fără menajamente, că Warwick îi intentase proces, și că dreptatea nu putea fi de partea lui decât dacă mituia martori, Diana continua: „*Dar voi lăsa lumii și procesul și pe el. Irlanda sau poate America – a mă îngropa în străinătate înseamnă pentru mine un fel de sinucidere fără să am nicio vină. Scrisorile mele sunt în posesia lui. Sunt de așa natură încât aș putea să le recunosc deschis față de tine și totuși să-ți cer să mă săruți – să mă săruți după ce vei fi ascultat toate mărturiile, și iarăși să mă săruți când vei ști tot ce pot adăuga eu la ele. Mă cunoști prea bine ca să crezi că ți-aș cere să săruți niște buze adultere. Dar lumii nu-i pot face față. Pe banca acuzaților, da. Nu acolo unde mi se cere să zâmbesc și să strălucesc, sub amenințarea de a-mi atrage bănuiele asupra mea dacă dau vreun semn de slăbiciune. Nu pot face asta. Nu mă văd arborând un rânjel fals – eu, Tony a ta! Fac bine că plec. Asta e hotărârea mea; în consecință, iubita mea, singura ființă de pe pământ pe care o iubesc cu adevărat, nu alerg la tine pentru că te-aș îndurera cu siguranță. Și nici eu n-aș găsi alinare, scumpa mea. Asta va fi pentru tine cel mai bun motiv. N-aș putea simți nicio mângâiere văzând cum eu o fac pe Emma să sufere. Sunt ca o piață rea, de aceea lasă-mă să plec în pustiu, unde nu mai pot face niciun rău. Știu că am dreptate. M-am întrebat pe mine însămi – nu de lașitate e vorba. Nu tremur de frică. Mi-e odios rolul de actriță. L-aș juca bine – prea bine; mi-aș distruge sufletul în această continuă simulare. Merită oare buna reputație atâta sacrificiu în fața unei asemenea societăți? O mănăstire și renunțarea de sine – sihăstria monahală mi s-ar părea rouă cerească. Dar asta ar însemna adormire, iar eu simt în mine seva vieții. Niciodată n-am simțit-o mustind cu atâta vigoare. Dacă nu mi s-ar cere să joc teatru și să mă sclifosesc, aș rămâne, aș lupta, aș*

înfrunta atacul unui gard viu de baionete și l-aș respinge. Am armele mele naturale și dreptatea cauzei mele. Trebuie să recunosc că am și o mai profundă cunoaștere a bărbaților și a disprețului ascuns – e lucru sigur – pe care cei mai buni dintre ei îl nutresc față de noi. O! și noi îl confirmăm încrezându-ne în ei. Dar e drept că s-au format la o școală josnică.

Îți voi scrie. De oriunde, vei primi scrisori, și în mod constant. Deocamdată n-am să-ți mai scriu. În actuala mea stare sufletească nu găsesc altă alternativă decât a turba de mânie sau a spune vorbe fără rost. De acum înainte sunt moartă pentru viața socială. Nu voi fi moartă nicicând pentru Emma cât timp voi avea suflare – biată vâpaie! Suflu ca să întetesc flacăra lumânării la care scriu, într-un vâl de negură deasă, și contemplan ceea ce sunt – cu toate că nu sunt bună nici măcar să scriu o mângălitură încurcată ca asta. Nu aduc niciun folos pe lume. Peste două zile voi fi dincolo de hotarele Angliei. Într-o săptămână ai să afli unde. Mi-e dor să te strâng la piept, mi-e dor de ochii tăi dragi. Tu ai încredere în mine, iar eu fug de tine? Trebuie să fiu nebună. Totuși mă simt senină și rezonabilă. Știu că altceva n-am de făcut. Peste un număr de ani se va întoarce, poate, o femeie cu părul încăruntit, ca sa audă despre un fluture numit Diana care a strălucit o zi și apoi a dispărut. Mai bine decât un simulacru de femeie miorlăindu-se și făcând reverențe – iarăși aiurez. Adio! Presupun că nu sunt expusă să fiu prinsă și arestată până în ziua când numele meu va fi citat ca să mă înfățișez. Am părăsit Londra. Scrisoarea și cu mine părăsim scena pe rute diferite – cât aș vrea să fie aceeași! Iubita mea! mă chinuie o durere – am impresia că-ți fac un rău. Nu sunt stăpână pe mine și acționez așa cum îmi dictează cineva dinăuntrul meu, mai înțelept ca mine. Să-mi scrii cu blândețe. Scrie tot ce ai pe suflet. Nu-mi trebuie compătimire, de tine am nevoie. De la tine pot răbda și lovituri de bici. Vreau să aud glasul Emmei – glasul ei adevărat. Fuga asta merită reproșuri din partea ta. Toate aparențele vor fi că am fugit cu cineva – ba mai mult, trebuie să mărturisesc: tigroaica din mine ar dori să fie adevărat! Aș avea atunci nesocotința pasiunii în care să

mă-nvălui și gloria – infernală, dacă așa o numești și așa ar fi – de a suferi pentru și împreună cu altul. Dar așa cum stau lucrurile, sunt cu desăvârșire singură, neîncurajată nici de cer nici de iad, de nicăieri din altă parte decât dinăuntrul meu, și acolo e totul foc și fum, ca în mașinile astea noi. Sărut această foaie modestă de hârtie. Da, cred că am depășit limita unei linii de conduită – și ce mai linie! – care nu oferă bieților muritori niciun indiciu de urmat, până când, ajunși la ruină, își dau seama că au încălcat-o. Cât de nemăsurat mai mare pare a fi preferința pe care o acordă natura bărbaților față de femei! Dar hârtia asta e mai fericită decât cea care scrie.

Tony a ta”

Așa suna sfârșitul. Emma, cu ochii în lacrimi, atinse cu buzele scrisoarea. Vorbiseră adesea de posibilitatea unei prietenii clasice între femei, ca o alianță de devotament reciproc de care bărbaților le place să se îndoiască. Se surprinse acuzând-o pe Tony de abatere de la prietenie. Spre ea ar fi trebuit să alerge neapărat o prietenă adevărată.

Încheierea brutală a scrisorii i se păru de asemenea jignitoare. O citi din nou până la capăt, o reciti cu atenție și medită. Fuga doamnei Warwick! Parcă auzea strigătul – inevitabil! Dar nu avea niciun mijloc de a pune mâna pe ea. – „*Tony a ta*” Răceala putea fi pusă pe seama istovirii: era cu puțință, dar faptul că nu se adresase prietenei sale pentru sfaturi și afecțiune atârna categoric în balanță. Citi scrisoarea de la sfârșit spre început, apoi pe paragrafe, ici și colo; multe recitiri și ore trecură până când ființa împrăștiată care se desprindea din paginile epistolei se înfiripă din urzeala țesută în grabă arătându-i-o pe Tony a ei cea vie, pe care o iubea și o prețuia, și era gata s-o apere împotriva lumii întregi. Între timp ceața se ridicase; întrevăzu seninul cerului pe marginile faldurilor lăptoase ale norilor. Sensibilitatea ei înfrigurată de infirmă închipui o simpatie cu cerul care se lumina și, cum ședea culcată pe sofaua din salon, dobândi forță de viziune meditativă, deși

fără puteri ca să ajute, prin faptul că încetă să-și mai facă gânduri negre în legătură cu ea însăși și cu rana din suflet. Se transpuse în sentimentele dragei ei Tony; și așa ajunse la ideea că, înainte de a părăsi Anglia pentru totdeauna, Tony avea să facă o vizită la Crossways, unde păstra niște obiecte, amintire de la tatăl ei – bastonul lui, masa de scris și deasupra, atârnată de perete, o prețioasă miniatură care-l înfățișa. Fantezia deveni siguranță; fiecare reflecție i-o confirma. Dacă sir Lukin ar fi fost acasă, l-ar fi expediat pe dată la Crossways. Bătea vântul de vest, oferindu-i de la fereastra ei sudică o priveliște a colinelor nisipoase, dincolo de pădure. Bizuindu-se pe puternica ei presupunere, gândi chiar că ar fi posibil să plece ea cu trăsura până acolo, și să ajungă la puțin timp după căderea nopții; dar o plimbare prin odaie ca să-și încerce forțele fu mai mult decât convingătoare în privința slăbiciunii ei. Umbla cu un baston de abanos cu mâner de argint, un dar din partea lui Redworth. Se rezema în el când cartea de vizită a lui Thomas Redworth îi fu înmănată.

Capitolul VIII

**În care se arată cum un bărbat cu spirit practic
și o femeie cu darul divinației învață să se
respecte unul pe altul**

— VEZI, EȘTI CÂRJĂ MEA, ÎI SPUSE lady Dunstane, și ridică bastonul reamintindu-i de darul primit.

El îi oferă brațul și o informă în grabă, spre a trece peste plicticoasele probleme personale, că tocmai debarcase. Ea se uită la ceas.

— Lukin e plecat la Londra. Și cunoști cântecul: „*Vai, abia pot să fac un pas / Când fără Lukin am rămas*”. Nu mă îndoiesc că ai reușit în afacerile întreprinse peste ocean. Ah! Acum cred că ai încredere în succesul dumitale. Eu ți l-aș fi prezis dinainte, dacă mi te adresai mie... Se opri din mers, căzând pe gânduri sau poate din slăbiciune, și întrebă brusc:

— Ce-ai zice să luăm masa de prânz la ora unu?

— Cu cât mai curând, cu atât mai bine, spuse Redworth. Ea oftase: vocea ei trăda o anumită agitație, ciudată la o persoană atât de senină.

Informațiile lui parțiale cu privire la reputația de Hercule pe care o avea sir Lukin la Londra îi inspirară teama ca nu cumva să fie primit în sanctuarul tristelor confidențe ale soției, de aceea întrebă despre doamna Warwick, dacă era bine, sănătoasă. Răspunsul sună prevestitor de rele, fiind însoțit de o evidentă expresie de suferință: „Cred că, în ceea ce privește sănătatea, e bine”.

Oare se certaseră? El adăugă că nu mai auzise niciun cuvânt despre doamna Warwick de câteva luni.

— Am primit vești de la ea azi-dimineață, spuse lady Dunstane, și-l pofti să șadă pe un scaun lângă sofaua unde ea stătea pe jumătate întinsă, închizând ochii. Apariția unor lacrimi printre genele ei îl înspăimântă. Ea se smulse din toropeală ca să se uite la ceas. — Pronie cerească sau întâmplare, ești aici, zise ea. Nu mă puteam ruga să-mi vină un prieten mai credincios. Doamna Warwick se află în mare primejdie... Știi cât ne iubim. Ea e tot ce am mai bun, e sufletul meu. Soțul ei a luat hotărârea să-i intenteze acțiune de divorț pe motivul unor bănuieli abjecte – absolut neîntemeiate, aș putea să pun mâna în foc și să jur. Are dușmani, sau pe el l-a apucat furia geloziei – îl cunosc prea puțin. A introdus acțiune împotriva ei. Se va căi. Dar ea... înțelegi cel puțin asta despre femei; – nu sunt întrutotul lașel! – dar oroarea de a face față unui scandal public... Biata fată îmi scrie de caracterul odios al obligației de a mima mulțumirea de sine, de a juca rolul eului ei obișnuit. Ar trebui să iasă în lume, ținta flecarilor, și să se poarte ca și cum n-ar fi nimic în aerul plin de săgeți! Ah, sușoteala asta generală! – e ca un fel de *coup de massue*⁸ – o vijelie făcută să scufunde cea mai vitează corabie; iar o femeie trebuie să-și păstreze înfățișarea cea mai calmă: să întrețină conversații, să suradă – sau dacă nu... Ei, bine, ea se dă înapoi de la comedia asta. Și eu aș face la fel. Părăsește țara.

— Greșit, exclamă Redworth.

— Greșit, e adevărat. Îmi scrie că în două zile va fi peste hotare. Judec-o așa cum o judec eu. Te rog, deși ești bărbat. Ai văzut iepurele hăituit. E vina educației noastre – avem ceva din iepure în noi când ne încolțesc căinii de vânătoare. Cei mai bravi, cei mai valoroși, simt impulsul de a fugi. „Într-acestea, Iepurilă sus pe dealuri o zbughi.” Shakespeare ar fi avut o înțelegere divină. Am examinat chestiunea pe toate părțile și m-am întors tot la el. E una din eroinele

⁸ Lovitură de măciucă (fr.) (n.tr.).

shakespeariene; un personaj nou, dar aparținându-i: o nouă Hermiona! Îl văd ca-n vis – cum ar observa-o cu privirea aceea de flacăra nestinsă. Cei mai bravi și mai buni dintre noi, aflându-se la strâmtoare în lumea asta, ar avea nevoie de un ochi ca al lui, care să vadă adânc și să nu se lase înșelat de aspectele contradictorii.

Fără să-și dea seama, Redworth clipi din ochi. Sentimentul înflăcăratei lui compasiuni față de Diana era ațâțat cu atâta aprindere de pledoaria avântată a ladyei Dunstane, încât avu impresia că ea îl situează aproape alături de genialul poet căruia îi cânta elogiul, iar el avea o fire modestă.

— Dar dumneata ești un spirit practic, continuă lady Dunstane, observând semne pe care ea le puse pe seama nerăbdării. Dumneata te gândești ce se poate face. Dacă Lukin ar fi aici, l-aș trimite la Crossways fără o clipă de întârziere, la noroc, la simplul noroc – pentru mine e limpede ca lumina zilei! De-aș fi numai puțin mai rezistentă! Mi-e teamă că m-aș prăbuși, și ar fi o lipsă de onestitate față de soțul meu. Are și așa destul necaz cu infirmitățile mele premature. Sunt sigură că Tony se va duce la Crossways. Face parte dintre femeile care ard de dorința de a-și lua rămas bun de la lucrurile pe care le iubesc. Și acolo are ea adunate micile ei comori. S-a născut în acel loc și tot acolo a murit tatăl ei. E pe trei sferturi irlandeză – deci superstițioasă în afecțiunile ei. O cunosc atât de bine... În clipa asta o *văd* acolo. Dacă nu, înseamnă că s-a schimbat și nu mai este ea însăși.

— Aveți vreun cal robust în grajduri? întrebă Redworth.

— Îți amintești de iapa Berta: ai mers călare cu ea.

— Da, iapa e bună, mai bună decât o duzină de cai. Își consultă ceasul. — Dați-mi-o pe Berta să încălesc. Și mă angajez să duc o scrisoare la Crossways în seara asta.

Lady Dunstane înclina pe jumătate să simuleze ezitarea de a accepta ajutorul pe care-l solicitase, dar spuse: — Ai să știi drumul?

El răspunse că se bizuia pe trei ceasuri de lumină și pe

luna care avea să răsară.

— Mi-a arătat adesea, de pe crestele înălțimilor de aici, unde se află situat Crossways, cam la vreo trei mile depărtare de lanțul colinelor, lângă un sat numit Storling, pe șoseaua către Brasted. Casa are o mică plantație de brazi în spate și un râuleț – lucru rar în Sussex – la dreapta. O clădire veche, de cărămidă roșie, într-o poziție izolată, la Crossways, la o aruncătură de piatră de un stâlp indicator pe un careu de verdeață; șosele către Brasted, Londra, Wickford și Riddlehurst. Am să găsesc drumul. Scrie ce ai de spus, doamnă dragă, și încredințează-mi mie biletul. Îl va avea în seara asta, dacă se găsește acolo unde presupui dumneata. Dacă îmi dai voie, mă duc să cercetez puțin iapa. Drumurile din Sussex sunt anevoioase pe vremea asta umedă, și dacă îngheață nu vor mai fi practicabile pentru un animal obosit. Încă n-am construit liniile noastre ferate pe-acolo.

— Mă faci să admit că spiritul dumitale practic are unele merite, spuse lady Dunstane; și dacă bietul om ar fi dat drumul unei declarații despre eternitatea pasiunii lui pentru Diana, ar fi mișcat-o mult mai puțin decât precizia cu care își întipărise descrierea iubitului ei loc natal așa cum i-o făcuse ea însăși.

Scrise:

„Încredințez mesagerului meu misiunea de a-ți transmite cât de mult depind de tine. Văd cum barca mea se îndreaptă spre stânci. Zdrobești inima Emmei tale. Ar fi al doilea pas greșit. Nu-i voi supraviețui. Amenințarea primejdiei m-a făcut incapabilă să zbor la tine, cum aș fi avut puterea s-o fac ieri. Sunt profund zdruncinată și aștept cu sufletul la gură întoarcerea lui Redworth împreună cu tine. A venit în vizită întâmplător. Ai încredere în el. Dacă cerul a intervenit vreodată energic ca să evite un nenoroc fatal, a fost astăzi. N-ai să te împotrivești rugăminților mele. Mi-ai dăruit viața. Nu mai am timp. Se pregătește să plece. Mă lasă să mă rog – ca mama care își vede copilul pe marginea prăpăstiei.

Vino! Te aștept cu brațele deschise, Tony a mea. Și inima ta te avertizează că e bine să vii. Fă așa cum e bine. Alungă alte îndemnuri – ale lașului. Vino cu prietenul nostru – singurul bărbat din câți cunosc care poate fi un prieten al femeilor.

Emma a ta”

Redworth intrase în cameră.

— Iapa e în formă, spuse. A fost hrănită și în cinci minute va aștepta înșeuată în fața ușii.

— Dar trebuie să mănânci ceva, dragă prietene, spuse gazda.

— Voi înfuleca ceva dintr-un pachet cu sandvișuri, pe drum. Se pare că există o șansă și timpul petrecut la masă ne poate face s-o pierdem.

— Înțelegi...

— Totul, îmi închipui.

— Dacă e acolo!

— O întrerupere din fugă o va aduce înapoi.

Sensibila infirmă simți o durere în inimă pentru faptul că el relua, pe seama prietenei ei, metafora iepurelui fugărit; totuși, cuprindea în ea o făgăduială de speranță. Și asta era tot ceea ce putea face o ființă pământescă, sub conducerea unui factor spiritual, după cum o încuraja să creadă imaginația ei.

Îl petrecu la plecare, după ce-l întârise cu un pahar mare de Bordeaux superior, gândindu-se, cum ar fi spus Tony, că era ca o doamnă înarmându-și cavalerul pentru luptă. El trecu, pe spinarea iepei, pe sub fereastra ei, după ce mai întâi o salută ridicându-și pălăria, și își lovi buzunarul de la piept ca să-i arate locul sigur unde era adăpostită scrisoarea. Pachetul cu provizii îi umfla buzunarul de la șold, absurd și binecuvântat în ochii ei, după cum reflectă ea în orele mai târzii, până ce soarele se lăsă peste abureala pădurilor de noiembrie și senzațiile înghețului pe care el îl prevestise îi reamintiră că plecase la drum îmbrăcat ca de vânătoare. Paltonul lui zăcea aruncat pe un scaun în antreu, valiza alături. O cărase de jos din vale, așteptându-se la

ospitalitate, iar ea îl trimisese la drum. Pe jumătate dezbrăcat ca să înfrunte o noapte friguroasă de noiembrie! Chemă rândașul de la cai, care, luând în derâdere imaginea unui gentleman călărind pe Berta, îmbrăcat în palton, îi potoli remușcărilor. Brisby, rândașul, socoti cât timp avea să-i trebuiască iepei ca să parcurgă distanța până la Storling, cu un călăreț de talia domnului Redworth pe spinare. Pe la șapte, calculă Brisby, domnul Redworth avea să bată la ușa hanului „La Trei Corbi” din Storling, unde iapa avea să fie îngrijită cum se cuvine, și nu era domnul Redworth omul care s-o lase să fie hrănită altfel decât sub ochii lui. Ba mai mult, Brisby îi cam cunoștea pe cei de la han. El avea cinstea s-o informeze pe doamna că aparținea pe jumătate comitatului Sussex, deși nu se născuse acolo; părinții lui se mutaseră în Sussex după fericitul eveniment; iar colinele Downs fuseseră primul lui teren de antrenament ecvestru, și nu mai exista alt loc pe lume ca acela, fie vremea rea sau bună, fie vară ori iarnă; și zăpada era înaltă de trei metri prin viroage. Cel mai grozav aer din Anglia, după câte auzise.

Stăpâna lui îl lăsă să vorbească simțind nevoia de a asculta fapte prozaice, neîmpodobite; și o amuză presupunerea lui, implicând o dojană, că era îngrijorată, probabil, pentru iapa favorită a stăpânului. Ah! dacă Diana ar mai fi zăbovit în alegerea unui tovarăș de viață! Dacă ar fi evitat catastrofala unire cu acel bărbat, poate mai impunător, ca să vadă adevărata frumusețe a unui caracter viril la Redworth, așa cum i se arătase ei astăzi! Cum a putut el să aibă îndoieli în privința reușitei sale în viață! Un dram de încredere mai mult în energia lui, și Diana putea să fie unită, prin căsătorie, cu soțul potrivit pentru ea – un gentleman englez cu spirit larg, cu chipul lipsit de echivoc. Intellectul ei iubitor de speculații teoretice se agăța astăzi de realitatea nudă. Ar fi jurat că era unicul lucru bogat în potențe eroice. Chiar și Brisby se împărtășea din răsfrângerea acestei străluciri, fiind privit cu multă bunăvoință. Îl concedie numai când repetiția enumerării

etapelor străbătute de Berta în călătoria ei începu s-o obosească și să-i amortească puterea de lecuire pe care el și cei de-o seamă cu el i-o puteau dăruia. Întinsă pe sofa, urmărirea soarele care apunea devreme printre norii sud-vestici, precum și trecerile de la galben ca șofranul la cel mai intens stacojiu – încununarea unei seri geroase de noiembrie.

Redworth o luă drept spre sud, de la creste calcaroase spre pământ nisipos, străbătând cu plăcere o regiune ce-i era cunoscută, pe sub fagi care umbreau calea, pe lângă lunca unui râuleț ce primea ape de pe culmi, printr-o pădurice de pini și peste adânci făgașuri de nisip, pentru a ieși apoi în plină vedere a depresiunii Weald și a colinelor Downs. Diana venise cu el pe aici când era necăsătorită. Partea din spate, colorată în albastru, a unei diligențe, puse capăt acestei reverii. Își ușură buzunarul examinând ținutul în timp ce mânca. Un ținut prielnic construcției de căi ferate; ea îl îmbrățișase cu privirea; și el era acum pe cale să devină un om bogat; iar ea era o femeie căsătorită căutând să-și scuture jugul. Solia lui nu suporta să fie cercetată îndeaproape, părea o încercare disperată. Își închise asupra ei ochiul lăuntric și dădu pintenii calului. La ceasul când apusul roșietic se revărsa în valuri peste ienuperii și arborii de tisă dindărătul său, el se afla departe, pe câmpia împădurită, mergând la trap de-a lungul unei șosele nesfârșite. Reflecta că oamenii care se opuneau construirii drumurilor de fier nu erau oameni de afaceri, și gândul îi revenea stăruior: căci oamenii cu spirit practic, chiar și cei mai capabili de devotament dintre ei, gândesc cu propriul lor cap; armata lor, care este aceea a rațiunii, îi cheamă sub drapel, în opoziție cu aceea a sentimentalilor; iar Redworth i se alătură în închipuire, invitând ca martor groaznică stare a drumurilor împotriva unui adversar lipsit până și de simpla omenie. Un pas greșit al minunatului său trăpaș într-una din gropile pe jumătate înghețate ale șoselei fu principala cauză a încălcării firului său logic; iapa căzuse aproape în genunchi. Dincolo de orașul de târg, drumurile erau atât de

rele încât le părăsi, și, cu indiferența unui inginer, își croi singur potecă pe direcția sud-est, peste câmpuri și șanțuri, favorizat de luna plină de la orizont, în stânga sa. Și așa, timp de vreo două ore, merse înainte peste pârlouge vâlurite până la întinderea netedă a unor pajiști cu strălucirea palidă a apelor unui râu revărsat: apoi dădu de o cărare ce se ținea de firul apei și ajunse într-un sat-amfibie; la opt kilometri de Storling, i se spuse, unde putea poposi tăind ținutul în curmeziș pe o înlănțuire limpede de drumeaguri, cu neputință de greșit „dacă era cu ochii în patru”. Agerimea ochilor săi era împărțită între centironul înstelatei zeițe a vânătorii și cărările care îi schimbau într-un zigzag continuu mersul lui pe pământ. Colinele Downs erau scăldate într-o lumină blândă; totuși îl cuprindea mirarea la gândul că o femeie ca Diana Warwick putea îndrăgi un district care își dădea, cu atâta trudă, roadele, noriois, inform, potrivit doar pentru drumurile de fier pe care ea le detesta coalizându-se cu prietena ei. Și când te gândești că erau femei cu judecată! Luna se înălțase de câteva sulii pe cer când el pătrunse în Storling. Își conduse bunul animal la grajdurile de la „Cei Trei Corbi”, mulțumindu-i și mângâindu-l. Grăjdarul își închipui, după înfățișarea iepei, că fusese la vânătoare și se rătăcise. Redworth avu impresia stranie că situația lui nu era deloc rău descrisă drept finalul unei goane după himere. Trebuia, totuși, să bată la ușa conacului Crossways acum, în toiul nopții; la ușa unei case complet goale, după părerea lui. Luă, în picioare o gustare, de friptură rece și ceai și porni, cu instrucțiuni precise, „dacă era cu ochii în patru”. Până aici își dovedise sensul orientării și zâmbi oarecum când i se repetă formula. O luă întâi la dreapta, apoi la stânga și, traversând cimitirul, ieși pe poartă, făcu un ocol spre dreapta și merse înainte. Pe drumul acesta, după o oră, se văzu trecând din nou pe sub căstanii despuiați de frunze de lângă zidul cimitirului din Storling, iar conturul scânteietor al frunzelor veștede de castan de la picioarele sale îi readuse aceleași gânduri pe care le nutrise prima oară călcându-le. Pierderea unei ore îl îndârji să-și continue

căutarea cu toată seriozitatea, și simți că inima îi bate puternic la ideea că întârzierea putea să aibă urmări grave. Își reaminti că la Copsley așa gândise. Lunga călătorie călare și căderea nopții, fără niciun obiectiv în raza vederii, îi ascunseseră ceea ce era posibil sub vălul des al probabilului; acum, posibilul îi făcea din nou semn cu jucăușul său foc de mlaștini. A contribui la salvarea ei de la un pas fatal, presupunând ca reale vreo zece combinații ale modului condițional, deveni scopul său bine determinat, de vreme ce venise până acolo – despre asta nu mai încăpea discuție; și nu se afla acolo ca să-și piardă vremea fără rost, chiar dacă misiunea lui era absurdă. Intră în cimitir, traversă umbra clopotniței și o luă repede de-a lungul cărării având impresia că vede două siluete mistuindu-se în întuneric în fața sa. Strigă într-acolo; nădăjduia să obțină o îndrumare de la acești localnici: luna strălucea, inscripțiile funerare se puteau citi; dar nu primi niciun răspuns și locurile păreau să aparțină în întregime morților. „I-am speriat”, reflectă el. Îi lăsaseră o senzație cam ciudată! A veni călare până în Sussex ca să vezi stafii constituie fără doar și poate o experiență stranie; dar o cină nedigerată compusă dintr-un ceai e însăși obârșia stafiilor; pe ea dădu vina că-i tulburase vederea și cugetul. Odată ieșit pe poartă, căută drumul ce cotea spre dreapta, mergând apoi drept înainte. Coti. Mai înainte, probabil, cotise greșit undeva – dar unde? O lumină într-o căsuță de țară îl ademeni să ceară indicațiile de care avea nevoie. Ușa fu deschisă de o femeie care nu auzise niciodată de Crossways, cum de altfel nici soțul ei, sau vreunul dintre copiii care se înghesuiau în jurul lor. O voce dinăuntru strigă: „*Crassways!*” și curând după zgomotul scrâșnit al unui scaun, un bătrân, pe care femeia îl prezentă drept chiriașul ei, se înfățișă, cu pălăria pe cap, zicând: „Cunosc eu locul de-i zice *Crassways*”, și o luă înainte ca să arate drumul. Redworth înțelese că trebuia să se împace cu situația și, supunându-se, spuse: „La dreapta, bănuiesc”. Fu invitat să-l urmeze, dacă dorea să meargă la „*Crassways*”, și de la dreapta se întoarseră la stânga, apoi

brusc făcură un ocol și merseară mai departe până la o cotitură unde bătrânul, altfel deloc comunicativ, zise: „Uite, colo, mai jos pe șosea, e un stâlp la mijloc”.

— Eu caut o casă, nu un stâlp, urlă Redworth, zărind un spațiu pustiu.

Bătrânul duse prompt un deget la cap. „Nuu, nu-i nicio casă. E o răspântie a patru drumuri, dacă răspântie căutați.”

Se întoarseră înapoi. Trecură printr-un labirint atât de încurcat de cărări încât bătrânul devenise stăpân, iar Redworth își jură să scape de el la prima căscioară. Trecu mult, însă, până să ajungă la ea; iar bătrânul intră repede pe poarta grădinii, strigând după cei dinăuntru și luând informații, mai înainte ca Redworth să poată auzi bine. Zâmbi de viclenia stăruitoare a acestui moșneag tare de cap, hotărât să-și stabilească drepturi la retribuție. O luară pe o cărare ce cotea brusc la stânga.

— Ești din Sussex? îl întreabă Redworth, și primi răspunsul: „Da’ de unde! Din Sheers”.

După un răstimp de dezbateri lăuntrică preciză: „Sunt de neam din Hampshire”.

— Strașnic comitat!

— Ehe! oftă adânc din piept bătrânul. Pe vremuri!

— Ei asta-i, dar ce s-a întâmplat cu el?

— Pe vremuri era un comitat strașnic, nimic de zis. Ha! mă întrebați ce s-a întâmplat cu el. Ia duceți-vă și vedeți cum arată astăzi. Și în curând nici aici n-o să fie mai bine, vă spun eu. Când eram copil, vechiul Hampshire era o mândrețe de comitat, cu diligentele și boiernașii de altădată, cu sărbătorile recoltei și petrecerile de Crăciun. Acum, hm, să tai țara cu linii de cale ferată! Nu mai e nicio fală acum să fii de-acolo, sau din altă parte, după cum văd eu.

— Vorbești de drumurile de fier...

— E dracu’ gol care a dat buzna peste toată Anglia! exclamă posomorât bătrânul patriot.

Degeaba încercă să-l înveselească. Vedea, cu infailibilă claritate, triumful Necuratului, ba chiar înfățișarea lui

personală, „în locomotivele alea ale lor”. Comitatul care îl dăduse pe Andrew Hedger – așa își declină el numele – nu va mai avea niciodată izlazarile pentru joc de cricket de odinioară, când era el copil. Vechea Anglie, declară el, murise.

Când Redworth făcu apel la ceasornicul său în lumina albă a razelor de lună, descoperi că ascultase protestul firesc al unei clase în destrămare, trecută pe linia moartă, timp de nu mai puțin decât trei sferturi de oră, iar Crossways tot nu se făcea văzut. Începu să protesteze. Bătrânul târa pasul mai departe. „Trebuie să mergem pe unde ni s-a spus”, zise.

Tot înaintând ajunseră la o cotitură. Orice cotitură părea plină de speranțe. Încă una, și li se arătă ochilor binevenita priveriște a intrării viu luminate într-o casă situată pe o ridicătură de teren, ceva mai departe de șosea. Apropiindu-se, bătrânul îl rugă „să aștepte oleacă” și urcă încet și apăsător, cu pași mari. Un moșneag viguros. Redworth aștepta jos, observându-l cum se alătură grupului din fața intrării luminate și, după toate aparențele, întreabă cam pe unde se află *Crossways*. În cele din urmă, nemaiputând să rabde, urcă și el până la grupul de spectatori. Cu toții – și Andrew Hedger printre ei, cel mai vrăjit și manifestând un profund respect – urmăreau disecția unui porc.

Fiindu-i cu neputință să-i trezească auzul, Redworth îi scutură brațul, dar zgâlțâiala nu avu niciun efect până când nu deveni mai puternică.

— Eu n-am timp de pierdut; ți-au spus care e drumul?

Andrew Hedger își lăsă brațul moale, fără să opună vreo rezistență. Își dezlipi cu încetineală privirea ațintită cu care dezmierda atrăgătoarea carne proaspătă, întinsă pe jos, și lăsându-și pleoapele peste ochi, articulă: „Aș putea să mănânc carne de porc un ceas întreg”.

Uitase să întrebe de drum, îmbătat de aspectul porcului tăiat; și când, în sfârșit, întrebă, înțelegea greu, furat pe de-a-ntregul de ultimele ochiri pe care le mai arunca.

Redworth obținu îndrumările. L-ar fi concediat pe Andrew Hedger, dar nu era chip. „Vă conduc mai departe la casa

Crossways”, zise el, subînțelegând că până acum câștigase ceva arătându-i stâlpul de la Crossways.

— Carnea de porc e mâncarea mea preferată, zise Andrew Hedger. Resorturile gastrice ale elocvenței îi dădeau glas și își descărca sufletul făcând pauze când îi lăsa gura apă. L-au tăiat devreme. E gras; și putea să fie și mai gras. Da’ tot e gras: Și-au pregătit Crăciunul, nimic de zis. Doamne! să vezi măruntaiele și cârnații atârnați sus, de-a lungul grinzilor! Asta-i adevărată cunună pentru orice casă! Îi atârna de jur împrejurul tavanului – ca o ghirlandă de mai din vremea de altădată. Porc îngrășat în casă! Îi așteaptă praznic, nu glumă. Nu se mai sinchiesc de restul lumii zile-ntregi. Da’ șuncile! Își prepară singuri șuncile în casa asta. Ca pe timpuri! D’aia zic eu: porcul e bun de la cap la coadă și face praf orice om de omenie. E lucru știut și recunoscut.

Pe Redworth începuse să-l prindă plictiseala. De hatârul conversației, puse un cuvânt bun pentru drumurile de fier: ele aveau să ieftinească negreșit carnea de porc și să aducă pe piață grămezi de șunci. Dar Andrew Hedger remarcă disprețuitor că el nu avea o părere prea bună despre șuncile venite de aiurea; nimeni nu știa cu ce fuseseră hrănite animalele. Porcul, spunea el, mănâncă orice când n-are încotro – are un stomac nemaipomenit. Numai că, atunci când poate să aleagă, lasă la urmă ce e mai rău, iar porcul îngrășat în casă înseamnă că a primit din belșug o hrană care face carnea și grăsimea gustoasă – „ce numim noi *bacon* de calitate întâia”. Cum nu e drept să descurajezi un entuziasm localnic, Redworth îi îngădui să se extindă pe tema favorită și medită asupra fanfaronadei că ar putea mânca porc „un ceas întreg” ceea ce îi deștepta nu știu ce îndepărtată amintire clasică: o ciudată dezordine în asociațiile sale de idei.

Trecură peste podețul de lemn al unei ape revărsate.

— Acum ați ajuns, zise adoratorul porcului; asta trebuie să fie casa, după cât îmi dau cu socoteala.

Masa întunecoasă a unei clădiri, cu luna îndărătul ei,

aruncând săgeți de lumină printr-o perdea de brazi, se arată privirii lui Redworth. Toate ferestrele aveau storurile trase, niciun fir de fum nu se înălța din coșuri. Observă, în întuneric, pătratul de verdeață și stâlpul indicator de la răscrucea celor patru drumuri. Andrew Hedger repetă că era casa Crossways, nu mai încăpea nicio îndoială. Redworth îi plăti bacșișul așteptat, la care Andrew, luând-o din loc, îi ură din inimă noapte bună și porni în pas alergător, în mod vădit cu intenția de a arunca o ultimă privire peste îndrăgita anatomie porcină.

Iată, aici se afla casa. Absolut goală! gândi Redworth. Sunetul clopotului de la poartă îi răsună ca un ecou în urechi. Poarta era descuiată. Simți cum îl cuprinde din nou senzația ciudată de la cimitir când o luă pe poteca grădinii, în umbra aruncată de clădire. Aici se născuse ea; aici murise tatăl ei; acesta era limanul visurilor pe care le nutrise ca școlăriță, la pensionul de lângă Londra și la Paris. Inima ei se afla aici. Se uită la ferestrele ce se îndreptau ca niște ochi morți spre colinele Downs. Imaginea ei i se înfățișa ca o prezență fantomatică și rece, dându-i convingerea că Diana, ca persoană fizică, era absentă. Dacă presupunerea ladyei Dunstane s-ar fi adevărit, poate că el ar fi fost de vreun folos!

Știind dinainte că răspunsul avea să fie o tăcere deplină, sună la clopotul de la intrarea casei. Avu impresia că pune în mișcare o limbă ostenită într-un cadavru. Clopotul își făcu datoria până la ultima notă, și cu o unică bătaie subțiratică, drept final, ca în zilele când răspundea voios unui musafir. Trase iar de cordon, și primi exact același răspuns, cu slabul ecou terminal, semănând întocmai cu un: „Uite-așa!” la sfârșitul unui volubil discurs negativ. Absolut goală! Trase din nou de câteva ori. Clopotul se agita în continuu. Asta fusese casa unui amfitrion spiritual, a unei fete vesele, primind musafiri veniți să petreacă; o casă a hohotelor de râs, a sclipirilor de umor și fantezie. Nicăieri parcă nu vibra mai puternic glasul morții ca în clinchetul subțirel al acestui clopot.

Pentru liniștirea conștiinței, așa cum îi ședea bine unui

emisar de încredere, ocoli casa până în dos ca să verifice dacă e într-adevăr nelocuită. Deprimarea lui, dătătoare de presimțiri negre, îi spusese că locuința era pustie, dar gândindu-se mai bine presupuse că avea un paznic, foarte probabil un grădinar bătrân cu nevasta lui, pierduți în surzenia lor, dormind un somn greu ca de plumb! Nu se vedea însă nici urmă de paznic. Aerul rece al nopții devenise pătrunzător. Bătu cu pumnii în ușile din spate. Un sunet dogit de pustiu răspunse loviturilor sale. Izbi și lovi cu piciorul. Violenta altercație cu lemnul și zidul dură câteva minute, sfârșind așa cum începuse. Muritorii se pot zbuciuma oricât, dar până la urmă rămân învinși într-o asemenea dispută.

„Ei, dragă doamnă! – Redworth i se adresă cu glas tare ladyei Dunstane, vârându-și mâinile în buzunar ca să le încălzească – am făcut ce-am putut. Următorul lucru bun de făcut e să mergem la culcare și să vedem ce ne va aduce dimineța.”

Reveni alergând în fața casei și se opri în lumina lunii. Apoi – căci acum, în mod involuntar, făcea totul în fugă – se repezi sus, pe trepte, apucă posacul cordon al soneriei și trase de el ca și cum ar fi fost o pompă, când observă, la un moment dat, un mâner de sonerie mai mic, lângă ușă, pe care îl acționează ca pe un piston. Pompă și piston, zarvă și zurgălăi, provocară o alarmă să sperie pisicile, șoarecii și păianjenii, tot ce aleargă sau țese pânză în casele părăsite, cu bunul rezultat că își mai încălzi puțin trupul. Încetă, gâfâind. Nicio mișcare înăuntru, nicio lumină. Privirea albă și fixă a ferestrelor, către lună, rămase netulburată.

Colinele Downs erau ca o rochie unduioasă de mătase cu umbre cenușii. Nu era de mirare că ei îi plăcuse să le privească!

Și nu era surprinzător că lui Andrew Hedger îi plăcea slănina de calitate superioară. *Bacon* sfârâind în tigaie, felioare grase de porc crescut pe lângă casă, puse la foc – dar să nu fie carne adusă din altă parte – îți sugerau o agreabilă refacere a forțelor și o recuperare a rezistenței față de stihiele

potrivnice. Și, dată fiind o sănătate robustă, dat fiind frigul aspru al nopții – temperatura era de cel puțin cincisprezece grade sub zero – nici nu însemna o lăudăroșenie exagerată ca un bărbat să afirme că ar putea mânca porc „o oră întreagă”.

Asemenea idei străfulgerau în cugetul unui gentleman pe jumătate nemâncat, cu trupul amorțit de aspra noapte de ger. La drept vorbind, o noapte minunată! Pentru ea ar fi fost o încântare s-o vadă. Colinele Downs erau ca niște insule plutitoare, ca niște aburi încărcăți cu zâne; solide, ca pofta de mâncare a lui Andrew Hedger; himerice, ca dorul lui din totdeauna!

După ce îmbrățișă privescătoarea casei și a ținutului dimprejur de pe gazonul peluzei, Redworth bolborosi ca pentru sine că socotea noaptea aceea cam cea mai aspră din câte cunoscuse în Anglia. Îi era frig și foame și, lucru uimitor, se simțea incapabil să-și separe vreun gând de bătrânul Andrew Hedger. Natura se distra jucându-i renghiuri.

Ieși din grădină și, în timp ce picioarele-i mergeau repede, parcă se codea să plece. Ar fi vrut să știe dacă Diana trecuse de curând pe-acolo, sau dacă era așteptată. Putea să afle asta dimineața, dar misiunea lui era urgentă și el trebuia s-o îndeplinească din zbor. Era contrariat și mâhnit.

De-abia închisese poarta de la grădină când zgomotul unei ferestre ce se deschidea îl făcu să se oprească și să strige. Răspunsul îi fu dat de un glas feminin, tineresc și deloc neplăcut, deși nu era al Dianei.

Nu deslușea niciun cuvânt, dar replică răcnind: Doamna Warwick! – domnul Redworth!

Răcnetul era destul de puternic ca să trezească surzii sau morții.

Fereastra se închise. Se îndreptă spre intrarea principală și așteptă. Ușa se deschise larg și – o, minune a divinației unei femei în privința alteia! – în prag apăru Diana.

Capitolul IX

Arată cum o doamnă și un domn au făcut față, cu naturalețe, unei situații delicate fără a-și aduce jigniri unul celuilalt

REAȚIA LUI REDWORTH A FOST să râdă, atât de mare îi era bucuria care-i umplea inima, cerându-și totodată scuze pentru înspăimântătoarea zarvă produsă; și în timp ce râdea, onorabilul gentleman își închipui că persistase să fie primit făcând toată acea larmă din cauza presupunerii că ea nu și-ar fi trădat prezența, în cazul când se afla înăuntru, decât în urma unei somații violente. Simțea nevoia să-și aducă perspicacitatea rămasă de rușine la înălțimea fericirii care îl însuflețea acum.

— De-aș fi știut că erai dumneata! zise Diana, poftindu-l să intre în coridor. Purta o mantilă de mătase neagră și era gros îmbrăcată.

O chemă pe camerista ei, Danvers, de care Redworth își amintea: o femeie cu figura severă, în vârstă de vreo patruzeci de ani, înfălăcită, ca și stăpâna ei, cu glugă, mantie, eșarfă și șal. Poruncindu-i acesteia să cotrobăie prin bucătărie după lemne de foc, Diana îl pofti într-un salon.

— Nu e nevoie să mai întreb – vii din partea ladyei Dunstane, spuse ea. Se simte bine?

— E profund zdruncinată.

— Te-a pătruns frigul. În casele nelocuie e mai frig ca afară. Facem foc imediat.

Îl invită să ia loc.

Mica flacăra a lumânării arunca reflexe portocalii asupra

coloritului ei cald de brunetă.

— Casa și parcul sunt la dispoziția unui locatar, reluă ea. Îmi iau rămas bun de la ele mâine dimineată. Bătrâna pereche care are grijă de casă doarme în noaptea asta în sat. N-am avut nevoie de ei aici. Ai părăsit serviciul la stat, mi se pare?

— De vreun an.

— Când te-ai întors din America?

— Acum două zile.

— Și ai făcut imediat o vizită la Copsley?

— De îndată ce mi-a fost cu putință.

— Asta se cheamă prietenie adevărată. Ai vreo scrisoare pentru mine?

— Da, am.

Duse mâna la buzunar după scrisoare.

— O clipă, zise ea. Bănuia conținutul și își ocrotea cu grijă hotărârea de a opune rezistență. Danvers adusese lemne și cărbuni. I se dădu noi ordine și, în ciuda împotrivirilor cameristei și a intervenției lui Redworth, Diana îngenunche în fața căminului făcând remarca: Dă-mi voie să mă ocup eu de asta. Știu să așez și să aprind un foc.

Fu obligat să rămână simplu spectator: era o femeie care nu glumea când afirma un lucru. Stătea în genunchi, mânuind hârtia, lemnele și chibriturile ca o fată în casă. Danvers plecă să-și vadă de treburi, iar Redworth o urmărea pe Diana la lumina primei flăcări. I se părea că vede o madonă pe o veche și sumbră pânză spaniolă.

Actul de a servi era înfrumusețat prin grația mișcărilor. Iar simplitatea cu care îndeplinea această muncă îi dădea o notă de spiritualizare. Reflecta, pe când ea stătea acolo în genunchi, că niciodată nu văzuse cât de atrăgătoare și încărcate de mister erau trăsăturile ei; ochii mari și negri, umbriți de sprâncene bogate; linia maiestuoasă a nasului drept în armonioasă proporție cu arcu buzelor; buzele roșii, închise, exprimând calmul, cu domoala curbă a surâsului ațipit la colțuri. Fruntea era largă, bărbia de ajuns de hotărâtă pentru a echilibra nobila-i față; sprâncenele dese și

catifelate, prelungindu-se spre tâmpile; părul negru, pieptănat simplu peste cap și prins într-un coc, pe care îl dădea la iveală mantila căzută pe umeri.

Elegante în simplitatea lor, ar fi spus un poet clasic despre pieptănătura și îmbrăcămintea ei. Era una din acele femei care participă activ la tot ce săvârșesc. Din manifestările ei exterioare se desprindea cu prisosință tocmai ceea ce era mai adecvat situației, înfățișării ei, momentului. În mod inexplicabil, în noaptea aceea fermecătoarea ei prezență carnală avea preponderență asupra distincției intelectuale, pentru un observator hotărât să-i reabiliteze inocența. Sau mai degrabă, el vedea ceea ce era ascuns în ceea ce era vizibil.

Să fii posesorul unei asemenea femei și s-o pierzi! Lui Redworth soțul ei îi inspira milă.

Flăcările care ardeau trosnind în cămin îi învăluiau întreaga făptură într-o lumină roșietică. Contemplând-o, el își aminti că lady Dunstane afirmase o dată despre ea că avea nările unui cal de luptă când era mânioasă. Nările ei fremătau acum ușor, de emoție, sub impresia cine știe căror gânduri. Obrajii măslinii, palizi când stătuse în pragul ușii, arătau învăpăiați la lumina focului, deși nu mai aveau în mijlocul lor, ca altădată, acel trandafiriu smead – floare de tropice dintr-un sânge pur și abundent. Acum era hărțuită de zbuciumul luptei. Compasiunea față de ea și râvna de a-i fi apărător covârșiră tendința de a-l compătimi pe acel om fără minte și vrednic de plâns care-i era soț. Un imbecil, asta era, cu siguranță, gândi Redworth; și se întrebă în sinea lui: oare jalnicul tiran își închipuia că o asemenea femeie avea să se mulțumească să pâlpaie ca o lumânare într-un felinar cu gratii? Generozitatea bărbaților atunci când meditează asupra femeilor ce aparțin altor bărbați e cunoscută. Totuși bărbatul care iubește o femeie își însușește întru totul gelozia soțului în privința bunei ei reputații. Dar un îndrăgostit care, fără a avea drepturi matrimoniale, resimte aceeași ofensă ca și soțul pe seama femeii iubite, e mai puțin sustras, în omagiul față de ea, de către astrul propriului eu,

căruia, de obicei, bărbatul jignit în dragoste îi aduce cea mai mare parte a producției sale de balsam și tămâie. Contemplarea neasemuitei ei frumuseți, împreună cu mulțimea de idei mișunând în mintea sa în jurul acestei imagini, zdruncinată întrucâtva astrul propriului eu al lui Redworth. Simți în inimă o săgetare năprasnică. Îl chinuia întrebarea: în ce măsură fuseseră acțiunile ei nesocotite sau premeditate? – și întrebarea era usturătoare ca un acid corosiv pentru nervii lui. O femeie bănuită de soțul ei devine întotdeauna o pradă, purtând stigmatul vechii hăituiei, chiar și pentru apărătorii ei, în primele momente ale dăunătoarelor zvonuri, până când își vor fi întărit încrederea în ea slujind-o. Ba am putea spune că aceștia din urmă sunt mai impresionabili decât o societate cinică la astfel de zvonuri. Bănuiala o pune pe fugă, lătratul haitei o doboară la pământ; aleargă ca un vânat al pădurii lăsând pe sub crengi urme după care e dibuită; în afara oricăror suspiciuni, dacă suntem în stare s-o credem astfel, dar e o convingere ce nu poate răsări decât din devotament, căci reputația ei e pe buzele tuturor. Redworth nu se deosebea prea mult de ceilalți bărbați, cu excepția forței lui de a crede în această femeie. Cu toate astea a fost nevoie de majestuoasa ei frumusețe, și de farmecul contrastant al umilei poziții de îngenunchiere lângă foc, pentru a-l pune pe un făgaș corect de gândire. Știa acum, și era sigur de ea. Izgoni din minte pleava drăcușorilor care pândesc primul semn de trezire a ticăloșiei din noi, pentru a o privi cu ochii unui prieten. Și dacă... – un gând, ca un șoricel, o zbughi dintr-o cămăruță a creierului și se repezi de-a lungul coridoarelor, aducându-i câteva broboane de sudoare pe frunte. Ei, dar oricare era realitatea, inima lui aparținea Diane! Nădăjduia că e în stare să fie iertător cu femeile.

Ea se ridică în picioare și-i spuse:

— Acum dă-mi, te rog, scrisoarea.

Părăsind camera, îl rugă s-o scuze că-l lasă doar cu lumina focului.

Danvers aduse o tristă lumânare de seu, făcând

comentariul că stăpâna sa nu se așteptase la vizite: stăpâna sa nu avea să-i ofere altceva decât pâine cu unt și ceai. Danvers nu rosti niciun cuvânt de nemulțumire în privința propriilor ei suferințe, mărginindu-se să fie însăși imaginea lor.

— Nu mi-e foame, spuse el.

O farfurie plină cu mâncarea preferată a lui Andrew Hedger tot nu l-ar fi ademenit. Un sfârâit absurd de slănină îi cânta însă în urechi în timp ce pășea de la un capăt al odăii la celălalt, o iluzie a imaginației sale căreia îi dădea ghes un apetit stimulat de ger. Dar așteptarea luptei cu Diana îi înfrâna și-i amorțea dorința de a se hrăni.

Era oare Warwick omul în stare să ia măsuri excepționale în urma unei bănuieli necugetate? Ce fel de dovezi avea?

Redworth evocă în fața ochilor portretul lui Warwick și întrezări rotirea unor ochi apropiați, învăluiți în umbră, o buză superioară alungită într-un nor întunecat, restul ființei sale găsimdu-se în întregime în negură. Cum se întâmplă de obicei cu invocarea unui chip, i se arătau indiciile caracterului conceput de el, și nimic mai mult; dar el le luă drept întreaga fizionomie și, în legătură cu soțul astfel schițat, rosti verdictul că acei ochi apropiați și acea lungă buză superioară nu puteau decât să bănuiască și să ia măsuri demente.

Fu poftit de către Danvers să vină în sufragerie.

Diana veni și ea lângă el.

— Ce are bun o cină cu pâine și unt e că foarte curând te dispune să iei masa, spuse ea și se îndreptă, parcă plutind, spre tava de ceai. — Ai luat masa?

— Da, la han, replică el.

— La „Cei Trei Corbi”! Când musafirii tatălui meu, veniți de la Londra, ne invadeau casa, supranumerarii se duceau să doarmă la „Cei Trei Corbi”. Pe o noapte ca asta mă sculam și zgâriam florile de gheață de pe geamurile ferestrei mele ca să-i văd urcând în vechea droșcă, intonând vreunul din cântecele tatii. Hanul avea o bună reputație în privința ospitalității pe vremea aceea. Nădăjduiesc că ai fost bine

tratat?

— Excelent, zise Redworth, înghițind o îmbucătură enormă, în timp ce simți că i se oprește inima în piept când observă că aceea care-i zâmbea ca să-l îndemne să mănânce avea ochii roșii de plâns. Dar se servi și ea, la rândul ei, cu pâine și unt.

— Biata mea cameristă e un model de femeie capabilă să facă lucruri împotriva firii ei, spuse ea. Danvers e o odraslă a luxului. Adoră luxul: casele mari, mesele îmbelșugate și mulțimea livrelor lucioase ale valeților. Și totuși o vezi aici, într-o casă pustie, consimțind să îndure frigul, și mai știu eu ce spaime din cauza stafiiilor! Biata de ea. Mă bucur de o atracție misterioasă în ochii ei. N-a vrut să mă lase să vin singură. Ar fi trebuit să angajez vreo băbuță de la Storling, sau să-i rețin pe flecarii păzitori ai casei. În plus își iubește patria cu înfocare, desconsiderând țările străine. Poți să ai încredere în ceaiul meu!

Redworth nici nu se îndoia. Devenise în ultima vreme un adevărat degustător de ceaiuri. Băutura avea în primul rând meritul de a fi caldă.

— Am impresia că îți procuri ceaiul de la Scoppin's, din City, zise el.

— Într-adevăr, acela era magazinul de unde cumpăra ceai doamna Warwick. Conversația se axă asupra sorturilor de ceai; negru, verde, felurite amestecuri, fiecare gândindu-se la atacul care trebuia să urmeze, și la respectiva apărare. Între timp, feliile de pâine cu unt isprăvindu-se, Redworth se servi din pâinea netăiată. Își ceru scuze.

— O, fă-mi, te rog, un compliment real, zise Diana, și arăta într-adevăr fericită pentru faptul că el savura sincer modesta ei hrană.

Îi oferise un prilej vorbindu-i despre dragostea cameristei pentru pământul natal. Dar prilejul venise prea devreme.

— Se spune că pâinea cu unt îngrașă, remarcă el.

— Dumneata păstrezi media, răspunse ea.

Recunosc că avea o sănătate solidă. Câtăva vreme, spre contrarierea lui în fața unei asemenea absurdități, ea îl făcu

să vorbească despre el însuși. Atât de spontană era în exprimare, și atât de suavă mișcarea buzelor ei rostind cuvintele, încât el îi ceda ei inițiativa, și spunea lucruri ciudate, pe care apoi le corecta. Fu nevoit să-i descrie drumul parcurs călare până la ea.

— Da! privești colinelor Downs de la Dewhurst, exclamă ea. Sau din orice punct de-a lungul crestei. Emma și cu mine am mers cu trăsura până acolo, într-o vară, luând cu noi smântână de la lăptăria ei, și am cumpărat afine proaspăt culese, le-am fiert cu zahăr într-o scorbura de drobiță spinoasă, și le-am mâncat cu biscuiți fărâmați și cu smântână ținută la gheață; am zis că e un prânz divin. Pe urmă, te-ai lăsat de pe coline la vale pe șoseaua care ocolește pantele nisipoase – și ai reflectat la drumurile de fier!

— Îmi făceam numai o idee.

— Ai reușit în America?

— Am reușit, poate; noi excludem extremele în calculele datelor care sunt încă problematice.

— Sunt sigură, spuse ea, că ai întotdeauna încredere în calculele dumitale.

Nevinovata ei viclenie îl înjunghie în inimă cu o durere atât de vie cum nu mai simțise din ziua când aflase despre logodna ei. Bolborosi ceva despre calculele sale omenești, și deci supuse greșelii; era tot atât de nătâng ca și ceilalți oameni – ba mai nătâng!

— O, nu! protestă ea.

— Categorie.

— Nu pot să cred.

— Dar eu știu.

— Domnule Redworth, n-ai să mă convingi niciodată să cred una ca asta.

Izbuti să învingă un oftat și replică:

— Sper, în orice caz, că astă-seară nu voi fi în situația să susțin adevărul unei asemenea afirmații.

Diana simți ascuțișul săgeții.

— Și tot meditând la căile ferate, brăzdai cu linii bietul nostru pământ cu cirezi și turme; și s-a lăsat noaptea, luna a

răsărit, iar dumneata mergeai înainte. Destul de abil din partea dumitale că ți-ai găsit drumul la lumina razelor de lună.

— Cam asta e tot ce sunt bun să fac!

— Dar ce înseamnă amăgirea asta în mintea unui bărbat care are succes în tot ceea ce întreprinde! exclamă Diana, împinsă de curiozitate în ciuda prudenței ei. Oare vom asista în cele din urmă la descoperirea vreunei cămăși ascetice de mortificare? A vreunui jurnal de confesiuni? Ai reușit în tot ce-ai urmărit și ți-ai sfărâmat inima în vreun eșec întâmplător?

— Inima mea nu e făcută să se sfărâme, zise el, și respinse râzând involuntara ei lovitură drept în adâncul inimii lui. Da, mai vreau o ceașcă. Am venit...

— Noaptea pe întuneric, continuă ea, și ai nimerit cu dibăcie drumul, ai cinat la „Cei Trei Corbi”, ai venit pe jos până la Crossways și n-ai întâlnit niciun fel de fantome.

— Dimpotrivă – sau cel puțin am văzut vreo două.

— Povestește-mi despre ele; le creștem pe meleagurile astea și le vindem periodic ziarelor.

— Ei bine, le-am făcut să apară chiar în lăcașul lor de obârșie. Le-am văzut străbătând cimitirul și am răcnit după ele din fundul plămânilor. Voiam să mă îndrepte spre Crossways; greșisem drumul undeva, la vreo cotitură. Într-o clipă s-au prefăcut în aburi.

Diana zâmbi.

— A fost într-adevăr un glas menit să înfioare asemenea gingașe apariții! Așa urlă tigrii Hircaniei și leii care i-au ucis pe Piramus și Thisbe! Una dintre fantome ducea o franzelă și, de spaimă, a scăpat-o din mână; cealaltă ducea o jumătate de kilogram de unt de masă. Se aflau în cimitir pentru ca una dintre ele să îngenunche, în treacăt, la mormântul tatălui ei și să-i sărute piatra funerară.

Își plecă fruntea, uitând o clipă de rezerva ei vigilentă.

Întreruperea oferea prilejul unei introduceri. Redworth se ridică de pe scaun și păși spre cămin. Îi venea mai ușor să vorbească fără s-o privească în față.

— Ai citit scrisoarea ladyei Dunstane, începu el.

Ea înclină din cap. — Da, am citit-o.

— Poți să te împotrivești chemării ei?

— Sunt nevoită s-o fac.

— Nu cred că starea sănătății ei îi va permite să suporte un asemenea refuz. Te rog să mă ierți că ți-o spun, doamnă Warwick...

— Din toată inima!

— Îndrăznesc să-ți dau un sfat practic. Ai reflectat la toată chestiunea, dar n-ai înțeles-o. În asemenea cazuri singurul lucru de făcut este să opui rezistență. Lady Dunstane are o minte clară. Ea își dă seama ce vei avea de îndurat. Gândește-te: a făcut apel la mine ca să-ți aduc o scrisoare. M-ar fi ales ea pe mine, sau pe oricare alt bărbat, ca mesager al ei, dacă nu i s-ar fi părut totul o chestiune de viață și de moarte? Mă socotești printre prietenii dumitale.

— Unul dintre cei mai adevărați.

— Prin urmare, iată, ai doi prieteni, și în plus judecata dumitale sănătoasă. Căci nu cred că se pune problema curajului.

— El a început. Să se ocupe el de proces până la sfârșit, zise Diana.

În disperarea ei ar fi putut adăuga: — Și să-mi redea libertatea! Aici era taina inimii ei. Se înfiripase speranța sfârâmării cu orice preț a jugului detestat.

— Refuz să țin piept acuzațiilor lui. Le disprețuiesc. Dacă prietenii mei au încredere în mine – și pot să aibă! – nu vreau nimic mai mult.

— De! N-aș vrea să înșir banalități despre opinia publică, zise Redworth. Nici unul dintre noi nu ne putem permite s-o avem împotriva noastră. Judecă puțin: pentru prietenii dumitale ești Diana Merion pe care au cunoscut-o, și ei nu vor răbda ca bunul dumitale nume să fie discreditat fără luptă. Dar dacă dumneata fugi? Îi lași pe cei mai dragi pe care îi ai să ducă greul luptei.

— O vor face, dacă țin la mine.

— O vor face. Dar gândește-te ce zdruncinare nervoasă ar

însemna pentru ea. Lady Dunstane îți citește gândurile...

— Nu tocmai. Nu e chiar așa, dacă dorește ca eu să rămân! zise Diana.

El era prea concentrat asupra pledoariei pentru a-și da seama de sensul cuvintelor ei.

— Citește în dumneata tot atât de bine în întunericul camerei, ca și cum ai fi prezentă alături de ea.

— Ah! de ce nu am cu zece ani mai mult! exclamă Diana, și încercă să se întoarcă spre el, dar se opri, paralizată. Dacă aș fi cu zece ani mai în vârstă, aș putea să discut situația în care mă aflu ca o femeie cu experiență și să-mi folosesc istețimea ca să mă apăr.

— Atunci nici n-ai visa măcar să fugi din fața societății!

— Nu. Nu citește în sufletul meu, nu! A văzut că aș putea veni la Crossways. Dar ea... Nimeni afară de mine nu poate vedea înțelepciunea de a mă păstra la distanță, în disprețul acestei josnicii.

— Și de a o lăsa pe ea să se stingă, covârșită de evenimentele cărora prezența dumitale le-ar pune stavilă. Nu va avea rezistența să le înfrunte.

— Emma! Ah, ce cruzime! Diana sări în picioare spre a-și mișca membrele. Se lăsă să cadă pe un alt scaun. Trebuie să plec, nu mă mai pot întoarce înapoi. Ea și-a dat seama de legătura mea afectivă față de casa asta. Nu era greu de ghicit... Dar cine alta decât eu însămi poate vedea care e cea mai înțeleaptă linie de conduită pentru mine?

— Concluzia este că lovitura care ți-era destinată o va lovi pe ea, în absența dumitale, și încă mortal, spuse Redworth.

— Atunci nu pot spune decât că e îngrozitor să ai o prietenă, zise Diana oftând din adâncul pieptului.

— Prietenia, presupun, înseamnă o singură inimă în două trupuri.

Observația lui, rostită fără intenția de a sublinia ceva, avu, în mintea ei, un adânc răsunet, cu lungi reverberații. Ea și cu Emma spuseseră și scriseseră exact aceleași cuvinte. Scoase scrisoarea Emmei din partea stângă a pieptului și citi câteva rânduri, cu ochii împăienjeniți.

Redworth se pregăti de îndată s-o lase în seama sentimentelor ei – călăuze mai vrednice de încredere decât judecata într-o asemenea criză.

— Rămas bun pentru noaptea asta, doamnă Warwick, i se adresă ei, și se făcu vinovat de a-i elogia judecata pe care, deocamdată, o socotea aberantă. Noaptea e un bun sfătuitor. Îngăduie-mi să revin mâine dimineată. Nu îndrăznesc să mă întorc fără dumneata.

Ea ridică ochii către el. Privindu-se față în față, fiecare văzu că celălalt trecuse printr-un foc, destul de pârjolitor. Gândul acesta avea să atârne greu în balanță în zbuliumul de peste noapte.

— Danvers îți pregătește un pat; aerisește niște așternuturi, spuse Diana. Dar patul fu refuzat și ea nu insistă să-i dea găzduire. Oferta i se păru, lui, semnificativă în sensul unei cordialități încrezătoare și a unei nepăsări față de clevetitori care putea explica multe lucruri – admițând că vreun neghiob, nebun sau perfid ar fi răstălmăcit faptele.

— Atunci, noapte bună, spuse ea.

Își strânsesă mâna. El nu-i smulse nicio făgăduială că a doua zi dimineata avea să fie prezentă ca să-l primească; la început fu o mângâiere pentru dorința ei de libertate, până când reflectă asupra încrederii desăvârșite în ea pe care o implica tăcerea lui, și se simți ca un fluture ce freamătă tîntuit în chip impalpabil.

Capitolul X

Conflictul de peste noapte

CREIERUL EI SE ÎNVÂRTI CA ROATA unei mașini cu aburi în tot cursul nopții; toate gândurile care-i treceau prin minte erau răsucite pe toate părțile, nici unul nu era prins cu toată puterea.

Lipsa de amicitie a prietenilor care încercau s-o rețină revenea mereu. Căci, pentru numele Domnului – plecarea ei în grabă nu putea fi interpretată drept o fugă. Era doar o retragere, un dispreț de a se apăra, și o înfășurare a ființei ei în propria demnitate. Femeile aveau să fie de partea ei. Făcea apel la cele mai mărinimoase dintre ele pentru a-i justifica linia de conduită, iar ele i-o justificau – Diane i se părea aproape că le aude șoapta.

Și cât de bogată era răsplata! O boltă neagră își deschidea porțile spre luminoasa splendoare a câmpurilor libertății.

Emma nu făcea parte din corul general. Emma gândea ca o infirmă. De câte ori nu i se plânsese Emma că povara cea mai supărătoare a maladiei ei era tendința fatală de a medita ca o neputincioasă asupra complicațiilor omenеști! Ea nu era în stare să vadă fericirea perspectivei de a se bucura de libertate pentru o femeie care îndură un jug odios. Ce importanță are dacă o femeie nenorocită e târâtă prin noroi ca s-o obțină! Căsătorită, în noroi îi era soarta, orice-ar fi făcut. Omul acela – dar mai bine să treacă peste el!

Iar celălalt – dragul, bunul ei bătrân prieten, neapăsător de griji și cu suflet nobil. Putea în mod cinstit să-și declare solemn nevinovăția și, cu surâsul pe buze, avea să lase să se desfășoare procesul. De asta era sigură – că hotărârea și

plăcerea ei aveau să fie și ale lui. Erau amândoi legați la stâlp. Ea și gustase ceva din chinurile agoniei. Avea vreo importanță dacă o mistuiau flăcările?

Reflectând asupra întrevederii cu Redworth, deși își jucase rolul cu calm, simțea că-i arde pielea. Era începutul supliciului dacă rămânea în Anglia.

Rămânând ca să se apere, nu se mai bucura de demnitate și pierdea orice șansă de a-și recăpăta libertatea. Și spuneți-i pe nume, dragi prieteni, ce fel de lume e aceea pentru care suntem siliți să ne jertfim unica speranță de libertate pentru a ne păstra buna reputație în ochii ei?

Diana exclamă cu glas tare: „Libertatea mea!”, simțindu-se ca un fluture care și-a luat zborul dintr-o cutie spre largi întinderi de pământ însoțit sub cerul fără margini. Amara ei căsnicie, lipsită de bucurii în toate episoadele ei, cu neputință de apărut acolo unde bărbatul avea dreptate ca și acolo unde acționa ca un smintit, însemnase o întemnițare. Ea îl ierta, până și în ultima lui nebunie, numai să i se sfărâme cătușele. Aici, chiar în această casă a fericirii împărtășite cu tatăl ei, își legase viața de acel om: în chip voit, cu totul inexplicabil. Voit, e un fel de a vorbi. Dar, uneori, suntem probabil ca sub imperiul unei vrăji. Femeile tinere se află, în orice caz, în situația asta.

Mintea agitată a Dianei, înarmată cu recenta ei edificare în privința legilor vieții și naturii, se răzvrătea cu violență împotriva rosturilor lumii când se gândea la forțele, naturale și sociale, care le sileau pe femeile tinere să se căsătorească și să rămână legate până la sfârșit.

O lume atât de necruțătoare ar trebui să fie imaculată.

Dar dacă lumea ar fi ireproșabilă s-ar comporta cu mai multă generozitate.

Lumea e neînduplecată, dragi prieteni, pentru că este ipocrită! Lumea nu-și poate permite să fie mărinimoasă, sau măcar dreaptă.

Neînțelegerile cu soțul ei, divergențele lor de opinii, micile altercații, separările în două tabere, împăcările de hatârul decenței, nerespectările armistițiului, și odioasa lui

meschinărie, omul din dosul măștii; de asemenea fugare ochiri asupra ei însăși, ființa în dezvoltare, pe jumătate cunoscută, pe jumătate bănuită, pretinzând a fi Diana, dar, spre deosebire de Diana cea visată de ea, deformată de căsnicie, iritabilă, tăioasă, rebelă, capabilă să se justifice oricând împotriva lui, dar nu în propriii ei ochi, și de aceea acuzându-l pe el de dubla crimă de a o provoca și de a o degrada – acestea erau oștile ce-i defilau prin minte în timp ce dădea bătălie cu lumea ipocrită.

O împunsătură dureroasă i-o pricinui sentimentul că ar fi putut iubi – pe cine? Un ideal. Dacă el, închipuitul, dar nevăzutul, i-ar fi fost tovarăș de viață, ar mai fi stat ea acum să scoată urlete de fiară în cușcă, blestemându-și jugul? Nu s-ar mai fi privit acum pe ea însăși în chip de iepure, șarpe, tigroaică! Ipoteza fu revăzută în sens negativ: abia dacă avu un vag sentiment de duioșie, abia dacă un ușor suspin îi umflă pieptul, înălțându-l într-un tremur și lăsându-l în jos ca plumbul, când întrezări o Diana căsătorită din iubire. Regretele unui tânăr după viața care i se scurge din vine, sub sentința medicală a morții, în fața ochilor triști ai rudelor, nu se deosebesc prea mult de ceea ce simțea ea. Ar fi putut iubi. Adio unei asemenea fericiri!

Îi era dată cea mai brutală înfruntare cu opinia publică ce-i poate fi hărăzită unei femei. Se găsea în arena ghearelor sălbatice, azvârlită acolo de bărbatul care, dintre toți, ar fi trebuit s-o ocrotească, ferind-o de ele. Și ce rău făcuse ca să merite o astfel de situație? Își asculta avocatul pledându-i cazul; îl instruia să admită acuzațiile, să spună tot ce-i era mai dăunător, în disprețul prudenței legale, și prin aceasta să dezvăluie cinstea ei clară ca lumina zilei. Tocmai lucrurile care trezeau o bănuială absurdă îi dovedeau inocența. Dar era ea oare ființa de o totală naivitate? O, nu! Ea era Diana mândriei în propria forță de a se bate în duel cu răul – nicidecum din tagma acelor neroade femei tinere care reprezintă concepția populară a nevinovăției perfecte. Se bătuse în duel și se menținuse în gardă. În conștiința acestui fapt stătea gloria ei încărcată de mânie. Dar fusese

constrânsă să se bată. Bărbații sunt astfel făcuți, în lumea faptelor, încât, dacă o femeie face un pas afară din ruina căsniciei ei spre a-și afirma – fiindcă situația e într-adevăr insolubilă – drepturile la independență parțială, o iau la ochi ca pe o pradă, sau cel puțin o consideră, satisfăcuți, ca fiind accesibilă. Nenorocită în viața conjugală, femeia trebuie să se îngroape în nenorocirea ei, altfel poate să fie sigură că nici cea mai iscusită și precaută defensivă nu-i va feri reputația.

Împotriva soțului, cauza ei ieșea triumfătoare. Împotriva ei însăși hotărî să nu pledeze, pentru bunul motiv că tribunalul precedent, care era cel public și singurul absolut, o disculpase în întregime și pe drept cuvânt. Dar reținerea mâinii ei în mâna prietenului o jumătate de minut mai mult decât se cuvenea într-o prietenie, ca și pronunțata simpatie ce se vădea în priviri, scrisori și vizite dese, prindeau grai în forul ei lăuntric. Văzu ca într-o străfulgerare cum le interpreta soțul ei în actuala lui stare de spirit. Înăbuși viziunea; erau nimicuri, lucruri pe care femeile de lume le au de combătut în mod curent. Unei femei tinere, cu cugetul cinstit, revelația faptului că majoritatea bărbaților nu sunt nimic altceva decât bărbați, și că unii dintre cei mai prietenoși îi înșală încrederea sub scuza ispitei, îi zdruncină până într-atât naivitatea încât îi lasă doar alternativa mizantropiei sau filosofiei. Diana nu avea inima să-și urască semenii, astfel că se resemnă să ierte și să recunoască starea de duel între sexe – destul de activă în sfera ei socială. În anturajul ei, era în toi; mulți trăiau pentru acest duel. Putea ea să facă pe neștiutoarea? Experiența ei personală ar fi putut instiga o natură mai puțin lucidă și mai puțin îndrăzneată să profite de acest prilej pentru a juca rolul inocentei cu popularitate, care circulă cu ochi mirați că se află într-o lume atât de amatoare să vâneze, și dobândește compasiunea – dacă nu protecția – generală, în locuri nebănuite și neoficiale. Există veșnic tentația de a face pe ipocrita în fața unei lumi ipocrite – dacă femeia nu acceptă să fie gospodina supusă care tricotează, adorându-și stăpânul fără a crâcni – căci lumea e întotdeauna

îngăduitoare cu ipocrizia care manifestă deferență față de masca virtuții imitând-o; lumea e ostilă acelui chip al inocenței care nu zâmbeste cu afectare convențională, mirându-se de toate; lumea preferă cinstei eticheta. „Vreau să fiu eu însămi, indiferent ce martiraj ar urma!” exclamă Diana, fiind încă în acea fază de început a vieții afective când, pentru o femeie în floarea tinereții, adoptarea unei măști înseamnă a se vesteji și a coborî la nivelul comediei pe care o joacă. Totuși, recunoștea că purtase și ea un fel de mască, la fel ca celelalte femei; viața socială le cere imperios acest lucru ca preț al condiției lor. Faptul că n-o purtase niciodată de bunăvoie constituia un argument pentru ea s-o înlăture acum total, arătându-se așa cum era, acceptând martirajul, devenind prima martiră a cauzei femeii moderne – o situație de mare distincție! și ușor de închipuit pentru o minte înfierbântată în întunericul nopții, care nu favorizează invocarea spiritului critic, așa cum face lumina zilei, spre a corecta febrilitatea sublimului. Era, prin urmare, o asemenea martiră, o femeie capabilă să-i spună lumii că o cunoaște și să mărturisească sincer că acționase în disprețul normelor celor mai severe, potrivit propriilor ei idei despre exceptările la care avea dreptul. O, ce vitează!

Dar își menținea ea poziția prin fugă? Menținerea poziției comporta provocarea consecințelor, și nu nesocotirea lor.

Scoase un geamăt; roata mașinăriei cerebrale se opri; oboseala aduse somnul.

Sub imperiul emoției, venise la Crossways cu spiritul răzvrătit, distilând numai venin din gândurile ei, pe drum; dar odată ajunsă acolo, pentru a gusta voluptatea unei încă aparente nehotărâri, se cufundă în uitare.

Capitolul XI

Povestește călătoria într-un faeton poștal, cu o parte din dialog și cu un mărunț incident petrecut pe drum

DIMINEAȚA LUPTA SE ÎNCHEIASSE.

În timp ce se îmbrăca, uitându-se la stâlpul indicator de la răscrucea drumurilor, luă hotărârea să urmeze, ascultătoare ca o marionetă, calea recomandată de prietenii ei, deși un glas lăuntric, pe care ea îl considera drept o înștiințare a rațiunii, protesta că ei greșeau, că judecau cazul ei la modul general, și fără înțelepciune – în chip funest pentru ea.

Confundarea dorințelor ei cu vocea rațiunii îi era caracteristică în situația în care se găsea.

„Presupun, deci, că voi revedea cândva «Răscrucea drumurilor»”, își zise ea, spre a-și găsi o compensație pentru această abandonare a libertății. Viziunea rugului de martiră din timpul nopții și-o păstra drept consolare tainică, printre compartimentele încuiate ale comorii ei de gânduri. Îi slujea drept suport moral, și era prea conștientă de necesitatea unui reazem lăuntric pentru a aduce acea viziune la lumina zilei spre examinare. Avu o jalnică părțică de bucurie în mulțumirea pe care i-o aduse cameristei Danvers când o informă că, în ziua aceea, aveau să călătorească îndărăt, spre Copsley.

— Dacă-mi îngăduiți să spun și eu o vorbă, doamnă, sunt grozav de bucuroasă, zise camerista.

— Trebuie să fii pregătită pentru întrebările avocaților,

Danvers.

— O, doamnă! N-o să scoată nimic de la mine, și nu mă sperie pe mine perucile lor.

— De obicei chelia ⁹ lor e înfricoșătoare, biata mea Danvers.

— Nici cheliile lor, doamnă, replică slujnica, referindu-se la înțelesul propriu. Nu mi-a păsat niciodată de capetele lor, sau de ei. Am mai fost odată martoră la un proces.

— Nu mai spune! exclamă stăpâna ei; și o trecu un fior.

Danvers pomeni de un proces celebru, adăugând: „N-au scos nimic de la mine”.

— La procesul meu te rog să spui adevărul, zise Diana și observă în oglindă cum camerista își țuguia buzele. Simți ca o înțepătură neplăcută.

— Te rog să înțelegi că nu trebuie să ai nicio șovăială și să spui adevărul în legătură cu tot ceea ce știi despre mine, stăruii Diana și primi răspunsul: „Bine, doamnă”.

Căci Danvers putea să comenteze în sinea ei că de știut știa prea puțin, și nu era persoana care să șovăie. Era o cameristă de lume, având din fire calitatea fidelității față de o stăpână bună la suflet.

Dificultățile pe care le mai avu de întâmpinat Redworth în continuare se mărginiră la închirierea unui mijloc de transport pentru călătoare, la procurarea unor buiote și la găsirea unui vizitiu care să nu se dedea beției. Făcu rost de un faeton poștal, o vechitură mucegăită, de un galben de toamnă târzie care nu mai văzuse demult vopsea; în loc de buiote nu s-au putut obține decât câteva sticle cu o băutură olandeză. Vizitiul, inspectat la Storling, purta pe nas steagul obișnuitei stări de ebrietate, așa încât Redworth socoti că e mai judicios să meargă alături ca însoțitor, călare pe iapă, până la Riddlehurst, cu toate jurămintele vizitiului, pe cuvânt de cinste, că nu e *băutor*. Sublinierea, pentru un gentleman care își cunoștea compatrioții, nu era liniștitoare.

⁹ În lb. engleză *baldness* are atât sensul de „pleșuvie”, cât și acela de încetineală plicticoasă, de stupiditate (n.tr.).

Nădăjduia să angajeze un om mai de încredere la Riddlehurst, dar speranțele i-au fost înșelate; și pe când cugeta ce avea de făcut, căci ezita să lase două femei conduse de acel râț congestionat. Brisby, expediat la Storling în urma unei reflecții ulterioare a ladyei Dunstane, apără brusc în ușa cârciumei hanului de la Riddlehurst și îl ușură de grija iepei. I se oferă un loc pe un taburet instalat înăuntrul faetonului. „Carul meu triumfal”, zise prizoniera lui. Spunea numai comării pe seama vizitiului; Danvers fu nevoită să-și ceară scuze că râde. „Ești fericită”, remarcă stăpâna ei. Dar și Redworth râdea, iar el nu se putea fâli cu altă fericire afară de satisfacția temporară, în timp ce aceea care provoca hohotele de râs nu se putea lăuda nici cu atât. În mijlocul ilarității, își spuse în sinea ei: „Oriunde mă duc acum, pe orice vreme, sunt cu desăvârșire goală! Și amintindu-și de lecturile dintr-o minunată ediție veche *in-cuarto* din biblioteca tatălui ei, scrisă de un bătrân și excentric nobil scoțian, în care purtatul veșmintelor și dormitul în case era acuzat drept cauza degenerării umane, adoptă o poziție forțat veselă în privința întoarcerii ei la condiția primitivă, de sănătate înfloritoare, a bărbatului și a femeii, afectând dispreț față de felul nostru modern de a ne îmbrăca și de a gândi. Așa se întâmplă că se lăsă în voia unuia dintre cele mai nestăpânite accese de umor irizat în toate nuanțele. Danvers atribuia buna dispoziție bucuriei pe care o resimțea stăpâna ei pentru că nu dăduse curs hotărârii de a părăsi țara. Redworth vedea mai în adâncime, și cu toate astea era uluit de echilibrul ei și de brusca năpustire a spiritului ei ironic, situându-se rând pe rând la toate nivelurile: când generaliza capricios, când cădea ca săgeata asupra aspectelor concrete din drumul lor – vizitiul care mergea hurducat de la rom la gin, țărani care căscau gura la slănină, grăjdarii de la han cu genunchi de cal. Îi nimerea în plin cu comparațiile și expresiile ei; și imediat după aceea se afla în înalturi, filosofând pe un ton satiric, dar cu o inspirație comică ce topea ascuțișul ironiei în râset zeflemitor. Gustarea de după-amiază la hanul orașului de

târg al comitatului, și concepția engleză despre ospitalitatea publică, în privința manierei de a servi și a hranei oferite drumetilor, a fost printre temele care i-au rămas de neuitat lui Redworth. Ea vorbea de toate cu îngăduință, numind fiecare lucru doar într-o simplă frază, care suna verosimil și se potrivea: consimțirea promptă a hangului când primea ordine, repudierea disprețuitoare a alimentelor pe care nu le avea, indiferența lui totală față de oile pe care le tunde, sau moneda fantomatică de argint licărind într-unul din ochii chelnerului care aștepta bacșiș; mirosul afurisit și pătrunzător de bere trezită, de prin toate camerele; ideea curentă că pâinea, untul, ceaiul, laptele și zahărul alcătuiesc substanțele de bază pentru exercitarea geniului inventiv localnic – toate acestea au fost trecute în revistă sub forma unor metaforice și mușcătoare glume.

— Lasă, ne vom simți mai bine la vreo două hanuri pe care le cunosc eu, zise Redworth.

— E sigur că mai bine decât atât nu putem obține de la ei, chiar dacă i-am lovi cu bagheta magică a vizitiului, zise ea.

— Depinde, ca și în alte împrejurări, de calitățile individuale ale celor care ne găzduiesc.

— Totuși, accepti ideea că drumurile de fier vor „cizela”¹⁰ repede individul.

— Ele vor extinde concepția metropolitană despre confort.

— Mi-e teamă că nu ne vor mai hrăni cu nimic altceva decât cu vorba asta mare. E trompeta stingerii pentru orice luminiță la care am vrea să citim.

Văzând că vizitiul cu nasul ca un far se pregătește să urce pe capră și nu reușește să se salte, Redworth, cuprins de neliniște, îi puse întrebări în legătură cu băuturile absorbite.

— Cinstite stăpâne, oamenii zic despre mine că sunt jumătate cal, da' eu nu pot suferi apa, îi fu răspunsul, împreună cu asigurările că nu băuse „o găleată plină”.

Din obișnuință izbuti să ajungă sus pe capră.

¹⁰ În lb. engleză, joc de cuvinte: *to polish off* – a cizela, a rafina; a termina repede (cu cineva) (n.tr.).

— Nouă ni se pare că nu mai era nevoie să îngrămădească alți cărbuni în sobă când pe horn ies flăcări; dar o fi știind el cum trebuie să procedeze, spuse Diana făcând-o pe Danvers să se strâmbe de răs; iar Redworth, sub influența expresiilor ei, avu impresia distinctă că omul „jumătate-cal”, cu nasul ca para focului și cu bidiviii lui scoțând aburi în aerul pătruns de ger, se aseamănă cu o locomotivă. „Centaurul zbârcit” îl porecli ea. Firește, el trebuia să-i dea întâietate ei în conversație și o făcea cu plăcere; dar reflecta în treacăt asupra puternicei tendințe la inițiativă a fanteziei ei bogate și scăpărător de volubile, calitate pe care femeile n-o apreciază la o femeie, iar bărbații preferă s-o admire de departe. Avea convingerea că soțul acestei femei căuta mai mult s-o pedepsească decât să scape de ea. Dar, în parte, sentimentul lui îl făcea să judece astfel.

Afară de asta, aluzia ladyei Dunstane la „dușmanii” Dianei îl făcea să atribuie numărul tot mai mare de calomniatori ai ei maniei pe care o avea de a ridiculiza tot ceea ce era englezesc. Dacă englezii practică ei înșiși autoironia, o fac într-un fel binevoitor, glumeț, cu vigoare profesională, și totdeauna aruncând o ochire spre celelalte domenii, cele de mare însemnătate, în care excelează; și mai fac acest lucru pentru a avea meritul că îl fac. Surprinzind cu promptitudine orice ton dușmănos; găsesc prilejul să sancționeze pe încrezutul vinovat, afară doar dacă e vorba de șeful unui partid, prin urmare o forță. Redworth le cunoștea curiozitățile; ținând seama de ele, se simțea totuși crispat în fața acidității unei ironii ce părea că izvorăște din aversiune, și regreta, de dragul ei, că nutrește un asemenea sentiment. Era nevoit să-și amintească de faptul că ea se găsea într-o stare de tensiune nervoasă, de dureroasă surescitare; în plus, evoca numeroasele și memorabilele ei expresii de entuziasm față de Anglia – *Shakespeareland*, cum o numea uneori în mod insidios, pentru a anula țara topind-o în numele poetului. Era totdeauna dispusă să preamărească tăria de caracter a englezilor, integritatea engleză, înclinarea englezilor de a fi drepecți cu subalternii, ingenuitatea

adolescentului englez. Numai că entuziasmul ei se cerea provocat de împrejurări; nu era plin până la buza paharului și gata să se reverse ca satira ei. De aceea își făcea dușmani printre oameni pașnici.

Avea impresia că ar fi putut s-o ajute într-o conjunctură mai favorabilă. Încântătoarea viziune a Diane din noaptea balului irlandez pluti înaintea ochilor săi, și o privi zâmbind.

— De ce zâmbești? întrebă ea.

— Mă gândeam la Sullivan Smith.

— Ah! scumpul meu compatriot! Gândește-te și la lordul Larrian.

Ea își opri brusc respirația. În loc de relaxare, numele acestea îi aduseră un val de tristețe, în care se adânci tot mai mult: încetă să mai zâmbească și să îndruge verzi și uscate. Privea în gol, peste gardurile vii, la livezile albite de chiciură și la crângurile cu ramuri despuiate pe care mai tremura câte o frunză înghețată.

— Îmi aduc aminte de cuvintele dumitale: „Observația este cea mai trainică plăcere a vieții”; am descoperit și eu că așa este, zise ea. O strălucire umedă de-a lungul pleoapelor îl făcu pe Redworth să întoarcă ochii.

Catastrofa care era de așteptat avu loc pe coborâșul unei șosele în pantă, săpată adânc în malul nisipos, unde vizitiul lor cu chef, mânând caii la trap, ciocni faetonul de roțile zdravene ale unei căruțe, care trimise vehiculul lor să se rezeme de uriașele rădăcini, încolăcite ca niște șerpi, ale unui fag, printre frunze mari de ferigă veștedă și buruieni stufoase, în timp ce vizitiul însuși înălța în aer un picior scurt și butucănos ce părea că intră cu totul într-o gheață enormă. Nimeni nu se rănise. Diana se eliberă de sub umărul cameristei Danvers și zise cu blândețe:

— Asta îmi amintește că am uitat să întreb de ce am mers cu un faeton poștal.

Redworth se frământa din cauza ei, dar geamul spart nu vătămase pe nimeni, și nici Danvers nu leșinase. Remarca Diane nu avu alt înțeles pentru el în afara scopului ei liniștitor. Sări afară și le întinse mâna ca să facă și ele

același lucru.

— Niciodată n-am văzut dinainte un eveniment cu mai mare convingere, zise el.

— Deși tot drumul nu te-a inspirat decât priveliștea dinapoi, replică Diana.

Un căruțaș ținu caii, un altul îl ajută pe Redworth să îndrepte faetonul. Vizitiul își reluase grabnic locul său oficial, ca să se afle din nou, cât mai curând cu putință, acolo unde se simțea el mai inteligent ca oriunde, și era vesel în imbecilitatea lui, nepăsător la ceea ce se întâmpla în spate. Diana îl auzi sfătuindu-l pe căruțaș să aibă bunul simț de a întâmpina accidente mici cu inima voioasă.

— Dumnezeuule sfinte! exclamă el. Am făcut o tumbă că m-au ridicat de jos drept mort, și tot nu m-am dat bătut!

Un modest dezastru ca acela nu putea să-l impresioneze pe un asemenea veteran. Dar hotărârea lui Redworth de a nu-l mai lăsa să conducă în continuare îi produse o dureroasă nedumerire. Danvers ceruse îngăduința să parcurgă pe jos distanța de un kilometru și jumătate până la oraș și de acolo să ia o birjă până la Copsley. Stăpâna ei era mai mult de partea vizitiului, care îi implora să-l scutească de rușinea de a intra în oraș ca să predea un simplu cufăr la hanul „Leul Roșu”.

— Ce-o să zică? Doar îl cunosc bine cei de-acolo pe Arthur Dance, gemu el. Cum! Arthur transportă un cufăr? Când eu am o poftă să mân caii cum n-am mai avut de multă vreme, și sunt gata să fac un drum de două ori mai lung! Puțină zguduială totdeauna mă-ntărește. Aș putea citi un ziar de la cap la coadă, cu litere mici cu tot. Pofțiți, domnule, și dați mâna doamnelor să intre.

Danvers îi hărăzi lui Redworth, în gând, toată recunoștința ei pentru refuz. Porniră pe jos, înainte; vizitiul împărtăși căruțașilor amestecul de sentimente profesionale și omeneste pe care le încerca și își mână caii la pas, înapoia alaiului, meditând cât erau de slabi de inger boierii și cum să găsească mijlocul de a nu fi luat peste picior la vechiul han „Leul Roșu”, unde trebuia să mănânce, să bea și să doarmă

în noaptea aceea. Doamnelor le era îngăduit să fie alarmate după o mică scuturătură; nu și-ar fi închipuit așa ceva despre un gentleman. Își împrăștiă memoria tot socotind numărul sorbiturilor de alcool pe care le luase pe drum ca să-și aline inima, în ciuda acelui gentleman. „Căci unii dintre ei sunt vrăjmași jurați ai săracilor, cum e ăla de colo, nu mai încapе îndoială”.

Dianeі îi plăcu plimbarea în lumina roșie-brună a unui apus prelungit și geros de noiembrie, prin aerul puternic impregnat de mirosul țarinei nisipoase.

— A trebuit să închiriez un faeton poștal fiindcă nu exista nicio trăsură cu doi cai, zise Redworth, și doream să ajungem la Copsley cât mai repede cu putință.

Ea răspunse, cu un surâs, că accidenteіe erau sortite. Așa cum fusese și o anumită căsătorie! Comparația se impunea puternică gândurilor ei.

— Dar asta e o adevărată aventură, adăugă ea, însuflețită de aerul înviorător care-i puneа sângele în mișcare. Ar trebui realmente să fim recunoscători, în vremurile astea când nu se mai întâmplă nimic.

Redworth o acuză că-și formase o asemenea idee din lectura romanelor.

— Da, viața noastră are nevoie să fie condensată, ca și un roman, pentru a deveni interesantă, iar noi protestăm împotriva acestui procedeu, zise ea. Adevărata fericire e o stare de stagnare. Când gustăm din ea în mod conștient devine muritoare – o jucărie a anotimpurilor. Dar îmi place plimbarea asta. Ce mult zăbovesc asfințiturile de noiembrie, și ce nuanțe rare au! Există o explicație științifică, dar nu mi-o spune. Acum înțeleg de ce îți alegeai întotdeauna vacanțele în luna noiembrie.

Se simți adânc mișcat de prietenoasa ei evocare a obiceiurilor lui.

— În ceea ce privește fericirea, a privi înainte – asta înseamnă fericirea, remarcă el.

— Ba nu, a privi în urmă! În urmă! exclamă ea.

— Înainte! Acolo e viața.

— Și în urmă e moartea, dacă vrei; dar tot acolo e fericirea. În urmă e moartea – și vizitiul nostru!

— Da; mă întreb de ce tot rămâne în urma noastră omul ăsta, zise Redworth, întorcându-se.

— E strategia lui vicleană, bietul om, ca să se creadă că am coborât la capătul orașului pentru niște cumpărături, când vom ajunge la han pe jos, zise Diana. Să lăsăm să-i reușească manevra.

Redworth declară că nimic nu scăpa istețimii ei și ea se simți măgulită auzindu-l.

Astfel, trecând din șoseaua sudică în cea de apus, văzură luminile orașului sub cerul de culoarea chihlimbarului care ardea întunecat deasupra pădurilor de la Copsley și pătrunseră în oraș cu vizitiul în urma lor.

Capitolul XII

Între Emma și Diana

DIANA SE GĂSEA ÎN BRĂȚELE prietenei sale pe la o oră târzie în seara aceea, iar Danvers respira din nou plăcuta atmosferă a unei case cu lachei, declarându-se sfârșită de oboseală. Această cameristă, care știa să îndure greutățile și absența vieții de societate pentru stăpâna de care se simțea legată, nici nu se văzu bine înconjurată de confortul convenit situației ei, că își îngădui voluptatea unei deprimări tânguitoare, ca să poată aprecia cu atât mai bine plăcerile acestui confort. Fu sincer mirată constatând că protestele ei zgomotoase împotriva frigului și a drumurilor încolo și înapoi erau interpretate drept comentariile rostite printre dinți ale unei slujnice despre comportarea stăpânei ei. Bartlett, camerista ladyei Dunstane și doamna Bridges, intendentă, împreună cu Foster, majordomul, găsiră mijlocul de a-i da să înțeleagă că ei ar putea vorbi dacă ar vrea; și o compătimiră ca s-o facă să vorbească. Ea mulțumi cu o plecăciune acceptând din partea lui Foster oferta unui pahar cu vin după cină, dar îndată după aceea îl trată pe el, ca și pe celelalte două, ca și cum ar fi fost niște magistrați simandicoși ce se pregăteau să-i ia interogatoriul.

— Nu mi-au smuls nicio vorbă, îi mărturisi ea stăpânei la culcare, dezbrăcând-o. Dar ce mai șleahță sunt! Au locuri atât de tihnite, au timp în toate zilele și la toate orele să vorbească despre treburile stăpânilor. Citesc cel mai urâcios dintre ziarele acelea de la oraș și își dau cu presupusul despre tot ce se întâmplă în casă și în alte părți. Și nici unul

dintre lachei nu vrea să rămână, fiindcă e viața prea searbădă; ei și cu cameristele îi critică pe cei trei slujitori principali pentru că se retrag – dacă s-a mai auzit una ca asta – după ce și-au isprăvit cina, într-o cameră separată ca să-și ia desertul.

— Așa e obiceiul? întrebă stăpâna ei.

— Foster duce carafa cu vin, doamna Bridges fursecurile, iar Bartlett platoul cu fructe.

— Bărbatul în capul procesiunii, probabil.

— Desigur. Iar celorlalți, deși au de toate, afară de vin și de desert, treaba asta nu le e pe plac. Când am fost aici ultima oară erau nou veniți și nici nu crâcneau. Acum zic că asta e urât! Lady Dunstane are să rămână în curând fără niciun slujitor inferior. M-au întrebat despre cuierul dumneavoastră, doamnă, și în clipa în care am spus că sunt la Dover, toți trei au căscat ochii. Mi-au întins o cursă. Cât le mai place să vorbească!

Stăpâna ei ar fi putut să adauge: „Și ție îți place, buna mea Danvers!”, oricât o știa de vrednică de încredere, în general.

— Acum du-te, și vezi dacă ai așternuturi suficiente înainte de a ațipi, îi spuse; iar Danvers își îndreptă pașii spre Bartlett ca să stea la sporovăială.

Diana se înfășură într-o haină de casă pe care i-o trimisese lady Dunstane și se așeză lângă foc, gândindu-se la pulberea de bârfeli gata să explodeze sub ea, în sala servitorilor; și, la faptul că, dacă n-ar fi ales altă cale, s-ar fi aflat acum printre străini. A-i prefera pe străini e un ciudat fel de a-ți demonstra nevinovăția.

— Da, stăteam pe gânduri, zise ea, ridicând capul către Emma, pe care o aștepta, înarmată ca s-o înfrunte, cu nervii inexplicabil de tari. Mă întrebam dacă pot fi atât de lipsită de vină cum îmi imaginez eu, de vreme ce mă înfior că am rămas în Anglia. Ai să-mi spui că am ales calea cea bună. Mă îndoiesc. Oricum, am ales-o, și iată-mă aici. Dar orice cale care mă duce la tine, mă duce spre casă, scumpa mea! Încerca să se înduioșeze, hotărâtă să fie cel puțin deschisă

cu ea.

— Nu te-am lăudat îndeajuns că ai venit, zise Emma după ce se îmbrățișară din nou.

— Laudă-l puțin pe «cel mai adevărat prieten al femeilor». Scrisoarea trimisă de tine mi-a dat imboldul necesar să vin aici. S-ar fi putut, totuși, să mă împotrivesc.

— Noroc că a picat el ca din cer! Dar, Tony fără inimă, unde ți-e iubirea?

— Nu e la înălțimea iubirii tale, scumpo, văd bine. Aș fi putut să mă lupt cu orice lucru abstract și depărtat, fiind singură... Dar iată-mă.

— Dar bine, fata mea dragă, e cu putință să nu te aperi în fața acestei acuzații infame?

— Cred că da. Am o ciudată apatie în privința reputației mele; ceva în felul morții, când visezi că-ți înalți sufletul în zbor. Ce importanță mai are restul? Aș fi lăsat muștele și viespile să înțepe un cadavru. Și pe urmă – adio viață mondenă! Aș fi muncit ca să-mi câștig pâinea. Mă gândeam la America. Cred că sunt capabilă să scriu; iar americanii, după cât se aude, se poartă civilizat cu femeile.

— Ah, Tony, dar trebuie să te uiți la ce lași în urma ta. Și tocmai tu, dintre toate!

— Sau mai bine-zis, draga mea – poate că odată ajunsă pe pământ străin, într-o atmosferă diferită, s-ar fi putut să mă uit – m-aș fi uitat, poate, în urmă, și mi-aș fi văzut personalitatea mea în întregime, nu fărâmițată cum o simt acum, și m-aș fi întors plină de compasiune pentru biata pradă prigonită ca s-o apăr. Poate că asta era motivul pentru care fugeam. Îmi părăseam țara din instinct – în care, de multe ori, e bine să te încrezi

— Eu te-am *văzut* la Crossways.

— Îmi amintesc că mi-era teamă de asta, deși nu-mi închipuiam că ai să ajungi la mine așa de repede. Și acolo m-am dus din instinct. Presupun că devenim numai instinct când toată lumea e pe urmele noastre. Iartă-mă dacă generalizez când nu mai am niciun drept să fiu socotită în rândul oamenilor. *Paria* și *tabu* sunt cuvinte pe care le-am

împrumutat de la triburile barbare, dar mie mi se potrivesc.

— Tony dragă, arăți mai bine ca niciodată și vorbești ca o ființă deznădăjduită.

— Numește-mă o enigmă. Asta sunt pentru mine însămi, Emmy.

— Nu mai ești tocmai tu însăși pentru prietena ta.

— Lovitura asta m-a zăpăcit; nimic nu mai stă în picioare. A venit asupra mea deodată; m-a năucit. Un fulger din cer senin, cum se spune. M-a scutit de o scenă. Mai existaseră amenințări, și totuși cerul era limpede, sau părea astfel. Când avem un bărbat drept arbitru, el e cerul nostru.

Emma îi strânse mâna, dar Tony a ei nu reacționa în niciun fel, ceea ce îi dădu bizara senzație că se depărtează de ea ca apele în reflux.

— Are vreo... care să-l inducă în eroare? întrebă ea, roșind pentru întreruperea frazei.

— Dovadă? Are dovezile pe care le presupune el.

— Nejustificând bănuiala?

— Mi-a spart sertarul și mi-a luat scrisorile.

— Groaznic! Dar scrisorile? Emma fremăta, cuprinsă brusc de un tremur nervos de repulsie.

— Ai putea să le citești și tu.

— Cel mai josnic dintre toți bărbații! Asta e o lașitate de neiertat! exclamă Emma.

— Lumea întreagă le va citi, draga mea, adăugă Diana, devenind deodată ca de gheață.

Din răceala plină de amărăciune izbucni într-un acces de furie.

— Sunt scrisori – nici una prea lungă – uneori două fraze scurte – pe care mi le scria în orice clipă de răgaz. Pe cuvânt de onoare, ca femeie, îmi pare rău mai mult pentru el. Scrisorile astea – aș răbda orice acuzație decât dezvăluirea lor publică. Scrisori ale unui bărbat de vârsta lui către o tânără femeie căreia îi acordă o prețuire exagerat de înaltă. Le va citi toată lumea. Vor spune toți – parcă-i auzi, nu-i așa? – că mi-ar fi putut ierta nimicurile astea cu unul mai tânăr – cu un iubit tânăr. Ca și cum eu mă gândisem la un

iubit!... Nici prin minte nu-mi trecuse să iubesc sau să fiu iubită. Mărturisesc că mă simțeam măgulită. Ție, Emma, mă pot destăinui... Vezi ridicolul public! Dacă el avea jumătate din vârsta pe care o are, am fi apărut amândoi ca o pereche romantică! Am spus că-ți voi face destăinuiri. Ce-i de făcut, draga mea, rugul a fost aprins ca să fiu pusă la încercare. Adevărul e ăsta: el n-a fost niciodată un prieten lipsit de onoare; dar se pare că bărbații nu pot fi prieteni cu femeile decât atâta vreme cât noi ne păstrăm la o oarecare distanță de linia unde încetează prietenia. Ei pot s-o încalce; *noi* trebuie să stăm la un kilometru. Am învățat acest lucru pe propria mea piele. Ai să judeci singură dacă a fost lipsit de respect față de mine. Cât despre el, el e bărbat; în cel mai rău caz, nu dintre cei mai răi; în cel mai bun caz, mai de treabă decât mulți alții. Iată-mă deci, Emma, mă ai în fața ta, despuiată și pusă pe rug; asta e toată destăinuirea mea. Cu excepția unui singur lucru – da, mai e ceva – anume că îmi vine să turbez de batjocura asta și aș prefera, dacă n-ai fi tu, să fi dat într-adevăr lumii motiv să mă ponegrească, sau să mă considere romantică. Mi-ar fi într-adevăr plăcut să am ceva sau pe cineva pentru care să sufăr. E un fapt ciudat că eu nici nu știu măcar ce e dragostea asta de care se tot vorbește. Și iată-mă trimisă la ispășire – eretica societății, vezi Doamne! Trebuie să recunosc că e o pedeapsă aspră.

Emma îi freca încetișor mâna rece ca să i-o încălzească.

— E aspră, înțeleg, șopti ea. Și vizita pe care ne-ați făcut-o în duminica aceea este și ea pe lista păcatelor?

— Unul dintre punctele specificate.

— Mi-ai dăruit atunci o zi fericită.

— Atunci îmi va fi socotită în ceruri.

— A pus oameni să te urmărească?

— Așa se presupune.

Emma trecu într-o clipită printr-o serie de reflecții subtile.

— Se va căi. Poate că acum... e posibil ca în momentul de față să-i pară rău de nenorocita lui nebunie. Iar Tony ar putea să ierte; are în inima ei puterea de a ierta.

— Firește, draga mea. Dar spune-mi, cum se face că în

seara asta vorbești altfel decât Emma cea calmă și rațională; pe un ton – relativ sentimental?

— Nu-mi dau seama, zise Emma, care ar fi putut riposta cu un reproș asemănător. Sunt îngrijorată – n-aș spune acum pentru fericirea ta, ci pentru liniștea ta; și am speranța că – cine știe – un cuvânt potrivit din partea unui prieten – Lukin sau altul – l-ar putea determina să chibzuiască.

— Să mă ierte *pe mine*, vrei să spui? exclamă Diana, roșind cu neînduplecată asprime.

— Nu să te ierte. Să zicem că vina e de ambele părți.

— Te adresezi unei persoane vinovate, draga mea. Dar știi că faci aluzie la o împăcare?

— N-ar fi cu putință?

— Deschide ochii la ceea ce ar implica. Nădăjduiesc că sunt capabilă să iert. Să facă așa cum crede, să se comporte cât de urât, sau să se căiască. Dar să mă întorc eu sub acoperișul „celui mai josnic dintre toți bărbații”, care s-a făcut vinovat de „o lașitate de neiertat”? Îmi pretinzi forțe supraomenești. Când voi consimți la una ca asta, înseamnă că mi-am ieșit din pielea mea de femeie, pe care el a stigmatizat-o. Să mă întorc eu la el! Îi trecură fiori prin tot trupul. Nu; am într-adevăr puterea de a ierta, și sunt obligată s-o fac; căci între cele ce-i datorez se numără și eliberarea mea actuală, deși e ca o libertate târându-și lanțul, sau, să zicem, ca un criminal evadat purtând cătușe la mâini. Sunt conștientă de obligația mea. Prețul cu care-mi plătesc libertatea e o pată de neșters – atrăgătoare pentru bărbații idioți și un semn de dispreț pentru femei. Între aceste două categorii restul zilelor mele va fi vesel. „Piei, piei, pată blestemată!”¹¹ Dar nu va pieri. Și nu pe mâna – ci pe frunte. Să nu mai vorbim de ea. Am trimis o notă, cu semnătură în alb, avocaților mei. Vând casa de la Crossways, dacă am dreptul, ca femeie măritată, la vreo

¹¹ Aluzie la cuvintele rostite de lady Macbeth în actul V, scena 1 din drama *Macbeth* de W. Shakespeare (n.tr.).

fărămă de proprietate, ca să am bani de irosit pe onorarii.

— Ai economiile mele, Tony scumpă! exclamă Emma. Ai casa mea! Stai la mine, nu-i așa? De ce dai din cap? La mine ești în siguranță. Cerceta umbrele de pe chipul prietenei ei. De la căsătoria ta, Tony, ți-ai luat ciudatul obicei de a refuza să stai la mine. Iar tu și cu mine am făcut din prietenia noastră garanția solemnă a credinței noastre în eternitate. Ne-am legat cu jurământ. Haide, vorbesc sentimental, dar vorbesc din tot sufletul. Te rog – toate motivele sunt de partea mea – să-ți faci din casa mea căminul tău. Ai să faci așa. Doar știi că sunt mai mult singură.

Diana se luptă din rășputeri pentru ca fermitatea hotărârii ei să nu slăbească din duioșie. Și fără îndoială că bietul sir Lukin își învățase lecția; totuși, instinctele ei de apărare nu puteau ațipi niciodată sub acoperișul lui; nu din cauză că-i era teamă ca nu cumva să fie nevoită din nou să facă apel la ele; ci îndeosebi din cauza consecințelor pe care le avusese nesăbuința lui de soț necredincios. Căci în momentul când trebuise să renunțe la casa unde, alături de prietena ei, se simțea ca în propriul ei cămin, ea acceptase un protector, numit soț – cu o nesocotință greu de crezut, privind retrospectiv; dar acesta fusese mobilul care o împinsese la acțiune; iar dezgustul provocat de căsătoria ei îi sporea aversiunea față de ideea unei șederi prelungite acolo unde suferise șocul care o aruncase în acel precipitat act de nebunie.

— N-am uitat că ai fost moștenitoare, Emmy, și am să vin la tine dacă-mi vor trebui bani ca să-mi păstrez fruntea sus. Cât despre rămânerea mea aici, două motive sunt împotriva acestei soluții. Dacă e vorba să dau bătălia, trebuie să fiu văzută; trebuie să ies în lume, oriunde voi fi primită. Așadar, câmpul meu de bătaie e Londra. Asta e limpede. Și mă voi odihni mai bine într-o casă unde povestea mea nu e știută.

Urmară două-trei întrebări. Diana fu nevoită să-și întărească fictiva obiecție făcând aluzie la pălăvrăgeala cameristei sale despre personalul de serviciu; și le găsi justificări nefericiților oameni de pe acele meleaguri,

supraalimentați și trândavi.

Emmei nu i se păru deloc că manifestă o sensibilitate nefirească. În gândul ei ajunsese la o hotărâre categorică, în timp ce spunea: „Au nevoie de o schimbare. Londra e elementul lor”.

Din remuşcare că își amăgește devotata prietenă, chiar dacă o făcea pe un plan neînsemnat și din necesitate, Diana se arată plină de căldură, iertându-i, în sfârșit, faptul că o prinsese în cursă și o târâse înapoi ca să dea piept cu inamicul; că-i impusese obligația de a îndura un lanț de neplăceri, dintre care scena și călătoria cu Redworth, ca și discutarea cazului ei cu cea mai intimă prietenă, constituiseră doar o iritantă anticipare.

Se ridicară și, îmbrățișându-se, se despărțiră spre a se duce să se culce.

Ciudată lume, în care pentru un păcat pe care nu l-am săvârșit trebuie să mințim și să continuăm a spune minciuni, reflectă ea. Nu-și înșela întrutotul conștiința, căci își dădea seama că acțiunea ei de a fugi fusese determinată atât de o deznădejde neputincioasă cât și de o disperare oarbă; de asemenea, că societatea, într-o civilizație neînchegată, este, prin forța împrejurărilor, artificială. Dar în umbra simțurilor înfrigurate stătea spiritul ei și, când se privi în oglindă și-i veni gustul să adreseze cuvântul: „Mincinoaso!” fermecătoarei imagini, agitația ei emotivă se liniști și gândurile i se mai înseninară, atât de puternic exprima chipul ei sfidarea față de orice degradare.

Astfel, o natură sfâșiată de durere își afla un scurt răgaz de acalmie. Mai mult, în felul acesta, citind îndeaproape în ea însăși, și osândindu-se, în chip excesiv pentru a putea fi mângâiată cu dreptate, ea aduna cunoștințe tot mai adânci despre structura noastră omenească și acumula comori pentru intelectul ei.

Capitolul XIII

Referitor la primele zile ale eliberării ei condiționate

REZULTATUL SOMNULUI FU CĂ umorul Diane, ferecat în ajun, își ceru stăruitor dreptul la o divagație, în timp ce stătea culcată, cu capul îngropat în perne și cu ochii deschiși, gândindu-se la firma de avocați pe care urma s-o consulte; și pentru care, ca și pentru întreaga profesiune juridică în general, ea nu avea să fie, sub politețea exterioară, nimic altceva decât „femeia Warwick”. O urmări fără milă pe femeia Warwick într-o serie de întrevederi cu iubitorii de etichetă dar, în fond, grosolanii ei apărători, studiindu-i pe aceștia, cu luciditate, îndărătul aerului lor așezat de oameni mai în vârstă. Sensibilitatea ei în plină efervescență îi ascuțea pătrunderea în ceea ce privea opinia pe care acești oameni de afaceri și neșlefuiți oameni de lume o aveau despre soțiile despărțite, de aceea o împinse și pe femeia Warwick să se înfățișeze înaintea lor, rămânând uluită de imaginea de marionetă ce i se oferea ochilor, atât de neasemănătoare cu ea însăși în realitate, deși cu o situație identică. Acea femeie, expunându-și punctul de vedere în cadrul procesului, dobânda treptat o asemănare cu Danvers; vorbea ținându-și buzele cu afectare; tot timpul își făcea vânt cu batista; era pornită să înduplece aceste mutre ca niște căpățâni de zahăr, acești duri oameni de afaceri care-i cereau fapte. Faptele le trata ca fiind nedemne de persoana ei; lucruri bune pentru lada de gunoi, ca oasele azvârlite și ghetetele vechi; ea plutea deasupra lor într-un cocon depănat de ea însăși, grațioasă ca o silfidă, cu

neputință de capturat, și în timp ce pe de o parte îi dezorienta și pe de alta încerca să-i înduioșeze pe acești sclavi ai faptelor, ea îi văzu pe urmele acestor fapte – jalnică pleavă, imitând în chip abject jocul ei melodramatic. Spectacolul era prezentat de o trupă de juriști, vociferând sus și tare să li se dea săbii ca să pornească la atac, întocmai ca supușii împărătesei austriece, pentru a-i apăra dreapta și Sfânta ei cauză. Dacă instanțele de judecată nu le făceau dreptate, amenințau Parlamentul și, ca ultimă resursă, țara însăși. N-avem de gând s-o reprezentăm pe femeia Warwick, dragi confrăți, fără a crea senzație!

Emma, mai matinală ca de obicei în dimineața aceea, în scopul unei consultații confidențiale cu Redworth, o găsi în pat, trează, liniștită după toate aparențele.

— N-ai dormit, scumpa mea?

— Am dormit perfect, zise Diana dându-i mâna și întinzând buzele spre ea. Numai că acum îmi iau baia caldă de dimineață în pat, adăugă ea ca explicație a umezelii reci pe care o trăda atingerea oricărui petic de piele dezvelită; căci oricât de ridicolă va fi fost femeia Warwick, femeia conștientă suferise alături de ea odiosul calvar.

Emma avu impresia că sărută o ființă suferind în tăcere. Câteva remarci o făcură însă curând să râdă cu hohote. Amândouă râdeau când Danvers intră în odaie, simțindu-se cam vinovată că a întârziat; iar imaginea afectatei cameriste pe care o condusesse printre juriști aprinse imaginația comică a Diane în așa măsură încât ea se dezlănțui într-o adevărată furie de nostimade, antrenând-o în același șuvoi impetuos și pe prietena ei.

— N-am mai râs atâta dinaintea căsătoriei tale, zise Emma.

— Nici eu, scumpa mea – ceea ce dovedește că obstacolul a fost respectiva ceremonie, replică Diana.

Făgădui să rămână la Copsley timp de trei zile. Pe urmă îmi încep campania în metropola domnului Redworth. Mă întreb dacă îl pot ruga să-mi caute o locuință; o cameră de zi și două dormitoare. La Crossways am pus bilet de închiriat.

Aș prefera să fiu propria mea locatară; numai că un înlocuitor îmi va aduce un venit de o sută de lire în plus. Mi-ar place să mă apuc imediat de scris. Cerneala e opiul meu, iar condeiuul e robul care trebuie să sape și să scoată aur pentru mine. E un destin. Danvers, poți să fii gata să mă îmbraci când sun.

Emma o ajută pe frumoasa femeie să-și îmbrace halatul de casă și să se dea jos din pat. Avea gândurile ei, și coborî să ia micul dejun împreună cu Redworth, minunându-se că un soț care nu e dement poate îndepărta o asemenea comoară. Frumusețea fizică eclipsează calitățile intelectuale în astfel de reflecții.

— Trebuie să fie nebun, zise ea, simțind nevoia să se descarce într-o atmosferă de afinitate spirituală, pe care însă o îngheță prin abundența mirărilor ei – ca și cum ar fi fluturat faldurile bogate ale unui văl tainic, ademenindu-l pe Redworth să viseze la comoara pierdută. Acesta se refugie brusc în rigiditatea spiritului practic.

— Trebuie să i se asigure întreținerea. Lukin va trebui să se ducă să-l vadă pe Warwick. Ea ar face bine să stea la niște prieteni, la Londra, să iasă în societate. Femeile sunt cele mai bune aliate în asemenea cazuri. Cine sunt avocații ei?

— Sunt avocații mei: Braddock, Thorpe și Simnel.

— O firmă bună. Cu ei se află în mâini sigure. Cred că ar putea ajunge la o înțelegere.

— Așa aș dori și eu. Dar ea nu va consimți niciodată.

Redworth înălță din umeri. După părerea lui, un „niciodată” din partea unei femei rămânea mult în urma vigurosului pedestraș Timpul.

Diana îl văzu plecând cu trăsura ca să prindă diligența din vale, al cărei orar corespundea cu sosirea trenului, și oricât de mult ținea la el, nu-i păru rău că plecase. Se simțea parcă mai bine protejată astfel. S-ar fi bucurat să asiste la plecarea în zbor a tuturor prietenilor, în afară de Emma, de care se simțea din nou foarte apropiată, din remușcare pentru răceala din ajun. Și totuși își iubea mult prietenii, dar se găsea într-o stare de tulburare.

Emma îi spuse că Redworth își luase asupra lui sarcina de a închiria un apartament convenabil, și ea aștepta cu nerăbdare să se instaleze în acel cuib al ei, printre străini, unde putea începe să scrie, să-și câștige pâinea: un gând care, împreună cu mândria independenței, îi evoca plăcutul miros al unei brutării în zorii zilei.

Petrecu trei zile pașnice la Copsley, războindu-se numai cu risipa din casă. În ziua a patra, o scrisoare către lady Dunstane de la Redworth indica adresa celei mai bune locuințe pe care o putuse găsi, și Diana plecă la Londra.

Timp de vreo două săptămâni – odată cu primele ei încercări de scriitoare neexperimentată, și cu mulțumirea austeră a economiei – avu parte de bucuria singuratică de a parcurge străzile pe jos și necunoscută. În afară de momentele când se afunda în biroul avocaților ei, putea să-și închipuie că e o femeie care nu s-a supus niciodată jugului conjugal. Ce plăcere simțea, după ce termina un număr de pagini, să pornească spre cartierele avocaților, din părțile de est ale Londrei, cu imaginația plină de tot felul de incidente care se produceau pe stradă, și de la cimitirul Saint-Paul să se întoarcă spre cartierele din vest, având în față asfințituri învăluite în fum, sau străbătând binevenite cețuri, ca un atom pierdut în mulțime!

Îi era dragă mulțimea. I se părea că o înveșmântează. Rădea de negrele prevestiri ale cameristei Danvers cu privire la primejdiile care le pândeau pe doamnele singure circulând pe stradă după căderea nopții. Luminile străzii în întuneric și curgerea năvalnică a sângelui ei în vine se îmbinau pentru a scoate scânteii de fantezie și a însufleți munca ei din orele târzii. Viața aceasta nouă, stranie, singuratică, izolând-o de societatea care o răsfățase, atât prin șocul ce produsese prăpastia cât și prin mediul total necunoscut, o sileau să se bazeze numai pe propriile ei resurse, transformând-o, destrămându-i amintirea trecutului într-o vagă depărtare, cu excepția copilăriei. Trăia împreună cu copilăria ei, ca și cum ar fi avut alături o surioară candidă, mai mică. Erau două într-un singur suflet, iar ea îndrepta visurile celei mai

tinere, o ocrotea și o sfătuia cu multă înțelepciune, învățând-o să iubească adevărul și să se adape mereu din fântâna realității. Era dispusă să afirme că niciun colț locuibil de pe planeta noastră nu era mai sănătos și mai plăcut decât Londra. Cât despre primejdiile care-i obsedau mintea cameristei Danvers, experiențele trăite îi garantau o perfectă imunitate față de ele; – și era gata să afirme – străzile rău famate ale marelui oraș contrastau favorabil cu anumite conacuri adăpostind oaspeți numeroși.

Îndelung răbdătoarele ursitoare îi îngăduiră, pentru un răstimp, să se bucure de generoasa iluzie. Ulterior, o minunată surpriză îi ușură lovitura pe care o primise. Trăsura Emmei Dunstane se găsea în fața ușii, iar Emma intră în camera ei de zi pentru a-i spune că închiriasse o casă în vecinătate, cu privire spre parc. O imploră să stea împreună cu ea, anticipându-i însă cu mâhnire refuzul. Cel puțin aveau să fie aproape una de alta.

— Îți place într-adevăr viața asta în camere mobilate? întrebă Emma, în ochii căreia mobilierul tare și apartamentele strâmte erau tot ce putea fi mai mohorât, iar sărăcăciosul foc din camera de primire, un aspect de iarnă tristă.

— Îmi place, zise Diana; da, adăugă ea cu oarecare rezervă, zâmbind de elanul ei domolit. Pot să mănânc când vreau, să mă plimb, să lucrez – și chiar lucrez! Așa cere condeiul meu și dorința de a sta pe propriile picioare. Vreau să fiu independentă! Pe lângă asta, încep să învăț ceva din lumea largă din afara celei pe care o cunosc. În schimb, dobândesc un sentiment de forță pe care nu-l aveam atunci când eram o plantă exotică de salon. Sunt multe lucruri respingătoare. Dar m-a cuprins o pasiune pentru realitate.

Vorbiră despre avocați și termenul fixat pentru proces; de asemenea despre soț, și despre convingerea care îl îndemnase la acțiune, anume necredința soției. „Asta e pretextul”, spuse Diana, în timp ce gura ei închisă făcea, meditativ, gropițe la colțuri, iar gândurile ei stăruiau asupra temeiurilor lui de furie. Temeiuri avea, într-adevăr, deși nici

unul care să-i îndreptățească acuzația. Gura de sfînx a femeii căsătorite, războindu-se și aflându-se încolțită, trebuia să rămână o enigmă nedelegate. Ea și legea aveau alte păreri în interpretarea obligațiilor conjugale.

Dar problemele care se refereau la procesul ei apăreau secundare pentru Diana față de însemnătatea impresiilor pe care le înmagazina. Mintea ei era ahtiata după ceva, și se silea cu mândrie să accepte, în ciuda tinereții ei, realitatea aceasta pe care adeseori era constrînsă să o deteste. Filosofia ei o absorbi dintr-odată, cum își înghite șarpele boa hrana; spera s-o digereze în somn ca și el. Vizitele făcute din curiozitate, pe la tribunale, unde stătea să privească și să asculte ascunsa sub un voal, îi oferiră o mare cantitate de substanță greu de digerat. Urmări acolo evoluția torturilor ce urmau să-i fie aplicate ei însăși, și își căli simțurile pentru o asemenea caznă. Văzu acolo bătrînul schelet descărnat al lumii, numai tibii și coaste, pe care sunt turnate frumoasele forme ale carnației noastre. La urma urmei țara unde curge lapte și miere nu e o grădină în care să poți crește și înainta în vîrstă. Și dacă așezăm grădina asta a lor sub lupa intimității, ce vedem? O lume nu mai bună decît aceea pe care o ascunde sub imaginea ei iluzorie, dar mai stupidă.

Conversația cu lady Dunstane o aduse în cele din urmă la cheștiunea elanului ei domolit. Povesti două, trei incidente întîmplate în cariera ei de independență și discutară împreună stadiul nostru de civilizație, sincer și cu gravitate, afară de câteva hohote de rîs pe care le provocau din cînd în cînd, expresiile ei; ca, de pildă, cînd îi numi pe nepoștii ce tulburau plimbarea doamnelor singure, „tîlharii lui Cupidon”. Umorul ei era creat să plutească pe apele în care mironosița se preface că se îneacă.

— Îmi făcusem o idee exaltată despre gentlemenii englezi, Emmy. „Bogate și rare nestemate purta.” Eram gata să jur că poți traversa de la un cap la altul insula cea mare fiind la fel de respectată ca și în cealaltă. Lăudam cavalerismul englez. Mă socoteam privilegiată că locuiesc într-o astfel de țară. Nu pot să-ți descriu cît de plăcut era pentru mine să mă duc pe

jos în oraș și să vin înapoi acasă sub protecția publică. Și era să am o gravă neplăcere dacă, din întâmplare, unul dintre secretarii avocaților noștri – avocat „stagiar” mi s-a prezentat – nu s-ar fi aflat lângă mine. S-a oferit să mă ocrotească, și avea haz cu aerul lui modest și cu mersul lui ca pe ace. Hotărât, am încredere în englezul de rând mai mult ca niciodată. E un om de onoare. Sunt convinsă că n-are pereche în nicio țară, afară de Irlanda. Gentlemanul englez își exploatează reputația.

Condamnarea venea din partea unei sensibilități chinuite – cel mai incisiv tribunal critic.

Emma o rugă să nu generalizeze pornind de la un exemplu rău.

— Nu e unicul, zise Diana. Ceea ce mă supără și mă irită este că ori trebuie să rămân prizonieră în casă, ori să-i îngădui cameristei Danvers să mă păzească. Și nu mai văd sfârșitul. Iar Danvers nu e o magiciană. Cu toate astea, se pare că-și cunoaște compatrioții. M-a scăpat de unul dintre ei adresându-mi-se: „Aici traversăm, *my lady*”. Omul și-a luat tălpășița.

Lady Dunstane aplică epitetul de mojiac acestui ultim gen de gentleman. Era iritată în numele prietenei, ca și din pricina necazurilor suferite de femei în general, gândind, totuși, în sinea ei, că o trecătoare cu chipul și silueta Dianei inspira în mod firesc emoții întru nimic condamnabile și vrednice de compătimire pentru nenorocul la care erau sortite.

— Dacă ai sta la mine, scumpa mea, n-ai mai avea astfel de neplăceri, spuse ea, pledând o cauză fără speranță.

Diana își zâmbi sieși.

— Nu! Aș recădea în moliciune spirituală. Viața asta se potrivește întocmai cu starea mea actuală de spirit. Proprietăreasa e respectuoasă și atentă, fata în casă muncește cu trageră de inimă, iar Danvers nu le disprețuiește la modul combativ; toate la un loc alcătuiesc un cămin al meu, iar eu învăț zilnic. Știi, cu cât devin mai puțin neștiutoare, cu atât am mai mare stimă față de

neștiința altora – îi iubesc pentru asta. Strânse mâna Emmei cu mai mult înțeles decât pricepu prietena ei. Așa încât trag folos de pe urma nimicurilor pe care le am de îndurat. Sunt într-adevăr nimicuri, și altădată le-aș fi considerat piedici colosale!

Pentru moment Diana puse condiția să nu aibă de întâlnit prieteni sau alte cunoștințe la masa ladyei Dunstane, iar sezonul nefiind favorabil adunărilor plănuite de aceasta cu scopul de a atrage partizani, urmă o perioadă de răgaz, în cursul căreia sir Lukin acționa cu bărbăție la cele trei cluburi ale sale pentru a reabilita numele Dianei în fața celor care își permiteau insinuări perfide. Reuși astfel să atragă vreo jumătate de duzină de partizani înfocați și un grup cu un entuziasm mai moderat, dar îndeajuns de impresionați pentru a fi dornici s-o vadă pe numita doamnă. El își desfășura activitatea cu o râvnă de adevărat apărător, deși întrevederea acordată de către soț îi limpezi ideile cu privire la posibilitatea de a se ajunge vreodată la o înțelegere între cei doi. De asemenea, îi străfulgera gândul că, dacă printr-un accident nefericit, el ar fi fost femeie și soția unui asemenea om, o, sfinți din cer!... apostrofa având înțelesul imensului număr de motive pentru care Warwick ar fi avut de-a binelea pricină să se plângă. Prin ricoșare, gândirea lui de ostaș sări de la cunoașterea de sine la o convingere arzătoare despre nevinovăția doamnei Warwick; căci, întrucât nu exista nicio asemănare între ei, era firesc, deducea el, să fie o deosebire în capacitatea lor de a suporta compania permanentă a unui infatuat, a unui imbecil, a unui tip bățos căruia îi place să pozeze. Afară de asta, manifestarea – inedită pentru el – de avocat apărător, și natura pledoariei, exercitau un anumit efect asupra lui. Și apoi își aminti de scena petrecută iarna, în pădurea de fagi, și de ochii de căprioară sălbatică ai Dianei; de generozitatea ei ireproșabilă față de un trădător și un neghiob. Cum putuse să-i pună la îndoială virtutea? Vagi intuiții ale cauzei care îi viciase judecata pătrunseră, în parte, prin spiritul lui opac: un cuceritor al femeilor, în plină carieră, le pune pe

toate la îndoială. Bineînțeles, nu avusese niciun gând rău, nimic altceva decât un mic flirt plăcut cu cea mai frumoasă femeie a timpului. Și, pe toți sfinții din cer! ca s-o vadă pe frumoasă la mânie a meritat să îndure ocara.

Reflecțiile unui Lothario¹², oricât ar fi avut ele tardiva tendință să aprecieze cum se cuvine o anumită doamnă, nu puteau să se încheie cu o judecată sănătoasă. Totuși, sir Lukin deveni un brav partizan. Portretul lui Warwick, descris soției sale și prietenilor, avea fine trăsături caricaturale. „Amicul a ridicat mâna în sus de la primul meu cuvânt – postându-se ca o santinelă la inspecție. «Să fim înțeleși, sir Lukin, că te primesc numai ca pe o cunoștință. Ca intermediar, dă-mi voie să specific că te ostenești inutil. Procesul trebuie să aibă loc. E lucru hotărât. Între timp, ea are libertatea să retragă sume de bani de la bancherii mei, pentru nevoile ei personale, în valoare de cinci sute de lire pe an». A vorbit de «doamna care îmi poartă acum numele». A fost la un pas de a spune «dezonorează». Jur că l-am auzit pe «dez...», dar s-a oprit la timp. A declarat pe urmă că respinge «orice tentativă de reconciliere», care nu se putea baza «decât pe eludarea adevărului ce urma să fie dovedit în ziua procesului». Jumătate din conversația lui a fost în limbaj avocătesc. Ai fi zis că are sloiuri de gheață în loc de dinți. Dacă soția lui Lot a avut un frate, numele acestuia este Warwick. Cum a ajuns Diana Merion, care ar fi putut să-l aleagă pe cel mai bun dintre noi, să se mărite cu un asemenea tip, e ceva care mă depășește, oricât de ciudate ființe sunt femeile! E un bun călăreț; asta e cam tot ce știe să facă. I-am comunicat că doamna Warwick nici nu se gândea la o reconciliere. «Atunci, sir Lukin, recunoști că nu avem niciun punct esențial de discutat.» I-am spus că se pune problema ca un om de onoare să nu-și târască soția în fața publicului, câtă vreme nu avea niciun fel de probe de care să

¹² Tipul seducătorului, după numele unui personaj din piesa *The Fair Penitent* (Frumoasa Penitentă), 1703, de Nicholas Rowe (1674–1718) (n.tr.).

se prevaleze – mai puțin decât nimic. Trebuia să fi văzut ce mutră a făcut. A rânjit disprețuitor până și cu pleoapele și și-a dat țănoș capul pe spate. Așa încât eu i-am spus «Bună ziua». M-a condus până la ușă cu «respectele mele ladyei Dunstane». Îmi venea să-l dobor la pământ pentru vorba asta! Maică Precistă, din ce oameni e făcută lumea, ca să vezi un bărbat, numindu-se gentleman, care, numai pentru că s-a înfuriat pe soția lui pentru un motiv sau altul – ea fiind dincolo de orice concurență cea mai frumoasă femeie din generația ei, cea mai inteligentă, mai agreabilă și mai plină de calitate dintre toate – ca să-l vezi cum o expune biciuirii publice și-i atâta pe toți nătărăii din țară împotriva ei! Eu încercam să-l aduc la rațiune și el se făcea că-i vine să adoarmă de-a-n picioarelele.”

Sir Lukin îi făcu pe plac ladyei Dunstane prin onesta lui atitudine de apărător al Dianei. Și în această nouă stare de spirit (ștregarul, îndatorat pentru repetate abateri, avea conștiința vagă a unei dorinți de a-și împăca soția iubită slujindu-i prietena), începu o cruciadă împotriva publicațiilor de scandal, ducându-se împreună cu un camarad de armată irlandez direct la redacții și lăsându-și acolo cartea de vizită și un avertisment în sensul că pedeapsa pentru tipărirea numelui doamnei în coloanele lor avea să fie personală și adecvată. Căpitanul Carew Mahoney, deși n-o cunoștea pe doamna Warwick, îi îmbrățișase cauza. Era femeie, era irlandeză și era frumoasă. Avea, deci, trei drepturi pozitive asupra lui, ca ostaș și ca bărbat. Alți gentlemen irlandezi, animați de aceleași titluri emfaticе, răspundeau la înștiințarea că se putea să fie nevoie de ei. Generalul lord Larrian aruncă și el câteva cuvinte ici și colo: regreta că vârsta și infirmitățile îl rețineau. O gardă personală, cam cât un regiment, putea fi selecționată oricând spre a proteja pașii Dianei pe stradă, când se zvoni că generalul îi trimisese în dar enormul lui câine de rasă Newfoundland, Leandro; ca s-o păzească și să impună respectul cuvenit. Dar cum, din întâmplare, adresa ei era necunoscută celor ce doreau să-i fie polițiști voluntari,

trebuiră să-și domolească zelul constatând că zăvodul fusese mai norocos decât ei.

Zvonul cu câinele era un fapt real. Sosi într-o dimineată la locuința Dianei, condus de un soldat și cu o carte de vizită de prezentare: Hercule al câinilor, un adevărat ideal al speciei, falnic ca proporții, blând, reputat ca salvator de vieți, disprețuind încăierările cu alți câini, devotat slujbei sale de păzitor, oferind o labă maiestuoasă și manifestând, când era mângâiat, cea mai nobilă satisfacție exprimată vreodată de un muritor de sex masculin care s-ar fi văzut cuprins de după cap, netezit ușor cu palma, îmbrățișat, ținut strâns la piept, informat că el era acum unica iubire a stăpânei și favoritul ei.

Ea trimise lordului Larrian o înduioșătoare scrisoare de mulțumire, sigură de puterea ei de a mișca o inimă irlandeză.

Câinele Leandro răspunse curând atașamentului unei stăpâne iubitoare. „El mă apără în loc de soț, îi spuse Emmei, smulgând o lacrimă din ochii surzătoarei ei prietene; îmi făgăduiește că o să aibă încredere în mine, că n-o să-mi intenteze proces niciodată și că are să-mi iubească prietenii ca pe ai lui; așa încât suntem siguri că ne vom înțelege.” Pe ploaie, zăpadă sau soare, prin parcuri și pe străzi, era umbra Dianei, impunând în general – cu excepția câtorva încercări disperate de a-l atrage ca mijlocitor – o comportare civilizată numeroșilor „tâlhari ai lui Cupidon”. Dar, fără vina lui, a contribuit la crearea unei dușmance.

Capitolul XIV

Oferind câteva priviri fugare asupra Dianeî în dizgrația ei în fața lumii, cât și asupra uceniciei ei în continuare

PE MĂSURA CE ZIUA PROCESULUI se apropia și putea fi calculată mai precis, panica pe care o prevăzuse Diana se îndepărta și agitația ei se domolea în vederea întâmpinării șocului. Avea impresia că îmbrăcase o platoșă de zale, nedându-și seama că, de fapt, oțelirea inimii ei, care se zbatuse până atunci de neliniște, îi furniza armură și pavăză. Necesitatea de a brava societatea în calitatea de acuzată nevinovată îi pricinui doar o crispare momentană. Inima îi bătea regulat, ca un ceasornic în stare de funcționare; nici una din facultățile ei n-o părăsi, afară de accentul melodios al vocii, și nici una nu-i dezminți caracterul cu excepția unei tendințe la causticitate, manifestându-se aproape veninos prin săgețile pe care le arunca prietenilor ce interveneau pe lângă Warwick ca să-și cruțe soția, când ea se hotărâse să apară în instanța de judecată. Un ciudat acces de puerilitate îi coplesi capacitatea de a gândi și se vădi în felul ei de a se exprima, deși umorul ei diminuat îi îngădui, totuși să se vadă sub înfățișarea semeței Britomart.¹³ Se bosumflă disprețuitoare aflând că un anume domn Sullivan Smith (o figură de care își amintea vag) îl căutase pe Warwick pentru o întrevedere și o obținuse printr-o stratagemă, „pentru a-l face să-și vină

¹³ Sau *Britomartis* – zeiță cretană cunoscută în antichitate, în bazinul mediteranean, ca protectoare a pescarilor și a navigatorilor (n.tr.).

în fire”: dar un irlandez extremist nu-i compromitea frontul de bătaie cum o făceau rugămințile indiscrete ale unui prieten personal ca Redworth și faptul că acesta din urmă, fără s-o consulte, se alătură „grupului plângăreț al celor ce scânceau pe urmele reclamantului după îndurarea pe care ea o disprețuia și o respingea” îi dădu un gust amar.

— Nu vede că dacă nu trec prin proba focului nu există dezvinovățire pentru nenorocita mea reputație? exclamă ea. Armistițiu, pace, retragere, însemnau din punctul de vedere al publicului iertare, și nicidecum disculpăre; iar acum, că era înveșmântată în armură, nu se mai temea de public. Așa susținea ea. Faptul că Redworth făcea în momentul acela propagandă electorală într-un oraș sporea absurditatea faptului că se amesteca în treburile unei femei.

— Doamne, Emma! cum s-a putut gândi să-și lase la o parte cariera parlamentară ca să implore un soț să se înduplece, și ca să aplaneze discordia din viața conjugală a doi oameni care nu se potrivesc! Lady Dunstane pledă în favoarea sentimentelor lui de prietenie. Fu nevoită să părăsească însă un teren unde ploua cu asemenea săgeți. Primul dineu la care Diana luă parte, fiind în lumea aristocratică, se dovedi ușor de înfruntat. Lordul și lady Crane, lady Pennon, lordul și lady Esquart, lordul Larrian, domnul și doamna Montvert de la Halford Manor, lady Singleby, sir Walter Capperston; prieteni și admiratori de-ai Diane, foști protectori, după expresia timpului, de-ai tatălui ei – aceștia erau oaspeții. Lady Pennon aștepta să fie distrată și fu satisfăcută din plin, căci Diana nu avea decât să deschidă gura ca să provoace râsul importantei doamne. O invită pe doamna Warwick la masă pentru săptămâna următoare, deoarece marchizul murea de curiozitate s-o cunoască și cerea să i se repete toate glumele ei, afirmând că ea era cu siguranță sarea pământului chiar și într-un deșert. „Și ține minte, am să te sprijin prin foc și apă”, spuse lady Pennon. La care Diana replică: „Dacă eu sunt sarea în deșert, dumneavoastră sunteți izvorul”; iar bătrâna lady declară solemn că trebuie să-și noteze cuvintele pentru

carnetul ei de amintiri. Spirituala doamnă Warwick, de la care toți așteptau vorbe de duh, era deseori îmboldită să se facă vinovată de umor ieftin; iar frumoasa doamnă Warwick, având talentul de a obține aprobarea generală pentru tot ceea ce rostea, oferea și bune și rele, sub constrângerea de a oferi ceva, astfel ca doamna Warwick cea dezbrăcată și tremurând de frig să-și poată găsi adăpost în aplauze. De la masa ladyei Pennon, Diana trecu la aceea a ladyei Crane, a ladyei Esquart, a ladyei Singleby, a ducesei de Raby, călduros învăluită în admirația pe care o provoca. Apăru la primul bal dat de prințesa Therese Paryli în sezonul acela, unde avu propriul ei cerc, nu numai de admiratori. Nu dansă. Prințesa, o austriacă blondă, binevoitoare față de femei în general și admirând coloritul Diane, contrastant cu al ei, ar fi dorit s-o facă să danseze măcar o dată într-un cadril format de ea, dar cedă în fața expresiei mute de refuz. Oriunde se ducea doamna Warwick, arta ei de a ferma se adresa femeilor. Pe bărbați putem conta că vor cădea ca popicele în prezența unui chip frumos și a unei limbi ascuțite; femeile au nevoie de puțină curte din partea surorii lor ridicată în slăvi și purtată în car triumfal, mai ales dacă asupra ei planează vreo suspiciune; iar femeile bătrâne – minunat sprijin – trebuie să fie măgulite cu suavitate. Or, ca să atragă simpatia matroanei înfloritoare și să intre în grațiile distinsei doamne în vârstă, trebuia să obțină iertare pentru frumusețea ei; și acest lucru îl realiza, și încă destul de ușor, interzicându-și să pescuiască în mulțimea celor ce se îmbulzeau să prindă momeala. Se înșiruiau în jurul ei, fără a fi luați în seamă individual. Părând că nu e conștientă de efectul obținut, atingea un număr de coarde sensibile feminine, între care compasiunea. O afabilitate generală gravă a privirilor și a surâsurilor ei era luată drept o desfătare calmă pricinuită de anturajul în care se găsea. Concentrarea intermitentă a privirii când vorbea cu doamnele mai în vârstă exprima gândirea lăuntrică activă în legătură cu ceea ce-i spuneau, și avea grijă să se facă înțeleasă printr-un dialog simplu. Natura o învăța aceste

mici viclenii, mulțumită căroră spiritul ei era proslăvit pe temeiul reputației de femeie spirituală, iar frumusețea îi aducea folos pentru că nu-și fixa niciodată o țintă în jurul ei. Sunt șiretlicurile de autoapărare ale femeii, tot atât de legitime și de onorabile ca și utilizarea virilă a pumnilor la sexul tare. Dacă natura n-ar fi învățat-o practicarea lor în situația ei disperată, distinsele doamne în vârstă, cu perspicacitatea lor, ar fi văzut mai curând impertinență decât inocență – sau o scuzabilă lipsă de tact – în rolul pe care îl juca ea. Nu se lasă ușor amăgite de o persoană aparținând propriului lor sex. Puține sarcini sunt mai dificile pentru o femeie tânără asupra căreia planează o suspiciune decât aceea de a le îmbrobodi pe femeile în vârstă, cu experiența vieții sociale. E drept, acestea cad victime financiarilor; în schimb, Timpul le-a dăruit o străveche oglindă magică în care le scrutează pe celelalte femei.

La balul prințesei Paryli, doi tineri deosebit de eleganți atraseră atenția Diane, oricât de puțin și-o concentra ea asupra vreunui anumit personaj din diversele grupuri. Era înzestrată cu facultatea feminină (pe care numai o gelozie aprinsă o conferă vremelnicele bărbatului) de a distinge cu minuțiozitate cu ajutorul celei mai calme și mai indiferente priviri. Putea să vadă fără să se uite; iar când privea direct, nu trebuia să stăruie ca să descopere. Nu i-a scăpat că, dintre cei doi, cel care era englez urmărirea cu nerăbdare să prindă ocazia de a-i fi prezentat, și nici că, după ce a pus o întrebare unui bărbat, s-a retras brusc. Îi vorbi Emmei despre ei în timp ce se întorceau acasă, în trăsură.

— Partenerul prințesei din primul cadril... Ungur, presupun? Arăta ca un tătar modelat de un grec; suplu ca un arc scitic, încordat ca o coardă întinsă! Are aerul unui călăreț înăscut și valsează perfect. N-aș spune că era mai bine decât tânărul englez care se afla acolo, dar avea avantajul educației fizice militare. Cât de diferită era ținuta lui agilă și elastică de stilul leneș-nepăsător al tinerilor noștri! Asta vine de la instrucția și disciplina militară.

— Acela era contele Jochany, un văr al prințesei, ofițer de

cavalerie, spuse Emma. Nu-l cunoști pe celălalt? Sunt sigură că cel de care vorbești trebuie să fie Percy Dacier.

Retragerea lui se explica: onorabilul Percy Dacier era nepotul lordului Dannisburgh, care îl elogiase deseori față de Diana drept cel mai promițător tânăr al zilei, cu rezerva că își „risipea” tinerețea; căci tânărul gentleman respecta conveniențele și era studios; era plin de ambiție, după cât se zvonea; un om politic punând la inimă treburile politice cu mult prea mare seriozitate și în mod prea exclusiv pentru a corespunde concepției unchiului despre perioada timpurie a vieții. Unchiul și nepotul își urmau fiecare drumurile lor separate, rareori întâlnindu-se, deși stima lor reciprocă se manifesta cordial.

Gândindu-se la retragerea lui bruscă din semicercul ticsit de lume care o înconjură, Diana simți tot chinul situației fără să-și dea seama de ce.

Lady Dunstane era la fel de neobosită ziua ca și noaptea în funcția de zeiță activă pentru iubita ei Tony, căreia îi dădea asigurări că munca, în loc s-o epuizeze, îi dăruia o sănătate cum nu-și închipuise că mai putea avea vreodată. Cuvântul de ordine trecu din gură în gură, și invitațiile pentru Diana plouau, ba la o conversație intimă în cadrul unui mic dejun rafinat, ba la audiții muzicale particulare, de după-amiază, în sfârșit la toate reuniunile sezonului monden care era în toi. Felul în care își tratase Warwick soția era considerat drept dement; oriunde era văzută și auzită ea, el nu avea nici cea mai mică dreptate; un juriu de câteva sute de persoane de amândouă sexele, gata să presteze jurământ, se pronunță împotriva lui. Numai dușmanii personali ai lordului implicat în proces își luau libertatea de a se îndoii, iar aceștia exercitau puterea de judecată a unei minorități.

Dar există o clasă mijlocie superioară, mai jos decât cea aristocratică, fălindu-se că reprezintă o aristocrație a principiilor morale și influențând într-un grad înalt opinia publică, dacă nu dominând-o. Înainte de atenuarea prin

amendare a unei legi ¹⁴ categoria aceasta socială era considerată ca reprezentând austeritatea țării. În prezent, austeritatea de care fac caz membrii ei e mai relaxată, și totuși majoritatea se bucură de o reputație mulțumitoare, deși nu chiar la înălțimea pretențiilor lor. Pe atunci, deși erau mai distinct separați de superiorii lor cu titluri nobiliare, pe care acum sunt pe cale să-i absoarbă din punct de vedere social, dispuneau de o impresionantă forță când era vorba să veștejească reputația unei femei, de orice rang ar fi fost, având nenumărate mijloace și căi pentru acest scop înalt, ca să nu mai vorbim de presă. Râvna ladyei Dunstane de a-i atrage de partea cauzei prietenei sale o făcu să se gândească la influenta doamnă Cramborne Wathin, cu care se înrudea de departe, soția unui puternic avocat al coroanei care avansa rapid în carieră către magistratură și rangul de cavaler; ea constituia centrul unui întreg cerc social, și nu era lucru curios, în ciuda deficiențelor ei în ceea ce privește informația și rafinamentul, deoarece avea avere, un bucătar bun, un soț mândru de pivnița lui de vinuri, și ambiția de a domina; poseda toate recompensele și nutrea toate speranțele oamenilor virtuoși. Era o doamnă cu trăsături incisive legate în pergament vechi. Nu avea niciun fel de colorit, însă pielea îi era imaculată, iar fiii și fiicele ei îi semănau aidoma, ca niște ediții mai ieftine ale unui prețios *in-cvarto*, acum dispărut. Distingeai imitația de tipul original, recunoșteai calitatea inferioară a culegătorului. Cramborne Wathin era prin naștere cu o treaptă mai jos decât soția sa; se trăgea (descendența fiind ascunsă îndărătul unei perdele de repulsie) dintr-o familie de negustori. Ca să-și spele pata i se destinase magistratura, dar copiii lui fuseseră năpăstuiți cu mâini și picioare mari, cu gambe scurte și cu exces de proeminențe osoase rău plasate. Mama lor le insufla cu grijă educația religioasă pe

¹⁴ Aluzie la reforma electorală – Reform Bill – din 1832, care a acordat câțiva deputați centrelor industriale, diminuând în acest fel influența aristocrației moșierești. (n.tr.)

care o opunea revendicărilor unui sânge mai nobil, deși, în același timp, le strecura în minte ideea că sângele transmis de ea provenea de la proprietari de pământ, situați cu mult deasupra plebei. Înfățișarea și principiile ei făceau din ea un simbol al bogătașilor, puritani ai epocii, ieșind la lumină în somptuozitatea vieții mondene cu ajutorul unei averi din ce în ce mai mari, și păstrând maximele strămoșilor pentru disciplina celor săraci și păcătoși.

Lady Dunstane îi făcu o vizită sub pretextul de a o informa că s-a instalat în capitală pentru acel sezon, și în cursul șuetei doamna Cramborne Wathin fu invitată la un dineu.

— Ai s-o cunoști pe buna mea prietenă, doamna Warwick, spuse ea, și primi răspunsul: O, am auzit de ea.

Consultația pur formală cu Cramborne Wathin sfârși prin consimțământul de a accepta amabila invitație a ladyei Dunstane.

Ținând seama de sacul plin cu vechi anecdote judiciare știute de soțul ei și de propria sa lectură sânguincioasă a publicațiilor umoristice ale zilei, pentru a se menține la nivelul oamenilor de spirit și al celebrităților pe care îi primea, doamna Cramborne Wathin avea dreptul să se aștepte la locul de frunte în conversație, așa cum era obișnuită. Li s-au acordat toate onorurile; au întâlnit persoane din aristocrație, ca lordul Larrian, lady Rockden, colonelul Purlby, soții Pettigrew, dar nici unul dintre cei doi soți n-a dominat masa măcar o clipă; subiectele erau într-un flux continuu și cum veneau, așa plecau; nici unul dintre ei nu fu în stare să plaseze o poantă. Trebuiau să mănânce în tăcere, zâmbind silit, din când în când, pentru că o femeie stigmatizată sporovăia într-una ca și cum hohotele de râs ale musafirilor i se cuveneau în exclusivitate ei, iar conveniențele erau mai prejos de persoana ei. Când cineva făcu aluzie la câinele doamnei Warwick, aceasta se apucă să debiteze o istorisire despre uluitoarea inteligență a câinelui.

— Spuneți-mi, vă rog, interveni doamna Cramborne Wathin de partea cealaltă a mesei, numai așa, ca să strecoare o vorbă, cum se numește acest câine minunat?

— Numele lui e Leandru, zise Diana.

— O, Leandru. Nu cred că aş putea să chem un câine cu un nume de trei silabe. Două cel mult.

— Nu, desigur, de aceea eu îl strig Hero¹⁵ dacă vreau să vină imediat, răspunse Diana, iar domnii, spre uimirea doamnei Cramborne Wathin, aclamară replica. Domnul Redworth, care şedea alături, îi explică poanta, care o scandalizează grav.

Aceasta fu jignirea comisă de Diana.

Dacă va părea neînsemnată, să nu uităm că existase intenţia să i se dea peste nas şi că ea o zădărniciise; şi făcuse acest lucru cu o aparentă simplitate, ceea ce era suficient ca să scoată pe cineva din sărite, chiar dacă n-ar mai fi urmat hohotele de râs ale bărbaţilor ca să sprijine contralovitura. Femeia asta asupra căreia plana o anumită suspiciune vorbea mult şi căuta să se remarce, voia să fie ascultată, să se bucure de aplauze. Cronicarul ei trebuie să recunoască, de altfel, eroarea comisă de ea când s-a lăsat în voia unui sentiment meschin de antipatie din prima clipă când a văzut-o pe doamna Cramborne Wathin, în faţa căreia s-a hotărât de îndată să fie ea însăşi, acordându-şi o zi de vacanţă, în loc să mimeze modestia prefăcută cu scopul de a concilia.

Când Emma Dunstane îi vorbi de certitudinea triumfului, ea îi sugeră că se putea ivi un membru dizident printre fatidicii doisprezece juraţi, numai ca să scape de sunetul de darabană al acestei mari vorbe găunoase. Ireverenţiosul drăcuşor al umorului ei îi sări în ajutor strigând apelul celor doisprezece pe tonul unui grefier, iar aceştia răspundeau cu denumirea îndeletnicirilor şi meşteşugurilor lor în felul spiriduşilor Titaniei, şi erau rugaţi să se pronunţe hotărâtor asupra cazului în dezbatere, făcând uz de pregătirea, practica şi cultura lor, expunându-li-se, cu claritate, datele acestuia. Ei răspundeau că îndelungata obişnuinţă de a se

¹⁵ Joc de cuvinte: *Hero*, numele iubitei lui Leandru, înseamnă în lb. engleză şi „erou” (n.tr.).

ocupa cu talerele balanței le îngăduia să cântărească valoarea celor mai delicate mărturii. În plus, fiind englezi, orice nu reprezenta un fapt categoric trecea în favoarea femeii. Căci așa îndreptăm noi balanța nedreptății legale față de sexul frumos: închidem ochii când ne convine, doamnă. În ceea ce ne privește, suntem pentru metoda aprecierii estimative, de modă veche! E vorba de nerespectarea unei promisiuni de căsătorie? — Femeia se poate bizui că va obține despăgubiri: doar avem și noi fete. E vorba de un proces de divorț? — De, avem și noi soții, și putem biciui sau putem cruța; asta depinde; dar vom menține cuplul legat prin căsătorie, urască-se între ei cât or pofti, dacă nu ne pot furniza motive sângeroase de despărțire; pentru că bărbatul e cel care face bani în țara asta. — Ați spus: Dumnezeu! ce oameni suciți? E felul nostru de a ține cumpăna, doamnă! — Dar n-ar fi mai bine să remediem legislația și sistemul social, domnule? — Vai, doamnă, găsim că e mai comod să luăm cazurile așa cum vin, după modelul străbunilor noștri. — Dar nu vezi, omul lui Dumnezeu, că aduci jertfă țapi ispășitori pentru liniștea și tihna unei majorități? — Ei, doamnă, au fost și vor fi totdeauna țapi ispășitori; noi socotim că, până la urmă, totul se rânduiește după cum e mai bine...

— Și pot fi eu țapul ispășitor, Emmy! E perfect posibil. Băcanul, măcelarul, mezelarul, papetarul, negustorul de ceai etc. – ei mă cercetează. Le-am studiat fețele, iar Braddock mi-a spus care e compoziția juriului. Recunoaște și el că împart dreptatea foarte aproximativ – un talmeș-balmeș în justiția țării, ca să-l citez – deși afirmă că sunt bine intenționați.

— Cu atât mai mare rușinea pentru bărbatul care te târăște în fața lor – dacă persistă s-o facă! ripostă Emma.

— Va persista. Îl cunosc. Acum n-aș mai vrea să se retragă, zise Diana reținându-și respirația. Și nu-l mai vorbi de rău, scumpa mea; căci în felul ăsta mă faci să-mi închipui că sunt vinovată. Dumnezeu mare! – presupune că m-ar ierta în mod public! Nu, am sentimente mai blânde când

stăm pe poziții opuse. E ciudat, și asta mă roade oarecum, când mă gândesc cât de mărunț e resentimentul pe care i-l port. Aproape că nu-l dușmănesc deloc. Nu are niciun motiv să-i fie dragă soția. O recunosc și îmi pare rău pentru el, din inimă. Nu s-au însoțit vreodată doi oameni mai antagoniști ca noi. Am mers vreo doisprezece pași împreună într-un fel de stupoare și pe urmă am dat de o răscruce. Din clipa aceea am tras fiecare în altă direcție unul de altul – el de mine, eu de el. Rezistându-i, am făcut din el un tiran; iar el, insistând, a făcut din mine o răzvrătită. Și a fost cel mai smintit tip de tiran – cel bicisnic. Apoi, draga mea, mai era și taler cu două fețe. Sau nu, poate că nu dinadins. Odată era mânat de interes, altădată de ideea de onoare. Lua tot ceea ce puteam să obțin pentru el și pe urmă se întorcea să mă lovească pentru că obținusem.

— Asta e creatura pe care încerci s-o scuzi? exclamă Emma indignată.

— Da, fiindcă – dar spune și tu! Toate expresiile mele spirituale, el le numea „atacuri”! – poate o femeie să îndure așa ceva? – fiindcă mă comportam... Îl disprețuiam prea mult și lasam să se vadă asta. Nu e un om de disprețuit în fața lumii; e doar un om cu mintea foarte îngustă la o examinare mai amănunțită. Nu puteam să-mi ascund sentimentul de dispreț – sau n-o făceam, îl etalam nu numai față de el, dar și față de prietenul meu. Cuvântul „soț” începuse să însemne pentru mine ceva care înăbușe, care îți apasă plămânii, o mască de fier, un inchizitor, tot ce e nefiresc. El suferea din pricina „atacurilor” mele; și era cu atât mai rău pentru el când nu înțelegea unde vreau să ajung. E un om corect; n-am văzut la el vreo josnicie pronunțată. S-ar putea construi o figură respectabilă din tot ceea ce nu este. Aș putea adăuga un șir de zerouri la numărul unu pe care îl îndrăgește, de ajuns ca să fac din el un milionar; dar taie prima cifră și restul e vânt. Ceea ce înseamnă că dacă nu-i accepți propria evaluare despre el însuși, n-ai să-i acorzi prea mare considerație pentru însușirile lui negative. Nu e egoist într-un grad înalt, adică

nu în mod izbitor; nu e ranchiunos, nu e importun – și așa mai departe. Dar plicticos! – plicticos ca o scufie de noapte din lână, trasă peste ochi, peste urechi și peste gură. Ah! pentru mine era o scufie de călău. Un amorțit – și deodată căsca ochii trezindu-se la ideea de onoare. Eu îl „făceam” ridicol – îmi luasem obiceiul să „folosesc expresii de-ale bărbaților”. Scumpa mea, acum că ziua procesului se apropie – tu nu m-ai întrebat niciodată și așa ți-e felul, vrei să mă cruți de dureri – dar acum pot vorbi despre el și despre mine.

Vocea Diane se făcu mai scăzută. Avea de făcut o altă destăinuire. Aproximarea procesului acționa ca un foc asupra amintirilor ei șterse, despre diferite incidente. E posibil ca, în parte, pudoarea de a face aluzie la ele să-i fi blocat memoria ei de femeie. Căci o curioasă consecință pe care acuzația de vinovăție o are asupra celor aproape nevinovați este aceea de a-i face să se zugrăvească pe ei înșiși într-un alb pur, cu omiterea petelor minore, până ce, albeața fiind recunoscută, sau tortura iminentă, petele reapar și se impun conștiinței. Reluă în șoaptă, grăbită:

— Știi că un anumit grad de independență mi l-am cucerit singură dacă el nu mi l-a acordat. Eram învățată să nu depind de nimeni. Ascultarea înseamnă la el închisoare – e ca un zid fără ferestre. A primit o misiune, foarte avantajoasă pentru el, și a lipsit de acasă. Se pare că i s-au dat nu știu ce informații. S-a întors pe neașteptate, la o oră târzie, și m-a atacat imediat, cu destulă violență. Prietenul meu – atât îmi este și nimic altceva – urma să vină de la Parlament pentru o mică conversație de zece minute, ca de obicei, în drum spre casă, pentru a se recrea după lunga ședință și schimburile de cuvinte caustice pe care trebuia să le suporte în fiecare seară. Ca să-ți spun drept, m-am speriat; Warwick era scos din minți, cum se spune – parcă turbase, și nu puteam suferi gândul ca cei doi să se întâlnească. În timp ce el spumega de mânie, eu am deschis larg fereastra și am pus lampa alături, pentru a expune întregul interior – șireată ca o intrigantă cu experiență;

oribilă, dar trebuia s-o fac pentru a-i ține la distanță pe cei doi. M-a întrebat ce nebunie mă apucase să stau la miezul nopții lângă o fereastră deschisă, în văzul lumii, când sufla un vânt umed. M-am plâns că n-am aer și îmi făceam vânt cu evantaiul la frunte. Am auzit pași pe trotuar; l-am înțepat cu o ironie ca să-mi răspundă cu glas tare și, spre ușurarea mea, pașii s-au depărtat. Așa încât șiretlicul a reușit – auzi, șiretlicul! Asta a fost cea mai gravă vină a mea, dar a fost totuși un subterfugiu care mi-a pus stigmatul perfidiei. Mi-a deschis ochii ca să văd în firea mea o prăpastie plină de posibilități infernale. Cred că sunt cioplită din stâncă neagră. O femeie care e în stare să acționeze din instinct, cum am acționat eu, are nevoie mereu, de un înger păzitor lângă ea, dacă nu e căsătorită cu un om pe care îl venerează.

— Nici una dintre noi nu suntem mai bune decât tine, dragă Tony; numai că unele sunt mai norocoase, iar multe sunt lașe, spuse Emma. — Ai acționat cu prudență într-o situație nenorocită, în parte opera ta, în parte a împrejurărilor. Dar un temperament ca al tău nu putea să stea inert și să geamă. Căsătoria a fost de vină! Concepția englezilor despre femei pare a fi că suntem născute oi albe sau oi negre: împrejurările nu au nicio legătură cu culoarea noastră. Le e teamă să acorde distincții, iar a ne aprecia cu discernământ e peste puterile lor. Dacă legenda că e mai multă puritate în căminurile lor decât în alte țări contribuie să consacre această tradiție, n-aș putea spune: există o clasă care trăiește într-adevăr cinstit; și în orice caz o asemenea legendă izvorăște din dragoste pentru puritate; dar sunt convinsă că metoda lor de a întipări această idee în mințile femeilor cuprinde în ea primejdia artificialului. Bărbații îngustează înțelegerea femeilor cu privire la natura omenească, și nu asta e calea pentru propășirea rasei.

— Am impresia că noi, femeile, suntem considerate ca o idee secundară a Creatorului; ca niște franjuri ale naturii, un simplu adaos de finisaj și nu o parte din textură, zise Diana, un ornament drăgălaș. Totuși, parcă observ o anumită îngăduință care începe să se înfiripe în mintea

sexului tare. Bătrânul nostru avocat, domnul Braddock, căruia nu pare că-i displace să stea de vorbă cu mine, mă asigură că va veni ziua când femeile vor fi încurajate să lucreze în diferite meserii și profesii ca să-și câștige independența. Aici e taina opiniei despre noi în momentul de față – dependența noastră. Dați-ne mijloacele de independență, iar noi o vom cuceri și vă vom judeca la rândul nostru, domnii mei! Veți vedea o lume schimbată radical. De câte ori simt că înnebunesc din cauza împrejurărilor existente, pun degetul pe condițiile materiale și îmi dau seama că am atins secretul. Luând un caz individual, se poate întâmpla să fie vina condițiilor morale; din punct de vedere colectiv, cele materiale, fără discuție – nedreptăți flagrante, înfometare cu toptanul. Eu sunt o răzvrătită în căsătorie și de aici pornește răzvrătirea socială. Odinioară eram o fată care dansa și cânta. Îți amintești de seara balului de la Dublin. Tot vuietul mării din Canalul St. George, clocotind ca într-un cazan de vrăjitoare, mă desparte de seara aceea.

— Ești tot atât de frumoasă ca atunci – aș putea spune, mai frumoasă, zise Emma.

— Am o sănătate de fier, și aș dori să-ți pot dăruie jumătate din ea, iubita mea prietenă. Lucrez noaptea până târziu, mă scol dimineața devreme și mă simt proaspătă. Nu mai cânt, asta e tot. Peste câteva zile numele meu va sta în fața Capului de Taur ca să-l înfrunte în arenă. Partea cea mai rea a unei asemenea situații este că mă face să gândesc și să vorbesc neîncetat despre mine însămi. Cred că gândesc mai puțin decât vorbesc, dar, oricum, subiectul a răsuflat; așa simt, citez să spun, și cei care mor greu – dacă nu cumva consideră asta un fel de compensare pentru plecarea dintre cei vii.

Capul de Taur cu perucă, sau Juriul britanic de doisprezece juriști, a fost bravat în a doua jumătate a unei săptămâni pline de vești bune. Mai întâi, Thomas Redworth fusese ales în Parlament cu o impresionantă majoritate pentru a reprezenta burgul Orrybridge; onorabilul Percy

Dacier ținuse o strălucită cuvântare în Camera Comunelor, firește, cât se poate de plăcuta unchiului său; lordul Larrian obținuse comanda stâncii Gibraltar; casa de la Crossways fusese închiriată unui locatar aprobat de domnul Braddock; Diana primise cele dintâi coli de corectură ale micului ei volum, împreună cu un acot asupra modestului onorariu; și în sfârșit, acuzația reclamantului în procesul intentat împotriva ei fusese respinsă ca neîntemeiată.

Diana află acest lucru fără să clipească.

Nici nu putea dori altceva; era disculpată. Dar nu era liberă; departe de asta; și se răzbuna pe prietenii care făceau caz de triumful ei fără a ține seama de adevărata ei situație, nedând niciun semn de satisfacție. Era în sufletul ei o revoltă față de consecințele legale ale verdictului – sau, cu alte cuvinte, de asentimentul obtuz al legii la condițiile care puteau să-i fie impuse, afară doar dacă se adresa direct fiolei cu otravă; iar efortul de a înăbuși această revoltă îi aprindea umorul cel mai feroce, cam în felul cum își amintea Redworth de ea în cursul călătoriei de la Crossways la Copsley. Ironia aceasta furioasă, născută din contrastul dintre universul exterior și cel lăuntric, era tendința în voia căreia s-ar fi lăsat în așa măsură încât, ar fi adus un prejudiciu definitiv caracterului ei, dacă iubita prietenă Emma, de îndată ce s-a relaxat tensiunea luptei, n-ar fi avut nevoie de ajutorul ei cel mai afectuos. Lady Dunstane a cântat victoria și seara, s-a prăbușit. După sfatul medicului, a fost transportată la Copsley, unde strădania și râvna de a da îngrijiri îi readuseră Diane o stare de spirit mai echilibrată. Optimismul vieții nu poate să nu înflorească din nou într-o inimă care își oferă rugăciunile pentru ca o viață mai scumpă decât cea proprie să fie salvată. De asemenea, revenirea, într-o oarecare măsură, a încrederii în sir Lukin o reconfortă când văzu că bietul om manifesta, în felul lui cam țepos și aspru, de bărbat, o adorație și un devotament sincer față de acea floare a sufletelor pe care o numea soția sa. Vaietele lui de autoacuzare din timpul crizei, vrednice de toată mila, o obsedau și-i derutau înțelegerea în ceea ce

privește comportarea, și firea bărbaților. Dacă n-ar fi fost mănunchiul încurcat al impresiilor ei trecute (nu mai păstra în amintire incidentul, dar impresiile dăinuiau neiertătoare), pe care ea nu-l descurca pentru ca să-l acuze de complicitate în nesocotința oarbă a căsătoriei sale, ar fi putut avea față de el sentimente frățești, la fel de călduroase ca și compătimirea.

Era pe la mijlocul iernii când Doamna Bârfă, care, prin șoaptele ei ațâțătoare îi menține prezenți pe cei plecați spre alte meleaguri, dădu zvon că frumoasa doamna Warwick părăsise Anglia la bordul yachtului-goeletă *Clarissa*, împreună cu lordul și lady Esquart, pentru o croazieră pe Mediterana: și (ținând mâna paravan la gură) că motivul era urgent, întrucât fugea ca să scape de mrejele teribilei plase a legii maritale, aruncată cu brutalitate de bărbatul ce-i era soț spre a o captura.

Capitolul XV

Introduce pe onorabilul Percy Dacier

ZEII DISPUTELOR ACESTEI LUMI, împotriva cărora bietul individ fără apărare e de obicei în stare de revoltă, nu sunt, după cum știm mineri, ci secerători; și dacă noi nu ne mai arătăm la suprafață, ei încetează de a ne mai lovi: îngăduie ca un personaj care a fost arătat cu degetul să se purifice și să devină prezentabil câtă vreme prietenii entuziaști de-ai acestuia păstrează discreția. E, desigur, mai puțin decât mărinimie; și nici nu vi-i propunem spre adorare; sunt zei mărunți, trecători ca și acel val imens – masa umană a clipei – din care își trag ființa. Au, totuși, în ei un element demn de adorare: divina stăruință asupra faptului că într-un proces există două părți – în orice fel de proces. Iar cei ce se lasă călăuziți de ei în privința asta se pot lăuda cu o judecată sănătoasă. Să țipe individul cât va pofti, cei nevinovați, triumfători, sunt obligați să recunoască deschis faptul. Una dintre părți e învinsă potrivit hotărârii judecătorești. Dar Consiliul superior nu îngăduie să fie nimicită. Bătălia Diane a continuat în umbră, în urma ei, timp de o săptămână sau două, cu niște susținători de-ai învinsului; apoi a rămas o amintire despre o femeie frumoasă, poate vinovată, greșit înțeleasă de soțul ei, care nu era nici om de lume, nici tovarăș de viață agreabil, nici bărbat demn de ea. Cu toate astea, odată scăpată de flăcările rugului public, ea trebui să-și amintească de pârjolirile suferite pentru a fi blândă cu ea însăși. Sub povara unei înfrângeri, ar fi fost furios de revendicativă. Victoria asta încununată cu lauri veștezi îi

îndrepta gândurile spre lumea ei interioară, făcând-o să ridiculizeze în sinea sa odiosul jug conjugal, din compasiune pentru perechea de victime. Prin astfel de mijloace, ea evită cu toată sinceritatea – deși fiind tot timpul conștientă de aspectul comic al subterfugurilor sale – exagerările reproșului personal. Susținătorii adversarului ei, din cadrul și din afara tribunalului, îi construiseră cinstea sufletească să-și cerceteze cutele sufletului și să-și recunoască greșelile. Dar nu erau oare greșeli firești? Eroare era căsătoria ei; eroare era și căsătoria în teorie; greșeala ei proprie și mecanismul stângaci al civilizației lumii: aceștia erau principalii vinovați; nu soția care dorea să rădă după pofta inimii, care voia să aibă prieteni de sex opus și care lansa epigrame la adresa neajutoratului despot, iar uneori era – ei bine, da, arțăgoasă; împinsă de împrejurări să fie astfel, dar acesta era cuvântul. Era prea generoasă ca să mai repete numărătoarea acuzațiilor ei împotriva celui învins. Dacă nenorocita lui gelozie o dezonorase, înaltul tribunal secret din sufletul ei – care o aprecia pe ea drept nevinovată pentru faptul că tăiasse cu sabia legătura maritală atunci când erau încă uniți, deoarece un cuplu care se ceartă nu poate, după legile onoarei, să joace rolul celor ce se îmbrățișează – pronunța pentru el verdictul de „scuzabil”. Distingea limpede adevărul că, în calitate de bărbat, el nu putea să presupună decât o singură cauză rea pentru separația lor.

Până la acest grad de subtilitate făcea ea uz de infailibila-i judecată, cu mai multă sinceritate decât în noaptea dezbaterii de la Crossways. În clipa următoare plutea în vise himerice, meditănd sublim la independența ei față de restul femeilor și de pasiuni. Iubirea! Îi era necunoscută; nu-i era cunoscut nici zeul iubirii adultere, nici cel al iubirii domestice, și avea convingerea că nu-i putea cunoaște niciodată. Era o Diana a răcelii, preferând prietenia; se simțea în stare să fie prietenă cu bărbații. Mai era cineva care, la rândul lui, putea fi prieten cu femeile, inima ei îl accepta bucuros pe Redworth. Evocându-i chipul limpede și devotat, în momentul când și-au strâns mâna la despărțire,

se duse cu gândul la viziunile ei de viitor din perioada balului de la Dublin și recunoscă, în ciuda straniului pas al măritişului, că avusese parte de un câştig întâlnind și verificând un prieten atât de credincios. Figura lui, ținuta, caracterul, cea mai fugară privire și cea mai mărunță vorbă, totul la el era indiciul loial al unui om de onoare, la fel de rece ca și ea; el era omul căruia i-ar fi putut deschide inima ca s-o cerceteze îndeaproape. În timp ce se bucura de independența ei față de sexul emotiv, impulsiva femeie era mistuită de regret că, la despărțire, nu sfărâmasese barierele convenționale oferindu-și obrazul buzelor unui prieten, după o modă total antiengleză. Și de ce nu, când amândoi erau deasupra patimilor? De la un suflet la altul, făcu acest lucru de departe, simțind o delicioasă reconfortare că e capabilă de un asemenea gest, fără fiori de emoție. Îi ținuse mâna într-a lui și o privise în ochi o jumătate de minut, ca un camarad drag, stărnindu-i tot atât de puțin instinctul de apărare ca un cer care se înseninează; și pentru asta ea îi datora o dragoste de soră, o sărutare de soră. El avea nevoie de o soră și se cădea să fie ea aceea. Amintirea celor povestite de Emma despre „Tom Redworth” i-l zugrăvi din cap până-n picioare, aducându-i-l viu, peste ape, acolo, pe puntea yachtului. Un apărător dârz rămânea pe pământul britanic în persoana lui Tom Redworth; dar pentru nu știu ce motiv care scăpa analizei, amestecat fiind într-un roi de impresii, Diana își numea apărătorul, pentru ea însăși, cu prefixul de politețe: poate fiindcă știa că numele de botez al unui bărbat e primejdios de mânuit. De altfel, cum aveau adeseori păreri diferite, obiceiul de a-l numi în gând „domnul” Redworth era preferabil. Femeile sunt construite să respecte mici reguli de felul acesta, și cu deosebire cele frumoase, pe care societatea le avertizează curând că poartă cu ele exploziv și că trebuie să se ferească mai mult ca altele de aprinderea vreunei scânteii mărunte. Era mai prevăzătoare în gândurile decât în acțiunile ei, așa cum e firesc să se întâmple cu o fiică meditativă a impulsului; deși făcea subtile discriminări mintale: ceea ce își putea ea permite să facă „de la suflet la

suflet”, de pildă, nu conținea, după părerea ei, nimic din intimitatea de a-l numi pe acel gentleman de-a dreptul Tom, fie și numai în gând. Prietenul și apărătorul ei era un voluntar, și nicidecum un mercenar, și merita o recompensă, dacă ea putea să i-o acorde netulburată. Urmau să se întâlnească în Egipt. Între timp Anglia se contura ca sediul unor forțe ostile, gata să lovească, dacă ea ar fi fost o planetă vizibilă, și gata să secrete virusul trecutului ei, dacă ea ar fi oferit noi privilegii de scandal.

Din fericire era departe, purtată de o aripă mai albă decât a lebedei pe apele de safir ale Mediteranei. Scrisorile către Emma însemnau pentru femeia infirmă întrezăriri de frumusețe: felul de viață la bordul yachtului, crochiurile amfitrionului și amfitrioanei văzuți ca niște îndrăgostiți legitimi, de cealaltă parte a periculosului prag care e vârsta de patruzeci de ani; schițele golfurilor, orașelor, oamenilor – preoți, doamne, cavaleri, ștregari, copii, grupuri schimbătoare de mlădioși meridionali – licăreau pentru o clipă peste paginile ei ca apele unei țesături de mătase, și toate acestea, evocând-o pe ea, erau așternute pe hârtie cu o mână la fel de ușoară ca pulberea de stropi argintii aruncată de valurile albastre pe care le brăzda; mărturie, fără vreo aluzie la țara lăsată în urmă, că gustase din fântâna binecuvântatei uitări. Emma Dunstane, cum se întâmplă în mod curent cu cei ce primesc o corespondență întremătoare de la creatori literari, o condamna pe autoare, dar vedea acum, pentru prima oară, că Diana avea într-adevăr darul scrisului. O singură exclamație: „Italia, paradis al exilaților!” aducea cu un geamăt. Îndată după aceea scria despre poetul ei preferat și despre alții. Într-acolo fugiseră, luându-și adio de la Anglia!

Câți nu fluturaseră mâna în semn de rămas bun! Și totuși Anglia îi hrănește, Anglia îi ia sub ocrotirea ei, Anglia îi îmbracă în onorurile pe care le poartă. Numai cei mici la suflet, care pozează de la înălțimea coturnilor lor, pot scoate pumnalul sentimentelor de ciudă pentru a tăia de-a binelea orice legătură spirituală cu patria. Naturile nobile, oricât ar

sângera, simt prea puternic datoria de recunoștință. Diana avea sentimentul intens al celților pentru țara ei. În Anglia se simțea irlandeză, prin opoziție moștenită și voită. Peste hotare, lunecându-și privirile peste ape, observând, comparând, reflectând și mai ales citind despre conflictele de acasă, despre înfăptuiri și tentative, inima ei generoasă o făcea să se simtă – deși nu mai puțin irlandeză – o fiică a Marii Britanii. De la distanță ar trebui să vedem frământările unei țări ca să ne făurim despre ea o imagine clară; și această tânără cu mintea înflăcărată, cititoare ferventă a cuvântărilor publice și amatoare de speculații asupra evenimentelor politice (doritoare de a trăi mai mult în lumea ideilor) începu să simtă nostalgia pământului englez cu mult înainte de sfârșitul vacanței în exil. Prietenul ei, „martirul cunoscut cu ea la stâlpul infamiei”, cum îl numea, o încurajase în convingerea că era în stare să emită judecăți politice – că putea gândi, ba chiar vorbi cu discernământ despre problemele statului. Dărilor de seamă ale cuvântărilor ținute de oamenii de stat pe care îi cunoștea sau despre care auzise, o pasionau; și își închipuia că emoțiile acestea erau tot atât de străine de simpatia ei pentru oratori pe cât de superioare erau noțiunile ei politice față de nimicurile de care se preocupă în general femeile, sentimentele ei fiind acelea ale unei femei care a trecut prin foc. Era încredințată că e astfel, în ciuda unei extraordinare intuiții care-i spunea că afundarea în treburile mai nobile ale omenirii ar însemna un refugiu sigur pentru o femeie cu temperament și imaginație, când îi scria Emmei: *„Marele succes al domnului Redworth în Parlament e un lucru bun în sine, oricare ar fi vederile sale despre problemele actuale, și nici nu mai țin seamă de ele când văd tot ce ar putea înfăptui un om cu atâta putere de a lovi în legile nedrepte care mențin cea mai numeroasă parte a populației într-o stare de sclavie. Că bine ar fi fost să fie jurist! E necesară inițiativa unui om cu studii juridice, care să prezinte un proiect de lege. Și Percy Dacier a vorbit frumos, după cum era de așteptat; a meritat laudele unchiului. Dacă îl întâlnești, trage-l de limbă. A studiat*

dreptul și e mai tânăr decât Redworth. Cei foarte tineri și cei în vârstă sunt speranța noastră. Bărbații de vârstă mijlocie se țin strict de faptele existente. Noi ne alegem conducătorii pe cele două pante – urcușul și coborâșul muntelui – nu la jumătate de drum, pe platoul de pe culme, unde totul le apare oamenilor atât de solid, atât de relativ neted, cu excepția câtorva excrescențe și asperități, ce urmează a fi nivelate treptat, pe îndelete; ceea ce ne determină să declarăm că vârsta mijlocie a bărbaților e epoca lor de iluzii. Nu e un paradox. Pot fi utili pe plan obștesc, la un nivel mărunț, nu tăgăduiesc asta. Trebuie să se găsească însă mai aproape de porțile vieții – de cele care se deschid sau de cele care se închid – pentru ca spiritul lor să nu fie indiferent la urgența problemelor majore. Altminteri lumea li se înfățișează sub un aspect prea așezat – afară, bineînțeles, de cazul când o revoluție vezuviană ar cutremura țara. Și atunci doar nervii lor ar fi impresionați. Visez la un arbitru străvechi! Există unul – dacă prinzându-l îl putem ține. Dar mi-e teamă de un cârmaci atât de zburdalnic. L-ai ghicit – e Puck cel din timpuri imemorale! Am răs o zi întreagă citind ziarul care ne povestea cum îi necăjește în momentul de față pe cei din Camera Lorzilor. Lady Esquart își felicită soțul că nu face parte din ea. Puck bien ridé¹⁶ și cu perucă ar fi, poate... decât că la momentul critic s-ar recunoaște cu siguranță supusul lui Oberon. Totuși sarcina va fi adusă la îndeplinire de cineva; profetizez: – când fecioarele vor fi bunicii! – când Tony a ta va purta veșnic surâsul pe buze pe meleagurile fără soți unde nu există instituția legăturii matrimoniale.”

Pentru motivul că nu avea să participe la rezultatul obținut de străvechiul arbitru ori de tânărul erou în fericita apărare a cauzei femeilor, ea se concepea într-o atitudine de totală detașare și își închipuia realmente că este doar un spirit contemplativ, iubitor de speculații politice și impersonal, chiar dacă de gen feminin. Într-asta consta – ceea ce Emma, zâmbind la rândurile ei, știa de mult – tainica

¹⁶ Zbârcit de tot (lb. fr.) (n.tr.)

ei mândrie imaginară: în convingerea că posedă un intelect independent.

Strania iluzie, atât de limpede dată în vileag celei cu care coresponda, continuă într-o serie de scrisori foarte superficial descriptive, datate din Pireu, Bosfor și coastele Crimeei, toate referindu-se mai mult sau mai puțin la ultimele știri din jurnalele primite la bordul yachtului și de la vizitatorii englezi proaspăt sosiți din țara căreia îi plăcea acum să-i zică „patrie”. Paginile erau pline de considerații politice și de binevoitoare aluzii la neobișnuita demonstrație de „iubire în căsătorie” oferită de amabilii ei amfitrioni: *„acești simpatici soți Esquart, care nu se plictisesc niciodată împreună, ci sunt plini de curtenitoare atenții unul față de celălalt, ispitindu-mă să cred că e cu puțință ca o alegere norocoasă și un respect reciproc să subscrie la fericirea omenească.”* Cu un prilej, pomeni despre recenziile primei ei tentative literare: *„Am fost bine sfătuită de Redworth să semnez cu numele de ANTONIA. E ca o vestă de piele contra loviturilor de bici, și presupun că semnătura D.A.M., scrisă în întregime, ar fi croncănit jalnic auzind că stilul e afectat, personajele caduce, inteligența formată etc., etc... Pe când așa, am și eu cam același dispreț pentru realizarea Antoniei. Încetează de a mai mânui condeiul, neroadă mică! Autoarea scrie «cu oarecare înțelegere a patimii iubirii». Eu o știu străină de cel dintâi suspin. Așa încât vezi, draga mea, că neștiința totală e mama Artei. Dialogurile sunt «uneori incisive». Are o soră care s-ar putea prezenta mai bine. Dar de ce oare n-am fost dată la ucenicie pentru o profesiune sau o meserie utilă? Observ acum că un parazit al pieții literare nu avea niciun drept să se aștepte la o soartă mai fericită decât a fost a mea”.*

Într-o plimbare pe Nil, în iarna acelui an, Diana îl cunoscuse pe onorabilul Percy Dacier. Îi fu prezentat la Cairo de către Redworth. Cei doi gentlemen făcuseră cunoștință în Camera Comunelor și, constatând că aveau aceeași destinație, se împrieteniseră. Diana așteptase cu plăcere sosirea lui Redworth. Îi vorbi Emmei de prezența lui Dacier fără vreo

descriere sau alt comentariu decât că era foarte stimat de lordul și lady Esquart. Aceștia, împreună cu Diana, Redworth, Dacier, orientalistul german Schweizerbarth și consulul și egiptologul francez Duriette, alcătuiau o expediție călătorind în susul fluviului, expediție despre care Redworth era principalul raportor al ladyei Dunstane. Prospețimea percepțiilor și finețea observațiilor lui făceau amuzante aceste relatări; iar tandra duiosie cu care asista la cochetăriile frumoasei între cei doi rivali străini o mișcă adânc pe cititoarea scrisorilor. Germanul avea o gitară, francezul avea voce; Diana cânta și ea cu ei. I se plângeau amândoi, fiecare în parte, unul de acompaniament, celălalt de cântăreț. Englezii îi criticau discutând aparte; și asta ca să îndeplinească și ei cel puțin o funcție, deși nu contribuiau cu nimic la distracția generală. În țară, soții Esquart obișnuiau să cânte duete: Diana acompaniase la pian vocea baritonală a lui Redworth. Fiecare din ei declară însă că nu are voce. Diana cântă singură, pentru bunul nume al țării, cântece italienești, franțuzești, precum și irlandeze. Tot drumul fu veselă ca pe vremea când cânta muzică de Planxty Kelly și Garryowen. „*Madame est irlandaise?*”¹⁷ îl auzi Redworth pe francez, și recunoscuse ceea ce era implicat în tonul de răspuns al întrebării: „Ne-am plictisit de moarte fără fermentul irlandez!” Astfel, Tony în exil tot izbutea să facă ceva pentru iubitul pământ al Erinului. Femeia singuratică de pe înălțimile de la Cospley scoase o exclamație: „O! dacă aceste două țări ar fi fost sau ar putea fi unite!” Era conștientă de un simbolism tainic în rugăciunea ei.

Nu presimțea nici o altă intervenție masculină amenințătoare. Scriindu-i din Veneția, Diana îl menționa pe Percy Dacier ca fiind logodit cu o moștenitoare bogată: „*O domnișoară Asper, nepoata unui mare armator, Quintin Manx, îmi spune lady Esquart; o avere fabuloasă, necesară unui al doilea fiu, ros de ambiții. Fratele cel mare, lordul*

¹⁷ Doamna e irlandeză? (fr.) (n.tr.).

Creedmore, e un Nemrod¹⁸ fără coroană, mereu plecat să vâneze pe undeva, prin Ungaria, Rusia sau America. Domnul Dacier va face parte din Cabinet în următorul guvern". Nimic mai mult despre el. O nouă operă literară semnată ANTONIA era în curs de redactare.

Vara trecu în Tirolul de sud ca o somptuoasă procesiune în fața privirii de novice a Diane, și către sfârșitul ei, coborând prin pasul Stelvio, trândăvind prin Valtellino, ajunseră la lacul Como, Diana fiind tot timpul stăpânită de personajele ei, trăind dubla viață a autorului. La Bellagio, într-o după-amiază, apăru Percy Dacier. Ulterior ea își aminti de dezamăgirea pe care o simțise nevăzându-l pe Redworth fie alături de el, fie în locul lui. Dacă era logodit, nu era un pretendent tocmai înfocat pentru logodnica lui; și nici în calitate de cunoștință nu prea măgulea făcând complimente. Își păstra entuziasmul pentru peisajul italian. Diana își formase de la prima întrevvedere o anumită părere despre caracterul lui, cum face orice observator indiferent, și orice femeie mai înainte de a i se aprinde imaginația – dacă asta îi e sortit; iar acum se puse pe lucru căutând să potrivească din nou fragmentele enigmei pe care o reprezenta acest om, de vreme ce concluziile ei, până atunci categorice, se cereau remodelate. „Dar femeile nu-i pot cunoaște niciodată pe bărbații tineri”, îi scria ea Emmei, după ce îi lăudase excelenta lui reputație. „*Aruncă din când în când câte o frază frumos formulată: niciun fel de complimente, doar paradoxuri amabile. Bineînțeles că are cap, altfel n-ar fi unde este – iar mie mi se pare locul cel mai de invidiat pe care îl poate ocupa un tânăr.*” Ea observa la el un ciudat conflict între o exuberanță temperamentală și moderația unui caracter studios, ca și cum povara vârstei ar fi început să se îngrămădească pe umerii săi mai înainte ca tinerețea să-și fi părăsit zburdălniciile. Conformația membrelor și trăsăturile erau acelea ale unui englez „rasat”; avea gustul englezilor pentru sporturi, jocuri, distracții

¹⁸ Rege fabulos al Chaldee, vânător dibaci și neobosit (n.tr.).

virile; și cu toate astea, în floarea vârstei, sub treizeci de ani, capul lui avea tendința să se încovoie. Aplecarea capului, deasupra unei staturi înalte și drepte, cu pieptul lat, denota preocupări importante. Își amintea de privirea lui cu ochii mari, mai mult larg deschiși decât iscoditori, când i-a fost prezentat – privire care revenea ori de câte ori rostea ea ceva deosebit de captivant. Ce înțeles avea privirea era peste puterea ei de a ghici, deși comparând-o cu franchețea directă a ochilor lui Redworth, vedea diferența dintre o privire care o accepta și una care se extindea peste două opinii.

Impresia ei despre Dacier era că se aseamănă cu un strălucit tânăr concurent la alergări de care de luptă. Încă în plină competiție cu grosul grupului anonim, dar pândind prilejul de a-și face loc în primele rânduri; și ar fi putut adăuga că o căsătorie de calitate îndoielnică era susceptibilă să dăuneze unei cariere atât de promițătoare, îi plăcea să creadă despre ea însăși că uneori îi sugera idei, alteori i le clarifica. El repeta fraze rostite de ea. *„Voi fi în stare să ți-l descriu mai bine pe Dacier când tu și cu mine vom sta împreună, Emmy a mea, și o trăsătură de condei ici și colo va completa portretul. Descrierile rigide sunt bune pentru marionete. Bărbații și femeile vii sunt de o complexitate prea diversă în alcătuirea lor – chiar și în «forma exterioară» – pentru a fi redați veridic într-o schiță geometrică. Îți pot spune că are ochii de un albastru deschis, trăsăturile regulate, părul mătăsos, spre castaniu, picioarele lungi, capul puțin aplecat (numai capul), gura de obicei închisă; astea sunt datele, și ai văzut ceva foarte asemănător la păpușile din odaia copiilor. Un asemenea meșteșug literar e bun pentru odaia copiilor mici. Așa și cu peisajele. Arta condeului (doar scriem pe un fond de întuneric) constă în a trezi o imagine interioară, și nu în a trudi cu o pensulă de decoruri, ca și cum ne-am adresa ochiului; pentru că gândul nostru care zboară nu poate cuprinde o descriere prelungită. Tocmai de aceea poeții, care stârnesc imaginația cu un cuvânt sau cu o expresie, zugrăvesc tablouri nepieritoare. Geniul shakespearian, ca și*

cel dantesc, stă într-un vers, cel mult două. Domnul Dacier ascultă cu atenție când vorbesc, e de acord sau încrețește într-un fel ciudat din sprâncene exprimând un dezacord. Îi lipsește elanul spiritual – voioșia, aș spune, și e recunoscător să i-o comunice altul. Ai bănuî că are să fie un partener anost în viața conjugală. Manifestă o adevărată sete pentru vederile optimiste asupra lumii, căci nu posedă un alambic spiritual propriu. E înclinat spre depresiune sufletească. Cum! Vasăzică trestia frântă pe care o numești Tony a ta posedă o încărcătură întreagă, toate fabricate de ea – e plină de asemenea alambicuri tainice; și iată un tânăr – un pui de stejar – cu tendința de a pleca trist capul! Întreaga lui natură are aerul să mă implore que je l'arrose¹⁹! Am început să joc rolul unei doctorițe Pangloss²⁰ înadins ca să-l înviorez – să-i înseninez gândurile, concepțiile. Nu-i lipsește cu totul buna dispoziție în conversație, și face strălucite exerciții pentru a și-o dezvolta. Dar pentru el lumea e o biată minge bătrână rostogolindu-se la vale – în sunetele unei melodii irlandeze, în general seara, la cerere. Atât despre Percy Dacier, în care îmi pun nădejdea – îndepărtată, poate iluzorie – că ar putea fi de folos cauzei noastre. Ascultă cu interes, ceea ce înseamnă un început prielnic.”

Lugano e, dintre toate lacurile italiene, cel mai drăgăstos îmbrățișat de șiruri de munți, și fiecare înălțime din jur poate fi escaladată cu ușurință. De pe înălțimi se vede cuibul de ape de la poale, drept peisaj localnic, și piscurile Elveției de sud, cu Monte Rosa pierzându-se în văzduh, în perspectivă. În acele locuri se redeșteptă Diana, după somnul greu produs de sorbitura fatală, la splendoarea pământească, spre a se bucura de partea cuvenită ei. Se deșteptă ca Frumoasa adormită; din fericire însă nu printr-un sărut; de fapt prin niciun semn, atingere ori chemare care s-o lege de trecut. Transformarea lăuntrică se

¹⁹ Să-l stropesc (fr.) (n.tr.).

²⁰ Doctorul Pangloss, personaj din romanul *Candide* de Voltaire, este întruchiparea maximei lui Leibniz: „Totul merge cât se poate de bine în cea mai bună lume posibilă”. (n.tr.).

petrecu fără veste. După ce-i scrise pe îndelete prietenei ei Emma, puse jos condeiul și nu se mai gândi la nimic; și în această reverie i se strecură în vine ceva ca un vin tare, inundându-i gândurile, stimulându-i spiritul, venind de unde? Din văzduh, de dincolo de văzduh. Ar fi zis că o prezență serafică se găsea în cameră, poruncindu-i să se ridice și să trăiască; să soarbă din cupa fântânilor tinereții, oprită la buzele ei în clipa căsătoriei; să părăsească sclavia de gheață pentru căldură, lumină, spațiu, simpla bucurie de a exista. Dar acest straniu și pur extaz nu era o electrizare fugitivă; venea în valuri într-un flux continuu; a privi însemna a trăi, a merge, a zbura. Nici nu-și dădea seama că a dormit. Înălțimile pe care le contemplant, trandafirii în asfințit, și le marca pentru urcușul ei din zori. Somnul ținea cât o clipită, și proaspătă ca pășunile înrourate și ca florile de stâncă din drumul ei în suieș, se înălța spre tot mai mult cer, nesățioasă, ciripind fericită în împărăția ei. Străbaterea orașului printre oamenii dragi inimii ei, înainte ca ceilalți să se facă văzuți, era o desfătare; încântător era drumul prin singurătatea grădinilor de la poalele stâncii, la ceasul când ea era singura ființă în mișcare; minunate erau primele trepte colțuroase ale cărării șerpuite, primii boboci încă nedesfăcuți, aerul mai tare, muntele ce părea că se înalță odată cu urcușul ei; plăcută era și foamea în timp ce ronțăia din pâinișoara luată la drum. O pasăre îi cânta în piept, un vultur îi ridica tălpile. Picioarele ei erau cu adevărat înaripate, așa cum sunt la vremea tinereții, când sângele zvâcnește în vine sub impulsul unor forțe lăuntrice, ca un izvor în locul unde țâșnește din pământ, și întreaga făptură e în floare, clocotind de viață cu toată vigoarea, ca un spirit dezbrăcat de materie. A fi din nou o copilă era o adevărată vrajă. I se părea că s-a sculat din morți. Și a te simți ca o fecioară, cu viziunea mai largă și receptivitatea sufletească a femeii, având cunoașterea răului, dar zburând către fericire eterică, asta însemna pentru ea revelația puterilor omului.

Atribuia metamorfoza influențelor exercitate de frumusețea și grandoarea naturii. Și nu era nevoie ca, în

vreun colț retras al inimii, conștiința ei de femeie să se ascundă ca o crisalidă; niciun ungher din ființa ei nu rămânea neguros sau apatic; era scăldată în lumină ca muntele Salvatore pe care îl contempla sub razele apusului și îl urca în strălucirea dimineții; nu avea niciun ascunziș; întreaga ei natură era în revărsare și își desfăcea florile; era pasăre, floare, apa care curge, o sensibilitate fremătătoare, neîmpovărată și neînvăluită. Dorințele și speranțele ar fi apăsător, ar fi înfășurat-o ca într-un văl. Nu avea niciun fel de dorințe decât pentru aerul înălțimilor, pentru priveliștile creștelor.

Care era visul – viața ei trecută sau existența aceasta eterică? Dar cea de acum se scurgea spontan, pe când cealaltă fusese adeseori forțat stimulată – vivacitatea ei la bordul ambarcației de pe Nil, ca o pildă recentă. Nu avea nicio îndoială că viața ei trecută era visul sau amăgirea: și asta, pentru motivul că acum se simțea plină de compasiune, mare la suflet pentru toți cei ce se aflau mai jos ca ea. S-o lase doar liberă și ar fi fost iertați, până și cu rugă pentru sănătatea lor! Pluralul în acest caz era o involuntară multiplicare a singularului, venind din incapacitatea ei – în timpul stării de elevație și de extaz al simțurilor în care se găsea – de a gândi separat la acel unic om care îi veștejise începutul de viață. Libertate de a respira, de a privi, de a se cățăra pe munți, a medita, a cânta, a fi un eu fără stăpân, răspândit pe pământ, în aer, în cer, spre a descoperi un eu transfigurat, mai profund, în acea radiație – mai mult nu cerea.

Întipăriți-vă în minte frumusețea ei, farmecul felului ei de a vorbi, starea de neprihănită simplitate în fervoarea care o caracteriza în acel moment: a existat vreodată o femeie mai primejdioasă pentru cel mai precaut și mai clarvăzător tânăr care ar fi întâlnit-o în zorii zilei pe panta unui munte?

Capitolul XVI

În care e vorba despre un sunet de clopot la miez de noapte și despre o scenă în zorii zilei

ÎN CURSUL UNEI PEREGRINĂRI ÎN zona munților care se înalță începând de la Ostena, la sud-est de Lugano, grupul soților Esquart porni de la grotă naturală și, precedând trăsurile, urcă și coborî prin defileuri, poposind pentru o noapte la Rovio, un sătuc la poalele muntelui Generoso, înveselit de numeroase căderi de apă și pârâuri; și atât de mult le rămase tuturor la inimă acel loc încât, după ce hoinăriră de-a lungul drumurilor înflorite de lângă mal la lumina lunii, hotărâră să se odihnească acolo două, trei zile și să încerce câteva ascensiuni mai ușoare. După fireshul obicei cotidian, simțind o oboseală plăcută, toți își declarară intenția de a dormi acolo un somn bun; astfel că se culcară devreme, urându-și fără grijă, unul altuia, noapte-bună, nebănuind nici unul că somnul putea fi undeva, pe glob, o adevărată strategie, un lucru paradoxal pentru care trebuie să te bați, dar nu-l poți câștiga decât atunci când, în cele din urmă, ești total înfrânt. Nu departe de hanul lor, destul de aproape pentru ca predica preotului să poată fi auzită, se înălța clopotnița unei biserici. Aparent, clopotul care atârna în ea nu avea nicio legătură cu demonii iadului; ba chiar, la lumina zilei, li se păru prietenos și vesel. Dar noaptea, în timp ce sclavii nervilor ședeau întinși, clopotul își scoase masca. De îndată ce se cuibăriră în așternut, izbi în perna lor cât pe-acți să le spargă timpanul, cu zgomot puternic pentru sferturile repetate ca preludiu, cu un dangăt nămaipomenit sunând ora zece. Apoi așteptă ca,

rând pe rând, campanilele din vecinătate să asurzească urechile adepților somnului; după care, sub pretext de conștiinciozitate excesivă, sau uitând de condamnabila-i purtare urâtă dinainte, ori poate fiind de conivență și uneltind cu oștile de spiriduși de sub pământ ce ies la suprafață în valuri, reîncepu zgomotoasele bătăi, recapitulând sonor întregul număr; celelalte clopote, la fel. Era o alarmă bună să dea de știre despre sosirea lui Atila sau a lui Alaric; și nu numai că zgomotul nebunesc invadea rodnicele provincii ale somnului ca hunii și vandalii, dar iraționala repetiție se înfigea în mințile nefericiților doritori de somn, lăsându-i mai rău decât jefuiți de barbari, distruși ca după un cutremur, cu întrebarea fără de răspuns adresată Providenței: De ce? De ce de două ori?

Cei care își pun în gând să adoarmă sunt aidoma unor prunci. După ce s-au dezbrăcat și s-au întins în patul lor, parcă s-ar fi întors într-adevăr la sânul mamei, și tot ceea ce nu are savoarea firescului și a obișnuinței, îi irită. Cauza unei repetiții atât de absurde în violența ei, și atât de inutile, îi făcu să-și pună întrebări și să cârtească până când inevitabilele sferturi reîncepură. Atunci se iscă în pieptul lor o agitație de revoltă, poate din pricina drăcușorilor dezlănțuiți ai întunericului, îndemnându-i să facă supoziții dacă monstrul vecin, pe cale de a comunica ora unsprezece într-un vuiet infernal, avea să-și piardă din nou controlul și să repete sinistra aritmetică a doua oară; căci nu cunoșteau obligația religioasă de a se anunța, după ora locală, ora mai târzie a Romei. Așteptau cu respirația tăiată, curiozitatea permițându-le să suporte împietriți primul bubuit. Jocul se repetă. Acum îl luă drept un mecanism dement a cărui nebunie molipsise întreaga vecinătate. Era momentul să se lupte pentru somn în disprețul lui, și începură prin a simula intrarea în fortăreața pe care urmau s-o apere, afundându-se în perne, strângând pleoapele, respirând cu înfiorătoare regularitate. Dar vai! își dădură seama că fortăreața era în stăpânirea clopotului, iar asediatorii erau ei. Fiecare sfert răsunător fu așteptat până în clipa primei

lovituri; fără să i se poată înlătura, totuși, criminala bruschețe; iar călăul de la miezul nopții, care sună, pe lângă repetatele sferturi, douăzeci și patru de lovituri sonore de ciocan, cu dureroasa pauză între cele două duzini, îi lăsă pradă acelor legiuni de torturi adunate, deși nu descrie, sub titlul de noapte albă.

Din acel moment blestemul fu mai blând, dar victimele își pierduseră cumpătul. Înotau peste adâncuri vaste, ciocăneau la porți ruginite, luau la umăr toate armele din arsenalul negrei insomnii, devenind ostașii ei și executându-i ordinele chiar asupra lor. Din insomnie s-a născut inspirata învățătură a predestinării omului la caznă veșnică. Ea este sursa nesfârșitului ocean pe valurile căruia un suflet prea sensibil e rostogolit în veci, cu singurul divertisment al cleștelui încins spre a-i potoli foamea de variație.

Dacier nu avea niciodată somnul profund. Dobândise pasiunea activității intelectuale foarte devreme, nu numai studiind, dar și reflectând; iar meditația, atunci când te consacri ei înainte de a ști să-ți stăpânești cu strășnicie emotivitatea, sau de a fi nimicir-o cu desăvârșire, poate face dintr-un tânăr un sclav al nervilor: aproape în același grad ca și din oamenii desfrânați, cu deosebirea că aceștia se veselesc risipindu-și comoara, ceea ce nu e cazul cu tânărul gânditor, și că el își poate reveni, în condiții favorabile, un avantaj care lor le este refuzat. Din punct de vedere fizic, Dacier avea rezerve viguroase, căci nu-și profanase templul trupesc. Necumpătarea lui stătea în dorința de a se afirma și de a conduce: o ambiție precoce. Acest tânăr, în aparență modest, pornea în viață cu un scop – și dacă se afla încă departe de țelul urmărit, iar ca armă avea doar praștia zveltului păstor biblic în fața filistinului, toată energia lui era concentrarea în vederea atingerii acestui țel: guvernarea. Nădăjduise un post în conducerea administrativă a statului. Partidul său se afla în opoziție și spera o situație mai înaltă odată cu revenirea acestuia la cârma țării. Multe nedumeriri îi frământau, așadar, mintea; printre ele, în acea clipă, una

îndeajuns de mare și lacomă pentru a înghiți restul. Dacier sporea intensitatea întrebării: de ce răsunau inumanele dangăte ale clopotului de două ori, și de ce se afla acolo ca să le audă? Strania bănuială că se găsea sub puterea unei vrăji l-ar fi lămurit, poate, dacă ar fi fost un om obișnuit să cedeze la genul special de farmece care aparțin femeii. Mai curând disprețuia puterea femeilor asupra bărbaților: și totuși se afla acolo, ascultând acel clopot, în loc să asculte de chemarea îndatoririlor sale de familie, când acestea erau urgente. Primise scrisori la Lugano, chemându-l acasă, înainte de a porni în actuala expediție. Zgomotosul semnal de alarmă îl vestea că umblă împotmolindu-se prin mlaștini, ca o creatură nătângă în urmărirea unor iluzorii focuri rătăcitoare. Dar oare așa să fi fost? Nu era, dimpotrivă, urmărirea profundă a tainei ce se ascundea în caracterul unei femei? Ah! femeia și personalitatea ei! Femeile obișnuite și caracterele lor n-aveau decât să se pună pe lucru ca să stabilească între ele relațiile și asemănările pe care erau în stare să și le atribuie. Nu posedau nicio taină cu care să ademenească Femeia aceasta, da; avea taina lacurilor dintre stânci, insondabile în limpezimea lor. Nu se putea gândi la ea fără să smulgă din natură – din tot ce are natura mai suav și mai subtil – o comparație. Cât despre sexul feminin în general, disprețul lui de bărbat activ față de taina învăluită în fuste, atrăgătoare pentru băieți și bătrâni lascivi, îl făcea să creadă că urmărirea la ea gândirea și spiritul: poate o gândire dedublată și un spirit învăluit; dar nu o femeie oarecare. Nu avea nicio asemănare cu majoritatea femeilor. Ei da, merita să fie studiată; avea idei, știa să asculte idei. Mai mult, doi membri din familia lui înclinau s-o judece greșit. În orice caz, o judecau cu asprime, din pricina – credea el – a unei opinii inveterate cu privire la comportarea imorală a lordului Dannisburgh față de femei. El le împărtășea opinia în acest sens. Dar nu era de acord cu verdictul lor asupra femeii implicate. Ceea ce însemna că, știind câte ceva despre ea acum, putea înțelege eventualitatea nevinovăției ei din farmecul deosebit pe care

simpla strălucire a trăsăturilor și a vorbelor ei, ca și prospețimea anilor tineri, îi puteau exercita asupra unui bărbat ca unchiul său. Eventualitatea nevinovăției pleda puternic în favoarea ei, în timp ce eventualitatea cealaltă, mai neplăcută, întărită de reputația unchiului, îi strecura insinuant respingerea pledoariei.

Era încântător s-o asculți și s-o vezi! Iar prietenii ei o iubeau și aveau încredere în ea. Dar o femeie atât de inteligentă putea să-și înșele prietenii cu ușurință!...

În cercurile în care se învârtea el, ceea ce se șoptea despre femei îi determina pe novici ca și pe veterani să nutrească bănuiala că toate, îndeosebi cele mai frumoase, și cu atât mai mult cele înzestrate cu o inteligență superioară, ascundeau în ele șarpele ispitei.

Față de el era sigur că Diana nu făcuse uz de niciunul din artificiiile cochetăriei. De altfel, el era ca și logodit. Și acest fapt constituia pentru el o arzătoare nedumerire; nu din cauza unor scrupule de principiu cu privire la necesitatea iubirii în căsătorie. Cu toate că tânăra era o moștenitoare bogată și consimțea să-i devină soție, așa cum îl făcea să presupună, pe deasupra fiind și atrăgătoare, ba chiar frumoasă după părerea generală, pe el îl lăsa rece. Și-o închipuia sinceră, dar i se părea glacială. Transparența ei îi dezvăluia toate virtuțile comune, precum și posesiunea senină a celei mai neprețuite și alese dintre ele, cântărind mai greu decât toate; dar farmecul, umorul, ardoarea, vioiciunea comunicativă, ca și frumusețea care aprinde, grația diafană, acestea erau calități pe care un bărbat trebuia, se pare, să le caute la femei bănuite că ar fi pierdut-o pe cea principală și neprețuită.

Totuși logodna lui nu era definitivă. Și nici nu-i păsa dacă o femeie sau alta ascundea coada sau dâra șarpelui; singura excepție era ciudatul interes pe care femeia aceasta reușea să i-l suscite, și interesul era atât de profund încât începu să se întrebe cum va fi fost influențată capacitatea ei de a dormi de acel clopot al învierii morților? Oare dormea sau era trează? Imaginația lui fără astâmpăr o lumina ca o torță,

când adormită ca un prunc nevinovat, când zvârcolindu-se sub revărsarea părului ei negru, urmărită de haita neîmblânzită a amintirilor. Plutea în fața ochilor lui sub amândouă aspectele; și un nou subiect de nedumerire îl frământa când încerca să deslușească în gândul lui care din două era aspectul preferat. Minunata Natură îl făcea astfel să soarbă frumusețea Dianei îndărătul iluziei că meditează asupra caracterului ei.

Clopotul, cu dangătul lui, cu vibrația și lunga mistuire a sunetului în noapte, îi reaminti de numele ei: Diana. Un atribut? Sau o deriziune?

De fapt, pentru el nu avea nicio importanță acest lucru, decât din punct de vedere al defăimării ei prin calomnie; și dacă era calomniată pe nedrept, atunci chipul acela cu o infinitate de expresii, vocea caldă, conversația ei distinsă și atrăgătoare în atâtea prilejuri de care își amintea, își exercitau, asupra lui chemarea cu intensitatea unei implorări care făcea să-i tresalte inima.

Dacier dormita când clopotul pătrunse ca o explozie prin peretele șubred dintre somn și trezie, lovindu-i craniul cu niște bătaii stridente ce păreau că nu se mai sfârșesc. Zorile cenușii îi luminau fereastra și patul: ceasornicul arăta ora cinci dimineața. Se gândi la plăcerea unei băi sub jerba de stropi a vreunei cascade și sări în picioare să se îmbrace, încercând o senzație ciudată la contactul pielii cu hainele, semn al unei nopți febrile; ieși apoi, căscând, în aerul curat de afară. Luând-o la stânga, din ulița îngustă a satului dădu în cărarea pe unde putea ajunge la peretele muntelui. Aruncă spre vârful clopotniței o privire la fel de buimăcită ca și ochii sticloși ai unui chefliu când mijesc zorile, și grăbi pasul ca să-și înfrângă pofta de a căsca, alarmant de imperioasă și inhibându-i orice idee.

Se ridicase deasupra văii cam pe la genunchiul muntelui Generoso. Apele ploilor trecute se revărsau pe povârnișul muntelui ca niște vine metalice, ici și colo aruncând câte o aversă pe panta repede; doar vag perceptibile încă, în cenușiul întunecat al masivului muntos ce-și proiecta

imensul volum peste un răsărit auriu care trimitea în zbor deasupra capului stoluri de nori mărunți, trandafirii. Urcă pe potecă până la o înălțime cu îmbietoare dâmburi acoperite de iarbă unde apa făcea un ocol, prelingându-se din depresiuni și găvane în șipote și pâraie care parcă îl chemau să le asculte. Simțea dorința să-și înmoaie trupul în ele. Să se scalde și să tremure întărit de curgerea rece ca gheața a apei era unicul descântec în stare să rupă vraja funestă a nopții de chin; astfel că o luă peste o creastă cu bolovani, epave ale unei alunecări de teren de pe înălțimea de-a lungul căreia urcase, către spațiul deschis al unor vagi undulații și simți curând brazde de iarbă sub picioare. Înălțimi la dreapta și la stânga și între ele, în înaltul cerului, pârția rubinie a carului zorilor, iar jos, printre movile, colțuri ferite, unele mai plăcute decât altele, unde apa susura în taină pe placul însăși al zeiței Diana. Au apele o șoaptă și o chemare anume în locurile retrase; invită la scăldat, și evocă imagini clasice ale pudicei zeițe, mânioasă sau nevăzută de nimeni. Starea aceasta de spirit, semimitologică, bazată pe asocierea reprezentărilor antice cu anumite colțuri prielnice amintirilor, îi era bine cunoscută lui Dacier. Numele Dianei, fluturându-i nelămurit în conștiință, contribuia și mai mult la imaginea ei. Nu se gândea precis la muritoarea cu acest nume când, de pe cel mai înalt dâmb acoperit cu iarbă, de lângă stâncă, i se arătă priveliștea unui izvor cu umbrar de verdeață și a unei bulboane sub un lanț de cascade, hotărnicite prin praguri de lespezi netede. Tocmai ceea ce căuta, hotărî el de la prima ochire; iar în clipa următoare, în timp ce degetele începuseră să desfacă instinctiv nasturii de la vestă, se răsuci în loc și se îndepărtă, deși nu prea repede, oprindu-se la o distanță destul de mică.

Că nu putea fi altcineva decât ea, persoana pe care o văzuse stând lângă bulboană, era sigur. De ce se abătuse din drum? Gânduri dese și iuți, ca roșeața din obrajii unui băiat de șaptesprezece ani, îi năvăleau în minte; și, dominându-le pe toate, gândul care îi aducea imaginea acestei solitudini pe munte spre a dezvinovăți o femeie

rușinos atacată. Femeia care găsea o delectare în aceste sălașuri vizitate de nimfe și de zeiță, la sânul proaspăt și răcoros al naturii, nu putea fi decât curată ca lumina zilei. Se încredea în singurătatea de acolo cum se încredea în onoarea bărbaților, din același spirit sincer, fără dedesubturi și gânduri ascunse. Îi era cu neputință să vadă o primejdie acolo unde setea care o îndemna era pură...

Gândurile, trebuie să remarcăm, nu reprezentau decât străfulgerări născute dintr-o emoție vie, momentană. Când farmecul unei femei a câștigat jumătate din băătălie, reputația ei își taie drum înainte ca un stindard și cântă victoria, chiar dacă ea nu face nimic mai mult decât o plimbare matinală înainte de micul dejun.

Dar de ce se întorsese din drum când o văzuse? Nu era nimic alarmant în prezența lui, nimic în înfățișarea ei care să interzică apropierea. Mobilul și gestul erau egal de bizare; de neînțeles pentru el; căci după ce se depărtase din raza vederii ei, înțelesese absurditatea supoziției că ea ar fi căutat izolata scaldătoare silvestră cu aceeași intenție ca și el. Totuși, acum era exclus să se mai ducă s-o întâmpine. Poate că simțea dorința să-și înmoaie picioarele în apă. Doar se numea Diana...

Da, și era căsătorită; și declarată în afara legii! Cu toate aceste realități neobrazate, el era dispus să se alăture mărturiilor care o declarau neprihănită; ba mai mult, să jure că sângele ei era însuși sângele zeiței Diana.

Nu doar că Dacier ar fi avut vreodată până atunci sentimente de poet în legătură cu femeile. Actuala Diana îi stârnise curiozitatea, îi deșteptase interesul, îi stimulase admirația, dar totul se petrecuse treptat, până când o noapte albă cu cortegiul ei de fantezii sumbre sub influența dominantă a clopotului, sfârșise prin a o colora, în clipa când îi apăruse în fața ochilor, în nuanțele proaspete ale cerului din fapt de zi. În anii tinereții nopțile albe au o mare înrâurire asupra noastră: ne dezarmează, ne predispun să cedăm oricărui prilej de a deveni sentimentali; iar prilejurile se ivesc mereu când suntem tineri.

Îi auzi glasul. Ea se suise pe dâmbul ierbos, în timp ce el rămăsese pe gânduri cam la jumătatea coborâșului. Era îmbrăcată într-o țesătură de culoarea levănțicăi. Un șal vioriu, înnodat larg peste piept, îi lăsa gâtul liber. Părul ei negru se îndoia în undulații bogate sub pălăria de castor gri. Chipul ei arăta mai radios ca niciodată.

Se întâlneau, schimbându-și saluturi, admirându-și frumusețea dimineții și aduseră vorba amândoi despre clopot. Ea râse:

— L-am auzit la zece; am dormit până la patru. Nu mă trezesc niciodată mai târziu. După o jumătate de oră eram afară. Te-a deranjat?

El îi pomeni de neplăcerile suferite.

— Bătea ca o inimă de ucigaș în coastele unui schelet, zise el.

— Sau ca o limbă de prozator într-un craniu găunos, adăugă ea.

El se înclină în fața promptitudinii replicii, și se retrase imediat pe planul al doilea, așa cum făcea numai cu ea, pentru a executa acordurile de bas ale dialogului lor: căci dacă o femeie depășește cu ușurință vreo remarcă pe care noi, bărbații, am descoperit-o cu încordare, îi cedăm cavalereste întâietatea, ca nu cumva să-și afirme drepturile prea tăios.

Avea la piept câteva flori sălbatice de ciclamenă, cu mireasmă plăcută. În mâna stângă ținea un buchet de boboci și cupe desfăcute de brândușe liliachii. El le admiră. Ea îi spuse să privească în jurul lui. Mărturisi că nu le observase în iarbă: cum se chemau? *Colchicum*, în botanică, îi răspunsese ea.

— Pe acestea le-am cules pentru a le trimite unei prietene; altfel nu mă lasă inima să rup flori pentru un capriciu. Flori sălbatice, vreau să spun. Nu sunt sentimentală cu florile de grădină: ele sunt cultivate pentru ornament și crescute spre a fi tăiate.

— Presupun că nu au aceeași semnificație, spuse Dacier, pe tonul unui învățacel în asemenea subiecte.

— Nu transmit nicio emoție, zise ea. Și tocmai asta e

scuza mea că le-am rupt pe cele de aici, care parcă răsar ca visurile noastre de fericire când ne aflăm în oraș. Am impresia că și ele simt ce înseamnă pentru noi; dar rostul acestora este să facă plăcere prietenei mele suferinde care nu poate călători. Te interesează cumva la fel de mult durerile marilor doamne ca și ale fetelor de la țară? Pe mine nu – afară doar de cazul când posedă o distincție naturală. Ai cunoscut-o pe lady Dunstane?

Întrebarea suna neprefăcut. Dacier răspunse că avea impresia că o văzuse o dată undeva, iar Diana închise buzele peste un început de surâs.

— E un adevărat *coeur d'or*²¹ al vremurilor noastre: singurul suflet căruia i-aș jertfi aceste flori.

— Puțin cam „femeie savantă”, am auzit spunându-se, mi se pare.

— Ar fi putut să fie admisă la Palatul Rambouillet fără să aibă nimic dintr-o „prețioasă”. E femeia cu cel mai mare suflet care bate astăzi.

— Mi-a vorbit de ea d-l Redworth.

— După cum merită, sunt sigură.

— Cu multă căldură.

— Nu mă îndoiesc.

— Mi-a spus că sunteți amândouă ca Damon și Pythias²² în lumea femeilor.

— Singura ei vină e o modestie exagerată care o face să-mi acorde totdeauna mie întâietatea; și cum eu vorbesc ca o moară stricată, iau conducerea în conversație; dar pe lângă ea sunt apă de ploaie. Știu să-mi cinstesc superiorii chiar când sunt pusă la încercare prin intimitate cu ei. Ea e cel mai ceresc lucru de pe pământ pe care îl cunosc. Fii atent cu ea, dacă o întâlnești vreodată. Sau ai cumva groază de femeile inteligente, ca toți bărbații?

— Exprim eu așa ceva? spuse el.

²¹ Suflet de aur (fr.) (n.tr.).

²² Filosofi pitagoricieni, celebri prin sentimentul de prietenie care-i unea, mergând până la jertfa vieții (n.tr.).

— Nu-mi aduce aici atmosfera Londrei sau a Parisului... Își făcu vânt cu buchetul de brândușe pe sub bărbie. Revărsatul zorilor are întotdeauna – îmi lipsește cuvântul – o nuanță... o șoptă... o licărire... un fâlfâit de aripi – îi invidiez pe poeți acum mai mult ca oricând! – ceva paradisiac, era să spun. Proza poate zugrăvi amurgul sau noaptea cu lună, dar pentru a cânta zorile e nevoie de un poet. Și asta pentru că proza e la înălțimea melancoliei. Bucuria cere un limbaj mai ales. Altminteri devine ceva vulgar – orice, dar nu o reproducere a ei. Voi politicienii disprețuiți, îmi închipui, asemenea discriminări mărunte între „ce mi-e baba Rada, ce mi-e Rada baba”.

La genurile literare unchiul lui Dacier se pricepea cu prisosință. Cât despre el, mărturisi că nu reflectase prea mult asupra lor.

— Dar cât de dumnezeiască poate fi exprimarea! exclamă ea. Cum suntem noi față de ființele necuvântătoare, așa sunt poezii în comparație cu noi.

El asculta cu capul înclinat, oarecum ca al spânzuratului. O femeie frumoasă care are plăcerea să adopte tonul declamator e liberă s-o facă și nu e supusă comentariului critic din mintea noastră. Se întreba dacă la fel îi vorbise și unchiului său.

— Îmi place să citesc poezie bună, zise el.

— Dacă ai dori să-ți fie descrisă această vale – sau despicătura între munți, mai bine-zis – numai versurile ar fi în stare să ți-o redea, continuă Diana, apoi se opri. Îi aruncă o privire și zâmbi. Observase capătul unui prosop ieșind dintr-un buzunar al său. Ai venit să faci o baie! Du-te înapoi, neapărat, și urcă pe dâmbul unde m-ai văzut întâi; iar jos, de cealaltă parte, puțin la dreapta, ai să găsești locul cel mai nimerit pentru scăldat, într-un colț al stâncii – o fântână naturală; o bulboană spumoasă înconjurată de tufe, cu apă care cade de sus, așa de ispititoare că l-aș fi iertat pe cel care m-ar fi împins înăuntru; adâncă de vreun metru și jumătate. Nu pierde vremea.

El o asigură că prefera să se plimbe cu ea; avusese doar

întâmplător ideea de a se scălda când își pusese în buzunar prosopul.

— Doamne, exclamă ea, dacă eram bărbat aş fi luat-o la goană la primul semnal de eliberare, iute ca iepurele pe care l-am trezit din somn odată, pe câmp, călcând cu piciorul pe spinarea lui.

Dacier încruntă puțin din sprâncene la nerăbdarea ei de a-l îndepărta: nu era obișnuit cu o asemenea atitudine, ci mai degrabă femeile căutau să-i intre în grații, iar el binevoia să le dea atenție.

— Mi-e teamă că nu voi mai avea multă vreme plăcerea de a mă plimba cu dumneata și de a te auzi. Am primit scrisori la Lugano. Unchiul meu nu se simte bine, am aflat.

— Lordul Dannisburgh?

Numele îi țâșni de pe buze fără șovăire.

Semnul lui afirmativ din cap aduse o schimbare pe chipul și în glasul ei.

— Dar nu e o boală gravă?

— Se tem oarecum, că da.

— Ai primit vestea la Lugano?

El răspunse la dojana implicată: Eu nu pot fi de niciun folos.

— Cum să nu!

— E chiar îndoielnic dacă ceilalți l-ar deranja ca să mă primească pe mine. Nu avem păreri comune – afară de una singură.

— Aș putea eu să-i fiu de folos? exclamă ea. O, de-aș putea! Dacă e într-adevăr bolnav! Dar dacă e cu adevărat grav, și-ar manifesta, poate, dorința... Știu să îngrijesc. Știu că am puterea să-l înveselesc. S-ar cuveni, într-adevăr, să fii în Anglia.

Dacier răspunse că socotise preferabil să aștepte noi vești.

— Plec la Lugano astăzi după-amiază cu trăsura și voi acționa conform informațiilor primite acolo. Va fi, probabil, sfârșitul vacanței mele.

— Vrei să fii atât de amabil și să-mi scrii și mie? Și mai ales să-mi spui dacă crezi că i-ar plăcea să mă aibă lângă el,

spuse Diana. Și transmite-i că, dacă are nevoie de îngrijire sau de o tovărășie veselă, sunt gata să viu în orice clipă.

A avea parte de îngrijirile unei femei tinere și frumoase ar fi însemnat o măgulire cât se poate de plăcută pentru lordul Dannisburgh, Dacier își închipuia prea bine. Oferta ei de a se duce la el ca infirmieră era, poate, pur caritabilă. Dar nechibzuința ca ea să îndeplinească o asemenea funcție întuneca tot ceea ce apărea vrednic de admirație în devotamentul ei. Alegerea unui om ca lordul Dannisburgh drept prietenul căruia îi putea sacrifica buna ei reputație cu mai puțină ezitare decât culegea acele flori de câmp, era inexplicabilă; iar ea însăși, o enigmă din ce în ce mai greu de dezlegat, cu cât încerca să-i pătrundă gândurile.

Îi făgădui scurt că avea să-i scrie. Voi face tot posibilul să nimeresc o adresă mereu schimbătoare.

— Clubul dumitale îmi permite să mă folosesc de una permanentă care va stabili legătura, spuse Diana. Noi nu mai rămânem încă o noapte la Rovio. Lady Esquart are somnul cel mai ușor din lume, iar dacă dumneata ai avut insomnie, ea și cu soțul ei au fost, probabil, în purgatoriu. Afară de asta, îngăduie-mi să-ți spun, ar trebui să te afli lângă partidul dumitale. Timpurile sunt tulburi – nu e vreme de vacanță! De altfel, toată vacanța ai avut un aer preocupat, spre lauda conștiinței dumitale de politician. Frământările astea pentru Legea cerealelor!

— A, să nu vorbim de politică aici! exclamă Dacier.

— Să vorbim de politică oriunde! Și la Curtea Zânelor! Pentru mine nu e disonanță nicăieri.

— Dar nu în ultima zi – în ultimul ceas!, pledă el.

— Bine! Numai nu uita asigurările pe care mi le-ai dat că te vei gândi la Irlanda – și la cauza femeilor. Ți-a scăpat cumva din memorie?

— Dacă văd prilejul de a-ți fi de folos, poți să ai încredere în mine.

Ea scoase o exclamație despre nenorocirea de a nu se fi născut bărbat.

Pentru el însemnă unica impresie neplăcută în farmecul

feminității ei.

Printre bolovanii urcușului, până la cărare, el îndrăzni să-i ofere un mic sprijin bărbătesc printr-o mână întinsă în tăcere. Cu toate că nu era neapărat nevoie de ajutor, cordialitatea ei naturală fu mai puternică decât tendința de a-l refuza. Când mâinile lor se dezlipiră, ea se surprinse roșind. Dădu vina pe efortul fizic. Inima îi bătea cu putere. Se putea foarte bine să fie tot din pricina efortului fizic.

Mergând de-a lungul cărării ce cobora la vale, el îi vorbi cu mai mult firesc, ca și cum i-ar fi devenit dintr-o dată o cunoștință mai intimă.

Ea îl ascultă, încercând să reflecteze la modul în care putea fi instruit să aducă servicii cauzei ce-i stătea ei la inimă; iar obrații i se aprinseră până când jarul lor trecu în straturile conștiinței: sângele comunica spiritului. Un tremur de neliniște o cuprinse.

Rugămintea lui de a obține una din brândușe drept amintire a acelei dimineți fu respinsă.

— Sunt sacre; le-am închinat pe toate prietenei mele când le-am cules.

El îi arată un boboc pe jumătate desfăcut, cu petalele pe punctul de a se separa, dar încă unite la vârf. Și îl compară cu faimoasa poziție de balet, în vârful picioarelor, cu brațele deasupra capului și degetele ca niște rândunele întâlnindu-se în aer, a unei dansatoare de operă a timpului.

— Nu văd, fiindcă nu vreau să văd, zise ea și găsi o liniștire și o încurajare personală în fraza rostită. Avem forța de a rezista la invadarea poeziei de către banalitate, a spiritului de către sânge, dacă așa ne e placul, deși voi, bărbații, poate credeți că n-o avem! Emotivitatea ei în stare de alarmă se zbârlea și-i ținea piept ca unui dușman. Își închipuia (pentru motivul mai sus amintit – fiindcă așa voia) că asta se producea din cauză că el îi stricase plăcerea dimineții ei sălbatice printr-un suflu de atmosferă londoneză. În oricare alt moment, vioiciunea ei naturală și degajarea ei, de persoană familiarizată cu viața mondenă, ar fi antrenat orice remarcă în fluxul conversației; așa își

spunea în sinea ei și cu toate astea nu se simțea mai puțin rănită, potrivnică, gata de luptă. Într-un fel sau altul, el dăduse parcă o lovitură de moarte copilei fericite care renăscuse în ea. Femeia din ea protesta în numele fecioarei, în timp ce fata pe care o simțea în suflet pleca ochii triști în fața femeii; și care din ele era mai avizată în privința adevărului n-ar fi putut spune, căci, în toată sinceritatea, nu-și dădea seama de adevăr, ci știa numai că era împărțită în două, o jumătate plângând-o, alta jumătate dojenind-o pe cealaltă: și totul din cauza deplasatei comparații a unei flori sălbatice cu o dansatoare de operă! Într-adevăr, absurd. Noi, oamenii, suntem, neîndoios, cele mai nătângi făpturi de pe pământ.

Dacier observase roșeața, și nu-i scăpa nici oprirea cursivității ei verbale în timp ce se întorceau la han pe ulița îngustă cu încăperi întunecoase, unde femeile stăteau la taifas lângă fântână și cârpaciul ieșea în pragul casei ca să bage ața în ac. Neobișnuita lui surescitare împlini lipsa, făcându-l să treacă peste reflecțiile mai neînsemnate. Rămase, totuși, surprins când o auzi spunându-i ladyei Esquart, de îndată ce se regăsiră cu toții la masa micului dejun, că el avea intenția să plece în Anglia; și încă mai surprins, și chiar puțin dureros impresionat, când, la gemetele biete lady amintindu-și de clopotul de la miezul nopții și la declarațiile ei că nu mai putea încerca să doarmă încă o noapte în acel loc, Diana își arată hotărârea de a mai rămâne acolo o zi cu camerista ei, spre a explora ținutul în căutarea florilor sălbatice care creșteau în abundență. Lordul și lady Esquart consimțiră la tot ceea ce îi era ei agreabil, după ce își cerură scuze pentru plecarea lor silită de împrejurări, istorisind jalnicele suferințe îndurate. Lordul ar fi putut dormi, dar rămăsese treaz pentru a-și consola soția.

— Adevărat cavalerism! exclamă Diana ca un elogiu adus acestor îndrăgostiți legați de atâta vreme prin cununie, și îi întrebă despre ce vorbisera în timpul nopții.

— În parte, despre tine, draga mea, spuse lady Esquart.

— Ca opiu?

— Ca invocare a dimineții, interveni Dacier.

Lady Esquart își plimbă privirea de la Diana la el. Consideră că e bine ca frumoasa ei prietenă să mai rămână. Fu stabilit apoi ca Diana să-i ajungă din urmă în seara următoare la Lugano, și de acolo să plece mai departe la Luino, pe lacul Maggiore.

— Mi-e teamă că trebuie să-mi iau rămas bun, îi spuse Dacier, pe punctul de a urca în trăsură împreună cu soții Esquart.

— Dacă nu ai vești mai bune despre unchiul dumitale, așa trebuie, replică ea, și-i dădu mâna repede și formal, abia întorcându-și ochii de la lady Esquart pentru a onora strângerea de mână cu o privire. Ultima imagine a ei care-i rămase în ochi fu o fluturare a brațului și un deget arătând triumfător spre clopotul din turn. Spunea, pentru o înțelegere neexperimentată în misterele feminine: „Pot dormi orice s-ar întâmpla”. Ce revela acest lucru despre starea ei de conștiință și despre firea ei, străduințele lui de a păstra atrăgătoarea percepție vizuală îl împiedicau să ghicească. Se afla împreună cu prietenii ei, care o iubeau cu cât o cunoșteau mai mult, și era constrâns să încline către punctul lor de vedere despre tulburătoarea femeie.

— E o enigmă pentru toți, spuse lady Esquart, dar știu că are suflet bun. Cel mai favorabil simptom e că femeile se atașează de ea și sunt mândre să-i fie prietene.

Lordul se făcu ecoul soției sale. Lady Esquart vorbea în stilul acesta familiar pentru a pune stavilă oricăror intenții de a flirta pe care tânărul gentleman ar fi fost înclinat să le nutrească în privința unei doamne ca Diana care, prin frumusețea și situația ei delicată, putea să pară o țintă deosebit de atrăgătoare de urmărit.

— E o persoană excepțional de inteligentă, și mai frumoasă decât se spune, ceea ce e un lucru rar, spuse Dacier, devenind volubil pe teme citadine, între altele, întâmplător, și pe tema domnișoarei Asper. Dezminți acuzația ladyei Esquart că ar fi logodit; problema era în

suspensie.

Scrisorile de la Lugano îl chemau urgent în Anglia.

— Mi-am luat rămas bun de la doamna Warwick, dar spuneți-i că regret, et caetera... zise el; și fiindcă veni vorba, cum boala unchiului meu pare a fi gravă, cu cât va fi absență mai multă vreme, cu atât e mai bine, poate.

— Nu va fi cu putință, răspunse lady Esquart, înțelegând imediat unde se ducea cu gândul. Petrecem iarna la Roma. Ea nu ne va părăsi – mi-a făgăduit-o. De Paști vom fi la Paris; și de-acolo acasă, presupun. Nu ne vom grăbi înainte de data când suntem așteptați la Cowes. Se pare că am devenit pribegi inveterați; pentru doi dintre noi, cel puțin, va fi, probabil, ultima călătorie lungă.

Dacier o informă că își luase angajamentul să-i scrie doamnei Warwick despre starea sănătății unchiului său, de aceea i se dădura numele celor câteva localități fixate dinainte, între marile lacuri și Florența, unde soții Esquart urmau să se oprească. Astfel, toate lucrurile erau dezbatute pe față; totul avea aerul că se petrece la suprafață; comunicările transmise între doamna Warwick și onorabilul Percy Dacier ar fi putut să fie citite de toată lumea. Nimeni decât acea fracțiune a publicului, înțeleaptă în suspiciunea ei, care obiectează împotriva acestui gen de comunicări oricare ar fi împrejurările, n-ar fi putut să depisteze în corespondența lor scânteia unei pasiuni viitoare sau să constate elanul împărtășit al iubirii. Ea nu încerca un astfel de sentiment, și nici el. Situația amândurora îl interzicea, de altfel, unor oameni cinstiți conștienți de conveniențele sociale ca ei doi; și care se găseau, să adăugăm, și la distanță. Sângele este elementul trădător în istoria celor mai civilizați indivizi, o taină despre care Diana – soție și nesoție, prizonieră în libertate, femeie înfloritoare închipuindu-și că retrăiește extazuri sublime de fecioară, cele mai poetice ale tinereții – primise unele vagi înștiințări când roșeața îi îmbujorase brusc obrajii și inima îi bătuse cu putere, ca dangătul de alarmă din turnul unei cetăți predate jefuitorilor. Ea nu simțea câtuși de puțin dorința să-l revadă.

Fără să-și spună de ce, ar fi evitat o întâlnire. De oamenii care îi tulburau liniștea, punându-se în curmezișul fericirii ei simple în sânul naturii sublime, era preferabil să se ferească. Cu atât mai mult gândea astfel, cu cât o intermitentă înnegurare umbrea simplitatea senzațiilor ei și trebuia să facă uneori un anumit efort pentru a le reînvia și a le reda tonul dorit, după acea încântătoare dimineață de la Rovio.

Capitolul XVII

Prințesa Egeria

LONDRA, ORICE AM SPUNE NOI, E la urma urmei capul uriașului britanic și, dacă nu e locul cel mai efervescent, este, dincolo de concurență, cel mai mare cazan de creiere pus undeva la clocotit pe pirostrie: și, mai mult, deasupra celui mai constant cuptor. Iar oceanele și continentele, după cum știți, contribuie permanent și copios atât la încălzitul mașinii cât și la conținutul cazanului. Să găsească alții comparații mai grandioase. Aceasta se potrivește cu receptaculul fumuriu încălzind la sânul său milioane de oameni, atrăgând ca un magnet alte zeci de milioane, cu un exterior pe care s-a prins coajă de funingine și cu o substanță interioară izbind neconținut în capac, neastâmpărată, dar niciodată aruncându-l la o parte. O mâncare înăbușită de calitate, observați; nu o fiertură primejdioasă. Oricât am fi de slabi în arta culinară domestică, bucătăria noastră politică a fost înțelept pusă la punct până în prezent pentru a capta fierbințeala cuptorului fără a fi supusă la acțiunea lui vulcanică.

Că bucătăria vieții sociale este și ea întrucâtva în defect, dovadă sunt ocazionalele exclamații de regret pricinuite de absența uneia sau alteia dintre persoanele faimoase pentru darul lor de animatori. E ca o fiertură cleioasă și cu cocoloașe. Se simte lipsa cântărețului improvizator, a eseistului petrecăreț, a vicarului mucalit, a cinicului voiajat și a celui om unic în zilele vieții sale, a irlandezului caleidoscopic, ale cărui memorabile replici umoristice, picante și cu răsunset, constituiau un deliciu la cele mai

diverse mese, de la cele mai distinse până la aceea a cetățeanului gras, unde, în loc să vină ca o urmare a conversației, erau date în vileag prin explozii, ca dinții fosili ai rechinelor din vremea Potopului dinăuntrul pereților monotoni ai carierelor noastre de calcar. Și nu înseamnă că acești hâtri sunt mai puțin bineveniți din cauza violenței cu care își fac apariția în mijlocul unor oameni bucuroși să fie făcuți să râdă câteva clipe într-un chip mai energic, prin cel mai neașteptat ghiont în coaste. Dan Merion era unul dintre ei, ca să luăm un exemplu. Așa suna gluma lui Dan Merion cu paznicul; și așa i-a răspuns marchizului de Kingsbury când l-a întrebat dacă a câștigat vreodată o cursă de măgari. Dar bătrânul Dan a murit și lumea e mai posomorâtă! De unde se naște întrebarea: e talentul ereditar? Se discută „pro și contra”, susținându-se fiecare părere în parte, cu o înclinare mai pronunțată spre „contra”, până când un membru al asistenței amintește că Dan Merion a lăsat o fată renumită pentru umorul ei scăpărător, nu mult inferior față de al său. Cum, nu știți că doamna Warwick, aceea cu procesul Warwick contra Dannisburgh care a făcut atâta vâlvă, este fiica bătrânului Dan Merion și unicul său copil? E adevărul adevărat, fiindcă un prieten știe asta de la cineva care a aflat-o din sursă directă de la dl. Braddock – cel cu firma Braddock, Thorpe și Simnel, avocații ei în acțiunea civilă – care i-a spus acestuia că ar putea s-o asculte ore în șir și că era nevinovată ca lumina zilei; o minunată îmbinare de virtute, inteligență și rară frumusețe. Numai că are nenorocirea de a fi măritată cu un soț de o gelozie turbată, și se spune că el a înnebunit când a aflat verdictul.

Se vorbea mult de Diana în cercurile londoneze. O femeie spirituală e ca sarea în bucate, încât acolo unde conversația ei a fost gustată e de la sine înțeles că i se va simți lipsa mai mult decât oricui; întrucât cerurile dătătoare de haruri nu ne-au blagoslovit prea din belșug până acum cu astfel de femei. Pe urmă s-a zvonit că Percy Dacier călătorise împreună cu ea. A aflat și domnișoara Asper. Unchiul ei, domnul Quintin Manx, milionarul, îl cunoștea pe noul

judecător și demnitar titrat, sir Cramborne Wathin, iar ea obișnuia s-o viziteze pe lady Wathin, la masa căreia fu menționată știrea publicată în ziare despre grupul în călătorie pe Nil. Masa ladyei Wathin se putea dispensa de femei spirituale și, de altfel, și de bărbați spirituali. Imixtiunea spontanului în stereotip ar fi produs o disonanță. Prefera, ca amfitrioană, vechile anecdote juridice, cu efect ilariant sigur, și citatele din industria jurnalistică a umorului, care erau curente și imediat inteligibile pentru toți musafirii ei. Surâdea afabil la vreun calambur improvizat, pentru că experiența ei cu privire la aprecierea unui astfel de umor de către musafiri îi impunea să-l întâmpine cu căldură pe noul venit. Nici o altă improvizație nu era acceptată. Ca atare, lady Wathin nu ducea dorul doamnei Warwick.

— Am cunoscut-o, declară ea, și mărturisesc că eu nu sunt o admiratoare fanatică a doamnei Warwick. Are o anumită abilitate în a-i face pe bărbați s-o aclame. Dacă te cobori să le gâdili vanitatea, te vor aplauda. E și acesta un fel de a-ți făuri o reputație.

Când valul vinului de Bordeaux îi separă pe domni de doamne, domnișoara Asper o auzi din nou pe lady Wathin vorbind despre doamna Warwick. O aluzie la criza pe care lordul Dannisburgh o avusese chiar în Camera Lorzilor o făcu să spună că, fără doar și poate, fusese vrăjit și că, după părerea ei, doamna Warwick era o femeie periculoasă. Sir Cramborne știa câte ceva despre domnul Warwick. „Bietul om!” adăugă ea. O doamnă care era de față puse o întrebare relativ la frumusețea doamnei Warwick.

— Da, zise lady Wathin, are un fizic care o ajută. Judecând după cele ce-am auzit și văzut, e setoasă de notorietate. Mai curând sau mai târziu va provoca un scandal, puteți fi sigure. Da, posedă într-adevăr secretul de a se îmbrăca bine – după moda franceză.

O simplă dare de seamă în ziar despre expediția unui grup de călători pe Nil era în stare să pună în mișcare „forțele” societății ca s-o smulgă pe Diana Warwick și s-o învâртеască în felul acesta pe roata mecanismului lor.

Dar alți fii și fiice ale Londrei îi regretau absența. Marele și inaccesibilul Whitmonby, care cinase odată la masa ladyei Wathin și făcuse legământ să nu mai repete niciodată o asemenea jignire la adresa propriei lui răbdări, se plângea amar lui Henry Wilmers că unica femeie cu care merita să stai la un mic dineu de duminică, seara, împreună cu elita bărbaților timpului își pierde vremea cu nebunia asta modernă de a alerga după pitoresc! O numi o Célimène²³ pervertită.

Redworth avea mai puțin de regretat decât ceilalți prieteni ai ei, întrucât primea, în răstimpuri, plăcute scrisori descriptive, și în plus filele de manuscris ale noii creații semnată *Antonia*, pentru a-i corecta șpalturile, iar el le citea cu ochi critic, sau așa își închipuia el. Le citea cu un ochi atent spre a le feri de critici. Antonia, oricare vor fi fost greșelile ei ca scriitoare, nu făcea parte din categoria acelor a căror muză e gustul public. Cel puțin ea își extrăgea inspirația din sine însăși, și se găseau multe lucruri îngrijorătoare în opera ei. Altminteri, lectura strașnic de critică a lui Redworth îl conduse la o admirație fără rezerve. Aici semăna cu ea, dincolo era ceva aidoma ei, ici și colo o expresie îi readucea însuși jocul buzelor, licărirea ochilor ei. Era oare cu putință ca ei să vrea să schimbe ceva, sau măcar să suporte ideea schimbării? Ea, însă, avea motive să dorească o largă vânzare a cărții. Scopul ei, în pofida manierei libere de a scrie, era independența materială – o metodă tipic feminină de a încerca să concilieze contrariile; de aceea, după ce expedie ultimele file la tipografie, el medită asupra diverselor căi pe care ar fi putut s-o ajute, principala cale sunând astfel în mintea sa: „Avem o lucrare genială. Geniul e o binefacere pentru public. Ceea ce e bun pentru public ar trebui să fie recomandat de către critici. Ar trebui. Cum să ajungi, așadar, la ei ca să realizezi acest lucru?” Întrucât nu practica onorabila profesiune literară, și îi

²³ Personaj din comedia *Mizantropul* de Molière, încarnând tipul femeii frumoase, coquette și ironice (n.tr.).

contempla tainele cu totul din afară, putem face despre el mărturisirea că îi socotea pe „incoruptibili” apți de a fi corupți; nu, bineînțeles, cu bani murdari strecurați în palme lipicioase. Criticii sunt ființe omenești, și chiar în mod excesiv, peste partea hărăzită omului de rând, dacă izbutește cineva să-i miște; curiozitatea lor e stârnită de orice aluzii misterioase la elevația autorului față de interesele mărunte; de zvonurile despre o femeie frumoasă care își păstrează anonimatul; de șoaptele așteptărilor generale; pe lângă asta, editorii le pot atrage discret atenția. Redworth era în ascensiune, pe cale de a deveni „regele căilor ferate” într-o perioadă care avea să strălucească în curând de drumuri de fier la propriu, de aur figurat vorbind. Avea de pe atunci o Curte proprie, absolut împotriva voinței lui. Puternica atracție magnetică a acelora care îi pot ajuta pe alții să facă avere, o exercita și el, cu tot dezgustul său față de paraziți. Aduse vorba în dreapta și în stânga despre o carte de Antonia, care urma să apară. Și cine era Antonia? — A! aici era enigma. — Un personaj de rang înalt? — Atât de înalt încât nu îndrăznea s-o numească nici măcar confidențial; dădu numele editorilor. Bărbaților le spuse că avea latitudinea să vorbească despre ea ca despre cea mai frumoasă femeie a timpului. Curtenilor lui de ambele sexe le recomandă să citească noua istorisire, *Prințesa Egeria*.

Lucru ciudat, una din marile doamne ale Curții sale îl auzise pe Percy Dacier vorbind despre cartea ce urma să apară cu acest titlu, iar el nu era omul care să citească simplă ficțiune dacă nu se ascundea un înțeles îndărătul rândurilor; adică vreun scandal răsunător din lumea aristocrației, agrementat cu epigrame înțepătoare la adresa unor personaje a căror identitate se putea ghici. Ea vorbi despre *Prințesa Egeria*, ba chiar identifică prințesa. Alții o urmară. Zeci de persoane duseră torța mai departe; o nouă operă, ce urma să fie publicată imediat, datorată condeii Ducesei Stelelor! Iar prințesa care împrumuta titlul cărții era portretul viu al celei mai înalte prințese, speranța întregii civilizații. Comenzi de exemplare ale volumului *Prințesa*

Egeria sosiră la biroul editorilor, spre mirarea lor, mai înainte de a se face reclamă cărții.

Vorbind cu redactorii de ziare, Redworth le făcu onoarea să le indice numele real al autoarei remarcabilului roman ce se afla sub tipar. Folosi o anumită blândețe pătrunzătoare a tonului pentru a spune că „spera ca volumul să aibă succes”; că merita acest lucru; că era o creație originală, dar că originalitatea putea să-i dăuneze. Totul avea să depindă de lansarea favorabilă a unei asemenea cărți. „Doamna Warwick? Doamna Warwick? spusese cel mai influent dintre redactori, Marcus Tonans. „Cum! femeia aceea înnebunitor de frumoasă?... Afacerea Dannisburgh?... E eroina preferată a lui Whitmonby. Dacă scrie la fel de sprintar pe cât vorbește, cartea merită să fie trâmbițată.” Făgădui să aibă grijă ca romanul să ajungă în mâini bune pentru recenzie, și o recenzie promptă – lucru esențial – nu una din acele lungi mistuiri ale conținutului.

Neobositul prieten al Diane primii toate asigurările că volumul avea să fie semnalat înainte de a fi dat uitării de către un public veșnic lacom de noutate. Îi fu teamă apoi, cu toată admirația lui față de originalitatea concepției și ingeniozitatea scriiturii, ca nu cumva revistele literare să se abțină de „a-i recunoaște meritele”; folosi chiar acești termeni; căci dacă aceste reviste ar fi jignit-o, i-ar fi răpit toată plăcerea succesului; iar el avea mereu prezentă înaintea ochilor acea imagine a femeii iubite îngenuncheată în fața căminului de la Crossways, ceea ce prefăcea în durere personală orice gând că ea ar putea suferi vreun afront, atât de hotărâtor de dragă și de sfântă i se întipărise în suflet imaginea ei. De aceea, pe când ședea în Camera Comunelor, absorbit în probleme de stat, și în mod cinstit absorbit, căci era muncitor și vigilant, îi veni în minte că secretarul pentru Irlanda, Charles Rainer, cu care se afla în relații amicale, investise în principalele reviste literare sume atât de mari încât se presupunea chiar că el este proprietarul lor. Îl văzu pe Rainer pe băncile ministeriale și-i notă prezența, ca să-i vorbească. Căutându-l puțin după aceea, constată că

dispăruse. „S-a dus la Operă, dacă mai ajunge înainte de lăsarea cortinei”, îi spuse un vecin, zâmbind cu înțeles, ca și cum era firesc să știe și el; și atunci Redworth își aminti de cancanurile curente despre bizara pasiune a lui Rainer pentru binecunoscuta primadonă cu glas de înger. Se grăbi să ajungă la Operă și întâmpină valul publicului care ieșea, iar în înghesuiala din foaier auzi cât de divină fusese cântăreața în seara aceea. Un coleg, membru al Camerei, destul de intim cu Rainer, îl informă, printre îngrozitoarele triluri scoase din stomac cu care imita aria ei finală, despre locul unde Rainer putea fi găsit cu cea mai mare probabilitate când se închidea Opera: nu la clubul său, nici în apartamentul mobilat unde locuia, ci pe unul dintre poduri – pe podul Westminster, credea el.

Nu era nicio nevoie ca Redworth să umble după acest om la o oră atât de târzie, dar se simțea atras de asemănarea în neasemănare cu propriul său caz a acestui îndrăgostit devotat unei femei, în stare s-o adore de la distanță și să vorbească despre ea oricui. Abia când observă silueta înaltă a lui Rainer profilându-se pe parapetul podului, cu o stea deasupra umărului, reflectă asupra impresiei pe care putea să i-o facă celuiilalt solicitarea lui nocturnă pentru ca să i se „recunoască meritele” noii cărți a unei doamne, într-o anumită revistă, dar absurdul aspectului exterior al cererii fu imediat înăbușit de simplitatea firească și presanta necesitate a conținutului ei.

Traversă strada și scoase o exclamație în semn de recunoaștere.

— Ai fost la Operă în seara asta?

— O, doar la sfârșit, spuse Rainer, făcând câțiva pași. Frumoasă noapte. Ai auzit-o?

— Nu; am venit prea târziu.

Rainer o luă înainte ca să mediteze singur, cum îi era obiceiul. Descoperindu-l pe Redworth lângă el, monologa cu glas profund: — O vor ucide. Își pune tot sufletul, își dă tot sângele. Nu se vede nicio slăbiciune în vocea ei. Observi cum o uzează efortul ăsta... E condamnată. Un repaos de o

jumătate de an pe lacul Como... undeva... și ar putea fi salvată! Ea nu vrea să *refuze* să lucreze...

— I-ai vorbit? întrebă Redworth.

— ... Și pe urmă la Berlin! la Viena! Un cal și tot ar fi... Eu? Nici n-o cunosc, răspunse Rainer. Unele rezistă. Ea are o constituție delicată. Nu poți trata o vioară ca pe o tobă fără să distrugi instrumentul. Asistăm la o crimă!

Cumplita perspectivă ce se ivea din acel punct culminant îi curmă brusc perorația.

Redworth îl cunoștea drept un om sobru în funcția sa și un cap politic: ținuse o cuvântare importantă la Cameră cu două ore în urmă. Cântăreața aceasta de Operă, fără a fi o frumusețe, dar posedând o dulceață feminină și darul de a emoționa, de a captiva, era colțul său de romantism.

— Vii des aici? îl întrebă.

— Da, nu pot dormi.

— Londra privită noaptea, de pe pod, e minunată. Apropo...

— Aici nu e lume, ăsta e avantajul, spuse Rainer; am întotdeauna monezi de argint în buzunar pentru fetele sărace care se duc acasă, și sunt lăsat în pace. Peste o oră apar zorile, acolo jos.

— Apropo, interveni Redworth, dar celălalt îi spuse că, după serile când cânta ea, nu dormea niciodată, până dimineța. Primi informația, simpatiză, și reîncepu: „Aș dori o mică favoare”.

— Te rog, să nu vorbim aici de afaceri.

— Cătuși de puțin. O cunoști pe doamna Warwick... O cunoști. Publică o carte. Aș dori să faci uz de influența dumitale pentru ca să fie semnalată repede, dacă poți.

— Warwick? A, da, o femeie frumoasă. Da, da, afacerea Dannisburgh, știu. Ce-am auzit? Se spune că e prietenă intimă cu Percy Dacier, în momentul de față. Cine-mi spunea? Da, bătrâna doamnă Dacier. Așadar, e o prietenă a dumitale?

— O prietenă veche, zise Redworth, stăpânindu-se; căci hapul înghițit nu era dintre cele mai dulci, și ca om de lume

nu putea emite niciun fel de proteste pentru a respinge acuzația unor flecari. Adevărul este că e vorba de o carte inteligentă. Am citit șpaltul. Are neapărată nevoie de un venit și nu vrea să facă apel la soțul ei, iar literatura ar ajuta-o, cu condiția ca autoarea să fie tratată obiectiv. E irlandeză de origine; fiica lui Merion, spirituală ca și tatăl ei. E curios cum de n-ai cunoscut-o! Însăși scriitura cărții este extraordinară. Dacă îi face o recenzie cineva capabil... mai mult nici nu-i trebuie. Mustește de viață... un dialog scânteietor... niște portrete grozave! Cartea e ceea ce se cheamă o creație literară. Numai că are nevoie de critici competenți!

Așa vorbea, în timp ce Rainer rostea repede: — Warwick? Warwick? pe tonul iritant al altor zeci de persoane. Ce-am auzit despre soț? Avea o funcție... Da, da. Cineva pretindea că hotărârea dată la proces l-a doborât – boală de inimă, sau așa ceva.

Aruncă o privire înspre apele întunecate ale Tamisei.

— Ascultă-mă pe mine, grădinile lui Academus nu se compară cu un pod de-al nostru noaptea, dacă umbli după filosofie. Vezi Londra deasupra și Londra dedesubt: de jur împrejur orașul care doarme, și stelele în apă ca niște suflete de sinucigași. Odată, am prins o fată care trecea printr-o criză de deznădejde. Ce mai predică a trebuit să-i țin! Numai când devenim preoți ne descoperim înrudirea cu aceste biete ființe peripatetice, a căror „ultimă filosofie” e să sară peste parapet. Podul, pe timp de noapte, e o baie de purificare pentru un om de stat. Dar alege-ți altul; lasă-mi-l pe al meu.

Redworth pricepu aluzia. Enunță titlul cărții doamnei Warwick și avu impresia, după înclinarea gânditoare a capului lui Rainer, că și-l întipărea în memorie.

Rainer izbucni, cu pumnii încheștați: „O bate! Tipul trăiește pe socoteala ei și o bate; o lovește pe femeia asta! O târăște prin toate capitalele Europei ca să câștige bani pentru el, și ticălosul o răsplătește cu lovituri!”

În cursul unei apăsătoare tirade împotriva ticălosului, Redworth înțelese că era vorba de soțul cântăreței. Își

exprimă oroarea și regretul; făcu o pauză și pomeni de *Prințesa Egeria* și de o anumită revistă critică. Altă izbucnire părea că se pregătește. Nimic nu se mai putea face pentru carte la ora aceea. Așadar, cu un scurt „noapte bună”, îl lăsă pe Charles Rainer să se plimbe în susul și în josul podului și se gândi în drum spre casă la straniile influențe pe care le pot exercita femeile, fără știrea lor, asupra bărbaților (englezi); iar aceste femei, sau unele dintre ele, știu tot atât de puțin despre influența lor cât știe luna despre tradiționala ei acțiune asupra mareelor. Se gândi, de asemenea, și la Percy Dacier. Culcat în așternut, ar fi avut poftă să rătăcească pe un pod.

Prințesa Egeria apăru, cu cronicile revistelor pe urmele ei – un mănunchi de aplauze zgomotoase, ajutând-o să treacă în zbor peste mai multe ediții cu ușurința unei căprioare ce sare peste porțițe și garduri vii – spre a-l cita pe Sullivan Smith, care nu cunoștea măcar o frază din carte afară de ceea ce reușise să prindă de la domnul Redworth, cu prilejul unei întâmplătoare întâlniri pe trotuarul pieței Piccadilly; dar pe urmă a știut imediat destul ca să sufle în cornul lui de vânător în onoarea vânzării. Sunetul său de corn a răsunat semet. „Iată încă o fiică a Irlandei care le-a smuls laurii! E un succes monstru. O carte captivantă, splendid construită. Și unde se găsește ea acum, domnule Redworth, de când s-a despărțit de soțul acela al ei, care poartă hainele celui mai nepriceput croitor, născut vreodată dintr-un ac și o ață, cum le repet la toți cei de prin părțile mele?”

— L-ai văzut? întrebă Redworth.

— Păi bine, domnule, dar n-a stat ca la expoziție în tribunalul căruia i s-a adresat pentru reparație și despăgubiri? Cum am auzit, în timp ce urmăream procesul zi de zi, abia ținându-mi suflarea de teamă ca nevinovata – și încă una de sângele nostru, să nu fie zdrobită. Bineînțeles că se afla acolo; da, și exact cu mutra de nătărău care merită de la o femeie un bobârnac, la fel ca praful din priza de tutun al lui unchiu-meu! În timp ce ea înseamnă o glorie pentru țara noastră strămoșească. Și-aș spune că mai bine ai fi luat-o

dumneata decât altul, de vreme ce nu i-a fost dat unui irlandez să-i fie soț; dar ce-a determinat-o pe neprețuita doamnă să-l ia pe el, asta e întrebarea pe care ne-o punem toți. E jalnic când te gândești că nu știi cum faceți, dar izbutiți să ne furați elita fetelor noastre! Dacă ajungem vreodată să ne unim, va fi numai printr-un șiretlic de felul acesta, mai mult ca sigur. La vârsta măritişului e un moment când ele închid ochii și iau ce le e mai la îndemână; iar Londra e un vârtej cu care bietul și iubitul Dublin, cu monotonia lui, nu poate concura. Te-aș ruga să-mi dai adresa doamnei care-i este prietenă, lady Dunstane.

Domnul Sullivan Smith străbătu împreună cu Redworth parcul până la Camera Comunelor, discutând despre drumurile de fier și despre ascensiunea capabilului și vechiului său prieten până la cea mai înaltă treaptă a scării sociale, atât de sus încât te uitai la el cu ochi lacrimoși, ca atunci când azvârli o minge spre soarele aflat la zenit. Ajunși la faimosul turn St. Stephen trimise omagiile lui către nobilul patriot și acceptă o invitație la masă.

— Și bagă de seamă, să citești *Prințesa Egeria*, spuse Redworth.

— De nenumărate ori, prietene. Cartea e cumpărată. Sullivan Smith se bătu peste buzunarul de la piept.

— E o frântură din Erin în ea.

— E o mlădiță din Erin.

— Trâmbițază-o.

— Tare ca un batalion de cavalerie la atac!

Odată ce titlul i se întipărise în memorie, te puteai bizui pe zelosul irlandez că avea să devină o reclamă ambulantă. Mai erau și alții activi – prietenii personali, partizani, curteni de-ai lui Redworth. Lady Pennon și Henry Wilmers în cercurile aristocratice, Whitmonby și Westlake în cele literare – cu toții răspândiră febra pentru noua carte. Interpretul principal al opiniei publice sesiză încotro bătea vântul și se puse în fruntea vijeliei.

Într-adevăr, edițiile cărții se succedau cu iuțeala cu care se întinde focul în tufișurile de drobiță, vara; și în așa

măsură încât o simplă lucrare literară ajunse să fie stimată în Marea Britanie ca și cum ar fi reprezentat Banul.

Capitolul XVIII

Autoarea

EFFECTUL UNUI SUCCES DE SEAMĂ asupra Diane, la cea de a doua încercare literară a ei, se vădi în calmul pretins al unei scrisori pe care i-o trimise Emmei Dunstane, ca și în prompta mulțumire de sine cu care acceptă magica schimbare a situației ei materiale. Vorbea un lucru și făcea altul, dar le săvârșea pe amândouă cu o liniște suverană ce tindea s-o amăgească pe prietena admiratoare, care însă vedea limpede pe autoare îndărătul măștii, și se temea ca nu cumva aceasta să fie prea încrezătoare în forțele condeiului ei pentru susținerea cheltuielilor casei.

„Dacă publicul ar fi un instrument muzical perfect, aș fi ispitită să iau minunatul succes al Prințesei Egeria, la prima apariție, drept o dovadă a unui dar natural al scrisului și mi-aș putea închipui că sunt un geniu. Dar știu că publicul e tot atât de puțin un Stradivarius pe cât sunt eu un Paganini. E o mașinărie ciudată, în armonie cu mine pentru moment, pentru că s-a întâmplat să-i ating punctul de rezonanță. Cartea este o față nouă făcând apel la oglindirea emoțiilor comune, de suprafață; mai degrabă bucătăria decât lăptăria îmi oferă o analogie pentru adevărata valoare a acestei «spume» de deasupra supei. N-am văzut ceea ce consider eu bun în carte menționat măcar o dată în cronicile elogioase – ci numai de mâna ta dragă, Emmy a mea. Te asigur că mă voi feri de «generalizări nebuloase» și de alte «manierisme» de care te temi. Acum că studiezi latina ca o ocupație – ce bun și înțelept gând a avut domnul Redworth să-ți propună asta! – te

privesc cu venerație ca pe o autoritate clasică și ca pe un critic. Aș dori să am și eu răgazul să studiez împreună cu tine. Ceea ce înfăptuiesc eu nu e atât de solid și de trainic.

Inițial Prințesa Egeria (trebuie să-ți fi scris eu despre asta – îmi amintesc de seara petrecută în largul orașului Palermo!) a fost concepută ca o schiță; treptat a evoluat într-un fel de roman «à la Scudery» și a crescut până la actuala ei înfățișare falnică. Am realizat acest lucru printr-o grămadă de cârpeală, ca să nu mai vorbesc de umflare, a construcției ei. Ar fi mai sănătoasă și ar avea șansa de a trăi mai mult dacă ar fi redusă prin procesul invers. Dar cum ar afecta «publicul nostru gânditor» judicioasele tăieturi și împunsături? Acum când mi-am mobilat o casă și am o adresă fixă, unde creditorii pot pune mâna pe mine, simt că mă aflu în cercul magic al popularității mele și ori subscriu legilor lui, ori mă pomenesc într-un vis urât și în pustiu. Am fost cumva temerară? Tu nu-mi spui. Dacă m-am legat să cânt cum le place altora, nu e nevoie s-o fac pe de-a-ntregul; și îți făgăduiesc că nu va fi astfel; totuși, când ridic «mica mea până de găscă», sunt conștientă că am forțat notele unei pitulice de pădure ca să semene cu popularele triluri ale privighetoarei – ceea ce, tot exagerând, poate sfârși printr-un cârâit de stâncuță; sau mai rău, printr-un fluieraș.

Asta, în domeniul literaturii. Altminteri, în străfundul inimii mele, nu constat nicio metamorfoză a comorii cerești în monezi de aur. Bat cu degetul, și răsunetul e cristalin. Scrisul neîntrerupt e refugiul meu, mângâierea mea – evadarea din carapacea personală. Mă încântă, întocmai ca plimbările mele din zori, la Lugano, când străbăteam străzile, o luam pe lângă lac și suiam pe «plaiurile de vis ale muntelui», ca un gând vag, într-o minte somnoroasă, strecurându-se pe căi întortocheate către lumina stării de trezie.

Criticul meu anonim, despre care ți-am vorbit, mă ametește cu elogiile lui. Semnătura «Apollonius» pare a indica un mediu literar. Marchează pasaje pe care le aprobi și tu. Am primit și din partea domnului Dacier o scrisoare plină de complimente.

Ca un exemplu al desfătării pe care mi-o dă scrisul, ea este atât de puternică încât pot să citesc pagini pe care le-am scris, să le rup în bucăți (așa am făcut ieri) și să reîncep ca și cum nimic nu s-a întâmplat. Valurile lăuntrice sunt gata să sufere orice deplasare. E un semn bun, probabil. Nu am nicio îndoială că voi depăși Prințesa Egeria; și dacă lucrarea asta a primit laude, următoarea carte poate să spere mai mult. Gândește-te, pe de altă parte, la plăcerea neobișnuită de a câștiga bani printr-o muncă în care găsesc bucurie. E un răspuns la întrebarea ta dacă sunt fericită. Da, ca sălbaticul din insulă înainte ca nava cu rachiu tare să fi pătruns în golf. Sângele meu e vin și dorm ca un prunc. Visez, mă trezesc, uit visul, abia dacă mă îmbrac și condeiul începe să galopeze; abia dacă iau micul dejun; niciun fel de toaletă până la prânz. O sălbatică în toată legea! Vezi dar, Emmy a mea, că n-aș putea locui împreună cu «persoana sociabilă» pe care mi-o sugerezi. Polii nu se pot apropia fără ca pământul să se strivească. Ea ar găsi că deprinderile mele sunt insuportabile, iar eu le-aș găsi pe ale ei vrednice de dispreț, deși s-ar putea să fim amândouă persoane sociabile. Draga mea, eu n-aș fi în stare să trăiesc nici cu mine însămi. Binecuvântata mea pană, care mă ajută dumnezeiește, este și trebuie să rămână singura mea tovarășă de viață. Ea e piscul meu de munte, lumina dimineții, înaripare, cupă de la izvor, Pegasul meu, lancea și unealta mea de aprovizionare, cheia mea de comunicare cu tot ce e mai înalt, mai măreț și mai sacru între pământ și cer – aerul vital care le leagă.

Ca să fiu dreaptă, dă-mi voie să adaug că n-am fost tulburată să aflu despre nici una din misterioasele revendicări legale. Mi-a părut rău de veștile proaste în privința sănătății. Îi doresc fericire deplină – atâta timp cât nu face niciun demers de conciliere! La gândul ăsta devin tigroaică.

Un nou pianist, cântându-și propriile compoziții (la concertul ladyei Singleby), mi-a dăruit o plăcere extraordinară și m-a determinat să compun cântece – nu pentru muzică lui, care n-ar putea fi redată decât de silfide mișcându-se în

«sunet lin de flaut» într-o stare de frenezie, de moliciune galeșă, de capricii fascinante, dând un sens nou melodiei. Cât aş fi dorit să fii cu mine ca să-l auzi! A fost cea mai eoliană muzică surprinsă vreodată într-o boare nocturnă de un suflet de poet.

Dar să nu-ți închipui că m-au cuprins porniri impetuoase spre sentimentalism. (Sus-numitul, în treacăt fie spus, e un polonez stabilit la Paris și urmează să-mi fie prezentat la lady Pennon). Ce spui că am fost invitată de domnul Whitmonby să-l ajut să scrie articole de fond pentru ziarul pe care îl va scoate? «Scrie cum vorbești și are să fie bine», a zis. Acum îmi aleg temele. A scrie – despre politică – așa cum vorbesc, mi se pare a fi totuna cu efortul de a sări departe de umbra mea. Câinele negru al conștiinței nu mă lasă să mă dezbar de el. Dacă mi-ar comanda cineva să vorbesc așa cum scriu cred că ar însemna să-mi întoarcă rapid resorturile până la un înalt grad de incisivitate critică.

Nu am vești bune despre lordul D. Am primit mesaje. Domnul Dacier își ascunde temerile. Prințesa Egeria i-a adus lordului o imensă satisfacție. E cel mai mare serviciu pe care mi l-a făcut. Nu e o cruzime ca interdicția unui vot de blam să mă oblige să depind, în materie de informații, de firimiturile ce le obțin de la un domn care trece pe lângă casa mea în drum spre Cameră? Și nu e un om înțelegător în direcția asta – n-a fost niciodată. Îmi vede durerea și își ia aere de antreprenor de pompe funebre, cu impresia că acționează în armonie cu mine, pe semne – fără să-i treacă măcar prin cap cât mă revoltă tristețea asta formală de crep negru la pălărie!

Un cuvânt despre ceea ce numim eul nostru profund. Nu sorb din resursele lui pentru nevoile mele zilnice; nu-l irosesc câtuși de puțin, nădăjduiesc; e cert că nu-l închid între ziduri ca să-i astup glasul. Ar însemna să mă despart de tine. El mă îndeamnă, iubita mea prietenă, să mă iscălesc, acum și întotdeauna, Tony a ta.”

Scrisoarea avea toate aparențele sincerității în exprimare și era înzestrată cu acest aspect exterior dintr-un imbold al autoarei de a da asigurări solemne cu atâta hotărâre încât se

înșela ea însăși. Lady Dunstane află despre neobișnuita participare a lui Dacier la concerte. Lumea luă notă, căci era cunoscut pentru lipsa lui de ureche muzicală.

Comparația prin care Diana își asemuia orele de scris neîntrerupt cu plimbările ei matinale de la Lugano, fălindu-se că și unele și altele îi procurau aceeași încântare, îi amăgea conștiința ei cinstită, făcând-o să creadă că era acum la fel de liberă pe plan spiritual ca în acel frumos anotimp când o primăvară nouă îi curgea în vine. Nu era un clinician, maestru în investigații, după cum nici lady Dunstane nu era, altminteri ele ar fi examinat particularitățile concrete ale comportării ei – totdeauna, elocvente cu privire la ascunzișurile sufletului. Care sunt acțiunile pacientei? Ghidul pacientei era proiectat la prea mare distanță de ele pentru a vedea cum aceste acțiuni o arată cu degetul; iar mintea prietenei nu era aceea a unui medic care scrutează atent ca să descopere simptome revelatoare. Lady Dunstane se întreba, e drept, de ce își asumase Tony povara unei locuințe costisitoare – chiar foarte costisitoare: sir Lukin luase parte la unul din micile dineuri oferite de Tony – dar dorința de a se vedea pe picior egal, cu persoane din societate, după o lungă dependență, i se părea o explicație și totodată o scuză. Oaspeții, cu acel prilej, fuseseră lady Pennon, lady Singleby, domnul Whitmonby, domnul Percy Dacier, domnul Tonans; „încă o femeie”, spusese sir Lukin. Raportase că bucătăria fusese pe măsura conversației, adică princiară; vinurile, cu nimic mai prejos: lucru neobișnuit de notat la o femeie. Dar să-i fi auzit pe Whitmonby și pe Diana Warwick! Cum spunea el o anecdotă, elegant și concis ca ciocănitul poștașului la ușă, ea îl răsplătea cu o remarcă și trecea la o a doua, atrăgându-i în joc pe lady Pennon, pe urmă pe Dacier, „și chiar pe mine!” exclama sir Lukin; „ne făcea pe toți să zvârlim mingea din mână în mână, și să fim la înălțime cu replicile; și nimeni n-a observat cum am trecut cu toții în salon, unde am mai stat încă un ceas de vorbă, iar când am încheiat seara eram mai odihniți decât când am început”.

— Despărțirea asta între bărbați și femei, după cină, o sâcâia întotdeauna pe Tony; sunt bucuroasă că a instituit o schimbare, spuse lady Dunstane.

Află și de la Redworth despre armonia fără precedent dintre persoanele invitate la dineurile doamnei Warwick. Întâlnise, cu un prilej, pe soții Esquart, soții Pettigrew, pe Percy Dacier și pe o domnișoară Paynham. Redworth nu avu nimic de zis împotriva luxoasei administrații domestice. În mod evident, pentru el, orice făcea doamna Warwick era bine. În altă seară societatea se compunea din lady Pennon, lordul Larrian, domnișoara Paynham, o isteată doamnă Wollasley, domnul Henry Wilmers și din nou domnul Percy Dacier.

Când Diana veni la Copsley, lady Dunstane atrase atenția asupra repetării numelui domnișoarei Paynham pe lista musafirilor.

— Și al domnului Percy Dacier. La fel, zise Diana zâmbind. Sunt invitați fiecare pentru motive speciale. Lordului Dannisburgh îi place să audă că s-a găsit o metodă de a i se înviora nepotul; iar micile mele dineuri sunt eficace, cred eu. Dacier începe să se dezmoștească. Aseară se întrecea la împunsături cu Sullivan Smith. Dar vorbeai de domnișoara Paynham... Diana coborî glasul rostind vreo șase silabe, până ce șoaptele se reduceră la o simplă privire fermă. „Aprobi, Emmy?”

Răspunsul fu: „Aprob – fie că e adevărat, fie că nu.”

— Între noi fie zis, scumpa mea, mi-e teamă că este!... În orice caz, a fost rău tratată. Societatea e un mecanism destul de masiv pentru a se apăra singur. Eu înclin, ca și jurații britanici, să fac o dreptate aproximativă victimelor. Fata n-are nici tată, nici frate. Nu mi-a făcut confidențe: dar, după toate aparențele, a fost o treabă ticăloasă. Cu două vorbe șoptite la ureche, l-aș putea înarma pe un irlandez să expedieze rapid o pedeapsă disciplinară: ar alege cravata nemernicului drept motiv de ceartă: iar lorzii trebuie să răspundă la o provocare la fel ca și oamenii din popor. Tot atât măsoară când sunt culcați la pământ. Dar să-l ajungă

răzbunarea cerului? Deși cam întârzie! Lady Pennon a fost foarte gentilă; iar soții Esquart o invită la Lockton. Umăr la umăr, se poate pune stavilă fluxului.

— Ar fi luat-o valurile fără tine, Tony dragă! zise Emma, luând-o de după gât pe prietena răsfățată și sărutând-o.
— Adu-mi-o aici odată...

Diana nu fâgădui. Avea imaginea lui sir Lukin, în criza lui de nebunie.

— Mă simt prea slabă pentru Londra în clipa de față, reluă Emma. Mi-ar plăcea să fiu utilă. E agreabilă?

— E vioaie din fire. A uzat-o supărarea.

— Atunci ad-o să stea mai mult timp la mine, dacă pe tine nu te pot reține aici. Îmi va vorbi despre tine.

— Am s-o aduc pentru vreo două zile, spuse Diana. Eu sunt prea ocupată ca să rămân mai multă vreme. Pictează portrete ca să se amuze. Ar trebui să fie ajutată de toate familiile unde e primită, la Londra, acum cât e sezonul în toi. Un singur sezon va fi de ajuns ca să-și întemeieze un cămin. E drăguță, are aproape douăzeci și șase de ani; cam fără minte, bineînțeles; plătește pentru faptul că a fost o romanțioasă. Grea plată, Emmy! Fac aluzie la legi, dar cazul ei e acela al unei ființe care nu are nevoie decât de simplă bunăvoință omenească.

— Legile bune vor veni odată cu o civilizație superioară; dar pentru ca societatea să poată fi civilizată, trebuie mai întâi să fie scoasă din barbarie, observă Emma, iar Diana oftă gândindu-se la această sarcină și la acest truism.

— Când eram mai tânără aș fi zis că lucrurile stau astfel pentru că societatea nu vrea să privească deschis natura omului și să încerce s-o împace cu condițiile noastre de viață. Dar acum văd că păcatul cel mai grav e lașitatea. Cu cât cunosc lumea mai mult, cu atât observ mai limpede că păcatul ei esențial e lașitatea, pe plan fizic ca și pe plan moral. Lordul Larrian recunoaște că există puțini eroi într-o armată. În societate suntem nevoiți să ne gudurăm. Ce semnificație are teama asta față de un singur exemplu de toleranță? O, draga mea, să-i dăm numele care i se cuvine!

Societatea e tot ce avem mai bun, dar e o corabie smintită pusă în mișcare de un echipaj care a practicat înainte pirateria, iar acum, ca ispășire, membrii echipajului afișează pietatea, temători de o atotputernicie descoperită între timp, după chipul și asemănarea lor, și pe care o țin drept căpitan. Vechile deprinderi n-au fost complet abandonate, iar noua comportare pioasă e folosită pentru a-i biciui pe aceia dintre noi găsiți în vină, spre împlânzirea potentatului capricios pe care îl adoră în locul adevăratului Dumnezeu.

Lady Dunstane trase aer pe nări în chip de adulmecare.

— Miroase a articol de fond...

Diana replică zâmbind: Nu, stilul e destul de diferit.

— Nu cumva ai căpătat obișnuința de a compune vorbind, uneori?

Diana mărturisi: — Cred că, uneori, da. Poate că scrisul zilnic, de tot felul, și conversațiile de seara... Se simte, probabil, un ton forțat.

— Nu, Tony; dar vizitele mai lungi la mine, la țară, te-ar înviora. Aveai o notă personală mai veselă căreia îi duc dorul. Londra e o școală, dar, știi foarte bine, nu o școală a comediei, nici a filosofiei; asemenea lecții se asimilează aici, pe dealurile mele, cu Londra vizibilă în depărtare și cu câte o vizită acolo, din când în când, bine digerată după aceea.

— Mă întreb dacă Londra are vreun efect asupra mea! spuse Diana gânditoare. Un hamal literar al metropolei! Și în timp ce mă consider liberă, sunt triplu înhămată; și toată veselia mea s-a dus. Oare am ajuns anostă ca un pamflet, draga mea? Probabil, căci altfel aș dovedi contrarul în loc să întreb. Cursa în care cad este aceea de a-mi închipui că posed forțe egale cu prospețimea ochilor, dimineăta. Destul despre mine. Vorbeam de Mary Paynham. Dacă ar lua-o în căsătorie un bărbat într-adevăr valoros!

Lady Dunstane încercă să ghicească pe bărbatul într-adevăr valoros din gândul Dianei.

— Îi aduci aici pe amândoi?

Diana dădu din cap afirmativ, apoi clătină trist capul în semn de negație pentru a da să se înțeleagă că nu există

nicio speranță.

— Absolut nici una – dacă ne gândim la aceeași persoană, spuse lady Dunstane, cuprinsă de indignare, când îi veni brusc în minte că bărbatul într-adevăr valoros, pentru care Diana punea la cale o asemenea intrigă spre a-l prinde în laț, putea fi numai Percy Dacier, în locul credinciosului ei îndrăgostit, Redworth. Atât de încheșate din cauza unor simple emoții pot fi măruntele idei ce se perindă ca-n zbor în timpul conversației, încât ea nu reflectă la faptul că prietena ei nici nu avea habar de iubirea lui Redworth, sau că era foarte puțin probabil ca un om de rangul lui Dacier să vrea să restabilească reputația unei fete oarecare.

Nu pronunțară numele persoanei.

— Lăsând la o parte exemplul pe care ți-l voi da și care e crud, vreau să fiu dreaptă cu societatea până la un punct, spuse Diana. Mă găseam într-o barcă în parcul Richmond săptămâna trecută, și Leandru zburda de-a lungul malurilor pline de mâl, când deodată i-a venit gustul să înoate până la mine, iar eu, mișcată, am vrut să-l urc la bord. Doamnele din barcă au obiectat, căci nu era numai ud, dar și murdar de noroi. Am fost silită să admit că obiecțiunile lor erau raționale. Omenia mea sentimentală nu găsea argumente împotriva rochiilor de muselină, deși ochii câinelui meu drag mă implorau patetic, iar el continua să se țină înot după noi. Analogia scuză societatea pentru faptul că se apără în cazurile extreme; dar nimic pe lume nu scuză insensibilitatea față de cazurile care au motive de pledoarie. Vezi bine, echipajul de pirați a devenit pios – feroce în sanctitate. Adăugă, cu un zâmbet: Istoria cu barca îmi amintește de altceva: am dezvăluit taina criticului anonim și am avut o jalnică dezamăgire. Scria ca un veteran – și n-a trecut demult de pragul adolescenței. Am primit un volum de versuri și câteva rânduri cu rugămintea să le accept. Am avut impresia că-i cunosc scrisul și i-am răspuns întrebându-l dacă nu era cazul să-i mulțumesc, și invitându-l să-mi facă o vizită. Pare un băiat simpatic de vreo douăzeci și doi de ani, nebun după literatură; și are cu

siguranță talent. Pe nume, Arthur Rhodes. Poate că voi avea prilejul să-l ajut. A fost avocat stagiar la domnul Braddock, același care m-a salvat vitejește odinioară. Se găsea împreună cu noi în barcă.

— Adu-mi-l aici într-o zi, spuse lady Dunstane.

Vizita domnișoarei Paynham la Copsley fu pusă la cale și se dovedi un eșec. Biata tânără veni tremurând de emoție, închipuindu-și că prietena doamnei Warwick aștepta din partea ei o conversație deosebit de inteligentă și de spirituală. Făcu încercarea să uluiască, spre uimirea Dianei. Tăcerea corespunzătoare pe care i-o opuse lady Dunstane o provocă pe domnișoara Paynham la prolixitate, căci avea o anumită vioiciune și unele resurse intelectuale comune. Era limpede – medita lady Dunstane, în timp ce asculta amabilă – că Tony nu putuse sub niciun cuvânt s-o imagineze pe această limbută ca tovarășă de viață a lui Redworth.

În lumina aceasta, Percy Dacier i se păru mai potrivit, și continuă să gândească astfel și după ce sir Lukin îl aduse la Copsley pentru vreo două zile în timpul sezonului de vânatoare. Felul de a fi al lui Tony fața de el sugera același lucru; avea o ușoară tendință de a-l conduce. Nu arătau a fi intimi în priviri sau în vorbă.

Dar și Percy Dacier era o partidă prea bună pentru domnișoara Paynham, dacă aceasta era intenția lui Tony în privința lui, gândi lady Dunstane, cu aversiunea necruțătoare a unei suferinde și a unei izolate. Nu ceruse chiar o atitudine de penitență, dar nici pe guraliva nătângă, aflată sub pecetea unui stigmat, n-o putea ierta.

Părerea pe care și-o făcuse despre domnișoara Paynham se vădea limpede în tăcerea ei.

Vorbind despre Dacier, remarcă:

— Așa cum te-ai exprimat tu despre el, Tony, ar avea posibilități să se învioreze, și, dacă îi oferi prilejul, e un interlocutor plăcut. Are calități deosebite. Dacă aș face parte din familia lui aș căuta în jurul meu ca să-i găsesc o partidă. Îmi face impresia unui tânăr care ar izbuti mai bine în viață fiind căsătorit.

— Izbutește în viață perfect, dar partea surprinzătoare e că nu se căsătorește, spuse Diana. S-ar cuveni să fie logodit. Lady Esquart mi-a spus că are o logodnică. O domnișoară Asper – o moștenitoare bogată; iar familia Dacier duce lipsă de bani. Totuși, asta e situația.

Nu peste multe săptămâni după aceea Diana n-ar mai fi putut vorbi despre Percy Dacier cu aerul acesta de indiferență fără să-și întineze călăuza ei lăuntrică.

Capitolul XIX

O plimbare cu trăsura pe o zi cu soare și o altă plimbare la lumina lunii

MOMENTUL FATAL CE TREBUIA să survină pentru Diana avu loc în vara acelui an.

Emma îi trimisese o scrisoare neobișnuit de optimistă, contrastând în chip ciudat cu inexplicabilul sentiment de apăsare din sufletul ei care o făcea să vadă în viața pașnică din ultima vreme clipa de liniște încremenită dinaintea furtunii; de aceea, pentru a împărtăși buna dispoziție a singuraticii sale prietene, alergă la Copsley, unde nu-l găsi pe sir Lukin, plecat ca de obicei. Ieșiră amândouă să facă o plimbare cu trăsura imediat după micul dejun, într-una din acele minunate dimineți de iunie când natura pare că-și dezvelește sânul oferind nestingherit distanțele ochilor noștri, și o adiere lină dezmiardă fiecare frunză sau fir de iarbă, iar bolta cerului reflectă frumusețe și pace, dacă așa ne e vrerea. Plouase în timpul nopții. Ici și colo plutea câte un nor alb-lăptos cu pânzele strânse. Vântul de sud-vest îl lăsa neatins în golful lui de azur și sufla mai jos. În răstimpuri, o boare de ierburi umplea aerul cald. Frunzele fragede de fag străluceau, ochiuri de apă de ploaie înveseleau drumurile; pe malurile acoperite cu iarbă de sub gardurile vii se revărsau în cascade buruieni de tot soiul, îmbinându-și infinitele nuanțe de verde, la stânga și la dreapta perechii de ponei tărcăți; o veveriță traversă drumul înaintea lor, o ciocârlie se înălță nu prea sus, atât cât să-și descarce aleanul, strângându-și aripile de îndată ce i se domoli avântul; mierle speriate țâșneau cu țipăt ca un glas

spart de cocoș, zburând șerpuit prin crângul de la marginea drumului, din tufele de alun în lăstărișul de stejar; zbor scurt și elan pretutindeni, iar sus, lumina statornică a soarelui.

Diana ținea hățurile. Biciul nu însemna decât un ornament, ca panașul pe un chipiu de general. Poneii ladyei Dunstane erau un dar din partea lui Redworth, care alegea întotdeauna tot ce se găsea mai bun în țară pentru cadourile sale. Mergeau în trap voios și, ca niște adevărate comori ale rasei lor, vădeau atâta plăcere să tragă împreună la ham, încât Diana îi poreclise „cei doi Dromio”²⁴. Printr-un vechi drum săpat în teren și prunduit, o poartă dădea spre brazdele verzi ale colinei, brazde elastice, mărginite pe un lung traseu, distinct ca un hipodrom, de tufișuri dese de drobiță aurie; la stânga, dincolo de tufișuri, culmea întunecată a zonei de pini și iarbă neagră însoțea drumul pe o linie paralelă către sud-vest – la mijloc aflându-se valea, cu unduiri de păduri și fânețe, când înSORITE, când umbroase, cu pâlcuri de arbori, dâmburi și grinduri, până departe, spre vaste întinderi de arătură, țarmurite de cline păduroase, și mai departe încă, umbrele estompate, abia perceptibile în zare, ale unor înălțimi, ca un văl opus nemărginirii. Arbori de tisă, ienuperi, fagi majestuoși, precum și licăririle sorbului sau mesteacănului, presărau semicercul spinărilor verzi ale colinelor Downs cu pete întunecate și argintii. Razele soarelui își sporeau strălucirea pe pajiștile cu gălbenele, din vale, și făceau dintr-un eleșteu un diamant.

— Vezi, Tony, spuse Emma ca un comentariu al priveliștii, aş putea să invidiez Italia că te are pe tine mai mult decât să te invidiez pe tine că ai fost acolo.

— Formă și culoare! răspunse Diana. Le ai pe amândouă aici și la o scară pe care o poți cuprinde. Mi-ar plăcea să-mi construiesc o căsuță pe piscul acela și să aștept să se întoarcă o zi ca cea de azi. Mă readuce la viață... Ridică

²⁴ Dromio din Efes și Dromio din Siracuza, frați gemeni – personaje din *Comedia Erorilor* de W. Shakespeare (n. tr).

privirea spre chipul drag și ostenit de suferință al prietenei, și știind-o prietena ei până la moarte, ba chiar dincolo de moarte în speranțele ei, spuse cu curaj: E Emma cea care se confundă pentru mine cu anumite zile și priveliști! Mă ajută să uit de mine, cum fac când mă gândesc la tine, iubita mea; deși propria mea persoană e un subiect care m-a obsedat în ultima vreme, nu știu de ce, și prevestitor de rău, ca și cum firea mea s-ar pregăti să inspire groază spiritului meu. Dar nu fac pe sentimentala, tu reprezinți într-adevăr în inima mea ziua și priveliștea asta.

Emma zâmbi cu un sentiment de încredere. Își exprimă reflecția: „Inima e, pesemne, puțin tulburată din moment ce dă loc unui asemenea gând. Floarea pe care o culeg de aici îmi spune că putem fi fericiți în privațiuni și suferințe, cu condiția să știm să acceptăm frumusețea. Nu zic să eliminăm pasiunea, dar s-o menținem sobră, ca pe un trăpaș înhămat.

Diana mângâie capetele poneilor aplecând ușor vârful biciului: — Nu cred că o cunosc! spuse ea.

Între sinceritate și o muștrare de conștiință atât de ascunsă și de mocnită încât ea nu-și dădea seama că e opusul candorii, își închipuia că era lipsită de pasiune pentru că știa să accepte frumusețea vizibilă – recomandarea și piatra de încercare a Emmei. Se sili să facă mare caz de ea, s-o îndrăgească, s-o soarbă cu nesaț, invidiind fericirea contemplativă a Emmei, prin al cărei spirit grav încerca să ajungă la pacea care domnea în sânul naturii, și închipuindu-și că izbutea. Muștrarea de conștiință, ascunsă și mocnită, îi apăsa, totuși, greu cugetul. O luă drept o manie de a medita asupra ei însăși. Sunt stări ale sângelui clocotitor când cel mai ascuțit spirit devine copilăros, cu deosebire la femeile cu suflet nobil care năzuiesc să-și păstreze măreția sexului lor și se tem să n-o irosească prin privirea directă și cuvântul fățiș. Totuși, natura ei o construisese să formuleze lăuntric fraza: „Emma e soție!” Nu mai luă în considerare caracterul soțului Emmei, nici nu cercetă care era înțelesul exclamației sale.

Trecură printre tufişurile de drobiță în ținutul sălbatic al ierbii negre și al gherghinului în floare, apoi pe lângă întinderi de tisă și ienuperi până la un alt pisc – o proeminență înaintând pe o dună de nisip acoperită cu grozămă – plin de splendoarea blajină a peisajului englez, pe care Emma îl întipări în memoria prietenei sale spunând: „O infirmă nu are prea mult de invidiat la cei ce pot zbura când la poarta ei se găsesc asemenea sărbători ale ochiului”.

În drum spre casă simțeau pornirea să se laude cu singurătatea de care se bucuraseră; și tocmai atunci, în vreme ce șoseaua cotea pe sub fagi înalți, zăriră o pălărie londoneză. Pălăria fu ridicată de pe cap în semn de salut. Un tânăr cu chip luminos, puțin agitat, cu picioarele prăfuite, se adresă Dianei.

— Domnul Rhodes! spuse ea, pe un ton cătuși de puțin descurajator.

O rugă să-l scuze; socotea că dorește să afle cât mai curând posibil vestea importantă care se răspândise în capitală în seara precedentă; șovăi, apoi o spuse în șoaptă.

Diana se întoarse către Emma: „Lordul Dannisburgh!” – și paloarea ei completă fraza.

Auzind că Rhodes parcursese pe jos distanța de la Londra, și că trecuse pe la Copsley, lady Dunstane îl invită să urmeze trăsura cu ponei în drum spre casă, unde i se oferă spre reconfortare un mic dejun cu ceai, deoarece era băutura sa preferată când făcea marșuri, pe jos, afirmă el. — Mi-am îngăduit să trec pe la locuința doamnei Warwick, o informă el; valetul mi-a spus că se afla la Copsley. Am găsit locul pe hartă – cunoșteam direcția – și am pornit la drum pe la două dimineața. Doream să fac o plimbare.

Era limpede pentru lady Dunstane că făcea parte dintre tinerii cavaleri aflați sub vraja unei femei frumoase și înrolați în serviciul ei. El nu umbla cu prefăcătorii în această privință, dar izbuti să-i stârnească o tristă invidie suferindei lady povestindu-i pe larg despre minunățiile unei plimbări în afara Londrei când zorile abia mijesc și despre observațiile comune pe care le făcuse de-a lungul drumului, sau prin

pădure – fapte mai tonice, mai apropiate de natură decât rafinamentele cu care era ea constrânsă de împrejurări să se delecteze.

— Nu ești obosit? întrebă ea, sperând, cel puțin de astă dată, o mărturisire, dar îi iertă tinereasca fanfaronadă când el pretinse că ar putea parcurge pe jos distanța înapoi fără urmă de oboseală.

Avu parte de o recompensă mai plăcută pentru osteneala sa; iar dacă profesiunea de cronicar înseamnă un prilej de a participa la fericirea absolută și vibrantă ori de câte ori o întâlnește, atunci îl va fi desfătat neașteptatul noroc care îi fu hărăzit lui Arthur Rhodes de a avea cinstea să o conducă pe doamna Warwick la Londra. O fericire mai mare nu și-ar fi putut închipui nici chiar un tânăr de douăzeci și doi de ani. Se află în preajma ei, auzindu-i glasul și văzând-o, nu mai puțin de patru ore. Și pentru a-i spori fericirea, lady Dunstane îi spusese că era bucuroasă să-l revadă. Îl socoti un agreabil specimen de „cavaler servant”.

Diana era sigură că avea să găsească o scrisoare, fie bună fie rea, la locuința ei din Londra; poate un mesaj de rămas bun de la lordul muribund, acum decedat. Domnul Rhodes nu cunoștea decât știrile publicate în jurnalele de seara, în sensul că lordul Dannisburgh își dăduse sufletul la reședința sa, conacul Priory, de La Hallowmere, în Hampshire. Un mesaj de adio de la el, asta nădăjduia: așa cum îl cunoștea ea, lucrul părea o certitudine; și tânjea după această ultimă licărire de viață de la prietenul ei. Nu avea niciun fel de presimțiri cu privire la greaua sarcină care o aștepta.

În legătură cu expedierea mesajului, avusese loc o consfătuire între membrii familiei lordului Dannisburgh prezenți la moartea sa. Unul dintre ei era Percy Dacier și, după ce pierdu câțeva vreme spre a-l convinge pe tatăl său să adopte, în această problemă, simplul punct de vedere al obligației, și spre a ține piept bătrânei contese, bunica lui, el rezolvă controversa declarând că trimisese dinainte un mesager special la Londra. Lordul Dannisburgh, pe patul

său de moarte, își exprimase dorința ca doamna Warwick să șadă lângă el o oră, într-una din nopți, mai înainte ca sicriul său să fie bătut în cuie. De două ori vorbise de acest lucru, a doua oară lui Percy, ca o rugămintă formală ce urma să i se facă ei, iar Percy îi promisese că doamna Warwick avea să primească mesajul. Făcuse tot posibilul ca să-și țină fâgăduiala, conștient fiind de aversiunea întregii familii față de numele doamnei, ca să nu mai spunem de prezența ei.

— Nu va veni, spuse contele.

— Ba va veni, replică bătrâna lady Dacier.

— Dacă femeia asta are vreo demnitate, se va abține să vină, stăruie contele. Dădu să se înțeleagă, prin bolboroseli, că era un lucru deplasat și absurd, o manifestare de sentimentalism, de senilitate, în contrast cu felul de a fi al lordului Dannisburgh. De asemenea, că Percy se făcuse vinovat de o pripeală exagerată.

La care lady Dacier dădu din cap aprobator, remarcând: „Femeia asta e gata să facă orice. Din câte am auzit despre ea, nu e o femeie care să se împiedice de fleacuri. O va lua ca un fel de ordalie și va veni”.

Își uniră glasurile pentru a-l vorbi de rău pe Percy, care plecase cu trăsura în altă parte a țării. Lordul Creedmore, moștenitorul titlului, era absent, vânând prin America, altfel ar fi intrat, temporar, în grațiile lor. În ultimă instanță, căzură de acord că trebuia să i se îngăduie femeii să intre în casă, dar să nu fie întâmpinată de membrii familiei. Contele era văduv; mama sa conducea familia, și, fiind greu de convins, de obicei își impunea punctul ei de vedere, în afară de cazurile care implicau libertatea de acțiune a lui Percy. Era una din acele veterane ale sexului feminin care, îmbătrânind, devin dure, de aceea „isteriile” pe care le presimțea cu prilejul vizitei acelei femei la patul de moarte și la trupul neînsuflețit al lordului Dannisburgh n-o înspăimântau. De hatârul familiei hotărî să rămână în casă, închisă în camera ei. Înainte de căderea nopții locuința fu părăsită de ceilalți membri ai familiei afară de bătrâna lady Dacier și de forma rigidă întinsă pe pat.

Dacier dispăruse ca să nu mai audă nesfârșitele exclamații redeșteptate în sânul familiei de nemaiauzita dorință a unchiului său lăsată cu limbă de moarte. Erau o insultă la adresa doamnei, de care putea vorbi acum în calitate de apărător privilegiat; și însăși dorința aceasta părea să demonstreze că e nevinovată – un suflet imaculat care putea pleda cu folos la porțile cerești (după cum interpreta el gândurile omului pe moarte). Așa gândise la un moment dat: în momentul când i se încredințase mesajul către ea. Considerase chiar drept firească dorința ca ea să mai privească o dată chipul pe care nu avea să-l mai vadă, și să-și ia rămas bun de la el. Dar susceptibilitatea la emoție afectivă lângă un culcuș al morții, cu glasul unui muribund în urechi, se cere întărită ca să se mențină; iar amintirea privitoare la firea unchiului său nu avu ca efect să facă din această ciudată dorință o dovadă că, prin ea, era omagiată nevinovăția doamnei. Epicurianul său unchi nu avea prea mare stimă pentru acest gen special de inocență. Vorbise întotdeauna despre doamna Warwick cu un cald respect. Dacier știa că îi lăsase moștenire o sumă de bani. Concluziile se puteau trage și într-un sens și într-altul. Lordul Dannisburgh nu vorbise niciodată de rău despre vreo femeie, și poate că se simțise obligat s-o despăgubească materialicește pe cât era cu putință pentru ceea ce suferise ea. Pe de altă parte, cât de ușor era să te lași amăgit de o femeie atât de frumoasă și de inteligentă! Foarte puțin probabil, de asemenea, ca unchiul său să fi consimțit să stea alături de ea la banchetul platonice. Judecând după el însuși, Dacier găsea că e un lucru posibil pentru un bărbat. El nu se aprindea ușor și, în ultima vreme, o văzuse des și descoperise în ea o Egerie²⁵ de mare ajutor în privința sfaturilor, sursă de imbolduri și curaj, înviorătoare ca apa fântânii și tot atât de rece: niciun indiciu al vreunei tendințe înnăscute de a călca strâmb. Și nici înlăuntrul lui nu

²⁵ Nimfă profetică, sfătuitoarea tainică a regelui Numa, după o legendă romană (n.tr.).

răscolea mărul pe care e clădită trufaşa fiinţă omenească. Umbra scandalului înăbuşise în el câteva senzaţii fugare, luând naştere în mod spontan şi intermitent, şi pe care el le îndepărtase cu blânda complicitate a doamnei. Era o excelentă dovadă în favoarea ei, având în vedere că ea va fi observat, cu siguranţă... în ultimul timp cât de însetat era de compania ei, fie când se aflau singuri, fie în societate. A o vedea şi a o auzi, a schimba cu ea idei, a discuta despre cărţi noi, a încerca să asculte muzică la operă şi la concerte, a o admira în rol de gazdă, toate acestea erau plăceri inedite, îmborsăvindu-i noţiunile despre viaţă, consolidând, mai mult decât tulburând, desfăşurarea ocupaţiilor din existenţa sa.

În orice caz, era capabilă de prietenie. De ce să nu accepţi cu hotărâre ideea că fusese prietena adevărată, fără niciun echivoc, a unchiului său? Adoptă această soluţie, mulţumindu-i cel puţin pentru un fapt recunoscut: – el ura căsnicia, şi la data aceea s-ar fi aflat legat pe viaţă, dacă nu s-ar fi produs agreabila deviere a drumului său spre tovărăşia ei, în plus, de la vizita lui la Copsley, idolatrizarea manifestată de lady Dunstane faţă de prietena ei îl influenţase. Reflectând la acest aspect, îşi reveni din şocul pricinuit de rugămintea unchiului său.

Paralel cu aceste supoziţii plutind în vag, se desfăşurau în mintea lui şi anumite calcule pozitive. Mesagerul său avea să ajungă la locuinţa ei pe la patru după-amiază. În cazul când s-ar fi găsit acasă, avea ea să ia hotărârea de a pleca imediat? Oare avea să vină? Nu zăbovi să răspundă acestei întrebări. Putea ea să-şi amâne vizita? Moartea dădea răspunsul. Nu avea s-o amâne nicio clipă.

Avea să vină, cu siguranţă, numaidecât. Şi ce va spune de primirea ce i se va face? Părăsind gara Londra cu trenul de şase seara, putea sosi la conacul Priory, ţinând seamă de toate impedimentele, între zece şi unsprezece noaptea. De acolo, întâmpinată cu răceală sau neîntâmpinată, se va duce direct la camera mortuară.

Jalnică şi crudă primire pentru o femeie într-o astfel de

misiune!

Calculele sale întrețesute cu meditații atinseră acest final exclamator pe plan emotiv, localizându-se asupra imaginii Diane, întrevăzută cam tot atât de clar ca lumina de niște ochi bătând des din pleoape, dar îndeajuns pentru ca el să-și dea seama că ea avea să fie acolo singură, dureros de singură. Supoziția unei singurătăți totale era foarte plauzibilă. Avusese intenția să se înapoieze cu trăsura a doua zi, când, după furtuna domestică, trebuia să urmeze o acalmie, și să aștepte, la întâmplare, sosirea ei. Acum i se părea o datorie să se întoarcă în noaptea aceea, parcurgând în linie transversală vreo treizeci de kilometri de teren accidentat, de la Itchenford până la landa ce se întinde peste vâlurirea calcaroasă de la hotarele comitatului Surrey – lucru ușor de îndeplinit după ce reuși să calmeze protestele amfitrionului său.

Dacier ședea într-o caleașcă deschisă, cu fața spre secera subțiratică și luminoasă a lunii noi. Impresiile poetice, emoțiile, jocul gândurilor sub impulsul unei stări afective, toate acestea erau noi pentru el, și în timp ce plutea în mrejele lor, legănat și totodată stimulat de recenta lui accesibilitate față de nota lirică a naturii, se întreba dacă, simțind că lunecă în ghearele morții, gândul de a o avea pe Diana Warwick alături de rămășițele sale neînsuflețite, timp de o oră, noaptea, i-ar aduce vreo mângâiere. Și de ce oare specificase unchiul său o oră a nopții? Probabil dintr-un sentiment, lucru ciudat la un om atât de puțin sentimental. Semiluna de sus, pe marginea conturului vag al inelului pierdut în umbră, îndemna la comparații. Oare ai putea dori într-adevăr s-o ai lângă tine în moarte? În viață – ah! Dar presupunând că ne e refuzată în viață... Atunci dorința apropierei ei apare cât se poate de ușor de înțeles. Dacă încerci să pătrunzi sentimentul, îți dai seama că momentul întinericului e ales în mod firesc. Și chiar și un mare păgân înaintat în vârstă ar putea oare dori, lângă trupul său neînsuflețit, la o oră din noapte, prezența unei femei pe care n-o stimează? „Nu” – răspunse Dacier. Negația nu avu

răsunet în mintea sa. O repetă, întâlnind aceeași tăcere absolută.

Își dădu seama că vorbise din punctul lui de vedere și îl cuprinsese un acces de proastă dispoziție. Căci cine poate afirma că nu e un nătărău atâta timp cât n-a fost pus la încercare de o femeie? Nefericita tendință a lui Dacier, când era contrariat, de a născoci analogii grotești, antipoetice, ca să nu spunem comparații în stil „*cockney*”²⁶ – tendință care o determinase pe Diana, la Rovio, să treacă la o atitudine de ușoară răceală – îl făcu să vadă în semiluna de pe cer forma unei pisici albe cățărându-se pe o roată. Bărbații cu sânge nordic acceptă uneori imagini poetice, chiar dintre cele care nu le impresionează spiritul cu brutalitate și nu li se impun în mod imperios prin repetiție; dar dacă dau dovadă de atâta bunăvoință, o fac numai în vederea unui schimb substanțial, până la dobândă de cămătar, cu făpturi delicate și sensibile la poezie; alunecă însă în grotesc. În ciuda eforturilor de a șterge imaginea sau de a o înlocui, el vedea pisica albă și nimic altceva, până într-atât încât gândi că făcuse un salt dibaci ca să prindă roata. Era un adevărat coborâtor din acei luptători nordici, cu spirit practic și fire aspră, cu imaginație nede dezvoltată și neșlefuită, deși îndeajuns de înzestrați cu cavalerism și avânt eroic pentru a avea drept urmași niște gentlemani utili societății și valoroși. Fără a face vreo asociație între originea sa și nesuferita imagine a pisicii albe pe cercul astrului mort, Dacier protesta în sinea lui împotriva legăturilor dintre unchiul său și Diana Warwick, oricare va fi fost natura lor, și mai ales în acel moment al reactualizării lor. Cuvintele fără ocol ale bătrânei lady Dacier, ca și opinia nestrămutată a tatălui său, îi șuierau în urechi.

Ei nu aflaseră nimic despre vizita lui din toamnă la lacurile italiene, după expediția din iarnă, pe Nil, și nici nu știau care era gradul de intimitate al relațiilor sale din ultima vreme cu doamna Warwick; altfel, așa cum îi cunoștea el, ar

²⁶ Dialectul vorbit în cartierul East End din Londra (n.tr.).

fi auzit lucruri și mai afurisite. Faptul că devenise protectoarea domnișoarei Paynham o expunea la atacuri tocmai sub aspectul pentru care era considerată criticabilă; lady Dacier bolborosise ceva despre vechea zicală: „Cine se aseamănă se adună”; el nu-i dădea un sens prea exact, socotind-o, în cel mai bun caz, o lipsă de tact. Dar cât privea experiența lui personală, își putea spune cu tărie că n-a existat pe pământ femeie mai puțin vinovată de intenția de a ademeni. Dimpotrivă, sincer vorbind, el fusese totdeauna acela care pusese la cale câte o întâlnire și stăruise ca ea să aibă loc. Era liber s-o facă, nefiind legat pe cuvânt de onoare față de altcineva. Afară de asta, deși îi recunoștea frumusețea, doamna Warwick nu reprezenta tocmai idealul său de femeie desăvârșit frumoasă. Constance Asper se apropia mai mult de acest ideal. Dacier avea predilecția engleză pentru tenul roz și alb și pentru trăsăturile reci; în ascuns, admira o atitudine de statuie cu priviri de sfinx. Împărtășea aprobarea compatrioților săi față de femeia cu un aer de trufie rezervată și de dispreț moderat, vădindu-se în ușoara ridicare a unei buze superioare fine și în lăsarea pleoapelor în jos, iar Constance Asper, dacă nu chiar aristocrată prin naștere, întruchipa bine acest tip aristocratic insular ce pare a făgădui soțului o ladă plină cu toate virtuțile fidelității, împreună cu garanția frigidității în fundul lăzii. Spre tipul acesta înclina gustul înnăscut al lui Dacier; în consecință, atracția pe care o exercita Diana Warwick asupra lui era, gândea el, mai ales de natură intelectuală – atracția unei lady Egeria. Se putea să fie sau să nu fie o femeie cumsecade, în înțelesul vulgar al cuvântului. Era însă o femeie agreabilă, o interlocutoare amuzantă, inspirând sugestii, stimulând, răspândind însuflețire; iar trecutul ei trebuia să-i aparțină numai ei însăși. Avea vreo însemnătate pentru el? Dacier vedea doar partea strălucitoare, semiluna de argint de pe o latură a inelului nebuloș. Ah, dacă s-ar pune problema s-o ia în căsătorie! Asta era însă cu neputință. Își amintea de asemenea că auzise de la un bărbat, care susținea că știe

precis, că doamna Warwick își începuse viața conjugală tratându-și soțul cu o impertinență inadmisibilă. „Cum niciun englez nu poate răbda”, tunase și fulgerase bătrânul și corpulentul informator, descriindu-i purtarea și persoana într-un savuros argou neaș. S-ar putea, ca soție, să fie dracul gol. Era însă o prietenă fermecătoare, doar cu acel surplus de suavitate, față de prietenia unui bărbat, care aduce savoarea feminității fără artificii seducției. În cazul lui, de altfel, numai o desfășurare îndrăzneată a artei de a seduce ar fi reușit să-l miște.

În sfârșit, conacul Priory, cu pereții acoperiți de verdeată, îi apăru în fața ochilor, fără ca el să bănuiască măcar că înăuntru stătea de veghe o femeie frumoasă; căci culorile palide ale zorilor, servind drept fond de contrast, încetaseră de a mai accentua strălucirea secerei lunii, iar lumina zilei de vară o topise, făcând-o să arate mai estompată decât un ban de argint sub apă. Zăcea ferfeniță ca o zdreanță trasă din toate părțile. Spre răsărit, dincolo de comitatul Surrey, se revărsau valurile trandafirii ale dimineții. Orologiul de la Priory bătuse orele patru. După ce, sunând la ușă, fu poftit să intre, și află că doamna Warwick venise în cursul nopții, se uită îndărăt, prin deschiderea ușii, la nuanțele rubinii și se felicita gândindu-se că ora ei de veghe se sfârșise. Cel care-i dădu informația era un valet somnoros. Femeile de serviciu, adăugase el, erau în vestiarul lordului. Sus, în fața camerei mortuare, Dacier se opri. Niciun sunet nu se auzea. Se duse în grabă în propria sa cameră, făcu câțiva pași și se întoarse. Așteptându-se să nu vadă pe nimeni afară de mort, apăsă pe clanță, și cele două cercuri ale unei lămpi cu abajur, unul pe tavan și altul pe masă, îi întâmpinară privirea.

Capitolul XX

Noaptea de veghe a Diane în camera mortuară

INTRĂ ÎN CAMERA ȘI TRESĂRI
auzind o voce calmă lângă pat: — Cine e?

Scuzele îi stăteau pe buze, dar vibrația aceluia ton grav le opri.

— Dumneata ești, spuse ea.

Ședea în umbră, cu mâinile împreunate în poală. O carte nedeschisă se afla sub lampă.

El vorbi pe șoptite: — Abia am sosit. Nu eram sigur că am să te găsesc aici. Iartă-mă.

— E un scaun acolo.

Murmură o mulțumire și pătrunse în tăcerea camerei, observând-o.

— Ai stat de veghe... Trebuie să fii obosită.

— Nu.

— A cerut o oră, numai una.

— Nu puteam să-l las singur.

— Sunt femeii aici, pe-aproape, ca să schimbe garda.

— E mai bine pentru el să stau eu.

Coardele glasului ei îi vorbeau despre abisurile în care se afundase în decursul nopții. Gândul suferinței îndurate de ea îi deveni o povară.

Își domoli intensitatea respirației ca pentru o lungă răbdare și bătu ușor cu piciorul în podea. Se temea să n-o stingherească vorbindu-i. Tăcerea se făcu mai plină de groază, ca însuși cuvântul Morții, între ei doi.

— Ai venit, deci. Am socotit că e bine să te înștiințez imediat. Nădărduiam că ai să vii mâine.

- Nu puteam amâna.
- Ai stat aici singură de la ora unsprezece!
- Nu mi s-a părut mult.
- Poate vrei să iei ceva... un ceai?
- Nu-mi trebuie nimic.
- Se poate pregăti în câteva minute.
- N-aș putea nici să mănânc, nici să beau.

Încercă să nu ia în considerare impresia sepulcrală din camera cu perdelele grele, trase, gândindu-se la dimineța de vară de-afară; vorbi despre ea, despre cerul trandafiriiu, iarba înrourată, ciripitul păsărilor. Ea asculta, cum ascultă cineva vești dintr-o lume părăsită.

Răsuflările lor în același ritm se auzeau doar când vreunul din ei respira mai adânc. În răstimpuri, ochii lui rătăceau prin odaie și se închideau. Alternativ, în mintea sa, moartea avea semnificații mai vaste sau mai îndoielnice; viața se ghemuia în umbră sau strălucea mai viu eclipsând moartea. Își mută privirea de la ea la forma de pe pat și i se păru că prezența ei pălește.

Spuse: — E timpul să te odihnești. Ai o cameră la dispoziție. Rămân eu până se trezesc servitorii.

Ea răspunse: — Nu, noaptea asta cu el să fie a mea.

— Nu sunt de prisos?...

— Dacă dorești să rămâi...

Nu erau urme de plâns pe fața ei. Lampa o dezvăluia lipsită de orice culoare, iar ochii n-aveau nicio strălucire. Era îmbrăcată în negru. Ținea mâinile strâns împreunate.

— N-ai suferit?

— O, nu.

Spuse asta fără să suspine: iar vorba nu-i era tristă, ci numai scurtă.

— Ai mai văzut vreo moarte până acum?

— Am stat lângă tata patru nopți. Eram mică pe atunci. Am plâns până când n-am mai avut lacrimi.

El simți ca o arsură îndărătul globului ochilor.

— Moartea e un lucru firesc, spuse el.

— E firesc pentru cei bătrâni. Când mor înconjurați de

respect... Privi spre locul unde zăcea întins mortul. — Dar să veghezi lângă cineva tânăr, despărțit de viața care i se deschidea înainte... Un fior o cutremură: — Ah! asta nu!

— A fost cât se poate de frumos din partea dumitale că ai venit. Trebuie să-ți mulțumim toți că i-ai împlinit dorința.

— El a știut că are să fie dorința mea.

Își alipi palmele.

— Ce liniștit arată!

— Am ridicat lampa să-l văd și m-am minunat de fiecare dată. Atât de neschimbat este! Ca într-un somn din care se va deștepta. Nu vedem nicăieri pacea decât pe trăsăturile morților. Vrei să te uiți? Cât de frumoase sunt aceste trăsături! Au o blândețe cerească!

Era evident că dorința de a-l mai privi o dată revenea la ea tot timpul. Dacier se ridică.

Privirile lor căzură asupra celui mort, încărcate de gânduri atât cât îngăduie moartea unor fapte ale senzației.

— Și pe urmă? rosti el cu glas scăzut.

— Mă las în seama Creatorului meu, răspunse ea. Vezi vreo schimbare de când și-a dat sufletul?

— Nici una.

— Erai cu el?

— Nu în cameră. Cu două minute mai târziu.

— Cine a fost de față?

— Tata. Și nepoata lui, lady Cathairn.

— Dacă viețile noastre se prelungesc, le supraviețuim celor mai mulți dintre aceia pe care i-am dori lângă noi ca să ne închidă ochii. Avea o soră iubită.

— A murit acum câțiva ani.

— Am căutat să-l mângâi pentru pierderea aceea.

— Mi-a spus că i-ai alinat durerea.

Lampa fu pusă din nou pe masă.

— O clipă, când retrag lumina de pe chipul lui, simt un val de tristețe. Ca și cum lumina ar mai avea vreo valoare pentru el, acum, oriunde am revărsa-o!

Înclină capul adânc. Dacier îi lăsă meditația netulburată. Păsările de pe pereții exteriori se puteau auzi piuind,

ciripind.

El se apropie de draperiile de la fereastră și încercă barele persienelor. I se părea că lumina zilei ar înveseli-o. Simțea dorința aprigă s-o vadă scăldată în lumina zilei.

— Să le deschid? o întrebă.

— Prefer lampa, spuse ea.

Șezură tăcuți până când ea scoase ceasul de la cingătoare.

— Trenul meu pleacă la șase și jumătate. Până la gară e un drum pe jos de treizeci și cinci de minute. Aseară atât am făcut până aici.

— Ai mers singură pe jos în întuneric?

— Nu s-a putut găsi nicio trăsură. Șeful de gara mi-a dat un hamal să mă însoțească. Am stat de vorbă pe drum. Îmi plac oamenii aceștia.

Dacier consultă orologiul de pe cămin.

— Dacă vrei neapărat să pleci cu primul tren de dimineață, am să te conduc cu trăsura.

— Nu, merg pe jos; prefer așa.

— Mă duc să-ți comand imediat micul dejun.

Se și întoarse să plece. Ea îl opri: — Nu, n-am chef nici să mănânc, nici să beau.

— Te rog... spuse el, frământându-se în mod vizibil.

Ea clătină din cap. — Mi-ar fi cu neputință. Mai am douăzeci de minute. Știu să ajung la gară; de la porțile parcului e un drum aproape drept.

Inima lui clocoti de mânie împotriva celor din casă pentru tratamentul la care o expuseseră, judecând după hotărârea ei de a nu îmbuca nicio fărâmbă de pâine în casa aceea.

Își reluară tăcuta ședere. Răstimpurile în care schimbau câte o vorbă erau lungi și tictacul invariabil al ceasornicului din fața patului mortuar domina odaia.

Ea ridică lampa pentru o privire finală, de rămas bun.

Dacier își îngropă capul gândindu-se la multe – obișnuitul val de gânduri răzvrătite.

— Ar trebui anunțat cineva din personalul de serviciu să vină acum, spuse ea. Nu mai am decât să-mi pun pălăria și sunt gata.

— Nu vrei să iei niciun...

— Nimic.

— Nu e prea târziu ca să pun să înhame caii la o trăsură.

— Nu, merg pe jos!

Se despărțiră.

Dacier le trezi pe cele două femei din vestiar, adormite cu capul rezemat de perete. De acolo se duse repede în camera sa să-și ia pălăria și haina și să-și stropească fața cu apă rece. Coborând scările își văzu tovarășa de veghe ieșind din camera mortuară. Buzele îi erau strâns închise, pleoapele îi tremurau nervos.

Curând se regăsiră în aerul cald și înmiresmat de afară și meraseră alături fără să schimbe măcar o silabă, străbătând parcul înspre ulița cu tufișuri de gherghine albe pe margini, bucuroși să respire. Ea trăgea adânc aer în piept prin nări, dar nu părea că-și dă seama de schimbarea decorului.

La porțile parcului spuse: — Nu e necesar să vii cu mine.

El răspunse: — Mă gândesc la mine însumi. Câștig ceva la fiecare pas pe care îl fac împreună cu dumneata.

— Astăzi e joi, spuse ea. Însmormântarea e...

— Luni a fost fixată. După directivele lui, va fi îngropat în cimitirul satului său – nu în cavoul familiei.

— Știi, spuse ea repede. — Sunt privilegiați cei care îl urmează la groapă și văd coborârea sicriului. Mi-a vorbit de acest liniștit și modest loc de veci.

— Da, a avut un sfârșit frumos. Nu mă miră că și-a dorit onoarea pe care i-ai făcut-o. Și eu mi-aș dori-o. Dar mai degrabă în viață decât mort – e o dorință firească.

— Nu e cazul s-o numim o onoare.

— Eu așa aș socoti-o – o onoare pentru mine.

— O datorie prietenească. E prea aspru cuvântul: o dorință a prietenei lui. N-a cerut acest lucru atât de mult pe cât l-a sancționat. Căci ce a însemnat pentru el șederea mea alături?

— S-a bucurat de fericirea asta în perspectivă.

— Știa bine că sufletul meu avea să fie cu el – așa cum a fost noaptea trecută. Dar mai știa că asta avea să-mi fie

biata mea fericire omenească: să-l văd cu ochii mei, să-l ating cu mâna mea, înainte de a dispărea de sub privirile noastre.

Dacier exclamă: — Cât de mult ești în stare să iubești!

— De aici se vede biserica satului? întrebă ea.

— La dreapta ulmilor de colo; uite vârful ascuțit al clopotniței. Pata neagră de dedesubt este o tisă. Iubești din toată inima când iubești.

— Îmi iubesc prietenii, replică ea.

— Mă ispitești să-i invidiez pe cei care se numără printre ei.

— Nu sunt prea mulți.

— Ar trebui să fie recunoscători.

— Îi cunoști în oarecare măsură pe toți.

— Dar vreun dușman? Ai avut vreodată? Cunoști pe vreunul?

— Cu intenție directă și personală? Cred că nu. Acordăm acest titlul celor care au o aversiune față de noi și adaugă un strop de culoare neagră la greșelile noastre. Vulpile îi au ca dușmani pe câini; eroinele de melodramă au câte un nemernic care le persecută. Presupun că există împrejurări și în viața socială în care avem de înfruntat complicațiile originale. Oameni răi se găsesc în toate categoriile. Ticăloși inveterați n-am găsit. Împrejurările pot conlucra ca să preschimbe o șoaptă într-o lovitură mortală, chiar dacă intenția n-a fost la fel de nefastă. Poate că dacă am trăi la curtea unui despot magnific am afla că gradul nostru de civilizație nu e chiar atât de înalt; dar asta ar însemna o ațâțare a patimilor, iar cazurile limită nu ne oferă o probă concludentă. Civilizația noastră a realizat cuceriri pozitive – afară doar dacă iei melodrama drept imaginea noastră cea mai fidelă. La englezi rămâne genul cel mai popular. Privește, ce minunată e luna iunie! Ieri dimineată mă afluam împreună cu lady Dunstane, pe colinele ei, și astăzi parcă am de două ori vârsta mea. Lui îi plăcea ținutul acela sălbatic. Noi ne închipuim ca un pustiu, ca un gol, locul unde s-a dus, pentru că vrem cu orice chip să vedem în

beznă, și nimic nu poate să rezulte dintr-asta decât să ne plesnească ochii de încordare.

Dacier încuviință: — Nu are niciun rost să scrutăm ceea ce e dincolo de limitele noastre.

— Nu, spuse ea, e ca și cum am explica un lucru unei minți obtuze – lovitura de grație dată înțelegerii! Mai bine să continuăm să medităm. Ajungem la o anumită clarificare dacă suntem lăsați în seama eforturilor noastre. Nu-i caut ceartă nici unui preot, de niciun rit. Că se ceartă între ei e de înțeles în înțelepciunea lor, căci fiecare posedă leacul. Dar ei ne arată felul lor de a rezolva marea problemă, și s-ar cădea ca noi să le mulțumim, chiar dacă unul sau altul dintre ei ne detestă. Te-aș sfătui să discuți cu lady Dunstane asupra acestor teme. Ea se află permanent în anticamera morții, dar în sufletul ei e veșnic soare... Uite ce casă frumușică sub crengile acelea răsucite de salcâm! Cine locuiește acolo?

— Paznicul lui de vânătoare, Simon Rofe.

— Și ce mai teren de joacă pentru copii, peticul acela de izlaz lângă gardul de pari al grădinilor! Și iazul, și dealurile albăstrui dincolo de tufișurile de drobiță. Sper că oamenii aceia nu vor fi dați afară.

Dacier nu știa. Făgădui să stăruie pentru ei.

— Dar, spuse ea, dumneata ești acum stăpân aici.

— Puțin probabil că eu voi fi locatarul. E nevoie de venituri mari chiar pentru întreținerea unor moșii mici.

— Un motiv binecuvântat pentru a face curte veniturilor.

Lui îi dispăcu remarca; și când ea spuse curând după aceea: „Morile astea de vânt dau un aer familiar peisajului, el replică: „Îmi readuc în minte pe ștregarii Londrei, care fac tume în jurul birjei de la gară”.

— Îți readuc dumitale în minte, zise ea, și zâmbi de incidentala lui manie de a exprima disonanțe, amintindu-și de alte prilejuri când o supărase acest nărav. Aici peisajul e mai simplu, mai apropiat decât la Rovio, adăugă ea; tot atât de frumos, în felul lui.

— Aici nu aduni flori.

— Pentru că prietena mea are flori din acestea la

picioarele ei.

— Atunci, neavând rival, pot solicita o amintire?

— Desigur, dacă ții să ai o simplă gălbenea de munte.

Ajunseră la gară cu cinci minute înainte de sosirea trenului. Ea îi descoperi din vreme mașinația care avea să urmeze, scoase din buzunar cârticica pe care el o văzuse stând închisă pe masă, și spuse: „Voi avea două ore bune de citit”.

— Sper că n-ai nimic împotrivă... Trebuie să te însoțesc până la Londra. Îngăduie-mi, te rog. N-ai să fii deranjată cu conversația.

— Nu; am venit singură și mă întorc tot singură.

— Nemâncată și neocrotită! Ești hotărâtă să iei cu dumneata cea mai proastă impresie despre noi? Nu-mi refuza favoarea asta!

— Mi-ar fi cu neputință să mănânc ceva; iar neocrotită nu poate fi nicio femeie din Anglia dacă merge cu clasa a treia. Așa îmi dictează experiența; și mă voi întoarce călătorind în mijlocul protectorilor mei naturali – cei mai dezinteresați cavaleri cu femeile din toată lumea.

Își pusese în gând să plece împreună cu ea, de aceea făcu o tentativă de elocvență pledându-i, dar asta îl expuse umorului ei; fu nevoit să se dea bătut.

— Nu neagă nimeni că aparții clasei cavalerilor, spuse ea; și nu e nevoie să porți armură și pene de struț ca să proclami acest adevăr; iar înfățișarea dumitale ar constitui cu prisosință o pavăză față de marinarii beți care călătoresc, spui dumneata, pe linia asta; și eu comit, poate, o regretabilă greșală închipuindu-mi că sunt capabilă să-i îmblânzesc. Dar cavalerismul dumitale e datorat altcuiva, iar eu mă încredințez sorților războiului. Femeilor le e dat să poarte război pretutindeni; printre dragii mei englezi din popor, condițiile sunt dintre cele mai favorabile. Nu am camerista cu mine, altfel n-aș îndrăzni.

Plăti pentru un bilet de clasa a treia, amuzată de aerul rugător și supărat al lui Dacier.

— Bineînțeles că mă supun, murmură el.

— Am obiceiul să pretind ascultare în problemele privitoare la independența mea, zise ea; ceea ce puse capăt unor idei care-i umblau prin cap în sensul unui act de îndrăzneală în clipa când trenul s-ar fi pus în mișcare. Făcură câțiva pași în sus și în jos pe peron, până când sună clopotul și trenul intră în gară făcând o curbă pe sub un pod.

— O, apropo, pot să te întreb? spuse el, era cumva articolul dumitale cel din jurnalul lui Whitmonby despre o cuvântare de-a mea de săptămâna trecută?

— Autorul culpabil își recunoaște vina.

— Dă-mi voie să-ți mulțumesc.

— Nu-mi mulțumi. Dar încearcă să consideri că articolul a fost scris pentru cauza publică – dacă sarcina asumată nu e prea mare.

— Pot să trec să te vizitez?

— Vei fi binevenit.

— Ca să-ți povestesc despre înmormântare – ultimul lui moment!

— Să vii negreșit.

Îi venea să râdă văzându-l cum sare pe treptele vagonului de clasa a treia, ca să se afle în tovărășia ei.

Dacier alese un compartiment ocupat de două femei bătrâne, o mamă cu un prunc și o fetiță, și un muncitor. Acolo o instalează cu un zel pe care ea nu voi să-l observe.

— Dorești, probabil, să fie geamul deschis, zise el.

Ea ceru îngăduința tovarășilor de călătorie; iar el, luptându-se să lase fereastra în jos, se enervă până într-atât încât făcu o observație critică la adresa „vagoanelor astea” ale mărinimoasei Companii de căi ferate.

— Nu uita că cei bogați sunt bine tratați, ca să nu fii nedrept, spuse ea ca să-l calmeze.

Gura lui își ascuțea conturul în timp ce-și desfășura toată îndemânarea și energia asupra ferestrei refractare. Ea îi spuse să se lase păgubaș.

— Nu poți respira aerul ăsta! exclamă el, și chemă un hamal care făcu treaba, remarcând doar că fereastra cu pricina era puțin înțepenită.

Ușa vagonului fu trântită și încuiată. Dacier trebui să stea agățat cu un picior pe treaptă, ca s-o vadă la despărțire. De pe peron, Dacier îi zări partea de sus a pălăriei; dar de ce îi venise ideea năstrușnică de a călători într-un vagon nesănătos, asta întrecea puterea lui de înțelegere. Era prea englez ca să sesizeze măcar sensul explicației, căci îi era odioasă tendința de a se face discriminări de rase în propria sa țară, și n-ar fi putut, prin urmare, să înțeleagă cu ce persistență neobișnuită dăinuia în ea sentimentul ofensei suferite atâta vreme cât nu lua naștere un entuziasm care să i-l șteargă din suflet. Ar fi avut nevoie de un curs de inițiere în legătură cu spiritul irlandez.

Mergând cu pas hoinar, pe uliță, se opri la casa lui Simon Rofe și-i vorbi cu multă amabilitate soției paznicului de vânătoare. Poate că asta i-ar fi făcut plăcere Dianei. Pentru moment, era tot ceea ce putea să facă.

Capitolul XXI

Tânărul ministru de stat

DESCRIERILE FUNERALIILOR RURALE

ale lordului Dannisburgh, publicate în ziare, avură drept rezultat să trezească din toropeală cârduri întregi de păsări bârfitoare cârâind agitate numele – scos din uz – de Warwick; divinitățile noastre sociale își reîncepură lupta, iar verdictul juriului fu supus unei noi revizii, pentru a fi atacat sau susținut, cei care îi găseau pricină răspunzând apărătorilor că-și mențineau dârz părerea; așa cum te poți aștepta din partea unor capete de bulldogi care și-au înfipt colții în cineva. E la ei o chestiune de onoare musculară să nu dea niciodată drumul la ceea ce-au înhățat. Vă vor spune și de ce: fiindcă și-au format de la început acea opinie. Și dacă n-ar fi intervenit depozitia unui anumit martor, în care reclamantul fusese îndemnat să se încreadă, hotărârea instanței ar fi fost cu totul alta – dovedind trăinicia argumentării lor. Ei puteau vorbi despre anumite fapte zdrobitoare pe baza unor informații pozitive personale, provenind din surse autentice. Vizite ale unui gentleman în casa unei doamne căsătorite în absența soțului? O! Dacă voia să respecte bunăcuviința, o Lucreție britanică nu era acasă pentru lumea masculină a vremii. Stătea la vârtelniță, gândindu-se în izolarea ei castă, la domnul și stăpânul ei, plecat; căci altfel o bună parte a lumii masculine care nu trecuse și „încă n-a trecut de Capul Turcului”, ar fi aprobat condamnarea ei la osânda femeilor necredincioase.

A fost prilej de bârfeală în societatea feminină de la întrunirile ladyei Wathin. Înălțarea în rang a soțului îi

extinsese și îi adâncise influența asupra sectoarelor unde domnise și înainte, fără ca totuși – oricât de straniu ni s-ar părea astăzi – să contribuie la propria ei ridicare, mult dorită, pe acea parte superioară a pavajului, netedă și plină de animație, rezervată înaltei societăți, deasupra învâlmășelii straturilor inferioare. Se afla aproape de acea distinsă suprafață, dar nu pe ea. Cercul ei era, de fapt, același ca și înainte de obținerea râvnitei numiri care-i permitea să calce în picioare pe cei rămași dedesubt. Iar o femeie ca această doamnă Warwick, o femeie care nu era de viță nobilă, nu avea bani, și nici măcar o reputație de cinste, se bucura de acces fără să i-l conteste nimeni, circulând în cercurile cele mai înalte: pentru că lumea lua pălăvrăgeala ei drept umor și pentru că, pe de altă parte, nobilimea – se temea lady Wathin – nu prețuia morală cum se cuvine. Aristocrația noastră, deși strălucită și străveche, merita să fie dojenită. Deveni severă cu scandalurile aristocratice, din care întâlneai cu nemiluita în ceata veselă a celor de la etajul superior, la fel de supărătoare ca și recepția din salon pentru locatarul de dedesubt, care n-a primit invitație să participe la festivitate și e nevoit să digere zgomotul. Dar dacă ambiția este exagerat de sensibilă, indignarea morală aduce întotdeauna consolare, căci ne instalează pe scaunul Judecății Supreme. Într-adevăr, acolo, șezând alături de Preaînaltul, putem da uitării dezamăgirile noastre personale excomunicându-i pe vinovați oricât de sus-puși ar fi ei.

Era ea însăși „lady” Wathin, și o dată, într-o vizită de după-amiază la biata lady Dunstane, în locuința ei de la Londra, când fusese prezentată ladyei Pennon – o protectoare a doamnei Warwick, i se dăduse peste nas – un glacial salut, oprit brusc, al capului aristocratic înclinat doar în partea de sus a coloanei vertebrale, și niciun cuvânt, nicio privire; un cap întors pe jumătate, fără gură și ochi! Practica ea însăși, la perfecție, acest inaccesibil salut oprit brusc, de aceea cu atât mai cumplit de greu i-a fost să-l suporte. Un *noli me tangere*, l-a denumit soțul ei, în ridicola lui indiferență; dar putea să-i spună cum voia – fusese

insultător. Și-a găsit o mângâiere aflând că se vorbeau pe față hidoșenii radical-revoluționare la seratele doamnei Warwick oferite prietenilor ei care-și spuneau „elita Londrei”. Agreabil lucru să reflectezi la doamna Warwick ca la o persoană care își subminează susținătorii, ca să-i aducă într-o zi la ruină! „Elita Londrei” din casa ei era o ciudată adunătură, după cât se zvonea! Iar domnul Whitmonby, fără îndoială o celebritate, devenise brațul drept al amfitrioanei la dineurile doamnei Warwick. La ce nu se pretează bărbații ca să fie măguliți de o femeie drăguță! Refuzase în repetate rânduri invitațiile succesive la masa ladyei Wathin. Dar acolo, bineînțeles, n-ar fi avut „libertate”: adică – se bucura ea gândind defensiv și ofensiv – un zid moral înconjura, la ea în casă, subiectele de conversație. Onorabilul Percy Dacier fusese adus la una din după-amiezile ei de joi de către Quintin Manx, și cinase într-o zi la ea; o cunoștea pe doamna Warwick – puțin, spusese el. Prilejul nu fusese scăpat ca să i se comunice, în întregime în interesul dragei Constance Asper, că societatea cu principii morale nutrea o părere bine stabilită despre femeia foarte inteligentă care era, netăgăduit, doamna Warwick. El o întrebase pe Diana, în dimineața când merseseră pe jos până la gară, dacă avea vreun dușman: atât de înclinați sunt oamenii, formați la școala dramei și romanului întru convingerea că grădina vieții civilizate trebuie să fie la discreția vechilor monștri sălbatici, să-și închipuie că „șoaptele infame” sunt un indiciu de animozitate directă. Lady Wathin nu încerca un sentiment de felul acesta.

Fusese însă informată despre cealaltă parte a faimosului caz Dannisburgh – nefericitul reclamant: și compasiunea, ca și simțul moral, o îndemneau să afișeze un aer grăitor ori de câte ori era menționat numele domnului Warwick. Ea îl descrise doamnelor din cercul ei ca pe „unul dintre adevărații noștri gentlemani atât în privința comportării cât și a sentimentelor”. El reprezenta, îndrăzneala ea să spună, idealul ei despre un gentleman englez. „Dar acum, adăugase compătimitoare, e o epavă; i s-au năruit și sănătatea și

perspectivele.” O doamnă întrebă dacă sentința judiciară îl afectase atât de puternic. Răspunsul ladyei Wathin făcu înconjurul Londrei morale, al cercurilor de la baza aristocrației: „E victima unei pasiuni fatale pentru soția sa; și ar lua-o înapoi și mâine dacă i-ar cere iertare”. Moralitatea găsea ceva de obiectat împotriva acestei carități maritale active, care putea fi atribuită, era de temut, unei slăbiciuni de caracter din partea soțului. Totuși doamna Warwick era, neîndoios, una dintre acele femei (de structură satanică) posedând arta de a-i înrobi pe bărbații care au nefericirea să-și încrucișeze drumul cu al lor. Natura artei fu insinuată cu delicatețea unor piciorușe gingașe care sunt nevoite să calce prin noroi ca să ajungă la loc ferit. Bărbații, din păcate! în felul acesta cad în cursă. Se citară exemple mult prea numeroase ca să mai rămână ceva din buna reputație a sexului ticălos, iar întrebarea: „Cum poate fi apărută Morala de grosolănia lor?” trecu fără un răspuns tactic. Nu există apărare. Femeile de soiul ăsta vin ca morbul holerei – și, din pricini asemănătoare. Ele vor avea preponderența până când ideile bărbaților cu privire la femei vor fi purificate. Totuși, soțul care era capabil să ierte, chiar să propună iertarea, fu considerat, cu aprobarea unanimă, generos, deși slab. Chiar dacă ea nu va fi fost pe deplin vinovată, încălcase grav morala. Și i-a trimis și un emisar? — Ne „temem”, ca să vorbim din punctul lor de vedere, că subiectul a fost savurat în cercul acestor doamne ca o bomboană acidulată în înveliș de zahăr. El a fost reluat spre sfârșitul toamnei aceluși an, când Antonia și-a publicat noua ei carte, intitulată *Tânărul ministru de stat*. Semnătura autoarei era acum cunoscută; și la această reapariție a numelui ei în public, a început brusc să circule știrea, emanând din cercul ladyei Wathin, că pocăita doamnă Warwick se și întorsese în brațele soțului cerându-i iertare! Zvonul s-a răspândit în ciuda unor hotărâte dezmințiri, printre picături, între care trebuie să socotim și propunerea vehementă a lui Sullivan Smits de a-și înghiți, la micul dejun, capul și ghețele în cazul când s-ar fi adevărit. A mai umplut golul plictiselii unei

după-amiezi, pe la cluburi. Curând, acest zvon fără noimă se ciocni și fu strivit de un altul, și mai molipsitor, și mai încărcat de acuzații tot atât de grave ca acela care a condus-o pe trista Eliza la rug.

Eroul Antoniei fu lesne identificat. *Tânărul ministru de stat* nu putea fi decât acela care era nelipsit de la recepțiile ei, și care o întâlnea mereu și pretutindeni; fusese văzut plimbându-se cu ea zilnic în parcul din apropierea casei, în drumul său spre Westminster, în timpul sesiunii; și, fapt categoric, se ducea la concerte numai ca să fie lângă ea. Pe deasupra, asta explica și felul cum o trata pe Constance Asper. Câtă impertinență din partea autoarei să se afișeze împreună cu el într-o carte? Odată ce asemănarea eroului cu Percy Dacier fu stabilită, ea deveni izbitoare până la a sări în ochi – dovadă a abilității ei, și mai cu seamă a îndrăzelii de care era în stare; mai mult încă, a intenției ei de a-l măguli până la a-l duce la pierzanie. După lucrurile pe care le scria despre el, îți închipuiai conversațiile purtate în culise. Umbla cu tertipurile unei Cleopatre, nu fără a poseda ceva din experiența reginei de pe Nil. Era puțin probabil ca tânărul Antoniu-Dacier să scape din mrejele ei. Un tânăr atât de promițător! Aproape îți venea să suspini și să plângi peste ruina lui, atât de vie apărea înfăptuirea profeției în patetica ei pronunțare.

Zvonul acesta surd, epidemia aceasta, începu să se răspândească în iarnă și nu-și făcu drum tocmai repede; căci, lucru straniu, nu avu aproape niciun răsunet în mediul lui Dacier, iar în acela al Diane nu pătrunse absolut deloc. Provenea din grupuri relativ închise, neavând relații prea extinse, și a căror curiozitate nu se aprindea atât de repede; a căror onestitate nebunească se hrănea din cea mai mică îmbucătură de fapt real și acumula născocirile prin absorbție lentă. Dar ca paznici ai moralei, adesea îndeplinind un serviciu util, asemenea grupuri sunt de o stăruință îndârjită. La deschiderea Parlamentului, Quintin Manx, membru punctual al Camerei, în lipsă de alte calități, sosi la Londra. Fu invitat să ia masa la lady Wathin. După

dineu, ea îi vorbea de Constance, care nu era de față, și aflând că se bucură de o sănătate înfloritoare, își exprimă marea mulțumire. La care bătrânul și corpulentul armator încruntă din sprâncene și pufăi. Constance, spuse el, se cufundase în slujbele astea ritualiste ²⁷ de modă nouă, cu stele strălucitoare, lumânări și cântece; era cu gândul numai la simboluri, harfe, imagini sacre și câte și mai câte. Expresia figurii ladyei Wathin se făcu de gheață auzind acestea. Îl trase pe domnul Quintin Manx spre o sofa lângă perete și-i spuse:

— Cu siguranță că draga de ea a avut o dezamăgire din moment ce se dedă la asemenea manifestări bisericoyse, fără rost! În general, e un simptom.

— Ce să fac, doamnă – *my lady* – eu le las pe fete să se conducă după capul lor în chestiuni din astea. Nu mă amestec. Dar ea știe una și bună: ori băiatul acela, ori nici unul. Și-a pironit gândul ei de fată asupra lui și dacă nu poate fi colombină ca mireasă, vrea să fie ca maică. Tinerii trebuie neapărat să se țină de vreo arlechinadă.

— Dar e îngrozitor. Și el?

— El, când e apropiat, când distant, când cald, când rece. Sunt gata să-i dau nepoatei mele o zestre de douăzeci de ori mai mare decât a unui nobil; și e o fată distinsă, frumoasă, educată cum nici nu se poate mai bine, capabilă să se poarte ca o regină în orice salon. Se pare că o domină printr-o temporizare rafinată care pe el nu-l reține. El e cu gândul numai la politică.

— Constance nu se poate lăsa înșelată până într-atâta, cred eu.

— Ce vreți să spuneți?

— Totul indică un singur secret al comportării sale.

— O femeie?

Lady Wathin clătină capul pentru un dureros răspuns

²⁷ Numele de „ritualiști” a fost dat partizanilor teologului și eruditului Pusey, unul dintre conducătorii mișcării de la Oxford, care a apărut în jurul anului 1832 și a tins către o restaurare în Biserica anglicană a practicilor și ceremoniilor din Biserica romano-catolică (n.tr.).

afirmativ în numele propriului ei sex.

În același fel, domnul Quintin Manx dădu a înțelege o categorică negație: „Băiatul e rece ca un sloi”.

— Lingușirea e în stare de orice. Există, mă tem, o femeie.

— Văduvă? Căsătorită? Fată?

— Căsătorită, îmi pare rău că trebuie s-o spun.

— Ei, măcar de s-ar lecu mai repede, spuse Quintin, în concepția căruia puterea de seducție a unei femei măritate nu putea fi decât temporară, din toate motivele care țineau de starea ei. În același timp își schimbă părerea despre Percy Dacier la gândul că era cu puțință ca o femeie să-l distragă de la preocupările lui politice și sociale. Arăta neîncrezător.

— Ai auzit despre o doamnă Warwick? întrebă lady Wathin.

— Warwick! da, am auzit. Pe ea n-am văzut-o niciodată. Ieri, la agentul meu de Bursă, în City, am remarcat numele ăsta pe o listă a cumpărătorilor de acțiuni ale unui concern care promite zece la sută, fără mari probabilități de a spori anuitățile. Mi-a spus că e tipul femeii înfumurate, care nu acceptă sfaturi.

— Pentru ce sumă?

— Câteva mii, mi se pare.

— Ea nu are *niciun* ban – lady Wathin își corectă sublinierea: – sau *n-ar trebui* să aibă niciun ban.

— E cu neputință să-i fi avut de la *el*.

— I-ai observat numele de botez?

— Nu mi-l amintesc, chiar dacă l-am observat. Am socotit-o o neroadă.

— Ai considera că mă amestec în treburile care nu mă privesc dacă aș încerca să diminuez influența rea a acestei femei? O iubesc pe scumpa Constance și aș fi fericită să-i fiu de folos.

— Aș dori să văd fata măritată, spuse bătrânul Quintin. El e unul dintre șefii mei parlamentari, cu perspective excelente; de familie bună, un băiat serios, așezat – cel puțin așa îl socoteam; din fire, vreau să spun; excluzând descântecele astea de vrajă, îl găsesc potrivit, dat fiind că și

ei îi place.

— Îl admiră, sunt sigură.

— E moartă după băiatul ăsta.

Lady Wathin se simți împuternicită de către Quintin Manx să întreprindă eliberarea cavalerului scumpei Constance Asper din mrejele vrăjitoarei. În acest scop avu mai întâi o întrevvedere cu domnul Warwick, apoi se duse în grabă la lady Dunstane, la Copsley. Acolo, după ce amestecă de-a valma înclinarea lui Warwick spre o reconciliere conjugală, cu ultima carte a doamnei Warwick și cu logodna lui Percy Dacier cu o mare moștenitoare, într-un talmeș-balmeș de flecăreală, izbuti să adune câteva elemente faptice, ca, de pildă, că *Tânărul ministru de stat* era modelat, probabil, după domnul Percy Dacier. Lady Dunstane nu făcu o taină din asta, de îndată ce-și dădu seama că cealaltă tatonează terenul. Dar refuză orice sprijin în vederea unei reconcilierii între domnul și doamna Warwick. Nu voi să dea ascultare rugămintelor ladyei Wathin. Nu consimți să explice care-i erau motivele. Femeile astea care devin șoareci de bibliotecă, mândrindu-se cu iluzia că pot gândi cu propriul lor cap, au ceva păgânesc în ele, după cum descoperă morala publică atunci când umblă cu panglica recrutării pe piept și li se adresează spre a atrage noi membri pentru a servi sub binecuvântarea directă a Providenței.

Lady Wathin aruncă în urma ei câteva săgeți sub forma unor exclamații morale; având în mod real intenția de a sublinia un punct de vedere etic. Căci deși doamna Warwick îi era antipatică, nu voia s-o rănească altfel decât oprind-o să se mai preocupe de „tânărul ministru”, îndrumându-l pe acesta către tânăra care îl iubea, afară de faptul de a-i înapoia soțului văduvit ceea era al lui. Ce întristător de palid și de uzat părea bietul domn Warwick! Descrierea chipului său veștejit nu izbutise câtuși de puțin să dea naștere unui semn de simpatie din partea ladyei Dunstane. Așa e întotdeauna cu femeile astea îmbâcsite de lecturi și cu pretenția de a fi filosoafe! Degeaba cauți să găsești la ele manifestarea celei mai comune sensibilități umane.

Răsfoiesc volumul latinesc pe care-l țin în poală în timp ce tu le implori ajutorul într-o operă de caritate!

Tonul de interjecție al ladyei Wathin îi răsună multă vreme Emmei în urechi. Totuși nu observase nimic la Tony care s-o facă să presupună că în inima ei se petrece vreo tulburare profundă; iar Tony a ei, în timpul unei vizite la Copsley, strălucea ca în ziua când venise cu trăsura de la Londra împreună cu lordul Dannisburgh. Scria acum o nouă carte; vorbea de redactarea ei ca de un fleac.

— Presupun că „Tânărul ministru” e într-adevăr domnul Percy Dacier? zise Emma.

— Între noi, da, el este, răspunse Diana, zâmbind de secretul ghicit. Cunoști modelul și poți aprecia asemănarea.

— Scrii cu admirație despre el, Tony.

— Și chiar îl admir. Și tu l-ai admira, Emmy, dacă l-ai cunoaște la fel de bine cum îl cunosc eu acum. Face o bună pereche cu domnul Redworth; și el e un prieten al femeilor. Dar el ne înalță pe un pedestal și mai înalt de prietenie intelectuală. După ce se topește gheața – și e destul de groasă la început – își revarsă toate ideile fără rezerve; și sunt idei profunde și generoase. De la moartea lordului Dannisburgh, când am stat împreună de veghe, am devenit prieteni apropiați – intimi așa spune, dacă s-ar putea afirma așa ceva despre un om atât de închis ca el. În privința asta, n-am văzut un tânăr care să-i stea alături. Și pot fi măgulită că are o atitudine mai relaxată cu mine decât cu alții.

— E logodit, sau aproape, am auzit; de ce nu se însoară?

— Cât aş dori! spuse Diana, cu expresia celei mai luminoase sincerități.

Emma desluși de aici că însurătoarea lui i-ar desăvârși fericirea, poate prin faptul că i-ar consolida sentimentul de securitate; și i se păru că așa era și drept să fie. Propriile ei reflecții, însă, iluminate de fermecătorul chip pe care îl avea înaintea ochilor, se refereau la securitatea lui Dacier.

— Așadar, viața se scurge lin, zise Emma

— Da, într-un ritm cuminte și egal: nu ca un torent – ca Tamisa, „fără revărsări, dar plină dintr-un mal într-altul”.

Nu e Lugano și muntele Salvatore. Poate că e mai bine așa: după cum acțiunea e mai bună decât reveria.

— Niciun fel de neplăceri?

— Nici una. Ba poate câte un „adorator” din când în când. Sunt nevoită să mă resemnez în fața soartei. Un scoțian focos mă cam sâcăie. L-am cunoscut la lady Pennon și de atunci îl întâlnesc de câte ori fac un pas afară din casă. Dacă aș putea să-i vâr în cap ideea că e bine s-o ia în căsătorie pe Mary Paynham și să-l confisc pentru ea, aș fi fericită. Apropo, am consimțit s-o las să-mi facă portretul. Nu, nu am neplăceri. Am prieteni – elita națiunii; am sănătate, un domeniu de muncă, și pe deasupra un succes mulțumitor; o minte vie, atâta câtă este. Am senzația că sunt ca dimineața aceea de miez de vară când ne-am plimbat ultima oară cu trăsura: soarele e sus, cerul mai curând senin, dar îndeajuns de înnorat ca să fie răcoare. Și totuși o invidiez pe Emma, culcată pe sofa ei, desăvârșindu-și cunoștințele de latină, gustând ceva din greacă. Ce înțeleaptă recomandare din partea domnului Redworth! El se prezintă bine la Cameră. Seara trecută a ținut un discurs excelent.

— De Paști se duce în Irlanda.

— Cercetează cu ochii lui și vorbește cu autoritate. Vede și simte. Englezii sunt bine intenționați, dar au nevoie de spectacolul suferinței maxime pentru ca sentimentele lor să se trezească.

— Momentul vine, spune el; *absit omen!*²⁸

— Domnul Dacier afirmă că el e singurul englez care poate fi oricând sigur că irlandezii vor pleca urechea la spusele sale; și nu-i lingusește, știi bine. Dar defectul englezilor nu e, în realitate, atât de mult lipsa de sentiment, cât lipsa de prevedere. Nu privesc lucrurile într-o perspectivă largă. Dacă foametea a încetat și rebeliunea a fost înăbușită, ei târăgânează lucrurile mai departe, în trapul lor de cal de ham și cu încrederea lor mioapă în energia saxonă. Ar trebui să-i studieze pe irlandezi. Cred că Redworth a fost cel care a

²⁸ Departă de noi fie prevestirea rea (lat.) (n.tr.).

comparat guvernarea irlandezilor cu arta de a stăpâni un cal: călărețul nu trebuie să devină nervos când calul începe să dea din picioare, ci mai calm: hotărât, calm și convingător.

— Domnul Dacier e de acord?

— Nu totdeauna. Are convingerea inveterată a națiunii engleze că toți cei de sânge celtic sunt copilăroși și nutrește, în consecință, un dispreț illogic față de stăruitoarea dăinuire a impresiilor la aceștia. Irlandezii – eu îi port în inimă, deși n-am stat printre ei prea multă vreme deodată – trebuie să te iubească pentru ca să te poată sluji și te vor urî dacă le-ai făcut vreun rău care n-a fost șters – ori de ei, printr-o triplă răzbunare, ori de tine, prin binefaceri prietenești. I-am spus asta de nenumărate ori: am îndrăznit chiar să-i sugerez unele măsuri.

— Ascultă de tine, Tony?

— Zice că am cap. Toată chestiunea se termină cu un compliment.

— Tu l-ai inspirat pe Redworth.

— Dacă l-am inspirat, n-am trăit degeaba.

Conversația cu Tony a ei îi dovedea Emmei în totul că studiul atent al modelului pentru *Tânărul ministru de stat* era acela al unei romanciere, detașat, fățiș și neatins de nicio culoare subiectivă. Era limpede că inima ei rămăsese liberă și netulburată. Păstrase aceeași dragoste de fată pentru plimbările prin locuri unde cresc flori sălbatice; dacă era cu puțință, simțea o plăcere și mai vie. Fredona de fericire că se află la Copsley, cântând din *Planxty Kelly* și din *Puritanii*, pe rând. Se afla pe pământ, nu umbla pe mări. Emma gândea astfel pe drept cuvânt.

Se afla pe pământ uscat, într-adevăr, dar stătea pe un țârm stâncos, cu marea la picioarele și în jurul ei; și era îndreptățită să-și amăgească prietena din cauză că senzația de siguranță a pasului ei hotărât o inducea în eroare pe ea însăși, chiar atunci când sufletul ei se avânta în scurte zboruri peste apele tulburate. De pasul ei hotărât era triumfător de mândră. Stătea pe înălțime, aproape de

primejdie, fără să ametească. Dacă în răstimpuri sufletul țâșnea ca fulgerul prin despicătura norilor (o simplă explozie a unui capriciu involuntar, i se părea ei), bănuiala instabilității o făcea să soarbă din comoara ei de impresii acumulate în diminețile de la Lugano – cele mai elevate, mai pure, mai dragi din câte avusese vreodată; și acestea o întăreau. Nu se întreba de ce trebuia să recurgă la ajutorul lor. În alte privințe mintea ei era vigilentă și nu cunoștea niciun fel de refugii ascunse de felul celor pe care legenda inocenței desăvârșite și neștiutoare, combinată cu o inteligență comună, ar vrea să ne facă să credem că pot exista în mintea femeii. Era onestă atâta vreme cât nimeni n-o interoga direct și nu pătrundea în sanctuarul cel mai lăuntric al inimii ei. Era capabilă, în mod cinstit, să-și umple ochii de seninătate luminoasă când îi dorea lui să se căsătorească. Nu se întreba nici de ce făcea acest lucru. Necruțătoarele întrebări progresive ale unui părinte iezuit urmărind adevărul sufletului ar fi putut să-l străpungă și să i-l arate ei însăși, care era chiar atunci, pe plan spiritual, ca o barcă săltată de valuri, departe de pământul uscat unde piciorul ei călca atât de sfidător.

Coborând de pe înălțimile împădurite pentru a veni la Londra, Diana ar fi zis că singura ei neliniște îl privea pe Arthur Rhodes, a cărui situație o considera precară, și care primise de curând un frecuș pentru că îndrăznise să scoată capul, ca o brândușă timpurie, pe piața literară. Ultima ei carte, semnată Antonia, fusese docil recenzată în ritmul rapidelor lovituri de baghetă cu care bătea în pupitru puternicul dirijor de atunci, domnul Tonans, și după selecția celor mai valoroase citate alese cu grijă de către Whitmonby pe trei coloane în ziarul său. O revistă literară (proprietatea lui Charles Rainer) sugerase că „talentata autoare scria, poate prea în fuga condeiului”; iar o alta, stimulată de gustul public al epocii pentru „viguroasa noastră limbă saxonă lipsită de afectare”, cu cuvinte mono sau bisilabice, se plânsese de „o anumită tendință spre frazeologie polisilabică”. Restul, adică majoritatea, îi cântaseră elogii, cu

toate instrumentele orchestrale, tobă, trompetă, fluier și trombon. Lucrarea ei anterioară îi adusese faimă – ceea ce înseamnă curtea unei regine când doamna e înzestrată cu frumusețe și se bucură de influență socială, iar criticii devin curtenii ei consacrați, așteptând cu aprindere să se deschidă gura regală, și rezervându-și loviturile cu piciorul ale bărbăției lor independente pentru mizerabilii nepoștiți pe care îi aruncă brutal afară din cercul lor. Căzuseră peste o mică plachetă de versuri, „ca un cârd de găini din ușa hambarului asupra unui puișor străin”, se plângea Diana; și se muștra amarnic că nu avusese prevederea să-i îmblânzească în favoarea autorului. Tânărului Rhodes abia dacă i se mai lăsase o pană; și ceea ce-i mai rămăsese semăna cu o podoabă absurdă pentru ornamentarea unui poet tremurător și cotonogit în bătai. El râdea sau încerca să dea impresia că râde. Conștiința literară a Antoniei era chinuită de tratamentul deosebit de care se bucurase ea și care-i fusese atât de imperios necesar, încât contrariul ar fi amenințat navigația lină a costisitoarei ei administrații domestice. Un carusel de creditori cerea o morișcă de încasări corespunzătoare. Se simțea mercenară, coruptă. În comparație cu năpăstuitul făuritor de versuri, cu Orfeu al cetății pustii, care publicase, în toată candoarea, pentru glorie: un exemplu autentic de comic-patetic. Îi scrisese Emmei, rugând-o să-l primească la Copsley pentru câteva zile:

„Ți-am spus că nu am neplăceri, dar sunt efectiv necăjită din cauza acestui biet băiat. Are foarte puțini bani și s-a apucat de literatură. Nu pot determina pe nici unul dintre prietenii mei să-i dea o mână de ajutor. Redworth stăruie, morocănos, să se întoarcă la biroul și la scaunul lui de secretar de avocat, iar Dacier spune că nu există niciun loc vacant. Realitatea morții lordului Dannisburgh îmi apare în față prin neputința mea. El l-ar fi făcut ajutor de secretar particular, în așteptarea unei numiri într-o funcție de stat, decât să mă lase să pledez în zadar.”

Domnul Rhodes fu expedit cu valiza la Copsley ca să se

bucure de o schimbare de decor după ce trecuse prin furcile caudine: lady Dunstane îi făcu o primire călduroasă, atât de dragul Dianeî cât și pentru cultul pe care tânărul îl închinase astrului său ceresc, un cult atât de modest încât își putea permite să fie transparent; dar mai presus de toate îl întâmpină bucuroasă ca pe o dovadă vie că Tony e scutită de griji, de vreme ce el constituia unicul nor de supărare în viața prietenei ei. Iar ea putea ușor să-l mângâie făcând lecturi împreună cu el sau rătăcind prin pădurile primăvăratice de pe înălțimi. Arthur Rhodes petrecu acolo clipe fericite, simțindu-se în al nouălea cer, la jumătatea drumului între o amfitrioană desăvârșită și o zeiță protectoare. Urmele loviturilor primite se vindecară curând. Fiecare zi era pentru el luminată de raze, indiferent dacă ploua ori strălucea soarele; și după înfățișarea lui, ca și după ceea ce spunea despre el însuși, lady Dunstane înțelese că se găsea în starea cea mai înălțătoare de echilibru sufletesc a ființei umane care a înfăptuit o emoționantă armonie cu natura. Era opera generoasei ei Tony. O binecuvântă și îl îndrăgi cu atât mai mult pe băiat.

În timpul șederii lui Arthur Rhodes la Copsley, sir Lukin veni într-o vizită la soția sa. Pomeni de știrile din ziarele de scandal: una, că domnul P. D. avea să conducă în curând la altar pe drăgălașa moștenitoare, domnișoara A. – Percy Dacier și Constance Asper; alta, că o reconciliere urma să aibă loc între frumoasa autoare doamna W. și soțul ei. „Poate că e tot ceea ce ar fi mai bine”, adăugă sir Lukin.

Lady Dunstane pronunță un neiertător, feminin: „Niciodată!” Propria ei indignare o asigura că repulsia Dianeî era de neînvins. Într-o conversație ulterioară cu Arthur Rhodes află că el îl cunoaște pe fiul avocatului lui Warwick, un domn Fenn; și prin el avusese unele informații, privitoare la sănătatea domnului Warwick. Erau alarmante; tânărul Fenn spunea că se confirmase o boală de inimă. Tatăl său îl vedea des pe domnul Warwick și zicea că se află într-o stare de neliniște care-i slăbea puterile pe zi ce trece.

Părea, eventual, cu puțință ca înclinarea firească spre

compasiune a Dianei s-o fi determinat să se jertfească și să-l îngrijească până la capăt pe bărbatul care-i ruinase viața. Lady Dunstane așteptă vești. În cele din urmă îi scrise ea. Aducând vorba incidental de zvonul din ziar, nu primi niciun răspuns. Tăcerea, decurgând după o asemenea întrebare, răspundea destul de convingător.

Capitolul XXII

Între Diana și Dacier: vântul de răsărit peste un ținut pustiu

ÎN A TREIA ZI A VACANȚEI PARlamentare de Paști, Dacier debarcă la Caen de pe vaporul plecat din portul Le Havre și porni cu trăsura direct către plajă, trecând pe lângă câmpuri de rapiță spre livezi cu ierburi aspre, bătute de stropi de apă sărată; de-acolo, o luă spre dunele joase și lungile întinderi de nisip descoperite de reflux, un loc pustiu în anotimpul acela; cu un sat pitic de pescari lângă coastă; cu un vânt de est suflând spre uscat orice obiecte care aveau vreo părticică mai ușoară ce le permitea să zboare. Se îndreptă spre han și prima persoană pe care o întâlnește acolo, pe coridor, fu Danvers. Camerista Diane, după dramatica exagerare a surprizei de a vedea un autentic gentleman englez în acele ținuturi vrednice de plâns, se destinse ca să-l informeze că stăpâna ei putea fi găsită plimbându-se pe undeva de-a lungul țărmului și că avea cu ea câinele ca s-o apere. Urmau să rămână acolo o săptămână întreagă, adăugă Danvers, ca o comunicare a sentimentelor ei personale. O matură gândire îi sugeră însă flerului ei că sosirea lui Dacier nu putea însemna decât o întâlnire prestabilită. Se cam aștepta ea, de câțiva vreme, la ceva de felul acesta!

Dacier mergea împotriva vântului înțepător care îl biciuia, cale de un kilometru și jumătate, într-o înclinare oscilantă spre stânga. Apoi întrezări în pata de pe plajă care i se păruse mai întâi un excavator, silueta unei doamne – ea însăși, fără puțință de confuzie, chiar dacă n-ar fi existat

mărturia de întărire a lui Leandru, cu labelle afundate în apa refluxului. Se afla la o oarecare distanță pe nisipul mării retrase, și vântul răzbătător îi izbea, îi rotea, și-i frământa rochia în toate chipurile, ca pe un steag care fâlfâie, cu faldurile rând pe rând înfășurate, răsucite sau umflate. O eșarfă strânsă sub bărbie îi reținea pălăria. Panglicile de la pălărie și cele care-i atârnavă pe piept răpăiau cu iuțeala unor bețe de toboșar. Stătea lângă valul mărunț și mișcător al mării netede, care se prelingea în grabă peste o lungă spinare striată de nisip pentru a se transforma într-o minusculă pulverizare de spumă. Când se întoarse spre uscat, îl văzu cum înaintează, dar nu-l recunoscă: când se întâlniră, ea îl privi cu gura căscată. Nu era nicidecum o întâlnire.

— Trebuia să te văd, zise Dacier.

O îmbujorare, mai aprinsă decât aceea pe care i-o adunase vântul în obraji biciuindu-i, apără pe fața Dianei. Intuiția ei rapidă despre motivul venirii lui excludea o evaziune mintală, de aceea nu-i trecu prin gând să-l întrebe pe el sau să-și pună ea întrebarea: ce urgență specială îl aducea.

— Sunt aici de patru zile.

— Lady Esquart mi-a vorbit de locul acesta.

— Lady Esquart n-ar fi trebuit să mă trădeze.

— A făcut-o dintr-o inadvertență, fără să-și închipuie că eu am să profit de lucrul acesta.

Diana indică peisajul aruncând o privire.

— Trist ținut, nu-i așa?

— Oriunde...! zise el.

Urcară pe duna de nisip.

Zgomotosul vânt de est, cu țiuitori și şuierături prin panglicile ei, nu era prielnic unei convorbiri. Acel „oriunde!” avea o semnificație pătrunzătoare, și mai bogată prin întreruperea care lăsa cuvântul să plutească în imprecizie.

Se impunea o convorbire între ei; ea nu-i putea îngădui să rămână. Coborî pe o potecă adăpostită care mergea de-a lungul unui șanț, hotarul unor pășuni unde vitele pășteau,

apoi își înălțau capul, după care își reluau unica ocupație alinătoare.

Diana se uită lung la ele, în timp ce simțea că-i ard obrajii din cauza rafalelor de vânt pe care le înfruntase.

— Azi nu-și vântură cozile, zise ea, încetinindu-și pașii. Lady Esquart era bine, când ai văzut-o ultima oară?

— Lady Esquart... cred că da. Trebuia să te văd. Credeam că ești la ea în Berkshire. Ea mi-a vorbit de o mică localitate pe litoral, lângă Caen.

— Trebuia să mă vezi?

— Îți simt lipsa acum chiar și o zi!

— Am auzit un zvon la Londra...

— La Londra sunt multe zvonuri. Și eu am auzit unul. Există vreo bază reală?

— Nu.

El răsuflă ușurat. Voiam să te mai văd o dată înainte de... dacă era adevărat. Ar fi însemnat o alterare a vieții mele – un gol.

— Îmi faci onoarea să găsești agreabile seratele mele de duminică?

— Dincolo de tot ceea ce poate oferi Londra.

— O scrisoare ar fi ajuns până la mine.

— Ar fi trebuit să aștept răspunsul. Nu există nicio urmă de adevăr în zvonul acela?

Avea alegerea să trateze cu franchețe atacul direct sau să-și primejduiască apărarea prin obișnuitele evoluții feminine, care puteau fi luate drept îmbieri: ștregării de proastă calitate întotdeauna.

— Au existat propuneri oficiale, zise ea.

— Iartă-mă; n-am niciun drept să te întreb... să vorbesc de asta.

— Prietenii mei pot uza de dreptul de a se interesa de soarta mea.

— Am socotit că aș putea, în drum spre Paris, să fac o deviere... venind pe ruta asta.

— Dacă ai luat hotărârea să nu pierzi prea mult timp.

Răceala duelului ei verbal răsturna toate planurile unui

gentleman conștient de nebunia acțiunii sale. Ea folosea neîntârziat în avantajul ei orice mișcare ocolită de-a lui; nu-i oferea niciun punct accesibil. El nu era prea experimentat în meșteșugul atacului și își dădea seama că ea îi stăvilea impetuoșitatea; o respecta pentru această atitudine, care în același timp îl irita; se crispa din cauza pasiunii înfocate care-l adusese acolo în mare zor și recădea în plăcerea de a-i privi chipul, de a-i asculta glasul.

— Fericirea dumitale, nădăjduiesc, e principalul lucru la care trebuie să te gândești într-un asemenea caz, spuse el.

— Sunt sigură că ai ține seamă de ea.

— Nu pot s-o uit cu totul pe a mea.

— Pentru o amfitrioană ambițioasă e un compliment.

Dacier aruncă o privire peste pășuni.

— Ce te-a ispitit să vii în acest loc?

— Un poet ar spune că arată ca o formă omenească într-un giulgiu. Nu are trăsături; posedă un fel de măreție aparținând morții. Am auzit vorbindu-se ca de un loc unde aș putea fi sigură că nu voi întâlni nicio cunoștință.

— Iar eu sunt intrusul.

— O oră, două, nu-ți vor da acest titlu.

— Trebuie să-mi socotesc minutele după ceas?

— După soare. Îți vom oferi o omletă cu „*piquette*”²⁹ și te vom expedia, cumpătat ca un călugăr, înapoi la Caen, pentru ca să fii la Paris la asfințitul soarelui.

— Să fie hrana spartană. Aș putea sorbi supă neagră cu filosofie în fiecare zi din an sub auspiciile dumitale. Ceea ce mi-ar lipsi...

— Nu aduci nicio veste din lumea mondenă sau de la Cameră?

— Nici una. Știi tot atât cât mine. Agitația irlandeză e cronică. Legea cerealelor amenință să ia același aspect.

— Dar șeful dumitale – în conversație personală?

— Păstrează o fațadă calmă. Dar dumitale îți pot spune – nu există nicio taină pe care nu ți-aș încredința-o – a lăsat

²⁹ Vin slab de calitate inferioară (fr.) (n.tr.).

să-i cadă câteva cuvinte îndoielnice, în particular. Nu știu ce să cred despre ele.

— Dar dacă ezită?

— Nu e ezitare. E sinceritatea cugetului său.

— Ah! cugetul. Ni-l închipuim liber. Camera și țara sunt coordonatele afective care guvernează cugetul unui politician mai mult decât ideile sale. Nu poate gândi independent de ele: – cum nu pot eu independent de propria mea anatomie. Ai să verifici adevărul acestei afirmații după ce ți se va servi „*omlette*” cu „*piquette*”, și te vei minuna că ți-ai părăsit ruta directă spre Paris. De îndată ce cugetul încearcă să gândească independent, e ca un zmeu cu sfoara tăiată, și execută o serie de salturi și zburdălnicii care au aerul celei mai nestăpânite libertăți până când îl vezi căzând lat la pământ. Sinceritatea cugetului îi face deosebită cinste.

— Dar e de rău augur pentru partidul său.

— S-ar putea să fie de bun augur pentru țară.

— Asta e întrebarea.

— Pregătește-te să-i faci față. În politică eu sunt cu minoritatea activă în folosul majorității inerte, dar în suferință. Asta e norma mea de conduită. Te conduce – afară doar dacă ți se opune un regim despotice – de partea cuceritorilor. E întotdeauna cea mai nobilă politică. Nu spun: ascultă ce-ți vorbesc; crede-mă numai că vorbele mele au o anumită pondere. E o problemă de pâine.

— Implică multe alte chestiuni.

— Și cât de limpede își expun cauza șefii acestei mișcări! La dezbateri sunt admirabili. Dacă mi s-ar cere să scriu împotriva lor, n-aș avea decât să-i citez pe ei ca să-mi distrug argumentarea. Am încercat o dată și mi-am irosit câteva ore prețioase.

— Sunt convingători când e vorba de dezbateri, încuviință Dacier. Mă fac să tresar uneori, fără să mă convingă – recunosc asta față de dumneata. Mărturisirea nu e agreabilă, cu toate că e un fapt mărunț.

— Când cineva e mândru resimte o atingere cu floreta la fel de puternic ca vârful unei spade, spuse Diana.

Remarca îi atrase din partea lui o pătrunzătoare privire vădind plăcerea.

— Oare Prințesa Egeria propune să-l concedieze pe omul pe care îl inspiră, tocmai atunci când e mai conștient de înțelepciunea ei?

— Un tânăr ministru de stat trebuie să spicuiască în libertate atunci când i se acordă o vacanță.

Dacier roși. — Pot îndrăzni să pun bază pe zvonul curent?

— În parte, doar în parte; o frântură ici, una dincolo, replică ea. Autorii își iau modelele de unde pot și, în general, nimeresc la cei mai apropiați.

— Fericiți cei mai apropiați!

— Dacă începi cu interjecțiile am să-ți citez o frază din ultima dumitale cuvântare la Cameră.

El o rugă să i-o spună, iar ea, ca să-l învețe cum să se poarte, consimți să-l măgulească arătându-i că-și amintea niște cuvinte banale rostite de el: — Dacă tratăm asemenea subiecte pe plan afectiv, nu vom avansa nici cu cea mai mică unitate de măsură calculabilă.

— Trebuie să fi pronunțat fraza asta în legătură cu probleme strict economice.

— Se potrivește și aici. Uite hanul meu și silueta spectrală a lui Danvers, total *depaysee*³⁰. I-ai vorbit cumva bieteii femeii? Mi-e imposibil să descopăr verigile atașamentului care o face să rămână în serviciul meu.

— Știe ea ce înseamnă o stăpână bună. Nu mai am decât câteva minute, dacă ești neînduplecată. Îmi dai voie... voi avea vreodată privilegiul de a-ți spune pe numele de botez?

— Numele meu de botez! E păgân. Pe unul dintre tărâmurii sunt Hecate. Adu-ți aminte de asta.

— Nu mă număr printre cei care te văd astfel.

— Dar momentul poate veni.

— Diana!

— Constance!

— Nu rup nicio legătură. Nu datorez absolut nicio

³⁰ Dezrădăcinată, dezorientată într-un mediu nou (fr.) (n.tr.).

supunere acestui nume.

— Rămâi la titlul oficial cu mine. Suntem doamna Warwick și domnul Dacier. Cred că am doi ani mai puțin decât dumneata; pe plan social am, prin urmare, zece ani mai mult; și știu cum se cultivă floarea prieteniei și cum se poate ofili. Îți dai seama ce-ai făcut? M-ai lăsat la discreția cameristei mele. Presupun că îmi este devotată, dar trebuie să mă bizui pe îndurarea ei, și doar o vorbă să sufle celor care mă văd ca Hecate, regina vrăjitoarelor... că simt de pe acum vijelia care s-ar stârni.

— Într-o asemenea eventualitate, cel mai mărunț lucru pe care ți-l pot oferi e întreaga mea viață.

— Nu vom face această supoziție.

— Era tot ce puteam nădăjdui mai bine!

— Văd că va trebui să revizuiesc următoarea ediție a *Tânărului ministru* și să fac din el un vicar emotiv. Uită-te la Danvers. Femeia e nefericită; dar acum, că mă vede venind, se preface că-și pune mintea la contribuție ca să cerceteze ce e în jurul ei, cum am învățat-o eu. E o enigmă. Am impresia că în oricare dimineată s-ar putea să explodeze; și totuși am încredere în ea și dorm fără vise. E absolut necesar să fiu liberă, chiar dacă supăr câinii de pază ai societății.

— Așadar, Danvers, observi ce temeinic își fac munca femeile franceze?

Danvers răspunse șuguint ușor buzele: — Se poate, doamnă; dar sunt atât de vorbărețe!

— Rezultatul dovedește că nu e o risipă de energie. Se ocupă bine de găini în același timp.

— Dar n-au carnea noastră de berbec, doamnă.

Dacier râse patriotic.

— A găsit scuza pentru proprietarii noștri tihniți și cu punga doldora, zise Diana.

Danvers făcu observația că săracii se hrăneau neîndestulător în Franța. Nu era convinsă că asta le priește nici când află că lucrau, cu o asemenea hrană, șaisprezece ore din douăzeci și patru.

Masa lui Percy Dacier fu servită o jumătate de oră mai

târziu. La asfințitul soarelui, Diana, luând-o și pe Danvers cu ea, îl însoți pe jos până la linia drumului vicinal care ducea la Caen. Vântul se domolise. Un disc imens brun-roșietic, fără o rază, poposise pe dealurile dinspre apus.

— Un Dacier ar trebui să se simtă ca la el acasă în Normandia; poate că te tragi chiar din regiunea asta, spuse ea, de hatârul conversației. Aici pământul e sărac, și la vreun kilometru și jumătate mai spre interior e fertil atât cât să dea mai multe recolte de rapiță, ceea ce sleiește solul, după câte aud. Ca pitoresc, dealurile albăstriei, pe care le vezi ascund văi fermecătoare. Mă gândesc la o expediție până la Harcourt înainte de a mă reîntoarce. Un profesor englez care predă limba sa maternă la liceul din Caen mi-a spus când veneam încoace că, pentru douăzeci de șilingi pe săptămână, poți trăi regește prin împrejurimile orașului Harcourt. Așa încât avem patul și masa asigurate, Danvers, dacă norocul nu ne surâde.

— Aș prefera să mor în Anglia, doamnă, fu răspunsul cameristei.

Dacier puse piciorul pe treapta trăsurii. Respiră prelung ca să-și ia un scurt rămas bun, și el și cu Diana se despărțiră.

Se despărțiră ca niște simpli prieteni buni și sinceri, fiecare, în fundul inimii, respectându-l pe celălalt pentru că-și înfrânase tot ceea ce dorea mai cu aprindere: căci un singur cuvânt rostit ar fi putut să-i târască într-o cursă nebunească, legați împreună ca Mazeppa de calul său, oferind subiect de scandal lupilor urmăritori și ducând la ruină socială cu prăbușiri de stânci și torente.

Dacier era cel mai recunoscător, cel care admira mai mult dintre ei doi; în același timp, cel mai puțin satisfăcut. Vedea prăpastia de care scăpase cu ajutorul ei; și era înviorător să-ți întorci privirile de la ea după un asemenea impuls nebunesc. Cu poziția marcantă pe care o ocupa în fața societății, nu se putea gândi, fără să se cutremure, că s-ar fi putut comporta ca un tânăr amețit de frenezia pasiunii. El

era în armonie cu trăsăturile caracteristice ale englezilor. Pasiunea sălășluia în el, totuși, cu atât mai violentă cu cât se înfiripase cu încetul, confirmând acordul rațiunii cu inima. Sfaturile ei îl întăreau, sugestiile ei îi revelau surse neștiute; expresiile ei erau întipărite cu litere de aur în memoria lui; și, mai mult, ea determinase o extraordinară schimbare în concepțiile sale de viață și în aptitudinile sale pentru conversația mondenă: recunoștea faptul cu o cordială sinceritate. Prin ea se simțea încurajat, călăuzit, stimulat să scânteieze alături de cei spirituali, să descopere în el noi talente, sau un orizont mai larg al naturii sale; și mulțumindu-i, devenea pasionat de sensibil la frumusețea ei brună; revendica dreptul de a fi găsit cheia personalității ei, pe care o prețuia. Nu era lipsită de pasiune: în vinele ei curgea un sânge cald. Mândră, castă, avea un spirit nobil, posedând un refugiu intelectual față de asalturile temperamentului; o fortăreață de stâncă. „Soția nesotie” îi apărea ca o făptură care știa să atingă în bărbat clapele cele mai elevate, ca și cele mai comun masculine. Oare ar lua-o în căsătorie, dacă s-ar ivi șansa? Și mâine! Și în clipa asta! Cu ea ca sprijin, el și-ar simți bărbăția sporită, de două ori mai mare capacitatea intelectuală și energia spiritului. Ca s-o poată numi *pe ea* soție, să plece de lângă *ea* și la *ea* să se întoarcă, un bărbat ar accepta destinul de a lupta cu troienii sau cu grecii, sigur că va lovi drept la țintă în rândurile dușmanilor.

Dar dacă, în cele din urmă, această învinuită Elenă a unui Paris intrat în descompunere, avea să se înapoieze la soțul ei, docilă în fața solicitărilor legale?

Gândul acesta îl făcu pe Dacier să sară brusc în picioare ca să se uite la spațiul gol din urma lui. Se lua drept martor că ea făgăduise să nu facă una ca asta. Dar mai era cu puțință, după ruina pe care o atrăsese asupra ei omul acela cu bănuielile lui josnice? Diana reconciliată de bună voie cu un mișel trădător?

Se așeză, hotărând ca, în cazul când s-ar fi pus problema, el să încerce din răspuțeri s-o salveze de o asemenea

infamie, și să-i consacre ei întreaga lui viață, indiferent de ceea ce ar spune gura lumii. În felul acesta nodul legăturii conjugale avea să fie tăiat.

Oamenii neobișnuiți să întâlnească „noduri” în organizarea vieții lor văd în perspectiva de a le tăia o extraordinară ușurare, chiar atunci când știu că sabia are un tăiș ce rănește mortal, pe lângă acela care pacifică. Rana nu i se părea un preț prea scump față de încântarea de a avea pentru sine o femeie fără pereche ca ea. Reflectă, cuprins de uimire, la soț, cum mai făcuse și în alte dăți, și ajunsese din nou la concluzia că era un mizerabil, gelos până la abjecție pe o soție pe care n-o putea nici domina, nici egala, nici atrage. Și gândindu-se la gelozie, Dacier nu se simțea cătuși de puțin gelos; nu era gelos pe oameni, ci pe fapte: căsătoria, dependența ei. Condamnarea ei la văduvie perpetuă îl înfuria, ca un decret nedrept. Floarea suavă a frumuseții ei profund tulburătoare, proaspătă în coloritul ei de brunetă sub biciuirea vântului de răsărit, striga împotriva acestei odioase neomenii. Sau el, în închipuirea lui, o făcea să strige.

Fiindu-i străină gelozia față de bărbați, adoptă mângâioasa siguranță că el era preferat între toți. Concurenții erau numeroși: nici unul nu-i atrăgea privirile ca, el. Ea nu dădea dovadă de aceeași plăcere când vreun altul strălucea atins de bagheta ei magică. I-ar fi iertat ea vreunuia din ei acel „Diana!” care-i țâșnise lui de pe buze?

Ea nu era femeia care să ia lucrurile în glumă și, mai puțin, care să accepte o iubire cu întâlniri pe furiș. Iar el era tot atât de puțin un îndrăgostit de genul acesta. Amândoi ar fi fost gata să-și asume răspunderea, dacă le-ar fi apăsât pe umeri. Până într-atât își pusese Diana amprenta asupra lui.

Între timp i se iveau în față turnurile catedralei din vechea cetate normandă, înălțându-se în fumuriul apusului; și o frază din cartea ei i se păru potrivită scenei și sentimentelor lui. O răsucea cu voluptate în gând ca un deliciu suprem după acela de a o avea lângă el. Scria așa: *„Gânduri care sunt simple contururi negre, colorate de o veche pasiune a inimii,*

ca turnurile unui oraș văzut de departe, în irosirea funebră a zilei”. Pregătirea lui antiliterară, într-o engleză directă și obtuză, l-ar fi făcut să ridice din umeri la asemenea „bazaconii”, dacă ar fi provenit dintr-un alt condei: poate le-ar fi criticat cu condescendență, cu un surâs de dispreț învăluit în umor. Cuvintele erau ale ei: ea le scrisese; aproape printr-un fel de anticipare, își închipui el; căci lunecă fără întârziere în starea sufletească pe care o sugerau, și-i năvăli în minte un puhoi de asemenea gânduri ca niște „simple contururi negre”, colorate de forma lui anumită de pasiune.

Diana își pusese adânc pecetea asupra lui când îl făcuse să absoarbă și să asimileze o frază eteric de diluată ca substanță, cu o semnificație pur sentimentală, pe care mai înainte el ar fi citit-o cu glas tare într-un salon, spicuind cartea la întâmplare, ca unul din specimenele moderne de romantism himeric. Dacier se simțea însă, în momentul acela, în contemplarea turnurilor de la Caen, abia desprins de prezența ei, inspirat pentru a înțelege ceva din viața ei spirituală. Pătrunse pe străzile orașului cu dorința, aproape cu hotărârea de a risca o întoarcere la ea a doua zi.

Lumina rece a dimineții următoare, îmbinată cu teama de a o supăra, îl reținu. Poate socotea că e mai bine să nu-și primejduiască ceea ce cucerise. Avea temperamentul unui nordic. Se gândise, poate, că era preferabil să nu se expună imediat unui risc personal.

Capitolul XXIII

Relatează o vizită făcută Diane de către una din doamnele virtuose ale societății

ÎN SPIRITUL ABSOLUT DETAȘAT al studiului psihologic îl alesese pe Percy Dacier ca model pentru cartea ei *Tânărul ministru de stat* – așa presupunea Diana. Altfel, ar fi îndrăznit ea să-i facă portretul? Era neîndoios că acum nu i l-ar mai fi făcut.

Reflecția era similară gândurilor unui om care a lunecat de pe culmea muntelui pe policioara de la jumătatea prăpastiei, acolo unde e nevoie de întreaga prudență a simțurilor pentru simpla conservare a vieții. Cum a putut ea să se lase în voia îndemnului de a-l studia și a-i zugrăvi portretul! I se părea o formă de demență.

Așa gândea, în timp ce își închipuia că societatea îi ia interogatoriul. Când și-l lua ea singură, zbura cu gândul la Lugano și la paradisiacul munte Salvatore, pentru ca să poată fi apărată de acuzația groaznică slăbiciuni feminine. Era cert că acolo avusese dovada capacității ei de totală detașare a spiritului. Chiar și în amintire, izvoarele fericirii spirituale își reînnoiau jocul de spumă cristalină. Era convinsă că o forță supranaturală se deșteptase în ea, acolo, ca s-o întărească până la capăt, s-o pună la adăpost de orice complicitate cu roșeața vinovată a femeilor.

Faptul că Dacier îi spusese pe nume – își zise ea – era cauza circumspecției excesive pe care trebuia s-o practice de acum încolo; să pășească prudent, să adopte calea cea mai bătătorită, regulile cele mai simple, pentru a-și regăsi siguranța. Nu doar că ea personal s-ar fi aflat în primejdie,

cel puțin nu pe plan spiritual; avea oricând latitudinea să se refugieze sufletește pe înălțimile ei. Dar acum trebuia să fie în gardă, permanent în atitudine de duel. Și în același timp să se supravegheze pe ea însăși. Recunosc cu promptă franchețe, ca să-și cruțe o confesiune silită și dureroasă: căci recunoașterea voluntară, dacă o implica în categoria ei de femeie, revendica totuși un privilegiu individual. „Femeile sunt femei și eu sunt o femeie; dar eu sunt eu, adică altfel decât ele: îmi dau seama că suntem slabe, și slăbiciunea ispitește: adoptând prudența pașilor precauți, sunt înarmată. Tocmai voind să dăm o impresie falsă, prefăcându-ne imune, suntem mai primejduite”. Cam astfel s-ar fi exprimat, cu o oarecare furie împotriva naturii ei feminine, ca și împotriva subordonării la care o forțaseră împrejurarile.

De altfel, situația ei socială ca și aceea a lui Percy Dacier transpunea închipuita primejdie pe un plan îndepărtat. Societatea era pentru ea ca o mamă vitregă, vigilentă și gata s-o judece; și tot societatea era șeful care îi dădea sarcini lui Dacier, punându-și în el speranțele, dar capabil să-l doboare oricând pentru o ofensă. Ea vedea care era situația lor, cum o vedea și el. Calea nebuniei trebuia luată cu curaj, dacă era vorba s-o aleagă. Masca fățarniciei ar fi coborât-o în rândul ființelor josnice.

Eventualitatea fusese privită drept în față. Ca atare, nu mai inspira nicio teamă.

Demonstrase cu multă ușurință că poseda atâta abilitate și stăpânire de sine pentru a-l face să-și păstreze luciditatea, și prin urmare puteau să continue să se vadă. O mică izbucnire de nebunie față de o femeie, renumită pentru frumusețea ei, putea fi luată drept spuma unui val trecător. E un lucru obișnuit la bărbați, ca și febra la copii.

Diana își petrecea zilele cu tot felul de raționamente. Noptile nu erau tocmai în armonie cu gândirea ei superioară. Când dormea, devenea joaca ielilor, care zburda cu ea în dansuri confuze a căror cheie era delicios s-o găsești și lăsau noi probleme pentru neliniștea dimineții cu ochi cumiți. Ea

le rezolva cu ideea că în somn era doar femeia obișnuită care cădea pradă chinurilor ei; trează, alunga acest roi și cerul redevenea senin. Treptat, obsesia încetă, grație condeiului ei harnic.

O scrisoare din partea avocatului ei, bătrânul domn Braddock, o informă că nu existau niciun fel de temeieri ca să se teamă de vreo neplăcere matrimonială, și spre sfârșitul lunii mai viața domestică din casa ei își reluase rânduiala obișnuită.

Ea își examinează socotelile. Partidele Debitului și Creditului se asemanau foarte mult cu bărbatul și femeia în mersul târâș-grăpiș al civilizației noastre. Se potriveau destul de bine; cu o tendință puțin cam prea marcată de a întinde coarda și a face șotii din partea amicului Debit (destrăbălatul mascul), ceea ce accentua și mai mult caracterul scandalos al metaforei. Tatăl ei observase aceeași nostimadă în eforturile lui de a-și echilibra socotelile care trăgeau când într-o parte, când într-alta: „Hai să aruncăm o privire Bărbatului și Nevestei”: decât că la el Debitul întruchipa pe corpolenta și neastâmpărata femelă, iar Creditul era corectul și micșoratul unghi complementar, un domn slăbănog și care își dădea ifose muștrând-o. „Parcă ai uitat că suntem căsătoriți, dragă, și că trebuie să ținem pasul unul cu altul ca să nu ne pomenim pe băncile tribunalului”, obișnuia să-i parodieze Dan Merion.

Diana nu avu prea multe de reproșat domnului Debit; sau, în orice caz, nu la primele socoteli. Dar felul său de a se comporta era ciudat. Deveni neîncrezătoare în el, după ce descoperi o serie de note de plată în ambuscadă, despre care el avusese în mod sigur cunoștință când i se îngăduise să treacă drept un cetățean onorabil. Ca răspuns la imputările ei, el pledă pentru necesitatea absolută a cumpărăturilor și cheltuielilor efectuate: un argument esențial; și o solicită pe doamna Credit, într-o manieră plină de curtoazie, să dea bice condeiului pentru ca să atingă și ea dimensiuni corespunzătoare și să satisfacă ideile societății cu privire la potrivirea unui cuplu. Dorea să aibă mobilă de lux fiindcă

așa cerea gustul ei; și bucătar francez pentru un motiv asemănător, ca să-și onoreze cum se cuvine musafirii; și servitori stilați; și tribul ei de persoane ținute în pensiuine; dorea risipă de flori proaspete la ferestre și prin camere; iar tablourile și gravurile de pe pereți erau de valoare (tot pentru bunul motiv menționat); și avea o pasiune pentru dantele vechi. Iubea culorile cum iubea veselia, și mătăsurile, și draperiile de satin, sculpturile indiene din fildeș, oglinzile în număr cât mai mare, lemnurile orientale, scaunele și mesele de scris cu vreo particularitate sau vreun ornament deosebit, măsuțele delicate, cu picioare îmbrăcate în antilopă, de o execuție apreciată în cronologia tapiseriei europene, orologiile de marmură cu mecanisme iscusite pentru a simboliza timpul, obiectele pentru decorarea căminului, edițiile ilustrate ale autorilor ei favoriți; dormitoarele ei, de asemenea, îmbrăcau cuibul somnului în eleganta intimitate a unor falduri diafane. De aici, mai mult sau mai puțin direct, notele de plată căzute în păcat. Doamna Credit se afla în situația strâmtorată de a-și calcula cu precizie sumele pe care se putea bizui pozitiv: venitul fix din investiții și chiria de la Crossways. Zilele de plată semestrială îi mai sporeau oarecum proporțiile pe lângă creșterea alarmantă a partenerului, care, mândru de corpolența sa, o trimitea la comorile ce puteau ieși din pana ei ori de câte ori își făcea auzit vreun murmur de nemulțumire. Complimentele lui erau sincere; erau chiar seducătoare. El o asigura că dăduse peste o vână bogată într-o mină inepuizabilă: scriind doar puțințel mai repede ea își putea dubla venitul; luând în considerare un public mai larg de cititori, îl putea chiar tripla; și astfel, pe valul succesului, un fluviu tot mai larg avea s-o ducă până la marea de aur. Privește cum scânteiază! Și să ne precupețim, atunci, înaripatele ceasuri ale tinereții din lipsa de curaj de a realiza bogățiile pe care le putem avea la dispoziție? Domnul Debit era elocvent, nu i se putea replica nimic.

Un alt calculator, un matematician versat și regretabil de scrupulos, se îndeletnicea de câțeva vreme cu calculul

ipotetic al cheltuielilor din casa Dianei, relativ la șansele pe care le avea de a-i scufunda veniturile. Redworth putea face o apreciere estimativă destul de exactă a costului întreținerii unei locuințe, dacă grija pentru stăpânul casei îl determina să-și ia îngăduința câtorva speculații asupra valorilor medii. Nu știa nimic despre investiția ei cu zece la sută dobândă și considera venitul ei fix drept un regiment prea prăpădit ca să-l conduci împotriva invadatorului. Își închipuia însă, în neștiința sa privitoare la câștigurile literare, că un scriitor de succes, care și-a vândut câteva ediții, a dat peste un El Dorado. Acolo era mina de aur. Cerea însă o muncă sânguincioasă. Diana era adesea nedumerită. Auzindu-l pe Redworth că o întreabă *când* speră să-i apară următoarea carte, făcea impresia că e animat de nerăbdarea de a o zori să creeze, și ea se vedea nevoită să-i răspundă că nu era prea vioaie la scris. Zelul lui măgulitor o contraria. El îi admira munca, dar făcea tot posibilul ca să aducă rezultatul muncii ei într-o stare nu tocmai vrednică de admirație. Gustul lui literar nu era acela al tânărului Arthur Rhodes, căruia îi putea citi capitole din volumul ei, sub aparența că-i cere sfaturi în privința lor, în realitate sorbindu-i elogiile; îl bănuia pe Redworth că nutrește dorința prozaică de a o vedea câștigând bani, și cu toate că vistieria personală începea să le cam simtă nevoia, spiritul superior al autoarei disprețuia asemenea preocupări sordide: poate pentru a justifica o energie creatoare deficientă. Se lovea de piedici în redactarea imaginativă. Cu condeiul în mână, luneca în meditații apăsătoare; se oprea brusc în mijlocul unei fraze ca să se gândească, și nu la subiect. Noaptea dormea cu întreruperi, ziua se simțea moleșită, dacă nu ieșea în aer liber sau nu avea în jurul ei prieteni care s-o stimuleze. Insistențele lui Redworth de a o face să publice erau supărătoare, îndeosebi când își dădea seama cât de mult ar fi putut îmbunătăți *Tânărul ministru de stat* dacă ar fi reținut cartea ca să mediteze asupra ei, s-o cizeleze, să scrie din nou anumite pasaje, s-o desăvârșească. Reveriile ei cuprindeau lungi dialoguri din acea carte, care nu văzuseră niciodată

lumina tiparului; îi răsăreau în minte, îi dispăreau din memorie, lăsând-o fără plăcere pentru noua ei scriere, *Cântăreața*: mult mai poetică decât cea precedentă, după părerea lui Arthur Rhodes; însăși povestea era mai romantică; inspirată după o primadonă pe care o cunoscuse la seratele muzicale ale lui Henry Wilmers, după ce îl auzise pe Redworth vorbindu-i despre bizara pasiune a lui Charles Rainer pentru această femeie, sau pentru ideea pe care și-o făcea despre ea. Diana îi căutase prietenia, o studiasse și o plăcuse. Portretizarea amabilei și talentatei italiene, a soțului ei care se purta cu ea ca un mizerabil și a excentricului englez, mărinimos și devotat, era bună într-un sens; dar ținând seama de temă, avea îndreptățite presimțiri că romanul ei *Cântăreața* nu avea să-i răsplătească timpul pierdut și strădaniile depuse. Nu întâlneai în el niciun fel de transcrieri ingenioase ale dialogurilor zilei; nici urmă de salvări miraculoase, primejdii pe mare și pe uscat, fapte eroice ale eroului principal, țipete impresionante ale eroinei; nicio scenă de patetism sau de umor contagios scrisă după normele prestabilite; trăsăturile de satiră socială nu aveau un tâlc izbitor – echivalând cu o palmă pe obrajii cititorului, care să-l îndemne pe acesta să rădă mânzește, satisfăcut că a ghicit intenția autorului. Ea nu se adresa nici simțurilor, nici unui discernământ superficial. Astfel că avea sentimentul anticipat al eșecului; și scria, din spirit de contradicție, cât putea ea mai bine; firește, scria încet; trata din ce în ce mai realist personajele și emoțiile esențial umane, ocupându-se tot mai puțin de figurația supranumerară a narațiunii, menită fie hohotelor de răs homeric, fie potopului de lacrimi – aceste crampoane naturale cu care un autor se prinde de publicul său. Sentimentele ei rămăneau distante. În schimb, se descărcau cu efuziune la cea mai mică sugestie a unei scene din *Tânărul ministru de stat*. Nu le putea revărsa cu niciun chip în *Cântăreața*. Iar Arthur Rhodes proclama această scriere ca fiind cu mult mai poetică decât romanele precedente, pentru motivul că personajele principale aveau viață și

cititorul o simțea cum pulsează. Voia să spună că erau poetice, dat fiind că erau creații.

Înaintarea lentă a unei scrieri care nu era acționată de sentimentele autoarei provoca în mod inevitabil frecvente discuții între Debit și Credit, având drept rezultat certuri, recriminări, discordie în cadrul cuplului asociat, dar divergent. Pentru a-i readuce la trapul lor normal în același ham, Diana se duse, cam fără tragere de inimă, la editorul ei pentru un avans din suma pe care urma s-o primească, și gestul acesta îi spori sila de a continua romanul. Îi trecu prin minte că, în curând, nu va mai fi în stare să scrie deloc. Și atunci ce va face? Poate că vânzând acțiunile și, în cele din urmă, proprietatea de la Crossways, ar avea îndeajuns pentru restul zilelor ei pe pământ. În mod necesar trebuia să-și închipuie scurtă această perioadă, pentru ca să-și facă socoteala că-i vor ajunge banii. „Sunt sigură, își spunea în sinea ei, că nu voi incomoda lumea prea mult.” O ciudată pasivitate puse stăpânire pe ea; nu o melancolie, căci înțelegea voioșia vieții și, când se afla în societate, o sporea prin propria ei bună dispoziție; dar o inerție, ca și cum ar fi fost depusă de apele unui fluviu pe mal și ar fi privit frumusețea și plăcerea trecând în goană, mai departe, în timp ce soarele care pe alții îi făcea să înflorească, ei îi usca vinele. Tocmai în epoca aceea își câștiga cel mai răspândit renume de strălucire a spiritului. Își petrecea serile acasă numai pentru a primi musafiri. Nu avea o înțelegere intimă a luptei pe viață și pe moarte ce se dădea în străfundul ființei ei între femeia convențională și adevărata sa fire. Își recunoștea anumite nedumeriri, precum și prudența vigilenței. „Dar cum sunt sigură că nu voi trăi prea mult, ne putem vedea.” Diana nu mai ocoli întâlnirile cu Percy Dacier, iar comportarea lui n-o avertiza prin nimic că era cazul să-l descurajeze. Ar fi fost crud să-l excludă de la selectele ei mici dineuri de opt persoane. Whitmonby, Westlake, Henry Wilmers și ceilalți, poate prin mijlocirea ei însăși, îl instruiău în arta conversației. Auzi afirmându-se despre el că bărbatul căruia femeile încercau să-i atragă simpatia și care până

acum le îndepărta, mulțumindu-se să fie doar un om politic, se umanizase în chip miraculos. Lady Pennon începu să vorbească despre el cu toată speranța. Ea declară că era unul dintre bărbații care se dezvoltă mai târziu și așteaptă numai pasiunea capabilă să-l subjuge. Dacă pasiunea venise, el, în orice caz, o ținea în frâu. Stăpânirea de sine de care dădea dovadă o înduioșă pe Diana. Cum putea să-i interzică intrarea în casele pe care le frecventa ea? Se bucura că-l vede. La rândul lui, el își manifesta plăcerea de a o vedea. Amintindu-și de nesocotita lui tentativă de pe plaja străină, reflectă că se lăsase destul de ușor respins; nu putea afirma același lucru despre alți câțiva. Femeile frumoase, în situația ei, provoacă patimi excesive care contrastează emoționant cu reticențele unui anumit admirator. „Scoțianul focos” era unul dintr-o întreagă ceată și nu-i venea să vorbească despre aceștia sau despre crizele lor de nebunie nici chiar prietenei sale Emma. Îi suporta, le zădărnicea planurile, trecea mai departe și își regăsea seninătatea; dar contrastul o invita să stăruie cu gândul asupra lui, iar rezerva îi șoptea la ureche despre o pasiune profundă...

Fu uimită de ea însăși când simți un ciudat tremur, fără nicio bătaie de inimă, la vestea aflată într-o zi că se fixase, în sfârșit, definitiv căsătoria lui Percy Dacier cu domnișoara Asper. Mary Paynham îi aduse noutatea. O deținea de la o doamnă care se întâlnise cu domnișoara Asper la întrunirile ladyei Wathin și o considera pe marea moștenitoare excepțional de frumoasă.

— Un miracol de aur, găsi expresia Diana. Frumusețe și Aur la un loc e ceva oarecum supranatural. Zvonul poate fi de data asta adevărat.

A doua zi după-amiază cartea de vizită a ladyei Wathin solicita doamnei Warwick o întrevedere particulară.

Lady Wathin, ca femeie din categoria acelor care sunt în stare să facă orice în numele unei cauze sfinte, înaintă spre doamna Warwick netulburată de povara misiunii sale și, îndărătul unor zâmbete binevoitoare, pregătindu-și coloana

vertebrală, să răspundă la o ținută demnă, cu o verticalitate similară. Își atinseră degetele și se așezară. Preliminariile la obiectul întrevederii fură scurte între două doamne acut conștiente de antagonismul lor și disprețuind prea mult, fiecare în parte, subterfugiile pentru a ocoli problema.

Lady Wathin începu:

— Cred că știți, doamnă Warwick, că eu sunt o vară de-a prietenei dumneavoastră, lady Dunstane.

— Ați venit la mine cu vreo treabă anume?

— Ne-am putea exprima și așa. Eu personal nu am niciun interes. Am venit să vă expun anumite fapte pe care socotesc că ar trebui să le știți. Ne-am gândit că e mai bine ca o cunoștință, și mai ales o femeie, să vă prezinte situația, în loc să recurgem la intermediari legali, la avocați...

— Avocați?

— Ei bine, da, soțul meu e jurist, într-adevăr. L-a cunoscut pe domnul Warwick. În ultima vreme l-am văzut des, amândoi. Îmi pare rău că trebuie s-o spun, e grav bolnav.

— Am auzit acest lucru.

— Nu are niciun fel de rude feminine, se pare. Simte nevoia unor îngrijiri mai atente decât le poate primi de la persoane plătite.

— Sunteți autorizată de el, lady Wathin?

— Da, doamnă Warwick. Nu vom pierde vremea cu justificări. Dorește, cu nerăbdare, o reconciliere. Mie și lui sir Cramborne ni se pare lucrul cel mai de dorit pentru toate părțile interesate, dacă vă putem convinge să priviți și dumneavoastră chestiunea în aceeași lumină. Domnul Warwick poate să trăiască sau nu; dar răcirea relațiilor e absolut fără discuție cauza bolii sale. Nu mă refer la nimic din ceea ce a provocat situația asta. Doresc numai să nu rămâneți în necunoștință de cauză cu privire la propunerea pe care o face și la starea sănătății lui.

Diana înclină capul cu calm.

— Starea sănătății mă întristează. Propunerea a mai fost făcută și i s-a trimis răspuns.

— O, dar doamnă Warwick, un refuz imediat și categoric la o propunere atât de plină de consecințe?

— Ah, lady Wathin, dar acum depășiți limitele prescrise de misiunea pe care v-ați asumat-o.

— Nu voiți să plecați urechea la o mijlocire?

— Nu voiesc.

— Bineînțeles, doamnă Warwick, nu are rostul ca eu să fac aluzie la lucrurile pe care le-ar spune avocații pe tema aceasta.

— Abținerea dumneavoastră e lăudabilă, lady Wathin.

— Credeți-mă, doamnă Warwick, pasul acesta – vorbesc și în numele soțului meu – este cât se poate de recomandabil.

— Dacă mai aud o singură vorbă despre acest lucru, părăsesc țara.

— Mi-ar părea extrem de rău ca printr-un gest pripit să-i lipsiți pe numeroșii dumneavoastră prieteni de o companie plăcută. L-am cunoscut de curând pe domnul Redworth și îmi dau seama de pierderea pe care ar suferi-o. N-am încercat să fac apel la sentimentele dumneavoastră, doamnă Warwick.

— Vă mulțumesc călduros, lady Wathin, pentru ceea ce nu ați făcut.

Aerele aristocratice ale doamnei Warwick o enervau pe lady Wathin când se gândea că erau împrumutate, și că o morală exemplară putea s-o considere pe această femeie drept o ostracizată: și nici nu era plăcut să te privească cineva cu dispreț, printre gene. Ea venise să facă apel la sentimentele soției; în orice caz, să descopere dacă avea asemenea sentimente și dacă era ceva mai mult decât o aventurieră desfrânată.

— Viața noastră pe pământ e scurtă! spuse ea. La care Diana consimți tacit.

— Timpul nostru e limitat, doamnă Warwick. Se încheie repede.

— În schimb, banalitățile despre el sunt eterne.

Lady Wathin închise ochii, pentru ca un efect similar să se producă și asupra urechilor sale.

— A! ele sunt adevărurile. Dar nu e treaba mea să predic. Îngăduiți-mi să spun că îl compățimesc profund pe soțul dumneavoastră.

— Mă bucur că domnul Warwick are prieteni; și sunt numeroși, sper.

— Ei nu-l pot vedea cum pierе fără un efort în folosul lui.

Intervenі o prăpastie de liniște. Înăuntrul ei nu răsună îndurarea soției.

— Are să mă întrebe, doamnă Warwick.

— Îi puteți relata punctele principale ale conversației noastre, lady Wathin.

— Ați consimți – e cea mai arzătoare dorință a soțului dumneavoastră; iar casa noastră e deschisă pentru soția lui și pentru el în acest scop; și ni se pare că... efectiv ar putea îndepărta o catastrofă pe care, în mod inevitabil, ați deplânge-o – ați consimți să vă întâlniți cu el în casa mea?

— Mi s-a mai cerut acest lucru, lady Wathin, și am refuzat.

— Dar în casa mea – sub auspiciile noastre?

Diana aruncă o privire spre ceas. — Nicăieri.

— Oare nu este – iertați-mă – o datorie de soție, cel puțin să asculte?

— Lady Wathin, v-am ascultat pe dumneavoastră.

— În situația că extraordinara sa generozitate se exprimă pentru moment, doamnă Warwick, prin simplul fapt că el cere să fie ascultat personal de soția lui! S-ar putea preîntâmpina atâtea.

Diana simți că-i arde pielea.

Spuse cu un surâs: — Dați-mi voie să vă mulțumesc că puneți capăt unei misiuni care trebuie să fi fost neplăcută pentru dumneavoastră.

— Dar vă veți gândi la asta, doamnă Warwick, nu-i așa? Dați-mi asigurarea!

— Nu voi uita, spuse Diana.

Din nou cele două doamne își atinseră degetele, schimbând o grimasă de cordialitate. Câteva cuvinte de compasiune pentru starea de invaliditate a bieteі lady

Dunstane acoperiră retragerea ladyei Wathin.

Părăsea – aceasta era impresia lăsată asupra sentimentelor ei contrariate – o libertină cu suflet de gheață; de care orice soț, dornic să-și păzească demnitatea și liniștea, făcea bine să se descotorosească: și măcar dacă ar fi izbutit printr-o aluzie să aducă vorba de domnul Percy Dacier, numai ca să le arate acestor cochete notorii, sau mai rău, că nu sunt chiar atât de libere să se ocupe de intrigile lor în ascuns, cum își închipuie ele; și-ar fi calmat iritarea.

Părăsea o femeie care căzuse pradă panicii.

Diana se gândea la Emma și la Redworth, precum și la absurda lor interpunere ca să-i salveze reputația și s-o mențină legată. Acum ar fi putut să fie liberă! Lupta cu cătușele o reducea la o stare de răzvrătire, din care decurgeau intense fulgurații ale unicului mijloc de scăpare sigură; o gheenă odioasă cu limbi șuierătoare care ducea către un loc numit Libertate, refugiul ei, dar un loc zbuciumat de neliniști febrile.

Incapabilă să mai scrie, resimțind ură pentru casa care o reținea ca o țintă fixă pentru asemenea atacuri, o bătea gândul să zboare drept la îndrăgitul ei lac Lugano, și acolo să se ascundă, să-și abandoneze prietenii, lepădându-și numele ei de sclavă, ca să trăiască liberă sufletește. Merse până acolo încât să calculeze costul întreținerii unei mici locuințe în acel loc și să-și justifice brutală măsură prin explicația unei restrângeri după risipa de cheltuieli de la Londra. Nu avea decât să-și ia rămas bun de la Emma, și nici o altă legătură de tăiat! O dimineată pe culmile muntelui Salvatore avea s-o purifice de păienjenisurile care o desfigurau și o rețineau în încâlceala lor.

Capitolul XXIV

Arată un suflet care e gata să ajungă la disperare

ERA LUNA AUGUST, CU PATRU zile înainte de închiderea Parlamentului, și Diana socoti că ar fi bine pentru Arthur Rhodes s-o însoțească într-o vizită la Copsley. El răspunse cu bucurie la invitația ei, amintindu-i de dorința ladyei Dunstane de a auzi câteva capitoare din *Cântăreata*, așa încât manuscrisul fu împachetat. Porniră luând trenul și o birjă, și încheind drumul pe jos. August e luna maturității calme și a frunzișului impunător, sărac în cântece, și totuși o lună purtând coroană și veșmânt regesc; iar faptul că tânărul prețuia pitorescul familiar al peisajului o înviora pe Diana; plăcerea lui de a fi alături de ea îi era de asemenea agreabilă. Nu simțea dorința să-l înlocuiască deloc cu altul; și gândul acesta o întârea.

La Copsley, sosirea bagajului înaintea lor le pregătise întâmpinarea. Deși li se făcu o primire călduroasă, Diana observă o schimbare la Emma, o neobișnuită rezervă, o îndoială în priviri, în ciuda manifestărilor drăgăstoase; și astfel, lăsată pe seama ei însăși, gândindu-se că dacă și-ar fi urmat propria povață (cum își numea ea impulsul) mai de mult, n-ar mai fi existat nefericirea de acum, adoptă pe dată, sau în mod inconștient, o atitudine de reținere. Bazată pe conștiința relațiilor ei oneste, atitudinea era puțin sfidătoare. În forul ei lăuntric devenea și mai dură, mergând până la o ușoară ostilitate, din pricina conștiinței că gândurile ei rătăciseră cândva. Sentimentul de culpabilitate și cel de inocență se îmbinau pentru a o îmbrăca în platoșă de zale, nevinovăția fiind pozitivă, iar vina atât de iluzorie!

Dar era înarmată numai pentru cazul când ar fi fost necesar, și nu se ivi nicidecum trebuința unei armuri. Emma nu puse niciun fel de întrebări. Observa transformarea care se petrecea în Tony a ei: era însă prea plină de tragice temeri care o copleșeau pentru a discuta despre nimicuri. Nu-i mărturisise niciodată lui Tony natura exactă și evoluția maladiei sale, considerându-se hărăzită morții și temându-se să nu alarmeze ființa cea mai dragă.

O parte din manuscris fu citită cu glas tare seara, de Arthur Rhodes; restul, a doua zi dimineața. Redworth era în mod vizibil modelul eroului englez; și cât privea caracterizarea lui, nimeni dintre prieteni nu se putea plânge de portretul realizat; sinceritatea zelului său clarvăzător, bărbăția lui, caracterul lui profund sănătos – după expresia ladyei Dunstane – precum și statura vânjoasă, bine legată, erau abil redate. Emma îi iertă insistența asupra nasului puțin cam turtit, ținând seama de afectuoasa descriere a ochilor cinstiți și expresivi, și de „lumina de pe tâmpile” pe care o observaseră amândouă.

Nu la fel de ușor putea să-i ierte zugrăvirea realistă a omului: o exagerare, gândea ea, a micilor slăbiciuni care, chiar dacă existau, n-ar fi trebuit să fie subliniate. Înclinația către „calculare” era ridiculizată; domnul Cuthbert Dering făcea socoteli și când puneia stăpânire pe el pasiunea și când rămânea rece. Mintea lui era o lungă diviziune de cifre. Avea statistici drept ochelari și prin ei privea lumea și pe femeia pe care o adora.

— Înțeleg, zise Emma, în timpul unei pauze; e un saxon. Pretinzi mereu că ai luat rasa asta *en grippe*³¹, Tony.

— Îi acord toate meritele pe care le are, replică Diana. Admir calitățile superioare ale rasei la fel ca oricare. Vrei să ți le prezint în poze colorate, Emmy.

Dar partea cea mai rea era o indicație că mania lui de a calcula cu și fără rost avea să ducă la o catastrofă distrugându-i fericirea. Asta n-a mai putut s-o îndure

³¹ *Prendre quelqu'un en grippe* – a prinde ură pe cineva (fr.) (n.tr.).

Emma. Fără să se mai întrebe dacă era cu putință ca Tony să-i cunoască taina, sau dacă ar fi fost în stare, știind-o, s-o dezvăluie, simpatia ei pentru Redworth se răzvrătea în fața acestei demascări. Simți cum o cuprinde răceala. Nu comentă nimic despre pasajul respectiv; spuse numai: Îmi place stilul.

Diana înțelese că romanul ei era condamnat.

Se învălui în mantia filosofiei ca să-și ascundă descurajarea.

— Mă bucur că-ți place stilul.

— Dar personajele sunt rupte din viață, exclamă Arthur Rhodes. Cântăreața bând *porter* dintr-o cană de cositor, la căderea cortinei, după ce a sfâșiat inimile publicului, mi se pare mai adorabilă decât dacă ar fi mers împleticindu-se spre o sofa, declarând că nu se mai poate ține pe picioare; și întrucât creatoarea ei i-a infuzat atâta viață acceți în mod firesc tot ceea ce face. Era epuizată și simțea nevoie să bea *porter*, ca plugarul pe ogor.

Emma îl privi și își dădu seama că poetul era copleșit de admirator. Luat în raport cu mania domnului Cuthbert Dering de a calcula, incidentul cu cana de cositor plină de *porter* îi displăcu.

— În timp ce Cântăreața trăgea o dușcă, presupun că domnul Dering socotea cât costa, spuse ea.

— S-ar putea insinua, zise Diana.

Discuția se încheie cu obișnuitele pro și contra în legătură cu negul de pe nasul lui Cromwell, realismul gustând descrierea, idealismul obiectând.

Arthur Rhodes fu invitat să facă o plimbare de-a lungul înălțimilor în cursul după-amiezii, și Emma se necăji și mai tare auzind-o pe Tony că se plânge de felul cum Redworth îl tratează pe băiat, nevoind să-l ajute să obțină nici una din comodele mici funcții de care se știa că dispune.

— Mi-a vorbit de domnul Rhodes, spuse Emma. El consideră profesiunea literară ca o iluzie și se îndoiește de înțelepciunea de a avea poeți ca funcționari.

— Mentalitate de John Bull! exclamă Diana. Vorbește

disprețuitor de bietul băiat.

— Numai în măsura în care nesocotința tânărului de a renunța la profesiunea de avocat îi provoacă simțul practic să obiecteze.

— Ar putea să mă creadă pe cuvânt în privința înzestrării „tânărului”. Vreau să aibă mijloacele de existență care să-i permită să scrie. Are talent.

— S-ar putea să aibă. Îmi place băiatul, am mai spus-o. Dacă s-ar întoarce la biroul lui de avocatură, nu am nicio îndoială că Redworth ar izbuti să-l ajute.

— Și ar face un valoros bătrân Braddock dintr-un tânăr cu perspective splendide! Zici că l-am descris prea saxon?

— E vorba de optică, Tony, nu de rasă.

Nu s-a mai făcut nicio aluzie la *Cântăreață*; dar dezaprobarea Emmei blocă fluxul redactării, încă dinainte supus unor strangulări în mintea autoarei. Diana rămase trei zile la Copsley, cu o zi mai mult decât avusese intenția, pentru ca Arthur Rhodes să se bucure cât mai mult de aerul de la țară.

— L-aș mai reține, dar nu i-aș putea oferi compania mea, zise Emma.

— Bănuiesc că galantul cavaler nu dorește altceva decât să mă depună în siguranță la mine acasă, spuse Diana și această mică remarcă zgârie urechile³², deși Emma pricepu sensul ei simplu. Când se despărțiră o sărută pe Tony a ei de mai multe ori. Avea lacrimi în ochi. Diane i se păru că voia să compenseze momentul de înstrăinare, și o sărută călduros, la rândul ei, iertând-o din adâncul inimii, cu tot golul fatal pe care îl produsese în imaginația scriitoarei preocupată de încasări și cu atenția distrasă de gâlcevile dintre Debit și Credit.

Diana îi vorbi cu însuflețire tânărului Rhodes ba de una, ba de alta, în drumul cu trăsura până la tren. Era profund descurajată de faptul că Emma îi dezaproba cartea. Nu mai

³² *To land smb. safely* – ar putea să aibă și sensul de a prinde, a captura pe cineva (n.tr.).

era nevoie decât de această unică picătură pentru a-i face de neconceput reluarea lucrului. Acolo să rămână! Și ce-o să se întâmple cu întreținerea casei? Poate că, la urma urmei, cei ca Redworth au dreptate în lumea asta, și literatura ca profesiune e o ocupație înșelătoare. Nu se învoia să accepte o asemenea idee fără ostilitate față de toți Redworth-ii din lume.

— Ei nu au niciun fel de sensibilitate, iar noi avem prea multă. Noi suntem ca niște baloane de săpun pe care le sparge vântul, și cum vântul suflă mereu, cei cu spirit practic, de tipul lui Redworth, triumfă asupra noastră.

Îl sfătui pe Arthur Rhodes că ar fi prudent să-și reia jugul în avocatură.

El râse de o asemenea părere, spunându-i că avea speranța să încaseze niște sume de bani.

— Dar mă tem, zise el, că lady Dunstane e foarte, foarte bolnavă. M-a rugat s-o informez tot timpul de adresa dumneavoastră.

Diana îi spuse că el era unul dintre cei care aveau s-o știe, oriunde s-ar fi dus ea. Vorbea impulsiv, sentimentele ei de prietenie față de acest tânăr sporind pentru moment în intensitate din cauza ciudățeniei de comportare a Emmei de a-l delega pe el să împlinească o datorie pe care ea n-o neglijase niciodată. „Ce-și închipuie că am de gând să fac!”

Pe masă, la locuința ei, o aștepta o scrisoare din partea lui Warwick. O citi în grabă în prezența lui Arthur Rhodes, căci bănuise, dintr-o ochire asupra scrisului, propunerea pe care o conținea și tonul oficial.

Curtenitorul ei cavalier fu invitat să cineze împreună cu ea în seara aceea, scuzându-i-se costumul.

Vorbiră despre literatură ca profesiune, despre poezi dispăruți și în viață, despre politică, pe care el o detesta și o ocolea, și despre perspectivele lui. Scria multe pagini respinse, avea un venit de optzeci de lire pe an și își încropea traiul cu modesta sumă pe care i-o procura condeiful său; o sumă extrem de neînsemnată; dar vasta Natură îi aparținea, lumea îi era tributară, viitorul, mireașa care îl aștepta

răbdătoare, împodobită cu giuvaeruri. Diana îi invidia tinerețea avântată. Nimic nu e mai de invidiat, nimic nu e mai bogat pentru lumea spiritului, decât aspectul unei sărăcii vesele. Cât de nobilă îi apărea, în contrast cu acumularea de bogăție a lui Redworth!

Când rămase singură, se duse în camera ei de dormit și încercă să scrie, încercă să doarmă. Se mai uită la misiva lui Warwick. Părea să conțină o amenințare; dar pentru moment nu asta o tulbura atât de mult cât analiza propriei ei stări de prostrăție. Scrise câteva rânduri avocaților ei, citând una din frazele lui Warwick. Cu asta, alungă din gând scrisoarea. Insuportabila ei apatie devenea alternativ când o toropeală care o biruia, când o înfrigurare. Izbuti să facă efortul de a înăbuși cauza pozitivă: nu-i îngădui să apară la suprafață; cu prețul conștiinței că practică autoînșelarea. „Mă întreb dacă lumea e atât de rea pe cât ne spune o anumită categorie de scriitori!” oftă ea ostenită, și reflectă la sondajele și cercetările efectuate de ei asupra bieteii omeniri, pe care lumea le acceptă ca adevăruri fundamentale, când draga lor scoate de la fund numai gunoaie dezgustătoare. Oamenii își închipuie că acești autori pătrund în străfundurile firii noastre, pentru că sunt destul de neobrăzați ca să dea în vileag micile adâncimi pline cu noroi și apă tulbure. Starea ei sufletească era pentru o astfel de literatură: s-ar fi putut apuca să scrie de îndată, doar că îi lipsea tema; căci e o literatură care se poate bizui pe popularitate, pe o mare faimă pentru discernământ psihologic. E adevărată în felul ei, deși dragarea naturii umane e o formă de artă murdară. Când înfloarește, putem fi siguri că am exagerat până atunci înfrumusețarea formelor superioare de artă. Simțea – și se cutremura dându-și seama – că ar fi în stare să soarbă din rezervoare întunecoase. Până atunci, în scrierile ei avusese loc triumful binelui. Romanele ei denotau o vădita deficiență a subtilei pătrunderi psihologice pe care o poseda acum. „Arată umanitatea așa cum este, bălăcindu-se în desfrâu, rea, fățarnică”, îi striga o voce; se simțea ispitită să contemple străvechiul balaur cu

gura căscată, Ego, al cărui portret, zugrăvit cum se cuvine, stabilește neîntârziat un mijloc de comunicare între autor și cititor, acesta din urmă fiind identificat și mărturisind faptul. După pantomima umorului și a pateticului, un bisturiu cinic înfipt în pieptul omului pare cel mai sigur talisman pentru stabilirea acestei agreabile comunicări; iar ea știa să taie. Își oferi sieși o mostră a forțelor sale. Tăie fără milă în carnea ei și fu nevoită să bandajeze rana în mare grabă ca să nu i se scurgă viața.

Metaforele erau refugiul ei. Metaforic, putea îngădui spiritului ei să discearnă zbuciumul prin care trecea și care o făcea să-și piardă curajul. Izgoniții din rai au trebuit să se înveșmânteze în metafore, și folosirea lor curentă a contribuit mult ca să ne civilizeze. Cei cu intelectul trândav nu le pot suferi, dar civilizația noastră nu datorează prea mult acestei fracțiuni majore. Cu deosebire, devin necesare femeii situată pe un pedestal în conflictul cu propria ei natură. Diana se văzu pe ea însăși prin aburul pe care îl invoca. „Sunt eu mai rea decât alte femei?” era un gând obscur care o străpungea. Mai rea – însemna o groaznică izolare. Nu mai rea – o înjosire a întregului sex feminin. Își putea îngădui să afirme că lumea e rea, dar nu că femeile sunt rele.

Afundându-se și mai jos, neliniștea umilinței o năpădi până la senzația că se îneacă. Căci ce-ar fi dacă extazul poetic de pe înălțimile muntelui Salvatore nu fusese de origine divină, ci țâșnise din alte fântâni decât cele spirituale? Dacă izvorâse din sângele ce-i năvălise în obraji silind-o să-și ascundă roșeața? Era cu puțință? Nu voia să creadă. Dar în această îndoială se cuibărea prilejul de a-și vedea aripile tăiate, lumina stinsă.

Adormi ca o naufragiată azvârlită pe țărm de valuri.

Danvers intră în cameră la o oră matinală pentru Londra ca s-o informeze că domnul Percy Dacier se afla jos și cerea permisiunea să aștepte.

Diana dădu ordin să i se servească micul dejun. Rămase culcată, privind peretele din fața ei până când acesta deveni,

în mod aproape vizibil, o reflectare a propriilor ei gânduri.

Capitolul XXV

Din nou „răscrucea drumurilor” și o schimbare de direcție

BĂNUIALA CĂ EL VENISE CA SĂ-I împărtășească vestea apropiatei sale căsătorii o înveșmântă în cele din urmă într-un calm suveran. Avea nevoie să-și închipuie că acesta era motivul vizitei, și așa își închipuia. I se aduse ceaiul în timp ce se îmbrăca; coborî scara răsucind în minte formule de felicitări abil împletite cu obișnuitele epigrame ale lumii mondene despre legătura căsniciei.

Fiecare din ei citi pe chipul celuilalt un alt înțeles decât acela al cuvintelor goale de scuză și bun venit. Al lui Dacier exprima hotărârea energică de a da curs unei intenții ferme; dar întristat din pricina aspectului ochilor ei irosi o clipă ca să-i spună: N-ai dormit. Ai auzit?...

— Anume ce? zise ea, încercând să facă presupuneri; și întrebarea constitui un răspuns suficient.

— N-am avut curajul să sun la ușă aseară; am trecut pe sub ferestre. Dă-mi mâna, te rog.

Ea îi dădu mâna, mirată și, cu mai mare surprindere, simți ca el i-o strânge. Inima ei începu să bată cu putere. Vorbi ceva fără niciun înțeles; văzu că se topește într-o neînchipuită stare de slăbiciune – mândrie, rezervă, simplă prudență, toate pieriseră; sfărâmături de ruine acolo unde se înălțase o fortăreață care impunea respect bărbaților. Era iubire? Inima ei bătea înfiorată.

El îi ținea mâna, neluând în seamă faptul că ea încerca ușor s-o retragă.

— Iată care e problema: nu pot trăi fără dumneata. Am

continuat... Cine a fost aici aseară? Iartă-mă...

— Îl cunoști pe Arthur Rhodes.

— L-am văzut ieșind pe ușă la ora unsprezece. De ce mă chinuiești? Nu mai e timp de pierdut acum. Vei fi revendicată prin justiție. Hai, să tăiem nodul noi doi împreună. E cel mai bun lucru pe care îl am de făcut pe lume – singurul lucru. Fii curajoasă! Am mâna dumitale. Dă-mi-o pentru totdeauna și, te implor! nu face locul cochetăriei feminine. Fii dumneata însăși. Sufletul meu drag! N-am văzut suflet la altă ființă decât la dumneata. Am așteptat: numai teama de a te pierde mă face să-ți vorbesc acum. Și ca să fii sacrificată a doua oară acelui... O, nu! Știi că poți avea încredere în mine. Pe cuvântul meu de onoare, respir numai prin dumneata. Ești partea mea cea mai bună în totul – călăuză, zeiță, tot ce am mai de preț pe lume! Ai încredere în mine; fă din mine stăpânul soartei dumitale.

— Dar, prietene... își înghiți ea vorba. Era transformat în chip miraculos; nu lăsa spațiu pentru tactica apărării și evaziunii.

— Aș vrea să cunosc tainele artei de a face curte. Nu mai e timp; și sunt un nepriceput la jocul ăsta. Putem pleca chiar astă-seară. Odată departe, lăsăm în seama lor să aranjeze lucrurile și după aceea ești liberă, și a mea până la moarte.

— Dar vorbește! Vorbește! Ce s-a întâmplat? spuse Diana.

— S-a întâmplat că dacă mai întârziem, sunt în primejdie de a te pierde pentru totdeauna.

Ochii ei se luminau.

— Vrei să spui că ai aflat de vreo hotărâre a lui?...

— A deschis o urmărire judiciară. Dar oprește-o. Acest unic pas, și i-ai pus capăt. Intenționat sau nu, amenințarea atărnă deasupra capului dumitale și vei fi veșnic torturată. De ce să-ți risipești întreaga tinerețe? Și pe a mea la fel! Căci sunt legat de dumneata ca și cum ne-am fi aflat amândoi în fața altarului – unde vom sta alături în clipa când vei deveni liberă.

— De unde ai auzit acest lucru?

— De la o prietenă intimă. Vreau să spun – destul de

intimă – de la lady Wathin. Nu mi-e cu adevărat prietenă, dar o văd din când în când. A hotărât să-mi vorbească despre asta – nu are importanță de ce. El i-a făcut confidențe și ea mi-a turnat o poveste plângărească. Să flecărească oamenii de soiul ăsta cât vor pofti. Dar tocmai din cauza unor asemenea oameni stai legată în lanțuri și ți se ofilește întreaga tinerețe. Să țipe cu toată josnicia de care sunt în stare. Are să fie lătratul unei zile: și n-ai să-l auzi; într-o jumătate de an totul va fi uitat și voi reveni împreună cu tine în Anglia – ca soț al celei mai demne mirese a creștinătății! Te îndoiești de mine?

— Nu e asta, spuse ea. Dar acum lasă-mi mâna. Sunt prizonieră.

— Îmi ceri prea mult. Te-am pierdut de prea multe ori. Am mâna și o țin. Nu iau nimic decât mâna. De mâna ta am nevoie. Și eu ți-o dau pe a mea. Te iubesc. Acum știu ce înseamnă iubirea! – și cuvântul nu închide nimic din importanța sentimentului. Spune-mi că nu te îndoiești de onestitatea mea.

— Cătuși de puțin. Dar fii rațional. Trebuie să mă gândesc și nu pot gândi cât timp îmi ții mâna.

El i-o sărută.

— Păstrez ce e al meu împotriva lumii întregi.

Un strigăt de reproș îi urcă pe buze la tonul lui de cuceritor. Rămase fără glas, căci firea lui era sinceră și curtea pe care i-o făcea, loială – o încântare pentru auz, dacă împrejurările n-ar fi fost atât de aprige; și atât de strâns îi încercuise simțurile, încât sila pe care i-o inspirau împrejurările nefericite o făcu să recunoască, în zbaterea inimii ei, iubirea pentru Dacier.

El avu nefericita inspirație să-i spună: „Diana!”

Era ecoul nesuferit al chemării soțului ei. Își retrase mâna din strânsoarea lui, cu sprâncenele încruntate.

— Să nu-mi spui pe numele ăsta!

Dacier era prea plin de cinstita lui pledoarie de îndrăgostit pasionat ca să se lase descurajat. Tocmai în asta stătea puterea lui, de care nici nu-și dădea seama, într-o situație în care tactica obișnuită de atac ar fi fost contracarată de o

femeie cu replica promptă, iar un sclav al pasiunii, neîngăduindu-i partenerei să cedeze cu demnitate, i-ar fi trezit temerile îndepărtând-o de el.

— Lady Dunstane îți spune Tony.

— E cea mai dragă și mai veche prietena a mea.

— Noi doi nu ne numărăm afecțiunea cu anii. Tu ești tot ce am mai scump pe lume, Tony!

Ea cugeta dacă să-i interzică acest nume.

Clipa de tăcere o învălui într-un vârtej de gânduri din care reveni cu bătaile inimii oprite, cu tenul măsliniu, palid ca varul. Înțelesese că pasul era cu puțință.

— O, Percy, Percy, suntem nebuni?

— Nu suntem nebuni. Luăm ce e al nostru. Spune-mi, am fost eu, măcar o singură dată, lipsit de respect față de tine? Ai fost sfântă pentru mine; și ești și acum, cu toată schimbarea care a intervenit. Privește înapoi – e un timp pierdut, ani din care s-a ales praf și pulbere. Dar privește înainte... și n-ai să-ți poți închipui despărțirea noastră. Ceea ce propun eu e glasul bunului simț pentru noi amândoi. De la Rovio, am fost la picioarele tale. N-am niciun drept la recompensă? Spune-mi! Tony!

Dulceața numelui tainic, a numelui privilegiat, rostit de gura lui, i se furișă în sânge, topind orice rezistență.

Consimțise. Flacăra intensă de pe fața ei era o mărturisire chiar mai puternică decât mâna pe care i-o lăsase într-a lui. El câștigase mult, cerând puțin: o respecta, neîngăduindu-și nicio atingere care să-i producă teamă sau să-i dea sentimentul profanării; astfel ea avu prilej să triumfe cedând cu mândrie. O tentativă de mângâiere ar fi trezit în ea imaginea drumului pe care îl apucau: dar fu tratată ca o regină călăuzită de rațiune.

— Chiar de la Rovio, Percy?

— Din dimineața în care mi-ai refuzat o singură floare mică.

— Dacă ți-o dădeam, poate că erai salvat!

— Îmi închipui că am fost sortit de la început.

— Meritam eu un gând?

— O viață! Zece mii de vieți!

— Ai socotit totul ca un om cu judecată: – familie, poziție, societatea, scandalul?

— Totul. Știu de multă vreme că tu ești tovarășa de viață pe care mi-am dorit-o. Ai de înfruntat o furtună, Tony. N-are să dureze. Scumpa mea, nu vor fi lungi lunile cât va dura. Îmi pare rău că trebuie să treci prin încercarea asta, dar voi fi alături de tine, arzând de nerăbdare să-ți redau locul meritat și să-ți dovedesc că ești o regină.

— Da, Percy, între noi doi nu pot exista relații clandestine, spuse Diana. Ar fi odioase – josnice! Respingând orice josnicie, i se părea că se înalță într-o oarecare strălucire. Lumina era cam alburie. Își îndemna inima să vadă în ea un prilej de glorie, fiind lumina unei iubiri pusă la încercare, a unei iubiri care sfida lumea. Curajul ei luă avânt. Făcând acest singur pas, ea și cu el aveau să dea dovadă de dragostea lor unul pentru celălalt: iar această împărăție a dragostei – cât de diferită de lăncezeala ei lașă din ultima vreme! – împărăția aceasta o aștepta, era a ei în schimbul unui singur cuvânt; și împresurată de oceane de dușmănie, era totuși inatacabilă. Cu singura condiție ca ei să rămână credincioși legământului de iubire, nicio forță omenească nu putea să-l răstoarne: și ea se îndoia de el tot atât de puțin cât de ea însăși. Împărăția aceasta nouă a iubirii, în care ea nu intrase niciodată, și care o aclama, îi părea aproape de neînchipuit, în ciuda numeroșilor mesageri ascunși care îi fuseseră trimiși nu de mult. Îi venea greu să creadă că împărăția era acolo, lângă ea.

— Dar să mă vezi așa cum sunt, zise ea, cu vocea tremurătoare, în timp ce îl privea drept în ochi.

— Cu lanțuri ce trebuiesc sfărâmate? Desigur; e un lucru realizat, replică el.

— Lanțuri mai grele decât la târgul de sclavi! Sunt cea mai apăsătoare povară. Ceea ce înseamnă că dușmanii tăi personali – dacă ai din aceștia, și politici – din care ai destui, vor scoate o mie de vorbe... Dă-ți seama. Poți fi încă prietenul meu. Îți iert această mică rătăcire.

Provocă astfel o nouă sărutare a mâinii ei; căci mărinimia în dragoste e o primejdie care rupe zăgazurile; și când el spuse: „Povara pe care o ai tu de purtat apasă incomparabil mai greu decât a mea. Ce înseamnă atâta lucru pentru un bărbat – fie el om de stat sau nu! Femeia e întotdeauna victima. Pentru asta m-am abținut atât de multă vreme” – încordarea trupului ei se mai domoli. Aproape că nu se mai împotrivi gestului prin care îi trăgea brațul spre el.

— Oare nu putem sta de vorbă fără asemenea nebunii? șopti ea. Nebuniile o purtaseră în largul mării, departe de țarm. — Șezi acum, și vorbește serios. Să discutăm chestiunea. — Da, mâna mea, dar trebuie să-mi păstrez cumpătul. Lasă-mi libertatea să-mi folosesc toată puterea de judecată până când ne vom alege calea. Între noi doi să hotărască rațiunea, în măsura în care e cu putință. Îmi ceri să-mi unesc soarta mea cu a ta. Asta înseamnă pentru tine o bătălie aprigă, dragă prietene; poate distrugerea celei mai promițătoare cariere din Anglia. Se pune întrebarea: pot eu compensa povara ce voi fi pentru tine prin ajutorul pe care sunt în stare să ți-l dau? Povară nu e destul – eu voi răscoli un pojar stins. În parte am depășit faza asta, dar imediat mă voi acoperi iar de pete. Vechile acuzații false împreună cu acest delict flagrant vor face din mine un monstru.

— Și între timp ești la dispoziția bărbatului care te-a acuzat pe nedrept și a înarmat societatea împotriva ta, spuse Dacier.

— Pot să fug. Lumea e mare.

— Vremea trece. Îți risipești tinerețea. Dacă scapi de omul acesta, el va triumfa totuși prin faptul că te-a îndepărtat de mine. Iar eu sunt însetat de tine; aștept de la tine ajutor și sfat; vreau să te am ca soție. E nevoie să-ți mai spun cât de mult mă inspire? Realmente, fără tine nu sunt nici jumătate din ceea ce reprezint. Dacă e să înfăptuiesc ceva pe lume, e absolut necesar s-o fac cu ajutorul tău, cu tine alături. Măinile noastre sunt împreunate: o singură săritură! Nu vezi că după aceea... ei bine, nu mai poate fi vorba de prietenie. Ar fi să mi se ceară un lucru peste puterile mele. Nu ești

femeia care să iei iubirea în glumă; și nici eu, Tony, nu sunt omul care să fac asta cu o femeie ca tine. Tu ești izvorul meu de înțelepciune. Ori îmi interzici cu desăvârșire să te mai văd – ești în stare? – ori ne unim destinele, ca mâinile noastre acum. Încearcă s-o retragi!

Efortul ei se termină cu o strângere. A rezista, sau chiar a șovăi să-și unească viața ei cu a lui după ce-i îngăduise ceea ce în amintirea ei rămăsese ca o văpaie mistuitoare, deși fusese mai puțin decât o îmbrățișare, ar fi acuzat-o de ceva mai grav decât nebunia.

— Bine, atunci, spuse ea, așteaptă trei zile. Chibzuiește, te rog, încearcă să discerni în spiritul tău, ca să fii sigur că rațiunea limpede e aceea care te îndrumă. Să fim superiori gloatei care ne aruncă invective; să nu fim simple creaturi ale impulsului – cum le spunem noi necuvântătoarelor. Gândește-te ce ar însemna dacă am fi în situația să mărturisim că am fugit împreună din clipa când ne-a venit în minte ideea! Trei zile. Pe urmă putem avea pretenția că am luat o hotărâre filosofică. După aceea vino la mine, sau scrie-mi.

— Cât a trecut din dimineața aceea îndepărtată de la Rovio?

— Un veac.

— Datează, te rog, matura mea chibzuință de atunci.

Gândul că ea trebuia s-o situeze pe a ei poate la o dată anterioară o lipsi de turnul izolării sale feminine, și simți că tremură, cuprinsă de flori de gheață, dar în același timp îmbujorată; își pierduse orice liman.

— Așa încât va trebui să fie mâine, spuse el, căutând să-i citească gândurile, nu mai târziu. Ar fi mai bine imediat. Dar femeile nu trebuie să fie zorite.

— O! nu mă socoti la fel ca pe toate celelalte, Percy, te rog! Mă gândesc la tine, nu la mine.

— Presupui că într-o zi sau două m-aș putea schimba?

Ea își aținti privirea asupra-i, exprimând siguranță în constanța lui inalterabilă. Privirea ispitea. Își schimbă expresia: dădu din cap negativ. Se îndepărtă puțin de el și

spuse: — Nu, lasă-mă; lasă-mă, drag, drag prieten. Percy, scumpul meu! nu mă voi preta la „jocul cochetăriei feminine”. Sunt a ta dacă... dacă așa dorești tu. Poate fi și mâine. Aici nu am niciun rost; nu sunt în stare să scriu, nici să storc măcar un gând din capul meu. Mi-e teamă de această a doua „citație”. Mâine, dacă așa trebuie să fie. Dar fără impulsivități. Norocul e orb; s-ar putea să fie îndurător cu noi. Orbirea Norocului e singurul lui merit, și cei fără minte îl acuză pentru acest motiv, dar profită de pe urma lui! Mi-e teamă că toți avem momentul nostru de sminteală: aruncăm miza ca să ne încercăm norocul. Sper că păcatul meu nu e prea mare. Știu că situația mea e disperată. Mă simt vinovată. Dar sunt sigură că am curaj, și poate puțină minte care să mă ajute. În orice caz, pot afirma un lucru: nu-i aduc iubitelui meu nicio povară pe care să n-o cunoască.

Dacier îi strânse mâna.

— Resurse pecuniare vom avea îndeajuns. Unchiul meu m-a chivernisit bine din punct de vedere financiar.

— Oare ce-ar gândi el? spuse Diana într-o meditație fugară.

— Ar gândi că sunt cel mai norocos dintre urmașii lui Adam. Parcă-l aud mulțumindu-ți că „faci un bărbat” din mine.

Ea roși. Cam o asemenea expresie ar fi putut folosi lordul Dannisburgh.

— Nu am decât o foarte mică sumă de bani, zise ea. Poate voi fi în stare să scriu în străinătate. Aici nu pot – dacă trebuie să fiu mereu persecutată.

— Ai să scrii cu o pană nouă, spuse Dacier. Ai să simți că trăiești, Tony a mea dragă. Ai fost ținută prea mult timp în situația asta tristă de nehotărâre, nici fată, nici soție, nici liberă, nici angajată. Ce infamie! Dar vom pune ordine. Pasul acesta e, pentru noi, cel mai înțelept la care ne puteam gândi. Dai din cap dezaprobat. Dar împrejurările îl fac astfel. Curaj, și vom ajunge la fericire! Și asta, pentru amândoi, înseamnă muncă. Să luăm cazul lordului și ladyei

Dulac. E identic, afară de faptul că ea e departe de a te egala: și nici nu compar trecutul ei cu al tău. Dar a avut îndrăzneala să facă saltul și a silit lumea să accepte situația, iar acum, vezi bine, e cât se poate de respectată. Cunoscut un loc, pe unul din piscurile Alpilor Maritimi, extraordinar de plăcut vara, răcoros, absolut singuratic, fără englezi, cu zăpadă de jur împrejur, pășuni la picioarele noastre și jos, Mediterana. Așa! Tony a mea. Măine seară plecăm. Mă găsești – să vin să te iau? – bine, atunci în gara Charing Cross, pentru Paris: să zicem la opt fără douăzeci. Am promisiunea ta?

Ea făgădui într-un suspin, apoi repetă făgăduiala cu hotărâre, ca să fie demnă de el. Binevoitoarea zeiță Fortuna, cu o privire furișă pe sub legătura ei de la ochi, părea dispusă să acorde un început de fericire celei care considera că avea dreptul să guste măcar un strop din ea înainte de a muri. Avea toată aparența unei distincții speciale – să dăruiască o mușcătură de fericire unor înfometați!

— Când ai fost anunțat mi-am închipuit că vii să te felicit pentru apropiata ta căsătorie, Percy.

— Aștept să aud felicitări din gura ta, mâine seară la gară, Tony dragă, spuse el.

Din nou stabiliră ora, ea repetă făgăduiala. El se abținu să-i ceară vreo favoare, câștigându-i prin asta recunoștința.

Încă o dată numiră locul întâlnirii și ora; mai semnificative pentru ei decât expresia celei mai intense iubiri și pasiuni. Strângându-și puternic mâinile ca o mărturie de bună-credință, se despărțiră.

Îl avea încă în ochi după ce plecase. Vechiul ei univers zăcea sfărâmat; noua ei lume se înălțase fără preambulul zorilor, cu un singur personaj, soarele acelei lumi, care să-i lumineze strania unduire.

Existase vreodată un om mai miraculos transfigurat? Sau o femeie mai frenetic smulsă de pe pământ în nori? Așa medita ea în timp ce o furtună vuia surd în inima și în creierul ei, uitând de anii și de împrejurările care îi pregătiseră pe amândoi pentru această izbucnire.

Avea multe de făcut: de luat măsuri pentru concedierea personalului de serviciu, de scris la agenția de închiriere și avocatului ei, de trimis o scrisoare amănunțită Emmei, precum și un enigmatic rămas bun soților Esquart și ladyei Pennon, lui Mary Paynham, lui Arthur Rhodes, lui Whitmonby (neșovăitor în prietenia lui, dar cu condiția să nu piardă legătura cu el), lui Henry Wilmers și lui Redworth. Fusesse lăsat la urmă pentru un rămas bun foarte enigmatic: avea să afle totul de la Emma; trebuia să-l lase să gândească ce va voi.

Scrisorile vagi fură excelent compuse: pleca din țară și nu știa când avea să se întoarcă; își implora prietenii să gândească despre ea, între timp, cât vor putea mai bine. Whitmonby avu privilegiul unei anecdote care să fie citită ca un apolog în lumina evenimentelor ulterioare. Dar scrisoarea către Emma îi impuse Dianei o sarcină dificilă. Având intenția să-i scrie pe larg, condeiul ei așternea frazele cele mai scurte: tandrețea pe care o simțea pentru Emma trezindu-i în suflet un imn de bucurie că e iubită și că, în sfârșit, cunoaște iubirea; dar antagonismul Emmei, pe care îl prevedea, față de această iubire și de pasul implicat, făcea din argumentele ei de dezvinovățire confesiunea bâlbâită a unui sentiment de culpă, degradantă, nedemnă de mândria inspirată de omul care o iubea. „*Sunt ca un cartuș presat pe țeava unei puști, gata să fie descărcat mâine la o anumită oră*”, scrisese ea; și sigilă o scrisoare atât de rece încât nu se putea hotărî s-o expedieze prin poștă. Toată ziua i se păru că aude o canonadă în depărtare. Lumina zilei următoare parcă nu era pământescă. Danvers o asigură că nu se lăsase ceață asupra Londrei.

— Londra e de nesuferit; plec la Paris, și trimit după tine peste o săptămână sau două, spuse Diana.

— Dați-mi voie să spun, doamnă, că ați face mai bine să mă luați cu dumneavoastră, spuse Danvers.

— Ți-e teamă să călătorești singură, ființă fără minte?

— Nu, doamnă, dar nu-mi place să-mi dezbrace și să-mi îmbrace stăpâna alte mâini decât ale mele.

— Încă n-am pierdut îndemânarea, spuse Diana, iritată că nu găsește o formulă magică prin care s-o facă pe femeie să dispară, dar simțind imediat un val de milă pentru ea, îi spuse: — Ai suflet bun și credincios. Mi se pare că nu m-ai sărutat niciodată. Sărută-mă pe frunte.

Danvers își lipi buzele de fruntea stăpânei sale, care o întrebă: — Te consideri încă legată de soarta mea?

— Da, doamnă, în țară sau în străinătate, și dacă vreți să mă luați cu dumneavoastră...

— După vreo săptămână.

— Nu v-aș sta în drum, doamnă.

Se prefăceau, fiecare pe rând, că nu pricep. Cererea cameristei Danvers fu respinsă; ceea ce o făcu mai isteată, luându-și îndrăzneala să spună: — Oriunde se duce stăpâna mea, se cuvine să aibă cu ea pe femeia care o slujește. Nu primi alt răspuns decât refuzul.

Orele se năruiau încet, fiecare din ele blocând câte o ieșire de retragere. Diana se gândea la ea însăși ca la o altă persoană, pe care o observa, fără a-i da sfaturi, căci era o ființă în mod vădit împinsă de soartă. În propriul ei cuget nu zărea nicăieri vreo piatră de reazem trainic, nici vreun chip care să aibă înfățișarea vieții noastre de toate zilele. În răstimpuri, mai auzea bubuitul canonadei. Rostea cuvinte care o făceau pe Danvers să râdă, și se mira de veselia și rigiditatea contopite în această femeie. Sună ora cinci. Scrisorile fură expediate la poștă. Cuferele fură îngrămădite de la scară la ușa de la intrare. Citi etichetele, ca rămas bun de la odiosul nume de Warwick: de ce îl adoptase? Emma ar fi putut să întrebe de ce. Femeile se fac vinovate de acțiuni atât de iraționale! Dar capitolul acesta se încheiase acum. Trecu și ora șase. Între șase și șapte se auzi zgomotul ciocanului, apoi al soneriei de la ușa dinspre stradă. Danvers se rezezi în salonaș ca să anunțe că venise domnul Redworth. Mai înainte de a putea sufla o singură vorbă, Redworth și intrase în cameră. Spuse:

— Trebuie să vii cu mine numaidecât!

Capitolul XXVI

În care un îndrăgostit dezamăgit primește o mulțime de lecții

DACIER AȘTEPTA ÎN GARĂ, CA O santinelă stând de pază lângă bagaje și ca o iscoadă urmărind un singur călător din mulțimea celor care se revărsau pe peron. Luase biletele sigur de sine; reușise să rețină, din fericire, un compartiment rezervat. La bordul vasului ea avea să poarte un voal. Odată debarcați pe pământ francez își aruncau măștile, țineau piept realităților. Iar realitățile? Deveneau mai ușor de suportat. Ardea de nerăbdare.

Venise cu mult înainte de timpul stabilit, fiindcă nu voia ca ea să se învârtască de colo până colo singură nici măcar o clipă.

Oricât de stranie era aventura aceasta pentru un om deținând o situație marcantă în societate, și oricât de fulgerătoare era cotitura destinului său, pe care el, din înclinație naturală, obișnuia să-l cântărească pe îndelete și cu prevedere, imaginea Dianei îi dăruia energia necesară pentru a fi la înălțimea aceluia moment excepțional. Nu privea decât înainte, ca arcașul care își potrivește săgeata.

Curând, își compară ceasul cu orologiul gării. Acum ar trebui să sosească. Ieși ca s-o întâmpine și s-o ajute. Examină atent interiorul multor birje și trăsură, cercetă tot felul de perechi – doamne, cu cameristele lor, femei măritate, cu soții lor – un exod de august spre continent. Nicăieri ea, steaua lui. Dar el avea o răbdare nesfârșită. Se găsea acum în cine știe ce blocaj de circulație. Era sigur de ea și de

curajul ei. Tony și trădarea nu se potriveau. Acum că-i spunea Tony, era camarada lui apropiată, cunoscută; numele era o mângâiere și o făgăduială, răspândindu-i mireasma ca trandafirul pe aceea a pământului reavăn. El socotea că abia peste vreo lună avea să prindă de veste familia lui despre schimbarea intervenită în propria sa situație, și poate mai trebuia să treacă încă un an până în ziua când avea să facă din femeia iubită, femeia lui în ochii tuturor. Îi era infinit de dragă: feminină, totuși deosebindu-se total de femeia foarte caracteristică sexului ei; diferită de creaturile semimasculine, numite politicos energice, și totodată diferită de cele sentimentale. Pasiunea lui actuală pentru trăsăturile ei o proclama drept o frumusețe neîntrecută, deși gustul lui critic înclina mai degrabă către marmura albă care nu emană nicio căldură. Avea inteligență și ardoare, avea grație și gingășie, o zburdălnicie jucăușă care înviora atmosfera în societatea noastră și, pe lângă acestea, un rafinament, o distincție, care nu aparțineau nici unei categorii; pe drept cuvânt îi era îngăduit să-i displacă să fie clasată alături de celelalte femei. Umorul ei era o veșnică sursă de reîmprospătare, un șipot curgător în care se răsfărgeau toate nuanțele curcubeului; exprimările ei ingenioase rămăneau în memoria oamenilor ca niște stele scânteietoare pe bolta cerească. În fundul inimii lui simțea că a-i acorda lui mâna însemna o coborâre pentru o femeie atât de sclipitoare ca ea: un act de condescendență și de curaj. Ea care, în conversațiile lor, întotdeauna conducea și stimula, acum, în generozitatea ei, îi abandona lui întâietatea și propria ei persoană, de aceea merita ca el s-o înconjoare cu cel mai profund respect.

Dar unde era ea? Se uită la ceas, se uită la orologiu. Spuneau același lucru: zece minute până la plecarea trenului.

Un bărbat mai poate încă să-și ofere plăcerea de a stărui cu gândul asupra farmecului și meritelor stăpânei inimii sale când mai are zece minute disponibile. Minutele care se scurg diminuează însă, unul câte unul, personalitatea

acesteia și amenință s-o scufunde în întregime în rândul femeilor obișnuite. Inexorabilul orologiu este acela care spune că e la fel cu toate semenele ei. Dacier începu să se simtă iritat. Nu era obișnuit cu rolul pe care îl juca: și dacă ea nu se ținea de cuvânt? Nu era cu puțință. Avea să vină totuși! Ba nu, venise la timp! Cu pașii lui mari traversă peronul ca să ajungă din urmă o doamnă înaltă, cu voal, și îmbrăcată în negru. Ridică pălăria; auzi un strigăt scurt de alarmă și se retrase. Orologiul arăta că mai erau cinci minute; o chiromanție tainică adăugând pe cadran inscripția: păcălitule! Ciudat cuvânt pentru a-i fi adresat lui! Făcea să se clatine stâlpul de gheață al orgoliului pe care se sprijinea întreaga sa fire. Era cert că rămânând singur până la ora opt seara însemna că joacă rolul păcălitului. Până atunci nu dăduse niciunei femei prilejul să-l pună într-o asemenea situație. Ieși, cu pași mari, afară din gară, se întoarse, examină atent silueta fiecărei femei și, ca să se distreze, urmări din ochi pe doamna cu voal pe care o acostase. Făcea impresia unei persoane cu trăsături plăcute. Ori era o dezamăgită, ori era o expertă. La închiderea porților peronului ea se strecură printre ele, nu fără a arunca o privire timidă în jurul ei și către el. Dispăru. Dacier înălță din umeri. Recenta lui asimilare la gloata celor care pun la cale intrigi amoroase îl bătea pe umăr cu o familiaritate neplăcută. Și pe deasupra, mai era și un membru nenorocos al frățietății! Clopotul, orologiu și trenul, toate îi dădeau acest titlu. „Și când te gândești că eram gata să sacrific totul pentru femeia asta!” Resursele unui trufaș gentleman londonez în materie de pasiune amoroasă nu puteau fi mai sever puse la încercare. Nu se făcea deloc văzută.

Acel care e gata să sfideze lumea și se vede făcut de ocară prin absența frumoasei lui complice este de două ori păcălit, atât de total păcălit, încât se situează singur în fruntea dezaprobării generale: nu se cruță pe el însuși. Singura consolare ce-i rămâne e să ponegrească sexul slab. Ah! femeile! femeile! Pe cine n-au dus ele de nas! Pe unchiul lui ca și pe ceilalți – deși făcea caz că le cunoaște. Pe el de

asemenea! Bărbatul mândru că nu cade în cursa șiretlicurilor lor! „Pentru femeia asta...!” continua el să repete după ce o pierduse din vedere printre perfidiile sexului ei. Cea mai apropiată imagine pe care și-o putea făuri despre această perfectă cochetă era să și-o închipuie râzând de neînchipuita subjugare și învăluire a minții la care se pretase un bărbat cunoscut de toată lumea ca invincibil. Dacă s-ar ști asta despre el! Ideea de a deveni o marionetă expusă ridiculizării îl înnebunea. Nu avea decât să ceară chiar mâine consimțământul Constancei Asper. Închipuirea hotărârii lui de a săvârși acest lucru îi aduse o oarecare îmbărbătare.

Dacier se plimba în sus și în jos pe peron, trecând pe lângă grămada bagajelor sale, solitară și elocventă, pe căruciorul de transportat cuiere. Cum nu mai fusese niciodată în viață bătaia de joc a cuiva, avea senzația că e ars cu un fier roșu, ca omul care n-a cunoscut în copilărie binefacerile biciului și constată, la prima lovitură, că sângele lui nedomolit se preface în otravă; nu poate primi cu folos o corecție sănătoasă. Dar, pe de altă parte, ce minunată nebunie îl cuprinsese când o îndemnase pe Diana să fugă împreună cu el! Oricine, afară de o femeie, ar fi apreciat sacrificiul.

Bagajele lui trebuiră să fie ridicate de pe peron. Îi lăsă hamalului un bacșiș princiar și se întoarse acasă cu trăsura. Din această însingurare uluită, o luă încet, pe jos, spre clubul său. Curiozitatea dominând până la urmă furia cu care se împlenea, părăsi clubul și traversă parcul, spre sud, în direcția locuinței Diane, proferând injurii la adresa ei pentru atașamentul inveterat față de cartierul din preajma catedralei Westminster. Acolo îl primea ea altădată pe lordul Dannisburgh, în mod nevinovat, bineînțeles – fără îndoială că în mod absolut nevinovat; soțul ei părăsise cartierul acela. Totuși, era destul de pueril din partea unei femei să aibă obsesia de a locui tot timpul lângă reședința Parlamentului. Înclinarea ei de a-și închipui că era capabilă să inspire oameni de stat îi apărea sub un aspect ridicol; căci

atunci când ne știm ridicoli pe noi înșine, o ripostă de aceeași calitate, nedreaptă dacă am analiza-o, constituie un balsam. Femeia aceasta îl cobora la nivelul oamenilor de rând; aici era prejudiciul special pe care i-l aducea lui, și care o târa și pe ea în masa îndistinctă a femeilor comune. În aparență, așa cum o dovedise colegilor de la club, își păstrase o desăvârșită stăpânire de sine, deși gândurile îi erau tulburate și înecate de amărăciune, ceea ce îl făcea să se urască pe sine și să se simtă arțăgos împotriva celei care-i pricinuisese această stare sufletească. Nu numai că ea îl dezamăgise, dar lovise fără milă în ideea înaltă pe care și-o făcea despre el însuși, îi înfrânase primul său elan instinctiv, și acum el își mușca zăbala ca un cal de curse căruia i s-a pus un obstacol de-a curmezișul.

De două ori trecu prin fața casei ei. Bineînțeles, nu se vedea nicio lumină la ferestre. Le examină atent, cu gânduri răuvoitoare.

Socoti că se cuvenea să între și să întrebe dacă era vreun adevăr în zvonul despre boala doamnei Warwick. Doamna Warwick! Ținea să-și păstreze numele!

O slujnică – cu o lumânare în mână care îi dădea în vileag ochii roșii – veni să deschidă ușa. Nu știa nimic că stăpâna ei nu s-ar fi simțit bine. Stăpâna părăsise casa puțin după ora șase împreună cu un domn. Nu cunoștea numele celui domn. William, valetul, îi deschisese ușa. Camerista stăpânei, doamna Danvers, se dusese la teatru – împreună cu William. Își închipuia că doamna Danvers ar putea să știe cine era domnul acela. Fata clipea din ochi și își întorcea fața, Dacier o consolă cu o monedă de aur, spunând că avea să revină a doua zi dimineața ca s-o găsească pe doamna Danvers.

Furia i se potoli, în parte, prin noile presupuneri care i se ofereau. Nu putea invoca o bănuială de trădare din partea Diane Warwick: și o trădare de un cinism atât de dezgustător! Plecase cu un domn. Făcea tot felul de ipoteze; se lovea peste tot de ziduri, ca într-o beznă totală.

Misterul purtării ei, care îl chinui timp de mai multe ore, îi

fu lămurit de Danvers. Cu o compătimire pe care se trudea din răspuțeri să i-o arate, îl informă că stăpâna ei nu era deloc bolnavă și îi povesti cum domnul Redworth sosise tocmai în clipa când stăpâna ei era pe punctul de a pleca în călătorie la Paris și pe continent; pentru că biata lady Dunstane urma, chiar în ziua aceea, să fie operată la Copsley de niște chirurghi, și ea n-ar fi dorit ca stăpâna ei să fie de față, dar domnul Redworth a crezut că stăpâna ei se cădea să se afle acolo, și se dusesse la Copsley, cu gândul că o găsește la conac; pe urmă se întorsese în grabă mare ca s-o aducă și întâmplarea a vrut să sosească exact la timp, cu două sau trei minute înainte de plecare.

Dacier o răsplăti pe compătimitoarea femeie pentru informația dată, care i se păru lui că fusese împinsă destul de departe pentru a merita un dar. Recunoștința față de persoana care îi alinase neobișnuita iritare fu cauza bacșișului excesiv pe care i-l dădu.

Se gândi că se cuvenea să plece la Copsley după vești despre lady Dunstane. Într-acolo porni în grabă pe drumul de fier apropiat și cu un tren potrivit. Ajunse la porțile parcului la ora trei după-amiază și-i spuse vizitiului să aștepte. În timp ce înainta, tăind peluzele prin scurtături, cerceta înfățișarea șirurilor de ferestre. Ea se afla înăuntru și, în chip ciudat, pentru starea lui de spirit confuză, ea nu mai era Tony, nu mai era femeia înșelătoare pe care putea, pe bună dreptate, s-o insulte. El și ea, atât de aproape de a fi uniți, erau înstrăinați. O mână, asemănându-se cu interpunerea palpabilă a Soartei, îi despărțise unul de altul. Neavând decât cel mai slab drept – ba neavând nici unul – de a-i adresa reproșuri, se găsea dezarmat, se simțea un intrus nenorocit; făcu apel la pasiunea lui ca să-i servească drept scuză, și, examinându-i sinceritatea, dobândi o oarecare liniște sufletească, nu tocmai deplină; de unde luă naștere un efort de simpatie pentru femeia suferindă – prietena Diane Warwick. Cu cei doi chirurghi care îi fuseseră numiți, cei maieminenți ai vremii, cazul era grav, probabil. Pentru a justifica pe aceea ce-și călcase făgăduiala, situația în care se

găsea Dacier îi mai dădea în plus și această asigurare, de aceea, apropiindu-se de casă, adoptă în mod instinctiv un pas și un aer funebre, conștient de o micime inedită la el. Căci reconfortanta mărturie a pasiunii lui trebuia să fie lăsată la o parte; era obligat s-o renege pentru un motiv mai simplu dacă bătea la ușă. Dădu importanță motivului, evocă sentimentul și lunecă astfel, în mod firesc, spre ipocrizie, așa cum sunt adesea constrânși să facă îndrăgostiții aruncați de dorințele lor în mijlocul crizelor existenței umane. Venise să se intereseze de lady Dunstane. Își aminti că-l străfulgerase acest gând ca o datorie, când afluase de primejdioasa ei boală.

Ușa se deschise mai înainte ca el să fi atins măcar clopoțelul. Sir Lukin dădu peste el și holbă privirea.

— Ah! Cine-i? – dumneata? spuse el, și îl luă de braț conducându-l grăbit pe alee. — Dacier? Dumneata aici? Redworth e înăuntru. Vino să facem câțiva pași, vino! E timpul să ne rugăm. Doamne, Dumnezeule! îndură-te de păcătoși! Dacă a existat vreodată un bărbat...! Dar Dumnezeule milostiv! Ea e în mâinile lor în clipa asta. Sfânta mea e sub cuțit!

Dacier fu tras mai departe de o mână vânjoasă. — Au spus că durează cam cinci minute, patru jumătate – sau mai mult! Doamne! Când m-au scos afară din camera ei, ea a zâmbit ca să nu-mi pierd calmul. A spus: „Soțul meu drag” – mie, cel mai ticălos și mai brutal soț pe care l-a avut vreodată o biată femeie... și o sfântă! O sfântă pe pământ! Emmy! Lacrimi îi izvorâră din ochi.

Își scoase ceasul și îl întrebă pe Dacier ora exactă.

— Un minut zboară într-un minut. Mai sunt trei minute și jumătate. Vino mai repede. Acum operează. E vorba de viață sau de moarte. Am văzut moartea în jurul meu. Dar pentru o femeie! Pentru o soție! Un suflet atât de minunat! Are atât de mult curaj! Femeile sunt cu adevărat cele mai curajoase făpturi de pe lume. Dacă o vor face să țipe, asta va fi numai în cazul când ea va crede că eu n-o aud. Dar nu: o cunosc eu. Are să rabde! Poate că n-au început încă. Poate că s-a terminat! Vino în pădure. Trebuie să mă rog. Trebuie să

îngenunchez...

După doi sau trei pași prin pădure, căzu în genunchi la rădăcina acoperită cu mușchi a unui fag, bolborosind, exclamând. Furtuna penitenței se încheie cu o privire care nu vedea nimic, aruncată spre cadranul ceasului pe care îl lăsă să se lege afară din buzunarul vestei. Simțea nevoia să vorbească pentru ca să-și narcotizeze gândurile.

— Și gândește-te, spuse el după ce reveni lângă Dacier, împingându-l din nou de braț și făcând un înconjur pe sub copaci ca să ajungă din nou în fața casei, asta pentru un om cufundat într-o blestemată ticăloșie! Rabdă totul pentru mine, pentru că am implorat-o eu, pentru o șansă de a supraviețui. E isprava mea – bisturiul ăsta! Macpherson mi-a jurat că există o șansă. Thomson e și el de aceeași părere. Dar în clipa asta o taie!... Durerea trebuie să fie groaznică – numai durerea! Cea mai gingașă făptură din toată suflarea omenească! Și femeile se sperie de sânge – dar de al ei! — Și ce inteligență! Ar fi trebuit să se mărite cu cel mai capabil bărbat care există, nu cu un...! Nu-mi amintesc să se fi plâns vreodată de mine – măcar o singură dată. Un nătărău ca oricare pe lângă ea! Tot ce pot face e să mă rog. Și ea știe ce brută sunt, dar m-a iertat. Nu e un rând în *Scriptură* care să nu-i cante imn de laudă. Iar ei o taie, o căsăpesc!... Lăsă capul în jos. Masivul om oftă, scuturat de un fior. Buzele îi tremurau agitate.

— Cred că nu e singură cu ei, fără un sprijin? întrebă Dacier.

Sir Lukin gemu ca să se ușureze. Își apucă ceasul care i se legăna la piept și îl privi cu ochi pierduți. — Ce băiat bun ai fost că ai venit! Acum e momentul să-ți cunoști prietenii. Alături de ea e Diana Warwick, devotată trup și suflet. Redworth a găsit-o chiar în clipa când era să plece pe continent; n-a fost nevoie decât să deschidă gura... Emmy voia s-o menajeze. Ea n-a vrut să trimită s-o cheme – voia s-o cruțe de un asemenea spectacol, M-am oferit eu să stau lângă ea... M-au dat afară. Diana Warwick e acolo: valorează cât cincizeci ca mine! Dacier, mi-am încercat lama sabiei pe

pielea călăreților indieni, și știu ce înseamnă a fi credincios ca oțelul. Ea e acolo. Și știu că se crispează la vederea sângelui. Dar îmi pun capul că n-are să-i tremure niciun mușchi. După soția mea, poți să mă crezi pe cuvânt, Dacier, Diana Warwick reprezintă floarea femeilor de astăzi. Aș putea s-o dovedesc. Ele două formează o pereche minunată. Aș putea să aduc zeci de dovezi. E cea mai loială femeie de pe pământ. Singura ei eroare a fost căsătoria, și de ce anume s-a vârât în încurcătura asta, nimeni dintre noi nu poate ghici. După o clipă, spuse: — Uită-te la ceas.

— Au trecut aproape douăzeci de minute.

— Le-o fi teamă să-mi trimită vorbă? E fereastra de colo! Își acoperi ochii, bolborosi, oftă. Dintr-odată, deveni calm în aparență. Partea cea mai tristă la o oaie neagră ca mine este că sunt un păcătos atât de infernal încât Providența... Dar amândoi chirurgii mi-au dat cuvântul lor de onoare că există o șansă. O șansă! Dar s-a sfârșit cu mine dacă Emmy – bunule Dumnezeu! nu! ajunge cuțitul; n-o lăsa să moară! Ar fi o crimă. Stau și vorbesc! Ar trebui să mă rog. Ar fi trebuit să trimit după preot ca să mă ajute; nu găsesc cuvintele potrivite – urlu ca un soldat nemernic, legat ca să primească bice pe spinare. Trebuie să fi trecut douăzeci și cinci de minute acum. Ah! Cine? mai trăiește?

Dacier se gândi la regina perșilor cerând, într-un strigăt, vești despre cei masacrați, cu gândul la soțul și stăpânul ei: „Cine *n-a* murit?” Diana ridica în slăvi pe poeți și aici era un exemplu de fidelitate a unuia dintre ei față de realitate, ca și o pildă a profunzimii sentimentelor bietului soț. Nu spuneau același lucru, dar era același strigăt *de profundis*.

Îl văzu pe Redworth venind spre ei cu pas rapid.

Redworth ridică mâna. Sir Lukin se opri. — Face semn!

— Asta e bine, spuse Dacier.

— Ce spui! Ești sigur?

— Judec după aparență.

Redworth se apropia cu pas neșovăielnic.

— S-a terminat, totul e bine, spuse el. Își trecu mâna peste frunte, cu o expresie distinct voioasă.

— Dragul meu prieten! Bunul meu prieten! Sir Lukin îi strânse mâna. E mai mult decât merit. S-a terminat? A fost tare! S-ar fi urcat la ceruri și m-ar fi lăsat! E salvată?

— E bine.

— I-ai văzut pe chirurgi?

— Doamna Warwick i-a văzut.

— Ce-a spus?

— Mi-a făcut semn din cap.

— Ai văzut-o?

— A venit în capul scării.

— Diana Warwick nu minte niciodată. N-ar minți, nici cu o înclinare a capului. Au salvat-o pe Emmy – nu crezi?

— Totul pare că merge bine.

— Fata mea a trecut de momentul greu?

— A trecut.

Privirea lui sir Lukin se făcu de sticlă. În suferința cumplită prin care trecuse, simțise nevoia să se reazeme, la cel mai mic semn, pe convingerea că Providența îl ierta, din îndurare pentru ceea ce ar fi însemnat în viața lui o asemenea pierdere. Deveni conștient de acest lucru și, dintr-odată, îl cuprinse o mare liniște, confirmând solemn neîndoielnica iertare.

— Fiți atenți la mine amândoi, ascultați o clipă ce vă spun, se adresă el lui Redworth și lui Dacier, am fost cel mai mare ticălos dintre soții care au scăpat de spânzurătoare, și căsătorit cu o sfântă; și dacă am parte să fie salvată, jur să-i fiu credincios, sau de nu, să mă trăsnească cerul ca pe un blestemat! Și Domnul fie slăvit pentru dreptatea lui! Rugăciunile sunt împlinite, luați seama, chiar dacă omul e negru de păcate ca un coșar. Luați aminte la ce-am spus. Eu mi-am primit lecția!

Curând după aceea Dacier spuse că vrea să plece. Speranța de a o vedea pe Diana îl părăsise; dorința-i era aproape stinsă.

Sir Lukin nu-l putea lăsa să plece. Dorea cu înfocare să-i predice, lui sau oricărui altuia, din textul lui personal de păcătos cuprins de remușcări, spre cinstea lui, din pricina și

în ciuda iertării Providenței, și îi implora pe Redworth și pe Dacier, rând pe rând, să aibă grijă, când aveau să se însoare, cum să se poarte cu sfintele femei, soțiile lor; să nu plece niciodată urechea la diavol, nici să nu creadă, cum făcuse el, că nu există diavol, căci fusese victima lui, și știa. Diavolul, proclama el sus și tare, are nenumărate mijloace de ispitire și nici unul mai fatal decât atunci când te ademenește printr-o fustă.

Redworth ghici că acest om al emoțiilor rudimentare se înjosea în fața Providenței și își îngrămădea recunoștința la picioarele Atotputerniciei cu scopul de a o împiedica să-i retragă făgăduiala salvării soției lui.

Spuse: — Sunt speranțe bune, și își atrase o muștrare asupra sa.

— Ah! dragul și bunul meu Redworth, oftă sir Lukin de la înălțimea sufletească a penitenței lui sincere, vei vedea lucrurile într-o bună zi ca și mine.

Ridică ochii spre ferestre. — S-ar putea să-i slăbească puterile!

— Nu-ți fie teamă, spuse Redworth. Doamna Warwick ar trimite după dumneata.

— Da, ar trimite. Diana Warwick ar trimite negreșit. După soția mea, Diana Warwick este... ar trimite, nu încapă îndoială. Mi-e teamă de camera aceea. Aș trece mai curând printr-un regiment de săbii – măcar că acum totul s-a sfârșit. Iar Diana Warwick a rezistat. Ce-a fost mai rău a trecut, mi-ai spus. Pe legea mea! femeile sunt niște ființe minunate! Dar ea n-are pereche în privința curajului. Aș avea încredere în ea – cât se poate de ciudată, căsătoria aceea a ei – nu e om pe lume în stare s-o explice – aș avea încredere în ea până la moarte!

Redworth îi părăsi, iar sir Lukin dădu drumul unui torent de laude despre meritele Dianei Warwick față de Dacier. Râse disprețuitor: — Și asta e femeia pe care lumea o atacă pentru că nu e virtuoasă. Dar un bărbat nu are nici cea mai mică șansă de succes la ea, absolut nicio șansă. Dacă demaști o baterie, apare în armură de foc. Nu știu ce s-ar

petrece dacă s-ar îndrăgosti de cineva. Mă îndoiesc că îi consideră pe bărbați vrednici de osteneala asta. Încă n-am întâlnit omul. Dar dacă într-adevăr s-ar aprinde, Troia n-ar fi nimic în comparație cu ea. Mă întreb dacă am putea intra: mă înspăimântă casa...

Dacier își manifestă dorința să plece.

— Nu, nu, așteaptă, îl rugă sir Lukin. Vorbeam de femei. Ele sunt diavolul – sau de ele se servește diavolul cel mai mult: și trebuie să înveți să observi copita despicată pe sub fuste, dacă vrei să scapi de ele. Faptul că ești îndrăgostit de propria soție nu-ți oferă nicio protecție; eu m-am căsătorit din dragoste; o iubesc și am iubit-o întotdeauna, și tot m-a luat dracu. Muzica a început să cânte și eu am pornit în pași de vals. O femeie ca Diana Warwick ar putea să țină în frâu un bărbat, pentru că îl învăluie din toate părțile; ca intelect, e și bărbat și femeie; are picioare de căprioară, piept de lebădă și un mănunchi de săgeți în priviri. Brunetele – ah! Dar ne disprețuiește pe noi, bărbații, să știi... Asta e taina ei. Redworth e la ușă. Îi e rău? Se simte rău? Nu mi-a plăcut niciodată în mod deosebit casa asta – n-am putut s-o sufăr. Acum mi-e dragă din cauzei Emmei. Nici n-aș putea trăi într-alta – chiar dacă m-ar vizita stafiile. Mai bine umbra ei decât nimic – deși sunt al naibii de laș când e vorba de lumea cealaltă. Ceea ce nu pot să înțeleg la Redworth este radicalismul lui pe de o parte și faptul că acumulează avere pe de alta.

— Radicalism nu înseamnă un legământ de sărăcie, spuse Dacier.

— Va descoperi că radicalismul nu fuzionează cu bogăția, sau vor descoperi copiii lui. Odată ce masele vor ieși învingătoare! Va fi rău de noi, Dacier, când nu vom mai avea gentlemani în țară. Emmy îl susține, așa încât eu îmi țin gura. Măine e duminică. Aș dori să rămâi! Te-aș lua cu mine la biserică – o neglijăm când nu avem necazuri. Dorea cu înfocare să predice; simțea o nestăpânită nevoie să sporovăiască în continuu.

Redworth veni să anunțe că pacienta era perfect liniștită,

respirând calm.

— Laudanum? întrebă sir Lukin. Uite o otravă pe care trebuie să o binecuvântăm! Și noi ne ținem măriți în înțelepciunea noastră că știm ceea ce ne este de folos!

Atât de mult vorbise încât interlocutorii lui încuviințau năucii tot ceea ce rostea.

— Doamna Warwick ar dori să te vadă peste două sau trei minute; o să coboare, îi spuse Redworth lui Dacier.

— Asta sună bine, nu? Asta sună grozav de bine! exclamă sir Lukin. Diana Warwick, n-ar părăsi camera dacă n-ar avea siguranța că Emma e bine. Mi-e teamă de expresia de pe fețele celor doi; va trebui să le strâng mâna! Și o voi face, din toată inima; Domnul să-i binecuvânteze! Trebuie să intrăm, de vreme ce ea coboară!

Intrară în casă și se așezară în salon, unde sir Lukin luă de pe masă una din cărțile în latină ale soției sale, un volum de Persius, cu adnotările ei. Își lăsă capul să-i cadă pe carte, plângând cu hohote.

Vocea Dianei îl readuse la prezent. Ea îl sfătui să se stăpânească; îi era îngăduit să se ducă pentru o clipă până la ușa dormitorului și să se asigure, după tăcerea din cameră, că soția lui se odihnea. Aducea permisiunea din partea chirurgilor și a medicului casei, dacă promitea că va sta liniștit.

Redworth îl sprijini pe sir Lukin care ieși clătinându-se.

Dacier se ridicase în picioare. Încremeni văzând chipul Dianei, și i se păru că era smulsă de lângă el de vârtejul unei furtuni care-și lăsase urmele asupra ei. Buza ei inferioară atârna din cauza respirației scurte: picături mari de sudoare de la recente clipe de chin i se prelingeau încă pe frunte; ochii ei nu aveau lacrimi, nici luciuri; arăta bătrână în toată tinerețea ei, și îndepărtată cu un secol, ca o femeie înaltă, ieșită dintr-o criptă, înconjurată de nimbul unei lumini care nu era pământescă.

Ea închise gura ca să prindă puteri să-i vorbească.

El o întrebă: — Nu te simți rău? Mai ai putere?

— Eu? Da, am. Vreau să stau s-o păzesc. Nu pot lipsi mai

mult de două minute. Tocmai acum îi va fi pusă la încercare rezistența. Dacă n-ar fi vorba decât de curaj, am putea fi siguri. E o zi frumoasă?

— O minunată zi de august.

— Am ținut-o în tot timpul operației. Mulțumesc cerului că n-a fost altă mână decât a mea. Ea a vrut să mă cruțe. A fost bucuroasă de Tony a ei când a venit momentul. Credeam că sunt o lașă – i-aș fi luat locul numai ca s-o salvez; sunt o femeie rezistentă, capabilă să înfrunt o asemenea încercare. Totuși n-aș fi suportat-o atât de bine ca ea. Se aștepta să se stingă în cursul operației. Își făcuse toate pregătirile pentru moarte – daruri lăsate prin testament servitorilor și... și prietenilor: se gândise la fiecare preferință pe care-o aveau!

Diana își încheșta mâinile.

— Am toată nădejdea! spuse Dacier.

— Ai să primești noutăți regulat. Treci mâine pe la sir William. Astă-seară doarme aici. Incertitudinea are să dureze câteva zile. E o chestiune de rezistență vitală la șoc. Are o gândire atât de înaripată încât, cu o clipă înainte de operație, l-a făcut pe Lanyan Thomson să suradă citându-i o vorbă din cele născocite de Tony a ei.

— Încearcă după aceea să ți-o amintești, spuse Dacier.

— Și ai stat alături de bietul om! Cum a trecut prin groaznicul moment? Mi-a fost milă de el.

— A suferit; s-a rugat.

— Nici nu putea face altceva mai bine. Redworth a fost, ca întotdeauna la grea încercare, un stâlp de reazem. Fericit cel care are parte să-i fie prieten! Niciodată nu se gândește la el însuși într-un moment crucial. E forță pură, oferindu-ți liniște și ajutor. Te vor conduce la gară împreună cu domnul Thomson. Se întoarce mâine ca să-l schimbe pe sir William. Am învățat să-i admir pe oamenii bisturiului! Nicio profesiune n-o egalează pe a lor ca stăpânire de sine și binefacere. Doctorul Bridgenorth stă în permanență aici.

— Am o birjă și plec înapoi imediat, spuse Dacier.

— Am să-i spun că ai fost aici. Cu bine.

Diana îi întinse mâna. El i-o strânse ușor.

O uimire în fața totalei transformări a situației îl cuprinse pentru o clipă pe Dacier când o văzu dispărând.

Părăsi casa cu sentimentul că nu mai îndrăznea să aibă dorințe personale. Ipocrizia îndrăgostitului încetase să mai existe în el.

Acest moment crucial al primejdiei morții îi învăluia pe toți locuitorii casei, și atât de puternic era efectul pe care îl producea asupra lui Dacier încât îi obtură în minte imaginea soțului ce-și striga în gura mare păcatele, lăsându-i limpede în amintire numai zbuciumul său. Cele două femei luptându-se cu moartea, legate prin devotamentul prieteniei, alcătuiau unica imagine vie pe care o lua cu sine; ele îi ofereau o nouă viziune despre lume și viață.

Nădăjduia alături de Diana, sângera împreună cu ea. Ea se înălța cu mult deasupra lui, dincolo de efemerele lui pretenții omenești. Îi invidie, lui Redworth, obișnuitul drept de prieten de a fi în preajma ei. Meditând la ea, târziu după aceea, simplitatea cuvintelor ei, purificate de orice emoție temperamentală, ca semn al firii sale alese, în timpul puținelor clipe cât stătuseră împreună, îi fu mai dragă, mai plăcută îndrăgostitului decât dacă ea ar fi lăsat să se întrevadă, printr-o atingere a mâinii sau printr-un cuvânt, că în gândul ei se strecura măcar o slabă aluzie la despărțirea lor; și asta în ciuda unui anumit gol pe care îl simțea în suflet.

Primi informații protocolare despre progresele pe care le făcea lady Dunstane către convalescență. Treptat, tonul formal al scrisorilor Diane se îmbină cu încetarea lor și cu absența farmecului ei personal pentru a face dintr-un bărbat care nu se remarcase niciodată prin violența pasiunii un om atât de înțelept și echilibrat încât ajunsese să considere că era mai bine să evite câtva timp primejdioasa ei prezență. Desigur, era înclinat la accese pasionale, dar poziția lui socială era ca o soție care îi dădea povețe, grijulie de bunul lui nume. Nu regreta propunerea de a face împreună saltul; n-ar fi regretat-o odată faptul împlinit. Aflându-se însă de

partea sigură a prăpastiei și privind lucrurile cu sânge rece, perspectiva saltului îi dădea fiori.

Capitolul XXVII

Conține substanță pentru o explozie ulterioară

PRINTRE DIVERSELE SCRISORI

care îl asaltară pe sir Lukin Dunstane la vestea succesului de măiestrie chirurgicală obținut de sir William Macpherson și domnul Lanyan Thomson, sosi și una din partea ladyei Wathin, datată din Adlands, o moșie a lui Quintin Manx din Warwickshire, solicitând un răspuns cât de scurt care s-o liniștească în privința sănătății dragei verișoare, și o indicație a momentului când se considera că avea să-i fie cu putință unei rude s-o viziteze spre a-i exprima sincerele felicitări: era o scrisoare care merita un răspuns personal, se presupunea. Primi următorul răspuns, într-un stil concis, feminin, corespunzător conținutului lapidar; fiecare *t* era barat corect, fiecare *i* era punctat cu meticulozitate, după cum făcu observația adresându-se Constancei Asper, căreia îi trecu biletul ca să-l citească:

Stimată Lady Wathin,

Lady Dunstane își recapătă forțele. Ritmul pulsului constituie un simptom favorabil. Va fi informată la momentul potrivit de preocuparea dumneavoastră pentru însănătoșirea sa. Încă nu se poate preciza o zi pentru vizite, de orice fel ar fi. Veți fi prevenită de îndată ce lady Dunstane va putea primi.

Mi-am asumat sarcina corespondenței și vă rog să primiți asigurarea distinsei mele considerații.

*A dumneavoastră
D. A. Warwick.”*

Domnișoara Asper făcu supoziții în gândul ei asupra scrisului rivalei sale. Obținu îngăduința de a păstra scrisoarea, cu intenția de a o trimite prin poștă unui grafolog care își publica reclama în ziare.

De felul acesta era caracterul frumoasei și tinerei moștenitoare, arătându-și adevărata față prin acțiunile ei mult mai limpede decât ar putea s-o facă oricare condei în fuga lui.

Spuse cu glas tare:

— Are un scris destul de frumos, după impresia mea.

— Doamna Warwick are experiența scrisului, răspunse lady Wathin. Scrisul e profesiunea ei, dacă se poate spune că are o profesiune. Acum o îngrijește pe verișoara mea. Soțul ei pretinde că e o infirmieră excelentă. Afirmă și el ceea ce e cu puțință în favoarea ei. Dar numai când cineva se află în ultimele clipe ale vieții, altfel e de gheață. A desconsiderat total apelul pe care i l-a adresat soțul. Are să-și urmeze linia ei de conduită până când, într-o bună zi, el se va prăbuși în stradă, după cum se așteaptă medicul lui; și chiar atunci...

O aventurieră care caută libertatea! – aceste cuvinte se puteau citi pe chipul ladyei Wathin. Era o persoană prea cucernică pentru ca să rostească ceea ce gândea. Dar știa că lumea e plină de răutate. Despre doamna Warwick își formase o părere bine stabilită. Nu voia s-o acuze direct de o intenție criminală; se mulțumea să atribuie toată ticăloșia din lume ființei pe care virtutea ei o detesta – un proces obișnuit în antipatie.

În plus, simpatiza cu admirabila dăruire de sine a bogatei moștenitoare față de idealul ei masculin. Asta o îndemnase să facă repede cunoștință cu bătrâna lady Dacier, în casa din Londra unde Constance Asper îl întâlnise prima oară pe Percy – casa doamnei Grafton Winstanley, reprezentând un teritoriu neutru sau nedecis pentru întrevederi ocazionale între membrii clasei superioare și persoane în plină ascensiune din domeniul profesiunilor liberale sau al comerțului; doamna Grafton Winstanley aflându-se, prin originea ei, la hotarul aristocrației, iar soțul ei fiind, ca și

domnul Quintin Manx, un mare armator. Lipsa totală de menajamente cu care bătrâna lady Dacier vorbea despre nepotul ei ar fi scandalizat-o, și în aceeași măsură ar fi uimit-o pe lady Wathin, dacă aceasta ar fi fost mai puțin zeloasă în a-și însuși manierele aristocratice. Percy fu denumit ritos măgar, pentru faptul că o ținea tot timpul în avansuri și retrageri pe o fată frumoasă, cu asemenea perspective, ca domnișoara Asper. „Ce nu poți face cu un cal, nu poți spera să faci cu un măgar.” Adăugă că venise anume ca s-o vadă pe moștenitoare, despre ale cărei calități fizice emise o apreciere favorabilă în stilul unui expert de cai pe câmpul de alergări. „Dacă o fată ca ea perseverează, e aproape sigur că până la urmă pune mâna pe el. Nu are niciun rost să-l îmboldim spre adăpătoare cu de-a sila.”

Lady Wathin aduse, cu delicatețe, vorba despre o încurcătură, o admirație de-a lui, hm...

— O femeie măritată, încuviință din cap veterana. Credeam că se terminase. Trebuie să fie o intrigantă abilă, dacă îl ține de atâta vreme.

— Nu încapă îndoială că e abilă, zise lady Wathin și o auzi pe bătrâna lady mormăind: „Femeia asta are o predilecție, pare-se, pentru familia noastră”.

Fură de acord că nu era nimic de făcut. Tânăra fată trebuia să tânjească și doamna Warwick să se bucure de momentul ei de triumf. Veterana îi încredință ladyei Wathin motivul secret pe care îl știa din experiență: „Orice ai povesti despre o femeie ca asta e ca un sos picant pentru gustul bărbaților”.

Tot ce era cu puțință, pentru bărbații acestei groaznice clase trândave și poleite.

Momentul doamnei Warwick părea să se prelungească la nesfârșit, judecând după comportarea lui Percy Dacier față de domnișoara Asper. Lady Wathin îi observa îndeaproape ori de câte ori avea prilejul, puțin cam rușinată pentru sexul ei, sau mai curând indignată de etalajul lui de politețe ca răspuns la preferința manifestată față de ea. Era aproape de dorit ca ea să-l pedepsească sacrificându-se uneia din

numeroasele propuneri strălucite de căsătorie ce i se făceau. Dar așa sunt femeile! Tocmai pentru că el se ținea departe, strângea și mai mult veriga care îl lega de inima ei tenace. Acesta era adevărul. De altfel, el era curtenitor cu eleganță; un observator își putea da seama de farmecul pe care îl exercita. Vorbea cu binevoitoare afabilitate, în ultima vreme cu o mai mare dezinvoltură mondenă; evident, fără să joace rolul cuceritorului nepăsător, sau jucându-l cu atâta artă încât să mascheze aparențele. Și totuși era un ambițios, și nu era bogat. Era ambițios în mod notoriu, și, cu o avere care să-l susțină, o casă mare unde să poată primi și un număr respectabil de partizani, ar fi devenit influent, ar fi fost împins spre conducere. O permanentă și supărătoare mâncărime de limbă ca să-i vorbească pe această temă, și în același timp sentimentul că și el știa aceste lucruri la fel de bine ca ea, o chinuiau pe lady Wathin. El îi dădu, în iarna aceea, vești liniștitoare despre iubita ei verișoară.

— Ai aflat de la doamna Warwick?

El replică: — Ultima veste am avut-o de la domnul Redworth.

— Doamna Warwick și-a părăsit postul?

— Când va face asta, puteți fi sigură că lady Dunstane va fi complet restabilită.

— E o infirmieră excelentă.

— Fără pereche, sunt convins.

— O bună calitate în caz de boală.

— Dovadă de calități bune în general.

— Soțul ei ar putea să profite și el. Starea lui e într-adevăr mișcătoare. Dacă e o femeie de suflet și dacă cineva ar face-o să devină conștientă de situație, am reuși s-o convingem, poate, să treacă de la îndatoririle de prietenă la acelea de soție.

Dacier plecă urechea să asculte și se înclină.

Era prins în mreje și ținut strâns; și cu toate că avem siguranța că răul nu poate triumfa pentru vecie, aspectul răului care tronează ne duce la un fel de disperare. Ce straniu ar fi dacă, în cele din urmă, avocații care se

ocupaseră pe vremuri de unchi ar trebui să studieze cazul nepotului, și de data asta să inverseze rezultatul, dovedind vinovăția pârâtei! Căci bietul domn Warwick era cât se poate de insistent în problema onoarei sale. Devenea primejdios de surescitat. Era îndelung răbdător, dar, la cel mai mic indiciu, devenea de o violență nemaipomenită. Astfel, era cu putință ca desfacerea legăturii amoroase să aibă loc, iar Constance Asper avea să-l primească și acum cu brațele deschise pe eroul ei.

Între timp, nu era efectiv nimic de făcut: o regretabilă absență a unei infamii care să justifice o acțiune; după toate aparențele, nicio putere binefăcătoare nu dirija evenimentele către finalul cuvenit. Lady Wathin află că verișoara ei fusese transportată la Cowes, în luna mai, pentru a face scurte croaziere pe canalurile Solent și al Mânecii, pe yachtul lordului Esquart. Mai auzi despre importante falimente și frământări la Londra, în City, fără să aibă habar că ursitele, sau uneltele providenței, pe care ea le invocă spre grăbirea catastrofei, începuseră, lucrând pe dedesubt, să joace rolul răufăcătorului în istoria vieții Dianei.

Diana și Emma se bucurau, în liniște și fericire, de plimbări cu yachtul pe multicolorele ape sud-vestice, sub briza ușoară de mai, simțindu-și din nou sufletele contopite; slăbiciunea fizică a uneia și slăbiciunea morală a celeilalte creau acea reciprocă dependență care face din prietenie o legătură vibrantă. Diana îi făcuse mărturisiri Emmei cu prilejul ultimei epistole trimise. Când Emma se simți destul de în putere ca să-și parcurgă corespondența, Diana îi aduse teancul de scrisori, între care, pecetluite, propriile ei rânduri așternute în fugă și vibrând încă, sub ochii prietenei, de virtualitățile a căror fatalitate fusese înlăturată. Ar fi putut să ascundă sau să distrugă scrisoarea. Se așeză lângă prietena ei, așteptându-și rândul, auzind-o că-i spune în clipa când citea adresa de pe plic: „Scrisul tău, Tony?” și încuviințând cu un semn din cap. La întrebarea: „S-o citesc?”, răspunse: „Citește-o”. Curând după aceea erau una în brațele celeilalte. Emma nu observă răceala acelor rânduri

scurte și seci; gândul ei stăruia asupra conținutului.

— Și acum primejdia a trecut? întrebă ea.

— Da, acum primejdia a trecut!

— Ai rezistat bine?

— Îl iubesc.

Emma scoase un oftat adânc, de milă, pentru ea și, în mai mică măsură, de compasiune față de Redworth, îndrăgostitul care nu era iubit. Era prea plină de umanitate și cunoștea prea bine firea omenească pentru ca s-o mustre pe Tony că are o inimă de femeie. Avea prisos de caritate spre a-l revărsa asupra femeilor; în apărarea lor împotriva bărbaților și a societății, caritatea ei era înarmată cu armele băătăiei. Soția, despuiată cu furie, în fața lumii, de un soț gelos care o lăsase înlănțuită de stânca ei, în timp ce tinerețea i se irosea, iar simțurile ei împietrite și sensibilitatea înghețată o asaltau sub nenumărate forme înșelătoare, soția aceasta, față de care societatea reacționează fără cruțare, implora din partea Emmei cea mai înduioșată compătimire; și fiindcă soția aceasta era Tony, pradă blestemului iubirii, care în alte împrejurări ar fi fost o binecuvântare, Emma sângera pentru ea.

— Dar nu e o iubire disperată? întrebă ea.

— Nu; tu ai fost salvarea mea.

— Aș bate din nou la poarta morții și i-aș trece pragul numai să fiu sigură că e adevărat.

— Sărută-mă; poți fi sigură. Nu ți-aș atinge obrazul cu buzele mele dacă ar mai exista pericolul să șovăi.

— Dar îl iubești.

— Da; și fiindcă îl iubesc n-am să-l las să se lege cu cătușe de mine.

— Ai să-l mai vezi.

— Să nu-ți închipui că stăruințele lui au subminat forțele Tonyei tale. Dar mă cuprinde uneori panica.

— Din cauza soțului tău?

— Am primit o vizită a ladyei Wathin. Ea îl cunoaște. A venit în calitate de conciliatoare. A reușit să aducă vorba de autoritatea lui. Pe urmă mi-a sosit o scrisoare de la el – de

implorare, împletită cu aceeași aluzie: o atmosferă ambiguă. Imediat după asta, fără să mă aștept, a venit – dă-mi voie să-l numesc astfel o dată, iartă-mă! – iubitul meu. Ah! mă iubește, sau mă iubea atunci. Percy! Aflase că aveam să fiu revendicată. Am simțit din plin ceea ce sunt – o naufragiată a căsătoriei. Dar mi-am închipuit că-i puteam fi de folos: am întrevăzut un vis auriu. Vanitatea mea a fost marea trădătoare. Lașitatea a jucat și ea un rol, bineînțeles. Puține sunt acțiunile noastre, legate de egoismul personal, în care să nu intervină lașitatea. Iar halucinația noastră îi împrumută culorile unui nemaipomenit eroism. A fost al doilea moment când a sosit Redworth. Eu mă aflu tot timpul la răscrucea unor drumuri, iar el mă salvează; de data asta fără să știe.

— Există o divinitate... spuse Emma. Dacă stau și mă gândesc, îmi dau seama că Răbdarea e zâna binefăcătoare care ne aduce recolta noastră în cele din urmă.

— Draga mea, ne aduce și merindea noastră de plugar, ca să ne dea putere pentru ziua de muncă? întrebă Diana.

— Un tain modest, dar suficient.

— Mi-e teamă că la leagănul meu n-a venit nicio zână.

— Tu ai o comoară de răbdare, Tony; doar când și când accese de disperare.

— Asta e fragilitatea firii mele, lacuna ei: să nu-i dăm nume pompoase care nu fac decât să ascundă capcanele. Sunt înclinată să mă las târâtă de valul iraționalului când lașitatea din mine își strigă drepturile. Dar pot să-ți afirm, draga mea, că, după o singură salvare, e puțin probabil să mai cad într-o ispită de același gen. Nu subscriu decretelor societății pentru adorarea monstrului, dar încep să înțeleg partea de supunere care i se datorește. Am încetat să ne mai scriem unul altuia. Poți să ai încredere în mine.

— Am încredere, din toată inima, zise Emma.

Așa a luat sfârșit confesiunea; și în cazul de față n-au existat niciun fel de taințe uitate, de descuiat și de scotocit pentru mărturisiri suplimentare.

Subiectele pe care le discutau cele două prietene dădeau

farmec orelor petrecute împreună. Erau conștiente că englezii epocii lor ar fi râs cu dispreț că două femei se aventurează în asemenea domenii, de aceea nu mică le era ostilitatea, și se întreceau să născocoască epigrame cu duiumul, aplaudându-le pe cele mai mușcatoare dintre ele care biciuiau masa gigantică a intolerantului lor dușman, învingătorul zilei de astăzi, dar nu și al celei de mâine. Și pe noi, răzvrătitele, ne ține în puterea sa, pedepsindu-ne dacă avem poftă vremelnice. Își revarsă darurile asupra ființelor slugarnice; nouă, celor răzvrătite, azvârlindu-ne doar un posmag uscat. Dar viața spiritului depășește raza sa de acțiune; când nu râvnim la bunurile sale ne găsim mulțumirea de mâine chiar în triumful lui de astăzi. Diana și Emma descoperiră fericite că rămăseseră amândouă răzvrătitele din primii ani ai tinereții lor, când aveau mai puțină experiență de viață, și că aparțineau acelei minorități nemulțumite, sarea pământului; această sare, după cum singure recunoșteau, trebuia să le servească drept hrană, și o gustau cu hotărâre și nu fără o anumită satisfacție.

Sir Lukin era ocupat la moșia sa din Scoția. Ele îl invitară pe tânărul Arthur Rhodes în insula Wight, ca să se bucure și el de un peisaj inedit. Diana era mereu dornică să-i ofere prilejuri de instruire și recreare; iar Redworth veni să petreacă împreună cu ele o sâmbătă și o duminică, manifestându-și, ca de obicei, dezaprobarea față de trândăvia tânărului; în același timp, se consultă cu ele în privința mobilării casei sale din Berkshire, recent achiziționată, oarecum lăudându-se cu pânzele spaniole pe care i le expedia comisionarul său din Madrid. Cele două rebele, supărate de felul cum îl tratase pe respectuosul lor prieten mai tânăr, îl luară drept o întruchipare a dușmanului lor și, spre mirarea lui, îl hărțuiră cu criticile și nu-i dădură pace o clipă. El se supuse ca un uriaș blajin. Da, era un liberal, și își mobila și împodobește casa în stabilitatea căreia avea încredere. De ce nu? Trebuie să acceptăm lumea așa cum este, să încercăm s-o ameliorăm treptat. — Ba nu; umanitatea nu vrea să te aștepte, victimele țipă sub

cărămizile colosalei dumitale clădiri, îndărătul pânzei tablourilor dumitale. „E drept, ai putea să spui că plimbarea asta pe un yacht luxos e un fel cam ciudat de a te răzvrăti, recunosc Diana. E un aspect al confuziei în care trăim.”

— E haina pe care trebuie s-o purtăm; și de ce să ne agităm pentru că e confortabilă?

— Nu mă agit nici pe jumătate cât ar trebui, când mă gândesc la vecinii mei care tremură.

— Banul e, desigur, o piatră de încercare cam grosolană pentru verificarea virtuții, spuse Redworth. Alt criteriu general nu avem.

Gândurile despre bani și trândăvie se învălmășeau în dezordine în mintea Dianei. Avea o casă de întreținut la Londra și nu mai lucra nimic; nu era în stare să se atingă de *Cântăreață* cât timp se afla Emma lângă ea. Poate că în lumea asta au dreptate cei de felul lui Redworth, își vârsă ea din nou focul; strădaniile rodnice erau de partea sapei și cazmalei, sau a minții care le conduce. În fața acestei strivitoare invazii de materialism ea propuse o croazieră spre coasta Franței și într-acolo navigară, atingând Cherbourg, Alderney, Sark, Guernesey și observând la orizont stâncile joase din peninsula Bretagne. Zile de neuitat pentru Arthur Rhodes. Vedeă veșnic aceeași imagine neprețuită în mijlocul unor noi și noi peisaje. Îi auzea glasul, îi reținea cuvintele ca pe o comoară; gesturile ei, jocul buzelor și al pleoapelor, felul ei de a-și înălța capul, cele mai mărunte mișcări, totul se întipărea în amintirea lui, cu aceeași precizie cu care cerul se oglindește într-o mare calmă, cu aceeași tărie și fecunditate cu care brazda răspunde la sămânța împrăștiată. Căci era fericit în însetare, netulburat de nicio speranță. Ea îi dăruia mai mult decât își dădea seama: un prezent care continua să palpita și în viitor; o elevație cerească, o credință în ideal, care aveau să dăinuiască de-a lungul vârstei mature până la bătrânețe. Ea era zeita lui născută din spuma acelor ape ce săltau în valuri: dar de o altă natură, încununată cu semilună și exercitând o influență diferită. Petrecu o săptămână de fericire, iar Diana

fu încântată când el i-o spuse. În ciuda părerilor lui Redworth, ea avea încredere în forțele rodnice ale unei perioade de fericire pură, și împărtășea adâncă mulțumire a tânărului oglindind-o pe propriul ei chip. Numai că fericirea trebuie să fie simplă, aceea a unei oglinzi în fața unui chip frumos: niciun fel de brațe întinse ca să rețină, niciun suspin care umflă pieptul în absență.

Sărăcia tânărului și capacitatea lui de a gusta bucuria pură o făceau să se gândească la el aproape cu afecțiune, când tocmai atunci îi sosiră vești neplăcute din ciudatul și străvechiul City al Londrei, care disprețuiește sărăcia, profesiunea scriitoricească și pe toți aventurierii umili, închinându-se în fața negustorului semeț și a financiarului puternic, întruchipări ale virtuților, după Redworth. Fericite zile la bordul yachtului *Clarissa*! Dianeii îi venea greu să și le amintească. Cei care vor să-și fructifice banii cu nădejdea dobânzilor ridicate ce li se promet își clădesc locuințele pe pantele celui mai eruptiv munte din Europa. Etna furnizează recolte mai sigure, distruge mai puține podgorii și case pașnice. Lăcomia câștigului e vulcanul nostru. Se miră ea însăși de fragilul motiv care o determinase să-și plaseze banii într-o anume Companie: o întreprindere minieră sud-americană, care dădu faliment când se mai auzeau încă trâmbițările din prospectul pentru reclamă, după două plăți ale dobânzilor semestriale efectuate punctual. O doamnă Ferdinand Cherson, soră mai mare a drăgălașei doamne Fryar-Gunnett, discutase cu ea despre costul vieții într-o după-amiază la un *garden-party* oferit de lady Singleby, și îi vorbise despre City ca de cel mai nimerit loc pentru a-ți spori veniturile. Era deajuns să cunoști câteva dintre personajele principale ale City-ului. Menționase numele marii Companii miniere și iureșul după obținerea de participații. Cunoștea pe doi dintre directori, care îi afirmaseră că zece la sută era un fleac; câștigurile care erau de așteptat de la mină puteau de pe atunci să fie net evaluate la patruzeci și cincizeci la sută. În ceea ce îi privea, ei prevedeau sută la sută. Doamna Cherson zicea că are nevoie de bani și de aceea investise

totul în întreprinderea minieră. Lucrurile păreau atât de logice, costul vieții fiind enorm! Ea și cu sora ei, doamna Fryar-Gunnett, aveau soți care ascultau de cuvântul lor, pentru că, după cât se înțelegea, ele reprezentau creierul în căsnicie. Astfel, cinci mii de lire investite aveau să aducă în curând cinci mii de lire pe an. Diana visase adesea la City-ul londonez ca la un loc de basm; și luând disprețul City-ului față de profesiunea scrisului și de domeniul imponderabilului ca fiind, din punctul său de vedere, perfect întemeiat, ea își împletise în mod straniu visul cu o veche noțiune despre probitatea ce domnește acolo. Clătinările din cap dezaprobatore ale agentului ei de bursă nu-i domoliseră elanul de a cumpăra acțiuni pentru întreaga sumă de care dispunea. Își amintea de satisfacția ei de a fi posesoarea acelei participații: un castel de aur se înălța din adâncurile miniere. Se pasionase după mine, plasând unele sume mai mici și în exploatări miniere din Anglia. „Acum sunt miner”, exclamase ea, în cumpănă între panica și mândria de a fi avut un asemenea curaj. De ce nu-l consultase pe Redworth? El i-ar fi stăvilit, cu hotărâre, frenezia din prima clipă de efervescență ametoitoare. Și ea, ca și doamna Cherson, ca și toate femeile preocupate de problema costului vieții, avea nevoie de bani. Se adresase, ca o consecință logică, minei. A-i solicita sfatul lui Redworth, acum, în rolul de păcălită, era peste putință: rușinea îi opunea un obstacol. Putea ea să-i spună că flecărelele unei femei, o risipitoare ca doamna Cherson, o determinaseră să-și riște banii? Recentele zvonuri despre doamna Fryar-Gunnett nu erau de natură să facă plăcută urechii lui Redworth asocierea numelui ei cu acela al Dianei.

Nu avu altceva de făcut decât să se așeze la masa de scris, în timp ce în urechi îi vâjâiau reproșurile pe care și le făcea singură; uluită de comportarea onorabilului City, înălță din umeri și își reluă truda condeiului. Nenorocirea materială avea cel puțin acest avantaj: o reținea de la meditații speculative în legătură cu iubitul ei și cu semnificația absenței și tăcerii lui.

Diana citi atent *Cântăreața* neterminată, cu un ochi critic și rece, căutând s-o vadă prin prisma publicului. Fu silită, totuși, să continue exact pe făgașul redactării precedente. Se simți stimulată. Dădu la iveală cele mai bune pagini ale ei, nu din ambiție perversă de astă dată, ci dintr-o necesitate interioară, convinsă că romanul era sortit impopularității, hotărâtă să-l facă să reprezinte cel puțin o victorie pe planul stilului. Din când în când, un acces de cinism furios o îndemna să născocească expresii anume pentru a-i ademeni pe critici să le citeze spre condamnarea farmecului cărții. Era într-o dispoziție cât se poate de proastă. Pe deasupra, constată la Whitmonby o anumită răceală: el se plânse de tonul rece al scrisorii ei de rămas bun; se plânse de asemenea că părăsise Londra atâta vreme. Cum se mai putea aștepta să fie regina lui de salon literar londonez, dacă nu mai era la curent cu temele actuale de discuție? Altă aluzie nu făcu. Curând fură în cei mai amicali termeni, cu prețul unor lingușiri meșteșugite pe care ea nu le mai practicasese până atunci. Dar Westlake îi revelă neînchipuite miracole de ciudățenie ale ascunzișurilor sufletului masculin. Din tot cercul ei, el era omul epigramelor celor mai spirituale și elegante, spiritul cu cel mai larg orizont, un orientalist și un scriitor distins, și dacă nu avea un fizic prea seducător, se remarcă în viața socială prin manierele sale aristocratice. Se simțea nici mai mult nici mai puțin decât rănit; și i-o spuse. În concluzie, deși admise că nu avea niciun fel de drepturi, declară că nu suporta să-l vadă pe un altul preferat. Fericitul ales nu fu menționat, și Diana îi zgârie rana persiflându-l. El repetă că nu cerea decât să fie situat pe plan egal cu ceilalți; preferința ei pentru unul anume depășea puterea lui de răbdare. Ea îi spuse că, din clipa când o părăsise pe lady Dunstane, nu-i văzuse decât pe Whitmonby, pe Wilmers și pe el. El surâse sarcastic, replicându-i că nu primise de la ea nicio scrisoare, afară de invitația formală.

— Puteri magice ale adulației, oare ați părăsit-o pe o fiică a Erinului? exclamă Diana. Iată un prieten căruia îi e dor de

tine, și tu îi vorbești cu glasul bunului simț? Nu i-am scris nimănui din grupul meu de când am părăsit Londra.

Îl liniști cu doze de alintări care erau noi pe buzele ei. Avea sentimente de simpatie pentru el și nu putea suferi gândul să piardă pe vreunul dintre prieteni, astfel că vorbele dulci continuară până când Westlake dădu semne că devine materie inflamabilă, care trebui să fie stinsă cu riscul ca ultimele fumegări să fie însoțite de o mutră posacă. Resursele ei fură atunci puse la încercare pentru a-l readuce la rațiune. Lunile de absență din Londra păreau să fi adus transformări în cercurile cunoștințelor ei. Tonans se arătă rezervat. Marele redactor-șef o mustră pentru absența ei prelungită din Londra, nu atât pentru că își pierduse astfel coroana de regină a saloanelor, cât – după cum îi mărturisi cinstit – pentru că serviciile pe care i le putea aduce lui nu mai aveau aceeași valoare. Tot ceea ce știa ea despre oameni și evenimente era perimat.

— Cum reușești să afli secrete? îl întrebă ea.

— Nedezipindu-mă nicio clipă din miezul lor, zise el.

— Dar cum faci ca să fii în avans și să acționezi ca un profet?

— Pentru că vreau să obțin aceste secrete fără să mă uit la preț, și asta se știe.

Ea aduse vorba despre culpabila companie din City.

— Cred că am izbutit să frânez mania minieră, după cum am frânat mania feroviară, zise el; și în acest sens am adus un serviciu public. Dar pe maniaci nu e cu putință să-i ții în frâu.

Acceptă șfichiul și în sinea ei și pe față. — Altădată mă voi adresa dumitale, domnule Tonans.

— Ah, era o vreme când ai fi putut să fii o comoară pentru mine, replică el, făcând aluzie, se înțelege, la epoca lordului Dannisburgh.

Demoralizată, cu gândul la zilele acelea și la ambiția ei nesăbuită de a avea o casă la Londra unde să strălucească, își dădu sieși sfatul – cu glasul lui Redworth – să părăsească locuința, să pună stavilă cheltuielilor și să-și caute fericirea

în focul și lumina spiritului: consacrându-se, ca și Arthur Rhodes, numai literaturii. Ajunse aproape la o hotărâre.

Lui Percy tot nu-i scrisese, nici nu primise vești de la el, și nu îndrăznea să nădăjduiască o întâlnire. Avea impresia că dorește să afle că s-a căsătorit: ar fi însemnat liniștea, chiar dacă ar fi fost o liniște pustie. Acum că-i mărturisise și-i făgăduise Emmei, se simțea atât de detașată de el încât a-l mai ține înlănțuit de ea i s-ar fi părut o cruzime, iar rezerva lui o lăsa să înțeleagă că el accepta cu înțelepciune sfârșitul relațiilor lor. Ea îi fu recunoscătoare; după care o năpădi un val atât de cald de tandrețe încât începu s-o obsedeze un fel de teamă de persoana lui. „Lașă ce ești, ia-ți povara drept armură!” strigă ea către bietul ei *eu* întemnițat, gemând după hrana obișnuită. Știa cât de miraculos se îndestula doar cu firimituri, ba chiar cu închipuirea unor îmbucături infime. Drept pedeapsă, își trecu în revistă viața, purtarea față de soț, până când se afundă, pe panta trecutului într-un adânc lipsit de aer și lumină. Viața împreună cu acela ce-i fusese soț era pentru firea ei o temniță mai adâncă decât oricare alta impusă de actuala situație. Pe atunci era o revoluționară care tindea să ajungă la aer liber. Acum, nu avea decât să nu mai fie lașă pentru ca să poată respira ca toți ceilalți. „Femeile care subminează legile morale fac să se năruie stâlpii templului peste celelalte femei”, spusese Emma. Diana întrezărea ceva din datoria ei personală față de civilizație. Zbuciumul ei lăuntric trecu în această *Cântăreață* condamnată, care îi ocupa ziua și noaptea sub presiunea plăților imediate; se vedea nevoită să-l reducă la tăcere pe amicul Debit, care în chip ridicol își lua numele de doamna Credit, în disprețul sexului și al comportării sale, pe temeiul că el era domnul Debit numai în virtutea faptului că era și doamna Credit. Căpătase deprinderea să cânte solouri de operă sub înfățișarea și în stilul fermecătorului tenor Tellio, iar aceste arii erau mișcătoare în absurditatea lor, și cât se poate de reale cu toată irealitatea. Cântat cu triluri de mare virtuozitate, în maniera lui Tellio, cupletul

„Toți furnizorii vin și-ți fac rugare,
 Bucătăreasa, proprietara, camerista,
 Să termini Cântăreața-n grabă mare,
 Ca să-i plătească și pe ei... solista,

o făcea să râdă cu lacrimi prin patosul interpretării. Se apropia, luându-și o postură de operă, mereu cu alte versuri – poezii pentru Danvers, poezii pentru *madame* Sybille, bucătăreasa. Văzându-l pe Tellio la unul din concertele particulare oferite de Henry Wilmers, buzele Diane se strâmbară de răs, făcând gropițe în obraji, din cauza asemănării cu cântărețul imaginar care-i devenise familiar. Trebui să-și stăpânească trăsăturile pentru a conversa cu el; dar momentul cântării fu greua încercare. Lady Singleby, care ședea lângă ea, făcu remarca: „Mereu îți trece vreo nostimadă prin cap!” Împărtășea impresia generală că Diana Warwick avea prea mult umor pentru a fi în stare să încerce o adevărată pasiune.

Înainte de a pleca, lady Singleby o invită pe Diana la *garden-party*-ul pe care îl dădea în fiecare an la încheierea sezonului, și acolo avu loc întâlnirea – care nu trecu neobservată – cu Percy. Dacă cineva ar fi auzit ce-și spuneau, n-ar fi descoperit prea multe subînțelesuri. El traversă, în plină vedere, peluza până la ea și își arătară reciproc masca socială.

— Vremea frumoasă de astăzi te-a ispitit, în sfârșit, doamnă Warwick.

— Am avut de terminat o lucrare.

Vreme admirabilă, rochii frumoase: de acord. Diana purta o rochie galbenă și o pălărie neagră și el comentă cât de bine îi veneau culorile; pentru prima oară observa toaleta pe care o purta! Femei atrăgătoare? Dacier șovăi... Vedea una singură. Dar nu se putea să n-o admire pe doamna Fryar-Gunnett? Și cine pășește alături de ea, vădit fascinat, cu fața întoarsă pe trei sferturi către razele privirilor de sub pălăria ei? Oare să fie sir Lukin Dunstane? nemaivând ochi decât pentru aceea care îl vrăjea?

Dacier își întoarse privirea, dus pe gânduri, de la acest spectacol și făcu o mișcare pentru a o invita pe Diana să facă împreună câțiva pași. Ea nu-și putu reține picioarele să-l urmeze; se găsea în afara cercului curtenilor ei. El reușise să prindă momentul potrivit.

— A trecut aproape un an! spuse el.

— Am fost mai tot timpul infirmieră, adică am făcut munca la care mă pricep cel mai bine.

— Neschimbată?

— Un an nu poate să nu lase urme.

— Tony!

— Vorbești de o femeie nebună care a murit acum unsprezece luni. Las-o să se odihnească în pace. Asta e condiția.

— Acceptată, dacă pot să te mai văd.

— Sincer acceptată?

— Impusă în mod fatal, trebuie să recunosc. Am fost cu sufletul alături de dumneata: ești mai înțeleaptă decât mine. Dar, admitând acest lucru, e cert că ne putem vedea. Pot veni să te vizitez?

— Casa mea n-a fost închisă.

— Am respectat casa. De mine m-am îndoit.

— Ce îți redă încrederea?

— Forța pe care mi-o insufli dumneata.

O frumusețe care participă la un *garden-party* are noroc dacă e lăsată în liniște un număr atât de mare de minute. Diana fu regăsită și capturată. Dar ultimele cuvinte ale lui Percy îi reinnoiră mândria pe care i-o inspira persoana lui, făcând să renască brusc în ea însăși o încredere nestrămutată. „Cel mai generos suflet de îndrăgostit!” gândi ea, și medită la puținele vorbe rostite și la multele înțelegeri transmise, ca o dovadă de sinceritate desăvârșită.

Lumea îi urmărise din ochi. Opinia generală a fost că s-au comportat cu discreție, dacă erau vinovați; amândoi fiind reci, probabil, când era vorba de pasiune. Despre răceala lui Dacier nu mai încăpea îndoială, iar a Diane era dedusă din scânteierile comice ale felului ei de a se exprima. Diana fu

atribuită lui Percy pentru motivul eșecului cunoscut al celorlalți adoratori ai ei. El, politician de frunte, o atrăgea prin strălucirea ambiției lui; ea, la rândul ei, printr-un amestec de talent și frumusețe. Ce lume perspicace! Vede corect în ansamblu prin faptul că intuițiile ei se bazează pe natura animalică; dar total eronat în detalii pentru motivul că nu ține seamă de sufletul bărbatului sau al femeii. De aici jubilarea lumii în fața unei catastrofe, ca și sărăcia capacității ei de clemență. Și când nu are loc nicio catastrofă, profetul, pentru onoarea profesiei, o ponegrește pe femeie ca depășind în viclenie tot ce a dat până acum la iveală sexul diabolic.

Afară de un cuvânt sau două, un observator la pândă ar fi putut să surprindă conversația celor doi îndrăgostiți cu prilejul întrevederii din casa Dianei, și să-și trâmbezeze pretutindeni raportul. După prima respirație întretăiată de emoție, când se regăsiră singuri în camera în care își legaseră destinele, își vorbiră în termeni aluzivi spre a defini condițiile pe care li le impunea rațiunea. Pasul contracarat de împrejurări nu fu pomenit; era o nebunie trecută. Dar odată ce drepturile înțelepciunii erau respectate, se puteau întâlni. Ar fi fost greu dacă li s-ar fi refuzat acest lucru! Nu aduseră vorba de atitudinea unuia față de celălalt; amândoi înțelegeau acceptarea reciprocă a situației; și acum că o revăzuse și se găsea din nou sub vraja ei, Dacier se simțea constrâns de rațiunea lui, ca și de încântarea pe care i-o dădea simpla ei prezență, să se incline cu onoare în fața condițiilor impuse. Numai că acestea fiind prea severe pentru doi îndrăgostiți, inocența întâlnirilor cerea o compensație prin frecvența lor.

— Vino oricând crezi că îți pot fi de folos, zise Diana.

Își strânseseră mâna la plecare, hotărât și scurt, nu pentru limbajul degetelor obișnuit între îndrăgostiți, ci spre a pecetlui un tratat de amicitie.

Diana își dădu seama curând după aceea că se legase de costisitorul ei mod de trai din acea locuință.

Capitolul XXVIII

Dialog în jurul modelului unui portret, cu unele indicații despre încercarea la care era pusă Diana

O EGERIE ÎNDRĂGOSTITĂ CARE NU e prințesă în starea ei lumească, nici zeiță prin originea ei, se vede constrânsă să joace unul din acele roluri ce supun facultățile feminine la un efort suprafiresc. Ea nu trebuie să-și dezvăluie sentimentele față de iubitul ei; sfaturile ei trebuie să aibă pondere, altminteri nu mai e pentru el nimfa izvoarelor cristaline, și ce anume poate deveni în scurt timp, lumea e gata s-o spună. Mai are, în plus, obligația de a-l ului fără să trădeze vreun artificiu, acolo unde spontaneitatea naturală e cu neputință de evocat. Dar sentimentele constrânse să tacă întunecă judecata, afară de faptul că seacă sursa debitului verbal prin care îndrăgostitul subjugat e deprins, pe cale auditivă, să se considere inspirat de către o femeie mai presus de toate celelalte, acceptând a fi dirijat de ea. Trebuia să aibă grijă ca recomandările ei să-l influențeze prin elogi cu o nuanță de causticitate, în așa fel încât să-i înfrâneze acele elanuri care ar fi trezit și în ea emoții asemănătoare; de aceea firea ei impulsivă îi dădea de gândit Dianeii, acum când, metaforic vorbind, îi dăduse lui Percy Dacier cheia casei sale. Nu-l putea primi decât fiind pentru el o veritabilă Egerie. Îi era deci recunoscătoare, îi mulțumea în gând. Îl venera ca pe cel mai generos îndrăgostit pentru că nu-și făcea drum către cuvântul

„iubire”, astfel întărind-o ca ea, la rândul ei, să-i învieze spiritul, să-i împrășteze forța morală și să-i insufle curaj. Cavalerismul cu care acceptase condițiile intimității lor reînnoite îl investea în ochii Dianei cu falnică noblețe; ea însăși se simțea înălțată, având o imagine vie drept obiect de adorare: – el, care fusese la un moment dat atât de aproape de a deveni stăpânul absolut al destinului ei! Unica ei preocupare primejdioasă era: cum să-l răsplătească? Se ruga și se străduia să-i poată dărui tot ce avea mai bun în ea, să-l ajute în mod efectiv; și existau motive care s-o facă să presupună că era capabilă de acest lucru, după rezultatul vizibil al cuvintelor ei. Chipul lui strălucea repetându-le; căpătase o adevărată deprindere să le rostească din nou; și chiar în fața martorilor; în prezența domnișoarei Paynham care se ocupa serios de pictură și obținuse de la draga ei doamnă Warwick câteva ședințe pentru schița unui portret, către sfârșitul sezonului.

— O tentativă cât se poate de îndrăzneță, zise domnișoara Paynham, în timp ce Dacier compara primele contururi cu frumoasele trăsături în care respira viața. Chiar dacă prinzi figura, buzele vor părea mute celor care o cunosc.

— Dacă n-au memorie, spuse Dacier.

— Vreau să spun că toată strădania ar trebui să tindă la reprezentarea lor în momentul vorbirii.

— Pune asta în privire. El se uită la ochii ei.

Ea îi cercetă cu atenție gura. — Dar gura exprimă și mai mult decât ochii.

El îi privi chipul. — Acolo unde există caracter, nu ai decât să-l studiezi ca să fii sigură de asemănare.

— Aici e partea grea, cu cineva care scoate perle din gură, domnule Dacier.

— Mi-e teamă că a reda un spirit scânteietor e mai presus de posibilitățile artei dumitale.

— Și totuși am senzația că nu e cu neputință. Uite – acum – asta!

Buzele Dianei se deschiseseră spre a rosti:

— Mărturisiți că sunt un model de model; rabd să fiu disecată în timp ce stau și pozez. Semăn, pentru o clipă, cu broasca celor doi țărani care se certau cum s-o omoare, când biata broască s-a întins ca să caște, la care țăranii căzură de acord că le rupsesse gura la amândoi. Nu sunt chiar un obiect neînsuflețit.

— Țăranii erau irlandezi, spuse Dacier.

— Snoava adaugă că s-au abținut de la lovituri; așa încât conferă-le naționalitatea pe care o voiești.

Diana trebuia adeseori să-i distragă atenția de la o examinare prea concentrată a trăsăturilor ei printr-o glumă sau o anecdotă curentă ori inventată, slujind scopului imediat.

Domnișoara Paynham fu invitata doamnei Warwick pe timp de două săptămâni și avu prilejul să-i observe împreună. Uneori, puneă jos creionul și, cu mărinimie, îi lăsa singuri, sub pretext că uitase un obiect sau altul. Când se întorcea, discutau despre probleme de ordin general cu obișnuita lor precizie și claritate, iar ea se asemăna oarecum cu cei doi țărani când dezbătea în mintea ei dacă, la mijloc, era un exces de răceală sau de prudență; deși era convinsă de înclinarea unuia pentru celălalt și se aștepta să vadă, într-o bună zi, dragostea izbucnind. Diana observă că nu găsea niciodată motiv ca să iasă din cameră atunci când era prezent domnul Redworth. Deveniseră foarte buni prieteni, după cum ea însăși sperase; iar domnișoara Paynham era extrem de dornică să primească sugestii de la Redworth și să-i obțină aprobarea.

— Nu vi se pare că acum sunt pe cale să-i prind expresia gurii, ce spuneți domnule Redworth?

El remarcă, uitându-se cu un zâmbet la gropița expresivă a Diane, că gura era greu de redat. El nu-și fixa privirea stăruitor. Redworth era geniul prieteniei, „prietenuțelul femeilor”, după expresia doamnei Warwick. Domnișoara Paynham descoperi acest lucru în ceea ce o privea pe ea însăși. Portretul era o comandă pe care i-o făcuse el – o propunere binevoitoare, secretă bineînțeles, pentru a-i da

ocupație și ocazia de a se face cunoscută prin portretul unei frumuseți celebre. Atât de numeroși erau, însă, vizitatorii doamnei Warwick, și atât de însuflețită conversația pe care o conducea ea, încât a executa o schiță corectă era dificil pentru mâna unei amatoare. Whitmonby, Sullivan Smith, Westlake, Henry Wilmers, Arthur Rhodes și alți bărbați, din lumea literelor și din cea militară, veniră s-o viziteze aproape zilnic când se află că plictiseala frumoasei care poza cerea să i se ofere distracții și că exista siguranța de a o găsi acasă. Miercurea, când era ziua de primire a doamnei Warwick, numeroase doamne împodobeau grupul. Atunci dialogul curgea ca gâlgâitul vesel al unui pârâiaș, fără urmă de scandaluri mondene sau politice, ca nicăieri în Anglia. Toți afirmau solemn după aceea că așa a fost; căci în amintire părea ceva de domeniul magiei. Niciun cuvânt de bârfeală, și totuși cea mai vie elocuție. Lady Pennon veni însoțită de un domn Alexander Hepburn, un scoțian chipeș, pe care Dacier îl străfulgera cu una din privirile lui instinctiv pătrunzătoare, mai înainte de a fi observat în obrajii gazdei o roșeață fugară. Domnul Hepburn, așezându-se pe scaun puțin cam prea sprinten, izbuti în clipa următoare să spargă un porțelan de preț care se afla lângă cotul său; iar lady Pennon exclamă, cu îndurerată compasiune: „O, draga mea, ce necaz pentru dumneata!”

— Fragilitatea e predestinată să piară, spuse Diana imperturbabilă.

Merita complimente, și le-ar fi primit dacă nu l-ar fi rănit pe cel mai gelos și mai iritabil dintre curtenii ei.

— Prin urmare turcul e un custode plin de înțelepciune! zise Westlake, contrariat de îmbujorarea ei în clipa când intrase scoțianul.

Diana primi cu calm provocarea. — Noi, bărbații, domnule Westlake, avem filosofia proprietății.

Domnul Hepburn se aplecă, penitent, ca să adune cioburile, iar Westlake șopti peste capul său: Atâta timp cât noi suntem cei cu inima sfărâmată.

— Oare n-am pornit de la un porțelan de China?

— În consecință ne-am aruncat asupra Stambulului.

— Cauți să eviți lecția.

— Îmi amintesc că primul meu pedagog îmi spunea același lucru când îmi dădea cu cartea în cap.

— Amprenta cărții nu desfigurează.

Exprimarea era de o amabilitate tandră, ascunzând o intenție cu atât mai fină. Amprenta livrescă, dacă nu-i desfigura pe Westlake, era în orice caz o caracteristică a limbajului său. Whitmonby dădu de două ori din cap spre a semnifica o lovitură palpabilă în runda respectivă; și notă ca pentru sine cât de necugetat este să impui cu de-a sila cea mai vagă aluzie la propria ta personalitate când încrucișezi spada cu o femeie. Se năpustește asupra unui asemenea prilej ca fulgerul, promptă ca de obicei, în cercul ei restrâns; iar regulile politeții o feresc de riposta interlocutorului.

Domnul Hepburn se scuză plin de umilință după ce se așeză din nou pe scaun. Diana zâmbi și spuse:

— Incidentele într-un salon sunt trageri la țintă în plin centru al plictiselii.

— La fel și într-o sufragerie, adăugă Sullivan Smith. Mă aflu într-o zi la un dineu unde, după toate aparențele, se adunaseră niște antreprenori de pompe funebre tocmiți să jelească hălcile de friptură și păsările rumenite de pe platouri, când, deodată, se prăbuși tavanul și toți sărirăm în picioare veseli ca greierii. Chestiunea s-a terminat cu un drăgălaș conflict și cu o tragere la țintă adevărată.

— Adică un duel? Întrebă lady Pennon.

— Asta ar fi denumirea vulgară, care îl discreditează în ochii plebei, doamna mea.

— Atunci trece-mă și pe mine în rândul plebei! Urăsc duelul și mă bucur că e dezaprobat.

— Cred că domnul Sullivan Smith vrea să spună poporul, și nu plebea, interveni Diana. — Poporul are, în general, un simț just al moralei. Și tatăl meu era împotriva acestei practici, pe vremea când era în mare „vogă”. L-am auzit istorisind povestea unui sărman prieten de-al său, care a trebuit să se bată în duel pentru un fleac, și a spus,

acceptând provocarea: „E o stupiditate!”, și mergând spre terenul ales, a repetat: „După părerea mea, e o stupiditate!”, iar când zăcea întins la pământ, dându-și ultima suflare, a rostit încă o dată: „V-am spus eu că e o stupiditate!”

Sullivan Smith se plecă spre Whitmonby și Dacier, printre exclamațiile generale, și șopti:

— Felul unei doamne de a povesti întâmplarea! E scuzabil din partea ei – a fost obligată să înghită adjectivul. Ceea ce a spus bietul băiat a fost... și le șopti greoiul adjectiv, cu glasul unui Iona în pântecul balenei, ca să dea relief cuvenit substantivului.

Whitmonby încuviință, dând din cap, savoarea de calitate superioară pe care viguroasa veracitate masculină o împărtășea istorisirii. — Anecdota trebuie servită cu sosul ei picant, zise el.

— Numai așa!

Aveau fiecare din ei un grăunte de dispreț dizolvant față de femei, pentru că erau constrânse, din cauza delicateții lor, să strice efectul genului de glume ce nu se pot lipsi de un adaos condimentat care să le dea savoarea specifică și să le facă acceptabile. Căci un amator de anecdote e sâcâit când vede că o dulcegărie insipidă e gustată ca un lucru excelent, din amabilitate concesivă, în timp ce el cunoaște bogatul buchet de arome propriu acelei istorisiri. Dar dacă anecdota ar fi sprijinit spusele sale, Sullivan Smith ar fi lăsat la o parte adjectivul expletiv.

Maiorul Carew Mahoney încunună povestea doamnei Warwick despre nefericitul duelist cu o altă care recunoștea absurditatea practicii, deși el personal o aproba; și cită opinia lordului Larrian: „Fortifică oamenii în vederea unei comportări civilizate.”

— N-aș vrea să fiu de altă părere decât dragul nostru lord veteran; și totuși nu! pistolul e sceptrul tiranului, zise Diana.

Domnul Hepburn, sorbind-o încontinuu din ochi, o aprobă călduros; deși era un personaj bine cunoscut printre bărbați pentru modul său contrar de a acționa.

— Pe bună dreptate, prințesa noastră Egeria își face

remarcată domnia prin interzicerea duelului, zise lady Singleby.

— Dar atunci, oftă adânc Sullivan Smith, cum vom face, vă întreb eu, ca să ocrotim doamnele împotriva fanfaronilor care caută gâlceava?

Fu asaltat de întrebări: „Vasăzică totul era pentru noi? Din preocupare pentru binele nostru?”

El exclamă pe un ton plângăreț: „Vai, da, desigur!”

— Asta e scuza funebră a tiranului la sfârșitul fiecărui capitol de barbarie, zise Diana.

— Spirit prea subțire, trup prea gros; asta e o urmare inevitabilă la bărbați, dragă doamnă. Cuceritorul își ține armele la îndemână, altfel își pierde posesiunile.

— Domnul Sullivan Smith sare de la particular la general după bunul său plac, și se va întoarce iar înapoi dacă îl urmă. E tocmai acuzația pe care bărbații ne-o aduc nouă, femeilor, de unde se vede că pot să se asemene cu noi.

Lady Pennon bătu cu pumnul în genunchiul său:

— Cătuși de puțin. Nu există nicio asemănare și nu ne cunosc absolut deloc.

— Femeile reprezintă o pagină albă pentru ei, sunt convinși, zise Whitmonby, înclinându-se trădător; iar Westlake, adăugă: — S-a observat că aceste pagini dau la iveală urmele unor ciudate hieroglife când sunt ținute în apropierea unei flăcări.

— Odată, pe imperiala unei diligențe, reluă Whitmonby, am auzit cum o atrăgătoare matroană între două vârste era amenințată de către soțul ei cu divorțul pentru că uitase să pună sandvișuri în coșulețul lor de gustări. Ea îi dădu acest enigmatic răspuns: „Ah, sărmanul de tine! Ai să intri în mormânt tot neștiutor!” Noi am râs, dar până astăzi n-aș putea spune de ce.

— Râsul provenea de la un coș fără provizii; – și cred că aici am putea căuta originea despărțirii noastre, îi spuse Diana ladyei Pennon, care replică: — Ei se demască, dar nu se apropie cu niciun pas de enigma noastră.

Domnișoara Courtney, o tânără actriță în ascensiune,

încurajată de un zâmbet din partea doamnei Warwick, remarcă: — Pe scenă avem roluri în egală măsură.

— Și roluri vorbitoare; nu *personae mutae*.

— Teatrul a făcut progrese în privința veridicității, adăugă șiret Henry Wilmers; la care Diana replică:

— Recunoști caracterul veridic al unei oglindiri atunci când are un avans asupra realității. Înfrumusețează schița, domnișoară Paynham, ca să se observe o asemănare. Probabil că mai există încă unii conservatori bătrâni care ar prefera să fim reprezentate prin băieți tineri.

— Cine știe, zise Westlake afectând incertitudinea. Am auzit că realizează un pas spre dezlegarea enigmei examinându-i serios pe băieți.

— Serios?

— Aici e dubiul.

— Dubiul se reflectă asupra pasului!

— Îi sfătuiesc să nu se expună la vreun salt mai departe de acest pas, zise lady Pennon.

— Ar fi un mod de a afla că nu știm mai multe decât străbunii noștri; dar un mod prea dureros, poate, remarcă Whitmonby. Sărmanul Mountford Wilts se lăuda că e un cunoscător al femeilor; și s-a căsătorit. A te arunca în gura enigmei nu înseamnă a o descifra.

— Sunteți întruchiparea fanteziei³³ când meditați asupra noastră, domnule Whitmonby.

— O ocupație în orele noastre de răgaz, doamnă dragă, pentru amuzamentul dumneavoastră.

— Un răgaz de sfârlează, cu o mie de învârtituri pe minut, prefăcându-se că doarme! zise Diana.

— Mâna nelegiuită care are îndrăzneala să smulgă vâlul misterului se ofilește chiar în clipa în care se întinde, exclamă Westlake. Înțeleptul și adoratorul devotat sunt și ei o dată de acord.

— Și oricare dintre ei doi aș fi, sunt unul dintre ei, fericit

³³ Joc de cuvinte: „*conceit*”, în lb. engleză înseamnă figură de stil neașteptată, plină de fantezie, dar și trufie, înfumurare (n.tr.).

să-mi aduc omagiul cu ochii legați! zise Sullivan Smith, schițând cu mâna gestul omagiului cavaleresc.

Diana își aruncă privirea dincolo de el și de Hepburn, văzându-l pe Dacier. „Acest medievalism trandafiriu pare a fi tot ce putem spera mai mult.” O clipă se întristă, presimțind în cuvintele ei un semn rău, pentru că o cuprinsese brusc dorința năvalnică de a auzi un strigăt al epocii moderne de la el, cel tăcut. Părăsi acest acces de seriozitate feminină, adoptând atitudinea umoristică pe care o agrea el. „Cavalerul Aslaugei, la jocul de-a baba oarba al dragostei, a apucat tivul unei tapiserii, și a fost descoperit de stăpâna inimii sale sărutând țesătura într-un extaz de omagiu timp de cinci ore în șir! Sir Hilary de Agincourt s-a întors din război la castelul său în miez de noapte și, auzind că a sa castelană era plecată să danseze, a rămas cu toți oamenii săi pe cai, în curte, până când zorile cenușii au adus-o acasă! Adorabil! În zilele acelea steagul nostru fâlfâia sus. De când bărbații au început să destrame enigma, l-au coborât până la jumătatea catargului. În curând vom privi un simplu par gol cu pălării atârinate de jur împrejur. Iată soluția lor.”

Un zâmbet făcu ocolul salonului la auzul cuvintelor ladyei Singleby: — Ei bine! eu sunt într-un totul pentru timpurile noastre, oricât de lipsiți de romantism ar fi bărbații.

— Suntem două specii total diferite, bătu cu pumnul în genunchi lady Pennon, antrenată de o asemenea temă.

— Doar citesc ce scriu ei despre femei! Și ce mai eroine!

Lady Esquart încuviință: — Ori suntem niște neroade, ori niște odioase netrebnice.

— Hieroglifele originale ale Naturii – care îmbracă aspectul acesta pentru cel ce le examinează, fu de acord Westlake.

— Iar când vor să ne descifreze și reușesc să nimerească unul din „artificiile” noastre, pirueta literară pe care o execută e memorabilă. Diana îl privi îmbietor pe Dacier. — Dar eu una disting posibilitatea unor relații și o asemănare.

— Cred că posibilitatea există – îndărătul unei cortine,

replică Dacier.

— Exista înainte de era incubatorului. Libertatea de dezvoltare, independența, iată cheia secretului.

— Și ce urmează după independență? se interesă el.

Whitmonby, reflectând că vreun mobil serios distrăgea atenția doamnei Warwick făcând-o să-și piardă umorul, interveni ca să-l informeze:

— Cele două specii diferite pun capăt atunci acestui șubred armistițiu și se încaieră pentru posesiunea globului pământesc, iar noi, fiind în minoritate numerică, suntem exterminați în mod sigur. Așa încât eu sunt împotriva independenței.

— Asta înseamnă a fi, din punct de vedere social, un musulman predispus la accese de furie, zise Diana. Astfel, eternul duel între noi e menținut, în timp ce bărbații declară solemn că sunt pentru civilizație. Doamne, cum mi-ar plăcea s-o descriu pe femeia viitorului – nu vă fie teamă! – a viitorului îndepărtat. Ce lume diferită de cea de astăzi ați vedea!

„Și ce fapte diferite!” emisera bărbații, în unanimitate, ipoteza. Westlake făcu o descriere a sexului frumos, care nu avea să mai fie cel slab: niște mulțimi înspăimântătoare.

Diana îi făgădui un tablou mai suav, dacă avea să încerce vreodată să-l zugrăvească.

— Ați fi dată pe mâinile călăului național englez, Jehoiachim Zeflemistul, se interpușe Arthur Rhodes, în mod vădit trăgând un foc premeditat cu o armă ce-i depășea forțele, după cum protectoarea lui observă prea bine; dar știa că el mai simte încă usturimea unor recente șfichiuiuri din partea domnului Zeflemist, și că sărise în ajutorul ei. Îl feri de lovituri spunând: — Dacă va trebui să-i ținem piept, nicio teamă – nu-i ucide decât pe neputincioși, cuvinte prin care se aruncă o punte peste tăcerea apăsătoare ce urmase unui limbaj neobișnuit într-o societate binecrescută, deși tânărul îl auzi pe Westlake bolborosind cu antipatie: „Jehoiachim”, și trebui să îndure o privire fixă a lui Dacier, care nu-și ascundea lipsa de înțelegere pentru locul pe care

il ocupa la reuniunile doamnei Warwick.

— Nu știu absolut nimic despre noi! Lady Pennon stăruia asupra punctului ei de vedere.

— Ne vâra într-o cușcă și studiază profund creatura captivă, zise Diana. Dar există vreun bărbat în stare să înțeleagă asta?... Vorbi cu vocea scăzută, apropiind capetele ladyei Pennon, ladyei Singleby, ladyei Esquart și domnișoarei Courtney: — E fondul real al naturii feminine care vorbește. Una din slujnicele mele avea un „logodnic”. Era o fată bună și, îngrijorată de soarta ei, am întrebat-o dacă putea să aibă încredere în el. „O, doamnă,” mi-a răspuns, „pot să am; e ca o fată.” Eram dornică să-l văd pe tânăr și să-i spun că primise cel mai înalt elogiu.

Doamnele apreciară semnificația povestirii, declarând că depășea înțelegerea masculină. Domnișoara Paynham își țuguie buzele, recunoscând în sinea ei că-i era cu neputință să repete o asemenea istorisire: o acțiune pe care o consideră „nu tocmai pe măsura unei adevărate doamne”. Ajunsesese mai demult la concluzia că doamna Warwick, cu toate calitățile ei de generozitate, nu era de o delicatețe deosebită în privința sensibilității – datorită, poate, temperamentului ei rece. Ca și Dacier, nu reușea să înțeleagă de ce îl patrona pe domnul Rhodes: dădea naștere la bănuieli; e adevărat, vagi, și deloc calomnioase; dar un poet tânăr, destul de arătos și bine clădit, nu e același gen de puișor de luat sub aripă cum e o actriță tânără ca domnișoara Courtney – ultima protejată a doamnei Warwick; nu putea fi nicidecum înrolat pentru motivul care, după cât s-a pretins, a dus la sancționarea încurajărilor acordate de slujnica doamnei Warwick ibovnicului ei. Domnișoara Paynham schița mai departe, rumegându-și propriile gânduri: o fată urmărită chinuitor de ideea sexualității ca mobil direct al fiecărei acțiuni săvârșite de fiecare personaj din jurul ei; de unde deducea, ca atare, că o anumită formă a acestei pasiuni care pune totul în mișcare, fie ea blândă sau violentă, ori capricioasă, sau poate chiar mai puțin scuzabilă, își exercită neîncetat influența asupra perechilor umane până la vârsta

decrepitudinii. Și prea adeseori izbutea să pună degetul pe rană ca să se mai îndoiască de talentul ei de a pătrunde în sufletul oamenilor. Cazul lui Dacier era limpede, ca și situația lui Rhodes; iar scoțianul era cel puțin un admirator vehement. Dar ea pătrundea și în inima lui Thomas Redworth și, în gând, îi sfâșia în bucăți masca de prietenie. Îi arătase într-adevăr bunăvoință comandându-i acel portret. Dar dorința de a-l avea, stăruința lui ca trăsăturile să fie exact redate, precum și vizitele sale mai rare în ultima vreme, când era de față vreunul din favoriți, constituiau simptome revelatoare. Tot prin deducție, doamna care inspira pasiunea iubirii atâtor bărbați și își dădea osteneala să le câștige admirația cu jocul sprintar al dialogului ei, era în mod sigur o cochetă; nu-i putea reține decât rămânând rece. Anecdote, epigrame, nostimade, nu abundă pe buzele unei femei care se află sub vraja unei emoții: ele dovedesc mai curând că ea are puterea de a vrăji. Dacier se acomoda cu situația asta, gândea ea; pentru Redworth era o cruzime, el fiind, din tot grupul, singurul căruia frumoasa femeie îi adresa uneori o privire afectuoasă, când îi vorbea.

„Feriți-vă de cel care tace într-o adunare!”, așa scrisese Diana. Ea nu-și mai amintea de propriile-i cuvinte în seara când domnișoara Paynham continua să schițeze fără să scoată un cuvânt. În timp ce conversația se desfășoară în jurul lor, tăcuții activează cu mintea și, vrând-nevrând, în mod critic; cu atât mai vioi cu cât mâinile lor sunt ocupate; iar tema asupra căreia se apleacă e pivotul gândurilor lor. Domnișoara Paynham simpatiza cu domnul Redworth.

Diana nu era conștientă de prezența altui critic decât a celui pe care se străduia să-l înveselească – nu fără succes, cu toată rezerva lui, tipic englezească, față de diapazonul la care menținea ea conversația, și cu toate că el bănuia un anumit efort din partea ei ca s-o susțină: doar o îndoială, în ciuda volubilității ei degajate, că e cu puțință ca naturalețea să persiste într-un permanent joc de ingeniozitate intelectuală. Dar expresia figurii lui arăta că se amuză, și procurându-i desfătare ea se simțea fericită; în constatarea

că reușea să-i stârnească admirația își găsea sentimentul siguranței de sine. Percy detesta bârfeala; nu auzea nimic de genul acesta. Simțea nevoia de mișcare, de veselie; în casa ei găsea acest lucru. Venea zilnic, și cum ea dorea să-l distreze mereu cu noi subiecte și sclipiri inedite în conversație, dovedindu-i cât de inepuizabile erau resursele ei spre a-și menține ascendentul, îl primea fără să consulte părerea generală. Astfel Dacier se află de față când domnul Hepburn îi aduse în dar un prețios vas chinezesc pentru a umple golul produs în ordinea obiectelor ei de ornament, și în același timp spre a servi drept pretext pentru o vizită. Judecând după absența oricărei strângeri de inimă, Dacier nu văzu la ea niciun semn de cochetărie. Prevăzătoarea Diana se așteptase la o vizită de felul acesta, de aceea nu se mai expuse niciunei îmbujorări. Provocă un schimb de fraze între el și furiosul admirator, cruțându-le amândurora cea mai fugară impresie că vreunul dintre ei era sacrificat celuilalt, distrându-i și pe unul și pe altul. Dacier își putu permite să plece înaintea lui Hepburn și îi lăasă împreună, mândru de încrederea absolută pe care o avea în ea.

Diana greșea închipuindu-și că vioiciunea ei comunicativă în societate, dimpreună cu o camaraderie justificată de dinamismul ei intelectual, alcătuiau un farmec destul de puternic pentru ca Percy Dacier să-și păstreze moderația, când el știa bine că ea îl situa deasupra curtenilor ei. Strălucirea spiritului ei îl domina fără a-și imprima pecetea asupra lui. Făcea parte din categoria acelor bărbați de mare distincție, neștiutori în privința femeilor, care rămân impresionați multă vreme de câte o sclipire fugitivă ce-i subjugă până când vine o alta ca s-o confirme sau s-o șteargă pe cea precedentă. Știa să trateze cu competență problemele vieții practice; avea capacitatea să se ocupe de politica înaltă și de conducerea oamenilor; jumătatea feminină a lumii constituia însă un subiect de confuzie și de alarmă pentru inteligența sa, considerând-o drept o masă fără caracter; și pentru că o singură femeie i se părea în sfârșit descifrabilă, își închipuia că asta se datora

faptului că ea avea caracter, o calitate pe care o prețuia cu atât mai mult la femei cu cât persista în el îndoiala latentă că, în general, le lipsea cu desăvârșire. Caracterul, iată la ce năzuia el; iată ceea ce îi solicita omagiul cum nu izbutea s-o facă nici spiritul scânteietor, nici frumusețea rară, nici „îmbinarea neobișnuită”. A fi remarcat de o femeie cu caracter (având frumusețe și spirit ca podoabe) reprezenta cea de-a doua ambiție a sa în viață, și dacă soarta i-o satisfăcea acum, el se recunoștea învins în fața acestei măguliri. După toate semnele distinctive, se părea că ea posedea într-adevăr această calitate. Din ziua când o văzuse veghind la căpătâiul unchiului său mort, apoi pe plaja de pe litoralul francez, și în sfârșit la Copsley, albă ca varul după lupta cu moartea, sângerându-și Sfânta sudoare a frunții pentru chinurile prietenei, icoana chipului ei i se întipărise ca o oglindă a forței morale, impunându-i respect și admirație – sentimente ce fuseseră primejduite de consimțământul de a fugi împreună cu el. Rezerva ei ulterioară până când s-au reîntâlnit – o întâmplare de care ea nu era răspunzătoare în niciun caz, demonstra calitatea ca un fapt categoric. Iar natura caracterului ei, mai întâi suspectată, îl biruia, comparativ, mai mult decât intelectul ei pe care îl apreciasse de la început și continua să-l prețuiască și acum, cu un aer protector, ca un talent neobișnuit, senzațional câteodată, feminin și discutabil în răstimpuri. Dar după consimțământul ei la o propunere care, retrospectiv, îl înfiora când îi vedea consecințele pe plan social, și după calma ei recunoaștere că ar fi însemnat o nebunie, un caracter în stare să-i inspire totuși o anumită venerație îmbrăca un aspect de adevărată măreție, înălțându-se până la sublimul ceresc, în timp ce calitățile ei intelectuale rămâneau simpli sateliți. Tendința lui Dacier de a disprețui femeile era sănătos înfrânată de experiența vieții pentru a-i justifica exclamația: „Iată o femeie vrednică de tot respectul!” Diana îi dăruia echilibru moral și totodată sfaturi demne de încredere. În plus, respectând-o, îi accepta dominația și era astfel eliberat de obișnuita nebunie

masculină de a escalada fortărețe pentru plăcerea de a vedea steagul plecându-se. Cât timp se găsea sub impresia valorii ei morale, se supunea respectuos influenței unei doamne a cărei atitudine îi convenea și de preferința căreia se simțea măgulit; care îl reîmprospăta prin prezența ei și îl stimula prin scrisorile trimise. Corespondența ei era într-adevăr un izvor nesecat de idei, nicidecum iluzia unui îndrăgostit cu privire la limpezimea spirituală a stăpânei inimii sale. Scânteia și la a doua lectură și își păstra toate calitățile la un examen critic. În toamna aceea, citindu-i scrisorile, se grăbi să plece pe urmele ei de la un conac la altul; și cum ea nu făcea nicio aluzie la umbra pe care venirea lui o arunca asupra reputației ei, conștiința lui era liniștită. În privința viitorului lor, îngrijorările lui politice li se ridicau în față ca peretele unui defileu de munte, ascunzându-le orizontul. Se întâlniră la Lockton, unde el sosi după o recentă întrevedere cu șeful partidului său, despre care, ca și despre cele ce se șopteau în cadrul cabinetului, el îi vorbi Dianei fățiș, arătându-se oarecum descurajat.

— S-ar putea ca ei să-și dea seama că șeful lor s-a depărtat întruna de partid în ultimii patru ani, spuse ea. Plonjonul în perspectivă e înfricoșător.

— Dar îl va face oare? Pare prea abătut ca să se arunce cu capul înainte.

— Nu putem dansa pe o punte care se clatină.

— Nu; și tocmai această clătinare a punții îmi produce și mie o senzație neplăcută³⁴, zise Dacier.

— De trei ori forța lui Neptun! exclamă ea, spre deosebita lui delectare. Destul că ezită. Îi iert senzația de greață. Așteaptă să-și ia avântul, și momentul va veni, curând. N-are s-aștepte să aibă gloata pe urmele lui, sunt sigură. Un ministru care ar proceda astfel n-ar fi decât un stâlp ce se prăbușește la prima rupere de stăvilă. A încercat compromisul, dar a descoperit că e o soluție care nu poate

³⁴ În textul englez „*qualms*” înseamnă și „muștrări de conștiință”, „greață”. (n.tr.)

domoli Destinul; că nu mai reprezintă nici măcar un expedient provizoriu în momentul de față. E un om cu nervi de oțel și cu un temperament extraordinar de sensibil; percepe rapid – mai rapid decât o femeie, aș putea spune – orice curenți atmosferici, prevestitori ai transformărilor imperios necesare.

Chipul lui Dacier se luminează afectuos. — Îi faci un portret în toată puterea cuvântului – un portret viu, fără să-l cunoști!

— L-am văzut; și dacă îi fac portretul, cine mi-a dat culorile?

— Uneori îi repet cuvintele tale și tot meritul e pus în seama mea, spuse Dacier.

— Sunt mândră la gândul că spun lucruri pe care dumneata le repeți, zise Diana și ochii ei străluceau de satisfacție.

Iubirea lor se hrănea din aceste măguliri reciproce. Sărac aliment pentru o pasiune! Nevinovăția acesteia le sancționa întâlnirile și proiectele de a se revedea. Când erau despărțiți făceau schimb de scrisori, formulate ceremonios la început și la sfârșit, dar cu un conținut vibrant: sau așa gândea Diana despre scrisorile lui Percy, cu binemerităta recunoștință; căci felul lui de a-și deschide inima într-o corespondență amoroasă era de a-i încredința secrete importante, și la această dovadă de încredere ea răspundea ca un resort, printr-un sfat. El își manifesta afecțiunea bizuindu-se pe ea, iar respectul, prin stilul său moderat. „Un stil ca din Groenlanda”, spusese ea despre redactările epistolare ale unui nefericit corespondent de-al său, asemănându-se ca manieră cu Dacier; iar acum același stil incolor și oficial era, după părerea ei, de o bogăție de peisaj italian; atât de multe îi evoca.

Măguliurile care constituiau doar un aliment sărac pentru pasiune îi apăreau Dianei ca un simplu schimb de curtoazie, iar întâlnirile cu iubitul ei, judecând după natura conversațiilor, erau în ochii ei atât de logic legate de interesul pe care îl purtau amândoi marii crize anticipate,

încât resimți o surpriză plină de indignare și o pornire spre revoltă fățișă când Argusul social dădu semne că ținea un ochi larg deschis, sau poate chiar mai mulți.

Pe de altă parte, Debit și Credit, personajele ei familiare, cerură cu zumzetul lor stăruitor să fie ascultate, câte unul la fiecare ureche, încă din pragul casei la întoarcerea ei la Londra.

Capitolul XXIX

Arată apropierea crizei politice în același timp cu cea domestică

LADY DUNSTANE ȘI OBIȘNUITUL

ei vizitator Thomas Redworth vorbeau acum foarte rar despre Diana. Ea se sfia să aducă vorba despre aceea care căzuse pradă iubirii, iar gândurile lui îl duceau mai mult spre meditație decât spre cuvinte. Ea se întreba uneori ce anume știa el, sfârșind cu reflecția că puține din cele ce se petreceau îi rămâneau neștiute. El se vedea nevoit să-și închidă cugetul, izgonind gândurile, izgonind orice meditație asupra doamnei Warwick; spiritul său se întemeia științific, atunci când făcea speculații și calcule, pe elementul material – un adevărat talisman pentru el. Pe toți cei ce cutreierau mările vieții, bărbați și femei, îi pătrunsese ușor până în adâncul sufletului, prin acea edificatoare investigație care se referă la resursele lor pecuniare. Un inspector de vapoare capabile să domine marea nu procedează altfel. Nu-și putea stăpâni tendința firească a minții sale; dar putea evita s-o supună pe ea atingerii talismanului. Fata de la balul din Dublin, femeia din fața căminului de la Crossways, amândouă la un loc o reprezentau pe Diana a lui. Când și când, auzind câte o șoptă răutăcioasă, simpatia sa virilă față de femeia întemnițată în libertatea ei – și nimic mai mult – o apăra cu disperare de acuzații care nu erau formulate distinct în gândul lui: „Nu e făurită din piatră”. Era o culme a abnegației care îl zguduia pe sărmanul om până în străfundul ființei sale; dar, la drept vorbind, el nu avea niciun fel de speranțe; și se crampona cu încăpățănare de

situația asta. Pe de altă parte, alegerea unui om ca Dacier, pentru care Redworth avea o înaltă apreciere, dovedea noblețe spirituală. Ea împrăștia lumină asupra acestui bărbat; și niciun fel de josnicie nu putea exista într-o asemenea, alianță. Dacă erau uniți, erau legați unul de altul pentru totdeauna. Legătura – presupunând că lumea cea rea avea dreptate – nu era o legătură consfințită numai din cauza obstacolelor. Legătura! – el dezbătu în forul său interior și răspunse cu vigoare: „Nu!” Oamenii cu firea lui Redworth trec prin conflicte lăuntrice acute, deși de scurtă durată, iar ciocnirea dintre sentimentul său de adorație față de această femeie și înclinația spre materialism a spiritului său se încheie prin totala zăvorâre a celui din urmă sub lacăt și zăbrele; astfel că un om, care nu era cătuși de puțin un idealist, fu în stare s-o păstreze intactă pe femeia iubită în domeniul imaginației pure – acolo unde aproape îi aparținea. Era a lui, într-un sens, pentru că ar fi putut să fie a lui – dacă el n-ar fi comis acel act neînchipuit de nebunie. Cercul întunecat al eclipsei, proiectat de uluitoarea lui nesăbuintă în jurul strălucitoarei semilune, îl făcea să revendice la infinit, în taină, întreaga ei sferă, în numele celor ce ar fi putut să fie, deși în fapt recunoștea că e pierdută pentru el. După judecata lui Thomas Redworth, lipsa de echilibru desăvârșit în propria-i comportare din oricare perioadă a vârstei sale mature era atât de total neverosimilă încât se năpustea asupra prilejurilor de confirmare a acestei acuzații de nebunie și dădea bătălii cu arhanghelul realității, care, după ce îl doborâ la pământ, îl lăsa visător, cu gândul la trecut.

Află în casa ladyei Wathin că doamna Warwick se găsea în capitală pentru sezonul de iarnă. — Și domnul Dacier e tot aici, la Londra, spuse lady Wathin, lăsând să se ghicească pe un ton acru că menționarea acestui fapt era de prisos. Noi nu l-am mai văzut. Îl invită pe Redworth la un dineu unde avea să întâlnească vreo câțiva prieteni.

— Mi se pare că ești un admirator al domnișoarei Asper: după părerea mea o adevărată sfântă printre tinerele

noastre; doar știi cum sunt femeile tinere de astăzi. Va fi și ea de față. E moștenitoarea cea mai bogată din Anglia, nu ți-e necunoscut faptul. Ieri numai, auzind despre starea disperată – criză de inimă! – a bietului domn Warwick, și de faptul că nu are niciun fel de rudă sau prieten care să-i aline boala – zace în absolută singurătate – s-a oferit să se ducă să-l îngrijească! Bineînțeles că nu era cu putință. Nu e locul ei. Frumusețea de caracter a unei adorabile și nevinovate fete, care are toate plăcerile la dispoziție, și a fost în stare să facă o asemenea propunere, mă impresionează ca neavând pereche. Era absolut sinceră – e sinceritatea însăși. A întrebat numaidecât: „Unde e el?” M-a rugat s-o însoțesc la prima vizită. Am văzut o lacrimă.

Redworth venise la lady Wathin după informații privitoare la starea sănătății domnului Warwick, despre care auzise unele zvonuri. Nefiindu-i necunoscută disponibilitatea vagabondă a firilor sentimentale – oameni bogați, trândavi, muștrați de conștiința lor sau urmărind să obțină elogi – rămase netulburat de expunerea faptului că domnișoara Asper se oferise să meargă la patul de bolnav al domnului Warwick în uniformă de soră de caritate. — Vorbind și franceza! exclamă Lady Wathin; iar el clătină din cap spunând: — E puțin probabil ca un englez să-și dea seama cât de bine o cunoaște.

— Vorbește excelent franceza – toate limbile europene, domnule Redworth. Ea nu are veleitatea de a fi *spirituală*. După mine, profunzimea unui sentiment e un dar mai feminin. Cu siguranță că până la urmă va fi considerat ca o comoară mai de preț.

Modestul om (modest în asemenea probleme) ajunsse treptat să-și închipuie că e interogat cu privire la domnișoara Asper: după părerea lui, o sculptură glacială, decorativă în căminul conjugal, ca înfățișare; cât despre temperament – nu o Diana, în niciun caz, cu toate imperfecțiunile ei!

Dacă se putea spune că Diana avea defecte, într-o societate și într-o situație care îi erau atât de sever ostile!

Rămânând singur, râse în sinea lui de biciuitoarea imputare, abil insinuată la adresa soției de către tânăra neglijată, care se oferea să îngrijească pe soțul abandonat al femeii ce-i răpise bărbatul iubit. Sentimentalilor le plac artificiile de acest soi, născocirea sau practicarea lor – în special născocirea care nu costă nimic și produce același efect. Domnișoara Asper nu avea, poate, o inteligență deosebită; aici era însă o formă de inteligență practică, de care dau uneori dovadă ființele ce acționează din instinct. De Warwick îi era milă, totuși, de aceea se constrânse să se ducă să-l vadă pe bietul om, obiect al unei generozități atât de sublime. Warwick ședea într-un fotoliu, cu picioarele întinse, rezemate drept pe călcâie, cu maxilarul lăsat, trăgându-i în jos obrajii supti, cu mâinile vag împreunate; îi spuse că mergea mai bine cu sănătatea. O femeie așezată, de vârstă mijlocie, îi servea de îngrijitoare. Nu vorbi nimic despre soția sa. De trei ori spuse, fără nicio legătură cu subiectul: „Am auzit zvonuri”, și clipi nervos din pleoape. Redworth vorbi despre chestiuni generale, fără acele eforturi de consolare, inutile între bărbați, și care nu reprezintă nici leac, nici apă curată: judeca după felul său de a vedea lucrurile. Drept rezultat, îl lăsă pe suferind și mai înăcrit după vizita lui.

A doua zi primi un bilet scurt de chemare din partea doamnei Warwick.

Traversând parcul în direcția casei Dianei, o întâlni pe domnișoara Paynham care-i spuse, necăjită, că doamna Warwick nu-i putuse acorda o ședință pentru portretul pe care i-l făcea; și, cu un ton și mai mâhnit, adăugă că își închipuia că avea s-o găsească acasă, și singură în momentul de față. — Nu mai era nimeni decât domnul Dacier acolo, remarcă ea.

— Doamna Warwick va fi liberă mâine, fără îndoială, spuse el ca s-o consoleze.

Ea dădu din cap negativ. — Discută amândoi politică, ea devine agitată, își pierde poza. Am să perseverez, deși mi-e teamă că mi-am asumat o sarcină care mă depășește.

— Vă sunt adânc îndatorat pentru încercare. Redworth se înclină și își continuă drumul cu fața spre turnurile catedralei Westminster, care, după cele două minute de convorbire, luaseră un aspect diferit în lumina fumurie. Mai observase și înainte că întâlnirile cu domnișoara Paynham produceau același efect asupra lui, deși nu era un om tocmai impresionabil. Cum se întâmpla asta? Ea nu-i spunea niciun lucru pe care el să nu-l cunoască sau să nu-l bănuiască.

Diana era singură. Comportarea ei, după afabilitatea întâmpinării, părea agitată. Ea nu mai avu nevoie să-și ceară scuze pentru intrarea bruscă în materie când Redworth auzi despre ce era vorba. Sfătuitorul și prietenul fu informat, într-un stil feminin, că îl rugase să treacă pe la ea cu scopul de a-l consulta într-o problemă asupra căreia ea luase o hotărâre definitivă: și anume, vânzarea proprietății Crossways. Îi spuse că odinioară i s-ar fi rupt inima de regret; presupunea că își pierduse afecțiunea pentru acele locuri, sau că își învinsese superstițiile. Vorbea neconvingător, și în același timp cu o anumită brutalitate. Casa era a ei, spunea ea; proprietatea ei personală. Soțul nu-i putea interzice vânzarea.

Redworth se adresează antagonismului pe care îl înăbușea în ea. — Chiar dacă ar avea drepturi, cum le formulează legea... cred că poți să te bizui pe faptul că nu va face uz de ele.

— Mi s-a spus de boala lui. Bătu cu piciorul în podea.

— Starea actuală a sănătății lui îl face inapt și pentru ocupațiile lui obișnuite.

— Emma Dunstane primește regulat cele mai recente informații, domnule Redworth. Cunoști sursa.

— Am menționat acest lucru doar ca să...

— Da, da. Ceea ce vreau să afirm este că în privința asta sunt liberă. Legea mă ține prizonieră, dar îmi lasă drepturi legale asupra micii mele proprietăți. Nicio autoritate nu e deasupra mea. Pot să procedez cum îmi place în chestiunea asta, fără să mă ciocnesc de nimeni sau să mă tem de vreun

conflict. Asta e veșnica spaimă a femeii măritate când se aventurează să facă vreun demers. Legea voastră a stabilit de la început, ca un postulat, ideea că o femeie e un animal cu picioarele împiedicate. Mai mult încă, am dreptul la o pensie alimentară.

Se făcu stacojie de furie.

Redworth lăsă să se întrevadă o satisfacție greu de înțeles.

— Îmi închipui că ar fi suficient s-o ceri, zise el.

— Ar fi trebuit să-mi fie oferită.

— N-ai refuzat-o?

— Am refuzat s-o cer. Credeam – dar, domnule Redworth, altceva, care ne privește pe noi toți: doresc foarte mult să-ți aud ideile despre perspectivele Ligii³⁵ pentru că știu că ai unele idei. Conducătorii sunt niște oameni grozavi; mă fascinează. Am impresia că mișcarea lor se sprijină pe o armată întreagă de realități. Au, cu siguranță, toată țara cu ei. Nu pot să nu-i consider sinceri. Niște agitatori de rând n-ar fi așa de strâns uniți ca ei. Cu fiecare an sunt tot mai tari. Dacă statisticile lor nu sunt iluzorii – o armată de fantome în locul uneia de fapte – și ele bat la ușa minții mele fără ca totuși să intre, recunosc – trebuie să învingă.

— În ultimă instanță, toate calculele spun că vor învinge, zise Redworth; și se văzu ținând o adevărată prelegere despre impozite, taxe vamale și tarife prohibitive în fața unei femei uimitor de însetată, curioasă să afle cea mai mică fărâmă de informație cu privire la forța, organizarea și planurile Ligii. — Bunul simț e secretul reușitei pentru orice agitație civilă, spuse el. Toarnă cu perseverență cuvinte de bun simț în urechile unor mase cu mintea oricât de îngustă și ele vor sfârși prin a răspunde, măturând tot ce le stă în cale. Poți să te bizui că țărani îi vor înfrânge pe moșieri – căci așa se pune problema. Nu e una din temele dumitale politice?

³⁵ E vorba de Liga contra Legii cerealelor, constituită la Manchester în 1838 de către Cobden și Bright, extinzându-se apoi la un grup numeros constituit în 1839, în sânul Parlamentului, de către Ch. Villiers și susținut de Russell și Palmerston (n.tr.).

— Nu sunt chiar atât de încrezută; sunt doar un biet învățăcel, replică Diana. Femeile care se străduiesc să ridice capul printre bărbați merită sarcasmul lor.

El negă că avusese cea mai mică intenție de sarcasm, și lecția continuă. După ce își contură în minte o parte din cunoștințele lui în acest domeniu, Diana reveni, cu dezinvoltură, la problemele ei de ordin practic. N-ar vrea el să se ocupe și să încerce să găsească un cumpărător pentru Crossways, la prețul pe care avea să-l socotească el rezonabil? Lăsa prețul în întregime la aprecierea lui. Iar acum că se hotărâse să se despartă de casa bătrânească, cu cât mai repede, cu atât mai bine! Spuse acestea zâmbind; iar Redworth zâmbi și el, zâmbind în același timp în sinea lui. Ceea ce spunea despre afacerile ei îi era mai limpede decât curiozitatea pentru tainele Ligii. Obținu drept răsplată priviri prietenoase, pe lângă calde mulțumiri, pentru fângăduiala că avea să caute un cumpărător; și îndeosebi pentru faptul că evita să-i pună întrebări indiscrete. Avea nevoie tocmai de acest excelent factotum automat; și îi spuse să se adreseze domnului Braddock pentru actele de proprietate, etc., etc., – ciripitul voios al doamnelor care se spală pe mâini de amănuntele meschine ale afacerilor.

— Ce e cu ultimul dumitale roman? se interesă el.

Cu cea mai nepăsătoare seninătate, îi răspunse:

— După cum m-am așteptat, nu e un roman de succes. Criticii sunt de aceeași părere cu publicul. Vei fi observat că rareori înfloresc mai sus de suprafața asta pietroasă³⁶. *Cântăreața* le cântă în urechi o notă falsă. Următoarea mea carte le va plăcea, probabil, și mai puțin.

Buzele și sprâncenele ei mobile făcură să se ivească brusc ghirlanda unui vag surâs care-i pluti pe chip. Intenția era să facă paradă de filosofie.

— Și care e titlul următoarei cărți?

— O intitulez *Bărbatul cu două conștiințe*, dacă admit că poate exista așa ceva în natură.

³⁶ Joc de cuvinte: *rocky* are și sensul de instabil (n.tr.).

— În contrast cu femeia?

— O! mai întâi trebuie să existe convingerea că femeia are una.

— Lucrezi acum la cartea asta?

— Pe apucate. Și era să uit, domnule Redworth, mi-am rătăcit chitanțele și trebuie să-ți cer adresa furnizorului dumitale de vinuri; sau, vrei să fii amabil? comandă-i, te rog, câteva duzini din aceleași vinuri. Pot să fiu sigură că dumneata îi inspiri cel mai profund respect, și buna reputație a meselor mele depinde de cinstea lui.

Redworth preluă comanda precisă pentru o aprovizionare serioasă cu vin.

Ea îi întinse mâna pe care el o pierduse, dar pe care îi era drag s-o țină – o mână având nevoie să fie călăuzită, se temea el. Pentru el nu era decât o mână, despărțită de încheietură; și tocmai el săvârșise fapta asta de călău! Un altul mai înțelept ar fi fost acum posesorul acestei mâini... Iată ce simțea, împreună cu o dorință arzătoare de a ocroti femeia iubită și a-i arăta afecțiune, în timp ce-i spunea: Dacă găsim repede un amator pentru Crossways, va trebui să mulțumești drumurilor de fier.

— Dumitale va trebui să-ți mulțumesc! zise Diana, încrezătoare în priceperea lui de a duce la bun sfârșit orice chestiune de ordin practic.

Candoarea ei îl amuză. Regretă lipsa obișnuitelor observații comice despre oameni și lucruri, dar explicația era febrilitatea evidentă a comportării sale din ziua aceea.

Îndată după plecarea lui, Diana se așeză să-i scrie iubitului, care îi auzise glasul cu o oră mai înainte, nota dominantă a temei sale fiind ideea de partid; cum să-l slujești și când să-l sacrifici patriei. Scria fredonând măsuri din marșurile operei *Puritanii*; și atât de puternic te fură pasiunea, încât instinctiv alesese muzica cea mai potrivită cu subiectul. Melodiile marțial-amoroase ale operei italiene din vremea aceea încurajau o înflăcărare chemată la acte de cutezanță de ardoarea iubirii; în același timp înfrumusețau și infuzau sânge cald chiar și în aridele cifre care puteau fi

importante pentru iubitul ei; pentru eroul înfruntând bătălia. Condensă cu dibăcie informațiile lui Redworth, dându-le, cu toată sinceritatea, ca venind din partea ei, împreună cu tot ce asimilase, inclusiv remarca: „Bunul simț, în problemele de dreptate, este o armă care-și face drum în mințile oamenilor și obține sigur majoritatea, dacă-l folosim tot timpul ca pe o armă”. Puțin importa dacă ceea ce așternea pe hârtie îi aparținea: savoarea laudelor lui Percy, din care nu se mai putea împărtăși nimeni, o făcea neîntârziat stăpână pe tot ce-i comunica. Afară de asta, ea scria cu scopul de a-l întări; în mod firesc pune la contribuție prietenii și lumea întreagă; și nici un alt fel de a scrie nu-i mai era cu putință. Percy nu manifesta nici măcar un interes obișnuit pentru roman; mai puțin încă pentru comedie înaltă. Îi plăcea gluma picantă, atunci când găsea de cuviință să deschidă cărți dedicate acestui gen; îi plăceau calambururile, aluziile piperate și surprizele de arlechin, iar scrierile ei nu îngăduiau asemenea lucruri, oricâtă bunăvoință ar fi avut ea să-și forțeze mâna pentru amuzamentul lui: în consecință inventivitatea ei își încetini ritmul. Fu nevoită să curme cravașarea. „Biata mea gloabă londoneză de pană trebuie scoasă la păscut!” suspină ea în expectativa banilor de pe urma vânzării proprietății de la Crossways; mai departe de atât nu încerca să vadă.

Oștirile rânduite de către Debit și Credit se aflau în ordine de bătaie, cel mai slab dintre cei doi adversari luptându-se doar ca să obțină o amânare, când un mesager înaripat, sub înfățișarea bătrânului domn Braddock, coborî spre ea cu împăciuitoarea veste că un celibatar sihastru, o cunoștință a domnului Redworth – și amândoi se înveșmântară pe dată, în gândul ei, într-o nuanță sumbră – oferise o sumă pentru achiziționarea proprietății de la Crossways. Având în vedere regiunea izolată, domnul Braddock socotea că prețul propus era excelent. Ea gândea contrariul, dar mărturisi că nu și-ar fi schimbat părerea nici dacă i s-ar fi oferit o sumă de două ori mai mare. O sumă dublă abia dacă i-ar fi ajuns timp de ceva mai mult de un an pentru serviciile pe care i le cerea ea.

Banii fură vărsați curând după aceea la banca ei, și Diana gustă disprețuitoarea fericire de a azvârli bucăți de carne leilor, tigrilor, lupilor și șacalilor care, fără acea norocoasă intervenție, s-ar fi repezit s-o mănânce. Această menajerie de animale de pradă erau furnizorii doamnei, progenitura flămândă a lui Debit. Într-o străfulgerare își dădu seama de greșita atitudine de a privi ceata aceasta legitimă cu atâta dispreț; întrevăzu de asemenea ziua când n-avea s-o mai poată opri la ușa ei. Se lua la întrecere din fugă cu ceva; cu ce? N-avea nume; alerga înfășurat în giulgiu.

În răstimpuri își surprindea inima bătând cu violență, fără să-i fi încolțit în minte vreun gând care s-o pună în mișcare. O dată, dădu de urma acestei emoții în cuvintele „anul viitor”, menționate incidental. „Liberă” era un cuvânt care îi oprea bătăile inimii, ca la o chestiune de viață și de moarte. În clipele de singurătate, cu excepția orelor de somn, și poate nici atunci, nu izbutea să răsuflă liniștită. Acel ceva fără nume, alergând alături de ea, deveni o groaznică prezență familiară, iar cursa de întrecere între ei doi, insuportabil de lugubră. „Dar asta e legea voastră!” striga ea omenirii, în timp ce-și acoperea ochii, de teamă să nu zărească trăsăturile înfășurate în giulgiu.

Lucru ciudat, nu avea decât să renunțe la orice nădejde și silueta fantomatică dispărea, cursa tragică lua sfârșit. Cum să trăiești și să gândești fără să speri: așa se pune problema pentru sclava pasiunii.

Celelalte sarcini erau suportabile, deși una din ele părea greu de îndeplinit câteodată și nu se lăsa dominată cu pasivitate; ba chiar avu loc un atac. Bărbații și femeile din cercul ei, în mod hotărâtor și unanim, refuzau să mai creadă într-o inocență care îi ruina bunul nume. Se presupunea, în mod măgulitor, că femeile nu sunt chiar atât de slabe de minte. Și pe măsură ce săptămânile înaintau, se petrecea în Percy o transformare. Îl cuprindea un neastâmpăr la felicitările pe ocolite, goale de sens pentru el, oricât de mult i-ar fi mângâiat vanitatea, și ca atare, rânindu-i-o. Într-o zi, după ce rămase tăcut, îi propuse să sfârșească cu

„neseriozitatea asta stupidă”; procedă în același fel, deși nu atât de respectuos ca altădată, și nici atât de lămurit. Îi luă mâna.

— Mă temeam eu de muțenia asta! zise Diana, lăsându-i mâna, dar păstrându-și calmul. Prietene al meu Percy, eu nu sunt îmblânzitoare de lei și dacă dumneata faci parte dintre acele fiare punem capăt episodului. Îți închipui, după cum se vede limpede, că acolo unde ai de ales care din doi să fie prostul, femeia e anume destinată să joace rolul. Lasă-mi mâna sau am să-ți repet fabula cu găscă și cu ouăle de aur.

— Fabulele nu-și au locul decât la școală, zise el; și îndrăzni mai departe: Tony!

— I-am jurat scumpei mele Emma – e ca și cum aș fi jurat cerului! Și asta ar fi de ajuns să mă oprească de la o nouă nebunie. Se desprinsese. *Signor* Percy, mă înveți să te bănuiesc că ai ușuratică dorință de a-ți sfârâma jucăria; ca să te lauzi cu asta? Ah! prietene, credeam că valorez mai mult în ochii dumitale. Trebuie să vii mai rar; și chiar să nu mai vii deloc dacă ești unul din acei idoli cu picioare de argilă care își lasă urma pașilor în odaie; sau cad și strivesc pe nătângul lor adorator!

— Dar nu se poate să nu știi... zise el. Nu mai avem mult de așteptat. Pe figura lui se citeau înțelesuri pline de speranță.

— Țasta e un motiv!... Își ținu respirația. Urmă o expirație prelungă, prin buze întredeschise. Avea o senzație de oroare. Și nu mă pot oferi să-l îngrijesc – Emma nici nu vrea să audă, zise ea. Nu îndrăznesc. Ipocrită chiar în așa grad? A, nu! Dar nu trebuie să mai aud nimic. Și așa sunt obsedată. Acum să lăsăm acest subiect. Nu-mi mai spune Tony; sunt insensibilă la scâncete de genul ăsta, acum când ne aflăm în avangarda bătăliei. De jur împrejurul nostru sună a război. Aseară l-am avut pe Tonans la masă; dorea să te întâlnească; și e necesar să ai o întrevedere particulară cu Whitmonby: are să-ți fie util; alții de asemenea. Greșești afișând dispreț față de presă. Rămâi la înălțime, e drept, ca pe o stâncă; dar în politică înotătorul știe cum merg curenții.

Familia, cercul dumitale social, clasa căreia aparții, sunt ca niște ghiulele la picioarele dumitale, cum sunt superstițiile moștenite pentru o minte care se trezește. Cu atât mai mare îți va fi gloria! Căci vezi ce inițiativă iei? Îți salvezi propria clasă. Ea trebuie să conducă, și va conduce, dacă se dovedește capabilă să facă față crizei actuale. Comite curioasa greșală de a crede în stabilitatea poziției ei grandioase.

— Perfect adevărat! exclamă Dacier; și o clipă mai târziu, înfierbântat de elanul aprobării, îi ceru cu pasionată gravitate mâna. Ea refuză.

— Dar spui lucruri care mă cuceresc! pledă el. Adu-ți aminte că era cât pe-acum să fii a mea. Vei fi în curând a mea. Am auzit ieri de la lady Wathin... dar dacă te indispoare...

— Continuă, zise Diana, resemnându-se în fața dorinței de a afla noutăți.

— Se crede că nu va rezista până la sfârșitul toamnei.

— Al ei e calculul?

— Nu tocmai: judecând după simptome.

Diana îl fulgeră cu privirea drept în ochi pe Dacier și se ridică. Nu mai exista primejdia ca ea să se lase înduioșată de acea evocare funebră; dar dorea să fie singură și fu nevoită să simuleze asprimea pentru a-l concedia.

— Bine. Destul pentru astăzi. Acum lasă-mă, te rog. Și când ne-om revedea, înăbușe croncănitul ăsta de corb. Nu sunt o „soră de caritate”, dar nu sunt nici vultur planând deasupra deșertului în căutarea calului care stă să moară. Ce săracă metaforă! când ceea ce doresc nu e să iau suflarea altuia, ci să răsuflu eu liberă. Nimic pe lume, afară doar de povestirile macabre germane, nu suferă comparație cu jugul impus de legile voastre. Parcă ar fi coșmarul care urmează ospățului unui zmeu.

Fiorul care-i scutură tot trupul nu era simulat.

Ziua de mâine îi lăsa o porțiță deschisă lui Dacier, împreună cu perspectiva unei împrejurări mai norocoase, astfel încât plecă, după ce-i strânse mâna pe care ea i-o întinsese ceremonios.

Dar intuiția ei de femeie o avertiza că nu-și menținuse în spiritul lui acea supremație care însemna pentru ea securitate. Iar speranța înălțase în pieptul ei o vâlvătaie care nu mai putea fi stinsă atât de ușor. Nu se mai lua la întrecere cu o siluetă înfășurată în giulgiu, ci cu însuși omul din giulgiu; trebuia să evoce un paroxism de milă greu de resimțit, imagini de boală, de neajutorare, de cavou, sau clipa tăcerii de veci pentru a-și domoli inima zbuciumată de patimă. Și când, în parte, izbutea acest lucru, întrebarea: „Oare eu voi trăi?” reînnoia tragica luptă. Cine se afla sub bolta cavoului, în giulgiu, între scânduri? Și cu sensibilitate omenească pentru a face și mai înfiorătoare groaza! Pasiunea îi șoptea că avea nevoie de o durere și mai mare; iar speranța, evocând acest ansamblu înspăimântător, îi era necesară ca s-o aline. Îi era milă de el ca om, dar era o femeie îndrăgostită. În ultima vreme se simțise adeseori adânc rănită, și în același timp înduioșată, de observațiile cameristei Danvers în clipele când o ajuta să-și facă toaleta. Avea frumusețe și farmec, frumusețe și sănătate înfloritoare în primăvara vieții – și toate acestea erau menite să se irosească? Nicio revoltă exprimată în cuvinte nu i se ridica pe buze ca să denunțe nedreptatea săvârșită împotriva naturii ei. Un sentiment nedefinit și apăsător, de nedreptate, exista în ea, abia perceptibil, atât cât s-o facă să-și dea seama, fără s-o copleșească rușinea, că unul sau altul trebuia să piară pentru ca să domnească pacea; căci era tocmai situația în care lumea legilor ce o strivea pe ea se arată neîndurătoare față de femei și până într-atât de surdă că niciun cornet acustic și nicio intervenție n-o pot face să plece urechea; acoperindu-le de ură și de ocară la primul strigăt al slăbiciunii lor omenești și, pentru cel mai mărunț gest de revoltă, aruncând grămadă de pietre asupra lor. Nu vrea să facă nicio discriminare de nuanțe: le masacrează pe toate cele asupra cărora se lasă o umbră de suspiciune. Într-un anumit fel, femeile sunt onorate, când se mențin la un oarecare grad de elevație. În clipa când coboară, fie numai ca să respire atmosfera comună (așa judeca Diana),

sunt osândite și eliminate din sfera socială. Și, vai! însăși pledoaria în favoarea lor aruncă un fel de ridicol asupra apărătorului. Cum adică? Diana era desăvârșit sinceră, chiar sinceră cu disperare, mai mult încă, sinceră privind propria ei persoană, iar simțul umorului îi închidea gura; deși n-ar fi tolerat cu niciun chip o viziune comică a femeilor osândite și proscrise venind din partea adversă – uriașa lume tiranică. O furie cumplită o cuprindea pe Diana în fața forței predominante a acestei uriașe lumi tiranice care părea într-adevăr că pune stăpânire pe întreaga atmosferă. Emma spusese o dată: „Normele societății creștine constituie pentru noi, femeile, o binecuvântată guvernare, îi datorăm atât de mult încât nu e o singură cărămidă a edificiului pe care să nu trebuiască s-o sprijinim”. Cuvintele Emmei, de supunere în fața legilor, în calitatea lor de legi, răsunau în mintea răzvrătitei dimpreună cu o involuntară și neformulată comparație între corabia din port și cea din largul mării.

Când Dacier făcu următoarea vizită doamnei Warwick, află că ea plecase la Copsley pentru două săptămâni. Lecția fu subliniată prin faptul că nu-i trimise nicio scrisoare; și cine îi administra oare pedeapsa: viclenia tipic feminină sau caracterul extraordinar al acestei femei? Cunoscând cât de mult încălca Diana convențiile de hatârul lui, fu cuprins de un val de entuziasm, în ciuda impulsului de a se simți jignit.

La întoarcerea ei la Londra, Diana își spori considerabil cunoștințele în privința punctului de vedere al opiniei publice; și, spre deosebire de rezultatul meditațiilor asupra larmei furnizorilor, pe care o putea scuza, atitudinea echivocă a societății nu-i aduse nici iluminare, nici prudență; se răzvrăti în mod conștient. Lady Pennon făcu o aluzie în sensul unui control al comportării.

— Să știi, draga mea, că se desfășoară în momentul de față multă „vorbărie de ceai verde”³⁷, cum o numești

³⁷ Calambur, făcând uz de sensurile de „credul, stupid, naiv” pe care le are cuvântul *green* (verde) în lb. engleză (n.tr.).

dumneata atât de bine. Diana replică, fără să pretindă că n-a înțeles:

— Bârfeala e un animal de pradă care nu așteaptă moartea creaturii pe care o devorează. N-au decît să se ospăteze cu umbra mea, dacă libertatea pe care o revendic proiectează o umbră și dacă ei se satură cu atât.

La care bătrâna lady răspunse prompt:

— O! eu sunt alături de dumneata prin foc și apă. Eu te-am prezentat la Curte și nu te părăsesc. Numai că e bine să pășești cu prudență. O femeie trebuie să meargă înconjurată de suita ei. Ești prea cunoscută ca să nu ai grupurile dumitale de observatori care nu te pierd din ochi.

— Dar vreau să demonstrez, zise Diana, că o femeie poate merge cu suita ei fără obișnuitele rezerve și artificii.

— Nu la drumul mare, draga mea!³⁸

Diana o felicită pe interlocutoarea ei, limitând astfel întregul adevăr al observațiilor acesteia la aspectul material al metaforei.

Mai surprinsă fu de sincerele muștrări pe care i le aduse Whitmonby; dar cu el se putea duela, și bărbaților le distragi ușor atenția. Îl chemase ca să înlesnească o întrevedere între el și Percy Dacier. Necunoscându-i proiectul, el profită de împrejurarea că erau singuri ca să-i spună că își periclita importantul loc pe care începuse să-l ocupe în societatea londoneză; îi vorbi de „gurile rele”, dregându-și glasul cu înțeles: „hm, hm!” Puțin a lipsit să nu înlocuiască vocabula interjecțională cu un nume.

Ea trebuia să-l ierte pe Whitmonby criticul pentru o cronică defavorabilă despre nefericita ei *Cântăreață*; și ca un mijloc de evaziune menționa sărmana carte și uciderea eroinei de către ea, ca autoare, ceea ce pe el îl nemulțumise.

— Am ucis-o; nu puteam s-o las să trăiască. Ai fost nedrept acuzând-o pe autoare de cruzime.

— Dacă am acuzat-o, retractez, zise el. E prea evident că

³⁸ Joc de cuvinte: *on highways* are aici și sensul de „pe drumurile înaltei societăți” (n.tr.).

își pilotează nava cu cârma de la centru. Are prisos de inimă.

— Dovadă că n-o risipește.

— Punctul esențial e direcția.

— Oare am făcut o alegere atât de rea în privința prietenilor mele?

— Greșeala comună a spiritelor vii e aceea de a presupune că, parând o lovitură, pot să ne orbească.

— Lumea vede întotdeauna ceea ce dorește să vadă, domnule Whitmonby.

— Lumea, draga mea doamnă Warwick, e o mașină greoaie care își îndeplinește sarcinile pe dibuite, dar devine un copoi feroce când o provoci la urmărire.

— Așadar, mă lași să fiu urmărită ca un vânat, din ochi și după miros. Dar dacă îmi iau zborul?

— Alice! Salve de proiectile! Ești un vânat legal. Alegerea pe care ai făcut-o în privința prietenilor ar trebui să te oblighe să te gândești la ei.

— Cred că așa și fac. Am adus vreo ofensă unora, sau unuia dintre ei?

— N-aș spune asta. Cunoști perturbarea care s-a produs într-o bucătărie franceză când musafirii casei au refuzat un anumit fel care li s-a servit din ordin. Bucătarul și echipa lui s-au arătat loiali față de stăpân, dar de dragul artei lor i-au trimis un preaviz. E dificil să slujești un stăpân nebun.

Diana se înclină în fața condensatului apolog.

— Am să-ți spun o altă poveste, tradițională în familia noastră de la străbunica mea, care era spaniolă, zise ea. Un cavaler cânta o serenadă stăpânei inimii sale, când niște mercenari ticăloși se năpustiră asupra lui mai înainte ca el să-și poată trage sabia din teacă. Îi lovi zdravăn în creștetul capului cu ghitara până când fereastra zăbreliată se deschise cu un țipăt, punându-i pe fugă. „De trei ori binecuvântată și iubită”, strigă el în sus, către ea, în legătură cu zgomotul, „n-a fost decât o variație la acompaniament”. Asta zic și eu loialitate în serviciul unui stăpân.

— Ești cu siguranță un înger! exclamă Whitmonby. Sorb povestea și las în seama asimilării să descopere cât e de

oportună. Oricare ar fi instrumentul melodios de care dispune unul dintre prietenii dumitale, acela îți va alina somnul sau va zdrobi creștetul celor ce-ți sunt dușmani. Dar descurajează-l pe obișnuitul cântăreț de serenade.

— Muzicantul la care, fără îndoială, te referi trebuie să vină acum aici, chemat înadins ca să te întâlnească, spuse Diana, lăsându-l pentru moment cu gura căscată când pronunță numele lui Percy Dacier.

Aceasta fu originea alianței dintre tânărul om de stat și redactorul șef de ziar. Whitmonby, acceptând propuneri care îi conveneau, părăsi casa, după o oră de convorbiri politice, fără a mai fi cătuși de puțin înclinat să insinueze ceva despre „obișnuitul cântăreț de serenade”, ci foarte dispus să se certe cu cei care îndrăzneau s-o facă, așa cum dădu dovadă când mulți începură să murmure pe față. Erau vremuri de bărbăție; frământările din preajma unei crize atât de importante, înțelegerea profundă a problemelor de către Diana și strigătul ei energic de grupare a forțelor, respingeau pe planul al doilea această preocupare minoră. Afară de asta, Diana îi dădu să înțeleagă lui Whitmonby că era un musafir tot atât de binevenit ca și Dacier; iar bucătăria era deasupra oricărei critici; vinurile – lucru surprinzător la masa unei doamne – demne de toată încrederea; conversația, în serile politice și la supeurile mondene unde predomina anecdota, se desfășura întotdeauna în perfectă armonie cu idealul său de orchestrație conversațională: o armonie improvizată, de neîntâlnit în altă parte. Nu-și asorta tocmai bine oaspeții, după socoteala lui; asta era unica ei vină. Ea trebuia, ca atare, să facă eforturi de abilitate pentru a le acoperi lipsurile și a realiza o fuziune. Dar care altă femeie ar fi fost în stare s-o realizeze? Dirija ansamblul în chip magnific. Dacă se afla de față un irlandez, îi stăvilea potopul perorației, reușea să extragă doar aroma din el, gustul picant. Într-o sărbătorească seară de duminică, la masa lui Whitmonby, acționând în comun cu amfitrionul și

cu faimosul decan³⁹, ea izbuti să aducă acea cataractă de informație despre marele satiric, demnă de biblioteca bodleiană⁴⁰ la nivelul conversației generale, prin intervenții făcute la timp, cu o artă inimitabilă, și absolut inedite. Sullivan Smith, care se dezlănțuia pe la mijlocul dineului, se arătă docil în fața ei.

— Irlandezii – îi spuse ea lui Whitmonby, pledând în favoarea lor ziaristului care declara că ginta acestora e prea naturală și crudă pentru un festin olimpic – sunt neprețuiți dacă-i atârni la sărat și afumat... Și maestrul conversației de salon nu putu să nu recunoască ecoul magic al cuvintelor ei. Seratele cu supeu erau consacrate îndeosebi prietenilor lui Percy. Aducea cât de mulți dorea și ori de câte ori îi făcea plăcere; iar pentru ea era o mândrie să ofere banchete demne de Cleopatra bărbatului iubit, ale cărui griji găseau astfel alinare, și căruia îi sacrifica de bunăvoie reputația în schimbul unei generozități înălțată până la incomensurabil de unele șoapte întâmplătoare ale inimii ei.

Așa trecu perioada sesiunii parlamentare și toamna, cu nori tot mai grei, cu sunetul de tobe al Ligii, cu strigătul Irlandei „ca vaierul prevestitor de rău al unei Banshee⁴¹, după cum îi scria Diana Emmei.

³⁹ Aluzie la marele scriitor satiric *Jonathan Swift* (1667-1745), autor, între altele, al faimoasei opere literare *Călătoriile lui Gulliver* (1726). Irlandez de origine engleză, el a devenit, la un moment dat, preot, fiind numit în 1714 decan al catedralei Sf. Patrick din Dublin (n.tr.).

⁴⁰ Biblioteca Universității din Oxford (n.tr.).

⁴¹ Denumire dată în folclorul celtic unui spirit feminin care avertizează o familie de apropierea morții unuia din membrii ei, jelind nevăzută sub ferestrele casei (n.tr.).

Capitolul XXX

În care se descrie savoarea unui mic dineu și gustul amar pe care l-a lăsat

„DAR TONY TRĂIEȘTE! EXCLAMĂ Emma Dunstane, pe singuratică ei înălțime, cu un puternic accent de invidie pe verbul respectiv; și îi scrisese prietenei cât era de invidiat viața ei în mijlocul unor inteligențe strălucite și a unor conversații pe care merita să le asculte. Semnificația fericită a faptului era că sănătatea, oricât de plăpândă, își cerea dreptul la partea ei de bucurie a vieții. Diana îi trimise vorbă să-i indice ziua și ea avea să invite pe cei mai distinși dintre prietenii ei ca s-o înconjoare pe ființa care îi era mai dragă decât orice pe lume. Era pe la începutul lui decembrie, nu cel mai potrivit moment pentru reuniuni improvizate. Emma dorea, totuși, să guste plăcerea acestor întruniri mondene așa cum se iveau, la întâmplare; pe de altă parte, datorită îndelungii ei izolări, o intimida ideea de a întâlni elita societății londoneze, pe care Tony o pregătise să contemple „o minune de care nu erau vrednici”, expresie comunicată în mod nechibzuit într-o scrisoare. De aceea sosi pe neașteptate și, pentru un complex de motive, se duse la un hotel. Fatalitatea voise astfel. Își atrase reproșuri, dar răspunse:

— Seara, ai de scris sau primești invitați; aș fi o piedică și ți-aș produce griji. Stau la hotelul Maitland; e excelent; mi se pare că voi dormi pe perna unde s-a odihnit un cap încoronat! Vezi bine că sunt pe cât de confortabil instalată, pe atât de mândră. Și aș prefera să întâlnesc la tine grupul tău obișnuit de oaspeți.

— Motivul pentru care primesc de câtăva vreme în fiecare seară este că Percy e hărțuit și are nevoie să se recreeze, zise Diana. Își aduce prietenii. Casa mea e deschisă pentru el, dacă asta îl amuză. Puțin îmi pasă de ceea ce vorbește lumea. Îi datorez prea mult lui Percy.

Emma murmură că lumea se va liniști în curând.

Diana clătină din cap.

— Sărmanul om, se simte mai bine; e în stare să se ducă la treburile lui; iar eu sunt, cinstit vorbind, ușurată. Parcă am scăpat de un spectru. În ceea ce mă privește, nu mă uit spre viitor. Îi servesc oarecum de secretară lui Percy. Ziua lucrez ca să-i fac conspecte, iar seara prezidez la masa mea de supeu. Poate consideri că e monoton; niciun incident nu aduce vreo variație cursului obișnuit al vieții noastre. Nu am timp să mă întreb dacă asta se cheamă fericire. Mi se pare că seamănă.

Emma replică:

— E posibil ca el să fie în totul așa cum mi-l descrii. N-ar fi trebuit să alegă ultima seară de operă ca să vină în loja ta și să stea lângă tine până la căderea cortinei. Prezența la operă a unui om de o indiferență notorie față de muzică era suficientă în sine.

Diana zâmbi languros.

— Ai aflat asta? Dar se cânta opera *Puritanii*, favorita mea. Și m-a văzut că stau singură în loja ladyei Pennon. Suntem compromiși până-n gât. Pot să te sărut, Emmy dragă, până la ultima mea suflare; dar ceea ce spune lumea nu înseamnă pentru mine decât vorbe în vânt. Afară de asta, are și el speranțele lui... Dacă lumea m-ar improșca toată cu noroi, el mă poate face albă ca neaua. Doamne! dacă ar ști lumea că vine aici aproape în fiecare seară! Va ști; și ce importanță are? Cu sufletul sunt a lui; restul e maculatură – o foaie pe jumătate imprimată.

— Numai să merite atâta devotament!

— E meritul însuși. E un prinț printre oameni; nu îndrăznesc să spun prințul meu, de teamă. Dar, Emmy, să nu-l judeci mâine prin contrast cu alți vorbitori mai volubili.

— Un singur lucru nu sunt în stare să fac în momentul de față: să citesc poezie. Asta m-ar ucide!

— Să-l vezi prin mine. Ca natură, forță morală și intelect, nu are rival. De câte ori mă simt abătută, și mi se întâmplă când și când, îmi ajunge să-mi fac admonestarea asta: e destul că l-ai cunoscut! Recunoaște că, pentru o femeie, a descoperi un bărbat valoros constituie un final fericit al căutărilor ei și, într-un anumit fel, îi îngăduie să se imbarce spre tărâmul umbrelor ca un pasager fără păreri de rău. Dacă sfârșitul mi-ar fi aproape, n-aș avea motive să mă plâng. Noi, femeile, avem sentimentul unui eșec în viață numai atunci când trebuie să mărturisim că n-am întâlnit niciodată un bărbat demn de stima noastră.

Emma fu obligată să audă multe despre Percy. Comparându-se pe ea însăși cu „o albină harnică izbindu-se de un geam”, Diana îi reaminti de vechea ei manieră; iar prietena ar fi ascultat cu dragă inimă minunățiile despre acest domn, dacă nu ar fi avut impresia că Tony dăruia mult mai mult decât ceea ce primea în schimb. O lăsă să înțeleagă care era părerea ei.

— Asta se și așteaptă din partea noastră, a femeilor, zise Diana.

Munca de albină harnică izbindu-se de geam nu dăunase în niciun caz frumuseții ei, deși devenise, de bună voie și fără niciun avantaj, omul de corvoadă al acestui bărbat; dar fantezia ei spumoasă, umorul ei prompt și privirile aruncate cu iuțeala săgeții, împrejurul ei, în cursul discuției, își cam pierduseră din vivacitate.

Pierderea aceasta nu era perceptibilă în cercul invitaților ei. Prezenți la un dineu care nu indica prin nimic că e ultimul, se aflau: Whitmonby, în excelentă formă, amestecând cărțile, distribuindu-le, tăind, jucând atu sau trăgând atu-uri; Westlake, cizelând epigrame pe sub pleoapele lăsate; Henry Wilmers, care alegea momentul optim pentru anecdota lui, la timp, ca o bătaie trecătoare de ceasornic, fără a îngheța fluxul conversației; Sullivan Smith, afumat, sărat și gata să-și dea aroma; Percy Dacier,

ascultător plăcut, vorbitor cu măsură; și tânărul Arthur Rhodes, neofitul de a cărui formare se ocupa stăpâna casei și despre care aceasta îi spusese Emmei: „Dragul de băiat servește cu multă amabilitate să timbreze o văduvă neautorizată”, și pe care îl stimula și îl pune la maximum în valoare cu tactul ei natural. Pe toți aceștia ea îi frământa ca pe un aluat, făcându-i să dospească. Conversația era la nivel înalt sau scăzut, rînd pe rînd – o încântare pentru Emma Dunstane: aici o istorisire, pe urmă o întrebare care deschidea perspective noi, apoi schițe fin creionate ale unor personaje cunoscute, în sfârșit un paradox punctat de hohote de rîs de îndată ce era rostit; și totul în scurgere lină; nici umbră de vorbitor care nu se mai oprește, nicio amenințare, fie și momentană, de lăncezeală, timbrul suav al oportunității constituind tonul armonic al replicilor, care se înlănțuiau pe măsură ce-și proiectau brusc sclipirea, în timp ce nota fundamentală, revenind periodic, era o filosofie tolerantă de înțelept care trăiește în societate.

O singură dată fu nevoită Diana să-și ocrotească învățacelul. El cită un vers amuzant dintr-un popular volum de poezii apărut recent, în perfectă legătură cu subiectul, uitându-se la Sullivan Smith, care răspunse că poeții deveniseră prea numeroși pentru gustul lui și că nu mai citea acum pe nici unul din ei. Diana spuse: „Sunt mulți Alexandru, dar, Alexandru Macedon nu e micșorat de mulțimea lor”. Îi deschidea astfel o porțiță pentru un răspuns mai spiritual, dar el pierdu prilejul printr-un comentariu – contrar regulii cardinale emisă de Whitmonby, care spuse: „Cea mai bine executată sucitură de mână ce l-a făcut vreodată pe un erou să se clatine și să-și spargă creștetul capului!” și, înclinându-se către tânărul Rhodes: „Am să-ți citesc poetastrul mâine dimineață, devreme”. Acesta își exprimă teama că ora aleasă era prea critică pentru poezie.

— Am absorbit o doză importantă la o oră foarte matinală, spuse Whitmonby, pentru a readuce cursivitatea conversației, și mi-a anihilat total spiritul critic.

— Dar n-au redus la tăcere nasul critic, remarcă Westlake.

Wilmers numi pe posesorul celui mai lung nas din Europa.

— În mod potențial, într-adevăr un critic! zise Diana.

— Noaptea lângă acest nas trebuie să fie teribile, și un motiv serios de divorț, dacă sârmana doamnă ar reuși să-i târască nasul până la porțile Vaticanului! exclamă Sullivan Smith. Dar nasurile presupun personalitate.

— Calculabilă în inci? întrebă Dacier.

— Mai mult decât în oricare altă trăsătură, spuse lady Dunstane. Membrii familiei Rifford sunt toți extraordinar de talentați și de amuzanți: *suspendens omnia naso*⁴². Ar trebui ca toate familiile să facă rugăciuni pentru acest atribut fizic.

— *Totum ut te faciant, Fabulle, nasum*⁴³, adăugă Whitmonby. Lady Isabella citea povestea cu prințesa germană care postase o santinelă la vreo treizeci de metri ca să gonească muștele, și mi-a mărturisit că a dus mâna instinctiv spre nas.

— Sinceritatea e cel mai bun paravan, atunci când ai de purtat o povară de absurditate, zise Diana. Cuvintele lui Touchstone: „o sârmană fecioară, dar care mi s-a dăruit mie”⁴⁴ sunt divine în cadrul lor pastoral.

— Cea mai mângâietoare predică ce s-a ținut vreodată despre proprietatea îngăduită săracului, spuse Arthur Rhodes.

Westlake încuviință. — Alegerea ciobăniței Audrey mă frapează ca o mărturie a instinctului sigur care îl mână spre pășunat pe acest bufon filosof în pădure.

— Citadinul pare a se simți la largul lui și cu o femeie a naturii, dacă o poate găsi, spuse lady Dunstane.

— Baronul Pawle, de pildă, adăugă Whitmonby. Bucătăreasa lui e o soție model pentru el. L-am auzit

⁴² Atârând toate de nas (lb. lat.) (n.tr.).

⁴³ Aș da totul numai să-ți faci un nas mare, Fabullus (lb. lat.) (n.tr.).

⁴⁴ Replica bufonului Touchstone, referitoare la păstorița Audrey, în comedia lui W. Shakespeare *Cum vă place* (Actul V, scena IV), (n.tr.).

spunând la masă că ea răspundea de totul afară de vinuri. „N-aș vrea să le am pe conștiință în fața unui judecător”, a replicat doamna.

— Când biata *madame* de Jacquières era pe moarte, spuse Wilmers, confesorul ei ședea alături, pregătindu-se pentru slujba din urmă. „*Pour commencer, mon ami, jamais je n'ai fait rien hors nature*”⁴⁵.

Lordul Wadaster se exprimase în termeni destul de asemănători: „Sunt un păcătos, dar în compania oamenilor binecrescuți”. Sir Abraham Hartiston, un satelit mai mărunț de-al Regentului, a dat următoarea variantă: „Sunt un păcătos, dar frecventez societatea celor care au o bună educație”. *Madame la comtesse* de la Roche-Aigle, care pricinuisese moartea multora, declara că e nedemn de o femeie să se teamă de altceva decât de „*les revenants*”⁴⁶. Totuși, aceeași contesă rostise gingașele cuvinte: „Calcă peste o floare și apoi gândește-te la mine!”

— Sentimentalismul înalță a rugăciune mâini de copil ca să obțină dezlegare de păcat, zise Diana.

— Dar spuneți-mi, puse o întrebare generală lady Dunstane, de ce sunt bărbații cu mult mai fericiți când râd de soțiile lor decât femeile când își ironizează soții?

„Sunt mai umani”, a fost punctul de vedere. „Sunt mai ușuratici” s-a exprimat cu ironie altcineva.

— Asta îi îndreptățește să sufle zi și noapte din cornul superiorității masculine de pe meterezele castelului, spuse Diana.

— Eu aș zice că numai în optimismul lor înăscut mai găsesc motive de râs! zise Westlake.

Pe de altă parte, sunt femeile realmente mâhnite că soții lor le pun în situația să râdă de ei? Mici zvonuri ciudate care cutreieră lumea afirmă contrariul. Dar frumoasele de la care emană aceste afirmații sunt niște libertine brevetate, iar

⁴⁵ „Ca să începem, bunul meu prieten, n-am săvârșit niciodată ceva în afara naturii”, (lb. fr.) (n.tr.).

⁴⁶ Stafii (lb. fr.) (n.tr.).

râsul lor, lucru știut, are o aciditate corosivă. E în interesul parazitului să nu vatăme majestatea copacului pe care se dezvoltă.

— Am intrat în Golful Botanicii, se adresă Diana, Emmei, care răspunse: — O metaforă este un *Deus ex machina* al unei discuții; iar Whitmonby, ca să risipească o umbră apăsătoare, relatează cu subînțelesuri o anecdotă de la Palatul Justiției. Sullivan Smith ceru îngăduința s-o încununeze cu „toca neagră” citând fraza judecătorului Fitzgerald adresată unui criminal condamnat: „Planul urzit de dumneata ar fi fost perfect dacă nu exista Cel-de-Sus”. Dacier cită un execrabil vers improvizat al șefului opoziției în Parlament. Premierul, făcând cineva remarcă, se juca cu acesta ca pescarul cu peștele prins în cârligul undiței; sau ca avocatul coroanei, domnul Rufus, cu martorul de pe banca tribunalului.

— Sau ca un jurnalist francez cu un misionar englez, întări Westlake spusele celorlalți, și exemplul, fiind recent, fu apreciat.

Discuția despre președinți de consiliu îi oferă lui Whitmonby prilejul unei evaziuni la Curtea de la Viena și la prințul Kaunitz. Wilmers istorisi întâmplarea plină de haz a lordului Busby care n-a reușit să găsească ambasada engleză de acolo. Westlake oferă o mostră din emfaza calmă și sentențioasă a fratelui lui Busby, Robert, în timpul unei dezbateri furtunoase din Camera Comunelor.

— Îmi amintesc, îi veni în minte și lui Dacier, că l-am auzit spunând, într-un moment când Camera aducea a răzmeriță chartistă: „Să stăm deoparte și să medităm asupra Vieții. Dacă ar ști tinerețea, în vremea când culege roadele plăcerii, că nu face decât să semene onorarii pentru medic!”

Recent, din cauza unei maladii care survenise, Bob Busby trecuse de la modul general la cel particular cazul său misterios.

— Dați-i asigurări că e o suferință endemică. Poate se vindeca de dorința de a o etala în mod public, comentă lady Dunstane.

Westlake îi ținu isonul: — Da, farmecul de a discuta despre propriul caz se risipește dacă individul nu mai pare a fi în dezacord cu Providența.

— Dar în cazul acesta ne pierdem caracterul tragic, spuse Whitmonby.

— Și totodată pe cel comic, adăugă Diana. Trebuie să consimțim să trecem cu toții prin faza Busby de hatârul amuzamentului instructiv al altora.

— Curios lucru când te gândești, spuse Sullivan Smith, că unele dintre cele mai importante personaje instructive au fost în timpul vieții niște oameni înfiorător de plicticoși!

— Prin urmare vezi, în sfârșit, care e minunea artei poetului? i se adresă Diana zâmbindu-i, iar el făcu jurământ:

— O lună de zile n-am să mai citesc decât versuri! Tânărul Rhodes îl sfătui să se păzească de vreun potop dacă face o asemenea proclamație.

Se ridicară de la masă la ora zece, cu satisfacția de a ști că nu discutaseră în contradictoriu, nu se certaseră, nici nu pierduseră vremea, și cu senzația de împrăștiere a forțelor după o masă bună; așa cum trebuie să se petreacă lucrurile între adulții unei lumi civilizate, care înțeleg să practice filosofia, făcând din ora ospățului o recreare echilibrată și o regenerare a trupului ca și a spiritului.

— Seri ca aceasta merită un pelerinaj, spuse Emma îmbrățișând-o pe Tony în fața ușii salonului. Sunt atât de bucuroasă că am venit; și, dacă mă voi simți destul de fortificată, invită-mă din nou la primăvară. Măine în zori mă reîntorc la Copsley, ca să fug din aerul ăsta al Londrei. Nădăjduiesc să vii pe acolo în curând.

Îi făcu plăcere s-o audă pe Tony întrebând-o dacă nu găsea că Arthur Rhodes se comportase bine; căci în întrebarea ei palpita o inimă capabilă de prietenie curată.

Domnii o urmară pe lady Dunstane în grup; Dacier cedându-i, vrând-nevrând, ultimul rămas bun tânărului Rhodes.

Cinci minute mai târziu Diana se găsea în cabinetul ei de

toaletă, unde scria noaptea, în rarele împrejurări din ultima vreme când era liberă.

Începând să stăruie cu gândul asupra *Bărbatului cu două conștiințe*, aruncă o privire asupra femeii, în chip asemănător – dacă nu identic – dedublată; și se adânci în meditație. Nu acuza căsătoria ei drept primul pas fatal; eroarea consta în faptul că pătrunsese în societatea înaltă fără mijloacele necesare pentru a-și susține poziția. Tinerele din categoria ei, încercând să zboare deasupra sferei în care s-au născut, sunt în mod strigător la cer niște aventuriere. Și ca aventuriere și sunt tratate. E zadarnic să folosești subterfugii ieftine cu lumea! Mai bine să ne întoarcem împotriva noastră și să ne dojenim firea pentru că se aruncă necugetat spre lapte și miere! Dacă ar fi trăit din modestul ei venit într-o căsuță de țară, munca aceasta a scrisului ar fi însemnat o adevărată sărbătoare. Sau și mai bine ar fi făcut dacă, așa cum îi predica lui Mary Paynham, ar fi învățat vreo meserie. Simplitatea unei vieți dedicată muncii i se părea atrăgătoare. Ce nu pare frumos în contrast cu musca prinsă în pânza de păianjen? Ea însăși preferase să fie una din muștele vieții.

În loc să se concentreze asupra scrisului, gândurile ei își canalizau elocvența într-o morală adresată lui Arthur Rhodes, în stilul lui Redworth; cu mai multă simpatie, bineînțeles. „Căci eu nu fac parte dintre acei adepți ai lui Mammon care fac morală altora!” putea ea să adauge.

Depart de asta. Drept pocăință, în plin dispreț față de aroganții strângători de avuții, ea trase sertarul unde se găsea carnetul de bancă și îl privi meditativ, însemnând pe hârtie o reflecție înainte de a deschide temuta carte a realităților: „Contemplă calea morală pe care ar fi trebuit să apuci; ți se cere curajul de a comite o sinucidere consfințită de lege întorcându-te la această cale într-o totală despuiere de tot ceea ce nu e propriul eu”. Oftă spunând: „Dar nu am curajul: niciodată nu l-am avut!”

Carnetul își revela povestea într-o mică socoteală scrisă cu creionul de funcționarul de la bancă în partida deficitară.

Doamna Credit prezenta numeroase pagini albe. Părea să se fi retras din lupta cu un asemenea partener.

Asta însemna un apel neîntârziat la cămătari, afară de cazul când editorul putea fi convins, cu trei sferturi din carte în mână, să-i vină în ajutor. Lucrează! tună micul Debit, păcătosul transformat în vâtaf de sclavi.

Diana își netezi încheieturile de la mâini, strângând buzele ca să nu râdă de acest simulacru de pregătiri războinice. Luă condeiul în mână.

Și, lucru ciudat, ar fi putut da curs pe dată acelor bazaconii care o încântau pe Danvers să le citească! – prinți vicioși, aristocrați potlogari, desfrânate cu titlu nobiliar, inocente pure ca un crin, căsătorii perfide, crime, o spânzurătoare de care atârnă, bălăbănindu-se, un cadavru scaldat în lumina lunii, și o femeie încovoiată dedesubt. Ar fi putut să scrie cu certitudinea că în clasele de sus, de mijloc ca și în cele de jos ale țării aveau să se găsească nenumărați cititori ai acestor nerozii, atât de strâns unite sunt aceste clase în privința gusturilor literare, în ciuda golurilor care le despart. Și de ce să nu le ofere plăcerea unei astfel de lecturi? Actuala ei stare sufletească râvnea cu înfocare după subiectele senzaționale, după incidente, acțiune fantastică, tot mecanismul primitiv al speciei noastre; o cantitate cât de masivă de grandilocvență teatrală, de scene patetice și flecăreli de bufon. O succesiune de imagini se desfășură rapid în jurul ei.

Era, însă, înhămată la un alt soi de vehicul, și trebuia să-l tragă înainte. Ușa de la intrare închizându-se, în închipuirea ei poate, îi distrase fugitiv atenția. Acum să-l însuflețească pe *Bărbatul cu două conștiințe!*

Face curte unei femei, dar e împovărat cu cea mai dificilă dintre sarcini. Are un ideal al feminității și al uniunii cuplului; o delicatețe ieșită din comun, ca și atașamentul său; dar trebuie s-o determine pe femeia iubită să se stăpânească pentru a corespunde idealului său, fără a-i îngădui să-l bănuiască pentru asta mai puțin devotat persoanei ei; în timp ce ea, idol exigent, e dispusă să

absoarbă orice cantitate de idealizare din partea lui atâta vreme cât aceasta izvorăște dintr-o acceptare deplină a calităților ei recunoscute. Altădată Diana ar fi declanșat o asemenea scenă cu o ușurință aeriană. Stătea cu ochii ațintiți la fraza de început, o mostră greoaie de considerații de ordin moral, bună de pus alături de aceea pe care o scrisese la vederea carnetului ei de bancă.

— Aici am ajuns – nu mai am forța de a gândi, exclamă ea.

Și există oare probabilitatea ca publicul nostru să găsească în el însuși măcar o fărâmă de predilecție pentru o analiză comică ce nu se prăbușește în farsă? Îndoiala îi prefăcu întregul manuscris într-o masă de plumb, sortită să se scufunde. Pasiunea lui Percy pentru burlesc constituia un alt impediment, căci nu vedea cum era cu putință să-și exagereze simțul comic pentru a o satisface.

Se auzi o bătaie în ușă, și Danvers intră.

— Se pare că-ți plac orele târzii, remarcă stăpâna ei. Ți-am spus să te culci.

— A venit domnul Dacier, spuse Danvers.

— Vrea să mă vadă?

— Da, doamnă. S-a scuzat că vă deranjează.

— Trebuie să aibă vreun motiv important.

Ce putea fi? Oglinda îi dădu Dianei un răspuns aprobator în privința înfățișării ei. Își netezi șuvițele bogate de păr negru, deasupra tâmpelor, oarecum uluită, curioasă și abia stăpânindu-și bătaile inimii.

Capitolul XXXI

Un capitol conținând importante știri politice și, odată cu ele, intruziunea zeului iubirii

DACIER PĂȘEA ÎN LUNG ȘI ÎN LAT prin salon, ca într-un loc prea îngust pentru el.

Diana se opri în pragul ușii.

— Ai uitat să-mi spui vreun lucru pe care trebuia să-l știu?

El veni până la ea, închise încet ușa îndărătul ei, apoi o apucă de mână.

— Te apropii de adevăr. M-am întors... Dar mai întâi spune-mi: pe fața ta era astă-seară o ușoară umbră, arătai deprimată.

— S-a văzut asta?

Devenea puțin bănuitoare, dar acest interes subtil, de iubit, căruia nimic nu-i scapă, risipi umbra de suspiciune.

— Eu am văzut.

— A fost de neiertat că am lăsat să se vadă.

— Nimeni altul n-a putut băga de seamă.

Inima ei de femeie vibră emoționată; căci față de Emma izbutise să-și ascundă deprimarea.

— Nu era nimic important, zise ea; un impas în cartea pe care o scriu. Noi, sărmanii autori, suntem chinuiți câteodată. Dar dumneata?

Chipul lui se luminează în valuri succesive, pentru a determina o reflectare a bucuriei lui pe chipul ei.

— Să-ți ridic moralul cu o veste bună? Cred că are să-mi servească drept scuză pentru faptul că m-am înapoiat.

— O veste foarte bună?

— Excelentă, până în prezent.
 — Atunci te privește pe dumneata!
 — Pe mine, pe dumneata, țara întreagă.
 — O! nu mă înșel? exclamă Diana. Dar, te rog, vorbește; ard de nerăbdare.

— Ce primesc dacă îți spun?
 — Nu condiționa. Îmi cunoști inima. Am ghicit – sau așa îmi închipui. E vorba de șeful dumitale?

Dacier zâmbi într-un fel ca și cum ar fi vrut să arate lacătul tainic, dar fără cheie; iar ea, atrasă pe nesimțite mai aproape de el, făcea supoziții asupra acestui surâs.

— Mai încearcă, zise el, savurând intens neclaritatea față de mobilul său în care se găseau ochii ei negri și gânditori, ca și spectacolul respirației prin buze întredeschise.

— Percy! Trebuie să am dreptate.

— Ei bine, da, ai dreptate. S-a hotărât!

— O, e cea mai bună veste cu putință. Când ai aflat?

— M-a informat astăzi după-amiază despre hotărârea lui definitivă.

— Și ai purtat greutatea acestui secret o seară întreagă fără să trădezi nici cel mai mic indiciu? Felicit pe omul de stat pentru diplomația lui. Dar când va deveni publică hotărârea luată?

— Convoacă Parlamentul în prima săptămână a lunii următoare.

— Și propunerea? Care-i? Să se termine cu compromisurile?

— Cu desăvârșire!

Diana bătu din palme, și aspectul entuziasmului ei era seducător. — E un om înțelept și un ministru curajos! Și în timp ce dumneata citeai până în adâncul ființei mele, eu eram oarbă în ceea ce te privea, adăugă ea, mișcată.

— N-am făcut prea mult caz de noutatea asta? întrebă el.

— Nici vorbă, n-ai făcut.

Ochii ei străluceau de bucurie, dar era în mod vădit cucerită de el, sub influența fascinantă a noutății pe care i-o dăduse, prelungind așteptarea cu meșteșug ca să-i provoace

emoții și să-i tulbure echilibrul; iar entuziasmul ei era în întregime dirijat către contribuția lui la modificarea situației, după cum el știa prea bine, fiind măgulit că o știe.

— Așadar, Tony nu mai e deprimată? Mi-am închipuit eu că pot să te reconfortez și să fiu astfel iertat.

— O! un vânt puternic face să zboare ca pasărea până și o frunză veștedă. Simt că plutesc. Acum sunt într-adevăr mândră. Am dorit asta – să te văd conducând țara, nu remorcat ca o căruță trasă la deal de trei atelaje. Noi doi avem un avans de o lună asupra întregii Anglii. Dumneata îl susții? Vreau numai s-o aud, căci sunt sigură de acest lucru.

— Învingem sau ne prăbușim împreună.

Cu vâpăi în privire îl sorbea din ochi pe credinciosul secund.

— Și dacă pajul e eroul meu, eu nu sunt decât o umilă slujitoare. Dar trebuie să-l admir pe comandantul lui.

— Tony!

— A! nu, își împreună mâinile, întrebându-se unde pierise majestatea ei înarmată. Fără înduioșare! Fără răsplată! Măgulește-mă lăsându-mă să cred că ai venit spre mintea unei prietene, nu spre inima unei femei slabe, cu un singur nume săpat în ea, dar pe care nu trebuie să-l dezvăluie. Am fost sinceră; nu mai ai nevoie de dovezi... Mâinile care implorau îi lăsau întreaga făptură pradă facilă elanului vijelios, și fură strivite una peste alta pe pieptul ei. Reuși numai să se retragă puțin. Ah! Percy... distrugi elogiul pe care ți l-am făcut – mândria mea că te-am primit.

Vrând-nevrând, cuvintele ei amuțiră pe buze.

— Vezi, Tony, iubita mea, la urma urmei sunt un om, făcut din carne și sânge.

— Mă silești să fiu numai gheață și zăvoare!

Privirile ei se revărsară asupra lui încărcate de reproș.

— Nu înseamnă a acorda prea mult, murmură el.

— Asta schimbă totul între noi.

— Pe mine nu. Mă leagă mai strâns.

— Face din mine o dezgustătoare ipocrită.

— Dar, Tony! Înseamnă oare atât de mult?

— Nu, dacă-i dai o semnificație atât de mărunță.

— Dar cât timp mă vei ține așa, în așteptare, ca pe o marionetă?

— Răbdare.

— Atârnând spânzurat și legănându-mă zi și noapte!

— Păpușa de cârpă va fi însuflețită și răsplătită dacă eu sunt în viață. Vreau să-mi respect eroul. Ai puțină milă. Ne va veni ziua: poate la fel de miraculos ca și vestea asta minunată. Prietene, lasă mâinile în jos. Ai uitat cine sunt? Vreau să reflectez, Percy!

— Dar ești a mea!

— Înjosești ceea ce e al dumitale.

— Pe Domnul din cer, nu!

— Mai rău, prieten drag; te înjosești pe dumneata față de femeia care te iubește.

— Îți închipui, probabil, că sunt un supraom.

— Te ador sau te-am adorat.

— Fii rezonabilă, Tony. Ce rău e într-asta? O recompensă neînsemnată, categoric. Doar ca să mă faci să simt că trăiesc! Recunoști că mă iubești. Sunt, prin urmare, iubitul tău!

— Dragul meu prieten Percy, când voi consimți să fiu concubina ta, felul cum mă tratezi acum nu va mai avea nevoie de justificări.

Limbajul acesta fără înconjur, din adâncul jignirii pe care i-o adusese, își produse efectul asupra unui gentleman care n-ar fi abuzat niciodată de privilegiile sale, chiar dacă ar fi fost total insensibil la dorințele și intențiile ei exprese.

Oftă.

— Știi cum mă bate la cap familia. Femeia pe care o doresc, singura femeie cu care m-aș putea căsători, n-o pot avea.

— O ai cu sufletul.

— Trebuie să fie și cu trupul și cu sufletul! Cred că ești făurită fără urmă de foc.

— Poate. E un element omis în alcătuirea unora dintre noi: din fericire, gândesc unii. Acum putem sta de vorbă. Se

pare că e necesar să se măsoare mai întâi distanțele pentru ca bărbații și femeile să poată discuta rațional împreună; sau pentru ca un bărbat să înțeleagă că poate fi sfătuit și ajutat. Când va fi consultat Cabinetul?

— O! peste câteva zile. Făgăduiește-mi...

— Orice făgăduială onorabilă!

— N-ai să mă lași să aștept mai mult de sfârșitul sesiunii?

— Se va adresa, probabil, un apel către țară.

— În orice caz, promite-mi: ai puțină compasiune.

— Ah! compasiune! Nu-ți alege cuvintele, Percy, sau uiți cine e cel care vorbește.

— Tony e cea care uită de cât timp îl ține pe iubitul ei spânzurat de o sfoară. Făgăduiește-mi și am să aștept.

— Mă doare mâna, domnul meu.

— Aș putea frânge degetele astea. Promite-mi!

— Vino să mă vezi mâine.

— Mâine ai să fii îmbrăcată în armură – în întreprinderi zale! Întreaga fire strigă: acum! Suntem pe cai pur-sânge și tu vorbești de mers în buiestru.

— Așa ar fi putut vorbi Arthur Rhodes.

— Rhodes! se scutură la numele lui, cu dezgust. Răsfață-l cât poți; dar nu... îi fu cu neputință să-și exprime protestul.

Ea îi domoli și mai mult ardoarea prin elogii despre maniera cavaleriească de a se exprima de care era capabil tânărul domn Rhodes; până când, din cauza furiei care-i aprindea sângele – nu din gelozie, căci, cu ea, nu simțea gelozie față de niciun bărbat; nici din pasiune, puțină pe care o avea era doar o răbufnire trecătoare – el îi pedepsi răceala luând ceea ce putu culege în grabă.

Toată ființa ei deveni de o tristă supunere; și gândi: „Unde e femeia care cunoaște vreodată pe un bărbat!” – așa cum gândesc femeile când, printr-unul din subterfugile lor de a se sustrage sau de a impune, și-au dominat până atunci, în aparență, iubitul. Dar supărarea îi fu mai mică decât înainte, căci acum era stăpână pe ea însăși și nu se mai temea că ar putea să lunece în abisuri.

Dacier îi dădu drumul repede din strânsoare spunând:

— Dacă viu mâine, îmi făgăduiești?

Ea răspunse: Fii sigur că nu voi minți.

— De ce să nu-mi faci promisiunea acum, înainte de a pleca?

— Ca să-ți spun drept, prietene, acum mă simt din cale-afară de tulburată.

— Iartă-mă că ți-am strâns mâna prea tare.

— Mâna? Poți s-o și rezezi.

— Nu pot fi altceva decât un muritor îndrăgostit, Tony. Asta e realitatea.

— Nu: greșeala e a mea dacă sunt înjosită. Am încredere în tine: aici e eroarea.

Pentru Dacier fu o grea încercare să-i vadă palpitațiile rapide ale pieptului sub masca vorbelor reci: o atracție și o respingere în același timp; o adevărată stare de delir pentru orice îndrăgostit care simte imboldul să nesocotească o apărare slabă. Dar suferința vădită pe care i-o pricinuia Dianeii îi suscită mila, iar aceasta contribui să-i reînvie sentimentul cu privire la frumusețea caracterului ei. Așa cum stătea în fața lui, era atâta demnitate în blândețea ei supusă! Și nu făcea caz de virtute fățarnică, ci numai de respectul de sine. Deși marea veste pe care i-o împărtășise deșteptase în el o arzătoare sete după un moment de destindere și de zburdălnicie, și cu toate că-i era greu să și-o reprime, cedă în fața voinței ei.

— Poți să ai încredere în mine, spuse el. Dar știi că noi doi suntem uniți. Lumea mi te-a dăruit mie, și pe mine mă consideră al tău. De ce să rămânem departe unul de altul? Nu există niciun motiv.

Ea replică: — Totuși, mai doresc să ard puțină tămâie în onoarea mea, altfel nu pot trăi. E adevărul adevărat. Mă faci să văd în moarte un prieten mai credincios; în clipa asta aș accepta de bună voie să dispar. M-ai respecta mai mult moartă decât vie, iar eu aș putea să te iert mai ușor.

El pledă ca să obțină iertare de la buzele roșii ca cireașa, vag iritat de bănuiala că ea își exercita dominația în mod

excesiv asupra lui; meritase din plin stropul de bunăvoință și fărâmele darurilor de iubire, rouă cerească pentru el!

— Niciun cuvânt despre iertare, zise Diana. N-am să-ți aduc nici cea mai mică învinuire „în depărtarea întunecată și în hăul timpului”. Vestea e de mare însemnătate și m-am simțit covârșită. Vino mâine. Vom vorbi atunci despre orice subiect dacă-mi vei dovedi că este rațional. Acum ora e târzie.

Dacier sorbi îndelung frumusețea ei brună, cu văpaia pe care i-o aprinsese el în obraji. Ținea buzele strânse; ochii, cu o privire gravă, erau uscați, dar păreau că sunt gata să lăcrimeze în plenitudinea lor sumbră. Nu-i putea pune la îndoială sentimentul de iubire; și cu toate că îl irita ideea că ea îl domina în mod absurd – dincolo de orice și-ar fi putut închipui flecarii cercurilor lui sociale – își reluă moderația firească, întocmai ca pe-un veșmânt ce nu-i stătea prea rău: de unde urmă – căci în așa măsură ne influențează haina pe care o îmbrăcăm – că sentimentul lui viril de revoltă împotriva rolului secundar pe care ea îl constrângea să-l joace, fu înăbușit de înviorarea insuflată de caracterul ei sublim, giuvaer pur oferit posesiunii lui lăuntrice.

— Adio până mâine, spuse el, iar ea îi zâmbi. Stărui să-i dăruiască o strângere de mână. În loc de asta, ea își luminează și mai mult surâsul și rosti doar:

— Noapte bună, Percy.

Capitolul XXXII

În care suntem martorii unei amețitoare schimbări de direcție la fantomatica „răscruce a drumurilor”

DANVERS ÎL ÎNSOȚI PE BACKER până la ușa dinspre stradă. Urcând din nou scările o găsi pe stăpâna ei încă în salon.

— Vă e frig, probabil, doamnă, spuse ea, aruncând o privire înspre cămin.

— E ger afară? întrebă Diana.

— E miezul nopții și miezul iernii, doamnă.

— A bătut ora douăsprezece?

Orologiul de pe cămin arăta cinci minute după miezul nopții.

— Ai face bine să te duci să te culci, Danvers, altfel îți pierzi bujorii din obraji. Stai puțin: îmi ești un suflet credincios. Se întâmplă lucruri mari și sunt agitată. Domnul Dacier mi-a adus vești. Cu scopul ăsta s-a întors.

— Da, doamnă, zise Danvers. A avut multe de spus?

— Ei da, a avut. Diana roși la această schițare de impertinență pe care o auzea prima oară din gura cameristei ei. Care ți-e taina, Danvers? Ce te ține legată de mine?

— Nici eu nu știu, doamnă. Sunt romantică.

— Și găsești că eu sunt o persoană romantică?

— Vă asigur că n-aș putea să spun, doamnă. Prefer să vă servesc pe dumneavoastră decât pe oricare altă doamnă; și aș dori să fiți fericită.

— Presupui că sunt nefericită?

— Vă asigur – dar dacă îmi dați voie să vorbesc; o doamnă atât de frumoasă, de inteligentă și de tânără! Nu pot răbda să văd asta.

— Tț, tț, tț, femeie fără minte. Citești povestiri melodramatice și ți se aprinde imaginația. Eu trebuie să mă apuc de scris pentru bani: asta mi-e profesia. Și n-am nicio idee în cap. Vestea asta mi-a răvășit toate gândurile. Dacă nu scriu, ajung la ruină; așa încât trebuie! Și nu sunt în stare!

Diana văzu în fața ei ruina. Se agăța de importanta veste ca de un sprijin. Cu adevărat importantă: și cunoscută doar de ea dintre cei din afară. Era în avans față de toți – în avans față de domnul Tonans!

Imaginea lui Tonans, cu chipul împietrit de senzaționala noutate, sorbind-o și recunoscând că Diana îl depășise în cursa după secrete, i se înfățișă semeață. Nu-l văzuse niciodată pe redactorul-șef în bârlogul lui, la miezul nopții. Cu zarva întregului aparat redacțional din jurul său, și cu ultimele noutăți sosind și zburând la tipar, era, probabil, ca și cum te-ai fi aflat în însuși focarul șuierător al evenimentelor: un consiliu olimpic ținut în fierăria lui Vulcan. Ce-ar fi să-i aducă lui Jupiter al acelor locuri o noutate de asemenea proporții încât să rămână uluit? Tocmai lui care o prevenise, cu oarecare ironie, că informațiile ei erau cam răsuflate. Dar noutatea asta, oricât de însemnată, și palpitând ca o inimă smulsă dintr-un trup cald, nu pulsa decât scurtă vreme, o zi sau două; după care, așa însemnată, ba chiar colosală, cum era, își relua proporțiile obișnuite, devenind un bun al mulțimii, interesant doar din punct de vedere istoric.

— Nu ți-e teamă să mergi pe străzi noaptea? o întrebă Diana pe cameristă, în timp ce urcau scara la etaj.

— Nu, când mergem cu trăsura, doamnă, fu răspunsul.

Bărbatul cu două conștiințe își întâmpină creatoarea în cabinetul de toaletă, rostind încă aceeași frază greoaie ca o pernă care te sufocă!

„Mi-am greșit vocația, gândi Diana. Sunt, cu siguranță,

cea mai searbădă prozatoare care a așternut vreodată un rând.”

O trimise pe Danvers în dormitorul ei, cu o însărcinare mărunță, incapabilă să suporte apropierea femeii, dar, în mod ciudat, codindu-se să o concedieze.

Își apăsă mâinile peste pleoape. Ar fi umilit-o Percy în felul acesta dacă i-ar fi purtat respect? A profitat de pierderea momentană a majestuoasei ei inițiative la auzul minunatei vești, ca să înjosească și să păteze intimitatea lor. Judeca purtarea îndrăgostitului după senzațiile ei: se simțea umilită, smulsă cu brutalitate de pe tronul pe care îl ocupase atâta vreme în deplină siguranță și mândrie. Situația asta luase sfârșit. Dacă nu voia să fie în rând cu cele mai dezgustătoare ipocrize, trebuia să-i refuze accesul în locuința ei. Și atunci ce mai rămânea din propria ei viață?

Ceva care o apăsa cu putere, nu-și dădea seama bine ce anume, și nici nu-și punea întrebări, o îndemna să exagereze ofensa adusă amorului ei propriu. Era o femeie detronată. În apele mai adânci ale ființei sale, o actriță demascată, își spuse. O! ea îl ierta! Dar era limpede că o socotea nu altfel decât pe celelalte femei care consimt să primească un vizitator privilegiat. Și, cercetându-se până în străfundul inimii, era oare atât de net superioară? O văpaie îi urcă în obraji. Își strânse brațele peste piept ca să-și liniștească bătăile inimii și le lăsă să cadă în jos când se surprinse îmbrățișând amintirea. Îi adusese o știre politică și o tratase drept – să-i spunem pe nume! Nu înadins, se poate: situația ei aproape chema o astfel de comportare. „Lumea o dăruise lui.” Lumea e întotdeauna un profet al infamiei; dar de astă dată nu se mai înșela cu desăvârșire. O trecu un fior în fața judecății oamenilor.

Își puse întrebarea de ce Percy sau societatea trebuiau să stimeze o aventurieră, care era o soție acuzată, o autoare de calitate inferioară, și în pragul falimentului. Era o aventurieră. Când era proprietară la Crossways avea cel puțin un mic refugiu sigur: acum se dusesse și asta. O aventurieră fără o idee în cap: mărturie plicticosul ei *Bărbat*

cu două conștiințe pus pe ținut predici iubitei sale.

În criza pe care o traversa, Diana resimți extraordinara presiune pe care o exercită, asupra gândirii noastre lucide, faptele materiale, când ne găsim azvârliți printre talazurile dificultăților morale și ne străduim să ocolim acest monstru cu chip de mâl, mai ales simulând inconștiența. Spiritul ei era prea ascuțit, natura ei prea directă, ca să îngăduie o învălmășeală prelungită a gândurilor. Își biciui carnea cu asprime. „I-am acordat aceste privilegii pentru că sunt o femeie slabă ca și cele mai slabe, ticăloasă așa cum mă proclamă dușmanii mei. Mi-am acoperit slăbiciunea de femeie de rând cu un aer de seninătate intelectuală pe care el, alegându-și momentul, l-a sfâșiat ca pe un vâl, demascându-mă față de mine ca și față de el drept cea mai comună dintre ființele corupte. Am întreținut o casă luxoasă cu singurul scop de a-l vedea și de a-l avea lângă mine. De aici crunta nevoie de bani!” Ori izbutea să facă rost de bani, ori se făcea de ocară. Banii i-ar ajuta să-și îmbunătățească și să-și termine cartea în liniște. Da, și tot lipsa banilor, trecând în revistă ultimii doi ani, constituise cauza materială a nesocotinței în afaceri. Era – după cum o proclama pudoarea ei reînviată și în plină revoltă – principala, singura cauză. Numai nevoia de bani.

Iar ea deținea un secret care valora mii de lire! Secretul unei zile, nu mai mult. Secretul orișicui după vreo douăzeci și patru de ore.

Zâmbi închipuindu-și fața lungă și ochii căscați de mirare ai lui Tonans, în bârlogul său redacțional, la miez de noapte.

Dar dacă știa noutatea, ba încă putea s-o înflorească adăugând amănunte mai noi și mai necunoscute? Greu de crezut. Era însă o idee care îi dădea ghes.

Începu să tremure când într-o străfulgerare, își întrevăzu situația materială redresată, dezonoarea înlăturată, ceasuri de liniște pentru creație deschizându-i-se în față: o perspectivă de după-amiază de vară.

Toate aparențele erau că între ea și Tonans avea să se desfășoare un duel, ea fiind sigură de triumf – *Diana victrix!*

— Danvers! strigă ea.

— Vreți să vă ajut să vă dezbrăcați, doamnă? întrebă camerista, intrând.

— Mi-ai spus că nu ți-e teamă să mergi pe străzi. Trebuie să mă duc până în cartierul City. E ceva urgent. Da, e neapărată nevoie să mă duc. Dacă ar fi să-ți împărtășesc noutatea, ți-ar răsună capul ca un clopot timp de o lună.

— O să luați o birjă, doamnă.

— Trebuie să mergem pe jos ca să găsim una. E necesar să mă duc chiar dacă voi fi silită să fac drumul pe jos. Repede, pălăria și șalul; tu îmbracă-te gros. N-am ieșit niciodată până acum atât de târziu; dar ce importanță are? Ești curajoasă, sunt sigură, și o să-ți primești plata.

— Nu mă interesează banii, doamnă.

— Când ne întoarcem acasă, ai să mă săruți.

Danvers își îmbracă stăpâna în blănuri și șaluri luxoase. Neplătite încă! o străpunse pe Diana un gând disperat; dar trebuia să-și dea ei însăși impresia unei persoane în pragul falimentului, și izbuti. De altfel, nici nu era departe. Secretul care clocotea în ea o mână pe străzi cu pași repezi, fără să observe altceva decât asemenea lucruri mărunte ca reflexele felinarelor pe trotuare și aspectul cunoscut al caselor învăluite în tăcere; fără să rostească un cuvânt ajunsese până la prima arteră principală unde întâlni un birjar dispus s-o conducă. Când i se specifică destinația, aprobă din cap cu vioiciune: condusesese acolo feluriți gentlemani, noaptea, la ieșirea de la Camera Comunelor, spusese el.

— În momentul de față Parlamentul *nostru* e în ședință, și conduci niște doamne, replică Diana.

— Sper că știu să recunosc o doamnă, oricare ar fi ora, zise omul cu pelerină.

I se porunci să conducă mai repede.

— Fața roșie ca macul; nu vezi prea des un vizitiu palid, remarcă Diana adresându-se cameristei Danvers, care începu să râdă, așa cum se aștepta să facă ori de câte ori ieșea împreună cu stăpâna sa.

— Vă amintiți, doamnă, de birjarul care ne-a dus până la

diligență când vă gândeați să plecați pe continent?

— Și când m-am dus la Crossways? L-am uitat.

— A declarat că sunteți așa de frumoasă că v-ar fi dus pe gratis până la celălalt capăt al Angliei.

— Probabil că a spus asta când îi plăteam. Scoate-ți din cap, Danvers, că există vizitii mai altfel decât toți. Sunt florile pictate în roșu ale arterelor noastre metropolitane și-i culegem în șiruri nesfârșite.

— Au și ei simțirile lor, doamnă.

— Simțirile udate cu rachiul nu mă impresionează.

— Îmi place să mă gândesc la ei cu bunăvoință, remarcă Danvers, ca o dojană pentru inumanitatea stăpânei sale, adăugând: Pot să ne răstoarnel!, la care Diana râse.

Ochii ei fură atrași de o ceartă între câțiva bărbați și femei pe stradă. — Ah! ce spectacol nenorocit! exclamă ea. E veșnicul coșmar al Londrei.

Danvers se arătă indispusă, fiind rănită în sensibilitatea ei de femeie de atenția acordată unei asemenea scene. Era surprinsă că stăpâna ei găsea de cuviință s-o facă.

Mergând mai departe, printre casele cu storuri trase și cufundate în întuneric, Diana le împrumută propriile ei impresii și, într-un paroxism de nervozitate, își imaginează că priveau un convoi funebru fără niciun fel de suită.

Ajunseră în apropierea catedralei Saint Paul, auzind, într-o pauză a huruitului roților, clopotul care suna ora.

— Mai repede! mai repede, om bun, șopti Diana, și pătrunseră într-un mic scuar liniștit, cu nenumărate ferestre luminate.

— Aici trebuie să fie locul unde se fabrică ziua de mâine, zise ea. Spune-i omului să aștepte. Sau mai curând e oglinda zilei de ieri: trebuie să privim înapoi ca să vedem viitorul, în viață.

Vorbea pe un ton de filosofie calmă ca să-și ascundă față de ea însăși starea de surescitare.

O carte de vizită pe care notase: „*Urgent – două minute*”, fu trimisă lui Tonans. Urcară până în anticamera redactorului-șef. Uși se deschideau și se închideau, pași

grăbiți traversau coridoarele, un zumzet monoton străbătând tăcerea vorbea despre o largă activitate în plină desfășurare. Diana fu poftită la puternicul conducător al întreprinderii. Danvers rămase cu gândurile ei. Auzi vocea lui Tonans: „Nu mai mult de două minute!” Aici nu era locul complimentelor. Bărbați treceau, încoace și încolo, observând fugitiv prezența unei femei. Își pierdu – lucru ce i se păru foarte ciudat – sentimentul sexului ei și deveni un simplu obiect – un obiect desconsiderat. Ceea ce se petrecea acolo avea mai mare însemnătate. Amorul ei propriu feminin era tulburat; orice noțiune de atracție personală pieri. Aici era în mod vădit un loc unde femeile decăzuseră de pe planul al doilea la o completă anihilare, în extraordinara lor carieră într-o societate care ori le înălța în văzduh ca pe niște baloane de săpun, ori le punea liniștit, pe raft, ca pe niște obiecte supranumerare. Un gentleman – agreabilă imagine! – se repezi pe lângă ea spre ușa redactorului-șef fără a-i arunca măcar o privire. Bătu la ușă. Tonans apăru și îl luă de braț, dictând între timp cu mare viteză; o observă pe Danvers, se încruntă la vederea unei femei, și-l rugă să aștepte în anticameră, ceea ce și făcu acel gentleman fără să privească măcar o dată spre femeie. În cele din urmă stăpâna se întoarse, escortată de Tonans care, lucru înviorător, își plecă spinarea ca să se încline peste mâna ei; avem așadar satisfacția de a ști că nu suntem, la urma urmei, niște făpturi atât de vrednice de dispreț! Suferind personal, Danvers se simți încurajată de modesta manifestare a unui omagiu la adresa sexului ei.

Coborâra scările.

— Nu ești redactor-șef de ziar, dar te poți făli că ai fost lângă vizuina unuia dintre ei, îi spuse Diana când își reluară locul în birjă. Respira adânc în răstimpuri, ca sub o povară, sau ușurată de o povară, dar părea plină de însuflețire, și, din când în când, lăsa să cadă câte o observație comică de genul celor care o distrau pe Danvers, făcând-o să se laude pretutindeni că stăpâna ei era mai plină de haz decât o piesă de teatru.

Acasă, Danvers, cu mâini harnice, îi aduse stăpânei sale o reconfortantă ceașcă de ceai și o farfurie cu biscuiți. Diana era ca amețită de neobișnuita importanță a expediției întreprinse. Cu tot ceaiul băut la ora aceea, dormi profund în tot restul nopții, netulburată de niciun fel de vise, până târziu în dimineața următoare.

Capitolul XXXIII

Înfățișează explozia unei mine într-un articol de ziar

S-AR PĂREA CĂ PUTERILE ARMONIEI sunt puse la încercare până la punctul lor culminant atunci când Politica și Iubirea sunt sădite împreună în același piept omenesc. Acest cuplu, în aparență antagonist, poate totuși să intoneze un acord foarte melodios, după cum o demonstra Dacier în drumul său spre casă, de la locuința Dianei. Când iubirea dă tonul, Tatăl ceresc creează muzică din orice alăturare. Lui Dacier îi era cu puțință să reflecteze la probleme de stat, simțind în același timp setea potolită a îndrăgostitului a cărui mândrie, ațâțată de nestăpânitele elogi confidențiale ale unora la adresa frumoasei femei, ceruse vehement, de curând, dovezi ale supremației sale. Impresia pe care Diana i-o lăsase întipărită în minte la Copsley rămăsese, dar nu putea ocupa mereu primul plan. Nu avea nimic de obiectat să acorde întâietate spiritului ei spumos în conversație, cu condiția să primească o mărturie afectuoasă a dominației pe care o exercita asupra ei. Căci lumea i-o dăruise lui, prieteni entuziaști îl felicitaseră, ea îl lăudase pentru atitudinea lui cu adevărat cavalierească; iar el considera această mărturie drept binemeritată, deși nu o subestima. Era o mărturie de dragoste relativ modestă, dar care lumina, în loc să păteze, noblețea fără pereche a caracterului ei.

Ea îl iubea. Nu încăpea nicio îndoială că îl iubea, sau altfel o femeie ca ea n-ar fi consimțit niciodată să braveze lumea; odată cu prilejul proiectului de a fugi împreună, și a doua

oară, într-un fel care i-o făcea și mai dragă când medita îndelung, prin sacrificiul bunului ei nume; nelăsând la o parte amintirea fierbinte a dureroasei, dar emoționatei ei supuneri la mângâierile lui. O simțea din nou în brațele lui la gândul acesta. O înduioșase și obținuse, luând-o prin surprindere, o confesiune a simțurilor ei, iar el recunoștea că nicio femeie nu fusese vreodată mai precaută și mai vigilentă sau nu-și menținuse cu mai multă grijă iubitul la distanță, având totuși darul să-l amuze. O asemenea femeie merita un devotament îndelungat. Dar totodată un devotament îndelungat merita să aibă parte de recompensă. Valurile de reproș din privirea ei în clipa supunerii indicau o epocă luminoasă în viitor, și cum el era un om de onoare, legat solemn de ea pentru toată viața, nu avusese niciun fel de remușcări sau de scrupule hotărându-se să-i pretindă făgăduiala unei date precise, de astă dată după o matură chibzuință. Ea era femeia destinată să-i fie soție; era perechea lui spirituală: stătuseră prea mult timp despărțiți din simplu respect al scrupulelor. În timpul cruntei bătălii a sesiunii ea avea să-i fie sprijin și izvor de sfaturi; avea să fie mai mult trandafirul tainic decât colaboratoarea și povățuitoarea rece – ființa care urma să-și îndemne inteligența ei de femeie să recunoască, în mod deliberat de astă dată, înțelepciunea hotărârii lor. Fuseseră atât de aproape de această hotărâre! Atunci a putut s-o numească nebunie: acum era înțelepciune. Fiecare din ei îl cunoștea bine pe celălalt și amândoi declarau că era necesar să săvârșească acest act.

Cât despre comunicarea secretului, jubila gândindu-se la scuzabilul șiretlic al impulsului de a se întoarce la ea acasă după ce pleaseră musafirii, și la dibaciul joc al undiței cu momeală prin care o ispitise să ghicească și să-și părăsească astfel rezerva majestuoasă. Deși nu plănuise anume acest joc, privindu-l retrospectiv în lumina unei asemenea intenții simțea o plăcere sporită. În mod vag, dar din plin, își făurise speranța rezultatului obținut. Favoruri mărunte din partea ei valorau, într-adevăr, de trei ori cât tot ce-ar fi putut dărui

mai mult alte femei. Gustul lor fusese cu atât mai dulce cu cât le obținuse prin vicleșug – un mijloc onorabil în dragoste. Natura, recompensând ingeniozitatea și curajul îndrăgostitului, îi inspiră străvechile noțiuni grecești despre bine și rău: și într-adevăr dragostea e un tărâm fluid și nestatornic, neîncetat substituind unul altuia principiile de corectitudine și tâlhărie. Atât timp cât scopul îndrăgostitului rămâne generos, ce poate fi de condamnat la el? Ea nu-l dezaproba în fundul inimii ei. Și ea era divinitatea care prezida.

Și tot ea, Tony a lui, Diana cea încântătoare, era femeia pe care lumea o ponegreă! Dar pe cine nu ponegrește lumea?

Mocirla în care avea să fie nevoită să se afunde mai înainte ca el să poată face din ea femeia lui cu consimțământul lumii, îi ajungea de pe acum până la gât. Trebuia, și fără șovăire, să se afunde cu totul, pentru ca el s-o poată scoate, spălată de murdăria acuzației aduse și strălucitoare, așa cum era caracterul ei. Reflecția vorbea astfel, în acel moment, și nu impulsul.

Cuvintele ei îl răscoleau adânc. La fiecare întâlnire ea spunea lucruri care îl făceau să-și revizuiască aprecierile despre inteligența femeilor, sau pe care și le amintea pentru rezonanța lor viguroasă: „*Un vânt puternic face să zboare ca pasărea până și o frunză veștedă*”. Murmură fraza, parcă purtat în zbor împreună cu ea. Diana însuflețea în el o vână imaginativă care-i făcea accesibilă o zonă neobișnuit de luminoasă, deasupra celei familiare spiritului său, și unde, cu sprijinul ei, se putea avânta și el; și într-adevăr parcă plutea, abia fiind conștient că ajunge acasă, că se dezbracă și adoarme.

Actul trezirii înseamnă reluarea instantanee a stării de extaz emotiv din seara precedentă, fără a reprezenta însă un obstacol pentru considerații mai grave. Șeful lui plecase la reședința de la țară a unor prieteni; misiunea lui personală era să vadă și să sondeze pe unii aderenți ai partidului lor – după o nouă vizită la Tony. Ea avea să-l sfătuiască, în mod sigur cu perspicacitate, așa cum făcea întotdeauna. Avea o

miraculoasă intuiție a naturii oamenilor cu care lucra el, exclusiv din întâmplătoarele lui descrieri; era ca și cum el ar fi stârnit pasărea și ea ar fi străpuns-o. Și nu avea să mai dea pricină frunții ei senine să se încrunte; își jură acest lucru. O va lăsa să-l influențeze cum va voi, o va respecta așa cum îi impunea ea. Făgăduiala trebuia să i-o pretindă cu tărie; nimic altceva decât făgăduiala. „Vezi, Tony, tu nu poți fi acum mai puțin decât Tony pentru mine, se adresa el gingașei ei năluci. Dă-mi cuvântul și voi fi robul tău până la sfârșitul sesiunii”. Tony se face stacojie la față: Diana, agitată, o dojenește; dar Diana e zeița care poate fi pacificată; Tony e femeia, și ea îl iubește. Nu e cazul ca splendida zeiță să-i concedieze; ei îi pot arăta un carnet cu pagini cinstite.

Dacier putea afirma, cu bună-credință, că închinase un cult femeii iubite și-i slujise cu fidelitate de cavaler aducând omagiu nimbului care îi încercuia fruntea. Prietenii aceia ai lui, felicitându-l pe ocolite pentru preferința pe care i-o arăta ea, îl socoteau, fără îndoială, mai privilegiat decât era în realitate; dar ei n-o cunoșteau pe Diana; și nu aveau decât să afle – numai să vrea să creadă – că el accepta să fie la picioarele acestei femei neîntrecute. Disprețuia acea lume specială a satirilor care încununează pe pângăritor și acordă titlul de neghiob adoratorului, oricare ar fi natura sau poziția socială a femeii. Ar fi putut să le răspundă fără să mintă că femeia aceasta îl salvase de la un act de nebunie.

Cu toate astea perioada slujirii devotate trebuia să aibă un sfârșit. Siguranța apropierei termenului final îl fortifica împotriva unei lumi dezlănțuite; era fericit, așa cum sunt bărbații când își încordează mușchii în vederea unui premiu pe care îl smulge cu energia și hotărârea deplinelor lor puteri.

În cabinetul său de toaletă fuseseră depuse scrisorile primite și ziarele de dimineață ca să le citească. Citi scrisorile înainte de baia matinală. Nu erau de așteptat prea multe noutăți privitoare la viața publică în momentul acela. În timp ce se îmbrăca, răsfoi paginile jurnalului lui Whitmonby. Comentarii anoste despre vești învechite. Știri

externe, știri interne, cu articolele de fond respective, deopotrivă de banale. Iată efectul jurnalismului: un om spiritual, scânteietor în societate, seara, se urcă în amvon și exprimă platitudini; pentru că e obligat să spună ceva și în realitate nu știe nimic. Gazetarii își evaluează peste măsură influența. Așa cum spusese Diana, comparându-i cu bărbații de pe tribuna parlamentară, ei nu pot avea sentimentul că se află la bordul navei principale; tot ce pot face e să se sforțeze să stârnească o briză, sau să descopere una pe care s-o intensifice; și nu sunt în stare să măsoare soliditatea sau importanța bunei corăbii Anglia. Ambiția personală a lui Dacier rămânea inferioară dorinței lui de a extinde și a întări țara. Parlamentul era terenul de luptă, guvernul, camera de lucru. Câte conversații nu avuseseră loc între el și Diana cu privire la acest vis patriotic! Ea fusese adesea suflul viguros pentru pânzele lui care atârnavă moleșite; recunoștea faptul cu mândrie; și asta, în timp ce societatea, atât cercurile corecte cât și cele perfide, o defăimau! Oare îi rănise demnitatea? Se muștră singur, dar orice devotament dezinteresat își are un sfârșit.

Ziarul lui Tonans fu rezervat pentru a fi citit la micul dejun. Îl lăasă la urmă pentru că Tonans era un oponent, cu scamatorii și surprize când și când, amuzant de altfel; existau puține șanse să-i dea prilej de reflecții serioase. Recentele strădanii ale ziarului său de a biciui echipa guvernamentală pentru a o sili la un viraj brusc de opinii erau sâcâitoare și ridicole. Dacier recunoscuse, discutând cu Diana, că Tonans merita mulțumirile țării întregi pentru campania dusă în timpul freneziei deloc onorabile, a căilor ferate, când articolele sale avuseseră o splendidă rezonanță povătuitoare și profetică, aducând un apreciabil folos. Altminteri, în ceea ce privea guvernul, impetuoasele virajuri ale lui Tonans erau criticabile: „stârneau briza” pe cât de capricios, pe atât de dezagreabil. Oricine poate domina gloata dacă posedă instrumentele necesare: iar Tonans își permitea în dese rânduri să uzurpe prerogativele cabinetului ministerial de a guverna. Ziaristul sfidează pe omul de stat.

Dar astea sunt condițiile într-o țară care se radicalizează rapid! Trebuie să luăm lucrurile așa cum sunt.

Cu un „ia să vedem!” plin de bunăvoință concesivă, Dacier își aținti privirea indiferentă asupra primei coloane de articole de fond.

Citea, și ochii parcă-i ieșeau din cap de stupefacție. Se smucea îndărăt la fiecare frază, ca fulgerat, holbând ochii. Articolul era mai scurt ca de obicei. Se menționa abrogarea totală a Legii cerealelor, precum și data exactă când primul ministru avea intenția să convoace Parlamentul ca să facă propunerea. „Abrogarea totală” putea fi o simplă conjectură – ideea îndrăzneată a unui redactor de ziar: dar amănuntele, data, constituiau indiciul unor informații autentice. Directivele clare și urgente ale primului ministru erau formulate cu precizie.

„De unde putea individul să dețină știrea?” se întreba Dacier cu ochii la spațiul gol al tavanului.

Se încrunta spre colțurile libere ale camerei în efortul de a cădea pe o supoziție care să-i dezvăluie sursa.

Oare șeful lui încredințase secretul și altuia, unui trădător? Îi auzise cineva vorbind în biblioteca primului ministru când acesta îi expusese limpede proiectul asupra căruia se hotărâse?

Răspunsul era nu, cu neputință, la fiecare întrebare.

Se gândi în treacăt la Diana. Ea? Dar era trecut de miezul nopții când plecase din casa ei. Iar ea niciodată nu l-ar fi trădat, niciodată, niciodată! Ca să-și închipuie asta o singură clipă însemna o insultă la adresa ei.

Încotro să caute? Șeful său, care avea încredere în el și numai în el, îi specificase anume că era vorba de un secret. Până la consultarea membrilor cabinetului era un lucru ce trebuia păzit ca viața însăși. Nu exista ființă pe lume afară de Diana căruia Dacier i-ar fi suflăt o silabă măcar despre oricare secret – dar încă despre unul atât de important!

Parcurse din nou articolul. Erau numite acolo faptele; fapte indiscutabile; și explodau cu un bubuit care se auzea pierzându-se în ecouri îndepărtate pe tot cuprinsul Angliei.

Cum ajunseseră pe foile ziarului? Era ca și cum s-ar fi întrebat în ce fel a ajuns omul pe fața pământului.

Simțea nevoia să-și șteargă mereu fruntea. Oricât ar fi proslăvit-o în gândul lui pe Diana, ca să se apere pe el însuși, era totuși vrednic de a fi acuzat. Poate că nu era vinovat, dar deschisese gura; și chiar dacă o făcuse numai față de ea, iar ea, după cum declarase solemn Dunstane, era credincioasă ca oțelul, tot nu putea să evite condamnarea. În mod virtual își trădase șeful. Diana nu și-ar trăda niciodată iubitul, dar taina plutea în aer de îndată ce fusese rostită: și ajunsesese, te miri cum, la tipografia ziarului! Fantezia grotescă a lui Dacier, sub imperiul necazului, închipui un șir de drăcușori tipografi zburându-i dintre buzele flecare.

Luă câteva înghițituri din micul dejun, mărturisindu-și posac că un articol de ziar ajunsesese, în sfârșit, să-l lovească, și încă năucitor.

Ceru pălăria și pardesiul. Lipsa de scop într-o stare de nervozitate și nedumerire reclamă o aparență de activitate. Încotro să-și îndrepte pașii era un lucru la fel de neclar ca și ce trebuia să înfăptuiască. Diana afirma că pălăria și pardesiul unui englez erau destinate, după părerea ei, să facă din purtătorul lor oglinda ambulantă a locuinței pe care o încuiase în urma lui. O privire în oglindă îi confirmă asemănarea; dar figura crispată de remușcări indica respingerea lăuntrică a metaforei: „Nu tocmai încuiată! ba chiar contrariul – un palavragiu de rând”.

Oricum, Diana nu putea fi pusă la îndoială. Mai întâi avea să treacă s-o vadă. Leacul cel mai plăcut, în astfel de perturbări, e luat primul în mod instinctiv. Ea avea să-l consoleze, poate să-l îndrume în privința ipotezelor posibile asupra felului cum transpirase secretul. „Dar atât de brusc, de imediat!” Era inexplicabil.

Neașteptate și imediate fură consecințele pe care le avu de trăit. Pe treptele locuinței sale calea îi fu tăiată de sosirea lui Quintin Manx, care sări dintr-o birjă, răcnind interjecții și întrebări dintr-o singură suflare. Era *ceva real* în articolul acela? Îl citise la micul dejun și simțise că se sufocă. Dacier

era așteptat la cineva acasă și nu putea să întârzie; nu era răspunzător de articolele din ziare, spuse el pe un ton puțin cam tăios. Quintin Manx, gentleman vârstnic, dar tânăr proprietar de pământ, declară că niciun ministru care intenționa să scoată țara la mezat nu trebuia să-l trateze ca pe o oaie. Păstorul putea să plece; n-avea să mâne turma odată cu el. Dar exista vreo fărâmbă de probabilitate în istoria aceea?... în articolul acela? Dacier nu era capabil să-l informeze; era foarte grăbit, trebuia să se ducă la o întâlnire.

— Dacă te las să pleci, vii să iei masa cu mine la ora două? întrebă Quintin.

Ca să scape de el, Dacier încuviință cu un semn din cap.

— La două, nu uita! îl auzi țipând în spatele lui, în timp ce se depărta cu pași mari, părăsindu-l fără niciun protocol pe rotofeiul sexagenar care, mult în urmă, făcea plata vizitiului.

Capitolul XXXIV

În care se vede în chip misterios cum judecătorul unui criminal poate fi criminalul iubirii

CÂND NE PIERDEM ECHILIBRUL PE buza unei stânci nu ne gândim prea mult la obiectul de care ne-am agăţat ca punct de sprijin. Ne-am regăsit echilibrul şi nu ne-am prăbuşit; acesta e mângâietorul gând; ne ţinem pe picioarele noastre ca şi ceilalţi muritori, iar pe viitor vom fi avertizaţi să evităm poziţiile ameţitoare care cer imperios resurse depăşind pragul celor solicitate de echilibrul obişnuit, şi în care un pas greşit ne duce la pieire.

Când, mai mult, e vorba de o femeie pe care o mistuie jarul ruşinii, şi care e silită să-şi idealizeze slăbiciunea ei feminină pentru ca să nu fie în situaţia de a-şi reproşa umilirea, meschinele acte concrete prin care îşi susţine situaţia instabilă dispar neîntârziat, mistuite de unica flacără ce-i străbate fiinţa. Din cărarea pe care a parcurs-o spre a se salva abia dacă mai vede o palidă cotitură.

Ştiind că iubitul ei urma să vină în cursul dimineţii, gândurile Dianei stăruiau în întregime asupra felului cum să-i comunice, pe cât de drăgăstos cu putinţă, dar fără primejdie pentru ea însăşi, că nu avea să mai primească vizite până când nu-şi termina cartea; pe un interval de timp nedefinit, prin urmare. Teama că el avea să se plângă îi răscoli amintirea că trebuia să-i ierte ceva. O coborâse în propria ei stimă constrângând-o să-şi vadă lipsa de fermitate specific feminină. Dar cât de sus faţă de ceilalţi bărbaţi

putea ea să-l situeze, cu toate astea, prin tot ceea ce cunoștea despre el! El se înclinase în fața imaginii – mai dragă decât ea însăși – pe care ea i-o pusese în fața ochilor; pentru societate era o imagine adevărată, însă fictivă în cel mai înalt grad pentru un îndrăgostit care n-ar fi avut cavalerismul lui. Îl iertă în gând, dar o cuprinse un fior. „Vicioasă!” se dojeni ea pentru vâpaia de plăcere ce i se strecura prin vine; căci nu era croită pe măsura acelor femei-idol care rămân neschimbătoare și nu cad nici măcar o clipă pradă patimilor: statui create de obișnuita dorință a bărbatului de a imprima pecetea posesiunii asupra femeii ca și asupra oricărui obiect decorativ din căminul său.

Când intră în camera unde se afla Dacier și își dădura mâna, ea se bucură de calmul care o stăpânea, de absența oricărui sentiment sau oricărei percepții active. A nu fi haină, a nu fi prea binevoitoare: asta era sarcina ce i se impunea. Așteptă să treacă schimbul banal de politețe.

— Ai dormit bine, Percy?

— Da; și dumneata?

— Cred că nici n-am visat.

Se așezară. Ea observă umbra mohorâtă de pe chipul lui și așteptă să facă el aluzie la motivul acestei indispoziții, neliniștită doar în ceea ce îl privea pe el personal.

Dacier își scutură părul de pe tâmpile. Epitete de talie titanică se învălmășeau în capul său la adresa ziarelor și a ziaristilor. Bodogăni ceva despre dezgustul pe care i-l inspirau.

— E vreun lucru care te contrariază în ziarele de astăzi? întrebă ea, gândindu-se ce frumos era chipul lui la mânie.

El îi numi ziarul lui Tonans. Încă nu l-ai văzut?

— Nu l-am deschis încă.

El sări în picioare. — Adevărul este că indivizii aceștia au mijloacele de a cumpăra în dreapta și-n stânga și de a corupe orice conștiință! Trebuie să fi fost vreun spion la gaura cheii! Sunt aproape sigur – aş putea jura că secretul nu mi-a fost șoptit decât mie; și iată-l tipărit negru pe alb în dimineața asta!

— Ce anume? exclamă Diana întorcându-se spre el pe scaun.

— Ceea ce ți-am comunicat aseară.

Buzele ei se mișcau de parcă ar fi vrut să silabisească.

— Tipărit, ai spus? Se ridică în picioare.

— Tipărit. Într-un articol de fond, cu surle și tobe; o alarmă generală dezlănțuită în toată țara. Iar șeful meu a și avut satisfacția de a vedea secretul pe care mi l-a încredințat ieri trâmbițat astăzi pe toate drumurile. Indivizii ăștia dețin informații reale: hotărârea lui de a face propunerea și data precisă – absolut totul! Dar cine să fi trădat?

Pentru prima oară după expediția ei de la miezul nopții avu senzația întregii răspunderi a acțiunii săvârșite. Auzi parcă un bubuit de tunet.

Încercă să împrăstie povara care i se acumula pe umeri printr-un apel lăuntric la disprețul față de profesiunea jurnalistică, dar nimic nu-i venea în ajutor. Încercă să minimalizeze chestiunea, dar forțele ei intelectuale nu mai făceau față. Felul ei de a vedea lucrurile din seara precedentă și cel de acum îi sugrumau rațiunea în două strânsori opuse. Enormitatea lua proporții, conturându-și forma și arătând-o magnetic cu degetul. În fața ei rămase uluită și absolut lipsită de apărare.

— E oare un lucru de o însemnătate atât de mare? întrebă ea, parcă implorându-l s-o diminueze.

— Un secret de stat? Dacă mă întrebi cât de mare însemnătate are pentru mine, bineînțeles că da, destul de mare. Nimic nu poate fi mai important. Personal, am conștiința curată. N-am vorbit nimănui – n-aș fi putut scoate o vorbă – nimănui altuia decât ție. Nu sunt omul care să destăinui secrete. Mi-a vorbit mie fiindcă știa că poate să aibă încredere în mine. Ca să-ți spun drept, am ajuns la un punct mort. Nu sunt în stare să fac nicio presupunere. Sunt sigur, din cele ce mi-a spus, că numai mie mi l-a încredințat: perfect sigur. Se găsea în biblioteca sa, vorbindu-mi în mod deliberat pe tonul lui obișnuit de conversație, nu prea tare. A precizat că era vorba de un secret între noi.

— Oare îl va afecta?

— Articolul? Hm, firește că-l va afecta. Pui întrebări ciudate. Un prim-ministru care ajunge să ia o asemenea hotărâre! Îl afectează în mod vital. Membrii cabinetului nu sunt chiar atât de devotați... Ne afectează pe toți – întreg partidul; îl poate dezmembra total! Nici nu putem calcula frământările la care va da naștere. Dacă ar fi o știre falsă, ar putea fi dezmințită, am putea s-o disprețuim ca pe o panglicărie gazetărească. Dar e adevărată. Aici e răul. Tonans n-a trecut din întâmplare pe aici aseară? Absurd, am plecat după miezul nopții.

— Nu, dar spune-mi, te rog, zise Diana în grabă, pentru ca să poată rosti negația adevărată și să treacă repede peste ea. Spune-mi, te rog... Nu fu în stare să găsească nicio idee.

Vocea ei, cu vibrații melodioase, îi aduse totuși o alinare. Își înălță pieptul și bătu tare cu pumnul în el, încercând să zâmbească.

— La urma urmei, e plăcut când sunt cu tine, Tony. Dă-mi mâna – poți face asta; sunt necăjit – răvășit de surpriza acestei dimineți. E ca și cum ai merge liniștit, cu fața spre gura unui tun încărcat care ți se arată brusc. Nu putem pătrunde adâncimea răului pe care-l va produce. Iar eu voi fi suspectat și nu pot afirma solemn că sunt de o nevinovăție absolut imaculată. Nu trebuia să spun nimic nici chiar stăpânei inimii mele! soției mele spirituale! Probabil că nu sunt un roman. Nu vrei să-mi dai mâna? Tony, ai putea, având în vedere că sunt atât de...

Un val de lacrimi fierbinți năpădi ochii Diane.

— Nu mă atinge, spuse ea și își constrânse privirea să-l fixeze drept în față printre stropii calzi. Am făcut un rău în toată puterea cuvântului?

— Tu, draga mea Tony? El o sorbea din ochi. Nu te acuz pe tine, mă acuz pe mine. Asemenea lucruri nu trebuie să fie nici măcar șoptite. Odată în aer, pune stăpânire pe ele diavolul. Nu pune chestiunea asta prea mult la inimă. Și așa e destul de greu de suportat. Lacrimi! Dă-mi mâna! Am venit, pe cuvânt de onoare, cu cea mai cinstită intenție de a

mă supune ordinelor tale: dar dacă te văd plângând din simpatie...

— Ah! pentru numele lui Dumnezeu, îşi trase ea mâinile dintr-ale lui, nu fi generos. Loveşte-mă cu biciul! Şi nu mă atinge, strigă Diana. Înţelegi? N-ai specificat că e un secret. Nu mi-am închipuit că e un secret de importanţă uriaşă, *imediată*.

— Dar, ce vrei să spui? strigă el, devenind dintr-odată rigid.

Dorea să cunoască înţelesul clar al cuvintelor ei, îşi dădu ea seama, după ce sperase că el luase lucrurile în general şi ca un fapt curent, şi că învinsese prima impresie violentă.

— N-am avut... n-am avut nici cea mai mică bănuială că fac vreun rău, Percy.

— Dar ce rău ai făcut? Fără enigme!

Trăsăturile lui exprimau o ruptură pe terenul lor comun, o prăpastie care îşi căsca tot mai larg marginile.

— M-am dus... a fost o ameţeală ciudată: nu pot să mi-o explic. Am crezut...

— *Te-ai dus?* Unde te-ai dus?

— Aseară. Aş vrea să vorbesc pe înţeles, dar mi-au pierit gândurile. Ah! ce privire ai! Dar mai cumplit e ceea ce simt.

— Dar unde te-ai dus aseară? Cum? La Tonans?

Ea îşi lăsa capul în jos: întrevedea dâra paşilor ei despicând întunericul într-un zigzag demonic şi pe ea însăşi în ghearele diavolului.

— Da, îl privi ea în faţă. M-am dus la Tonans.

— De ce?

— M-am dus la el.

— Te-ai dus singură?

— Am luat-o cu mine pe cameristă.

— Şi pe urmă?

— Era târziu când ai plecat...

— Vorbeşte limpede!

— Încerc: îţi voi spune totul.

— Imediat, te rog.

— M-am dus la el – de ce? Nu există nicio explicaţie. Mă

ironiza într-una pentru informațiile mele învechite.

— Îi dădeai informații permanente?

— Nu; în conversațiile noastre obișnuite. Mă ridiculiza că nu sunt „la curent”. Sunt copilăroasă, probabil: m-am dus să fac paradă – ah! ce vanitate! Am fost, cu siguranță, posedată.

Urmărea înăsprirea treptată a privirii iubitului. Ochii lui parcă o străpungeau și, prin ei, deslușea în ea însăși gânduri intolerabile.

Dar mai ales era în el o șovăire când rosti: „Atunci m-ai trădat?”

— Percy! N-am bănuț nicio clipă că fac un rău.

— Te-ai dus direct la omul acela?

— Fără să mă gândesc...

— M-ai vândut unui ziarist!

— Mi-am spus că e un secret de o zi. Nu cred că – nu, nu mi-ai atras atenția să păstrez secretul. Un cuvânt de la tine mi-ar fi fost de ajuns. Eram într-o situație disperată.

Dacier gesticula agitându-și brațele în sus și se depărta de ea. Îi venea să se repeadă afară din cameră, să respire alt aer. Rămase în picioare lângă fereastră, observând cotigi de negustori, slujnice, uși oarbe, câini, un cerșetor cântând din fluier. Ultimele ei cuvinte îi reveniră în minte. Se întoarse spre ea: Erai într-o situație disperată, ai spus. Ce înțeles are asta? Din ce punct de vedere?

Ochii ei mari și negri licăreau neputincioși; toată făptura ei părea că se micșorase; până și limba ei era a unei plâpânde pocăite.

— Îi ceri unei biete ființe să-și amintească de actele ei de nebunie.

— Trebuie să aibă un sens cuvintele tale, presupun.

— Ți voi vorbi cât de limpede îmi va fi cu putință. Ai dreptul să fii judecătorul meu. Mă găseam într-o situație disperată – adică nu mai vedeam mijloacele... Nu mai eram în stare să scriu: se apropia ruina.

— A! ai fost plătită pentru că ai făcut pe spioana?

— Mi-am închipuit că mă pot reface... Acum văd nebunia,

netrebnicia. Am fost oarbă.

— Prin urmare m-ai vândut unui ziarist pentru bani!

Intolerabila flagelare îi smulse un țipăt înăbușit și o făcu să umble prin cameră cu pași mari, dar nu era scăpare; se întoarse să înfrunte osânda.

Pentru amândoi camera era ca o cușcă, și fiecare cuvânt al lor, o împunsătură.

— Percy, nu mi-am imaginat că are să facă uz de acest secret, că are să-l utilizeze așa cum a procedat.

— Nu? Și când te plătea pentru asta?

— Mi-am închipuit că are să fie doar de utilitate generală.

— Împrăștiat; înțeleg; și că nu va duce la demascarea celui care l-a comunicat!

— Ești dur, dar nici n-aș dori să fii mai blând.

Umiliința unei intrigante era revoltătoare și reclama biciul.

— Fă-mi favoarea să-mi specifici suma. Sunt curios să aflu la cât a fost evaluată imbecilitatea mea.

— Nu s-a menționat nicio sumă.

— Am fost cumpărat pentru un cântec?

— A făcut doar o aluzie – nimic precis... nimic convenit.

— Urma să primești bani!

— Lasă-mi măcar un vâl! Nu, ai să mă vezi așa cum sunt. Ascultă... eram săracă...

— Puteai să mi te adresezi mie.

— Pentru bani? Asta nu puteam s-o fac.

— Mai bine decât să mă trădezi, crede-mă.

— Nici nu mi-a trecut prin minte că trădez. Sper că aș fi murit mai degrabă decât să trădez în mod conștient.

— Bani! Întreaga mea avere îți stătea la dispoziție.

— Eram asaltată de datorii, mi-era cu neputință să scriu, iar aseară, după ce ai plecat, mă simțeam degradată. Am avut impresia că nu m-ai respectat.

— Aseară! strigă Dacier, subliniind biciuitor cuvântul.

— Pentru mine e evident că am în firea mea ceva diabolic, Percy. Sau că sunt înclinată să am momente de eclipsă ale rațiunii. M-am dus... M-am dus ca glonțul; nu pot să-ți descriu; eram nebună. Am nevoie de un braț viguros, îmi

trebuie un sprijin. Am tendința să cred că fac cum e mai bine și că pot fi independentă, dar mă prăbușesc. Am plecat orbește – abia acum văd – după șansa de a-mi redresa situația, așa cum aruncă zarul un jucător la noroc; ori câștigă, ori pierde. În cazul meu, mi-am pierdut sufletul. Nu s-a specificat nicio sumă exactă; s-a făcut aluzie la câteva mii de lire.

— Nu ești deloc practică în afaceri.

— Îmi pierdusem mintea.

— Parcă mi-ai spus că ai dormit bine după aceea, remarcă Dacier.

— Atât de puțin am avut noțiunea de a fi comis un rău încât am dormit fără vise.

El înălță din umeri: conștiințele femeilor sunt niște ape atât de adânci sub suprafața lină, sau niște ape atât de repezi fără nicio adâncime!

— M-am întrebat adesea cum obțin informații gazetariiăștia, zise el, bolborosind apoi: „Bani – femei!” și adăugând: „Imbecili care să le furnizeze știri! Iar eu, una dintre gurile sparte! De! Cât trăiești, înveți. Eram cam surprins uneori, în ultima vreme, de fărâmele de știri secrete pe care la etala Tonans. Dacă vântură lire cu miile! E de mirare că nu le corupe și pe soțiile miniștrilor. Poate că le corupe. Căsătoria va deveni un semnal de primejdie pentru membrii Parlamentului. Străinele umblă de obicei cu înșelătorii de soiul ăsta... femeile de o speță bine cunoscută. E un an de zile, îmi pare, de când am început să-ți vorbesc de chestiuni secrete – și mă felicitam, îmi aduc aminte, de setea dumitale de informații.”

— Percy, dacă bănuiești că am suflat o singură vorbă înainte de seara trecută, te înșeli. Nu pot să descriu ispita în care am căzut sau felul cum mi-am pierdut mințile aseară. Înainte de asta am fost ireproșabilă. Eram însetată de noutăți, da: dar în speranța de a te ajuta.

El o privi. Ea observă cât de sticloși și goi de afecțiune deveniseră ochii lui. Asta îi era pedeapsa; și cu toate că inima femeii îndrăgostite protesta că e exagerată, ea o

acceptă.

— Nu voi mai avea niciodată încredere în dumneata, spuse el.

— Mă tem că nu vei mai putea, răspunse ea.

Întoarcerea la ea după plecarea oaspeților, în seara precedentă, își aruncă asupra lui, pentru o clipă, strălucitoarele culori ale devotamentului sincer de îndrăgostit. „Am venit aici ca să vorbesc cu inima mea. Mă gândeam că-ți va face plăcere; consideram că pot avea o încredere totală. Nu m-am gândit o clipă că îmi primejduiam onoarea!...”

Se opri. Trăsăturile ei rigide, din care se scursese parcă tot sângele, dădeau în vileag un chin atât de intens încât el se întrerupse brusc. Numai gura ei, puțin întredeschisă pentru o respirație scurtă și rapidă, părea că imploră în tăcere. Ochii ei mari îi întâlneau pe ai lui, cum se întâlnesc două lame de oțel, de parcă ar fi vrut să moară înfruntând arma.

El își reprimă cu dezgust înclinația de a o admira.

— Așadar, adio, spuse el.

Ea mișcă buzele.

El nu mai adăugă altceva. Într-o jumătate de minut era plecat.

Pentru ea însemna viața smulsă din piept.

Își apăsă mâinile pe locul unde fusese inima. Paloarea și răceala morții îi cuprinseră trupul.

Capitolul XXXV

Dezvăluie cum adevărata eroină a romanului de dragoste sfârșește prin a-și trăi momentul de triumf

ÎNCHIZÂND UȘA CASEI EI, DACIER punea capăt episodului relațiilor sale cu această femeie. Își concentră gândurile asupra urmărilor unui asemenea act de nebunie – a încredința un secret unei femei. Poate că nu erau toate la fel de rele: nu trebuia să acorzi încredere nici uneia.

Aerul răcoros al străzii adia plăcut în timp ce Dacier frământa în minte groaznica perspectivă de a face mărturisiri omului care își pusese încrederea în el. Avea să-i ceară, poate, detalii. Numele ei nu avea să fie pronunțat, dar, în închipuire, efectul produs de numele ei adăuga culori proaspete la compromiterea acestei femei notorii; doi membri ai aceleiași familii, victimele ei!

Iar seara trecută, nu mai demult decât seara trecută, ocolise chiar acest colț de stradă ca să-i aducă cea mai deplină dovadă de afecțiune. Se văzu sub aspectul unui păcălit alergând spre o capcană întinsă cu grijă. Îl prinsese în cursă prin generozitatea încrederii pe care i-o acordase el. Afară de asta, amintirea recentă a felului ei pueril de a se exprima în timp ce era acuzată de trădare, când o femeie cu adevărat inteligentă și-ar fi desfășurat resursele, îl determina să se îndoiască de faptul că ar fi fost chiar atât de înzestrată de la natură. Era doar îndeajuns de isteată ca să îmbrobodească. Atribui talentul ei de a-i amăgi pe bărbați

unui șiretlic prin care le dădea impresia că e virtuoasă. Atrăși de frumusețea și de vivacitatea ei, intrau ca într-un cerc de vrajă, gustau plăcerea de a-i fi prieteni intimi, suportau un refuz și din acel moment erau dispuși să servească scopurilor ei. Câți alți nefericiți înșelați trăgea ea pe sfoară? Îi descoperi pe Westlake, pe Redworth, pe bătrânul lord Larrian, pe lordul Dannisburgh, pe Arthur Rhodes, și zeci de alți admiratori. Bătrâni sau tineri, toți erau buni dacă vedea vreun profit de pe urma faptului că-i amăgea cu momeala. Tonans la fel, ca și Whitmonby. Redactorii de ziare erau utili mai cu deosebire decât alții. Poate că „un tânăr ministru de stat” ocupa locul principal în această privință: dacă era bine legat la ochi astfel ca să poată fi stors, dădea rezultatele cele mai substanțiale.

Fondul glacial al structurii lui Dacier ieșea la suprafață răscolit de principialul său dispreț față de trădarea ei. Niciun fel de explicație nu l-ar fi împăcat. Era vinovată și el o condamna. Era osândită de tot răul care, după toate probabilitățile, avea să urmeze după acțiunea ei ticăloasă. De-abia plecase din casa ei, seara trecută, și ea se și dusesse să-l trădeze! O îndepărtă de el fără nicio strângere de inimă. Trecând la activul ei singurul merit pe care îl avea – acela de a nu-i fi implorat iertarea – se detașă de ea cu atât mai ușor. Trădătoare, nu se dovedise a fi cabotină. Astfel că nu se produsese niciun scandal când îi stinsese strălucirea, iar acum era un lucru împlinit. Îl îndreptățeau faptele brute. Gentleman respectuos, curtenitor, amabil, civilizată în cel mai înalt grad, cetățean ireproșabil și bun patriot, devenea de gheață în fața unei insulte adusă principiilor sale; iar în domeniul iubirii, un sultan de pe vremea ștreangului și a satărului, având dreptul suveran de a întinde doar un deget pentru ca gâdele său, încins cu iatagan la brâu, să taie capul femeii vinovate dintr-o singură lovitură; și pe urmă, să fie ridicate resturile! În universul său interior așa și făcu. Destul că faptele brute îl îndreptățeau.

Traversă parcul Saint-James și peluzele din Green Park, pentru a evita prietenii iscoditori. Simțea nevoia să meargă

pe jos; un exercițiu fizic, o formă oarecare de acțiune, îi erau imperios necesare, și dacă n-ar fi acceptat mai înainte o întâlnire, s-ar fi dus la sala de arme pentru o repriză cu maestrul său de scrimă. Își aminti de întâlnirea fixată și se simți și mai amărât. Se angajase în mod absurd să ia masa cu Quintin Manx; asta însemna să se prefacă doar că mănâncă, suportând între timp să fie interogat de un tip obtuz în problemele politice, care se prelua de privilegiul lui actual pentru a-și critica și zeflemisi superiorii. Casa acestuia făcea parte dintr-un corp de locuințe de lângă Hyde Park, de-a lungul laturii nord-vestice. Era refractar la ideea de a se duce acolo, dar trebuia să-și respecte făgăduiala, cu toate că și-o dăduse când era încă amețit de lovitura primită. Ar fi putut să-l reducă la tăcere pe Manx punându-i întrebarea: „De ce am consimțit atâta timp să fiu la discreția unui tip atât de plicticos?” În ceea ce îl privea, n-ar fi putut da niciun răspuns. Deși Manx, în calitatea lui de personaj de frunte în lumea armatorilor, era influent. Trebuia să-l rabde pe acest om așa cum înghițea și alte pilule amare ale politicii.

Dacier nu se gândise nici măcar o clipă la nepoata marelui armator până când domnișoara Constance Asper nu intră în salon ca să-l primească. Pentru starea lui sufletească fu o imagine liniștitoare. Conturul pur și calm al trăsăturilor ei, cu pielea albă, îl înprospătară ca un peisaj alpin pe un londonez recent descins la Berna; fumul, disputele, răutatea orașului în veșnică luptă, rămaseră toate în urma lui.

— Unchiul meu e foarte tulburat, zise ea. Oare din cauza știrii? Dacă nu sunt prea indiscretă că întreb?

— Am obiceiul să nu dau niciodată atenție articolelor de ziar, replică Dacier.

— Sunt afectată doar prin faptul că locuiesc cu cineva care le dă atenție, observă domnișoara Asper, și semeța înălțare a capului ei deasupra politicii adăugă o atracție morală la frumusețea ei fizică. Acuarelele ei decorau pereții unchiului: frumosul din natură o chema și o absorbea. Se îmbrăca într-un stil de o fermecătoare austeritate, adorabil

de simplu, evocând un pitoresc de mănăstire. Arăta într-adevăr ca o tânără maică superioară de viță nobilă.

— E un joc murdar pentru doamne, spuse Dacier, din silă pentru femeile mânjite de acest joc.

Și când ne gândim la dorința bărbaților de a închina un adevărat cult femeii, observăm că descoperirea de către bărbat a unei tinere și frumoase făpturi, nepângărită de nicio preocupare de ordin public, feciorelnică în atmosfera budoarului ei, îmbracă un aspect patetic.

Frumusețea angelică a unei ființe neprihănite la trup și spirit îl cucerea, prin contrast. Gustul lui natural îl îndemna să admire tocmai acest gen de frumusețe, evitând ispitele și complicațiile femeilor purtate de valurile vieții, în special ale celor măritate; care, de altfel, reușesc să ne prindă în mreje uimindu-ne cu o istețime culeasă de pe urma schimburilor spirituale cu lumea masculină: adesea – numai dacă am ști! – o reproducere papagalicească a observațiilor făcute de ultimul vizitator. Dar cuvintele exprimate de frumusețea virginală, chiar dacă sunt mai simple, îi aparțin.

Întreaga ei ființă, de altfel, îi aparține ei însăși; sau e hărăzită unuia singur. Din orice unghi am privi-o, impresionează prin puritate. Lumea o venerază ca pe un mărgăritar fără cusur: și suntem constrânși să recunoaștem, cu spiritul împrăștiat, că lumea are dreptate.

Prin contrast, alba strălucire a nevinovăției o făcea pe Constance Asper să se distingă ca o ființă înzestrată cu însușiri suprapământesti. După cum știa prea bine, ea îi acorda de multă vreme preferința – rezervându-i un loc aparte printre numeroșii pretendenți care o înconjurau cu insistențele lor. Fidelitatea ei constantă se hrănise cu firimituri infime.

Își exprimă, la întâmplare, speranța că se bucura de o sănătate bună.

— Da, răspunse ea, ridicând pleoapele molatic spre a-i mulțumi că se interesează de o persoană atât de modestă.

— Arăți puțin cam palidă, zise el.

Obrajii ei luară culoarea sidefului trandafiriu al scoicilor de mare. „Sunt palidă de la natură.”

Unchiul ei îi întrerupse. Se scuză pentru absența doamnei Markland, o mătușă a Constancei din partea mamei, care se ocupa de conducerea menajului. Quintin Manx se năpusti asupra felurilor de mâncare, pe urmă asupra primului ministru. Dacier constată, cu plăcută surpriză, că-i era foame. Ca să scape de sâcâielile amfitrionului său, menționează acest fapt ca un lucru neobișnuit pentru el la prânz, iar domnișoara Asper, venindu-i în ajutor, spuse cu amabilitate: „Domnii trebuie să se hrănească bine; au atâtea ocupații și griji”... Ei personal nu-i plăcea să fie văzută mâncând în public. Buzele ei se deschideau pentru îmbucături minuscule ca un cioculeț de pasăre, dar fără râvna de a ciuguli pe care o observăm cu plăcere la orătăniile din curte.

— Și acum, vreau să știu categoric, ce e cu articolul acela? întrebă Quintin.

Dacier avu o crispare vizibilă, și Constance interveni imediat: O! scutește-ne de politică, unchiule dragă!

Intervenția ei nu avu niciun efect, dar, prin contrast cu femeia implicată în acel oribil articol, îi sună în urechi ca un imn de serafimi.

— Ei hai, poți să-mi spui dacă e vreun adevăr în cele scrise – amfitrionul lui Dacier deveni presant.

— N-aș spune, chiar dacă aș putea, replică el.

Blânda suavitate a privirii domnișoarei Asper îl încuraja.

Fu impresionat profund când o auzi spunând: — Întrebi de secretele cabinetului de miniștri, unchiule. Toate secretele sunt sfinte, dar secretele de stat poartă o pecete aproape divină.

Aproape divină! Era purtătoarea de cuvânt a principiului său conducător.

— Nu-mi vâr nasul în secrete, stăruie Quintin; tot ceea ce vreau să știu e dacă articolul acela se întemeiază pe ceva – toată Londra fierbe pe chestiunea asta, v-o pot spune – sau dacă e numai șarlatanie gazetărească.

— E limpede că oracolul care te poate lămuri se află la redacția ziarului, răspunse Dacier.

— Frumos răspuns aş mai primi.

— Ar fi, în orice caz, pe un ton de felicitare.

— Ce vrei să spui?

— Plasa a fost aruncată pentru dumneata – şi iată că peştele s-a prins!

Domnişoara Asper aproape izbucni în râs.

— Ai auzit corul de la biserica Sfânta Ecaterina? întrebă ea.

Dacier nu-l auzise. Se căi de deşertăciunea lumească a vieţii sale şi sub impresia persuasivă a vinului de Bordeaux pe care îl bea, declară că se va duce să-l asculte duminica următoare.

— Să vii neapărat, murmură ea.

— Hm, se pare că v-aţi coalizat amândoi împotriva mea, mormăi unchiul ei. Oricum, consider că e un lucru important. E câţva timp de când vorbeşte lumea şi nu vreau să fiu luat prin surprindere; nu vreau să fiu o vită la jug, bagă de seamă.

— Ai mai făcut schiţe în ultima vreme? o întrebă Dacier pe domnişoara Asper.

Ea răspunse că, de obicei, umplea un album până în toamnă.

— Pot să-l văd?

— Dacă doreşti...

Se luptară puţin cu unchiul ei şi izbutiră să evadeze. Dacier fu condus într-o cameră, la jumătatea scării spre primul etaj: concepţia unei moştenitoare bogate despre o cămăruţă cu atmosferă pioasă; într-adevăr, dădea o impresie mai puternică de puritate decât chilia unui sfânt, cu numeroasele crucifixuri, cu emblemele de aur şi de argint, cu scaunele de rugăciune, din catifea, cu volumele sacre ferecate în pietre scumpe: tot ceea ce putea incita la meditaţie asupra cucerniciei ascetice într-o ambianţă de lux.

Ea îşi subestimă talentul de desenatoare.

— Îmi pierd răbdarea în faţa imperfecţiunilor mele. Sunt,

prin urmare, sortită să nu fac progrese.

— Dimpotrivă, e tocmai starea de spirit care garantează măiestria finală, zise el, foarte înclinat să lungească vorba despre acest subiect.

Ea oftă: — Mi-e teamă că nu.

El întorcea foile albumului, comparându-i modestia cu execuția. A treia foaie reprezenta o temă pe care o recunoscuse de îndată. Era schița conacului moștenit de la lordul Dannisburgh.

Îi spuse numele.

Ea zâmbi: — Ai bunăvoința să vezi o asemănare? Am trecut pe acolo împreună cu mătușa mea în octombrie trecut, și am rămas o zi ca să fac schița.

— Ai luat-o din unghiul meu favorit de vedere.

— Mă bucur.

— Cât de mult aș dori să am o copie!

— Dacă vrei să accepți desenul acesta...

— N-aș vrea să ți-l răpesc.

— Pot face o reproducere.

— Ți place aspectul locurilor?

— O! da; pinii din spatele clădirii; bisericuța asta fermecătoare de țară; până și înfățișarea țăranilor – totul amintește impresionant de vechea Anglie. Presupun că te duci foarte rar pe acolo?

— Ți se pare că ar putea fi căminul unei familii?

— Mai mult decât oriunde.

— Mă simt singur acolo.

— Eu nu mă simt niciodată singură acolo unde locuiesc!

— Ai mesageri cerești lângă dumneata.

— Nu vin întotdeauna.

— Ai consimți să faci clădirea asta mai puțin singuratică pentru mine?

Pieptul ei se umflă agitat. Din respect pentru intuiția ei feciorelnică, îl privi lung și întrebător.

— Dacă îți place! zise el.

— Clădirea? întrebă ea cu o privire mângâioasă către proprietarul ei.

— Constance!

— Vorbești sincer?

— Cum ești tu de sinceră. Ar putea fi altfel? Mâna asta e a mea?

— O! Percy!

Ca să împrumutăm poezia lumească spre a-i descrie, mult așteptata vară învălui zăpezile topindu-le.

Și astfel amintirea clipelor de veghe ale Diane la căpătâiul unchiului său fu ștearsă. În același timp șuieratul șerpesc al trădării ei amuți. Mâna aceasta de fecioară îl reconcilia cu lumea, în loc ca el s-o sfideze pentru o femeie nedemnă – care nu putea face altceva mai bun decât să accepte adăpostul casei soțului ei, cum ar trebui să i se spună, dacă prietenii ei doreau să-i salveze reputația.

Dacier coborî scările la domnul Quintin Manx, care îl felicita călduros și îl informă despre proporțiile averii tinerei sale nepoate, apoi, așteptă, cu toată siguranța, ca el să-i spună un cuvânt între patru ochi spre elucidarea articolului de ziar.

— Nu știu absolut nimic, spuse Dacier, dar făgădui să revină la masa de seară.

Singură cu fericirea ei, Constance Asper trimise mai multe bilete scurte, sub antetul ei cu simbol auriu, unor prietene intime; unul din ele, adresat ladyei Wathin, conținea acest unic rând: „*Profeția dumitale s-a realizat*”.

După emoția cererii în căsătorie, și cu răspunderea pe care o avea acum față de logodnica sa, Dacier se simți îmbărbătat să-și braveze colegii de la club. Fu asaltat cu întrebări privitoare la articol, iar el pară loviturile cu o abilitate magistrală. Poate că buzele Constancei erau cam reci: în orice caz îi transmiteau o nouă vigoare. Valoarea ei morală reprezenta o cheazășie sigură – nu era închipuirea nebuloasă a unui amăgit. Iar averea ei avea să fie imensă – o reflecție pe care o datora exclusiv chibzuinței lumești și ambițiilor sale de viitor.

La masa de seară, între ei patru, conversația i s-ar fi părut cam anostă lui Dacier, prin comparație, dacă grația

logodnicei lui n-ar fi prezidat aerul ei de superioritate, prin esență feminin, față de actul de a se hrăni, era dominat de astă dată, de o călduroasă apreciere a privirilor și cuvintelor lui. Înainte de plecare, el obținu consimțământul ei în vederea unei căsătorii grabnice, pentru motivul apropierii posibile a sesiunii parlamentare, precum și pentru faptul că așteptaseră un timp atât de îndelungat. Cu tot zorul pregătirilor pe care îl implica, pe lângă renunțarea la dorința de a medita asupra unei schimbări atât de solemne în viața ei și de a savura felicitările prietenilor, precum și de a organiza repetiții minuțioase ale imnurilor ei favorite cu corul bisericii Sfânta Ecaterina, Constance consimți cu dragă inimă în fața presiunii împrejurărilor.

Pe masa lui, în seara aceea, se afla o scrisoare; o voluminoasă scrisoare. Nu era nevoie să rupă plicul spre a vedea semnătura: scrisul de pe plic aducea însăși mireasma femeii trădătoare. O aruncă în foc fără s-o deschidă.

Cum era groasă, ardea mocnit, veștejindu-i numele de pe adresă, așa cum făcuse și ea, și oferindu-i un ultim prilej de a cerceta conținutul. Parcă ea însăși lupta cu focul mistuitor ca să-l facă să-i asculte dezvinovățirea.

Dar nu-l trădase oare fără nicio rușine? Îl prinsese în mreje prin dragostea lui de patrie și speranța de a o sluji. I se strecurase în suflet ca să-i stoarcă toate secretele pe care le cunoștea și să le vândă pentru bani. Acolo, pe jeratic, zăcea cu siguranță o minunată mostră de elocvență. Simți un ușor îndemn de curiozitate să-și arunce ochii peste două, trei fraze, la întâmplare – un foarte slab îndemn. Și de ce să le mai citească? Nu mai aveau nicio valoare pentru el, erau strigăte deșarte. O judeca după faptele brute. Ea și scrisoarea ei care se mistuia încet erau la fel de înnegrite. Afară de asta, a-i citi rândurile când el era legat prin logodnă de o altă femeie n-ar fi avut nicio noimă. În momentul când îi dăduse în vileag infamia, atitudinea ei fusese penibilă. Fără îndoială că în cursul după-amiezii își pusese la punct diavolescul ei talent intuitiv de a da cea mai frumoasă aparență celei mai rele cauze: ar fi fost, probabil, o lectură

bizară, și instructivă, într-un domeniu infructuos – șiretlicurile femeiești.

Își spuse, cu o intuiție nu tocmai profundă a gustului popular: „N-ar fi rău deloc ca eroină de romanț!” O spunea ca o ironie la adresa romanelor ieftine. Dar eroina adevărată și vrednică de adorare a romanului de dragoste era portretul de femeie văzut din față, pe care îl cucerise ca să-și împodobească pereții. Biata Diana era eroina plină de pete a realismului: nu totdeauna aceeași și nici ferită de greșală; nu o inocentă neștiutoare, nici lipsită de orice viclenie; bună sub o îndrumare bună; devotată până la moarte într-o criză gravă; adesea luptându-se cu natura ei pământească, de pe culmile înălțimii ei morale; un suflet în dezvoltare, și nu o ființă a cărei puritate a fost cioplită în marmură, pentru a oferi unui englez siguranța că e proprietarul unui bun imuabil care bravează timpul și pe semenii lui, e stâlpul căminului său și stârnește invidia generală.

Gândurile rătăcitoare ale lui Dacier se întorceau toate dând buzna în sala Onoratei Curți a magistraților cu tocă neagră. Lăsând la o parte trădarea, susceptibilitatea lui delicată aprecia că lipsa banilor o înjosea pe Diana; și pe el de asemenea, prin contagiune. Bani ar fi putut să primească oricât de mulți: dacă i-ar fi cerut, bineînțeles. Cum putea el să-și închipuie că ducea lipsă de bani! Surâzătoare cum îi primea, pe el și pe prietenii lui, tratându-i regește, nu putea să-și închipuie decât că dispunea de mijloace. Buna-cuviință îl constrângea să nu se gândească la aceste lucruri. Presupunea, în mod firesc, că era capabilă să-și conducă afacerile. Și – banii! Îi mânjea amintirea: deși momentul de la Rovio fusese destul de plăcut, iar scena de la Copsley, impresionantă; alte clipe, întrezăriri fugare ale acestei femei, erau și ele atrăgătoare. Trădarea ștergea totul sub potopul ei. Și de ce să se mai gândească? Constance îl chema să-și întoarcă ochii spre ea.

Scrisoarea Diane murea greu. Colțurile arseseră prefăcându-se în foiță neagră, cu câte o dungă de hârtie decolorată ici și colo. Un mic teanc de file destrămate pe

marginii mai rezista încă, și, din bunăvoință pentru taina care trebuia păstrată, apăsă cu vâtraiul ca să desăvârșească execuția. După care se duse la biroul său și își văzu de lucru sub egida Constancei.

Capitolul XXXVI

Care e concludent în privința lipsei de inimă a femeilor prea inteligente

ZVONURILE NUPTIALE SUNT CELE pe care se poate paria că vor ieși victorioase într-o competiție de alergări cu știrile rele, iar motivul e limpede: jumătatea mai veselă a omului e întotdeauna mai iute de picior ca să le răspândească. Ele cutreieră țara cu o rapiditate uluitoare, ca flăcările mănunchiurilor de vreascuri uscate, folosite în vremurile de demult pentru a anunța o invazie sau o cucerire, câștigând amploare pe măsură ce înaintează: drept care, ca să nu mai vorbim de raza lor de acțiune cu mult mai vastă, ele întrec firele telegrafice. Jumătatea omului care e sensibilă la zvonuri nuptiale se aprinde cu un interes viu când e vorba de „lansarea” unui nou cuplu – operație ce incumbă sexului frumos, dar și bărbatul (lucru ciudat, însă natura tot îl mai stimulează) acordă o privire destul de binevoitoare pregătirilor navei matrimoniale pentru o lunecare lină în apa mării, unde în scurtă vreme se vor înălța talazuri, iar căpitanul și secundul vor discuta curând inevitabila chestiune: cine e comandantul? Consimțim, s-ar părea, să ne punem din nou speranța în omenire; iată o nouă șansă de succes! Sau, altfel spus, admitând ca un fapt pozitiv fericirea cuplului, fibra cea mai sensibilă a structurii noastre reacționează la contrastul dintre splendoarea ceremoniei și biata lumânare bătută de vânt pe care mirii o poartă între ei. După ce atâtea corăbii s-au scufundat, unele întorcându-se cu carena în sus, ca niște pești otrăviți, de la primul contact cu apa, e un spectacol de bravură, trebuie să

recunoaștem; și ori lumea care îl perpetuează este eroică, ori natura omului e incorrigibilă. Căsătorii se fac mereu. Se cunună prietenii noștri, ca și dușmanii noștri; dar chiar și necunoscuții care ajung la acest legământ de unire, sau la acest armistițiu, ne stârnesc interesul. Neîndoios, e un lucru deopotrivă senzațional și încurajator să auzi că bărbatul și femeia sunt dispuși, odată mai mult, să-și unească glasurile într-un reciproc răspuns afirmativ, să rostească împreună un „da”. Seamănă a sfârșit de război.

Proclamarea apropiatei căsătorii a tânărului ministru cu cea mai bogată moștenitoare a zilei – el fiind celebrul „Tânăr ministru de stat” din cunoscuta carte scrisă de acea frumoasă femeie, nebunește îndrăgostită de el, acum suferind groaznic, iar moștenitoarea având o zestre cu care putea cumpăra un ducat – iată o noutate în stare să-i facă să sară din pat, la miezul nopții, pe toți amatorii de flecăreală ca să dea din gură în piața publică. A pus capăt la toată zarva politică iscată în jurul articolului semnat de Tonans, făcându-l să apară ca o absurditate răspândită cu mult zgomot. Onorabilul Percy Dacier o ia în căsătorie pe domnișoara Asper; și ea îl salvează din cursa întinsă de o sirenă, iar el o scapă din mrejele papistașilor. Ar fi trecut la credința lor; era tocmai pe punctul de a trece când, din fericire pentru credința protestantă, Percy Dacier a intervenit cu cererea în căsătorie. Orașele și satele erau pline de zumzetul acestei noutăți; și în timp ce plictisitoarea Ligă pentru abrogarea Legii cerealelor trâmbița despre problema importantă a națiunii, un popor devenit brusc oriental nu mai vorbea despre nimic altceva decât despre fericita uniune care avea să fie celebrată cu fast princiar și cu toate accesoriile muzicale, aproape ca la Operă.

Lady Wathin era un factor activ în această frământare generală. Virtuoașa femeie avea o predilecție pentru căsătoriile din „înalta societate”, în mod vădit plăcute Domnului, de vreme ce se sprijină, după cum e firesc să presupunem, pe o mare avere; iar o căsătorie pe care o putea considera ca fiind opera ei avea un gingaș aer de nuntă în

familie; nu chiar în aceeași măsură cu spectacolul conducerii la altar a unei fiice dragi din numeroasa ei progenitură, dar întrecându-l prin strălucirea ceremoniei care imploră cerurile să se deschidă. Ea și nu alta răspândi vestea că domnișoara Asper dezbătea în ea însăși să treacă la biserica Romei chiar în clipa când Percy Dacier i-a făcut declarația de dragoste; și ce luptă admirabilă s-a dat în inima ei între călugărița care aproape își închinase viața religiei și adânc înrădăcinata dragoste pământească, iubirea ieșind până la urmă triumfătoare! Îi comunică vestea ladyei Dunstane: „Cunoști interesul pe care i l-am purtat întotdeauna dragei Constance Asper”, etc.; invitând-o să-i facă o vizită cu o săptămână înainte de sfârșitul lunii pentru a putea participa la ceremonia cununiei „care va fi, după toate probabilitățile, cea mai fastuoasă din epoca noastră”. Deși era regretabil că perechea nu avea la dispoziție, pentru luna de miere, decât opt sau zece zile cel mult, lady Wathin sublinia stăruitor, față de toți cei ce voiau s-o asculte, frumusețea „unei vieți consacrate în comun datoriei”.

Lady Dunstane refuză invitația. Aștepta să primească vești de la prietena ei și zilele treceau; nu putea decât să fie întristată pentru biata ei Tony, bănuindu-i starea sufletească. Oricât de puțin vinovată ar fi fost Diana în acele împrejurări, ele impuneau tăcere delicateței innăscute a Emmei, și nici nu se putea imagina, de altfel, vreo formulare scrisă susceptibilă de a-i transmite compătimirea. Aștepta, cu o nelămurită strângere de inimă, fără să fie cătuși de puțin mâhnită de faptul că Dacier se căsătorise cu bogata moștenitoare, când Redworth o scoase din starea aceea de amorțeală aducându-i o știre senzațională, legată indirect de ființa ce-i era dragă. Domnului Warwick i se întâmplase un accident de stradă. Redworth dorea să știe dacă era bine să i se comunice Dianei, deși nu avea niciun fel de detalii; și, oarecum spre dezamăgirea lui, lady Dunstane răspunse că avea să-i scrie ea. Amână, însă, trimiterea scrisorii, gândindu-se că accidentul putea să nu fie prea grav, în timp ce înștiințarea Dianei însemna cu certitudine o chestiune

gravă. A doua zi la prânz veni s-o viziteze lady Wathin, în mod vădit tulburată și chinuită de dorința de a spune mai mult decât îndrăzneală: dar nu primi niciun ajutor. După ce bătu câmpii în toate direcțiile, stăruind cu deosebire asupra calde afecțiuni reciproce dintre cei doi îndrăgostiți, care aveau să fie uniți peste trei zile, lady Wathin, exclamă în cele din urmă:

— Dar nu, e revoltător! Eu vorbesc de căsătorie și sunt îngrozită de o moarte. Bietul om și-a dat sufletul noaptea trecută la spital. Vorbesc de domnul Warwick, sărmanul de el! Tocmai se însănătoșise și începuse să prindă puteri, când a fost răsturnat la o încrucișare de străzi, iar astă-noapte a murit. E un avertisment pentru toți!

— Din întâmplare, domnul Redworth a aflat acest lucru la clubul său în apropierea căruia s-a întâmplat accidentul și s-a dus să-l vadă la spital. În momentul acela domnul Warwick mai trăia, spuse lady Dunstane, adăugând apoi: Dacă a preveni e mai bine decât a vindeca o boală, după cum se zice, accidentele constituie leacul specific pentru înlăturarea maladiilor bătrâneții, care sunt o recoltă sigură.

Pleoapele ladyei Wathin clipiră des, iar buzele se închiseră strâns la această remarcă rece și lipsită de înțeles.

Oftă: — Așa sfârșește o viață plină de suferință, dragă verișoară!

— Sunteți o fire compătimitoare.

— Sper că da. Dar... Trebuie neapărat să vorbesc, dacă îmi îngăduiți. Mă gândesc la cei vii.

Lady Dunstane făcu ochii mari. — La doamna Warwick?

— Ea are acum libertatea pe care și-a dorit-o. Mă gândesc la alții. Iertați-mă, dar Constance Asper e pentru mine ca o fiică. Poate că nu am niciun motiv de neliniște. O dragoste atât de arzătoare, de sinceră, nu s-a mai văzut la alt logodnic, și nu e nimic extraordinar pentru cei care o cunosc pe draga Constance. Dar poți să fii adorată ca o sfântă și să te vezi abandonată. Istorisirile astea nemaipomenite care circulă despre o forță de fascinație aproape...! Lady Wathin rămase în suspensie, căutând cuvântul.

— Infernală! completă lady Dunstane, ale cărei sprâncene se arcuiseră întrebător. — Nu vă fie teamă. Libertatea la care faceți aluzie nu va fi utilizată cu scopul vreunei imixtiuni în petrecerile ce urmează să aibă loc. Ceea ce dorea prietena mea era libertatea. Acum, când i s-a înapoiat comoara, nu e ființa care s-o arunce pe fereastră, fiți sigură. Și, vă rog, să lăsăm acest subiect.

— Ne putem bizui?... Credeți?

— O! O!

— Această eliberare venind tocmai înaintea nunții?

— Îmi vine greu să presupun că acest bărbat e marioneta pe care o zugrăviți, sau o sugerați, dumneavoastră.

— Tocmai pentru că bărbații – mulți dintre ei – nu sunt marionete – ne cuprinde un sentiment de panică.

— Observația dinainte, spuse lady Dunstane, avea un iz de superstiție. Cea de acum e tocmai opusul ei. Cât despre panică, puneți-i frâu: și cruțați-mă de alte comentarii. Prietena mea are daruri recunoscute. Având în vedere că nu face uz de ele, ar trebui să vă inspire respect.

Lady Wathin se înclină rigid. Refuză să rămână la masă, întrucât, spuse ea, își liniștise conștiința împlinind o datorie, și se înțelesese cu vizitiul să prindă trenul. Verișoară ei, lady Dunstane, surâdea cu aroganță la tot ceea ce rostea ea, iar ea aprecia că dacă o femeie ca această doamnă Warwick putea să semene discordie între rude de sânge, însemna că e capabilă de și mai rău, și rămânea o persoană de temut până în însăși clipa ceremoniei.

— N-am avut nicio intenție rea venind aici, spuse ea când își strânseseră mâna.

— Nu, nu, înțeleg, răspunse amfitrioana. Aveți inimă de cloșcă pentru puișorii adoptați. Situația e lesne de înțeles și intenția dumneavoastră, vrednică de laudă.

În calitate de femeie virtuoaasă a lumii mondene, lady Wathin era revoltată, la plecare, de tonul și jargonul folosit de o femeie mai tânără decât ea, care nu avea modestia să ascundă faptul că poseda o inteligență superioară. Inteligența la femei era un lucru pe care îl găsea și de temut

și odios; avea convingerea că e un dar diabolic. Iată două exemple: aptitudinile intelectuale ale soției îl mânaseră pe sir Lukin spre calea cea rea, ca și pe bietul domn Warwick drept sub roțile unei trăsurii. Numele lui sir Lukin circula în public alături de acela al unei haimanale ca doamna Fryar-Gunnet; doamna Warwick putea încă să facă uz de rafinatele ei vicleșuguri ca să zădărnicească nunta. Femeile cu cap, afară de asta, sunt toate lipsite de inimă: nu simt niciun fel de milă în fața nenorocirii, niciun fel de groază în fața catastrofelor, nicio bucurie pentru fericirea celor care o merită. Inteligența la bărbați înalță familia pe o treaptă socială superioară; în timp ce la femei duce la distrugerea familiei și la prăbușirea societății. Din fericire lady Wathin știa că poate grupa oricând un puternic contingent moral, ale cărui aptitudini pentru coeziune și unitate de scop îi permitea să strivească acea fracțiune neînsemnată de fiice ale răului. Ea era într-adevăr o femeie virtuoasă a societății, în fruntea unei mulțimi; femeia pe care ne-am obișnuit s-o auzim ridicată în slăvi; norocoasă, pentru că a avut o adolescență bine îndrumată, păzită cu prudența unor perdele gros căptușite; și pentru că a avut capital plasat în fondul public al moralității și acțiuni în tramvaiele sentimentale. Oriunde își îngărmădea societatea comorile și își trasa destinele, o întâlneai și pe ea. Și, prin forța împrejurărilor, într-o situație sus-pusă; deși la ore fixe ale zilei, întocmai cum se spăla pe mâini, abjura viața mondenă: o operație care o purifica. Dacă nu făcea să apară atrăgătoare moralitatea în ochii celor care constituiau obiectul antipatiei ei, vina era că-i lipsea inteligența necesară ca să înțeleagă originea, natura și adevăratele scopuri ale moralei. Dar cercurile sociale, în general și mai lipsite de aptitudini intelectuale decât ea, o stimau din toată inima ca reprezentând un bastion al actualului edificiu, care are aerul unei structuri solide când elementele sale componente nu sunt examinate la microscop.

Dar dacă Percy Dacier era un guraliv lipsit de onoare, așa cum era și un îndrăgostit rece, iar lady Wathin aflase

confidențial, prin logodnica lui, de secretul dintre el și Diana? Sunt motive să credem că ar fi ținut acest secret ca pe o sabie amenințătoare deasupra primejdioasei femei, dar n-ar fi persecutat-o: căci nu era nicidecum ticăloasa activă a intrigilor de melodramă. Nu, ea ar fi aruncat vina pe aptitudinile intelectuale ale femeilor, găsim un motiv în plus pentru a-l îndemna pe influentul demnitar, care era soțul ei, să facă uz de autoritatea sa pentru a înfrâna exercitarea de către femei a acelor arme cumplite, dăunătoare atât lor cât și tuturor celor care vin în contact cu ele.

Atât de grozavă era teama ei de doamna Warwick, încât din gara Londra se duse cu o trăsură de-a dreptul la Constance ca să se asigure dacă înfățișarea acesteia e liniștită.

Dulcea Constance și logodnicul ei Percy erau împreună, examinând o carte catolică de rugăciuni.

Lady Dunstane trimise Diane câteva cuvinte despre întâmplările petrecute. Nădăjduia să primească o veste de la ea; prefera, deocamdată, să n-o vadă. Niciun răspuns nu sosi. Ziua cea mare a nunții veni și trecu. Se bizuia pe apariția soțului ei a doua zi dimineăta, căci vrednicul gentleman își făcea un scrupul din a o vizita, pentru a-și distra soția adorată, ori de câte ori avea un sac de noutăți cu care să acopere golul absenței sale. Fusese prezent la celebrarea ceremoniei religioase – nu spuse cu cine; toată societatea înaltă din Londra se găsea acolo; și descrie, extaziat, ceremonia, declarând că femeilor le dăduseră lacrimile, iar pe el îl emoționase ca pe un nerod.

— Ești impresionabil, spuse soția sa.

El bâigui ceva în șoaptă spre lauda instituției căsătoriei – a celei care e celebrată în stil mare, după cât se părea.

— Tony numește lumea mondenă, așa cum se manifestă azi, „teatrul poftelor”, spuse ea; iar la o cununie am putea aprecia că societatea se găsește la cel de-al doilea act al înfometatei tragicomedii.

— Da, mai e și micul dejun, încuviință sir Lukin. Doamna Fryar-Gunnnett îi vorbea mult mai deslușit; de fapt, înțelegea

perfect tot ceea ce-i spunea ea.

Inima Emmei era acum plină de dor după Tony a ei. Consultându-și puterile, socoti că putea întreprinde călătoria până la Londra și, a treia zi dimineată după mariajul Dacier-Asper, plecă.

Ușa Dianei tocmai se deschidea ca să iasă Arthur Rhodes când Emma ajunsese la locuința ei.

— Ai văzut-o? îl întrebă.

El clătină trist capul. — Doamna Warwick nu se simte bine; a lucrat până la istovire.

— Și dumneata la fel, mi-e teamă.

— Nu. Negă el acest lucru, oricare îi era înfățișarea.

— Vino curând la mine, la Copsley, îi spuse ea intrând, întâmpinată de Danvers pe coridor.

— Stăpâna mea e sus, doamnă, zise Danvers. Stă culcată în pat.

— E bolnavă?

— Stă tot timpul întinsă pe pat de atunci...

— De când „de atunci”? o întrebă lady Dunstane cu asprime.

Danvers își corectă indiscreția. „De când a aflat de accident, doamnă.”

— Du-i, te rog, cartea mea de vizită. Sau nu: pot să încerc eu.

— N-am voie să intru și să-i vorbesc. Veți găsi întuneric complet în cameră, doamnă, și foarte frig. Așa a dat ordin stăpâna mea. Nu mă lasă să aprind focul; și n-a mâncat, nici n-a băut de atunci... O să moară, dacă n-o convingeți să se hrănească: să ia ceva, cât de puțin, pentru început. E nevoie numai de un început.

Emma urcă scările, gândindu-se la enigmatică slujitoare care, la urma urmei, avea cu siguranță un suflet bun. Deschise încet ușa de la camera Dianei.

— N-o să puteți vedea nimic la început, doamnă, îi șopti Danvers. Patul e la stânga, și alături un scaun. Aș aduce o lumânare, dar o dor ochii. Mi-a interzis.

Emma intră înăuntru. Aerul dens și rece al unei camere

londoneze neluminate era ca de cavernă. Aproape că uită de ființa dragă inimii ei la gândul că o femeie în viață zăcuse acolo mai mult de două zile și două nopți, fără niciun fel de hrană. Această mărturie a unei nefericiri împinsă până la limitele îndurării îi readuse în minte împrejurările care o puteau face să creadă că prezența prietenei sale în acea beznă pustie era o realitate. Găsi patul pe dibuite, în tăcere, și deosebi pe pat o formă întunecată; nu auzi nicio răsuflare. Se așeză ascultând; apoi întinse o mână și o întâlni pe aceea a lui Tony. Mâna zăcea cu palma deschisă, ca a unei femei înecate.

Obloanele, perdelele și căminul fără foc dădeau camerei o înfiorătoare asemănare cu un cavou.

Atât de mult semăna cu un lăcaș al morții, încât după câteva minute cea care veghea pierdu noțiunea timpului, aducându-și aminte, ca de o altă lume, de lumină zilei. Nu îndrăznea să vorbească, de teamă să n-o sperie; de teama și mai groaznică de a nu primi niciun răspuns. Mâna lui Tony era fără viață. Strângând-o, nu primea nicio senzație de căldură.

Își făcea reproșuri amare că îngăduise unor sentimente banale, de tact monden, demne de o lady Wathin, s-o oprească de a strânge fără întârziere, la piept, pe prietena iubită care suferea în acest străfund al agoniei umane. Iubirea lui Tony pentru un bărbat – ar fi trebuit s-o știe – avea să fie făcută din elementele vitale ale făpturii noastre: când alte femei vorbeau de „fericire”, ea spunea: „viață”; despărțirea însemna „moarte”.

Întunericul începu să se destrame după un timp, ca o cortină ridicându-se peste un vâl: era lumina moartă a celuilalt tărâm. Tony zăcea întinsă, cu fața în sus, cu buza de jos căzută, dreaptă de la cap până la vârful picioarelor. Conturul chipului ei, fără o nuanță de culoare, se întrezărea: simbol al femeilor nefericite care își pun tot sufletul în dragoste. Detestabila iubire a femeii pentru bărbat! gândi Emma, și simți îndemnul să-i pipăie încheietura mâinii, căutând pulsul odorului ei: „A ucis-o!” o săgetă un gând, în

timp ce, cu un junghi în inimă care îi înfioră tot trupul, continua să-i apese încheietura fără să simtă nici cea mai slabă pulsație. Îi strânse mâna tremurând, străduindu-se anevoie să înăbușe un strigăt.

— Emmy! spuse vocea.

Inima Emmei tresăltă până la cer de recunoștință.

— Tony a mea, murmură ea cu glas blând.

Așteptă, cu sufletul la gură, o nouă dovadă de viață în trupul nemișcat. „Tony!”, repetă ea.

Răspunsul îl simți în podul palmei, printr-o strângere în care abia mai dăinuia un firicel de vlagă.

— E Emmy care a venit să stea cu tine, să nu te mai părăsească niciodată.

Doar o clipă stăruî în mâna ei slabul și tăcutul răspuns, apoi degetele se destinseseră. De două ori o auzi trăgând adânc aer în piept ca să poată articula: „Nu-mi vorbi”.

Emma îi păstră mâna într-a ei. Amorțea care urmă efortului de a vorbi o avertiză să nu i-o mai strângă.

Dar Tony trăia; dăduse semn de viață. Deasupra acestei slabe pâlپări din criptă Emma se ghemuia, încălzindu-i mâna la sân, nădăjduind să-i audă iar glasul.

În sfârșit se auzi: „Iarnă”.

— E iarnă friguroasă, Tony.

— Draga mea o să răcească...

— Am să aprind focul.

Emma nu zăbovi să caute cutia cu chibrituri. Focul fu aprins și flăcările țâșniră; era ca o redeșteptare la viață în cameră. Întorcându-se la marginea patului, desluși ochii mari și negri, din care pierise orice strălucire, ai lui Tony și obraji ei supti; gura deschisă ca să primească aerul ca pe o sabie – spre eliberare mai degrabă decât spre întărire. Picioarele îi erau așezate deasupra pledului cu care i le învelise camerista. Emma se aplecă peste pat ca să i le strângă la piept, sub haina ei de blană, și i le ținu așa cu toată smucitura pe jumătate însuflețită a membrilor, și în ciuda frigului de gheață care o înțepa până la inimă. După ce i le mai încălzi puțin, își aruncă pălăria și, așezându-se

lângă Tony, o luă în brațe, scoțând în răstimpuri câte un oftat adânc.

Îi sărută obrazul.

— Emmy!

— Sărută-mă!

— N-am putere.

Emma își culcă obrazul peste buzele ei. Erau reci; până și răsuflarea care ieșea printre ele era rece.

— Ești de mult, Emmy...?

— Aici, scumpa mea? Cred că da. Sunt cu odorul meu.

Tony gemu. Căldura și dragostea îi readuceau suferința.

Spuse: — Am fost fericită. Nu e greu să dispari.

Emma se lipi strâns de ea. — Tony o să aștepte să se ducă și sufletul sufletului ei, ca să plece amândouă împreună.

O ușoară convulsie străbătu trupul lui Tony. — Dacă plâng, am să plec în suferință.

— Ești în brațele Emmei, iubita mea.

Ochii lui Tony se închiseră, spre uitare, sub această senzație. O lacrimă i se prelinse, dar durerea era vagă și se învecina cu somnul, ca și plăcerea.

Așa trecu scurta zi de iarnă, cu vorbe puține.

Atunci Emma se gândi la un mijloc de a o determina pe Tony să se hrănească și spuse: — Rămân cu tine; trimit după haine; mi-e cam foame. Nu te mișca, scumpa mea. Am să fiu eu stăpâna casei.

Coborî în bucătărie, unde, câteva cuvinte la urechea unei franțuzoaice fură de ajuns ca s-o facă să înțeleagă imediat de ce era nevoie și să obțină din partea ei un serviciu prompt: în zece minute o supă gustoasă își răspândea mirosul îmbietor în cameră. Cu zile întregi în urmă, Tony își luase rămas bun de la actul de a mânca; dar Emma, sorbind din lingură și exprimându-și satisfacția, alcătuia un tablou agreabil. Supa mirosea plăcut.

— Slujitorii tăi te iubesc.

— Bieți oameni buni!

— S-au adunat toți în jurul meu ca să afle despre tine. Bucătăreasa ta franțuzoaică, bineînțeles, de la primul

cuvânt a și pus mâna pe crățiți. Și noi, englezii, care avem obiceiul să ne dăm numele de oameni practici! Supa asta e făcută cu artă. Totuși, avem calitățile barbarilor; știm să iubim și să slujim din dragoste. N-am gustat niciodată ceva așa de bun. Aș fi în stare să devin o gurmandă.

— Te rog, chiar, zise Tony.

— Mi-ar fi rușine să „golesc cupa” singură: un bețivan de unul singur e o ființă dezgustătoare, afară doar dacă face dintr-asta un cântec.

— Emmy face dintr-asta un cântec pentru mine.

— Dar „închină în sănătatea mea” e o vorbă aleasă, când te gândești la lăcomia inițială a omenirii de a lua totul. Așa a început civilizarea noastră, și îmi place extraordinar de mult să aud invitația asta. E de o importanță istorică. Așa încât, bea în sănătatea mea, Tony. Noi două putem sorbi din aceeași lingură: e o legătură și mai strânsă decât cupa iubirii. Vreau numai să guști ca să-mi ierți lăcomia.

Tony murmură: „Nu”. Lingura fu dusă la gura ei. Oftă ca să se împotrivească. O voință mai puternică o sili să-și miște buzele. Emma o hrăni ca pe un copil, iar natura sorbi, ca să trăiască.

Primul efect fu un șiroi de lacrimi.

Emma se culcă lângă ea în noaptea aceea, când, dintre ele două, bolnava avu somnul cel mai profund. Dar în cursul nopții, în răstimpuri, Emma simți cu bucurie cum mâna lui Tony o caută ca să se asigure de prezența ei.

Capitolul XXXVII

Un spectacol dat de niște apărători ai îndureratei doamne

PE LA ORA ZECE ÎN FIECARE DIMINEAȚĂ, întâlnirea întâmplătoare a doi gentlemani la intrarea în locuința doamnei Warwick constituia semnalul pentru un schimb de saluturi de un formalism scrupulos, prin ridicarea pălăriei și înclinarea capului din rigida poziție dreaptă, militară, urmat de remarca: „Sper că vă simțiți bine, domnule”, și de răspunsul: „Foarte bine, domnule, sper că și dumneavoastră la fel”, amabilități considerate ca satisfăcând obligația reciprocă de curtoazie a unuia față de celălalt. Inițiativa lui Sullivan Smith transmisea acest exercițiu de maniere ceremonioase lui Arthur Rhodes a cărui apariție repetată, chiar în clipa sosirii sale, era privită de cel dintâi – fără a-și ascunde impresia – cu dezamăgire și cu un ochi critic. După ce primeau din partea valetului un răspuns destul de liniștitor relativ la starea sănătății doamnei Warwick, își lăsau cărțile de vizită unul după altul, coborau apoi treptele, se întorceau cu fața pentru ceremonialul salutului și plecau în direcții opuse.

Într-o dimineață li se dădu încurajatoarea și plăcuta informație că aveau să fie primiți de lady Dunstane. La care Sullivan Smith făcu o mișcare de rotație spre Arthur Rhodes și îi atrase atenția:

— Domnule, aș putea pretinde, pe temeiul vârstei mai mari, să fiu primul dintre noi doi care să-i prezinte doamnei omagiile, dar vă las deschis drumul.

— Domnule, spuse Arthur Rhodes, îngăduiți-mi să mă

înclin respectuos în fața numeroaselor dumneavoastră titluri superioare care vă îndreptățesc la această distincție.

— Onoarea, domnule, constă mai mult în a acorda decât în a primi.

— Îndrăznesc să cred, domnule, că, deși nu știu să vorbesc castiliana pură, nu am nevoie de nicio lecție de la un Grande de Spania ca să cunosc ceea ce datorez superiorilor mei.

— Mă voi recunoaște învins, domnule, de cuceritoarea dumneavoastră condescendență, spuse Sullivan Smith; și vă implor să atribuiți acceptarea scurtei dumneavoastră retrageri caracterului urgent al chestiunii care îmi stă la inimă.

Ducându-și degetele spre locul zvâcnirilor din pieptul său, făcu o plecăciune.

Arthur Rhodes, înclinându-se și el, se retrase respectuos ceva mai îndărăt.

— Dacă nu mă înșel, spuse gentlemanul irlandez, sunt îndatorat domnului Rhodes; și am participat împreună la ospitalitatea mesei doamnei Warwick.

Gentlemanul englez replică: — Acolo am avut prima oară plăcerea unei cunoștințe care a rămas gravată în memoria mea ca vorbele rostite de regele cel înțelept pe tăblițele de aur și de argint.

Sullivan Smith surâse grav la această excepțională descoperire, pe pământ saxon, a unui egal al său în materie de predispoziții protocolare, și adăugând: „Nu vă voi reține prea mult, domnule Rhodes”, trecu pragul.

Arthur îl așteptă, plimbându-se în sus și în jos, timp de un sfert de oră, după care un om total diferit reapăru în aceeași persoană, nu altul decât Sullivan Smith cel cu trăsături trandafirii și radioase, cel cu o cordialitate princiară. Îl acostă pe Arthur:

— Ei, acum, băiatule dragă, e rândul dumitale să-ți încerci norocul, și îți urez succes. Eu am spus tot ce am putut în favoarea dumitale, fiindcă ești unul la zece mii în țara asta, e precis.

Sullivan Smith își luase acel aer solemn pentru a prezenta, între zidurile casei recent văduvitei doamne, o cerere de mare gravitate – și anume o cerere năzuind la nu mai puțin decât mâna, liberă acum, a încântătoarei doamne; de aceea fusese perfect firesc pentru el să se exprime în nobila manieră castiliană până în momentul când distrugerea speranțelor sale pusese capăt acestui rol. Cu totul neașteptată era, însă, reciproca mândrie a tonului în mod spontan adoptat de către tânărul „cavaler servant” englez, pentru care, în consecință, nutri o cordială simpatie; și în timp ce pășea în sus și în jos pe urmele lui Arthur, nerăbdător să-și calmeze curiozitatea aflând cum decurseseră lucrurile cu acela pe care era nevoit să-l presupună ca fiind al doilea pretendent, nu înceta să exclame: „Nici pomeneală! Băiatul ăsta nu poate fi saxon! Iar ea îl plăcea. Începe să se apropie de vârsta când o femeie își îndreaptă preferințele spre pușori tineri. Mai bine el decât altul, dacă e vorba să-l aleagă pe vreunul. Pentru că are hazul lui, condimentele lui personale, și nu le împrumută din pipernița populară, cum e obiceiul pe aici. Dar puteam să știu dinainte că există cu siguranță sare și picanterie în omul pe care îl ocrotește sub aripa ei. Exceptând, cu voia dumitale, doamnă, focul de armă greșit îndreptat spre javra aceea ticăloasă, cu nimic mai demnă de dumneata ca Belzebut de Paradis. N-are a face! Fiicele Erinului trebuie să împărtășească destinul insulei care le este mumă, pentru ca lacrimile lor să strălucească în soarele ce urmează să se arate. Din motive personale și patriotice, eu aș fi înveselit-o, și aș fi fost ca un măgar sălbatic pieptănat, dichisit și domesticit de această adorabilă creatură. Dar prietena ei spune că nu există nicio urmă de șansă pentru mine, așa că eu trebuie să rătăcesc în deșert, stârnind praful cu copita și adorând steaua pe care o proclam drept cea mai strălucitoare. Căci ce-aș fi fără steaua mea? În cel mai bun caz un porc tânăr afumat.”

Sullivan Smith deveni conștient de o fermecătoare muzicalitate în monologul său, ca și de iscusita justete a

comparației. S-ar fi apucat cu siguranță să improvizeze versuri pasionate, dacă nu l-ar fi observat pe Arthur Rhodes pe trotuar. „Iată-l, deci, pe băiat. Rămâne de văzut ce mutră face.”

— Amabil din partea dumitale că m-ai așteptat! zise Arthur.

— Să zicem din simpatie, pentru comoditatea termenului, replică Sullivan Smith. Ei, și mai departe?

— Știi și dumneata cât și mine. Slavă cerului, e pe cale de vindecare.

— Asta e tot?

— Cum adică, ce să mai fie?

Arthur fu inspectat cu suspiciune.

— Arăți deschis la inimă, băiatule dragă. Sullivan Smith lăsă să se audă un „hm” reflexiv. Iartă-mi cântatul din cimpoi în compania dumitale, zise el. Dar, serios vorbind, nu există decât un singur motiv care să scuze graba cu care ai venit la ușa doamnei într-un asemenea anotimp când vântul răspândește tot felul de zvonuri în lume. Doar știi că ea e la pat din cauza unei răceli.

— A unei gripe, zise Arthur.

Simplitatea încuviințării era sâcâitoare pentru un apărător dornic să întâmpine ostilitate, pentru a reabilita onoarea doamnei, dar și grijuliu să-i ascundă trista situație.

— A luat-o venind în contact cu unul din locuitorii acestei țări. E soarta noastră, a irlandezilor, și suntem condamnați s-o îndurăm pentru păcatul de a ne fi plictisit de insula noastră. Încep să strănut din clipa când debarc la Holyhead. Descheie o vestă aici, în speranța să întâlnești o inimă, și ai noroc dacă scapi de o gravă congestie pulmonară, în timp ce javra care te-a contaminat fuge mâncând pământul, ca să-și petreacă luna de miere, poate. Ah, dar e de ajuns să veniți la casa ei în călduri și lumea va spune în curând că e vorba de ceva mai rău decât o bronșită. În timp ce dacă ai veni s-o scoți de aici în triumf, ți-ai râde de toți, iar doamna ar fi bine apărută, înțelegi?

Aluzia la luna de miere a „javrei” îl pusese pe Arthur

Rhodes pe fâgașul acestei rapid lansate metafore-pocnitoare.

— Cred că da, spuse el. Se va afla în curând la Copsley – reședința ladyei Dunstane de pe coline – și acolo o vom putea vedea.

— Asta e o fericire care vine imediat după aceea de a o consola – dacă ar fi fost cu putință ca o asemenea fericire să fie acordată! Nu e o văduvă ca oricare, pe care o poți cuceri când lacrima doliului deschide cărare sau cale navigabilă până la giuvaerul ascuns între voaluri. Așadar, ești un admirator sincer, domnule Rhodes! Ei bine, voi fi și eu alături de dumneata; căci nu e stea pe firmament mai demnă de omagiu ca această doamnă.

— Să facem câțiva pași prin parc ca să vorbim despre ea, zise Arthur. Nu există alt subiect mai plăcut pentru mine.

Franchetea lui tinerească îi umplu inima de bucurie lui Sullivan Smith.

— Oricât de mult dorești! Nici pentru mine! exclamă el. Și asta din clipa când am văzut-o pentru prima oară, în seara unui bal, la Dublin, mai înainte de a fi ascultat un singur cuvânt rostit de ea; pe atunci purta numele irlandez al tatălui ei – nici vorbă de Warwick și de... Dar lasă javra să latre cât o pofti. Nici nu știe ce a pierdut; poate că nici nu-i pasă. Și asta, după ce a făcut să sufere, cu turbarea lui, gingașa ei reputație! Ptiu! domnule; să mai zicem că e o țară civilizată când dumneata, și eu, și zeci de alți bărbați, suntem gata să ne ridicăm cu toții ca frați ai acestei doamne în apărarea ei, și ne vedem paralizați prin lege! E o lege pe care au instituit-o pentru ocrotirea javrelor murdare – a majorității, adică!

— Datoresz mai mult doamnei Warwick decât oricărei alte ființe pe lume, zise Arthur.

— Stai să vedem, grăi Sullivan Smith, continuând: — Ea e întruchiparea celor *O mie și una de nopți*, asta e sigur; e teatrul shakespearian, tragic și comic; și pe urmă *Istoria celtică*; e întregul Erin întrupat. A căzut bolnavă la pat de răceală; nu importă în care parte a trupului e suferința, dar

știm de unde provine. Așa încât, iată o frumoasă bibliotecă pentru cel care va avea parte de ea, acum că împrejurările au eliberat-o; și o figură poetică pe deasupra!

Își domoli elanul pentru ca însoțitorul său să-și declame și el înflăcărea.

Arthur era copleșit de emoție și nu putu decât să spună:

— Lumea n-ar mai fi aceeași pentru mine dacă aș pierde-o.

— Drept este, dar ce spui despre ea?

— Nici una din laudele mele n-ar putea fi la înălțimea ei.

— Se prea poate, dar asta e o trăsătură negativă a dumitale și nu un portret al ei. Nu are ea mintea unui Socrate – sau, mai bine, să zicem a Minervei, cu bustul unei Venus, iar restul făpturii finisat după chipul și asemănarea zeiței sale patronimice, cu arc și tolă de săgeți?

— Are o minte înțeleaptă și e frumoasă.

— Și castă.

Arthur roși: era gata să susțină acest lucru, dar nu putea să-l exprime.

— În această Londră ea e pentru noi ceea ce era apa curgătoare pentru Teocrit în Sicilia; tot ce se apropie mai mult de divinul vizibil, spuse Arthur, primind felicitări.

— Excelent, continuă. Pune deasupra câteva superlative și am să fiu ecoul dumitale. Când o vezi și o asculți nu e ca și cum ai sta sub bolta argintie a unei fântâni în plină arșiță de vară?

— Toate comparațiile îți aparțin, răspunse invidios Arthur.

— Domnule Rhodes, ești un poet, după câte știu, și tot ceea ce îți trebuie ca să ți se dezlege limba este o picătură de-a lui Bachus, așa încât dacă vrei să-mi faci deosebita onoare de a lua masa cu mine, la clubul meu, astă-seară, vom relua toastul care nu se închină niciodată, fără un pahar în mână. M-ai dojenit pe bună dreptate, prietene.

Arthur râse și acceptă. Sullivan Smith numi clubul, ora și câteva puncte ale micului dineu: ce fel de păsări și anul vinurilor.

Rămase surprins când îl întâlni pe Redworth la masa

amfitrionului său. O și mai mare surpriză îi pricinui relativul dezgheț al atitudinii acestuia față de el. Dar cum dezghețul era doar parțial, iar el un tânăr sărac, nici chiar înveselitoarea influență a lui Bachus nu reuși să-i dea avântul necesar ca să i se dezlege limba în prezența omului pe care îl știa cenzorul său, deși Sullivan Smith îl încuraja lăudându-l și oferindu-i prilejuri favorabile. Se gândea la numeroasele împrejurări în care arta doamnei Warwick de a conduce conversația dăduse naștere la o armonie tacită între ei. Dar ea nu avea pereche. Dineul nu-i procură plăcerea la care se așteptase. Stilul direct, fără menajamente, al lui Redworth ucidea din zbor metaforele, iar către sfârșitul mesei el și cu Sullivan Smith băteau toba despre politică.

— Își închipuie că posedă cheia problemei irlandeze! îi spuse lui Arthur acesta din urmă, bătându-l cu mâna pe umăr în semn de binecuvântare în momentul când se despărteau pe treptele intrării clubului.

Redworth îl întrebă pe Arthur Rhodes în ce direcție mergea și îl însoți.

— Presupun că faci ceva exerciții fizice; ferește-te de răceli și indispoziții de soiul ăsta, îi atrase el atenția în vechiul său stil posac care intimida; apoi schimbă brusc tonul: Mă bucur că te-am întâlnit astă-seară. Sper că primești să iei masa cu mine într-una din zilele săptămânii viitoare Ai văzut-o pe doamna Warwick de curând?

— Nu se simte bine; s-a istovit lucrând prea intens, spuse Arthur.

— E ceva grav, vrei să spui?

— Lady Dunstane șade împreună cu ea și vorbește de însănătoșirea ei.

— Ah! N-ai văzut-o?

— Încă nu.

— Cu bine, atunci. Noapte bună.

Redworth se despărți de el, și numai când se simți mișcat de un sentiment de grațitudine față de băiat pentru faptul că dăduse „lucrul prea intens” drept cauză a bolii doamnei Warwick își reaminti de invitația la masă și de necesitatea de

a-i afla adresa.

Îl întâlnise întâmplător pe Sullivan Smith în dimineța aceea și acceptase invitația să ia masa cu el și cu tânărul Rhodes pentru că, dintre toți oamenii, aceștia doi îi erau cei mai dragi în acel moment, ca fiind apărătorii sinceri și credincioși ai Diane Warwick; iar intenția lui fusese să manifeste o cordialitate desăvârșită față de amândoi; sfârșise însă prin a ajunge aproape la sfadă cu patriotul irlandez și la un ton de brutalitate protectoare cu băiatul; care, de altfel, n-avea să creadă în sinceritatea dorinței lui de a-l pofti la masă. Recunoștea că are și lacune. Nu era în stare niciodată să se comporte potrivit intențiilor sale în chestiunile mărunte care nu duceau la sporirea averii. Dar tocmai chestiunile acestea mărunte duceau la fericire! Redworth își îngădui un oftat: căci acum Diana Warwick era liberă; de două ori liberă, fu el constrâns să reflecteze într-o oscilantă nesiguranță. Acel sentiment față de Dacier, mai puternic decât o simpatie obișnuită, la care el fusese martor, precum și focurile de armă trase la nimereală de opinia publică în jurul acestui subiect, îl cam loviseră pe vajnicul cuirasier, neluându-i în serios armura, deși nu produsese încă schimbare în fizionomia lui, proaspătă și odihnită ca de obicei. Cât despre calomnii, ele nu-i zdruncinaseră niciodată încrederea în natura ei. Se gândea însă la pasiunea care o covârșise. Inima lui dădea asalt inimii Diane și orice putea fi adevărat în acele clevetiri îl impresiona prea puțin, atâta timp cât inima ei ar fi fost liberă. Acesta era premiul la care râvnea, căci pătrunsese de mult natura profundă a femeii iubite, legându-și sufletul de al ei. Ea ar fi însemnat împlinirea personalității lui.

Desigur, așa raționează oamenii îndrăgostiți nebunește, iar clevetirile nu-i afectează. La prima ochire, instinctele inferioare ca și spiritul cel mai elevat par să posede, în egală măsură, filosofia de a trece cu vederea imperfecțiunile. Deosebirea dintre dorința fizică și iubire iese în relief când un bărbat, după ani întregi de afecțiune constantă, poate auzi și vedea, ba chiar admite posibilul, și e totuși în stare să

dorească din venerație; cunoscând că noi, creaturile țărânei, suntem mânjiți în trecerea noastră pe drumurile noroioase ale vieții și trebuie să ne curățim zilnic pentru a avea un aspect prezentabil, dar că sufletele noastre, dacă le-a mistuit flacăra vreunei patimi născută din suferința cărnii, sunt deasupra accidentelor comune; participând la ele, e adevărat, dar în mod sublim. Or, Redworth credea în sufletul Diane. Pentru el, acest suflet ardea, și în jurul ei vedea strălucirea unor raze cerești, nestinse de norocul sau nenorocul ei trecător, de încăpățânările și, poate, de erorile ei. Era femeie și deci slabă; adică nepregătită pentru tărie. Era un suflet; și de aceea se îndrepta neconținut spre progres prin purificare. El simțea aceste lucruri despre ea, ba chiar le judeca limpede, chiar dacă nu i-ar fi fost cu putință să le exprime. Acel ceva, în mod suprem caracteristic Diane, și care însemna în ființa ei o năzuință spre mai sus, îl ținea captiv. Cu ea, sau mai curând cu ideea pe care și-o făcea despre sufletul ei, înțelegea adevărata unire a femeii cu bărbatul, de la rădăcini până la crengile înflorite ale acestui neasemuit altoi. Ea îl făcea să cuprindă semnificația iubirii: un cuvânt pe buzele multora, dar rareori explicat. Cu ea, cuibărit în ideea pe care și-o făcea despre ea, își dădea seama că iubirea înseamnă o nouă pornire. În existența noastră, o mlădiță mai frumoasă a arborelui viguros înfipt în bunul și grosolanul pământ; simțurile, în curgerea continuă a sevei vii, gândurile în nedespărțită pereche și sufletele contopite într-o unire totală. Într-adevăr, o perspectivă fericită pentru fiii și fiicele Terrei, un indiciu divin al unei stări superioare fericirii: impulsionarea noastră, cu toate elementele îngrămadite în noi, bătuți de valuri între stâncile ascetismului și vârtejurile senzualității, către crearea unor spețe umane mult mai nobile, astăzi doar vag închipuite.

Lucru destul de ciudat, omul acestor sentimente era departe de a fi un răzvrătit pe plan social. Diana gândurilor lui i le trezea în legătură cu ea însăși, dar nu pentru a arunca lumină asupra tuturor lucrurilor o tănuia el în fundul inimii. Noțiunile lui civice tolerau fariseismul

feminin, ea oferind un excelent beton social acolo unde nisipurile mișcătoare abundă, și fără a le justifica întru totul pe mondenele de genul ladyei Wathin sau al Constanței Asper, ale căror virtuți le putea pune pe seama întâmplării sau temperamentului acid, le considera suportabile și vrednice de stimă acolo unde cele de soiul doamnei Fryar-Gunnett erau nenumărate, amenințând să devină majoritate; așa cum se va întâmpla întotdeauna atâta timp cât comunitatea femeilor caste va fi îngrădită în covenționalism și înălțată pe tronul ursuzeniei.

Gândul la Diana prefăcea însă în fantome atât pe femeile respectabile cât și pe contrariile lor. Nu se putea împiedica să nu se gândească la ea. Era liberă; el de asemenea; și erau tot atât de depărtați ca pânza corabiei de la orizont și naufragiatul pe pluta lui. Era cu puțință ca pasiunea ei pentru Dacier să-i fi pârjolit inima definitiv. Iar în momentul de față nu avea niciun drept s-o viziteze, și nu îndrăznea să-și impună prezența nechemat. N-ar fi avut nimic să-i spună, dacă s-ar fi dus, decât să răspundă la întrebări asupra unor probleme de afaceri. Iar lady Dunstane l-ar fi chemat cu siguranță dacă era cazul.

Făcându-și plimbarea călare, în parc, într-o dimineață geroasă, Redworth îl întâlnește pe sir Lukin care, cu un aer mohorât, îi ceru vești despre Diana Warwick, întrucât soția lui, adăugă el, îi interzisese pentru moment să vină s-o viziteze.

— Are o răceală, cum știi, spuse sir Lukin; și pe urmă:
— Greu al naibii de suportat pentru femei – nu? Sunt obligate să facă figură bună. Și așa jura, pe tot ce-i sfânt, că Diana Warwick n-are o pată, o singură pată să-și reproșeze. Îmi închipui că am ajuns să cunosc femeile. Și ascultă aici, Redworth, noaptea trecută – adică, vreau să spun, aseară, am rupt cu o femeie – o doamnă pe care o cunoșteam, știi, pentru că nu înceta să colporteze bârfeli pe socoteala Dianei Warwick. Am rupt-o cu ea. I-am spus că așa provoca la duel pe oricare bărbat dacă ar vorbi-o de rău pe Diana Warwick, și am rupt-o cu ea. Doamne! Redworth, femeile astea se pot

dovedi niște cațe. Au pungi cu venin sub limbă, oricât ar semăna ele cu acadeaua – căci asta îi e culoarea. Dar am rupt-o cu ea odată pentru totdeauna. Mă îndoiesc că-i voi mai călca vreodată pragul. Și asta e realitatea, nu mă voi mai duce.

Sub acea descriere era ușor de recunoscut coloritul doamnei Fryar-Gunnnett.

După alte câteva observații, sir Lukin porni mai departe călare, în timp ce Redworth medita asupra principiilor morale ale unei societăți care îngăduie ca o femeie de teapa doamnei Fryar-Gunnnett să-și mențină poziția socială și să azvârle cu piatra în Diana; uitând, în fervoarea lui de apărător, că nici Dianei nu-i era interzisă o licență asemănătoare.

Când o văzu pe Emma Dunstane, câteva zile mai târziu, ea se găsea în caleașca ei, îndreptându-se, după propria-i expresie, spre „Țara Juriștilor”, pentru o întrevedere cu bătrânul domn Braddock în legătură cu afacerile prietenei sale. Luă și el loc lângă ea.

— Nu, Tony nu se simte bine, răspunse la întrebarea lui, sub vâlul candoarei. E pe cale de însănătoșire, dar – îți dai seama – a suferit un șoc. Încă nu e capabilă să se ocupe de afacerile ei personale, și există unele lucruri care trebuie neapărat îndeplinite.

— Altădată eu eram omul ei de afaceri, făcu Redworth observația.

— Pomenește de bunele servicii pe care i le-ai adus. Acum e vorba de simple probleme de resortul avocaților.

— Își recapătă forțele?

— Vei putea s-o vezi la Copsley săptămâna viitoare. Poți veni miercură sau sâmbătă?

— În orice zi. Spune-i că vreau să-i aud părerea despre situația politică actuală.

— Îi va face plăcere, dar va trebui să i-o descrii...

Emma se temu că a spus prea mult. Încercă să se ascundă, din nou sub masca unui aer de candoare. — Biata mea Tony a fost doborâtă de lovitura asta. Presupun că e ca

și cum ai pierde un membru bolnav: a dobândit libertatea cu prețul unei zdruncinări a întregului organism.

— Ne putem bizui pe forța ei de rezistență.

— Da. Blânda monosilabă a Emmei fu urmată curând de o exclamație: — Trebuie să trăiești experiența unei ironii a soartei ca să înțelegi cât de crudă poate fi! Apoi își aminti că el nu putea suferi un asemenea limbaj.

— Ironia soartei! îi repetă el cuvintele. Credeam că ești deasupra acestui gen de jargon literar.

— Și eu credeam că sunt, sau credeam că se poate exprima așa ceva într-un limbaj aproape explicabil, răspunse ea, zâmbind la vederea leului trezit din toropeală.

— Pe cuvânt de onoare, izbucni el, mi-ar plăcea să scriu o carte de fabule, arătând cum se vâără măgarii într-un ham care îi roade, cum își pierde câinii oasele de ros, iar proștilor li se sparge dovleacul, și cu toții nu conținesc să-i dea cu gura despre ironia soartei, ca să scape de plictiseala de a merge pe urmele cauzelor. Și care sunt acele cauze? În nouă cazuri din zece simpla lipsă de răbdare, sau greșeala de a aluneca în vreo slăbiciune. Iată un subiect interesant: să-mi scrie cineva *Fabule spre ilustrarea ironiei soartei*, iar eu mă angajez să le alipesc la fiecare câte o maximă de-a bunicii mele drept morală. Trăncănim despre ironia asta când ne eschivăm de la lecție – de la nuiaua pe care am provocat-o. Și tocmai dumneata să vorbești de soartă! E sămânța pe care o semănăm noi, individual sau colectiv. Sunt legat de prosperitatea țării, și dacă vasul naufragiază, îmi ruinează averea, dar nu mă distruge pe mine, decât dacă sunt legat în lanțuri. Nădăjduiesc, cel puțin, că acesta e cazul meu.

Își ceru scuze pentru faptul că introducea în discuție propria-i persoană.

Interlocutoarea lui îl privi, gândindu-se că-i lipsea un dar mai incisiv al vorbirii pentru a exprima ironia, dar savurând sinceritatea dăătoare de noi puteri a facultății lui de a raționa, și în același timp reflectă că aplicarea expresiei folosită de ea putea să fie întoarsă împotriva lui nimerindu-l din plin, în așa fel încât să facă din „morală bunicii mele” o

concluzie rezumativă, mai puțin încurajatoare, deși perfect inteligibilă. Apoi se gândi la ilustrarea expresiei prin tristul caz al lui Tony; și gândind cu inima, lacrimile stăruiră să acuze acea amară ironie a cerurilor care acordau îndelung opritul și râvnitul dar atunci când își pierduse valoarea sau când nu mai însemna decât un pumn de tămâie pentru un giulgiu.

Observându-i ochii umezi, Redworth înțelese că nu avea nicio noimă să discute rațional. Dar când Emma se înapoie la scumpa ei prietenă, valoarea reală a omului biruindu-i între timp starea sufletească, ea îi vorbi despre Redworth cu o insistență și un tremur în glas care făcură să vibreze o ciudată nedumerire în jurul urechilor Dianei. Sensibilitatea acesteia era însă prea amortită pentru ca în gândul ei să încolțească vreo bănuială.

Capitolul XXXVIII

Convalescența unui cuget sănătos, tulburat de durere

DIN ADÂNCURILE UNEI RENUNȚări totale care oferea ca ultimă plăcere a vieții consimțirea de a capitula fără nicio rezistență, Diana se ridica, ajutată de prietena ei, până la un anumit grad de tărie sufletească, întocmai cum picioarele făceau efortul de a-i purta greutatea trupului. Își trăgea curajul din pulberea în care fusese împrăștiată inima ei, și își impunea să umble la fel ca toți oamenii. Dar îi displăcea să se înduioșeze de propria ei soartă, cum fac cei împovărați de necazuri. Biciuia creatura care nu era în stare să-și înalțe capul ca și ceilalți, făcându-și din capacitatea de a îndura chinul un suport moral, așa cum e, în general, pentru oameni, mândria de a exista. Ea n-ar fi văzut în această umilă suferință nicio asemănare cu mândria, ba ar fi considerat-o chiar contrariul. Era, de fapt, o dureroasă strângere la un loc a părțicelilor alcătuind mândria. Căci nu numai că suferise, dar săvârșise o acțiune rea; și odată ce recunoștea acest lucru, în lumina suferințelor ei acțiunea rea lua proporții gigantice, înălțând imn de laudă bărbatului despre care ea își închipuise că o iubește; și care fusese într-adevăr îndrăgostit de ea odinioară, înainte de crima comisă împotriva lui. Deschizându-și sufletul Emmei, îl descrisese ca pe o figură nobilă; unul din acele personaje pe care romanul romantic se complăce să le hărțuiască numai de dragul unei recompense finale cu atât mai splendide. El ura trădarea: ea se făcuse vinovată de tot ce îi era lui mai odios.

Ea îl încununa cu nimb de glorie tocmai pentru incapacitatea lui de a ierta: în ochii ei, era într-asta ceva divin. Dar care erau justificările ei?

La prima destăinuire spusese că nu avea nici una, și susținea, neiertătoare, că nu exista nimic care s-o discolpe. Puțin câte puțin povestise întâmplarea – versiunea ei despre întâmplare: căci nici de la femeie la femeie, de la prietenă la prietenă cu suflet mare, de la o inimă la alta, nu putea Diana să descrie starea de cutremurată înjosire în care o lăsase Dacier în noaptea fatală, să dezvăluie numeroasele cauze care o conduseseră acolo, și cea principală. Era o taină inexprimabilă, cu neputință de divulgat după toate legile civilizației feminine. Excesiva ei umilire de sine și exaltare a celui care o răpusese făceau ca taina să fie greu de înțeles; și abia după ce Emma răsuci în minte destăinuirea și o lăsă să se maturizeze câteva zile, izbuti ea să-și dea seama, cu oarecare claritate, de mobilurile sau de ideea fixă a lui Tony. Însuși cuvântul „bani” complica enigma: căci Tony știa că se putea folosi de caseta prietenei ca și de a ei, pentru a lua cât dorea; totuși, ca să evite o atât de mărunță obligație, săvârșise enormitatea pentru care socotea că acel bărbat se comportase ireproșabil îndepărtând-o cu dispreț.

— Acum vezi ce sunt, Emmy, zise Diana.

— Ceea ce nu vād e că el a avut motive să te lovească atât de crud.

— M-am dovedit nedemnă de el.

Dar oare un om care pretinde că iubește o femeie taie dintr-o singură lovitură, pentru o asemenea cauză, legăturile care o uneau de el? O greșeală de felul acesta nu constituie de obicei păcatul capital în iubire... Adâncă prostrație în care căzuse Tony și tabloul strălucitor pe care i-l făcea judecătorului și călăului ei o determinau pe Emma să-și pună tot timpul întrebări. Treptat, lucrurile îi apărură destul de lămurite pentru ca să vadă în Dacier acel tip cunoscut, dacă nu chiar comun, al omului delicat și distins în exterior, dar aspru și neînduplecat lăuntric, dovedindu-se la înălțimea încercărilor dragostei numai atâta timp cât

împrejurările și aparențele favorabile răsfață frumosul obiect al atențiilor sale.

Gândurile ei reveneau mereu la nebunia care o împinsese pe Tony să divulge secretul; și, fără niciun ajutor, urcușul era greu ca ascensiunea pe un munte către altitudinea care i-ar fi oferit o privire de ansamblu asupra acestui gest, a prietenei sale și a împrejurărilor. Trudea din greu doar ca să ajungă până la regiunea norilor; având certitudinea, totuși, că întunericul putea fi pătruns și justificările puteau fi descoperite undeva. Cum nu cunoscuse niciodată nevoia de bani, era cu desăvârșire incapabilă să-și dea seama de caracterul presant al acestei necesități; începu să înțeleagă, însă, că eminentul gentleman, în fața căruia toate creaturile umane trebuiau să se plece cu umilință, adusesese, pe o perioadă îndelungată, o considerabilă sporire a cheltuielilor domestice ale lui Tony, provocând-o să ofere acele mici dineuri partizanilor săi politici și aducând mereu camarazi la supeurile ei, nepăsător de felul cum acest lucru îi putea afecta reputația și mijloacele financiare. Un bărbat onorabil nu era oare, fără puțință de tăgadă, obligat față de ea de legile onoarei? Comentariul lui Tony: „E ceva corupt în mine, draga mea”, o exagerare a gravității actului său, în disperarea ei resemnată – putea oare să reprezinte o justificare a hotărârii acestui om de a rupe cu ea, chiar dacă descoperise în această femeie o urmă a „corupției” comune, și de a o abandona cu reputația știrbită? Întrebarea nici nu s-ar mai fi pus dacă Tony nu l-ar fi ridicat în slăvi, refuzând, cu o suferință vădită, să audă că e învinovățit.

Danvers instalase un pat pentru lady Dunstane în camera stăpânei sale unde adesea, în timpul nopții, Emma surprindea sunetul unui plâns înăbușit sau îndelungata respirație scăzută a durerii care veghează. Într-o noapte o întrebă pe Tony dacă n-ar dori să vină lângă ea.

— Nu scumpa mea, veni răspunsul în întuneric; dar îi știi pe bătrânii aceia pe care îi ajutam eu, flautistul orb și nevasta lui; mă gândeam la ei.

— Li s-au dat bani ieri când treceau pe stradă, iubita mea.

— Da, dragă, am toată încrederea. Dar adaugă la melodie niște înflorituri atât de absurde! Mă gândeam că e tocmai rolul pe care l-am jucat eu, în loc să-mi văd de datoria mea de femeie și să întind talerul după gologani. N-am să mai plâng.

Oftă, și curând după aceea adormi, lăsând-o pe Emma să-și descarce inima în lacrimi.

Căci avea impresia că facultățile intelectuale ale lui Tony slăbiseră. Nu numai că se înjosea pe ea însăși și îl ridica în slăvi pe Dacier în mod ridicol de exagerat, dar își redusese inteligența la nivelul senzațiilor: o situație pe care altădată o critica fățiș ca fiind păcatul esențial al omenirii, originea erorilor și a crimei.

Un lucru de asemenea ciudat: cu toate că era cu nervii slăbiți, făcu propunerea, sau sugeră ideea, că ar fi bine să se arate în public. Spuse:

— Va trebui să circul, Emmy, când mi se va părea că sunt în stare să fiu la înălțimea limbuției mele dinainte, în momentul de față mă simt ca un luptător care a fost doborât. De îndată ce-mi va trece înțepeneala e preferabil să-mi fac reparația, de dragul susținătorilor mei, deși nu voi mai urca niciodată pe ring.

— Uite o hotărâre bună – când te vei simți iarăși pe deplin tu însăși, scumpă Tony, răspunse Emma.

— Cred că am făcut de ocară sexul feminin, dar nu așa cum se presupune. Mă simt de pe acum ca o ființă renăscută și pe această plăpândă creatură pot s-o fac să treacă și prin foc de dragul celei vechi. Care mi-e corvoada? Doar să plimb o mască!

— Nu se știe nimic.

— Se va ști.

— Dar e un secret pecetluit.

— Nimic din ceea ce s-a vorbit nu e secret. A rămas în aer, și eu sunt nevoită să respir ca să trăiesc prin el. Aș prefera să fie dat pe față. „Ea l-a trădat”. Mai bine asta, decât să se creadă – mai știu eu ce! Vor exclama: „Cum a putut!” N-am fost capabilă să-ți dau un răspuns nici ție – sufletul meu.

Cum am putut? O! slăbiciunea noastră e cel mai aprig urmăritor care ne hăituiește; nu putem scăpa de ea. Dar am un răspuns pentru lume: sunt convinsă din toată inima că nimeni n-ar fi acționat în felul meu.

— Nimeni, Tony dragă, n-ar fi pus fapta asta la inimă ca tine.

— Flecăresc, draga mea. Dacă aş proceda cinstit, aş rămâne mută, şi aş deveni în curând pulbere. Din clipa când începem să vorbim, creatura vinovată îşi caută un refugiu. Altfel n-ar putea exista. Sunt conştientă de o eschivare când deschid gura.

— Dar mi-ai spus totul.

— Cred că da. Dacă îmi justifici purtarea, însă, sunt sigură că nu.

— Fată dragă, a explica un lucru nu înseamnă a-l justifica.

— Cine îl poate explica! Am fost prinsă într-un vârtej. O! nimic supranatural: slăbiciunea mea, pe care îmi place s-o numesc nebunie – întoarce-o cum îţi convine! Când am luat trăsura şi m-am dus în noaptea aceea la Tonans, sunt sigură că eram lucidă, dar mă simţeam ca o săgeată în zbor. Vedeam lucrurile, dar într-un ritm prea rapid ca să-mi dau seama de ele. Ah! să nu dea Domnul vreodată ca nevoia să tragă arcul slăbiciunii noastre, căci atunci sufletul e cel care îşi ia zborul spre pierzanie. Îmi aduc aminte că scriam o istorisire intitulată *Bărbatul cu două conştiinţe*. O voi semna: *Femeia cu două caractere*. Dacă o voi isprăvi vreodată. Capacitatea de a gândi ar trebui să preceadă actul scrisului. Ar trebui; nu spun că aşa şi este. Capacitatea de a asimila gustul public şi a-l reproduce e mai generală. Produsul rezultat e perisabil, dar ne răsplăteşte munca, şi prin asta ne fereşte de a deveni escroci. Acum văd ce avea Redworth în mintea sa largă – autoarea care supravieţuieşte venitului ei!

— Nu îndrăzne să vorbească.

— De ce nu îndrăzne?

— Te-ar fi oprit?

— Eram ca un glonţ ieşit din puşcă, şi îmi pare bine că nu

mi-a stat în cale. Ce forță a încărcat pușca, asta e altă întrebare. Tata zicea că lovitura de maestru a diavolului e să ne facă să-l acuzăm. „Așadar, rămas bun, Sarsailă”. Draga mea, sunt o oaie neagră; trebuie să mă spăl cu furie; și nu cu apă – cu flăcări de pucioasă. Suspînă. — Trebuia să mă lași să zac și să mor. N-ai fost bună. Mă duceam în liniște.

— Adorata mea! strigă Emma, biruită de o disperare a cărei obârșie o vedea în încercarea Dianei de a-și ascunde sângerarea inimii, – trăiești pentru mine. Vără-ți asta în cap. Gândește-te la ceea ce înduri ca la o datorie față de Emma. Vrei?

Tony înclină mașinal din cap.

— Dar sunt îndrăgostită de regina Moarte, trebuie s-o mărturisesc, zise ea. Respingătoarea mâncare cu care m-ai hrănit m-a smuls din brațele ei. Și am senzația că dacă mă duceam, toată lumea s-ar fi milostivit să mă ierte.

— Afară de mine, spuse Emma, îmbrățișând-o. Tony și-ar fi lăsat prietena în doliu până la ultima ei călătorie. Iar scumpa mea va trăi ca să cunoască fericirea.

— Nu mai cred în ea, Emmy.

— Greșeala oamenilor e să creadă că fericirea e cu puțință pentru simțurile noastre.

— Da, noi distilăm această esență de calitate superioară *cu ajutorul* simțurilor; iar actul acesta se cheamă suferința vieții. Fericirea e moartea simțurilor. Cel puțin atât înțeleg eu din tot ceea ce constituie, probabil, existența noastră. Dar se prea poate să-mi pară rău că am înfăptuit atât de puțin.

— Asta e o mahnire sănătoasă, cu speranță în miezul ei – nu o mahnire îndrăgostită de ea însăși, nu deplorabil de nefastă, așa cum constatăm că este egoismul sub orice formă ne-ar apărea; și mai cu seamă cea principală.

— Numește-o.

— Denumirea cea mai bună e Amor.

Toată ființa Dianei se crispă auzind-o, căci ea dorea intens ca Iubirea să fie respectată, întru nimic umbrită de propria ei nefericire. Sensibilitatea ei, încă răvășită de emoție, protesta în numele eternității pasiunii, și nu se putu

împiedica să nu considere că recea osândire, pe plan intelectual, din partea Emmei venea dintr-o necunoaștere a iubirii.

O scrisoare de la Tonans, conținând un cec, înseamnă o cruntă încercare a capacității Diane de a îndura ironia soartei. Vorbise despre ironia aceasta ca o aluzie la libertatea ei. Acum când, potrivit unei comunicări din partea avocaților, se bucura de o independență materială care o scutea de sarcina de a scrie pentru bani, scrisoarea care plătea prețul nefericirii ei o lovea cu atât mai greu.

— Citește-o și rupe-o în bucăți, îi spuse ea, învinsă de un val de dezgust, Emmei, care răspunse: Vrei să mă duc imediat să-l văd?

— La ce bun? Dar arunc-o, te rog, în foc. O! nu e un simulacru de virtute. N-a existat, după câte știu, nicio specificare a vreunei recompense pentru ceea ce am făcut. Dar îmi dau seama limpede – pricep abia după evenimente – că a existat un acord. Îl vezi cu ochii tăi. M-am dus la el ca să-i vând secretul. Îmi mulțumește; spune că am servit bine cauza cea bună. Eu nu am această consolare. Dacă m-aș fi gândit la cauză – la orice lucru elevat, asta m-ar fi oprit. În foc cu ea!

Scrisoarea și bilețelul pătrat se mistuiră în foc. Diana urmărea cu privirea hârtiile care se înnegreau.

— Așa își pierde puterea de a mai păcătui, Emmy; iar eu, atâta timp cât mă zbucium, pot spera în iertare. Discutam despre ironia soartei. Înseamnă, de fapt, cazna focului.

— I-am vorbit de ironia soartei lui Redworth, spuse Emma; întâmplător, bineînțeles.

— Și s-a înfuriat?

— În realitate nu e cu totul acel domn Cuthbert Dering al caricaturii tale. Nu e niciodată rațional decât în limite acceptabile. Nu-i voi repeta truismele; dar a spus, sau eu am dedus din ceea ce a spus, că niște simple maxime de bunică ar lămuri enigma.

— Probabil că ceea ce e simplu e și profund, în legătură cu misterele vieții, zise Diana, al cărei spirit fusese stimulat la o

momentană activitate prin sosirea scrisorii. Se comportă ca un înțelept; poate că avem, deci, datoria de a-i lua cuvintele drept înțelepciune. Se scriu și se spun atâtea absurdități, iar el e unul din rezerviștii omenirii care n-au nevoie decât să fie recrutați ca să alcătuiască o viguroasă falangă a bunului simț. E păcat că nu sunt recrutați și puși la instrucție ca să învețe să se exprime. Apoi recăzu în apatie. Dar nici ei și nici unul din ei nu mi-ar putea înțelege cazul!

— El pune ideea ironiei pe seama păcatului nerăbdării, Tony.

— Ar putea fi o ironie mai crudă decât asta? Un prieten al tatii a așteptat răbdător o mică avere, și când a moștenit-o, era un om uzat, încât i-a servit numai ca să fie condus în chip decent la groapă.

— Dar a putut să câștige pe plan spiritual așteptând cu răbdare.

— Da, e adevărat. Ne e mai cald dacă pornim pe jos către soare, dar s-a descoperit că ne e mai frig dacă o luăm în sus cu balonul. Binefacerile bunurilor materiale își schimbă radical sensul cu cât le îmbrățișăm mai de aproape. Toată viața ne învață că noi nu trăim decât ca să ne bucurăm cu spiritul. Voi medita asupra cuvintelor tale.

— Sunt propriile tale cuvinte, Tony, prostuță mică, cum sunt întotdeauna toate cuvintele care merită să fie spuse! exclamă Emma, zâmbind fericită că vede cugetul prietenei trezindu-se din nou la viață, chiar așa sfios și în obscuritate.

Capitolul XXXIX

Despre natură și una din fiicele formate de ea, precum și o scurtă incursiune în reversul evenimentelor

UN SPIRIT CARE, DUPĂ UN LUNG anotimp de uitare, în suferință, se întoarce la starea de veghe fără un stimulent energic pentru viața socială, e în mare primejdie de a rămâne definitiv posac. Dragostea Diane pentru natură o salvă de acest cumplit nenoroc în cursul unei șederi de două luni la Copsley, atenuându-i sensibilitatea până la acea stare de-abia conștientă din preajma somnului.

Februarie aduse un vânt de sud-vest pentru împerecherea păsărilor. O vastă suflare caldă rostogolea nori de toate formele cu puțință, de proporții falnice, cu mici spărturi de azur, sau plutind pe lacuri de albastru și de verdele cel mai palid, sau îngrămădindu-se unii peste alții ca într-un amfiteatru pentru majestuosul spectacol al apusului. Uneori aceste odrasle ale vântului zburau în lanțuri joase, semipurpurii, amenințând cu o aversă pe care o rețineau și dăruind amurgului taina de a răscoli un colț de poezie în inima oricărui privitor. Uneori ele erau zvânturaticul aprilie, aci planând cu lungă trenă a ploii, aci lăsându-se în jos cu raze de soare. Alteori îmbibau păduri și câmpii cu ploi torențiale câte o zi întreagă și se destrămau pentru a descoperi steaua de sud-vest în înalt. Odrasle ale vântului, dar odrasle nestatornice ale acestui vânt ce suflă în asfințit, norii sunt îndrăgiți în metamorfozele lor numai de cei care i-au urmărit îndelung cu privirea.

Diana îi avea pe Arthur Rhodes și pe credinciosul ei câine Leandru ca însoțitori de plimbare. Dacă Arthur spunea: „O zi ca asta li s-ar părea melancolică londonezilor”, ea îi mulțumea în adâncul inimii, ca unui binefăcător care îi revelase lucrurile cele mai profunde. Cele mai simple lucruri alcătuiau hrana ei spirituală. Diana își închipuia că pierduse forța de a gândi; era sigur că nu mai făcea efortul și nu mai avea dorința să gândească. A-și exersa picioarele ca să ajungă până într-un punct anumit al priveliștei, urechile și ochii să observe ce pasăre cântase, ce floare răsărise pe mal și cărui copac aparținea frunza ce se afla înăuntrul mugurelul, îi satisfăceau din plin dorințele zilnice. Fără să-și dea seama, aduna un mănunchi de peisaje, de imagini, de chei tainice ale unor orizonturi visate, care îi deschideau o întregă lume la fiecare adiere întâmplătoare ce schimba forme și culori: o lume diferită de aceea a vechilor ei ambiții. Căderea o alipise în chip reînnoitor de glie, iar salvatoarea naturalețe a femeii crea din nou în ea prospețimea copilăriei, cu învăluite amintiri ale neobișnuitei sale pofte de viață, departe, în trecut, cu un sânge nou și liniștit, capabil de a se bucura fără o țintă precisă de ceea ce ar fi însemnat o pustietate pentru sensibilitatea ei din epoca precedentă.

Cu timpul, i se dezvoltă setea pentru științele pozitive, și pe masa bibliotecii de la Copsley fură depuse scoici, pietre și tot felul de ierburi; cărți de botanică și de geologie fură cercetate pentru identificare, Emma Dunstane fiind totdeauna gata să-și ofere sprijinul; căci probele recoltate o purtau până în inima pădurilor. Bietul sir Lukin încercă să le țină tovărășie timp de trei zile și fu nevoit s-o ia la fugă spre viața de club. Îl trimise pe Redworth, alături de care plimbările zeloaselor cercetătoare deveneau instructive, deși Diana, recunoscând acest lucru în sinea ei, își rezerva o hotărâtă preferință pentru eterică stare de spirit dinainte, mai cuprinzătoare, și netulburată de prezența unui bărbat. Bănuiala pe care o semănase Emma nu-i stârnea o emoție alarmantă; dar se întrebă: putea oare cel mai bun dintre bărbați să fie doar prietenul unei femei? Își putea îngădui să

fie oarbă când inima ei era aprinsă pentru altcineva. Pasiunea ei pentru libertate nu primea însă, niciun avertisment amenințător care s-o determine să treacă pe pozițiile ei de defensivă. El era același interlocutor brutal și încrunta sprâncenele mai ciudat ca niciodată la adresa lui Arthur, într-un vizibil calcul al felului cum își propunea acest băiat să-și câștige existența. Ea puna cu îndărătnicie tot meritul pe seama tactului lui Arthur dacă mai vârstnicul său era amabil, fără a-i contesta totuși, bunului prieten datoria de grațitudine pentru că nu pomenise de boala și înfățișarea ei. Redworth se abținu până și să-i scruteze trăsăturile. Figura palidă și starea ei de reverie, în care scânteierea unei intenții semnificative urca încet, până la strălucirea expresiei exterioare, ca bulele de aer ridicându-se din adâncul unor unde cristaline, îi frângeau inima, în timp ce conversația lui continua pe același ton prozaic. Dar instinctul ei cu privire la siguranța în care se găsea nu dădea greș. Ea și cu Arthur descoperiră – și acest lucru o puse mai întâi pe gânduri dacă îl cunoștea într-adevăr atât de bine pe acest om – că, pe când era elev la Harrow, tipărise pentru uz particular o broșură în care își consemnase observațiile asupra naturii. Lady Dunstane aminti în treacăt faptul. El dădu din umeri în fața absurdității unei publicații tinerești: socotea că, în general, a publica ceva e o dovadă îndoielnică de judecată sănătoasă. Justificarea lui era că nu publicase opinii personale. Să observăm, să ne dăm sprijinul în mica noastră sferă, dar nu să venim să declamăm la rampă!

— Noi ne retragem din activitate, spuse Diana, pentru ea și pentru Arthur.

— Înțelepciunea e să eviți situația care te silește să publici, zise el, spre stingherirea sensibilului interlocutor mai tânăr.

În mijlocul naturii era un însoțitor agreabil și de mare ajutor. Le recomandă să studieze vântul de sud-vest, dacă doreau să prevadă vremea și să înțeleagă clima țării.

— Noi nu avem anotimpuri, sau avem numai o deplasare

a lor dintr-un loc într-altul. Vechile calendare dau șapte luni din an vântului de sud-vest, și cam asta e media. Bizuiți-vă pe ea și puteți să socotiți, în linii mari, la ce trebuie să vă așteptați. Când nu ai limita asta maximă timp de un an sau doi, plouă până la saturație în anul următor.

Cunoștea fiecare pasăre după felul cum zbura și cânta, după obiceiurile, șiretlicurile și indiciile de inteligență familiare omului primitiv; iar comentariile lui despre viața sensibilă a copacilor și a ierburilor îi fermeca pe însetații săi auditori. Cunoștea și puțină astronomie; dar, în raport cu această știință, cobora glasul, ceea ce o mișca pe Diana, care simțea o înrudire cu el atunci când lua tonul învățăcelului. O aluzie pe care o făcu într-o seară Arthur la opera poetică a lui Aratus aduse un subiect de conversație memorabil de plăcut asupra îndelungatei citiri în stele de către ochii noștri muritori. Amândoi avură intuiția acută că gândirea acestui om al spiritului practic se înfrățea în chip flagrant cu gândirea poetică. Diana spuse despre el lui Arthur:

— Nu-mi oferă comparații; îmi indică însăși sursa lor.

Arthur, invidios pe Redworth pentru cunoștințele lui pozitive, își ascunse nervozitatea încuviințând.

Redworth făcu o aluzie, în treacăt, la situația politică internă. Nici unul dintre ei nu răspunse. Diana se întreba cum era cu putință ca un om care deslușea eternul din natură să consacre măcar un gând pulberii efemere a acestei lumi. Mai târziu, se gândi că-i cerea să-și mărginească apetitul lui viguros, de bărbat, la fărâma de pâine ciugulită mărunt care-i satisfăcea ei sensul imediat al vieții. Gândurile îi erau aidoma unor pânze subțiri de ceață, venind și plecând ca și ele, fără a imprima vreo direcție spiritului, chiar dacă izvorau dinlăuntrul lui. După plecarea lui Redworth, cu toate că Diana îl primise cu multă plăcere – Arthur fusese martor – ea reveni brusc la o atitudine mai vioaie, mai senină și mai veselă. Arthur fu măgulit la ideea că Diana se elibera de o povară – un gentleman valoros, dar nu un tovarăș cu desăvârșire simpatic. Ochii ei aveau din nou licărirea pe care o pierduseră, pasul ei era mai sprinten;

îl provocă la vechile lor partide de conversație, cu digresiuni în versuri albe, ici și colo, după cum le dicta capriciul. Se distrau împreună și o amuzau și pe Emma, căreia îi creștea inima văzând chipul întinerit al lui Tony și auzind unele din exploziile impetuoase ce-i erau firești. Că Dacier n-ar fi fost niciodată un soț potrivit pentru ea, că ar fi strivit-o și ar fi îngenuncheat-o, că i-ar fi administrat o nouă probă de înrobire în căsnicie, era cât se poate de convinsă. Nădăjduia să vină ziua în care Tony avea să-și dea seama de acest adevăr și, poate, cine știe, și de faptul că altcineva, pe care ea nu-l înțelegea încă destul de bine, era de fapt tovarășul de viață ce-i lipsea.

Luna martie se scurse cu vânt regulat dinspre sud-vest și cu ploi mai frecvente, așa cum prezisese Redworth, care îi anunțase să se aștepte la vijelii și furtună, apoi la schimbarea vântului. Așa se și întâmplă, după ce ploile udară până la piele o pereche ce disprețuia refugiul gingașilor orășeni sub umbrele, mândri de asemănarea lor cu florile sălbatice de la marginea drumului pe care apa curgea șiroaie. Arthur mai rămase la Copsley timp de o săptămână, în perioada cât suflă înviorătorul vânt rece de nord-est, dar, după ce își luă rămas bun, care fu motivul că Tony se întoarse acasă descurajată din plimbarea ei singuratică? Nu putea fi vorba de un regret serios pricinuit de absența tânărului ei însoțitor de care se despărțise veselă, fixând o dată pentru o nouă întâlnire pe înălțimi, și recomandându-i să compenseze orele de răgaz cu lucru intens. Criza trecu, fără ca ea să-i găsească o explicație. Vântul avea rezonanțele unor amintiri. Suflarea pătrunzătoare și aspră vorbea sensibilității ei despre un moment petrecut pe nisipurile pustii ale coastei franceze; începutul nefericirii ascunse pe care ea o intitulase fericirea ei. A doua zi, Diana era pregătită pentru șederea la Londra împreună cu Emma, care îi promisese să facă o expediție, la sfârșit, în chip de vacanță, până la Crossways, casa nefiind ocupată de locatari, după cât spunea Redworth.

— N-ai să treci prin încercarea asta ca o captivă? întrebă

Emma.

— N-o aștept cu plăcere, draga mea. Diana făcu o mutră comică. Datoriile față de noi înșine sunt cele mai greu de plătit. Asta e descoperirea pe care o facem odată cu anii care trec: iar eu credeam că e tocmai invers. Dar sunt datorii de onoare, obligatorii. Voi trece prin încercarea asta cu o siguranță formidabilă, ai să vezi. Dacă sunt oprită la prima mea lașitate și întoarsă în sens absolut contrar, cred că am curaj.

— Nu ți-e teamă să întâlnești... pe oricine ar fi?

— Lumea întreagă cu tot ce e în ea! Mă simt robustă, dornică de luptă, o amazoană, o ștregăriță obraznică. Eu și frica ne-am despărțit pe vecie. N-am să te fac de ocară. Doar intenția ta este să mă iei înapoi cu tine. Afară de asta, ard de dorința să-mi fac o ultimă apariție strălucită. N-am adus nicio jignire gravă conveniențelor sociale, Emmy dragă, indiferent ce-și închipuie anumite persoane.

Își învinsese descurajarea ieșind din această criză cu o părere mai subtilă despre Dacier; deopotrivă de dureroasă pentru că îi ucidea tot farmecul romantic al aventurii și, în imaginație, transforma într-o pustietate raiul clipelor petrecute împreună. Judecata ei, care devenea tot mai lucidă, îi insufla o asemenea părere, în timp ce temperamentul protesta, acoperind-o pe ea de injurii pentru a-l înălța pe el. O iubise cu adevărat. „Dacă mor, voi ști cel puțin că un bărbat m-a iubit cândva”, își domoli ea inima văduvită, rând pe rând roșind și pălind. Dar gândul i se înrâi: „Nu mi-a arătat prea multă îngăduință”. Și în mintea ei ageră răsăreau o mulțime de comparații cu privire la calitatea iubirii acestui om. O trecu un fior, ca și cum ar fi spintecat-o brusc lama rece a unui oțel. Nu-i dăruise nicio șansă: nu răspunsese la scrisoarea pe care i-o scrisese cu condeiul muțat în sângele inimii ei; se dusesse, probabil, de-a dreptul la femeia pe care o luase în căsătorie. Și asta, după ce aproape justificase calomniile lumii – după ce... Retrăi senzațiile acelei nopți din momentul când ușa casei se închisese în urma lui: sentimentul prestigiului ei pierdut,

degradarea, primejdia care o amenința ca femeie, izolarea de orice prietenie; și nu-și dădea seama – cum n-a știut niciodată, nici ea, nici lumea – ce viclenie l-a inspirat pe glacialul Cupidon să se întoarcă la ea ca să se încălzească încheind un târg pentru importantul său secret. Ea știa prea bine că nu făcea parte dintre zăpezile care nu se topesc niciodată, oricât de sus ar fi înălțat-o propria ei trufie. Din fericire, acum se găsea departe de razele soarelui, într-un climat întăritor, polar; și compasiunea ei pentru femeie era însoțită de o profundă duioșie și înțelegere de soră. Îi vorbi Emmei despre acest lucru ca despre o cucerire.

— N-am băgat de seamă că aveai nevoie să suferi ca să fii delicată și atentă, spuse Emma.

— Am pe conștiință faptul că am neglijat-o pe Mary Paynham, printre alții – și asta pentru că ție nu ți-a plăcut, Emmy.

— Mie mi se pare că ea te-a neglijat pe tine.

— Nu i-am făcut confidențe, așa încât interpretez tăcerea ei ca o delicatețe. Nu pierdem nimic interpretând-o în sensul cel mai bun.

— Dacă nu suntem amăgiți.

— Speranțele ne amăgesc, nu încrederea. Lumina fiecărui suflet e o flacără ce tinde spre înalt. Desigur, cele mai multe pâlpâie în vânt ca niște biete lumânări. Să avem în vedere și perturbările atmosferice. Acum vreau să-ți mulțumesc, scumpa mea, că m-ai readus la viață. Înțeleg că sinuciderea mea era într-adevăr fapta unei egoiste, pentru că simt în mine puterea de a face bine, simt că aparțin armatei umane. Când începem să reflectăm, cum fac eu acum, în virtutea unei sănătăți recâștigate, privim lumea în zorii ei și știm că suntem tineri, cu bogății imense, cu înfăptuiri mari și realizări și mai mărețe în viitor. În ceea ce mă privește, mă văd ca pe un ciudat viermișor zvârcolindu-se; dar, ca părtașă a lumii active, sunt o creatură nobilă și armonioasă; și însuși gândul de a înfăptui ceva e pentru mine ca o sorbitură din apa unui izvor într-un pustiu. Iar eu, dimpotrivă, trebuie să-mi arăt încă o dată chipul în lume ca

să-mi reabilitez reputația. Și Redworth care n-ar admite că există o ironie a soartei într-o asemenea situație! În orice caz, e un revers al medaliei.

— Am uitat să-ți spun, Tony, că ai fost cerută în căsătorie, zise Emma; și un val sălbatic de sânge năvăli în obraji Dianei.

Aparentele ei temeri se liniștiră la auzul numelui domnului Sullivan Smith.

— Bietul, dragul meu compatriot! Și m-a considerat demnă, nu-i așa? Într-o zi, când nu va mai exista probabilitatea ca el să repete cererea, îi voi mulțumi.

Faptul că surâdea atât de fericită la relatarea absurdei propuneri făcută de Sullivan Smith, printr-o mediatore, îi demonstra Emmei cât de însetată era natura Dianei după cel mai mărunț sprijin acordat sentimentului ei de demnitate.

A doua campanie londoneză debută sub rele auspicii, datorită ridicolei intervenții a unei flașnete de stradă care scrâșnea din țevi într-un urlet lăbărțat unul din marșurile din opera *Puritanii*, tocmai când trăsura oprise în fața casei pentru ca ele să coboare. Notele erau aspre, disonante, ca într-o beție, aci încrucișându-se, aci oribil de răzlețe, intolerabile pentru urechi care nu erau doritoare să extragă melodia din noianul unor amintiri dureroase. Diana tresări înfiorată și rămase ca ținuită pe loc. Aria sfârâma batjocoritoare evocarea clipelor petrecute alături de Dacier; și totuși își făcu drum până la inima ei. Își închipui o providență care o pune la încercare în pragul casei, lovindu-i slăbiciunea. Fu nevoită să se încuie în camera ei timp de o oră, lăsându-se fără împotrivire, în voia unei suferințe care semăna cu o otravă ce i se infiltra prin vine, până când avu iar puterea să ridice ochii asupra prietenei. După un timp îi spuse:

— Emmy, sunt răni ca tăietura paloșului ascuțit al vrăjitorului; nici nu știm că ne-a tăiat în jumătate până când vreun vechi și bun prieten ne bate mai tare pe umeri, pur și simplu ca să ne întrebe ce mai facem! Trebuie să mă lipsesc la loc, cât voi putea mai bine. Gata, s-a făcut, draga mea; dar

nu lua în seamă liantul.

— Să fii vitează, o rugă Emma.

— Abia aştept să-ţi arăt că voi fi.

Întâlnirea cu cei care puteau să ghicească o parte din istoricul faptelor n-o descumpăni pe Diana. Pentru lady Pennon şi lady Singleby ea fu strălucitoarea Diana a astrului ce-i purta numele, făcându-şi apariţia din spatele unui nor. Chipul şi vorba îi erau neschimbate; şi, odată în mijlocul curentului, prindea repede subiectele de actualitate, împrăştiind expresii ironice ca săgeţile. Lady Pennon le difuza la rândul ei, declarând că frumoasa vorbitoare, dacă fusese vreodată doborâtă, acum înălţa din nou fruntea, fiind într-o formă splendidă. Doamna Fryar-Gunnnett devenise în momentul acela steaua antisocială cu glorioasă domnie; primejdia principală a căminurilor conjugale, atracţia magnetică ademenind printre flăcările albăstrui ale acestui vas în clocot nestăpânit ce se cheamă înalta societate; şi era angelic de blondă, o frumuseţe de culoarea paiului. „Un snop de grâu încântător, dacă creştetul ar fi copt”, spuse despre ea Diana.

— Un snop treierat, zice gura lumii, draga mea, replică lady Pennon, făcând aluzie la altceva.

— Un snop al discordiei care dă pâine vântului, adăugă Diana, cu gândul la necugetatul sir Lukin, fără a da atenţie că vorbea cu o guralivă.

Ar fi azvârlit o săgeată mai uşoară, dacă ar fi avut intenţia s-o trimită departe şi la ţintă.

În celelalte privinţe, comportarea ei faţă de acest străvechi monstru care e societatea, pretinzându-i înrobire în schimbul unei atitudini îngăduitoare, avu un caracter ireproşabil. Emma fu martoră la momentul când Percy Dacier o prezentă pe tânăra sa soţie doamnei Warwick. Le urmărise apropierea în sala de bal, gândindu-se cât de diferiţi ar fi arătat Redworth şi Tony. Altă înfăţişare ar fi avut şi Tony împreună cu Dacier, dar Emma nu-şi putea închipui posibilitatea unei armonii între cei doi, decât cu preţul unei ispăşiri din partea Dianei – a păcatului de a avea un suflet

mai mare – printr-un sacrificiu echivalând cu un „săti”⁴⁷. Simbol desăvârșit al gentlemanului englez de cea mai înaltă clasă, Dacier arăta ca efigia unuia dintre aceștia pe o piatră funerară, drept ca lumânarea și mândrindu-se politicos cu alăturata efigie a consoartei. Din acest punct de vedere, Emma îi consideră o pereche potrivită. Observă privirea aruncată rapid spre colțul sălii unde se afla Diana; obligatoriu, pentru un om cu educația lui, fără nicio schimbare de expresie. La gâtul Constanței atârna o emblemă aparținând credinței sale religioase, o alta, la cordon. Era albă din cap până în picioare; un simbol al purității. Surâsul ei gingaș părea de o puritate profund studiată. Judecând după aparența și reputația ei, Emma ghici că Dacier își unise viața, așa cum merita, cu o sentimentală suferind de o deviere confuză, o sentimentală care, de acum încolo, avea să-i *scârțâie armonii pe coarda senzualității* într-un ritm absurd. Maniera aceasta de a cânta fals e, într-adevăr, amuzamentul specific al claselor avute la un popor prosper până la îmbelșugare; le putem face acestor clase concesia că iau un asemenea amuzament drept o inspirată vibrație a notelor înalte ale vieții, a celor mai înalte. Cuvintele acestea ale lui Tony se maturizau în spiritul Emmei dobândind deplina lor semnificație. Nu senzualitate, ci fals spiritualism era înțelesul; și oricât de frumoase ar fi notele, ele sunt glasul, abil contrafăcut, al brutei care zace în noi. Raționând astfel, se gândi că aceste cuvinte ale Diane erau apte să pătrundă dincolo de cele mai șlefuite și mai înșelătoare măști umane de confecție recentă. Afară de asta, trebuie să recunoaștem, Emma avu sentimentul triumfător de a invoca o frază de-a prietenei sale, ca un tăiș de sabie, pentru a întâmpina cuplul; căci clocotea de mânie față de ironia soartei care le hărăzise celor doi misiunea de a întuneca viața ființei iubite; iar pe Diana ar fi putut s-o dojenească, la rândul ei, pentru nesăbuitul

⁴⁷ Sacrificiul văduvei indiene care acceptă să fie arsă pe rugul soțului decedat (n.tr.).

capriciu al pasiunii care o dominase.

Dar când iubita ei prietenă se ridică pentru ca s-o salute pe doamna Percy Dacier, în mintea Emmei nu mai rămase altceva decât o fremătătoare admirație față de femeia curajoasă care suferise o rană sufletească aproape mortală. Diana își temperă aerul ei de regină pentru a adresa celei favorizate de soartă zâmbete și formule de călduroasă amabilitate, de firească bunăvoință; și această atitudine, departe de a însemna o eclipsă personală, îi dăruie un nimb.

Emma îl privea pe Dacier. El își luă un aer convențional, de circumstanță, care îl expuse în câteva momente la o rapidă clipire a ochilor. O privire dușmănoasă ar fi putut cu ușurința s-o închipuie pe soția lui ca fiind fascinată și devenind parcă mai mică. Un val de roșeață îi urcă în obraji. Și ea începu să clipească din ochi...

Fericita pereche se înclină, trecând mai departe, iar Emma avu prilejul să-l examineze pe Dacier de la spate. Pe această netedă placă de ardezie a omului, neatrăgătoare pentru un observator ostil, și neocrotită, înscriem *moto*-ul care ne place. Cel mai aspru care-i veni Emmei în gând fu acela că se căsătorise cu femeia cea mai potrivită pentru el. Neîndoios, era omul făcut să prețuiască o lumânare de altar mai mult decât lumina zilei. Văzut din spate, ea și-l închipui micșorat, îngustat: poate o simplă iluzie datorită sentimentelor ei ostile; deși era de conceput că el dorea ca asemenea întâlniri să se repete cât mai rar cu putință. Eclipsele nu sunt căutate.

Exaltarea specific feminină a Emmei Dunstane față de nobila atitudine a prietenei – ținând seama de faptul că o femeie care fusese doborâtă la pământ pentru o greșeală neglijabilă, ușor de trecut cu vederea de un îndrăgostit plin de bărbăție, își afirmase totuși demnitatea cu atâta splendoare fizică și morală, cu stăpânire de sine și blândețe – nu găsi răsunet și în sufletul Dianei. De îndată ce misiunea expediției se încheie, ea dădu dispoziții pentru vânzarea contractului de închiriere a casei, împreună cu tot ce conținea.

— Aș vinde-o și pe Danvers, zise ea, dar ființa asta refuză să fie tratată ca o marfă. Se pare că am o slujitoare credincioasă; se aseamănă mult cu viața mea, nu e întru totul după gustul meu; singurul lucru ce-mi rămâne din naufragiu! Împreună cu câinele!

Înainte de a părăsi casa pentru a se înapoia la Copsley, fu nevoită să-i acorde o întrevedere particulară lui Alexander Hepburn, sosit cu iuțea fulgerului din Scoția sa. Ieși din această întrevedere vizibil zdruncinată. Nu-i povesti nimic Emmei, mulțumindu-se cu remarca: „N-am cunoscut niciodată până azi-dimineață forța unui «nu» spus cu toată seriozitatea”. Hotărâtoarea monosilabă – câinele de pază și apărătorul natural al femeii, dacă îl cheamă în ajutor cu *toată seriozitatea* – ținuse piept, împotrivindu-se cu succes, unui vechi inamic focos, surprins de recenta ei putere de rezistență.

Emma se mulțumi cu acest rezultat. „Ai fost implorată stăruitor?”

— Un al patrulea act de la Operă, răspunse Diana, fără a se simți nicidecum atât de frivolă precum îi era vorba.

Aflându-se încă sub impresia acestui gen înfocat de a face curte, sau a acestui efort de a captura, cinstit, deși primitiv, primi din partea lui Westlake o scrisoare caracteristică, elegant formulată, conținând, după toate aparențele, cererea mâinii ei în schimbul generoasei oferte a mâinii lui. A răspunde unui pretendent de această categorie i se păru ușor. Comedia, după atacul barbar, îi reîmprospăta spiritul și încrederea în armele ei naturale de duelare. Lui Westlake, nescrisul „nu” i-l comunică printr-o serie de subterfugii amical ironice, care făceau negația să sară peste pagini ca un purice diabolic, oferind astfel doar culoarea cuvântului; zâmbete amuzate înfloriră pe buzele Emmei citind abila compoziție; care, însă, se dovedi a răspunde atât de mult gustului lui Westlake, încât trebui să i se trimită de la Copsley un al doilea și apoi un al treilea exercițiu al comediei negației.

Capitolul XL

În care vedem cum natura face dintr-o femeie din nou o copilă, și întreit de capricioasă

LA ÎNTOARCEREA LOR DE LA Londra, după ce părăsiră gara, drumul cu trăsura de-a lungul văii le conduse pe lângă un câmp unde niște jucători de crichet trudeau amarnic să lovească bilele cu bastonul, sub un soare vertical: un spectacol nu tocmai de înțeles pentru doamne, ale căror tendințe practice, în calitate de observatoare ale sexului opus, le înclină să pună sub semnul întrebării profitul unui asemenea consum de energie. Dispersarea alfabetului pe o pagină tipărită nu-i lasă mai puțin nedumeriți pe neștiutorii de carte. De îndată ce Emma Dunstane îl descoperi pe paznicul-șef al vânatului de la Copsley la una dintre porțițe și, oricât ar părea de ciudat, pe Thomas Redworth făcându-i față, cu bastonul de crichet în mână, se ridică în picioare, extrem de interesată. Sir Lukin opri trăsura la poartă și-i aminti soției sale că era data la care oamenii de pe moșia lui își măsurau forțele, în fiecare an, cu o echipă de unsprezece, din vale. Redworth, ca un bun prieten ce era, sosise în dimineața aceea de la Londra, răspunzând punctual la invitația de a completa numărul cerut, Copsley fiind sărac în forțe în anul acela. Opt dintre porțițele lor căzuseră pentru lamentabila cifră de douăzeci și nouă de alergări; el însuși dăduse o frumoasă lovitură la prima minge. Dar Tom Redworth rezista bine pe poziție la porțița lui și marcase până acum cincizeci de puncte. „Ura! grozavă lovitură!” strigă sir Lukin, în acel moment mingea izbindu-se puternic de grilaj. „Cine a jucat

crichet, rămâne jucător bun toată viața, numai să aibă picioare ca să țină cursa. Nici Pullen nu joacă rău. Treaba lui e să se cramponeze. O să le mai marcăm o sută de puncte. Nu pot să mă împac cu ideea unui scor fără doi de zero de partea noastră.” Explică doamnelor coloritul împestrit al lui Redworth spunându-le că îi împrumutase tricoul lui de flanel, care, peste pantalonii negri, avea un aer ciudat, dar nu-i ședea rău.

Treptat, entuziasmul asistenței din barăci și al spectatorilor de pe peluză preschimbă zborul unei mingi de piele într-un subiect de înfrigurare vrednică de toată cinstea.

— Și de ce nu iei parte? i se puse întrebarea lui sir Lukin; iar el explică:

— Am fost scos din joc; sunt căsătorit. Luă, cu gingășie, mâna soției sale.

Diana avu inspirația unei replici răutăcioase. Își mușcă limba și spuse: „O! ia priviți!”

— Strașnică lovitură! O! bravo! bravo! strigă sir Lukin aplaudând, în timp ce jucătorul cel mai îndepărtat de pe teren alerga de nu i se mai vedeau picioarele după o minge cu neputință de prins; iar jucătorii cu bastoane alergau întinzându-le, și mingea zbura departe, zbura înapoi, alții după ea, și jucătorii cu bastoane alergau mereu, încât ai fi zis că mingea scăpase de sub orice control și conducea echipele într-un neastâmpărat serviciu al ei propriu, sfidându-i pe aruncătorii de bile.

Diana exclamă veselă: „Bravo echipa noastră!”

— Bravo, dragul Tom Redworth! replică sir Lukin. Patru, și un trei! Iar vremea e minunată, ce ziceți? Sper să avem aceeași vreme luna următoare – meciul de revanșă, pe terenul meu. L-am văzut pe Tom Redworth marcând – pe vremuri – peste două sute de puncte. Pe atunci servea și bilele. Dar aruncarea bilelor cere antrenament. Ia uită-te, Emmy, la bătrânii înșirați în baracă, cu pipa în gură și încurajând jucătorii. Le place la nebunie o zi ca asta. O să le oferim o cină de cincizeci de persoane la Copsley! Să fie petrecere! Pe legea mea! Ai noștri trebuie să fi atins aproape

o sută!

Arșița nămiezii constrânse doamnele să-și continue drumul cu trăsura.

— Entuziasmul are privilegiul de a nu cunoaște monotonia, zise Emma. Îi șade bine în tricou de sport.

— Da, îi șade bine, răspunse Diana, conștientă că roșește în ciuda cuvintelor simple pe care le rostise. Cred că principalul avantaj pe care îl au bărbații asupra noastră constă în distracțiile lor.

— Recreările lor.

— Cuvântul e, într-adevăr mai potrivit. Diana își făcu vânt pentru a-și răcori obrazii, remarcând că îi era cald. Vreau să spun, avantajul permanent. Fiindcă vezi bine că vârsta nu-i afectează.

— Tom Redworth nu e un patriarh, draga mea.

— Ei, dar este ceea ce s-ar numi un bărbat matur.

— Nu poate avea mai mult de treizeci și doi sau treizeci și trei de ani; și, pentru un bărbat cu constituția lui, asta înseamnă tinerețe.

— Ei bine, eu mi-l pot închipui jucând crichet și ca patriarh.

— Îmi place să-mi închipui că imaginația ta are șanse de a se realiza în fapt. Va fi un tată care se va juca sigur cu băieții lui.

— Și își va încuia fetele în camera lor. Diana murmură din nou ceva despre căldura neobișnuită.

Emma o rugă să-și amintească de părerile lui neconformiste în privința educației fetelor.

— Lovește admirabil cu bastonul de crichet, zise Diana. Mi-ar plăcea să pot lovi și eu măcar pe jumătate ca el.

— Tu lovești cu vorba.

— Nu așa de bine. Și, pentru a-ți apăra bielele picioare, un baston solid, sau o bătă, sunt mai sigure. Dar uite care e deosebirea la crichet: când te-a atins la picioare și te-a scos din joc, ești fără ocupație, te bucuri de răgaz; nu ești un prizonier nenorocit.

— Presupunând că toate căsătoriile sunt nefericite...

— Așa le văd eu, spuse Diana, și observă pleoapele cam întristate ale Emmei ca o dovadă că se făceau cu siguranță planuri ca să i se răpească îndrăgita libertate.

Vorbiră despre expedițiile la reședința lui Redworth din Berkshire și la locuința de la Crossways, neocupată de chiriași pentru moment, după cum o informase el pe Emma, care își închipuia că avea să-i facă plăcere lui Tony să petreacă o noapte în casa ei iubită; dar cum urma să le însoțească și Redworth, Diana încuviință cu răceală.

Femeia reală refuză să fie maleabilă când noi o dorim astfel și nu vrea, decât când așa-i este bunul plac, să se supună acelei desfășurări a acțiunii care duce la punctul culminant, cum face, binevoitoare, femeia-marionetă – generatoarea romanului și răsfățata mulțimii – la cea mai vagă aluzie despre capitolul nupțial. În plus, Diana purta greutatea însușirilor ei intelectuale. Ea nu umbla pe cărările lumii nici cu o optică imitativă, nici cu mădulare servile. Individualitatea ei sinceră respingea rolul de naivă, iar sângele ei viu, cu atât mai cald din pricina înfrânării, îi ascutea și mai mult pătrunderea lucrurilor și a firii oamenilor; și dacă până acum, din spirit echitabil față de prietenul credincios, se abținuse să-i dea numele de conspirator, ea citea în inima lui ca și într-a Emmei, ale cărei străfunduri sufletești i se revelau fără să facă cel mai mic efort. Dar castitatea ei spirituală caracteristică – și nu răceala temperamentală – care îndurase o luptă anevoioasă, depășind orice drepturi existente de descriere amănunțită, și care o înarmase ca să străpungă intențiile ce-i amenințau libertatea, o amăgea acum să-și închipuie că valurile de roșeață din obraji se datorau perspicacității ei, mereu trează urmărind paza comorii regăsite; în acest fel, interpretarea limpede a celorlalți îi tulbura viziunea pe care și-o forma despre ea însăși. Căci poți fi omul cel mai isteț de pe lume și totuși, atâta timp cât sângele e cald și tânăr, te poți înșela.

Contrastul permanent care se înfățișa reflecțiilor ei, între viața lui Redworth, sănătoasă, deschisă, practică, plină de viață, și propriul ei simulacru de viață, împletindu-și firul

capricios, cu profunzimi ascunse, tristă și nefolositoare, îi constrânse treptat conștiința umilită să recunoască, în ciuda mândriei, că se angajase într-o luptă cu el; și că el era cel mai puternic dintre ei doi; poate și cel mai vrednic de respect; în orice caz, ea considera că atitudinea lui avea mai multă noblețe. El prospera în plină lumină a zilei, pe când ea țesea o pânză ridicolă în ale cărei mreje se încurca singură. Intuiția ei cu privire la dorințele Emmei o aduse la concluzia că Redworth se găsea neconținut în fața ochilor ei. Ea încercă să ironizeze imaginea concretă a jucătorului de crichet, îmbrăcat numai pe jumătate, în tricou de sport și cu fața ca para focului: „norocosul calculator”, cum îl numea când vorbea cu Emma, care clătina din cap și ofta. Dar imaginea omului abstract, sănătos și puternic, competent la joc ca și în munca productivă, sfida aceste sărmăne tentative, în consecință, Diana înălță în văzduh un himeric balon de săpun care deveni o lume cerească, învăluită într-o atmosferă mult prea pură pentru ca oamenii să poată respira în ea; și într-acolo se transporta după placul inimii, ori de câte ori contrastul, cu amenințarea unei subjugări tiranice, își proiecta umbra asupra ei. În acea lume, în acea împărăție alcătuită din visul ei de iubire, spulberat, și din aspirațiile ei actuale, se simțea liberă și în siguranță. Acolo n-o atingeau nimic – nimic din cele ce săvârșea Redworth. Nu i-ar fi îngăduit să pătrundă acolo nici eroului ei ideal. Era sublimarea unei concepții feciorelnice despre viață, mai bine întărită împotriva inamicului. Ea popula acest tărâm cu sufletele celor mari și puri, îi dăruia orizonturi nemărginite, colțuri de feerie, priveliști încântătoare, melodii ale poezilor muzicii. Cu mult mai înalt și mai ceresc decât muntele Salvatore, era de asemenea – acum își putea da asigurări cu toată seninătatea – un tărâm străin de groaznicul zbucium al sângelui. Trăind în acele sfere înalte nu mai resimțea niciun fel de emoție.

Rezultatul firesc pentru Diana al acestui obicei de a se înălța într-un sălaș de fantezie fu pierderea simțului exact al felului cum se comporta ea pe pământ. La conacul din

Berkshire, privi totul cu un aer de superioritate, aproape tot atât de glacial cum găsea ea că este locuința. Emma știa că nu se putea ca Diana să nu fi observat în bibliotecă un raft cu operele ei literare, legate cu mult gust, dar nu pomenise nimic despre aceste cărți. Portretul doamnei Warwick executat de Mary Paynham trona deasupra căminului; ea îi aduse critici, ca și cum faptul că ocupa acel loc nu avea nicio semnificație.

— El e de părere că fata are un grăunte de geniu, îi spuse Diana, Emmei.

— S-ar putea ca acest lucru să iasă la lumină cu timpul, răspunse Emma, ca un comentariu asupra portretului. — Ar trebui să se priceapă, căci tablourile spaniole sunt niște achiziții superbe.

— Nu încapă îndoială că reprezintă o investiție bună.

Redworth făcuse greșeala să spună, de față cu Diana, că socotea cumpărarea proprietății din Berkshire drept o bună investiție. Încă nu avea un nume. Diana sugera câteva titluri pentru ca Emma să le propună: „Plasamentul”; sau „Bastionul capitalului”; sau „Conacul dividendelor”; sau „Ostrovul căilor ferate”, oarbă la faptul că-și mână prietena. Emma, ghicind de fapt cine era cumpărătorul real al proprietății de la Crossways, se temea că descoperirea faptului avea s-o facă pe Tony și mai puțin amabilă față de el, având în vedere că părea animată de o îndărătnică opoziție; și numai recenta ei stare de femeie suferindă, bucurându-se de micile excursii pe care era în stare să le facă până într-un punct definit, atrăgător prin caracterul lui familiar, o determină să dea urmare propriei sale propuneri de călătorie. Diana pleda stăruitor, pe un ton copilăros, să meargă și Arthur Rhodes împreună cu ei, „ca să fim sigure că vom avea un însoțitor plăcut pentru o plimbare pe colinele Downs”. La Crossways își dădura repede seama că aveau la dispoziție slujitori de-ai lui Redworth. În mod vădit casa era proprietatea lui, și nu reprezenta cine știe ce investiție! Camera principală de culcare, odinioară a tatălui ei, și propriul ei dormitor, acum la dispoziția Emmei, o

înpăimântară prin asemănarea cu apartamentul ei de la Londra. Observase o parte din mobilierul ei la „Conacul dividendelor” și preferase să aprecieze chestiunea sub aspectul unei afaceri avantajoase cu prilejul vânzării la licitație a bunurilor ei. Aici se aflau patul, masa de scris, fotoliul de autoare, biroul, cărțile, ornamentele, acuarelele ei. Iar salonul era decorat cu consolele și etajerele ei, unde se găseau expuse toate bibelourile pe care le avusese împrăștiate prin casă, mici bronzuri, obiecte antice, bărci cu pânze lucrate în fildeș, ciudate figurine de fildeș chinezești și japoneze, porțelanuri, cădelnițe de argint, zeci de mici obiecte delicate. O cuprinse o sfioasă curiozitate să descopere omisiunea vreunuia dintre ele; absolut toate erau acolo. Casa de la Crossways fusese transformată într-o capcană.

Răspunsul ei la acest gen direct de a face curte, pus la cale între el și Emma, fu un mutism subliniat. Trată chestiunea ca și cum n-ar fi observat nimic. Seara, la culcare, amintirea scenei petrecute sub acel acoperiș îi împiedică obișnuita înălțare în împărăția ei planetară. A doua zi îl luă, după micul dejun, pe Arthur într-o plimbare pe coline și se întoarse când mai erau doar zece minute până la ora mesei. Cât despre tânărul gentleman, mai-mai că era să fie mângâiat în public. Părerile lui Arthur, expresiile lui fericite, fură toate citate; desăvârșita lui artă de a ține companie în cursul unor plimbări cu adevărat poetice, ca și minunatul lui dar de înțelegere umană, fură elogiate chiar în prezența lui. Provocat de inițiativa ei la un gen de limbaj care îl lăsa pe Redworth în afara conversației, el declamă: „*Pășim cu cei ce învechesc al zorilor gust proaspăt*”.

— „*O! gust trezit de coajă tăiată de pe fruct*”, reluă ea aceeași vorbire ritmată.

Și continuară tot așa, prăpădindu-se de râs; Emma zâmbea puțin, Redworth și el, pe sub una din încruntările lui întrebătoare – un fel de grimasă părintească.

Bănuiala că acest bărbat, atunci când se îndrăgostea nebunește, era capabil să practice mărinimia cea mai

absurdă, burlescul cavalerismului, cum îl socotesc femeile care îi admiră pe *adevărații* bărbați, scormoni în Diana toată obrăznicia de ștregărită ce zăcea în străfundurile femeii chinuită de o alterare a stării ei de spirit. Îl puse la încercare pentru a avea prilejul să se înarmeze cu tot ce era mai răutăcios în ea spre a-i arăta dispreț. Pe Arthur îl răsfața, îl consulta, îl cita, îl măgulea tot timpul. Cu o oarecare rezervă, juca rolul femeii care, apropiindu-se de vârsta matură, se îndrăgostește lulea de un tânăr adorabil; și simțea plăcere jucând rolul acesta pentru că spera un efect vizibil – o și mai mare bunăvoință paternă – și pentru că putea să facă acest lucru cu absolută detașare. După părerea Emmei, Diana făcea paradă de cochetărie în mod scandalos; și încă de o cochetărie de cea mai proastă calitate. Nefiind amestecată în conspirație, Emma observase desfășurarea comorilor pierdute de Tony din fosta ei locuință: o uluia o împietrire sufletească ce refuza să exprime unui prieten până și obișnuitele mulțumiri pentru complimentul de a-i fi prețuit portretul și obiectele pe care le posedase; ba mai mult, părea că se străduiește să-l rănească.

Femeia suferindă, caritabilă în privința îngăduințelor acordate soțului pribeag, nu era în stare să-i tolereze nimic femeii a cărei lungă văduvie devenise o virginitate de trei ori mai sensibilă; stingherită de cunoștințele ei despre lume, stimulată de un temperament năvalnic; îndrăgindu-și recent cucerita libertate, temându-se de cel ce i-o amenința; simțind că, deși era stăpână pe fortăreață, devenea pe zi ce trecea mai puțin sigură de temeliile ei, și că speranța într-o ultimă poveste romantică de iubire în viață se ducea; căci nu întrezărea nimic de felul acesta în Redworth. El i se înfățișa Diane ca o forță fatală, atrăgând-o fără a-i provoca emoție, biruind-o cu bună-voință: unul din acei bărbați buni la suflet și puternici, care subjugă fără să aprindă scânteia iubirii, înrobirea indigna o fire capabilă de a accepta supunerea numai din pasiune. În schimbul desăvârșirii lui morale, ea îi dăruia sentimente morale; stimă, recunoștință, admirație abstractă, încredere totală. Dar omul însuși? Ea

nu mai putea spune acum că nu fusese iubită niciodată; și un val de tandrețe îi năpădi inima, crescând ca apele unor izvoare pe care mai înainte le condamnase cu o severitate disperată: nefericitul, neîmplinitul dor de a fi mai mult decât iubită, de a iubi. Trăia încă în ea, supraviețuind naufragiului primei încercări. Taina aceasta a slăbiciunii sale firești era amară pentru sufletul ei mândru; castă cum îi era felul, simțea că o copleșește. Și atunci imaginația ei comică i-l înfățișa pe Redworth făcându-i curte cu dramatism. Și încă unei văduve! Asta dovedea că nu avea niciun sens al poeziei iubirii. Bărbații cu sentimente poetice urmăresc iubirea unei fecioare, Devotamentul lui față de o văduvă era întors ca o acuzație împotriva lui de către văduva care se cutremura la amintirea acelor întâmplări din trecut, dezagreabile sufletului ei și întunecându-i strălucirea vieții. Dorea să privească numai în viitor, ca într-o lume purificată de beznă, și nu să fie readusă înapoi la antecedentele ei prin solicitări concrete și declarații de dragoste; dorea să trăiască pe un plan spiritual, ferită de primejdia lacrimilor printre gene care însoțea pentru ea orice idee de iubire. Femeia care vorbea de „armoniile scârțâite din scripcă” ale sentimentalilor, exagera ea însăși coarda materială în încercarea ei de a evada din limitele proprii și de a fugi de cel ce o urmărea.

Între timp, era tot atât de puțin conștientă de ceea ce făcea ca și de atitudinea ei față de ceilalți. Arthur circula cu aerul visător al omului suprasaturat de dulcele vieții, și meditănd asupra lor, când în culmea încordării, când într-o stare de prostrație. Diana îi administra în continuare vinul ei îmbătător, total nesocotită în privința consecințelor asupra unuia care nu era decât un băiat tânăr și un prieten, aproape crescut de ea. În momentul plecării de la Crossways îi spuse Emmei că nu avea nicio dorință să revadă acele locuri și se mira de preferința lui Redworth pentru o asemenea pustietate. Adevărul era că, revăzând casa, își dăduse seama că imaginea soțului ei devenea o amintire obsesivă, desfigurând caracterul acestui bărbat, de o generozitate autentică, după cum recunoștea și ea în

adâncul inimii, dar pe care îl acuza de lipsă de previziune și de delicatețe, întrucât ar fi trebuit să știe că, între zidurile acelei locuințe, ea nu putea să fie decât torturată de gânduri. În timp ce îl învinovățea însă, obrații i se aprinseseră ca focul, la șoapta lăuntrică de protest împotriva atitudinii ei nedrepte față de biete speranțe ale acestui om.

O săptămână mai târziu, tânărul pe care ea îl numea în public „Arthur al ei” veni la Copsley cu știrea că fusese recomandat de domnul Redworth pentru o slujbă de secretar al unui bătrân nobil *whig*, cunoscut pentru protecția acordată oamenilor de litere. Afară de asta, aștepta o moștenire, spuse el, privind-o într-un fel anume ca să-i ascută instinctele. În ochi i se citea beția vinului cu care ea însăși îl amețise în ultima vreme. Se găseau într-una din obișnuitele lor hoinăreli de-a lungul înălțimilor.

— Acceptă neapărat, și mulțumește-i domnului Redworth, zise ea, vorbind repede. Literatura e un toiag bun, dar o gloabă nevolnică. E cazul, într-adevăr, să mă pricep. Poți oricând să scrii; ba chiar sper că ai s-o faci.

Grăbi pasul, auzind în urma ei: „Doamnă Warwick! Diana! Îmi dai voie să te țin de mână?”

Asta era opera ei!

— În ce scop? Dacă-mi spui pe numele de botez, nu: pierzi dreptul la orice pretext. Și, te rog, nu irosi timpul. Mergem în ritmul firmei Pierde-vreme și Zăbavă, și doar știi că oamenii ăștia nu trag niciodată obloanele decât la ora când trebuie să le ridice iar.

Sprintenă cum era, înainta prea repede ca să mai dea vreun prilej elocvenței lui amoroase. Auzi de două ori „Diana!”, printre flecărelile ei neîntrerupte și zgomotul rochiei fluturate de vânt.

— Prenumele e o monedă care pare să reprezinte o evaluare neînsemnată a proprietății pe care o revendică, spuse ea în grădina de la Copsley; cât despre strângerea de mână, la întâlnire și la despărțire o ai pe cea mai prietenoasă. Numai nu-ți lua aerul ăsta trist. Dragul meu Arthur, scutește-mă de partea asta, sau am să-mi fac amare

reproșuri.

Prilejul favorabil trecuse, așa încât el își veni în fire și se liniști. Nicio speranță nu-l încurajase ca să-i vorbească, ci numai elanul pasiunii. Diana îl înțelese și îi fu milă de tânărul ei prieten, cast din fire, iritându-se împotriva necugetatei atâta-toare de patimi ce era ea însăși, semănând răul în dreapta și în stânga, în încercarea de a evita ceea ce, după toate aparențele, nu putea fi evitat. În mintea ei își făcu loc gândul lăaturalnic că el ar fi știut să-i facă o curte poetică – nu robust furtunoasă, ori în stilul intimidării saxone, de care se temea. Dar dacă se impunea ca ea să facă o alegere? Ridică ochii, și pasărea cu aripi vaste întunecă tot cerul, dându-i a înțelege că nu avea de ales.

O rugă pe Emma să-i aducă la cunoștință domnului Redworth toate evenimentele vieții ei, absolut toate.

— Pentru ca sentimentul lui exaltat de prietenie să fie zguduit și readus la nivelul comun. Îmi acordă o prețuire insuportabil de înaltă, ceea ce mă rănește. Spune-i totul; mai mult decât ai știut tu însăși: dacă n-ar fi venit el la mine, în ajunul zilei când tu ai fost în mâinile chirurgului, aș fi fugit – aș fi aruncat mânușa lumii întregi! O chestiune de minute. Peste zece minute ar fi fost prea târziu! Trenul pleca spre Franța la opt și eram așteptată. Trebuie să mulțumesc cerului că a fost vorba de un bărbat în stare să aprindă sentimente rămânând totuși de gheață. Repetă-i domnului Redworth cele ce-ți spun. Voi doi discutați despre toate subiectele. Poți deveni obiectul unei idealizări – e cazul meu. Încetul cu încetul – fiindcă el este un interpret îngăduitor al vieții și al femeilor, cred eu – ne va lega o prietenie prozaică și monotonă, de genul acelor care durează.

Obrajii Emmei erau tot atât de roșii ca și ai Dianei.

— Îmi imaginez că Tom Redworth nu are prea multe de aflat cu privire la o persoană care îl interesează, spuse ea. Ai simpatie pentru el? Am pierdut legătura cu tine, scumpa mea, de aceea te întreb.

— Da, îmi e simpatic: asta pot s-o afirm. El e tot ceea ce nu sunt eu. Dar acum sunt liberă, sentimentul de a fi

obiectul unei considerații excesive și nemeritate încătușează, iar eu nu pot suferi lanțurile. S-a spus că sunt o frumusețe. Pe drept sau nu, am avut parte de cariera unei frumuseți; și am constatat că e o ciudată viață de animal în cușcă. Vrei să-mi făgăduiești că ai să-i vorbești? Și mulțumește-i, te rog, că i-a găsit lui Arthur Rhodes o situație.

La aceste cuvinte o podidiră lacrimile. Și atât de enigmatică devenise pentru Emma, încât prietena intimă le luă drept mărturia atașamentului ei față de tânărul Rhodes.

Nefericita emotivitate a Dianei îi impuse discreția de a nu cerceta dacă Redworth fusese informat. El veni în repetate rânduri, fără a vădi vreo schimbare de fizionomie, apărându-i mereu sub forma unui enorm vultur planând; până când, în locul imaginii acestei păsări monstruoase, îi veni în minte o idee. Nu cumva, la urma urmei, se ghemuia de frică în fața unei pure imaginații? Însăși ideea feciorelnică trezi în ea feminitatea – pentru a reproșa rămășiței sale de mândrie că nu vede lucrurile cu mai multă luciditate. Acesta fu motivul pentru care luă hotărârea, împotriva rugămintilor fierbinți ale Emmei, să închirieze o locuință în valea dinspre sud, la poalele colinelor, unde putea să scape de propriile ei plâsmuiri, ca și de vizitatorii permanenți, dar și să alerge lângă prietena dragă la orice chemare urgentă – chemare pe care Emma nu avea s-o trimită pentru motivul sosirii unui anumit gentleman. Își lăsă îmbrăcămintea la Copsley pentru a lua masa și a dormi uneori acolo, iar biata Danvers, luându-și nădejdea de a mai dezlega vreodată enigma stăpânei sale, fu condamnată la deprimanta coborâre în vale.

— Convingerea mea, se destăinui ea cameristei ladyei Dunstane, Bartlett, este că îi va urî pe bărbați toată viața după domnul Dacier.

Dacă femeile se înșelau, iar „enigma” se amăgea pe ea însăși, un om deschis ca Redworth era justificat să nu posede nici cel mai slab fir conducător pentru labirintul feminin, zilnic schimbător, pe care îl avea înaintea ochilor.

Lucru ciudat, înainte de căsătorie Diana nu se arătase niciodată nestatornică sau capricioasă, ci în mod invariabil sinceră și spontană

Capitolul XLI

Cuprinde o dezvoltare asupra originii tigroaicei din Diana

O DUPĂ-AMIAZĂ DE VARĂ FIER-binte își revărsa vâlvătaia deasupra Londrei prin coviltirul de fum ce acoperea cartierul City, iar cele trei clase ale populației, epuizate de lupta obositoare cu ceea ce însemna pentru ele o arșiță sterilă, își împrăștiu gândurile, fiecare în parte, cu contrastul la care le era cu puțință să ajungă: mări sau lande, răcorite de brize și adieri de vânt, Alpi aeriene, bere rece. Ultima, deși o alinare în mod notoriu inferioară, e cea mai la îndemână; iar Thomas Redworth, care fiind lac de apă, își mână închipuirea să zboare după mângâiere până la yachtul nou și cochet, construit după o schiță a lui, și parcă făcându-i semn din golful Southampton, descoperi un amuzament propriu lucrurilor smulse direct din viață în conversația a doi lucrători ce mergeau chiar în fața lui, în timp ce el însuși se îndrepta dintr-o liniștită străduță cu birouri de agenți de Bursă spre una din Băncile City-ului. Unul îl întreba pe celălalt dacă gustase vreodată din băutura aceea rece, cu frișcă și care se vindea acum din niște cărucioare. Însoțitorul său îi răspunse că nu avea o părere prea bună despre asemenea chestii – și a ce semăna?

— De! nu costă scump, nu e rea, e răcoritoare. Dar nu te înviorează.

— Exact ce-mi dădeam și eu cu socoteala despre mofturile astea de modă nouă.

Fără să se mai consulte, cei doi conservatori în privința

băuturii, cu un vioi stânga împrejur demn de niște veterani la paradă pe terenul de instrucție, intrară unul după altul într-o bodegă; și un dialog, remarcându-se îndeosebi prin absența oricărui tâlc, oferi material gândirii politice a celui ce asculta. Numai dacă berea n-ar fi falsificată! Bere voiau – și de ce nu, pe o vreme ca asta? Dar cum să-l faci pe cârciumar cinstit? Și nu era singurul șarlatan care jefuia sârmana gloată a celor mulți, cu bănuți de aramă în buzunare, și având dreptul să fie ocrotiți de cei cu monezi de argint și de aur. Revelații asupra șiretlicurilor practicate pentru a-i îndopa pe săraci cu pământ și pietre înfățișate drept alimente, bătuseră de curând la poarta conștiinței publice și obținuseră un răspuns politicos din partea portarului. Oricât de respingător era acest gând pentru un om care mai ținea încă la liberalismul de nuanță *whig*, deși lansa tot felul de baloane revoluționare de încercare, Redworth se văzu prins de hotărâtul șuvoi al extremiștilor și, în vârtejul lor, silit să admită necesitatea intervenției statului pentru a pune stavilă otrăvirii maselor. Clasele de sus n-au elaborat niciodată metodic legi în interesul celor asupriți; și *quid... rabidae tradis ovile lupae*⁴⁸? spune un glas din mulțime. S-ar putea să vedem colți de lup înfiți în lâna oilor. Statul care își face un principiu vital din a se preocupa de cei săraci și neajutorați întâmpină democrația la jumătatea drumului în loc s-o aștepte; iar democrația e un flux primejdios numai atunci când e zăgăzuit. Altminteri, în cele din urmă, yachturile luxoase vor întâlni, amice, alte recifuri și talazuri decât cele ale apelor oceanului! Capitalul, căruia Diana Warwick îi adresează disprețul ei cel mai strivitor, are îndatoriri imediate. Ea filosofa de partea sărăciei, și putea s-o facă; el nu avea niciun drept să filosofeze de partea bogaților. Dincolo de canalul Sfântul Gheorghe, chemarea adresată umanității care mai subzistă în domnia Capitalului era un strigăt de agonie. S-ar fi convenit să fie acolo, acționând, nu cugetând. Postul de

⁴⁸ De ce încredințezi stâna lupoaicei furioase? (lat.) (n.tr.).

secretar pentru Irlanda trebuia câștigat prin servicii reale, întemeiate pe o cunoaștere desăvârșită a condițiilor locale. Da, și prin înțelegere, dacă doriți; dar înțelegerea cere dovezi, nu flecăreală...

Acestea erau meditațiile unui om îndrăgostit; cu inima, cu sângele și cu întreaga minte prins în mrejele iubirii, și concentrându-și neîncetat gândurile, din înălțimea lui singuratică, asupra frumosului obiect al dorințelor sale; prea dezorientat însă de aspectele variate și evanescente ale eschivărilor ei feminine, precum reflexele pe unduirea apei, ca să mai considere că s-ar putea năpusti: căci nu era în stare să facă nimic care s-o înduioșeze, nimic care să aibă aerul că-i place; și tot timpul influența felului ei de a gândi se impunea reflecțiilor lui dincolo de limitele general accesibile, ascuțindu-i spiritul până la a găsi momentul oportun ca s-o citeze! Sau el gândea înăuntrul sistemului ei de gândire, sau propriile lui gânduri se aflau la dispoziția ei. Dar faptul că-și dădea seama de influența ei nu era de ajuns ca să-l facă să pună frâu impulsului pe care îl primea de la ea. Căci moralmente el își contopise de mult ființa cu aceea a Dianeî, și multe din cele ce înfăptuia, ca și tot ceea ce dezvălătea în el însuși, își aveau sursa de inspirație în ea; chiar în mai mare măsură decât dacă ar fi fost soț și soție, în care caz simțul lui practic și onestitatea lui sinceră și-ar fi spus cuvântul. Ea îl ținea în suspensie, dominându-l în această ipostază; iar el nu era câtuși de puțin rușinat de o asemenea situație. Femeia iubită era înălțată pe cele mai înalte culmi ale spiritului său.

Pe lângă faptul că nu era încurajat, avea motivul lui special de amânare, deși acum îi putea oferi bogăție. Într-o împrejurare, își bătuse joc, în prezența lui, de neplăcutul sâsăit al denumirii greoaie de „*Mistress*” pe care o dau englezii femeii măritate. În ce-l privea, nu vedea nimic rău în titlul obișnuit; dar pentru că Dianeî îi displăcea, începu să-i displacă și lui, numai în ceea ce-o privea pe ea; iar perspectiva de a obține, prin moștenire, un titlu care să sune mai dulce urechilor ei se și contura la orizont. Să ne amintim

că Redworth îndura tocmai contrariul unei încurajări. Orice lucru mărunț care-i putea face plăcere Dianei lua proporții exagerate în ochii lui, de aceea așteptarea titlului întărea modestele speranțe ale unui om care se considera pe el însuși, ca și pe oricare alt bărbat de pe lume, profund inferior față de ea.

Într-o asemenea stare sufletească se găsea îndrăgostitul căruia îi era dat să audă o nouă calomnie dușmănoasă pângărind numele femeii pe care o adora. Sir Lukin Dunstane, extrem de grăbit, se ciocni de el pe ultima treaptă a Băncii ticsite de oameni de unde ieșea și exclamă: „Scuzați!”, apoi: „A! Redworth! fabrică bani tot timpul!”

— Ei, dar tu ce treburi ai prin oraș? fu întrebat sir Lukin, care răspunse: — Am fost până la Tower, la un ofițer încartiruit acolo. Nu e rău cantonamentul, dar distanța e infernală. Pentru afaceri.

După ce își ascunse îndepărtata expediție sub masca acestui cuvânt cuprinzător, îl repetă, și temându-se ca astfel să nu-i fi dat o prea mare semnificație, adăugă: — Nu, nu; nimic deosebit; ceea ce făcu să i se umfle în piept, cu răzvrătire, taina comprimată, aducându-i la cunoștință neprefăcutului personaj cât de mult ura minciuna; și atunci își vărsă tot focul în forfota, ceva mai liniștită, a unei străduțe care se depărta de artera principală. — Îi ești prieten. Sunt sigur că-i pui la inimă reputația; ești un vechi prieten al ei, iar ea e cea mai dragă prietenă a soției mele; și eu țin la ea, cum se și cuvine – iar dacă ea este o ființă pură, s-ar cuveni să știu și chiar știu. Să mi se taie o mână dacă există vreo pată pe reputația ei! Și o secătură ca tipul acela, Wroxeter! – de când sunt nu m-am înfuriat în halul ăsta! Jură că... la Lockton... pe când era nemăritată... Pe onoarea mea, Redworth, pot să-ți afirm că Diana Warwick, când era fată...

Redworth îi tăie vorba. — A spus asta în prezența ta?

Sir Lukin fu silit să se oprească în fața întrebării brutale.

— Nu, nu chiar în prezența mea... Încercă să dea înapoi, dar era cuprins de neastâmpărul mărturisirilor și avea

nevoie de sfaturi. — Pramatia a spus asta unei femei – a dracului femeiei! O urăște pe Diana Warwick – n-aș putea să-ți explic de ce – o ură de adevărată viperă. Dumnezeu! Cât sunt în stare să urască femeile!

— Cine e femeia? întrebă Redworth.

Sir Lukin se plânse de înghesuiala din jurul lui:

— Nu-mi place să rostesc nume într-un asemenea loc.

Ușa deschisă a unor birouri din apropiere îl invită să-și tragă după el interlocutorul, sau eventualul sfătuitor, în coridorul clădirii, unde îi veni imediat ideea unei amânări a comunicării distincte, dar cheful de a face confidențe fu mai puternic până la urmă.

— Ascultă, Redworth, aș vrea să iei masa cu mine. Să mergem cu trăsura până la clubul meu. Perfect, numai două cuvinte. Te avertizez că am să-l provoc la duel și așa cum o să procedez are să apară că e din cauza altei femei, pe care nimic n-o poate incinta mai mult, dacă o cunosc bine pe această Jezabel⁴⁹. Unele femei sunt niște târâturi, chiar dacă-s frumoase ca huriile. Iar asta e curată bombă incendiară! Ei hai, știu că ești prietenul soției mele, dar ești om de lume și îmi ești și mie prieten, și ai habar cum cad bărbații în ispită, Tom Redworth. Oricât ar fi el de pușlama, e foarte probabil că are să iasă pe teren și să-și primească lecția. Ei bine, în momentul de față el e preferatul acestei... hm!... Fryar-Gunnett. Ea jură că el i-a povestit cu toate amănuntele; și că faptul s-a petrecut la conacul de la Lockton, pe când Diana Warwick era fată. Jură că o va împoșca din cap până-n picioare cu noroi, încât Diana Warwick nu va mai îndrăzni să ridice fruntea în societatea londoneză, după toate istoriile astea cu secătura de Wroxeter, cu bătrânul Dannisburgh și cu Dacier. Și doar nu e puțin, ce zici? Dracu s-o ia de scorpie frumoasă! E geloasă pe rivala ei brună. M-am dus la colonelul Hartswood, la Tower, și el e de părere că Wroxeter merită să fie bătut cu

⁴⁹ Soția lui Ahab, rege al Israelului (sec. IX î.e.n.), al cărei nume a devenit sinonim cu „femeie stricată și ticăloasă” (n.tr.).

cravaşa, şi că am putea aranja ceea ce vreau eu. Ştiu că eşti total împotriva duelurilor; şi el la fel, pe cuvânt de onoare. Dar vezi că sunt cazuri când trebuie să aperi onoarea unei femei; şi orice zvon nou, lăsat să circule pe socoteala unei doamne de care s-a mai vorbit în alte două rânduri... Ah! sfinţi din ceruri! Trebuie să isprăvim odată! Dacă există pe pământ un bărbat care îi e prieten, trebuie să punem capăt zvonurilor pe loc.

Redwork îl urmărea pe sir Lukin în chip ciudat în tot cursul accesului său de mânie.

— Luăm o trăsură şi mergem la clubul tău, spuse.

— Hartswood ia masa cu mine în seara asta, ca să stăm de vorbă, răspunse sir Lukin. Vrei să-l cunoşti?

— Cu neputinţă, zise Redworth. Trebuie să mă văd cu o doamnă, de ale cărei afaceri m-am ocupat în City; iar în seara asta sunt prins. Înţelegi, dragul meu prieten, reluă el, în timp ce mergeau cu trăsura, e o chestiune delicată. Trebuie să te gândeşti la soţia ta. Numele doamnei Warwick nu va fi pronunţat, dar acela al altei femei va fi.

— Îl întâlnesc pe Wroxeter într-o casă de joc pe care o frecventează şi îl fac trişor în public – îl pălmuiesc, dacă e nevoie.

— Numele va fi rostit, cu siguranţă! repetă Redworth. Niciun pretext stupid nu va camufla numele acestei femei. Or, un asemenea lucru cum e un duel va produce acasă destulă supărare.

— Desigur; înţeleg, încuviinţă sir Lukin, dând din cap spre a arăta cât de clar vedea lucrurile. Dar ce sfat îmi dai ca să-l sancţionez pe ticălos şi să-l reduc la tăcere?

— Lasă-mi o zi. Dă-mi cuvântul că nu vei face niciun demers: categoric – nici tu, nici colonelul Hartswood. Ne revedem la clubul tău când te voi anunţa. Redworth îşi înălţă ochii peste coşurile caselor. — Vom avea furtună şi vânt puternic, ascultă-mă pe mine.

— Furtună şi vânt puternic! exclamă sir Lukin; ce-are a face asta cu chestiunea noastră!

— Gândeşte-te la altceva pentru un răstimp.

— Și bestia aceea de femeie e al dracului de frumoasă, dacă-ți plac blondele, Redworth; e o Venus ieșită din spuma mării, cu diavolul drept tată – află asta de la mine – și circulă peste tot semănându-și minciunile. E o vrăjitoare cu păr de aur. Ah! dar e o cochetă fără rușine! Cu un escroc și o pramatie ca Wroxeter! Orice femeie care intră în relații cu un asemenea tip își pune singură pecetea. Mi-e silă de ea. E genul de femeie care-ți jură dimineța că ești singurul bărbat de pe pământ; și a doua zi – ba chiar în seara zilei respective – e ocupată! – taxa, vă rog – și e vorba de un gentleman, de un nobil, de un lord! — Și asta s-a petrecut în spatele tău o jumătate din sezon! Și nimeni n-o fluieră când defăimează o doamnă, o sfântă în comparație cu ea! Știi doar, cum e viața în societate, băiatule: Brighton, Richmond, vizite la o prietenă trăind în aceeași mocirlă. Cum poate suporta așa ceva Fryar-Gunnett – un bărbat de treabă la urma urmei? Și după-masa iese cu trăsura să ia aer – Dumnezeu! Tu ești în afara gunoiului ăsta, Redworth; nu prea te interesează femeile; și ai dreptate, norocul tău. Pe cuvântul meu, stricăciunea în societatea de astăzi e îngrozitoare – e de speriat. I-am spus-o verde în față: și, ce crezi? Tot ea mi se înfoiază semeață, sfidându-mă să dovedesc ceea ce afirm, fiindcă ea nu e o prefăcută, ba speră că valorează tot atât cât oricare dintre „castele mele Diane”. Dragul meu, când dai peste asemenea specimene de femei, ți se face greață. Și sunt dator prin tot ce e mai bun într-un bărbat – onoare, grațitudine și toate celelalte – s-o apăr pe Diana Warwick!

— Așadar, îți dai seama că, de dragul soției tale, numele tău nu poate avea niciun amestec cu o femeie de soiul ăsta, zise Redworth. Trec pe-aici să te văd poimăine la ora trei după-amiază.

Sir Lukin coborî și insistă zadarnic ca Redworth să intre cu el la club pentru o gustare. Îl întrebă pe un ton ștrengăresc: Cine e doamna?

Tonul îl forță pe Redworth să fie sincer.

— Persoana de ale cărei afaceri m-am ocupat în City e

domnișoara Paynham.

— Am văzut-o odată la Copsley; are un fizic plăcut. Inteligentă?

— E înzestrată.

Intrând în localul clubului, sir Lukin fu acostat în sala de lectură de un ofițer de cavalerie, un oarecare colonel Launay, fost elev la Harrow, care stătea la fereastră și îl întrebă dacă cel din trăsură nu era Tom Redworth. Un altul, provenind de la aceeași școală, și care stătea în picioare în fața unei foi desfăcute dintr-un ziar de seară, auzi numele și se alătură conversației spunând; — Tom Redwrtorth se însoară, am aflat de la un camarad.

— Are să fie un soț al naibii de bun, oricine o fi femeia – dacă e adevărat, zise sir Lukin, cu numele domnișoarei Paynham răsunându-i în urechi. — E un băiat foarte serios și echilibrat, și-i plac femeile pentru calitățile lor intelectuale.

Colonelul Launay mormăi ceva nedeslușit ca pentru a-și sublinia meditațiile. Privea în gol, cu ochi hipnotizați, și întorcând o privire similară înspre sir Lukin, ca și cum ar fi văzut prin el, izbucni: — Măiculiță, Doamne, știu c-o să fie strânsă în brațe femeia aceea!

Urechile ciulite și expresiile de nedumerire ale lui sir Lukin cereau o demonstrație a dreptului de a face o asemenea remarcă; căci ea suna ca și cum colonelul Launay ar fi posedat cunoștințe oculte despre fapte interesante ce se petreceau în ascuns, de aceea colonelul îi făcu o destăinuire, în silabe scurte, întrerupte de puncte de suspensie, cu toată violența limbajului masculin. Uluit la culme, sir Lukin exclamă:

— Firește, când oamenii trăiesc discret și sunt grijulii de propria lor persoană. Ah! îți închipui că-l cunoști pe un om de ani de zile și habar n-ai de nimic: abia dacă ai pătruns o părticică din el. Dar se-nțelege că Tom Redwrtorth va fi îndrăgostit de nevasta lui – e tipul unui astfel de om! Și, ia spune-ne, ce s-a întâmplat acum cu Luminița! N-am mai văzut-o pe nicăieri. Nu s-a plâns?

— Ba chiar dimpotrivă.

Cei doi bărbați aveau o înfățișare gravă, fiind convinși că familiaritatea lor cu dedesubturile vieții sociale dintr-o mare și bogată metropolă le dăruia o cunoaștere exactă a lumii feminine; iar conținutul informației dată de colonelul Launay avea pentru ei un caracter impresionant.

— Ei bine, în ceea ce privește modul meu de a vedea, e o schimbare de 180 de grade, declară sir Lukin. În ce lume trăim! Cred că am ghicit care e femeia pe care intenționează s-o ia Redworth în căsătorie; la un moment dat am avut impresia că e alta; dar el face parte dintre bărbații prietenoși cu femeile. Țasta e motivul pentru care l-am luat drept un tip rece. Mare greșală, recunosc. Dar Tom Redworth e un om cu principii morale, la urma urmei; și când oamenii ăștia se dezlanțuie și se avântă – ah! Ai boxat vreodată cu el? Ei bine, se menține tot timpul în formă, pot să ți-o spun.

Turneul său de vizite îl aduse pe sir Lukin, către seară, în saloanele ladyei Singleby, unde o zări chiar pe tânăra persoană la care se gândise, domnișoara Paynham, care era invitată să-și petreacă un timp în acea casă. Vorbindu-i despre Redworth, avu satisfacția de a observa o roșeață în obraji ei – o roșeață de furie. Această mărturisire fățișă o făcu să apară în ochii lui ca o fată deosebit de frumoasă; astfel că începu să-l laude pe Redworth în gând pentru faptul că se ridicase, ca un adevărat bărbat, deasupra nimicurilor și flecărelilor mondene.

— L-ai văzut astăzi, spuse el.

Ea răspunse: — Da. Se duce mâine la Copsley.

— Nu cred, replică sir Lukin.

— Mi-a spus-o el. Închise ochii rostind aceste cuvinte.

— El și cu mine avem de rezolvat niște treburi destul de grave aici, la Londra.

— Grave?

— Nu te alarma: nu e vorba de el.

— De cine, atunci? Mi-ai spus atât de mult – am dreptul să știu.

— Nu există nici cea mai mică primejdie, te asigur.

— E vorba de doamna Warwick! spuse ea.

Sir Lukin găsi că exactitatea presupunerii ei era extraordinară. Își păstră un aer impenetrabil. Dar vorbise îndeajuns pentru ca în acel căpșor amețit să se învântească tot felul de gânduri.

În seara aceea, doamna Fryar-Gunnett nu se arătă nicăieri. A doua zi, la o oră mai matinală ca de obicei, se găsea pe aleea călăreților din Hyde Park, singură poate pentru două minute. Sir Lukin trecu pe lângă ea, salutând ceremonios. Nu se putu împiedica să nu arunce o privire în urmă, atât de fascinantă era pe cal! Se uită, și ce văzu? Brațul ei, ridicat de la cot, ținea drept în sus cravașa. Calul lui făcu o mișcare de rotație și, neavând încotro, fu purtat în galop mic alături de ea.

— La ordin!

Frumoasa Amabel îi aruncă o privire întunecată pe sub colțurile pleoapelor ridicate; o privire perfidă, avu el impresia; dar culoarea tenului ei și conturul figurii se armonizau bine cu supărarea; și, lăsându-și la o parte arsenalul obișnuit de cochetării, îl fascină și mai mult cu această aparență simplă, de fetiță. Dacă frumusețea unei femei e pusă la încercare într-un acces de mânie și suportă efortul, înseamnă că acea femeie e dăruită într-adevăr cu o mare forță de atracție; o forță irezistibilă pentru cel care nu are altă ocupație decât aventura erotică; și când, pe deasupra, ea fiind cea vinovată, mai face și pe ofensata, masca mâniei pe un chip ispititor îl umple de nedumerire în privința propriilor lui emoții, dând naștere la o dorință de a lovi și de a fi lovit, de a urla de durere și a face să urle, ceea ce constituie cea mai fericită prevestire a unei tandre împăcări, cu condiția ca bărbatul să cadă în genunchi.

— Frumoasă ispravă ai mai făcut! spuse ea, adăugând pe scurt că avea să fie acasă la ea într-o jumătate de oră, apoi dispăru în galopul calului. Sir Lukin rămase locului cu ochii plini de admirație la silueta amazoanei. Neîndoios, silueta ei avea aerul că o dezvinovățește cu succes de toate, afară de veninul cu care o împroșcase pe Diana Warwick. Și ce

„ispravă frumoasă” făcuse el? Trecu în revistă zeci de ipoteze, până când imposibilitatea de a înțelege sensul vreuneia îl determină să se ducă, după o jumătate de oră, la doamna Fryar-Gunett. „Doar ca să văd ce au de spus femeile astea ca să se apere”.

Câțiva stropi mari, precedând furtuna care se apropia cu nori negri deasupra capului, așa cum prezisese Redworth, îl avertiză să se grăbească pentru a-și duce calul la grajd. Descălecând, bărbatul căzut pradă emoțiilor rămase nehotărât, suspectând o capcană feminină. Dar curiozitatea, însoțită de o întoarcere instinctivă în direcția locuinței acelei doamne, îl duse într-acolo, cu un acompaniament de bubuituri cerești care, judecând după mutra ei de fetiță răutăcioasă și după gura ei de femeie rea, îl impresionară ca un preludiu potrivit la scena ce avea să aibă loc.

Capitolul XLII

Penultimul: arătând o ultimă luptă pentru libertate și o acceptare a jugului

PROFETUL FURTUNII UITASE DE prezicerea lui; ceea ce, de altfel, nu avu altă importanță pentru el decât stropeala pe care o primi pe la jumătatea drumului între vale și înălțimile de la Copsley. Către acel loc Redworth se îndrepta cu o misiune atât de gravă încât, după obiceiul lui în asemenea împrejurări, preferă să ceară sfat picioarelor sale active: o conduită recomandabilă atunci când gândurile au nevoie să se limpezească și inima să prindă puteri. Chipul Dianei se arăta clar înaintea lui cu tot potopul; când în trăsături separate – cu gropița pornind de la gură, ochii strălucitori și negri, nările fremătând sub scânteierea privirii; când cu surâsul ei luminându-i întreaga figură, când gânditoare, ascultând, ori chibzuind în minte vreun gând. Alteori chipul devenea nedeslușit, dar îl simțea aproape. Particularitățile figurii ei i se prinseseră de inimă, dincolo de puterea lui de evocare. La sosire, stătea în picioare în vestibul, șiroind de apă ca unul dintre copacii de pe peluză și răsând de exclamațiile îngrijorate ale ladyei Dunstane. Valiza lui sosise înainte, era așteptat; ea se grăbise, de la primul sunet al clopotului, să-l întâmpine și să-l dojenească pentru că venise pe jos pe o asemenea vreme.

— Diana m-a părăsit, îi spuse ea, când el reapăru cu haine uscate. Suntem vecine; a închiriat o căsuță la Selshall, cam la depărtare de un ceas – unul din visurile ei capricioase de independență. Ești dezamăgit?

— Da, sunt, mărturisi Redworth.

Emma roși. — În momentul de față are nevoie să i se satisfacă toate năzurile. Criza asta o să treacă; numai că trebuie să așteptăm. Orice amenințare la adresa prețioasei ei libertăți o face țepoasă. Își petrece ziua cu soții Pettigrew care au luat cu chirie o casă, în apropierea satului, pe timp de o lună. A făgăduit să vină să ia masa de seară și să doarmă aici, dacă se întoarce de-acolo la timp. Ce vești aduci?

— Nici una; lumea merge mai departe.

— Nu ai nimic special să-i spui?

— Nimic, murmură el; nimic, ce nu știe ea.

— Ai spus că ești dezamăgit.

— Îmi face întotdeauna plăcere s-o văd.

— Așa zic și eu, chiar și când e în cele mai rele toane.

— O! toane! zise Redworth.

— Prietene, trebuie să ții seamă de ele, la femei.

— Firește; ceea ce voiam să spun e că nu le pun la socoteală când e vorba de femei.

— Perfect; dar în gândul meu era altceva... Parcă îmi amintesc că ai comparat odată femeile cu vremea și ai vorbit de „gradul de variabilitate mai mare la femei”. Furtunile le poți prevedea. Nu există niciun calcul în privința efectului pe care îl pot avea câteva cuvinte spuse într-un moment nepotrivit.

— Asupra femeilor! Așa presupun și eu. Nu am pretenția că le cunosc.

Emma își închipui că vorbise destul de limpede, în cazul când el ar fi avut intenții imediate; dar nu era sigură de acest lucru, și prefera să evite vreo confidență din partea lui atâta timp cât Tony se găsea la începutul văduviei, bucurându-se de plăcerile libertății. Poate după un timp, își zise ea – poate anul viitor. Se temea de refuzul Dianei de a accepta jugul și de încăpățânarea ei rigidă față de o cerere în căsătorie venind din partea celui mai cumsecade dintre oameni: mai mult, se temea că avea să-și mențină refuzul, din consecvență, odată ce-l va fi rostit. Pentru propria ei liniște,

se ferea să fie confidența intențiilor lui, pe care, cu prețul de a face să sufere un suflet ales, era nevoită să nu le încurajeze. Candoarea cu care Redworth își mărturisea dezamăgirea, înfățișarea lui deschisă, ca și admirabilul lui bun-simț, îi dădeau unele asigurări că nu avea să comită nesăbuiința de a fi pripit. După ce el îi citi, cu voce tare, timp de o oră, cum avea obiceiul seara, sau în zilele ploioase, discuția lor despre diferite amănunte din carte îi ațipi orice îndoieli în legătură cu prudența lui, în așa măsură că ajunse să se întrebe dacă nu cumva își făcuse gânduri despre un celibatar bogat în genul învechit al femeilor romanțioase, care îi inspira o atât de puternică aversiune încât respinse total ideea. De aceea, propunerea lui Redworth de a coborî în vale după Diana ca s-o aducă la Copsley i se păru firească în clipa când un mănunchi de raze, ieșind de sub marginea luminată a unui nor de ploaie dinspre apus, pătrunse prin ferestrele ei. Îl lăsă să plece fără a-l avertiza, fără să-i treacă măcar prin minte că era cazul, gândindu-se doar că Tony a ei avea să vină cu mai mare probabilitate avându-l ca însoțitor. Sunt niște sărace cu duhul femeile care văd tot timpul intenții, intrigi, fiori în perspectivă, în cele mai obișnuite acțiuni ale unui sex ca și ale celuilalt. Emma Dunstane se bizuia pe contrastul dintre ea și acest gen de femei.

Danvers sosi la Copsley pe la apusul soarelui, anunțând că stăpâna ei era pe drum împreună cu domnul Redworth. Comentariile cameristei cu privire la starea înfiorătoare a drumurilor explicau întârzierea celor doi; afară de asta, asfințitul fusese minunat. Diana ciocăni la ușa dormitorului Emmei ca să-i spună, de afară, trecând în grabă, cât de splendidă fusese priveliștea apusului de soare și să ceară cinci minute suplimentare. După ce își luă libertatea unui întreg sfert de oră, intră plutind în salon, sărută cu însuflețire obrajii Emmei și-i ceru scuze aruncând vina pentru întârzierea ei pe farmecul seducător al „zeului Soare” în toată strălucirea lui. Redworth îi întări cuvintele spunând că rareori văzuse un asfințit mai încântător. Glasurile lor la unison avură drept rezultat să trezească în inima Emmei

regrete de pețitoare; iar plimbarea lor împreună, singuri sub prielnicul cer în flăcări, îi apăru acum drept un prilej pierdut. Din simpatie de soră, își închipuia că poate să înțeleagă de ce se împotriva Diana să-și piardă libertatea; nu avea niciun fel de înțelegere pentru reținerea unui bărbat care o vedea pe femeia iubită mai frumoasă decât pe vremea când era fată sau căsătorită, și mai vioaie ca oricând. Conversația Diane era delicioasă; ea se pricepu să-l atragă pe Redworth în discuții pe teme ale lui favorite făcându-l să-și desfășoare la maximum talentul lui de vorbitor, în timp ce ea trecea cu ușurința unei flăcări rătăcitoare de la un subiect la altul, hotărâtă parcă să-l încurce și totodată să-l ajute să strălucească. Afectuoasa stimă pe care o nutrea pentru el era vizibilă în tot acest joc; iar Emma, care petrecuse o seară fericită între ei, îi spuse, când rămaseră singure, la despărțire: „Părea că te inspiră «zeul Soare», draga mea. Îl placi, nu-i așa?”

Diana jură că îl adora; și cu fața răsătoare și colorată în trandafiri, îl lua pe zeul Soare drept Redworth și pe Redworth drept zeul Soare; dar, atentă la expresia de pe chipul Emmei, sfârși prin a spune:

— Dacă vorbești de omul muritor, îl socotesc la înălțimea tuturor hiperbolelor tale – în măsura în care e cu putință pentru un om; și a plecat la odihna de noapte, care sper că va fi bună, ca un rege. Dacă nu l-aș admira, m-aș dovedi lipsită de judecată și de inimă. Îl admir; am motive s-o fac.

— Și îl iei drept țintă a ridiculizărilor tale, Tony.

— Ba nu; am spus „ca un rege” și este într-adevăr un rege. Moralmente, are în ochii mei grandoarea zeului Soare apunând, a lui Cezar ucis cu pumnalul, a lui Cato înfigându-și sabia în piept. E roman, spartan, imperial; englez, dacă dorești, floarea țării. E o cinste să-l poți numi prieten și am toată încrederea că va alege pe cea mai bună dintre noi, femeile, ca s-o facă fericită – dacă ea e dispusă să accepte jugul. Poftim, mai mult nu pot să spun.

Emma trebui să se mulțumească, pentru moment, cu atât.

A doua zi, la micul dejun, avură surpriza să-l vadă pe sir Lukin trecând călare pe sub ferestre. Intră, cu pofta viguroasă de mâncare a unui călăreț care venea de la Londra fără să fi îmbucut nimic; și pentru ce anume venise la ora aceea matinală, era prea înfometat ca să explice. Doamnele se retraseră ca să-și citească scrisorile primite cu poșta de dimineată; după care sir Lukin i se adresă lui Redworth:

— Am întâlnit-o pe femeia aceea ieri, în parc, și a trebuit să suport o grindină de ocări. Am bătut Londra întreagă ca să te caut, toată după-amiaza și seara. Ea jură că ai făcut-o albie de porci și că l-ai amenințat pe Wroxeter că-l ruinezi. L-ai văzut și pe el? Ea spune că istoria aceea e adevărată în privința unui singur detaliu: că el i-a furat o sărutare, iar ea l-a făcut să vadă stele verzi. Nici nu e prea scump plătită! Dar ce bandit – nu?

— L-am văzut, zise Redworth. Face parte dintr-o categorie nouă de nobili care iau mită, ca să servească drept momeală pentru unele tranzacții de Bursă. Contribuie la ruina clasei lor, sau sunt simptomele decadenței ei. N-o vom judeca după el. Mi-a făcut favoarea să-mi dea „cuvântul de onoare” că ceea ce ai auzit este o afirmație absolut falsă, și așa mai departe; și-a cerut scuze, mi se pare. A bolborosit ceva.

— O canalie perfectă!

— A declarat că e gata să se bată, dacă vreunul dintre noi doi cere satisfacție.

— A greșit adresa. Îmi vine să mă întorc înapoi călare și să-l scot pe teren pentru ticăloasa lui sărutare – auzi, să iei o femeie cu forța! – și încă o fată tânără, o copilă, sub protecția amfitrionilor! Sfinți din cer! Redworth, când te gândești ce secături pot fi bărbații, simți că-ți ieși din sărite. Ticăloșii de felul ăsta se petrec multe – și uneori cu succes! Tipul ăsta merită biciul sau un glonț.

— O predică ținută de Lukin Dunstane ar fi o bună pedeapsă.

— O! sunt un păcătos, știu. Dar să te duci la o femeie cu vorbe despre altă femeie, și încă să colportezi o minciună! Asta mă depășește.

— Gradul de adâncime al prăpăstiilor e măsurabil, poate, pentru cei ce se găsesc înăuntrul lor.

— Predica e pentru mine – *touche!* spuse sir Lukin. Fiindcă veni vorba, încep să cred că Diana Warwick avea dreptate când făcea glume răutăcioase pe socoteala demisiei mele. Trândăvia e răul sau obârșia lui. Îmi administrez moșiile; dar adevărul e că asta nu-mi ocupă spiritul.

— Timpul.

— Spiritul, îți spun.

— Care din ele dorești.

— Azi ești supărăcios, Redworth. Dă-mi voie să-ți spun că de gândit gândesc – și încă intens, atunci când mă apucă. Oricum, ai făcut bine, recunosc, că ai oprit sminteala aceea, închizându-le gura celor doi; cu toate că pentru mine asta a însemnat un adevărat potop de ocări; dar o femeie frumoasă care se aprinde ca o furie e un spectacol de calitate; pentru că nu poate să țină mult la diapazonul ăsta; și ești sigur că ți se oferă un tablou agreabil. Altfel, n-am încredere în ea nici zece minute, când nu e sub ochii mei – cum n-am încredere în nicio femeie, afară de una sau două: soția mea și Diana Warwick. Încrede-te în cele pe care le-ai pus la încercare, băiatule. Diana Warwick ar trebui să înțeleagă cât de multă recunoștință îți datorează; deși nu știu cum i-ar putea deschide cineva ochii.

— Fapt este – Redworth se ridică încruntat în picioare – că am făcut o prostie. Nu aveam niciun drept să mă amestec. Nu prea mi se întâmplă să mă las târât de un impuls; de astă dată m-am lăsat. M-am contaminat de la tine.

Stătu drept în fața ferestrei uitându-se la norii care se fugăreau pe cer.

— Hai să dăm cărțile pe față, Tom Redworth, zise sir Lukin, ridicându-se de la masă și venind la fereastră alături de prietenul său. Voi, bărbații cu principii morale sunteți sortiți vieții conjugale, fără excepție; și e foarte bine. Nu doar că nu se mai aude și despre voi câte o intrigă misterioasă: nimic dăunător într-asta. Ba chiar dimpotrivă – așa e viața. Dar tu ești tocmai bărbatul potrivit pentru căsătorie; și dacă

ghicesc cine e persoana, e o fată cuminte și n-are să fie geloasă. Aș jura că nu așteaptă decât s-o ceri.

— Atunci nu ghicești cine e persoana, zise Redworth.

— Mary Paynham?

Râsul scurt și disperat cu care fu întâmpinat acest nume era mai convingător decât zece tăgăduiri.

Sir Lukin continua să dea târcoale ca să-și vadă din față prietenul, care se ferea să fie examinat.

— Dar nu cumva e?... să fie ea?... Ea trebuie să fie, la urma urmei!... păi, bineînțeles că este! Dar ceea ce ne sare în ochi e tocmai ceea ce nu vedem niciodată. Tocmai soțul care-i trebuie ei! Iar ea soția nimerită pentru el! Ce mai încoace și încolo, Diana Warwick e femeia! Îmi amintesc că așa gândeam chiar mai înainte ca ea să devină din nou liberă.

— Ea nu e de aceeași părere. Redworth scoase un oftat adânc; ar fi trebuit să-l notăm drept un suspin, dar era un suspin de o amploare cu adevărat bărbătească.

— Pentru că n-ai atacat chiar din clipa când a devenit liberă; asta mi-a răsturnat calculele, continuă agerul gentleman, ca să-și reabiliteze perspicacitatea; apoi sesizând răspunsul: — Refuză? Doar nu vrei să spui că ești bărbatul care să înghiți un refuz? Și încă de la o tânără văduvă roșind de sfială? I-ai văzut obrajii când își arunca privirea pe scrisoarea din mână? Se îmbujorează la cea mai vagă aluzie – un deget ridicat e de ajuns ca să i se pară că aude pașii zeului Himeneu apropiindu-se. Și sunt destui care umblă după ea; știu asta de la Emmy. Dar tu nu ești bărbatul care să primești un refuz. Ești prietenul, apărătorul ei. Cucoana aceea, Fryar-Gunnnett, e de părere că tu ești îndrăgostitul ei preferat, și mi-a răs în nas când i-am vorbit de o veche prietenie. Femeile cad întotdeauna exact pe realități; nu adulmecă niciodată o pistă greșită!

— Aici e prostia pe care am comis-o! și Redworth râsuflă din nou adânc. Nu aveam niciun drept să apăr numele doamnei Warwick. Sau lumea nu mi-l dă, în orice caz. Sunt un nătărău care face gafe. Da, ea dorește să-și păstreze

libertatea. Și, ca să spun drept, mi-e drag tot ce dorește ea! Așa m-am obișnuit.

— La naiba cu obișnuința! exclamă sir Lukin. O iubești pe femeia asta! Știi ceva mai mult despre dumneata acum, domnule Tom. Nu glumești cu ceea ce faci. Te chinuiești acum ca tras pe roată, Dumnezeu! Măcar că îți păstrezi curajul. Ți-a răspuns categoric, în maniera feminină: „Ești un monstru, nu un om – sau ți-a picurat o mică doză de milă? Semn și mai rău! Dar nu cumva pleci?”

— Dacă mă conduci cu trăsura, într-o jumătate de oră, zise Redworth.

— Dă-mi o oră, replică sir Lukin, și o luă direct spre camera albastră a soției sale.

Diana fu trezită dintr-o meditație asupra unei scrisori pe care o ținea în mână, prin intrarea Emmei în dormitorul ei.

— Am aici cel mai dement gen de a scrie! zise ea, dar ce te necăjește, scumpa mea?

Emma se așază alături gâfâind și stăpânindu-și tremurul buzelor ca să poată vorbi.

— Mă iubești? Las la o parte orice diplomație, numai să pot sparge zidurile până la tine și să-ți găsesc inima! Tony, mă iubești! Nu răspunde: dă-mi mâna. L-ai respins!

— Ți-a spus el?

— Nu. Nu e omul care să se lamenteze cu glas tare pentru o rană. Tom Redworth a aflat la Londra – Lukin a avut curajul să-mi povestească, în felul lui – o poveste veche, emanând de la o femeie destrăbălată; o născocire flagrantă, și-a dat seama. Am să pomenesc doar numele lordului Wroxeter și conacul Lockton. S-a dus la el și la femeia aceea, i-a forțat pe amândoi să dezmintă și le-a oprit colportările amenințându-i așa cum numai el e capabil când vrea să înfăptuiască ceva.

Observând rapida schimbare de expresie din privirea Diane, Emma exclamă:

— Cât dispreț aveai în ochi când m-ai întrebat dacă el mi-a spus! Dar de ce faci pe tigroaica semeată tocmai cu el? Dragul de el – drag mie cel puțin – din prima zi când te-a

văzut te-a adorat și s-a străduit să te servească – cu un devotament mai rezistent la toate greutatea decât cel prescris în *Scriptură*, ca s-o aibă de soție pe femeia iubită. Nu cunosc altul să-i stea alături, căci e un om cu inima caldă. E unul dintre acei rari oameni de onoare care își pot domina pasiunile; care venerază când iubesc: și ăștia sunt bărbații pe care-i aleg femeile ca să-i pedepsească! Da, tu! Tocmai femeii pe care o iubesc nu i se poate arăta așa cum este, pentru că se află la picioarele ei. Ai reușit să-i imprimi pecetea spiritului tău și, ca urmare, acum te apără pentru că l-ai respins. Regretul lui cel mai de seamă în momentul de față e că a fost pricina unei alăturări a numelui tău de al lui. Presupun că a avut o modestă speranță, văzându-te liberă. Sau, poate, impulsul de a o proteja pe femeia inimii lui a fost prea puternic. Am văzut cât a suferit, cu ani în urmă, la vestea logodnei tale.

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, nu-mi mai aduce aminte! exclamă Tony, în timp ce lacrimi îi curgeau pe obraji, iar visul ei de libertate și toate plăsmuirile himerice se duceau la fund.

— A fost ca frângerea unei ramuri de stejar, când trunchiul rămâne neclintit, reluă Emma, în dorința de a flagela, dar și de a înduioșa. Dar a-i aplica lui metafore ți se va părea un lucru incompatibil. Tony își clătină tot trupul, în semn de negație, cu un gest de fetiță muștrată de cuget. Probabil că nu ți-a făcut curte în stilul poetic, sau după prescripțiile curtoaziei... Din nou Tony își legănă trupul; simțea nevoia să se îmbrățișeze strâns sub loviturile de bici, și parcă se afla singură, undeva pe mare, bătută de cerurile ei scumpe cu rafale de vânt. Ți-ai bătut joc de mania lui de a calcula – în prezența lui; dar el calcula pe vremea când era relativ sărac, calcula cu prețul unei experiențe amare – și nu îndrăzne să-ți ceară să te măriți cu un om care nu putea oferi decât a zecea parte din ceea ce considera el demn de o femeie fără pereche. Fără pereche, sunt de acord. Aici nu greșea. Dar dacă te-ar fi prețuit măcar cu un grăunte mai puțin, te-ar fi putut cuceri. Vorbești mult de cavalerism;

imaginezi un ideal supraomenesc, la care ajustezi un mulaj mediocru, în timp ce bărbatul cu atitudinea cea mai cavalierească din lume... e un om cu totul diferit de ceea ce crezi tu despre el: departe de un „Cuthbert Dering” sau de „Omul cu două conștiințe”... Se afla jos, în salon, în ziua când am primit ultima ta scrisoare de domnișoară de la Crossways – acum proprietatea lui, în speranța că o va face a ta.

— M-am comportat groaznic de urât acolo! strecură Tony, cu respirația întretăiată.

— Să trecem peste asta. În orice caz, a fost o împunsătură de ac, nu o tăietură de sabie.

— Dar căsătoria, Emmy dragă! Căsătoria! Țsta trebuie să-mi fie sfârșitul?

— Ce apoteoză uluitoare ai în perspectivă? Și îți cârmuiești barca atât de grozav de bine singură?

— Mizerabil! Dar pot visa. Și gândul la un soț îmi retează orice visare. Totul devine pe dată pământ monoton și searbăd!

— L-ai fi respins și când erai nemăritată?

— Cred că da.

— Meritele superioare ale altuia?...

— O, nu! Asta nu! Poate l-aș fi acceptat: și poate nu l-aș fi făcut fericit. Doream un erou, iar haina cusută cu pietre scumpe și panașul nu i se potriveau.

— Nu; nu e genul ăsta de marionetă. Tu ți-ai împodobit una cu haine și giuvaeruri de preț – și ai descoperit pe urmă ce era. Ai în sfârșit un om autentic; și dacă îmi poți găsi vreunul din eroii tăi care să fie pe măsura lui, îți voi mulțumi. A venit la mine în ziua de care ți-am vorbit, ca să mă consulte dacă putea să te ceară de nevastă, cu venitul de care dispunea atunci... Ei, și eu a trebuit să-i spun că ești logodită. Iubirea acestui om pentru tine n-a suferit, din ziua aceea, nicio schimbare. Și a avut destule de îndurat.

A fost ca o lovitură de trăsnet în sufletul Dianei, zguduind-o de la compătimire de sine și rușine până la compasiunea plină de remușcări pentru îndrăgostitul

osândit să sufere; și lacrimile îi curgeau șiroaie în timp ce spunea:

— A suportat totul, Emmy, a suportat totul! Vorbea printre hohote de plâns: — Și a continuat să-și făurească o avere și să joace crichet! Orice întreprinde, face la perfecție – indiferent că suntem sau nu de acord cu genul acțiunilor lui. Ah! Nu mă îndoiesc că și-a avut cuibul lui de visuri ciripindu-i în tot timpul ăsta; numai că pare bizar, draga mea, bizar și împotriva a tot ce-am citit noi despre îndrăgostiți! Iubirea i-a fost pâinea și vinul... Ochii ei erau înecați în lacrimi. Și, ca să-ți spun despre el ceea ce nu știi, felul lui de a face curte e într-adevăr fermecător, zise ea printre suspine. M-a... luat prin surprindere; mă așteptam la un răget și la un atac frontal; și dacă – ai să spui, draga mea: „Dar ce fetiță de pension am lângă mine!” căci mă simt redevenind copilăroasă – dacă zeul Soare în clipa lui de glorie n-ar fi fost atât de m... majestuos și de m... magnific, și n-ar fi părut că-mi arată îm... împărăția visurilor mele, s-ar fi putut să gângăvesc cuvântul contrar celui pe care l-a auzit. Aseară, când mi-a luat mâna cu blândețe înainte de a se duce la culcare, mi-a venit să-i cad în genunchi. Îl vedeam că sângerează, dar se ținea drept ca un rege. Ți-am mai spus-o: zeul Soare în toată grandoarea lui morală! Cât de infinit deasupra unui monarh pământesc – nu-i așa, Emmy? Ceea ce displace e toată această grandoare punându-și devotamentul în slujba cuceririi unei văduve. Ar trebui să fie vorba de o prințesă-fecioară. Tu ai același sentiment, sunt sigură. Și iată-mă – ca și cum eu aș fi prințesa-fecioară – pretinzând himere inestimabile drept accesorii romantice din partea bărbatului care binevoiește să implore o văduvă să-l ia în căsătorie. Dar, spune-mi, știe totul despre văduva lui – absolut totul? Nu va fi nevoie să parcurg din nou acel capitol îngrozitor?

— E un om cu ochii deschiși; știe atât cât ar putea pretinde să cunoască orice bărbat, spuse Emma, adăugând: — Dragă mea! Are încredere în tine. El te iubește cu sufletul, așa cum te iubesc și eu. N-ai să-l chinuiești?

Făgăduiește-mi! Dăruiește-te cu sinceritate. Vezi limpede că asta e calea ce se deschide în fața ta.

— Văd constrângere, draga mea. Ceea ce văd e un regiment de proverbe, purtând placarde în loc de puști, și pe fiecare stă scris câte un sarcasm, în special la adresa văduvelor. Vin în marș, formează un careu; mă închid la mijloc, iar eu trebuie să le înghit inscripțiile. Citește scrisoarea asta dementă de la Mary Paynham, în timp ce eu îmi pun pălăria. Acum îmi dau seama că am plâns ca o mică novice. Nu mă mai recunosc. Un avantaj al tenului smead e că îți poți ascunde mai repede urmele.

Emma citi scrisoarea domnișoarei Paynham și o înapoie cu comentariul: — Total dementă. Tony spuse:

— Nu-i așa? Eu sunt datoare să „stau în cumpănă și reflectez dacă e cazul să mă mai joc atâta cu un suflet nobil”. Ea urmează să-și „găsească fericirea rugându-se neîncetat pentru fericirea noastră”; întrucât a fost „înștiințată de unul din semnele ei care niciodată nu dau greș că el trece printr-o grea primejdie”. Seamănă cu *Almanahul magicianului*. Și mai departe: „Cea mai perfectă identitate de sentimente nu poate lupta cu acel farmec fatal care, fiind exercitat de o persoană indiferentă, trebuie să fie atribuit unei predestinări înăscute”. Ar trebui să se afle sub aripa ladyei Wathin. Iată cloșca pentru asemenea pui! Dar voi recunoaște față de tine, Emmy, că, după citirea acestor rânduri, mi-am pus totuși întrebarea dacă în ultima vreme nu m-am asemănat cu autoarea scrisorii. Am spus năzbâtii, vorbe fără rost... Când ai intrat, mă treceau fiorii la gândul ăsta. M-am comportat ca o sentimentală până când am ajuns să rătăcesc în cele mai sumbre cețuri. Și spune adevărul când afirmă că nu trebuie să „mă bizui pe degajarea mea mondenă” – vrea să spună volubilitatea mea – „drept justificare pentru a domina un om de mare capacitate intelectuală” – pentru motivul că el e modest. De acord; am greșit și mă căiesc. Intru în sclavie ca o compensație pentru îngâmfarea mea. Banalitate, numele tău e căsătoria!

— Rostul tău e să accepți viața așa cum este, spuse

Emma, iar Tony înălță din umeri. Era grăbită să plece spre soarta ei comună, și abia dacă se uită la bărbatul pe care Emma îl rugă s-o conducă până la căsuța din sat. După plecarea lor, Emma izbucni în râs din cauza ultimelor cuvinte rostite de Diana, când o sărutase pe obraji: „S-a zis cu bătrâna Irlandă!” Dar, după înfățișarea ei, și după cele ce-i spusese sus, în camera de dormit, Emma își putea forma convingerea că straniul spiriduș al copilăriei, care pusese stăpânire pe Diana și-i condusesese acțiunile în ultima vreme, cedase locul femeii ce-i era dragă.

Capitolul XLIII

Capitol nupțial; și cum a ajuns să înflorească sentimentul iubirii în sufletul unei femei resemnate să consimtă

EMMA ÎI URMĂRI CU PRIVIREA PE aleea din parc, până când cotiră după făget, discutând, se putea presupune, despre chestiuni obișnuite; chipul lui întorcându-se în răstimpuri către acela al partenerei, care înfrunta neîntrerupt, din față, furtuna. Mai departe îi lăsă în seama unei rugi pentru fericirea lor, râzând totuși amuzată de impresia vădită a lui Tony că se află într-o situație grotescă și de graba disperată a picioarelor ei agile de a isprăvi mai repede acest drum. Dar rugăciunea vibra până la implorare ca răul făcut prietenei iubite de către Dacier – căci rana produsă mândriei sale de soră o rodea ca o injurie la adresa femeii în general – să poată fi neutralizat prin unirea femeii nobile cu un om mai plin de bărbăție.

Între timp, picioarele celor doi mergeau mai repede decât gândurile lor spre sfârșitul călătoriei. Diana era conștientă că ea trebuia să dea semnalul – dar cum? Perspectiva o făcea să-i piară glasul. Fu nevoită să se gândească la liniștirea Emmei. Redworth, la rândul său, era convins că Diana acceptase să fie însoțită ca o confirmare a simplei prietenii pe care ea i-o oferise în seara precedentă.

— Ce fac păsările dumitale pe o vreme ca asta? întrebă ea.

— Strâng în gheare creanga pe care s-au cocoțat și așteaptă cu răbdare. E vreme de restriște pentru ele când nu le auzi ciripitul.

— Bineînțeles, ai prezis și furtuna asta.

— O! nu era nevoie să fii cioban sau comandant de vas pentru atâta lucru.

— Talentul dumitale remarcabil va fi de folos căpitanului de iaht.

— Știu că îți plac plimbările cu iahtul. După ce voi fi făcut proba noii mele goelete în Canalul Mânecii, va sta la dispoziția dumitale și a ladyei Dunstane atât cât veți dori.

— Deci recunoști că păsările – făpturi ale naturii – au și ele momentele lor de restriște?

— În ultimă instanță au un profit de pe urma potopului și a ruinei. Nimic pe pământ nu „stă cu capul ascuns sub aripă” pentru vecie.

— Afară de morți. Dar de ce să fie goeleta la dispoziția noastră?

— Eu voi fi în Irlanda.

Nu putea rosti altceva mai plăcut sau mai mișcător pentru urechile ei.

— Nu ne vom simți tocmai în siguranță fără prezicătorul vremii la bord.

— Puteți să vă bizuiți pe omul meu de încredere, Barnes; l-am pus la încercare. E la înălțime chiar în momentele de irascibilitate: doar că, în asemenea cazuri, care survin cam o dată la două săptămâni, trebuie să-l lăsați să-i treacă criza în lupta cu elementele.

— Parcă îmi place ca un om de acțiune să se înfurie câteodată.

— N-aș putea spune prea multe în favoarea unui temperament coleric.

Vremea, în ziua aceea, părea să aibă și ea un temperament coleric, remarcă Diana. El încuviință, printr-o mișcare a umerilor – ca să n-o contrarieze: putea să spună ce voia. Nu contribuia cu nicio inițiativă la dirijarea conversației; și atât de rapide sunt schimbările de dispoziție în asemenea împrejurări, încât ea se simțea acum foarte depărtată de el, din moment ce suferise un eșec al strădaniilor ei de a se apropia. Dar gândul Emmei își făcea

drum cu insistență.

— Și care e numele noii goelete? Numele îmi aduce imaginea ei.

— Am dorit s-o botezi dumneata.

— Ai lansat-o la apă fără să-i dai un nume?

— Mi-am îngăduit o libertate.

Nu mai era nevoie să întrebe, și totuși întrebă: — Față de cine?

— Am numit-o *Diana*.

— S-o ocrotească zeița cu arc de argint și semilună! Pentru mine numele e aducător de nenoroc.

— Eu i-aș încredința averea și viața!... Își curmă vorba, exclamând: — Superstiții!

Ea căzuse brusc de la aspirațiile ei romantice la brutala extremă de a-și închipui că o văduvă trebuie să fie pețită într-un stil prozaic și neîmpodobit, cu un „consimți?” și un „da”, și cu niciun fel de iluzii decorative. Fără ocol, vă rog, pentru o făptură lipsită de poezie! De aceea respinse acompaniamentul zeiței argintii și al largului mării ca să introducă momentul crucial.

— O vreme ca asta înseamnă fulgere și trăsnete pe coastele noastre. Mi-am încercat forțele de navigatoare pe Mediterana.

Spunând aceste cuvinte, meditațiile ei despre Redworth cel de atunci, în contrast cu propria-i situație de acum față de el, îi atinseră ușor obraji cu un penel muiat în foc; și dori să vadă în el pe omul care să înșface dintr-odată biata ei fărâamă de libertate ca un mic fluture pierdut, pentru ca să se simtă ajunsă brusc la liman, împăcată cu Emma care aștepta plină de nădejde. El ar fi putut să observe intenția de îmbiere, dar era absurd de atent ca nu cumva uscăturile luate de vânt din copacii de pe marginea drumului să n-o lovească. Își exprimă teama, care deveni o scuză pentru ca ea să caute protecția voalului. — E păzitorul nostru firesc, spuse ea.

— Nu e prea eficace împotriva lemnului, răspunse el.

Îngrijorarea distinsului ei însoțitor urma pilda cavalerilor

servind drept escortă vreunei înalte doamne – o exagerare a râvnei cinstite care putea să treacă astăzi drept un exemplu de bunătate caraghioasă; până când, în clipa când intrară în zona zădăriei și a bradului de pe înălțimile bătute de vânt, o rafală înspăimântătoare zgudui și încovoie atât de puternic copacii cu rădăcini superficiale, încât gestul lui de a-și îndoi brațul în jurul ei și de a o acoperi cu un umăr fu cât se poate de scuzabil. Voalul îi aduse Diane un real serviciu.

El fu ca de obicei, atât de plin de scrupule și de principii, încât nu-și îngădui nici cel mai mic gest ofensator, un cavaler prea puțin înfocat, cum scrie la carte, cel pe care ea îl știuse dintotdeauna și-l aprecia.

— Brazii ăștia n-au rădăcini pivotante, observă el ca o justificare.

Rochia ei se umflă de vânt, iar panglicile fluturau întruna când ajunseră la marginea pantei. — Aici te voi lua de braț, spuse el.

Redworth primi mâna ei mică spunându-i: — Reazemă-te de mine.

Coborâră pe valuri mari de vânt care șuierau și măturau ca o spumă orice părticică mai ușoară de la suprafața solului; clipeau din ochi, clătinându-se; până și Redworth se clătina. Dar brațele lor se împleteau, iar ei se încleștau în luptă cu furtuna; inamicul, care ataca fără cruțare, îi contopea într-o singură ființă. Putea să nu însemne nimic, sau să însemne totul; pentru el însemna doar clipa de fericire.

La poalele dealului, el îi spuse: — E mai greu să respect condițiile de ieri.

— Care condiții? spuse ea, făcându-l să simtă că i se taie respirația cum nu izbutise s-o facă nici furia vijeliei.

— Ridică vâlul, te rog.

— Văduvele nu poartă vâl.

Privirea ce i se dezvălui fu aceea a zeiței refugiate în sălbăticiune, nu mai era scânteierea zeiței care aruncă săgeți.

„Ți-ai schimbat... părerea despre mine, era sensul subînțeles. Ai putea... pentru toată viața? Crezi că e cu

putință?”

Modestia lui în limbajul rugător o înduioșă. „Ceea ce nu pot face, prietenul meu cel mai bun, e să accept să fiu înălțată pe un pedestal în timp ce dumneata implori. În ceea ce privește mâna mea, da dacă o consideri demnă de dumneata. Vom vorbi despre asta. Acum spune-mi, te rog, numele plantei sălbatice care se cațără colo, pe gardul de nuiele.

O cunoștea foarte bine; o plantă comună a gardurilor vii; dar calma diversiune îl descumpănea.

— E curpenul alb, răspunse el.

— Se târăște prin praf când n-are un braț solid de care să se prindă. Am trecut pe lângă planta asta ieri, alături de dumneata, țănoșă și fără să bănuiesc vreo asemănare. Cât de necugetată eram! Aș putea face morală la infinit; doar că ar trebui să mă asculte o fată tânără. Iartă-mă pentru ziua de ieri.

— Nu e nicio nevoie să ceri iertare. Îți retragi mâna – am fost brutal?

— Nu, zâmbi ea cu sfială, trebuie să se obișnuiască cu lanțurile; dar iată că se zărește căsuța mea. Încep să iubesc tot mai mult locurile astea. Vom intra în casă ca niște oameni simpli – dacă ești de părere să intri.

Spunând acestea avu o ușoară senzație paralizantă, ca și cum s-ar fi ghemuit sub niște ochi amintind întrucâtva pe cei ai unei păsări răpitoare în licărirea lor virilă; dar calmul ei rămase netulburat și, fără niciun fel de presimțiri, reflectă la tot ce s-a scris despre absurdul dezacord și război dintre sexe când, cu siguranță, bărbatul și femeia își pot lua obligația, unul față de altul, să trăiască în prietenie, nesupărați de barbarul și străvechiul interludiu al șoimului și al păsării de curte. Ea însăși calmă, își închipuia că el era aidoma ei, având bune motive pentru o asemenea iluzie; astfel că traversară grădina casei și trecură printr-o verandă joasă în modesta cameră de zi, unde ea continuă să vorbească pe un ton liniștit despre preferința ei pentru căsuțele de țară, în timp ce-și dezlega panglicile pălăriei:

— Ah! dacă mi-aș fi început viața într-o casă de țară! – când un val enorm de furtună o smulse de pe țărm ducând-o într-un vârtej până în largul mării, departe de orice simțire afară de senzația amețitoare de a-și pierde ființa în aceea a bărbatului.

— Atunci n-ai fi fost aici! adăugă el. Ea se trezi lângă inima lui, ridicată în brațe și înlănțuită strâns, suferind o transformare cu mult mai puternică decât e în stare să producă marea; gândurile îi erau toate o îmbujorare, mintea, o fântână din care țâșneau limbi de foc. Asta nu mai semăna a înălțare pe un pedestal.

— Așa, spuse el, desprinzându-se, acum îmi aparții! Te cunosc până în adâncul ființei, tale. După asta, iubita mea, te-aș putea părăsi ani de zile și tot te-aș numi soție și aș fi sigur de tine. Aș putea să jur pentru tine – pe viața mea! Așa te judec eu. Nu fi surprinsă că mi-am încercat norocul cu primul prilej ce mi s-a oferit: am așteptat!

Nu s-a rostit vreodată un cuvânt mai credincios adevărului, recunosc ea, simțind încă sărutarea bărbatului pe buzele ei: acest bărbat metamorfozat cu violență într-un străin, prevalându-se de drepturile pe care ea i le acordase. Și cine era ea ca să viseze măcar să i le tăgăduiască? Nicio idee nu-i mai trecea prin minte! Îi datora cu toată sinceritatea recunoștință pentru o asemenea dragoste, mai ales când află că dăinuia din seara balului din Irlanda...

— Eram atât de îndrăgostit de tine încât, pe tot ce am mai sfânt, fericirea ta însemna esența vieții mele – oricare ți-ar fi fost dorințele, orice-ai fi hotărât. Se spune că e un rol de nătâng. Nu, e iubire: iubire pentru o femeie – unica pe lume! Eram ca acul ceasornicului ascultând de resort. L-am învățat pe acest bătrân câine de pază, care e inima, să stea la pândă și să-și îngroape oasele pe care i le aruncai.

— Fără să știu, recunoaște și tu... zise ea, și-i veni să-și muște limba pentru aceste cuvinte deșarte care-l făcură pe Redworth să întrebe: „Nu i-ai mai fi aruncat nimic?”, iar pe ea să-și lase pleoapele în jos și să întrezărească, umilită, amintiri fugare din trecut.

— Am auzit că m-ai apărat din nou. Ți-am mai spus, mi se pare, că aş fi dorit să-mi încep viața de fată într-o căsuță de țară. Am avut atâtea de îndurat... sau așa am impresia: poate să fie felul meu de a mă justifica – îmi cunosc iscusința în această artă deosebită. Am vrut să folosesc prilejul de a pătrunde în societatea cea mai înaltă și mai sclipitoare.

— În mod firesc.

— Pe o cale culpabilă.

— Care te aduce la mine.

— Printr-un canal cu apă tulbure.

— Soțul tău are deplină încredere în tine, iubita mea.

— Încrederea trebuie chemată prin somație și e bătută de vânt, cum eram noi adineauri, pe înălțimi. Aș fi dorit ca soțul meu să vină să mă ia dintr-o colibă.

— Ți-ai făcut drum spre societatea cea mai distinsă întocmai ca peștele spre marea lui natală.

— Spune, mai degrabă, ca somonul urcând în susul râului înapoi spre izvor.

— Bine zis, răsese voios Redworth, împărțit între admirația pentru inventivitatea verbală la care Diana îl întrecea întotdeauna și pentru chipul îmbujorat din pricina lui.

Treptat, propria ei exprimare, mai ingenioasă și mai spirituală, contribui să-i dea Dianeii impresia unei redobândiri, într-o oarecare măsură, a prestigiului diminuat de influența neașteptată a acestei presiuni masculine asupra naturii ei vibrante; de aceea, când el se înclină ca să-și ia un rămas bun de soț, după ce convenise să-i ducă Emmei mesajul de bucurie, supunerea și mândria ei personală nu se găseau chiar în contradicție: poate pentru că în mintea ei care vuia de gânduri nu mai sălășluia nicio idee.

— Spune-i Emmei că ți-ai luat asupra-ți sarcina de a o spăla pe oacheșă maură ca s-o faci cât se poate de albă, zise ea cu îndărătnicie, cu ciudă pe ea însăși că nu venea, ca să spunem astfel, din zorii dimineții către bărbatul cu care consimțea să se mărite; dar el replică evocând o imagine care împiedica orice protest împotriva răstimpului scurt:

— Îi voi spune că bruna mea logodnică cere o păsuire de două săptămâni mai înainte ca ea și cu mine să luăm vaporul spre coasta de vest a Irlandei! Emma avea să fie cu siguranță aliata lui.

Vorbiră despre balul de la Dublin: amintire dureroasă pentru unele gânduri ale Diane. Dar Redworth îmbrățișa cu aceeași prospețime îndepărtata și strălucitoarea serată, ca și cum loviturile anilor n-ar fi trecut peste acest interval: ceea ce o făcu să înțeleagă în parte, și cu uimire, natura pasiunii unui bărbat tenace; și, cunoscând un caz tocmai la antipodul lui, se simți cucerită. Asprimea loviturii aplicate de cel ce aprinsese în ea o pasiune se prefăcu într-un regret mistuitor pentru pierderea nepătatei reputații pe care i-o jertfise acestuia și nu i-o mai putea aduce în dar adevăratului îndrăgostit; deși asta însemna o privire din afară asupra ei însăși – punctul de vedere al societății; decât că ea era generoasă și cu o conștiință cinstită și, dacă n-ar fi fost la mijloc considerația față de îndrăgostitul veritabil, ar fi îngăduit lumii s-o biciuiască și s-o acopere de injurii fără să invoce niciun argument în apărarea purității ei. Dar putea fi oare amintită? Era de ajuns s-o evoce în lumina spiritului ei lucid și valoarea acestei purități se reducea la simpla întâmplare. Printr-un noroc nu alunecase mai jos! Când, în sfârșit, se despărțiră, ea îi spuse lui Redworth: „Prieten drag, nu-ți aduc nicio dezonoare reală”. A duce această acută luptă spirituală, într-un asemenea moment, era o dovadă de conștiință onestă, mai rar de întâlnit la femei – așa cum le-a modelat viața socială – decât puritatea ce li se pretinde. Răspunsul lui: „Ești soția mea!” îi răsună multă vreme în urechi.

Când rămase în cele din urmă singură, cu toată tendința firească a imaginației sale de a se avânta spre strălucire, îi fu cu neputință să aleagă, din clipa când îl întâlnise pe acest om, o singură perioadă prielnică, ori luminoasă, ori măgulitoare, pe care s-o prefere luminii cenușii aruncată asupra-i de personalitatea lui, făgăduindu-i salvare și inspirându-i încredere în capacitatea ei de a fi utilă. Nici

înălțătoarele extazuri de pe muntele Salvatore, nici serile de succes monden nu i se păreau de preferat: își încorda gândurile ca să le mai încerce gustul. Cât despre sfera ei supraterestră, aceasta zăcea în bucăți; și medita asupra ciudățeniei acestui fapt, având în vedere că nu era profund îndrăgostită. Dar era oare câtuși de puțin? Întrebarea o determină să opteze pentru demnitatea de a fi rezonabilă – sub îndrumarea Emmei. Căci singură nu-și putea menține o poziție fermă; istoria vieții ei o demonstra. Căsătoria putea fi arcada care ducea spre calea utilității sociale, întocmai după cum trecerea noastră prin viața carnală poate duce spre o stare superioară. Cam acestea erau gândurile pe care le frământa în minte, în timp ce-și făcea curaj ca să se despartă de odăița cu parfum de mosc, unde trăia modesta ei libertate, și unde personalitatea ei păruse că ia avânt.

Ceva mai târziu încuviință, cu o înclinare a capului, adevărul fericitei observații făcută de Emma: „Ai fost creată pentru viața socială, Tony”. O femeie cu temperament și imaginație în lumea aceasta bântuită de războaie, fără un tovarăș de viață pe care să-l stimeze, își recunoaște asemănarea cu acele mici state independente situate între vecini puternici și lacomi, care conspiră să le submineze atunci când nu le amenință fățiș să le înghită. Așadar, uniunea aceasta, revenirea la jugul conjugal, primea sancțiunea rațiunii în imagini cenușii. Nu era îndrăgostită: putea să și-o afirme. Totuși, rămăsese surprinsă, atât de Redworth, cât și de propria ei docilitate față de el; surprinsă, dar cu inima înviorată și caldă, inexplicabil de caldă. Luciditatea spiritului, la femeia aceasta castă din fire, deși nu-i îngăduia să rămână neștiutoare în privirea retrospectivă aruncată asupra ei însăși, nu izbutea totuși să cuprindă aspectul imediat personal, cu recunoașterea faptului că se lăsase pradă simțurilor – și, mai mult, mai ciudat, că era dispusă să răspundă la o nouă pasiune. Lăsă nedelegată taina. Fără să-și dea seama, imaginea lui Dacier i se ștergea din minte. Privind înapoi, inima ei era cuprinsă de cea mai afectuoasă și compătimitoare uimire față de

îndelunga statornicie a îndrăgostitului ei – temperament furtunos, așa cum îi spuneau simțurile alarmate că este. Privindu-l pe el, era nevoită să-și ascundă intimidarea. Și privind înainte, inima ei înălța ruga ca acest om autentic să nu se căiască niciodată de alegerea lui. Sigur de ea acum, Thomas Redworth își reluase atitudinea curtenitoare, iar suveranitatea ei de femeie nu era contrariată ca s-o facă să se simtă prea feminină. O altă descoperire, când amândoi deveniră mai apropiați, fu darul lui de conversație glumeată. Avea umorul lui, savurându-l în același timp din toată inima pe al ei.

— Dacă toți englezii ar fi ca el! făcu ea cor cu elogiile Emmei Dunstane, sub influența noilor impresii.

— Draga mea, răspunse cealaltă, atunci am putea porni în marș spre cele patru puncte cardinale ale lumii și toate națiunile ne-ar binecuvânta! Atâta doar, ferește-te de obiceiul tău de a te azvârli cu capul înainte către extrema opusă. Are și el defectele lui.

— Vorbește-mi despre ele, se alintă Diana cerând un răspuns. Hai, te rog. Îmi lipsește aroma. O fată s-ar mulțumi cu desăvârșirea supraomenească. O văduvă cere particularități.

— După părerea mea, cazul se prezintă astfel: dacă o văduvă își dă seama de perfecția supraomenească a unui bărbat, poate să se considere foarte mulțumită să treacă puntea la brațul lui, replică Emma.

— Să presupunem că puntea se rupe, că ea cade în apă și el o salvează – atunci poate!

— Dar e tocmai ceea ce s-a întâmplat!

— Da, dar treptat, în timp, și atât de încet! Mă duc la el ca o epavă abandonată, purtând una din poveștile mării și goală de orice idei. Îmi amintesc că plecasem din port destul de bine aprovizionată pentru comerț.

— După ce Tom Redworth va comanda „epava” timp de o săptămână, aş vrea s-o văd și eu cum arată!

Menționarea acestei indiscutabile autorități o cufundă pe Diana în culori sumbre. Era dominată pe plan fizic și moral,

în același timp cu o supunere respectuoasă din partea ei. Ceea ce dorea cu aprindere, în absenta purității recunoscute de toată lumea, care i-ar fi procurat bucuria de a aduce un dar ales prin ea însăși, era o sursă de entuziasm. Emma atinse o coardă fremătând de mândrie cu aluzia ei la semnul prevestitor de bine, și la prefigurarea unirii între cele două țări, prin faptul că o irlandeză își acorda mâna unui englez cu spirit larg în care se deprinsese să aibă încredere. Aureola avu o licărire efemeră: Diana nu izbutea nici să-și facă o idee înaltă despre femeia ce urma să se căsătorească, nici să-l învâluie în poezie pe bărbat, de aceea nu putea să vadă în culori trandafirii ceremonia nupțială, iar viața însăși nu i se arăta altfel decât ca un vid. Și totuși, după cum îi mărturisi Emmei, înmănunchease trei din cele mai rare daruri ale vieții: o prietenă credincioasă, un îndrăgostit credincios, o slujnică la fel de credincioasă – ultimii doi vădind o neașteptată emotivitate. În seara mării zile pentru Redworth, Danvers o dezbrăcase, cu degetele tremurătoare, iar stăpâna ei ajunsese să înțeleagă că acestei femei nu-i scăpase nimic tot timpul, și fu silită să recunoască, reflectând mai bine, că vigilența cameristei provenea dintr-o simpatie pe care ea n-o împărtășea.

Dar când un spirit celtic reflectează asupra propriului receptacul emotiv, zboară drept ca săgeata logicii. Privirea fugară pe care Diana o aruncă asupra anilor lăsați în urmă iluminează fiecare personaj care se mișca pe scena trecutului până la cea mai fină transparență, ea însăși nelipsind dintre ele. Fu constrânsă să tragă concluzia că, în cazul când i s-ar fi împlinit vreuna din dorințele nebunești pe care inima ei le nutrise în acele timpuri, ar fi ieșit din acea experiență, diminuată sau insensibilă. Dacier i se arăta ca o imagine luminoasă și rece; un nume răsunător încă, dar de neconceput ca tovarăș de viață. Amintirea îi era zguduită, nu ființa ei. Îl admira ca om politic și ca individ dotat cu virtuți civice; pătrundea în sufletul omului – mai mult spre propria ei discreditare decât a lui, totuși îi citea în suflet, și când această putere aparține aceluia dintre îndrăgostiți care a

rămas singurul credincios iubirii, înseamnă că zeul pasiunii l-a eliberat definitiv din umbra lanțurilor sale.

Cu trei zile înaintea căsătoriei, Diana coborî dealul ce se profila dincolo de coșurile căsuței sale, împreună cu Redworth, după ce-l auzise laudându-i și citind Emmei Dunstane pasaje din relatarea publicată în ziarele de dimineață despre o cuvântare ținută de Dacier în fața alegătorilor săi. Ea făcu aluzie la cele discutate pentru a da pe față tăria ei de a-i vorbi cu răceală despre acest om, sau poate pentru a răscoli din nou un anumit sentiment pe care el i-l deșteptase în suflet; iar Redworth repetă părerea deosebită pe care o avea despre înțelepciunea politică a oratorului: și prin asta făcu să renască, în amintirea Dianei, o anumită opinie condamnată, aparținând perioadei sale de fetiță obraznică și batjocoritoare – din cale afară de urâcioasă! – cu privire la bunăvoința lui paternă, care, în viziunea ei limpede de acum, îi apărea drept cea mai nobilă bărbăție. Cum reacționează ea atunci? Era doar irlandeză; avea, prin urmare, un simț instinctiv al decenței în provocările și schimburile amoroase reciproce. Dar era o femeie impulsivă; un frunziș des îi înconjură, prin care se zăreau numai câteva păsări și cerul; iar impulsul izvora atât dintr-un sentiment de remușcare cât și dintr-unul de admirație. Trebuia să facă asta sau să izbucnească în lacrimi: îl sărută pe braț.

Nu se mai gândise că trata astfel un îndrăgostit, un bărbat care își înfrâna dorința și care avea să fie furtunos de sensibil la sărutarea prin mâneca hainei. Redworth simți și el un impuls. Dar și-l stăpâni – ea își dădu seama după adâncă respirație care-i umflă pieptul. Atunci, imaginația începu să clădească harnică un cuib pentru el în inima ei, iar entuziasmul nu se lăsă mai jos ca să facă din acest cuib căminul lui. Impulsurile lor se contopiseră: al ei exprimându-se, al lui fiind înfrânat; sensibilitatea ei îi dezvăluia care fusese mai puternic.

În dimineața nunții ea se trezi din somn cu aria preferată a lui Redworth din *Planxty Kelly*, ca o firească spumă sonoră pe buzele ei. Emma veni cu trăsura până la căsuța ei ca să ia

micul dejun și să supravegheze împodobirea miresei, obicei despre care Diana vorbise cu dispreț; ca și despre ceremonie, despre instituția căsătoriei și despre viață însăși. Voia să plece la cununie din această căsuță, ca văduvă, ca țarancă și ca femeie cu o reputație incertă; da, ca o persoană așezată care se hotărăște în sfârșit să săvârșească o acțiune realistă și cinstită, spre a-i mulțumi pe amândoi prietenii ei cei mai buni. Schimbarea era apreciabilă. Dorea s-o țină ascunsă dar dorea și s-o destăinuiească. O întrebă pe Emma:

— Cum arată el în dimineața asta? iar la răspunsul care îi descria înfățișarea proaspătă și plină de însuflețire a mirelui, manierele lui prietenoase față de Arthur Rhodes, glumele cu Sullivan Smith, satisfacția manifestată în privința acestui mire de către lordul Larrian (demisionat din funcția de guvernator al Gibraltarului pentru motive de sănătate și informat de căsătorie), Diana uită că o mai sărutase și înainte, și de astă dată își lipi buzele de ale Emmei, ca pentru a-i transmite bucuria ei de mireasă.

— Are o zi minunată.

— Și o mireasă fermecătoare, zise Emma.

— Dacă voi doi sunteți de părerea asta! Aș vrea să fiu de acord cu bunul și bătrânul lord și să-l fericesc pe mire pentru premiul pe care îl ia, deși premiul însuși se simte în momentul de față mai curând ca o bomboană de Crăciun – o bucățică de zahăr înfășurată într-un răvaș. Spui că e amabil cu Arthur?

— Ca un afectuos frate mai mare.

— Draga mea, îmi stă pe inimă judecata mea aspră în ce-o privește pe Mary Paynham pentru scrisoarea aceea. Avea intenții bune – și mi-e teamă că suferă. Și poate că a fost puțin din vina mea. Ce oarbă eram! Când spui „un afectuos frate mai mare” îl faci să-mi apară încântător de frumos. Partea rea e că, în felul acesta, devin conștientă de imposibilitatea de a-l egala.

— Privește totul cu ochii lui, când îi vei ieși înainte în dimineața asta, Tony dragă.

Secretul Diane fu pătruns, cu toată limpezimea, de către

Emma, a cărei mândrie că își ajută frumoasa prietenă să se îmbrace pentru nunta ei cu acel om între oameni căpăta nuanțele faciei nuptiale, triumfând asupra lui Dacier și jubilând din pricina compensației hărăzite, în sfârșit, ființei dragi pentru primul ei pas nefericit pe drumul vieții.

— Cu ce vine la biserică?

— Vine pe jos. Lukin și șeful lui vin cu trăsura. El vine împreună cu Arthur și cu Sullivan Smith. Acum e pe drum.

Diana se uită pe fereastră în direcția dealului. „Ce caracteristic e pentru el, să meargă pe jos la propria-i nuntă!”

Emma luă locul cameristei Danvers în slujba de costumieră, deoarece aceasta, după cum reuși Diana să dea a înțelege, era prea „topită de emoția împrejurării” ca să i se mai poată pretinde bun gust și precizie în mișcări, având în același timp arta – desigur, din simpatie – de a umple cu un conținut explosiv înțelesul celor mai îngăduite și banale cuvinte; era cuprinsă de palpitații amoroase, trăind această stare prin răsfrângerea ei. După câteva bătăi la ușă și intrări în camera de dormit, veni în grabă să spună: „Și perna dumneavoastră, doamnă? Era s-o uit!” întrebarea o făcu pe stăpâna ei să se întoarcă spre Emma cu mimica unui geamăt, în care fremăta limita răbdării. Diana prefera o pernă tare, de aceea călătorea de obicei peste tot cu perna proprie. „Ia-o”, fu nevoită să răspundă.

Prietenele se îmbrățișară înainte de a coborî ca să ia loc în trăsura de ceremonie.

— Spune-mi, o întrebă Emma, părerile tale despre viață nu sunt mai luminoase astăzi?

— Sunt prea orbită de lumină ca să-mi dau seama! Poate că e vreo lampă prea aproape de ochi, sau poate că e de vină strălucirea soarelui. Dar sper că e așa, cum spui tu.

— Începi să ai din nou gânduri pline de speranță?

— Cine poate *gândi* cu adevărat fără să aibă gânduri pline de speranță? Aseară te aveam în minte, și mi-ai adus o mică luntre cu care să trec plutind dincolo de deznădejdea vieții și teama de piere. Când ne pierdem nădejdea sau vedem

lucrurile în negru, înseamnă că simțurile noastre s-au răzvrătit și au făcut roabă judecata suverană. Te-am auzit șoptindu-mi, de parcă îți simțeam suflarea în ureche: „*Nu există suferință a trupului din care să nu tragă folos sufletul*”. Asta e povestea Emmei. Cu asta sunt în stare să-mi avânt luntrea în întuneric; e fângăduiala mea de nemurire: mă învață să văd cu ochii mei nemurirea care ne așteaptă. Ție îți datorez asta, Emmy dragă.

Dacă nu era o vorbă mare, mergea până în miezul lucrurilor: dovadă pentru Emma că gândirea Dianei își reluase activitatea de altădată, limpede, și tinzând către culmi; că natura ei funcționa sănătos, și că își accepta fericirea, aducând soțului ei iubirea drept zestre. Nicio destăinuire, cu obraji roșii de sfială, n-ar fi fost mai grăitoare în privința iubirii femeii pentru bărbatul ei decât întoarcerea la armonia spirituală cu legile vieții care se vădea din mica frază cristalină a prietenei dragi.

Emma o frământă în minte multă vreme după ziua cununiei. Pentru ea, care se afla mereu pe panta întunecată dinspre marginea beznei, între două lumi, aceste cuvinte erau lucire de raze și hrană. Dacă le-ar fi scăzut lumina, ea ar fi potrivit-o ca să-i ajungă în timpul absenței surorii ei spirituale. Dar ele străluceau prin propria lor vitalitate. Stătea întinsă pe sofaua ei, cu fața spre fereastra sud-vestică, într-o după-amiază de sfârșit de noiembrie, așteptând-o pe Tony să se înapoieze din prelungita călătorie a lunii de miere, în timp ce culorile unui asfințit în avangarda înghețului nocturn – nu fără melodioase amintiri cerești despre soțul Dianei – deveneau tot mai închise; și, cum prietena ei urma să se întoarcă, medita asupra scenelor plecării ei: cum Tony, ieșind în veranda căsuței își trădase sentimentele, în limbajul caracteristic femeilor, aplecându-se să-l ridice deasupra capului ei și să-l sărute pe mezinul copiilor gazdei, înșirați pe alea grădinii ca să-i ureze drum bun cu flori presărate în cale; și cum îi șoptise ea Dianei, intrând în curtea bisericii, printre mormintele din cimitir: „Bătrâna Irlandă nu se va căi!”, iar Tony îi

răspunsese, văzându-l pe mire că înaintează radios: „Ciudată transformare a bătrânei Anglii!” – și cum, având nenumărate surse prompte de râs și de lacrimi de-a lungul unei strânse apropieri sufletești, toate fiind gata să țâșnească dintr-o singură vorbă în fericitul freamăt al acelei clipe, amândouă avuseseră prilejul atât să-și muște buzele ca să nu râdă, cât și să strivească o lacrimă sub pleoape. Acum iubita ei Diana era din nou căsătorită, viața fiindu-i legată în sfârșit de un soț pe măsura ei. Din cursivitatea verbală a scrisorilor, însuflețite sau meditative, se desprindea atmosfera unei uniuni perfecte. Emma își cufunda privirea în adâncul valurilor de un roșu aprins, acolo unde strălucirea culorii ieșea dintr-un nucleu ceresc atingând în chip miraculos scoarța pământului, în timp ce o singură nuanță mai puțin intensă părea un reflux spre depărtări infinite. Divinul și omenescul se îmbinau spre a transforma splendoarea de pe bolta cerului într-un simbol al unirii strânse dintre condiția noastră umană și presimțirile imateriale și transcendente. Așa se făcu, treptat, că în inima Emmei un gând crescua până la dorința vie ca sorocul zilelor ei să se prelungească atât cât să-i îngăduie fericirea de a strânge în brațe – dacă bunăvoința cerului avea să încuviințeze – un copil născut din unirea a două din cele mai nobile inimi omenești, dintre care una îi era cea mai dragă; și astfel să se pătrundă până în străfundul ființei de adevărul că propria-i țară, și întregul pământ, sunt rodnice spre bine, spre un viitor luminos. Era profund femeie, și totodată poetă. Adevărații poeți și adevăratele femei au simțul înăscut al divinului care sălășluiește în ceea ce lumea consideră ca o grosolană substanță materială. Exaltarea Emmei nu-și pierduse nimic din fervoare când își îmbrățișă prietena dragă la ceasul înserării ce se lăsa peste flăcările tot mai stinse ale apusului. Stăteau înlănțuite, cu mâinile strânse una într-alta, în camera neluminată, iar Tony vorbea despre minunata priveliște a cerului.

— L-ai privit, știind că eram în drum spre tine?

— Rugându-mă, scumpa mea.

— Pentru mine?

— Ca să trăiesc de ajuns de multă vreme încât să am un fin.

Nu se auzi niciun răspuns; doar degetele Diane se strânseseră într-o involuntară și scurtă zvâcnire.

SFÂRȘIT

În colecția
«ROMANUL DE DRAGOSTE»
au apărut:

81 Thomas Mann	Altetă regală
82 Daphne du Maurier	Verișoara mea Rachel
83 Viktor Astafiev	Un păstor și o păstoriță
84 Alexandr Karasimeonov	Iubire
85 Laurențiu Fulga	Alexandra și Infernul
86 I. Peltz	Foc în Hanul lui tei
87 Petru Popescu	Copiii Domnului
88 Cella Serghi	Iubiri paralele
89 G.P. Danilevski	Mirevici •
	Prințesa Tarakanova
90 René Barjavel	Tarendol
91 Erwin Wickert	O iarnă pe muntele Fuji
92 Yves Gandon	Zulmé
93 Carlo Cassola	Logodnica lui Bube
94 John Galsworthy	Dincolo
95 Alexandru Struțeanu	Fluturii albi
	mor spre sfârșitul verii
96 Jan Otčenášek	Pe cînd ploua în rai...
97 Maria Kuncewiczowa	Străina
98 W.S. Maugham	Doamna Craaddock
99 Mihail Sebastian	Orașul cu salcîmi •
	Accidentul
100 G. Ibrăileanu	Adela
101 F. Scott Fitzgerald	Blîndețea nopții
102 B. Elvin	Partea mea de comedie
103 Anton Holban	O moarte care nu dovedește nimic • Ioana